

Shri Raghunatha Temple MSS. Library,
JAMMU

No. ४४९६
Title रत्नतरङ्गिणी (क-रन-बग)
Author कल्याण-श्रीवर्षाभट्ट-ग्रन्थमहाः
Extent २६ + ९९ = १२५ पत्राणि
Subject काव्य (ऐतिहासिक)

४४९६ घ
पत्र २१६

ने १४९६ (क-ब-ग-३ भाग)

नं. ७०

राज लखतपुर कानपुर (काशी रेसिद)

अद: पुस्तकें रामचंद्र पाटकी पुस्तक

५४००

नं. ४४९ क-८६

४४९ ख-९९

४४९ ग-१०
२१०-९ क

कलकत्ता - काशी
श्रीव (प्रति) - काशी

श्रीव (प्रति) - काशी
लि. सं. २०००

राजत- ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ ॐ कृष्णाय नमः ॥ ॥ ॐ भूषाभोगिफाणारत्नरोचिः सिचयचारे नमः प्रलीनमुक्ताय दरकल्पमही
 रुदे भालं वक्रिणि शिखं कितं दधदधि श्रोत्रं वदहं संभृतक्रीदुत्कुंजलिजं भित्तजलधिजम्भ्यायाश्च कंठश्चुविः वसोविभ्रदहीनं
 कंचुकचितं वदंगनार्धस्य बोधः पुंगवलस्मानोत्तुयपंसेवामोथवादसिगाः वंसः कोपिसुधासंदास्केदीप्तसुकवेर्गुणः येन
 याति यशः कायः स्थैर्यस्वस्य परस्य च कोन्यः कालमतिक्रान्तेनेतुं प्रत्यसतोऽसमः कविप्रजापतीत्यक्कारम्यनिर्माणशालिनः
 नपश्येत्तर्वसंवेद्याभावात्प्रतिभया यदि तदन्यदिमदृष्टित्वेकिमिव ज्ञापकं कवे कथादैर्घ्यानुरोधेन वैचित्र्येण प्रपेचिते तद
 त्रकिंचिदस्तेव वस्तुयत्नीतये सतां स्थाप्यः सावगुणवानरागद्वेषवहिसृता भूतार्थकथने यस्य स्थेयमेव सरस्वती पूर्ववद्वं
 कथावस्तुमयिभूयो निवध्रतिः प्रयोजनमनाकार्णवैमुराच्यनोचितं सता दृष्टं दृष्टं नृपादंतं वद्वामप्रमयमीपुषां अवाकालमवैवा
 तोयत्प्रवेधेषु पूर्यते दाभ्यं कि यदि दंतस्मादस्मिन्भूतार्थवर्णने सर्वप्रकारं सवलिलिते योजनाय समोद्यमः पुंगलक विस्तोर्णा

प्रथमेऽंशः स्मृत्यैः संक्षिप्तो वचः सुव्रतस्य संबंधेन चिन्तारजकथाश्रयाः याप्रथमगमनैति सापिवाच्यप्रकाशने पाठवेदुष्वेव
ष्यतीत्रासुव्रतभारती केनाप्यनवधौ न कविकर्मणि सत्यपि अंशोऽपि नास्ति निर्दोषः सेमैद्रस्य नृपावलौ दृग्गेचरं पूर्वसुरिग्रं
आराजकथाश्रयाः समत्वेकादशगतासते नीलमुनेरपि दृष्टैश्च पूर्वभूतं प्रतिष्ठावस्तुशासनैः प्रशस्तिर्पदेः शास्त्रैश्च शांतोऽंशो
भ्रमल्लमः द्वापंचाशतमान्नायश्च शाद्यान्नास्मरन् नृपान् तेभ्यो नीलमता दृष्टंगोनंदादिचतुष्टये वृद्धाद्वादशभिर्ग्रेयसदस्त्रै
पार्थिवलिः प्राद्वद्वाव्रतिनायेन हेला राजद्विजन्मना तन्मतं पद्ममिहोददृष्ट्वा शोकादिपूर्वगान् अष्टौ लवादीन् नृपतीन् वस्मिन् ग्रे
ये सदेस्त्रैः पार्थिवदर्शयत् युगलं येष्वांशकादयः पंचश्रीश्च विस्त्राको वकीत् तान् व्यापंचाशतो मध्याच्यौ कस्तस्य तथा हयं
आंशकादभिसंन्योऽप्ये प्रोक्ताः पंचमदीभुजः ते द्वापंचाशतो मध्यादेव लब्धाः पुरातनैः द्रव्यं नृपाणां मुख्यां सेनां सेवादेशकालयो
भैषज्यभूतं सेवादिकथायुक्तोऽप्युज्यते संक्रांतप्राक्तनानंतव्यवहारः सुचेतसः कस्येदृशो न संदर्भो यदि वा हृदयंगमः सत्ताभेनि

राजते

२

निजंतनास्फुरितेपरिचिंतिते भूर्धोमिषेकः शांतस्पासस्मात्रविचोपेतं नदमंदारससंवसुंदरंयनिपीयतां श्रोत्रशुक्तिपुटेःस्प
ष्टसंगराजतरंगिणी पुरःसतीसरः कल्पारंभात्प्रभृतिभूरभूत कुसोदिमाद्रेणोभिः पूरणंनन्वतराणिषट् अथैवस्वतीये
स्मिन्याम्रेमन्वतोरसुरानं दुहिणोपद्रुद्रादीनवतार्यप्रासजा कणपेनतदंतः स्पंघातयित्वाजलोद्भवं निर्ममेतत्सरोभूमौकश्मीरादिति
मंडलं पुगलकं॥उद्यदैतैस्तेनिष्क्यंदंरुंजातपत्रिणा यत्सर्वनागादेशेननीलेनपरिपाल्यते गुहोन्मुखीनामुखापीतभूरिययारुचिं
गौरीयत्रवितस्तात्वंयातायुज्जतिनेचितां शंखपद्ममुखैर्नीगैर्नानारत्नावभासिभिः नगरंधनदस्येवनिधितिर्यन्निषेव्यते यत्तादयेभी
त्याप्राप्तानांनानागानांगुमयेध्रुवं प्रसारितभुजंयष्टेशैलप्राकाशरलीलया भुक्तिमुक्तिः फलप्राप्तिकाष्ठरूपमुपापतिं पापसूदनती
र्यांतयेत्रसंस्पृशतांभवेत् संध्यादेवीजलंयस्मिनधत्तेनिः सलिलेगिरौ दर्शनंयापयापनामन्वययतिरिक्तेषोः स्वयंभूयंत्रद्रुतभु
कभुवोगर्भोत्तमुन्मिषन् न्नुक्तां प्रतिगृह्णातिज्वालाभुजवर्नेर्देवि देवीभेदगिरैः शृंगगोह्नेदशुचौस्वये सरोतदृश्यतेयत्रदं

राम०

२

सत्प्राप्तस्वती नंदिसेत्रेसुगवासादेकचरपिताः अद्यापिपत्रमज्यंतेपूजाचंदनविंदवः आलोक्यशारदांदेवीयत्रंसेप्राप्यतेसात्
ततरंगिणीमधुमतीवाणीचक्रविसेविता चक्रभृदिजयेणादिकेशवेशानभूषिते तिलांशोपिनयत्रास्तियध्मास्तीर्थेर्वदिस्कृताः विजी
यतेमुख्यवर्लेर्वलयत्रुनशस्त्राणां परलोकात्तेतोभीतिर्यस्मिन्निवसतां परं सोष्मस्त्रानगृहाः शीतेस्वस्थतीरामदाराये पादोविरदि
तायत्रन्निम्नगानिरुपद्रवाः असंतापदतांजानन्यत्रपित्रविनिर्मिते तौरवादिवतिमोश्रुधेत्तेग्रीष्मप्यतीव्रतां विद्यावेशमानितुंगा
निकुंकुमसदिसंपयः द्रासेतियत्रसामान्यमस्तित्रिदिवदलेभं त्रिलोक्योत्तमः श्लाघ्यातस्मोधनयतेदेरित तत्रगोरिगिरिषौलो
यत्तस्मिन्नपिमंडले तत्रकौरवकौंतेयसमकालभवीन्कलौ आगोनदात्स्मरंतिस्मनदापेनृपान तस्मिनकालेध्रुवेतेषांनुकृते
काश्यपीभुजा कर्तारः कीर्तिकायस्यनाभूवन्कविवेधसः भुजतरुवनध्यायोयेषांनिषेव्यमदौजसांजलधिराशना मेदिन्यासीद
सावनकुतोभयास्मृतिमपिनतेयांतिस्माणाविनायदनुग्रहं प्रकृतिमदतेकुर्मस्तस्मेनमः कविकर्मणे येष्यासन्निभकुभशापितप

राजत- दायेषिश्चिपेलेभिरेषामप्यवसन्पुण्यवतयोगेदेषहस्रंद्रिकाः तांल्लोकोपमवैतिलोकतिलकान्वमेप्यजातानिवन्धातः सत्कविक
 ३ त्यकिंस्तुतिशतैरंधजगत्त्राविना अष्टषष्ट्यधिकामदशतद्वाविंशतिंनृपाः अपीपलंस्तेकाश्मीरानोनर्दायाः कलौयुगे भारतेद्वाप
 ३ शतेभूदार्तयेतिविमोहिताः केचिदेतांमृषातेषातेषांकालसंख्याप्रचक्रिरे युगलकं लब्धाधियत्यसंख्यानावधीन्संख्यायभूजोभु
 क्तात्कालात्कालैः शेषोनास्त्येवंतद्विवर्जितात शतेषुषट्सुसार्धेषु अधिकेषुचभूतले कलेर्गतेषुवर्षाणांमभवन्कुरुपांडवाः लोकि
 केदेचतुर्विंशेशकालस्यसंप्रतं सप्तत्याधिकंयातंसहस्रंपरिवत्सरः प्रायस्तृतीयोऽनर्दादारभ्यशरदंतदा हेसहस्रेगतेत्रिंशदधि
 कंचशतत्रये वर्षाणांद्वादशशतीषष्टिः षड्विंशसंयुता मभूजोऽकालसंख्यायांताद्वूपेचाशतोमता अस्मदसंशतेनादेयात्सुकै
 विचित्रशिखंडिषु उच्चारेसंहिताकौरेचंदत्तोत्रनिर्णयः आसन्नघसुमुनयः शासतिपृथ्वीयुधिष्ठिरनृपोतौ षाट्कपेचद्वियुतः
 शकलस्तस्यराज्यस्य कश्मीरेद्रः सगोनर्दोवेध्वदंगदुकूलया दिशाकैलासहासिन्याप्रतापीययुगास्पत विदोयदेशेराषादे

विष्णुशेषभयादिव भूगोरुत्तरलोके भेजेतस्य भुजे स्थितिं साहायकायं माहृतो जरासंधेन बंधुना समंरुधकं सोमं चुरं पृथु।
 भिर्वलैः तेनोपकूलं कालिं द्याः संदावारं निवधता यादवी हसितैः सार्धं यो धानां मीलितं यशः एकदा सर्वतो भयाः स्वसेना त्वातुमु
 द्यतः तं संरुधे धाद्धारं सेगरे लंगलध्वजः तपोस्तुत्यो जसो युद्धे चिराय कारवर्तिनी मल्लो विजय संदेहवशात् प्रयश्रियः अथ
 त्वसैतै रंगै रलिलिंगरांगने भुवं काशमीरकोराजा दवस्तु जयश्रियं १ गतिं प्रवीर सुलभां तस्मिन् सुसन्निपे गते श्रीमान् दामोदरो
 नाम तत्सूनु रभूतसिति भोगयोगे जितां रज्यं प्राप्नुवानपि भूपतिः ध्यायन्ति त्वं धमानी नोपलेभे सनि वृत्तिं अयोपतिं धुगंधोरैः स
 जेक न्यास्य पंवे निमं अमु श्रावनी तान्दुली न्देषां त्मदोद्रुमः ततस्तस्माति संभारात्तान् दूरस्थितान् प्रति यात्रा भूद्विजिनी वाजिरोणु
 प्रस्तन भस्तला नदादवे विवाहोत्कानि प्रति स्मपतिं वर आसीत्तद्यपुं धीणां गंधोरैः स्वपंवरः तदाक्रांता सुहृच्चक्राः सचक्रा
 पुधसंगे चक्रधाराधुना धीरः चक्रवर्ती दिचं ययौ २ अंतर्वत्नी तस्य पत्नी तदा पदु कुलोद्दहः राज्येषणोर्वती नाम द्विजैः कृतो

१ जत- भ्यस्तचयत् तस्मिन्कालेस्वसचिवान्नामयाचिन्यवीवरत् इमं पौराणिकं श्रीकमुदीयेमधुसूदनः कश्मीराः पार्वतीतत्रराजाज्ञेयाहं
 ४ राजः नावज्ञेयः सदुष्टोषिविदुषाभूतिमिच्छता पुंसां निर्गौरवाभोज्येद्रव्याः स्त्रीजनेदृशः प्रजानां मातरं ताः तामपश्यदेवतामिव ३
 अथैवेजननेमौसिसादेवीदिव्यलसां निर्दग्धस्यान्वयतोरं कुं सुषुवेसुतम् तस्यराज्याभिषेकादिविविधिभिः सहसम्पत्ताः द्विजेद्रे
 निरवर्त्यतजातकर्मादिकाः क्रियाः सनेगंद्रश्रियासांधेलव्यवान्वालभूपतिः नासगोनदेइत्येवनप्रापेतामदंक्रमात् आस्तांवाला
 स्पसन्नेद्रेद्वेधात्रौतस्यवृद्धये एकापयः प्रस्त्रविणी सर्वसंपत्प्रसूः परा तस्याबंध्यप्रसादत्वेरसंतः पितृमंत्रिणाः पार्श्वेगोभ्योदधुर्वित्त
 मनिमित्तस्मितेष्वपि अवुद्धाननुतिष्ठंतस्तस्यामक्तं शिशोर्वचः कृतागसमिवात्मानममन्यताधिकारिणाः पितुः सिंहासनेतेनाक्राम
 तावालभभुजा नोत्कंठापादपीनुस्यलवमानांघ्रिणहृता तंचामरमरुस्त्रालकाकपसंनृपासने विधायमंत्रिणोष्परावन्प्रजा
 नांधर्मसंशय इतिकाश्मीरकोराजावर्तमानः संशेषे साहायकायसमरेननिन्येकुरुपाडैवेः आम्नायभंगान्निर्नष्टनामकृत्यात्

राम
 ४

त-परं पंचत्रिंशन्महीपालामनाविस्मृतिसागरे ४ अथाभवत्त्रयोनामभूपालोभूमिभूषणं वेल्लद्यशोदुकूलायाः प्रीतिपात्रज
पश्रियः यस्यसेनानिनादेनजरादौ निचदायिना निन्योर्वैरिणाश्चित्रदीर्घनिद्राविधीवतां तेनषोडशभिलक्ष्यैर्विहीनामश्मवेष्म
नो कोटिनिष्पाद्यनगरं लोलां निरमीयत दत्वाग्रहारं लेदयोलेवारं द्विजघटपदे सद्यामनिर्घणोर्यश्रीरुहोदमहाभुजः ५ कु
पोशयाख्यस्तत्पुत्रः प्रतापकुशलकुशः कुरुहागग्रहारस्पदाताभूत्तदनेतरं ततस्तस्यपुतः प्रापरिपुनागकुलांतकुः ध्रुवः शौर्याश्र
यः श्रीमानखगेंद्रः पार्थिवेंद्रतां ६ सखागिरुनमुषयोः कर्ता मुख्याग्रहारयोः दारहासमितैः कृत्यैः क्रीतां लोकां क्रमाद्ययो अ
नर्धमहिमादीर्घमववत्तावद्विष्कृतः अथसाचयचर्योभूत्सुरेंद्रस्तत्पुतो नृपः शतसन्धुः शतसन्धुः गोत्रभिद्गोत्ररसिणाः लेभेय
पस्यसुरेंद्रससुरेंद्रो नोपमानंतां दारदेशांतिके कृत्वा सौरकाख्यं सयत्तनं श्रीमान्विद्गोत्रविदधेनोर्द्रभवनाभिध तेन स्वमंडले खंड
यशसायुगपकर्मणा विद्गारः सुकृतोदो निर्मितः सौरसाभिधः ८ तस्मिन्निःसंततोरतिप्रशान्तेन्यकुलोद्भवः वभारगोधरोनामसभूध

राजत-
५

खंरोषां गोधराहस्तिशालाख्यमग्रहारमुदारधीः समदायद्विजन्मभ्यः पुण्यकर्मादिव्ययैः २ तस्य सन्तुः सुवर्णाख्यस्ततोभूत्वातोदो
र्षिना सुवर्णमणिनुल्यायाः करालेयः प्रवर्तकः तत्सन्तुर्जनको नाम प्रजानां जनकोपमः विहारमग्रहारचजालोराख्यचनिर्ममे॥
१० शचीनरस्तस्य सन्तुः सितिंसितिशचीपतिः तत्रः श्रीमान् समाशीलो रसासतशासनः राजाग्रहारयोः कर्ता शमो गासाशना
रयोः सोमदपुत्रा मविहराधिसमाश्रयी प्रपौत्रः शक्रनेस्तस्य भूपतेः प्रथितव्यजः अथावदहशोकाख्यस्तस्य संधो वसुधराः यः शां
तवृजिनो राजा प्रपन्नो जिनशासने शुक्लेत्रवितस्तारस्तूपमंडले धर्माणां विहारं तर्वितस्तान्पुरे भवत यत्कृत्यैत्यमुत्तेधाव
धिप्राप्तिं समे सां सधानवत्यागेहानां लस्यैर्लक्ष्मीसमुज्ज्वलेः गरीयंसीपुरी श्रीमांश्चक्रे श्रीनगरीनृपः जीर्णो श्रीविजयेण स
विनिवार्य सुधामये निष्कल्मषाणां सममयः प्राकारेयेन कारितः सभायां विजयेण स्य समीपे च विनिर्ममे शांतावसादः प्रासादा
वशोके श्वरसंज्ञितौ म्लेच्छैः संस्थादिने देशे सतदुष्टितये नृपः तयः संतोषिता ल्रेभेभूतेषां तु कृती मुते सोपोभू भूजालोकोभूद्

राज-
५

लोकसुरनायकः योयशः श्रद्धयाशुद्धयवाद्गुणमंडलं यस्यदिव्यप्रभावस्यकथाः श्रुतिपथेगताः आश्चर्योच्चयेतांमांतिनि
यतेकसलामपि कोटिवेधिनिसिद्धेदिसरसेहाटकायंतीः आसीत्तुषिरताकंतुदेमांडस्यध्रुवंसमः संस्तभ्योभः प्रविष्टेनतेनना
गसरोतरं तारुण्यकणिकन्यानांनित्येसंभोगभव्यतां तत्कालप्रवलप्रेद्वोद्ववादिसमूहजित अवधूतोभवत्सिद्धस्तस्यज्ञानो
पदेशकृत विजयेश्वरनेदीशसेत्रज्येष्ठेषापूजने तस्यसत्यगिरोरतः प्रतिज्ञासर्वदाभवत् आमेग्रामेस्थितौश्वेर्धोवनेप्रतिमि
द्ववान् स्वेनावहर्तुसततंनागः कोपिसुहृत्तया सरुद्वसधान्म्लेच्छात्रिंशोस्यारुवेविक्रमः जिगायंजेत्रयात्राभिर्मंदीमार्गवमेखलां
सतत्रोक्तुटितास्तेनम्लेच्छाद्यादितमंडलः स्थानमुक्तुटिंवंजुनैरद्यापिगद्यतेजितोवीकन्यकुब्जाद्यांतत्रसंन्यवेशयत् चातुर्वर्ण्येनि
जेदेशधर्मोश्चमवधारिताः यथावद्विद्वंसप्राप्तमवधारयनादिभिः सामान्यदेशवद्राज्यंतावदस्मिद्विमंडले धर्मोध्यसोधनाध्यासः
क्रोशाध्यसश्चमूपति दूतः पुरोधोदेववत्तः सप्रप्रकृतयोभवत् युगलंका॥ कर्मस्थानानिधर्म्याणितेनाष्टादशकुर्वता ततःप्रभृतिभू

राजत-
६

पेनकृतायौधिरिस्थितिः सर्वविक्रमप्रभावाभ्यासमुपाजितवाश्रिया विदेधेवारवालादीनग्रहानुदग्रधीः द्वादिष्पुप्रदेशेषु प्र
भावोयापुदग्रया ईशानदेव्याउत्पत्त्यामातृचक्राणिचक्रिरे श्रुतनेदिपुराणस्मृत्यासौतवासिनो नृपः सेवनं सोदरादीनां नंदीशस्य ध
पाव्यधात प्रतिष्ठां ज्येष्ठरुद्रस्य श्रीनगं र्यावितन्वता तेन नंदीशसंस्पर्धो नमने सोदरां विना विस्मारितो नित्यकृत्यं कार्यमग्रतैकदा वि
दूरासोदराजलाप्रावनालाभदुर्मनाः अपश्यन्निर्जलास्थानादकस्मादुत्थितपयः ससोदराविसंवादिवागं स्वादादिभिर्गुणैः पुष्पे प्रादुर्भूतेत
तस्तस्मिंस्तीर्थैकतनिमज्जनः संनदिद्रस्य र्धायामानीय र्याप्रमासदत्तेन जातुपरीक्षार्थं निक्षिप्रः सोदरांतो सपिधानाननः स्वां संगारः सु
विरोदरः दिनदूषेन सार्धेन श्रीनगं युज्ज्वामसः उन्मग्नः समदीभर्तुस्तस्य चिच्छेदसंशयं नूनं नंदीशरावौ सौमौ कुंभो गानवातरत दृष्टादृ
ष्टक्रियासिद्धिर्न भवेत्तादृगन्यथा राजसत्सकदा चित्तुव्रजतो विजेयश्वरं यथावेकाचिदवलाभोजनं मार्गमध्यगा यथेमृमशने दातुं ततोने
नमति श्रुते व्यवोदि कृताभूत्वा स नृमांसाश्रये स्पृहा सप्तत्वहिंसाविरतः तस्मै दातुं सविग्रहात अनुज्ञां प्रददौ भोक्तुं यदा सैव तदा व

राम-
६

वीत बोधिसत्तोसिभूपालकोपित्वोजितव्रतः कारुण्यं प्राणिषु दृष्टं यस्मै दत्ते महात्मनः बौद्धभाषामजानानो मादेश्वरतयानृपः को बो
धिसत्त्वोऽयं भद्रं मे भवेत्तेति जगदतो पुनर्वभाषे साभूयं श्रोतव्यं सत्प्रयोजनं अरुं कृत्यापितां बौद्धैः क्रोधादिम कृतैस्त्वया लोका लोका
दिपार्श्वस्थास्तामसाः कृत्तिकावयं बोधिसत्त्वैकशरणाः कांसत्यस्तमसः सयं लोके भगवतो लोकनाथादाभ्युक्ते च न ये जंतवो गतत्वे
शान्त्वो बोधिसत्त्वानवेदितान् प्रागपि न कुप्यंति समयाचोपकुर्वते बोधिसत्त्वैर्वनप्यंति ते विम्वधराणो द्याताः विहारतूर्धनिघोषैरुन्निद्रः
प्रीतो रत्नैः पुराभवान्वधो क्रोधादिहारे दलनं यदा महाशयः स नृपतिर्न शक्नोति वाधितुं त्वया तस्मिन् नृष्टे तु कृत्या विप्रविता ते तमः
सयः अस्मद्भिः प्राणैः यो विहारकराण्यसः दत्वा स्वदेमसंभारं त्वयामलिनितः रत्नैः तस्मिन् कृतो न जायेत विहारश्चेद्देवैः शंसं तस्य
तत्प्रेरकाणां च प्रायश्चित्तं कृतं भवेत् कुद्वैर्बौद्धैरनुध्यात्वा त्वद्व्यापप्रभाविता अनुदिष्टा समाह्वयबोधिसत्त्वैस्तदेत्यहम कुलं कं तस्मा
तत्वातिरेकस्तेति षादेवं परीक्षितः सीतापायाय संवृत्ता स्वस्ति ते साधयाम्यहं कृतप्रतिश्रवणं विहारकृतये पुनः प्रहर्षात्कुल्लनया

राजत

७

नारुत्यादेवीतिरोदधे अथकृत्यामसंकृत्वाविहारं वसुधाधियः तत्रैव सीणतमसंकृत्वादेवीसमं धयत् विधाय सोऽमसाद नंदि
सेत्रे समापतिः भूतेषां समं कोशेषूजां त्वमंयी ददौ चौरमोचनतीर्थातर्गाणं त्रंतपस्यता ब्रह्मसननिविष्टेन ध्याननिस्पंदमूर्तिना
राजा कनकवाहिन्याः सुचिरात्पुण्यकर्मणा नंदीशस्पर्शनेत्के दानेनानीयतं कुंजता लादोदयान्नृत्तगीतसाणेन नितुमुत्थितं प्रददौ
ज्येष्ठरुद्राय स्वावरोधवधूपातं भुक्तैः स्वर्गसंयंते प्रतिष्ठं श्रीमोचनं यत्मासंयं योराजा सायुज्यं गिरिजायतेः अथाशोककुलोत्पन्नो यदा
न्याभिजनोद्भवः भूमिदामोदरोनामजुगोपगतीपतिः अद्या जाज्वलितस्योच्चैर्माहेश्वरशिखामणोः अद्यापि श्रूयते यस्य प्रभावो भुवनार
द्रुतः हरप्रसादमात्रेण सच्चिदानुरागिणा सदेवामोदीयेयत्तस्यासीत् खलु तं पुरं सेतुना तेन तत्रैव कर्तुं सोमः प्रतापं हितं त्योकोत्त १
गं किंचिच्चिंकीषौ रुचतात्मनः रोदंतिहाधिक्रम्य दूरात्तया नृणां सहकारयितुं यत्संयतते स्म स्वमंडले दीधानश्ममया नेतं स्तोयवि
प्रवशांतये तपोविभूतयश्चिंत्यादि जानामुग्रतेजासां तादृशमपि ये कुयुः प्रभावस्य विपर्ययम् दयादिदिवलैर्न ह्यदृष्टामयः समु ७

राज०
७

मिषता श्रीविश्रावतयागतापुनः संभवापुनः श्राद्धार्थमुत्थितः स्वातुंदिजैः कैश्चिदुभुसितैः प्राक्त्वा नाज्जो जनं राजा सकदाचिदया च्यत
पियासुनावितस्तांयेदोतेनावधीरितं तदाप्रभावात्तेतस्यतां धुनीमग्रतोव्यधुः सेयंवितस्तादृष्टेनं भोजयास्मान्सीतेरिति उक्तोपिमायावि
दितामत्तासीत्सरिदाहतिम् भोज्येदधानिनास्नातोविश्रास्येतसाम्प्रतम् तेनेत्युक्तास्तमशयेस्ततः सर्वेभवेतिते अपोषमेकेनैवाज्ञा
श्रुत्वा रामायणातवः शायस्वशान्तिर्भवेतेत्युचिरेतेप्रसादिताः सदा मोदसुहंतर्वावन्तमुदययाशायास्तथा सधमेनजं नैराधिल
स्यते अथाभवन्स्वनामंकपुरत्रयविदापिन रुक्मजुक्कनिकात्यस्त्रयस्तत्रैवपायिवाः सविहारास्यनिर्माताजुक्कोजकपुरस्य
मः जयस्वामिपुरस्यापिपिशुद्धीसाविधायकः तेतुरुक्कान्वयोद्भूता अपिपुण्णाश्रयानृपाः शुक्लेत्रादिदेशेषु मठैवेत्यादिचक्रि
रे प्राज्येराज्यसंगोतेषां प्रायः कश्मीरमंडले भोज्यमातेसंवोद्धानांमज्योजितेतेजसां तातोभगवतः शाक्यसिंहस्यपुरनिर्दतेः अस्मि
न्सहलोकवांतासां ध्ववर्षशतस्यगात् बोधिसत्वश्चदेशेस्मिन्नेकभूम्येवोभवेत् सच नागार्जुनः श्रीमान्वदहं त्वनंसंश्रयी अथनिष्क

रकोरजाकेरकोत्ताग्रहारदः श्रीर्वैभवाभिमन्युः शतमन्युरिवापरः स्वानामांकशशांकाकशेस्योविस्वप्यसः परार्थंविभवंश्रीमाना
भिमन्युपुरव्यधात चंद्राचार्योदिभिलेव्वादेशतस्मात्तदागमं प्रवर्तितं महाभाष्यं संवत्सराकारां कृतं तस्मिन्चवसरेवौ द्वादशेशे प्रव
त्तं तां ययुः नागाजुनेन सुधिया बोधिसत्वेन पालितः ते वा दिनः पराजित्य बोदेन निखिलान्बुधान् कियं नीलपुण्णोक्तामधिदत्ता
गुप्तद्विषः मंडले विस्तृता चारो विच्छिन्नवलिकर्मभिः नौगैर्जेन सयश्चक्रे प्रभूतहिमवर्षिभिः हिमान्योवौ द्वादशाधाययेतं त्वां प्रतिवत्सां शीते
दावोभिसारादौषामासान्यार्थिबोवसत तदा प्रभावः कोप्यासीदलिहोमविधायिनः नानशयन्यदृशादिशादिमावौ द्वाश्च निधनं ग
ताः नीलमुद्दिशपदेशस्मरसितां मंदेश्वरं काश्यपश्च द्वादशात्म्यः तपस्तेपेततो द्विजः तस्य प्रत्यसतो मातो नीलस्तु दिनविस्त्रवं
न्यवारय जुगादायि स्वपुण्णविधिंपुनः आद्येन चंद्रेवेन शमितो यस्य विस्त्रवः द्वितीयेन तु देशे स्मिन्दुः सहोभिसुविस्त्रवः
राजा तृतीये गो नंदः प्राप्तरान्यस्तदंतो पाचायागदिना गानो प्रचौ ते यत पूर्वत राक्षो प्रवर्तिते तेन पुनी नीलोदिते विधौ भिसवोदि

सदोषाश्चसर्वतः प्रशमययुः कालेकालेप्रजापुण्यैः संभवन्तिमहीभुजः येमंदलस्यक्रियतेहरोत्तन्नस्योजेन येप्रजापीडनपा
लेविनश्यन्ति सान्वयाः नष्टतुमेयोजयेपुस्तेषां वंशानुगाः श्रियः इत्येतत्प्रतिवृत्तांतंदेवस्मिन्वीक्ष्यलक्षां भाविनांभूमिपालानां प्रा
ज्ञैर्ज्ञेयं शुभाशुभं नवीकृतवतादेशतस्यवश्यैरियंमदी सिद्धेः प्रवर्ततेनायैः चिरंभुक्तासुकर्मभिः गोमर्दान्वयिनामाद्यः सरधूरांरघु
येथा नृपतिः काश्यपीवर्षान्यचत्रिंशतिमन्वशात् वर्षषष्टिसप्तमामासैष्वद्विवर्षविंशतिं विभीषणाभिधोरसत्तिंगोनदेनदेन
इन्द्रजिद्रावाणावास्तापितापुत्रौनृपौक्रमात् पंचत्रिंशत्तदार्धवर्षास्त्रिंशद्ययोर्ययुः विंदोस्वाष्ट्यविष्यस्वदृष्टाभात्यर्थशसिनी स
रावाणस्पृजांर्थलिंगंभातिवैट्श्वरः चतुःशालमठस्यांतः कृतायादापिभूभुजा वटेश्वरायनिखिलंतेनकश्मीरमंडले पंचत्रिंशतमद्या
नास्मांबुभोजमहाभजः रावाणसोतिभृतानुसार्धमन्योविभीषाणः किन्नरापरनामायकिन्नैर्गीतविक्रमः विभीषाणस्पुत्रोभूत्
रनामानराधियः सदाचारोपिसन्यः प्रजाग्यविषयैयैः अधादिष्यदोषाणामहानर्थपरम्परं विकारेनिवसन्नेककिन्नरास

१-जत वर्तिनि तस्य योगवलात्कोपिश्चमणोपादरत्त्रियं विहाणं सदस्त्राणित्तोपानिर्देदाहसः अजियदुच्चतद्गुमान्निर्जेमध्यमद्य
 २ येः आद्याणां राजपथैर्नोयानोज्ज्वलनिस्त्रगम स्फीतपुष्पफलोद्यानं स्वर्गस्येवाभिधांतरं दिग्जयोपाजितैर्वित्तैर्जितवित्तेशपत्तनं वि
 ३ तस्माद्युलिनेतेननगरं निर्मायत युगलं तत्रैकस्मिन्विलोद्याने सद्यस्वादुजलं चितं आसीत् शुभ्रवसोनाम्नो नागस्पवसतिस्मरः
 कदाचित्तस्मदूराधत्वातोमध्यदिने युवा यथापीततारः कच्छुविशारवाव्याविशद्विजः सच्छायापादपतले समीरैः शमितल्लमः श
 नेजलमुपस्पृश्यभोक्तुं सक्तुश्चक्रमेताभ्यां गृह्णते वायतेनतीरविहारिभिः पूर्वमाकर्णितो दंष्टैः शुश्रुवेनप्राधनिनिर्गते मेजरीकु
 जादपश्यत्पुरतस्ततः कृत्येनीलनिचोलिन्योसकोचिच्चारुलोचने कर्णिकापद्मरागाज्जनाललीलायितस्यशा मनोह्रधवलपांगेतनी
 योजनरेखया हारिनेत्रोचेलैर्मंदमास्तान्दोलनाकुलैः सनाथासपुगेनपताकापल्लवैरिव तिलकमालेशशांकाननेदृष्ट्वा शनैरभ्या
 मागतै विराणामाशनारंभान्मुकुट्रीडजजीकृतः शुजानेकछगुष्यानां शिखीरं बुजलोचनेतेपुनर्दृष्टवानग्रे किंचिद्व्यापारितेसागाः॥

रूपं

आकृतेर्दोषिणीदृश्यामोक्षमेतदिति द्विजः ध्यायन्कृपाद्रोः सम्मान्यते स कूनमोजयत उपनिमेषसंगस्य पुरेकेश्चादृसीत्कृतैः
तयोः यानां यानीयं सरसः स्वच्छा आचोतेशुचितं प्रोप्रेकतासनपरिग्रहे ततश्च बीजपन्यातालवृत्तैरभाषतः भवत्यौ पूर्वमुक्त
तैः केचित्संप्राप्तदर्शनः चापलाहिप्रसुलभात्मदुर्मिष्टत्यंजनः कल्याणिनीभ्यां कृतमापुष्पाजातिः परिष्कृता कुत्रवाक्कांत
मेतादृग्विरसं पेनभुज्यते एकातमचेविद्यावासस्य सुश्रवसः सुते स्वादुभोक्तव्यमप्राप्यं किमौ दृष्टोपभुज्यते पित्राविद्याधेरेन्द्रा
यप्रदातुं परिकल्पिता दरावसदमेवामेचंद्रलेखाय वीयसी पुनर्द्विजोभ्यधारेवैर्नैर्ध्वं च न्यं किं मस्तिवः ताभ्यामवादितातोत्र
हेतुं वेत्ति स ह्यसतां ज्येष्ठे कृष्णदादृश्यायात्रायैत सकस्यतं आगते चूडया तोयस्येदिन्याज्ञास्यसिधत्वं द्रसस्यावामपितदातद
भ्यां कृतस्थिती इत्युक्ताफणिकन्येते सणादास्तांतिरेदिते क्रमात्मेव वृते सोपनटचाराण संकुलः प्रसिलोकसमाकीर्णस्तत्र
महोत्सवः द्विजोपिकौ तु काकृष्टः पर्यटनसंगमं जसा कन्योक्तचिह्नज्ञातस्य नागस्यातिक्रमाय यौ पार्श्वस्थिताभ्यां कन्याभ्यां पूर्व

राजत-

१०

मावेदितोयसः द्विजसनेम्याजहारस्वागतं नागनायकः ततः कथं तरेकापि पृष्ठः कारणमापदं जगाद तं द्विजमानं निःश्वस्य च सा
नाशनः अभिमानावतां ब्रह्मन्पुक्तविदेकिना युज्यते वश्यभोग्यानां दुःखानामप्रकाशनं परदुःखं समाकार्य स्वभावसुजनो जनः उ
पकारासमर्थत्वात्प्राप्नोति हृदयव्यथां वृत्तिं स्वावकुलमन्यते हृदि शुचिधत्ते नुकं योक्तिभिर्व्यक्तं निंदति योग्यतां मितमतिः कुर्वन्सुतो
रात्मनः गहोपायनिषेवनं कथयत स्यात्स्वदन्व्यापदं श्रुत्वा दुःखमंरुतुं दावित नृते पीडां जनः प्राकृतः अतएव विवन्मृगाणां यावदा
युस्त्वमानसे दीर्घानि सुखदुःखानि दहन्ते चित्तानलकः स्वभावगभीराणां लसये दृक्षिणपदं बालापत्येन भृत्येन परिमानप्रकाश
ते तदस्मिन्नेतयोर्बाल्यादस्तु निव्यक्तिमागते तदाग्रे गोपनं साधोनममाप्युपपद्यते त्वयाप्यस्मद्विदार्थाय निसर्गसरलात्मना ईषत्स
यासः कल्याणिक्रियतां यदि शक्यते योयं तरुतले मुञ्च चूजलोदश्यते व्रती अमुना सस्यपालेन कान्दिशीकाः कृतावधं अभुक्ते मा
त्रिके रन्नेनैव नागैर्न भुज्यते अयं नात्रिचतनेन समयेन दत्तावधं सेनागिरसत्वे तस्मिन् दृष्ट्वापि फलसंपदं भोक्तुं नैव समर्थास्मः अतादृक्

राम०
१०

सीजले तथाकुरुयथाभ्रं पतमया देवैः नैः कः योग्यां प्रति क्रियां विमोचय मप्युपकर्तुषु सतयेति ततो नागमुक्ताय त्परोद्विजः
अचिंतय दिवा तत्रोत्सस्य लसवेचनात् गूढतस्त्वदिः सेत्रकुटीगर्भकृतास्थितेः पचमाना न्नभोजानं तर्नवान्नं यसि पत्ततः भुजान
एव तन्नस्मिन् सणा देवज हारसः अहीद्रः काका सारवंधी स्त्री ताफलश्रियं तं च व्युक्तांत दारिद्र्यः सारसोभ्यामागतम् कृतोपका
रमन्येक्ष निर्जोषी मनयद्विजम् सतत्रपितुर्देशात्कन्याभ्यां विदिता देवाः अमर्त्यमुलेभेर्भोगैरतोष्यत दिने दिने कालेन सर्वानामे
अस्वां भुवं गंतुमुद्यतप्रतिश्रुतवरां नागं चंद्रलोत्सामया च संवेधा योग्यमपितं कृतज्ञत्ववशंवदः संविभेजे सभुजगः कन्यया च धनेन च
एवं नागवरावाप्तश्रियस्तद्विजन्मनः महान्नापुरे कालः ते स्तेर्नित्योत्सवे ययो भुजगेद्रतनूजापितं प्रतिपति देवता अतोषयत्पराध्य श्री
शीलाचारादिभिर्गुणैः तस्यां कदाचित्तौ धाग्रस्थिता यो मोगनाद्वदिः आतपायो जितं धान्यं बुभुजे विहरन् दुपः ते वारयितुमाहूता भूत्वा
नामनरदेयदा शिजानमं जुमं जीरासातदावातास्त्वये एकदस्तधृता वेगस्त्वस्तर्षीषां श्रुत्वा तया तथापाणि सरोजन धावित्वा सोष्यता

राजतः शितः भोज्यमुत्सृज्ययातस्य फणित्त्रीः स्पर्शतः ततः सौवर्णीयाणि मुद्रांकेतुरगस्योदपद्यत तस्मिन्कालेनोराजाचरिस्तां चारुलोचनां श्रु-
 ११ मु त्वादिजवधूतस्यौ प्रांगेवो नुरितस्मरः तस्य धावंतं नमत्तमंतः कारावारणं बलान्नियमितुनासीदपवादमयो नृशः तस्मिन्नुद्धृतरां क-
 केन शशांकेनैकवारिधिः व्रीजनिगडनिर्मुक्तौ द्वौ तेराकृतशंगि विविधेभूयतेः पुनः उवाह हयवृत्तौ तोदप्रवातानुकारिताम् चक्र-
 पेयेस्तमयोदः सरलागुलिशोभिना सकाचनकारोकेन शशांकेनेववारिधिः व्रीजनिमुक्तौ द्वौ तेराकृतशंसिभिः तामुपपद्यन्तो यमुंदरी-
 मुदेवेजयतसं वीषोपैरसाध्यां च विप्रस्तत्यतिरप्यसौ तेनायाच्यत लुब्धेन रागांधानां कुतस्त्रया अथ निर्भर्त्तनां तस्मादपि प्राप्तावता-
 सकृत् दृष्टेन दंते तां राज्ञा समादिश्यंतं सैनिकाः तैर्गृह्ये कृतां स्फुटो निर्गत्वा न्येन वत्सं नात्राणार्थी नाराभवेन सजानिः प्राविश-
 द्विजः ताम्यामभ्यस्य वृत्तौ ते ततस्तस्मिन्निवेदिते क्रोधाधः सरसस्तस्मादुजगमफाणीश्वरः उदृजं जित्वा जीमूतजनिता धातसं-
 सेततिः सवोरशनिवर्षेण ददाहपुरं नृपे दग्धप्राणांगविगलहस्ता मृकस्नेहवाहिनी मयूरचंद्रकोके ववितस्या समपद्यत श

राणाघप्रविष्टानां भयाच्चक्रधरांतिकं मुहूर्तां निरदस्यंत सदस्त्राणि शरीरिणां मधुर्कौटमयोर्मैरुः प्राग्वोरिव चक्रिणां दग्धानां
प्राणिनां तत्तदा सर्वो रामस्पर्शत स्वसा सुश्रवसो नागीरमाप्राप्त्या दिगद्गता साहायकायाः पराशी समादायतदा ययौ स्यो
जनाधिके शेषे मार्गस्यारत्त होदं कृतं कार्यं निशम्याः समवर्षा मेघुतजं हौ योजनानिततः पंचजाता ग्रामधराणि ला सारमापाट
वीत्यद्याप्ति स्थूलः शिला विला योरं जनसंपेक्षत्वा प्रातः सानुशयोप्यदिः लोकापवादनिर्विस्मः स्थानमुत्तुज्यत ययौ दुग्धा।
व्यिधवलं तेन सरोदूगिरी कृतं अमंश्च योत्र योजनैरद्यापि दृश्यते श्वसुरनुग्रहान् नागीभूतस्यापि द्विजन्मनः जामातृसदस्य
तत्र च प्रथितसरः प्रजानां पालनम्याजान्निशंक सपकारिणः अकस्मादंतकाः केचित्तं भवति तत्राविधाः अद्यापि तस्युरदग्धशुभी
भूतं च तसरः उपचक्रधरं दृष्ट्वा कृपेयं स्मर्यते जनेः राज्ञां राणः कियन्नाम दोषः स्वल्पदृशो मेते तत्तस्येतेन संवृत्तं यत्रात्कापिकस्य चित् स
ती देवत विप्राणां माप्येकस्य प्रकोपतः श्रुतो हि प्रतिवृत्तांतं त्रैलोक्यापि विल्लवः चत्वारिंशत्सद्वान्समासे श्वोनां त्रिभिः समाम् भुक्नु

क्वासितिवृषादुर्नयेन सयंयेयो अय्यत्यकालसन्दृष्टाकागदालमंडलं तत्किन्नायुरंलोभेगंधर्वनगरोपमां एकस्तुतनयस्तस्यैवचिन्ना
 त्कर्मणांगतेः स्वधायाविजयं संचनीतः प्राणैः नतस्यजे राजासिद्धाभिधः सोयतयानिः शेषितं जने नवीचकारजलदोदावराधमि
 वाचलं इतिवृत्तेमहाध्वंयेतस्यपित्र्यमहामतेः संसारसारतातो नप्रापयुगोपयदेशेतां भोगयोगेनमालिन्त्येनेतुमध्यगतोपिसः नशक्य
 तेस्मपेकेनाप्रतिमैदुरिवामलः दयेज्वरोस्मभूपालमण्येनिर्ध्यायतोनिशं सुधामतिकलामौलितस्मैवोत्प्राद्यताद्येयो गणितंगुणि।
 नातेनमांणिस्तृणमिवोक्तता खंडेदुमेरुनार्चयोमंडनत्वमखंडितं राक्षस्तस्मैवराजी श्रीः परलोका नुगाभवत यस्तामयोजयद्भूतो ध
 मेणाभ्यभिचारिणिणा षष्टिमदाश्रयास्मोधीमासन्नानुचान्वितः आरुहोहसंदेहोसौलोकाश्रयिणिरवामोः भूत्यानां समाश्रित्यप्र
 पद्युः शोचनीयतां तत्सुतं तु समालंब्य प्रभुभुवनबंधतां यात्याश्रितः किल समाश्रुयाणीयलस्यनिर्द्योगतिजगति संवजनाचितं वा राक्ष
 त्यधस्तृणागुणाः श्रितकूपयंत्रः पुष्पाश्रयी सुरशिरोभुवि नूटिमेति। सिद्धस्तिद्धः संदेहोयमिति शब्दसुरादिवि प्रोद्धोषयंतानुयेतः पर

हेमप्रवासरान् २४ उत्पलासदतिव्यातिपेलासितयागतः तत्सन्नुस्त्रिशतं सार्धं नवर्षाणामन्वशात्सदी तस्य सन्नुर्दिरापसः स्वना
मोक्तुं पुंयथात क्षमासप्रतिशतिवर्षात्सप्रमासांश्च भुक्त्वा न हिराप्रकुल इत्यस्य हिरापोत्तकृदात्मजः षष्टिषष्टिवमुकुलस्तत्सन्नुभवं
समाः अयम्लेष्टगणाकीर्णो मंडले चंडचेष्टितः तस्यात्मजो भूनिहिरकुलः कालोपमो नृपः दक्षिणां सातकामांशां स्यर्धया जेतुमुद्य
ता यन्मिषादुहरिद्वभारान्यमिवांतकं सान्निध्ययस्य सैन्या तदैन्यमानाशनोत्सुकान् अजाननगध्रकाकादी नदृष्ट्वा ग्रेधावतोजनाः दिवा
रात्रे हतप्राणि सहस्रप्राणिवारितः यो भूद्रूपालवेतालो विलासमवनेष्वपि बालेषु कुरुणा स्त्रीषु घृणा वृद्धेषु गौरवे नवभूवनशसस्य
स्य घोराकृते घ्नतः सजातुदेवी संवीत सिंहलांशुकं केचुकां हेमपादांकितकुचोदृष्ट्वा जज्वालमन्युना सिंहलेषु नोद्रां प्रमुद्रां कः क्रि
योते पटः इति केचुकिना पृष्ट्व नोक्ता यात्रामदात्ततः तत्ते नानुमिदानां भो निम्नगाकृतसंगमः यमुनालिंगनप्रीतिप्रपेदे दक्षिणाणां वः स
सिंहलेद्रेन समं संभादुदपाटयत् विरोचणा स्पृष्टप्रिया लोकनजं रुषम दूरात्तत्ते न्यमालोकलं कामो धौर्निशाचराः भूयोपि राघ

राजत
१३

बोधोगमाशमाशकप्रचकपिरे सतत्रान्यनृपदत्तातीव्रशक्तिमपाहरत् पटयमुषदेवाख्यमर्तोऽप्रतिमोक्तिं व्यावृत्त्यचोलकार्णोदला
टादीश्वनोश्चरान् सिंधुनिगंधेभोगंधेनैवव्यधारयत् तस्मिन्प्रयातेप्राप्तेभ्यः शशासुत्तत्यगभवं नगर्षो नानाभेभ्यः बुद्धदहालमेखत्ता
काष्मीरद्वारमासाधश्चभ्रष्टस्पदंतिनः श्रुत्वा सत्रासजंघोषतोषरोमाचितोभवत् तदाकारेण संरंभे सहर्षोपविरूद्धः शतमन्यद्ग
जेंद्राणादृष्टेन निरलोठयत् स्पर्शागानियथावाचं कीर्तने पापिनांतथा सन्दूषयेदतो नोक्ता तस्यापि नृशंसता कोवत्सुतवेष्टानां क
त्येव शकते चेतसां धर्मसुकृतसंप्राप्तिहेतोः सोपि यदादरे श्रीनगर्षोद्दिश्वरं होलादापांसमिदिरयारं व्यप्युपत्तनं अग्रहारं जगत्
दिरेगाधाराद्वाराणां सततं समानशीलास्तमेव क्रवंतैपि द्विजाधमाः मेधागमः फणिभुजं प्रथितो धकारः प्रीणातिदं सममलोजलदा
व्ययश्च प्रीतेः समानरुचिरेव भवेन्नितो तं दातुः प्रतिग्रहद्वयश्च परस्य सर्वेषां प्रतिभुक्ता भुवं भूलोकभैरवः भूरिगोर्दितपुः प्रावि
राज्जातवेदसम सोयंत्रिकोऽट्टिहा मुक्तोपः स्वात्मन्यपि निर्घृणाः देहत्यागे स्पगगनादुच्चचोरेति भारती इत्युच्यते ते तेषां स एव परित्हातः

राम०
१३

स्वयं नीतघृणतामग्रहाणिकर्मभिः आक्रान्तेदारभौदल्लेख्यविकर्मभिः विनष्टं धर्मदेशेस्मिन्प्राणाचार्यावर्तने आर्यदेशा
संस्थाप्यमतनोदारुणतयः संकल्पस्ववपुर्दाहमायश्चित्तक्रियावधात् अतएवाग्रहाणामहं स्वप्रत्यपादयत गांधारदेशजा
तेभ्यो हि जेभ्यो विजयेभ्यो खरखड्गासिधेन्वादिपूर्णापः फलकेतदा वक्रिप्रदीप्रे सहसा पर्येते स्यात नु जहौ इत्येतस्मिन्नाम्नायेकेचि
दव्यभिचारिणि प्राहुः पुरुषसिंहस्य क्रौंयेतस्याविगदित ॥ कुलकम् ॥ येनागेन रुषासु घेनगरे प्राभवन् खशाः तेषां नाशा घवृत्तांत
पूर्वोक्तं जगदः परे अवतारघतस्तस्य चंद्रकुल्यामिधोनंदी अशक्यो मूलनामध्याशिलाभूद्विघ्नकारिणी ततः कृततयाः स्वप्नेद
वरुक्तः सभूपतिः यसाशिलायां बलवान्ब्रह्मचर्याव्रतिष्ठति साधीस्पृशति चेदेनानिरोद्धुनचशक्रुयात् ततोपरेकः स्वप्नोक्तंशिलायां
तेन कारितम् तासु तासुकुलस्त्रीषु मयं यत्ना स्वयाचलत् चंद्रवत्याव्ययास्पृशकुलात्या समुहाशिला कोटित्रयं नापतिः कु
दस्तेनागसाततः सपतिभ्रातृपुत्राणामवधीकुलयोषिताम रपंचान्यमतेरयातिः मयतेतप्यतः पुनः अभव्यासनिमित्तापि

राजत-
१४

प्राणिहिंसापिपसी एवं सुद्रोपिपदाजासंभूयनहतोजनेः तत्कर्मकारणजित्तदेवतेरेवासितः प्रजापुण्योदयेस्तीव्रैश्चिरात्तस्मिन्स
पंगते एकः तत्प्रभवः पौरो सदाचारोभ्यविच्यत तत्रापिपूर्वसंस्कारमुक्तत्रासंदधेजनेः समशानविहिते लोलावेशमनीवनपास्यदे अ
तिसेतापदाज्ञाताः सजनालादकोभवत् जलोघोजलदश्यामात्रापात्यदिनादिव लोकांतरादिवायातमेनेधर्मतदाजनः अभयच
परावृत्तप्रवासाद्दहनादिव सर्वकेशवकः स्वभ्रवकवत्यापगांतथा कृत्वापुंपुरार्धश्रीलवणोत्साभिधं व्यधात् तत्रत्रिषष्टिर्वर्षाणां
त्रयोदशवासरान् अभ्यवाद्यतभूयेनतेनपृथ्वीप्रशासतो अथयोगेश्वरीकाचिद्वृद्धात्मारजनीमुखे कृत्वाकोताकृत्तिकांस्पासुपतस्येवि
शांपतिं तपामनोदोरेस्तैस्त्वैवचनैस्त्रिपितस्मृतिः सपागोत्तवमाहात्म्यद्रुष्टुं दृष्टो न्यमंत्रत पुत्रपौत्रशतोपेतः प्रातस्तत्रततोगतः चक्रवर्ती
तपानिन्नेदेवीचक्रोपहारतो कर्मणातेनसिद्धायाव्योमोक्रमाणसूचकं जानुमुद्राद्वाघंतस्यादृष्टस्यद्यापिश्यते देवः शतकपालेशोमात्
चक्रं शिलाचसा सीरेसेठपुतदार्तास्मृतिमघापिगच्छति ३० देव्याकुलतरेः कन्दः सितिनंदो वशेषितः ततस्तस्यसुतस्त्रिंशदक्षरान्

राम
१४

नशात्महम ३१ द्वापंचाशतमदानस्माद्धौचमासौतदात्मजः अपासीदसुनेदात्मः प्रख्यातस्मरणास्त्रकृत ३२ नाः षष्ठितेस्यसनु
स्तावतोसश्रुतस्तुतः वर्षानभूद्विभुश्रामयोसवालमकारयत् ३३ जुगोपगोपादित्योयसामदीपोतदात्मजः वार्णाश्रमप्रत्यवोसाद
र्षितादिपुगोरयः सर्वोलखागिकाहारिः ग्रामेस्कंदपूर्णभधातशमागामुखाश्चाग्रहारान्यः प्रत्यपादयत् ज्येष्ठेश्वरं प्रविष्टाप्यगोपा
द्रावीयदेशजाः गोपाग्रहारान्कृतिनायेनस्वीकारिताद्विजाः भूक्षीरकारिकायांयोनिर्वासलशुनाशिनः स्वामटायांमयान्विमान्नि
जाचारविवर्जितान् अन्योश्चानीयदेशेभ्यः पुण्येभ्योवश्रिकादिषुपावनानग्रहारेषु ब्राह्मणान्मन्योपयत् उत्तमेलीकपालोपमि
तिलस्मप्रशस्तिषु यः प्राप्तवान्विनायकं च समेनपशुसंघं सवददिनां वर्षषष्ठिपालयित्वा समेदिनी भोक्तुं पुण्यपरीषाकं लोका
न्मुकृतिनामगान् ३४ गोकर्णस्तस्तुतः सोणीगोकर्णेश्वरकंददे अष्टपंचाशतंवर्षास्त्रिंशत्याक्राविवर्जनात् ३५ सनुनेरेद्रादित्योस्य
विखिलान्यामिधोभवत् भूतेष्वप्रतिष्ठानामसपिण्णश्रकारकः दिव्यानुहभागुग्राभिधोयसगुरुव्यधात उग्रेशमातृचक्रं चमभा

राजत-
१५

वोदेयवियदः भूत्वाषट्शतं वर्षां श्रानं चक्रां विमुमुं वः सदीर्घैरनघां लोकानां सदसु कृतेः कृती युधिष्ठिराभिधानो भूदपराजातदात्म
जः यस्मात्सतया लोकैः कथितो धयुधिष्ठिरः तेन क्रमागतो राज्ञे सावधानेन शासता अनुजग्मे मितं कालं पूर्वभूपालपदतिः काले।
कियत्पितो यात्यभाग्यवशादसौ सिषवे श्रीमदक्षीवो यत्किंचन विधायितां नान्वयदीदनुयास्वान्न संजयादधीमतः न प्रवृत्तोपचाराणां
प्रागिवासीत्प्रियंकारः दुविषपर्वदासाकं निविशेषं सभाजितैः परिजक्रे सदुजातो जाते ते जावधैर्वुधैः सर्वत्र समदृष्टित्वगुणोपखलु योगि
नः अकीर्तिहेतुः समहान्दो प्रस्तुष्टयिषीयतेः न यद्भिर्गुणां तां दोषान्दोषतां च गुणान्विष्टैः सलुप्तप्रतिभश्चक्रे शनैकैस्त्रीत्रितोपमः वा
द्भ्रमं छेविनी दीर्घं नमं शश्वत्कथाविष्टैः अनीश्वरो वितास्पक्रीजपिभयदा मवत पुरोमिष्या गुणायादीपरो संदोषदर्शकः अस्व
स्थिरादरो भूभूत्सो भूद्वेष्यो चुजीविना मनागनवधोने वसवल्तस्तस्य भूपते इत्यराज्यस्थिति रागादचिरात्तु विसृज्यतां उपेक्षितस्य
निद्रोदैरपतंता जितात्सनः अचलव्यवलास्तस्य नाशाय द्रोहिमे त्रिणः प्रभोः संकोचिता नौ सौ श्वरिर्निखयदं राज्ञे जिदीषवो

राम
१५

मूपाश्चिरेभूम्पनंतराः तदनुग्राहिताः सर्वेतेतेजानादिगाश्रयाः आसनराज्यासिधंप्राप्तुंयेनादवससंभ्रमाः अथेत्यन्मयोराजान
शशाकनिजस्थितिं व्यवस्थापयितुंयंत्रच्युतांकारुःशिलामिव चिरसुस्मेसमाभर्तुस्तस्मिन्राज्येविसंस्पृले उपायोस्तस्थितेर्देतुनेकः
कस्मनप्रथे दृष्टदोषानस्थितिं प्राप्तानहन्त्यादस्मादं सेशयं विचिंत्येतिनसामस्यजगद्गुर्निजमंत्रिणः अथनिरुधुस्तेसन्नद्यावले।
नृपमंदिरं व्यवहितजनाक्रंदभेरीवैरतिभैरैः मदकरिषठाकेतुष्यायानिरुद्धविप्रभाभवनवलभीः संतन्वतोदिवापितमोरताः तैर्ग
तुंस्वभुवोनिवारितरौर्देतेवकाशेततः त्यक्तश्रीनेग्रांतगत्मनृपतिस्तात्पर्यतोनिर्णयौ आजानेप्राज्ञोकराजललनाप्रस्थानसंदर्शनसु
म्यत्पौरजजामैस्त्रुलाजकणिकाकीर्णोनाजाध्वना राज्याच्युतस्यवद्गणः परिवारगमाः कोशादितस्परिषवोव्रजतोविजद्गः उर्वीरुद्धोविग
लितस्मर्गोद्रंशृगादस्त्रीफलादिरभसादिवगंरंशैलाः रंमैः शैलपथैर्व्रजश्चमवशाच्छायेऽश्रितः शाखिनामासीनप्रचलापितेनख
महद्दुःखविमस्मारसः दूरात्यामरफुल्लैः श्रुतिपथप्राप्तैः प्रबुद्धस्त्वभूद्दृष्टोनिर्गरवारिभिः सदमनः श्वभ्रेनिमज्जान्निव नानावीरुत्तणप

राजत रिमलैरुग्रगंधावर्णोदीरंभः सोभमतिहतशिलाः पिच्छिलाच्चाद्रिकुल्याः क्रांत्वाश्रौतैर्विसविसलयषायमुग्धगंलैरेवत्युत्संगंनिदिता।
 १६ तनुभिर्मूर्च्छितं तस्यदौः पर्यस्ताद्रितटादिलोक्यसुचिरंदूरीभवन्मंडलं द्रागामंत्रपितुं जदत्सुनृपतेदोरेषुपुष्पाजलीन सोपष्टविकीर्णप
 १७ सतिनसंनृपेस्वनीडस्थितेः सावेगंगिरिकंदं सुपततां रौद्रेपिक्रंदितं सनयुगवलनदस्वस्तमूढोशुकानात्रिकवलनविलोलेवीस्पदरा।
 त्वेदेशं अवहतरुदतीनां मौलिविन्यस्तहस्तपथिन्यवनितानामसैस्तुभिर्निर्द्वंशः प्रीतिस्त्रैर्यैरुचितवचनासिप्रयाशोककांस्यानि
 व्योजाज्ञायद्गङ्गागुरुभिस्तैश्चोपचौ तस्यस्नेहादुपगतवतो राज्यविभ्रंशदुःखं मेदीचक्रुः स्वभुविस्तुजनाभयते भूमिपालाः ३०१
 राजनः ३२ इति श्रीकाश्यमीरिकमहामात्यचंपकप्रभुसूतोः कल्हाणस्य कृतो राजतरंगिणी प्रथमस्तंभः १ चतुर्दशादिकं वर्षं सहस्रं नववास
 राः सासाश्च विगतासस्मिन्ष्टात्रिंशतिराजसु ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ विदितमजगोः शृंगग्राभ्याधनुर्वटितं तथानरकारि नोदोहा
 धोभ्यांगो प्रतिगृह्यतः द्विविधघटनावाल्म्येन निधेरुचिताविभोजयति लटभापुं भागाभ्याशरीरविनिर्मितिः भूयो राज्यार्जनाद्योगः

राम
 १६

तेनात्यजतमभुजा रजसाशमिवाण्याचकारांमूलमवाप्तया अनयद्विनयोदातुः समंस्वविषयेणातान विषयान्वशिनामग्र्यः सताम्यं च
पिविस्मृतिं धावन्नज्येष्ठयादर्गागलिकायां समत्रिभिः कालेन स्थापितो वद्वेत्यभ्यधापितुं कैरपि अथ प्रतापादित्वात्यसौ रानीयदिगंत
रात विक्रमादित्यमभर्तुं जातिरात्राभ्यविच्यत शकारिर्विक्रमादित्य इति संभ्रममाश्रितैः अत्रैत्रान्यथा लोखिविसेवादि कदर्थितम
इदं सभेदविधुं दर्षादीनां धराभुजां कंचित्कालमभूज्ज्यततः प्रभृतिमंडलं असपूर्वापितो नोवी सपूर्ववमदीभजालालिता हृदय
ज्ञेनपत्यानवधूरिव भुक्ताद्यात्रिंशतं वर्षां भुवंतस्मिन् दिवं गते जलौकास्तत्सुतोभूमेभूंषां समपद्यत पितुरेव समंकालवृद्धिदेतोः
सदिकृते विषुवत्पूणांशीतांशुरिवशीतेतराचिवः अथवा कषयासांधेदेव्यादिव्यप्रभावया भुवंतस्त्वभूवोभुजंस्तु जीनो रजयन्प्रजा
देषतिभ्यामियंताभ्यामभूष्यतवसुधरा गंगास्रगांगं गंडाभ्यां जटामूरिवधूर्जेः मंडलं साधुदत्तांतौ नानाणो वसनो रसम शत क्रदा
पयोवांदोमादे द्रमिवकामुं कं चक्राते च मदाभांगो विभ्रमाभराणं भुवः तंगे श्वरं दरावासं कतिकारं च पत्तनं कविस्मरुवराणपतः स्था

राजतः नेचंरातयो ज्वले तत्प्रभावेन फलितं रसैस्तत्ताणोपितैः नाट्यं सर्वजनप्रसंग्यं चक्रे समदा कवेः देवायने मुनेरंशस्तत्काले चंद
 १७ भवत् तयोः प्रभावमादात्स्यजितासार्थमिवोषता मजासुदुःसदाजातुव्यापदेवी यजंभत पाकोन्मुखशरच्छालिच्छेकेदारमंडले
 १७ मासिभाद्रपदे कस्मात्पयाततुद्दिनं महत् तस्मिन्निश्वसंयासक्तकालादहसितोपमे न्यमज्जालयः साके प्रजानां जीविताशया
 अथासीत्तुत्यरिसामजनं प्रतुकुलानुलाः प्राकारे निरपसेवघोदुर्भिसविस्त्रवः पत्नी प्रीतिं सुतस्ते हं पितृदासिापमातुरः कु
 सिंभारिः सुदुत्तमो विसस्माराखिलोजनः सुता द्यस्मानलज्जामभिमानं कुलान्वति अशनादं क्रियाघ्रातो लोलस्मीकटा
 सितः सांमके उगतप्राणायचमानं सुतं पिता सुतो वपितं तत्कावकारस्य सपोषाणं स्नाद्यस्थि शेषे वीभत्ते स्वदेहं क्रियाव
 तो अभूज्जो ज्यार्थिनो युद्धं प्रेतानामिवेदेमिदिनां नृसाभिषी सुत्ता मोघोरो दिस्वसिणी सिपुन एक एको जगज्जीवैरिये
 षस्वात्मपोषाणं तस्मिन्महाभये घोरे माणिनामिति दुःसदे ददृशे लोकनायस्पतस्यैव करुणाद्रता निवारितमतीहारा

नौषधिशोभिनः दर्शनेनैवदीनानामलस्मीलनमश्चिनत सपत्नीकोनिजैः कोशैः संचयैर्मन्त्रिणामपि क्रीतान्नः सदिवारत्रेमाणि
नः समजीवयत अटवीषुष्मशानेषुरप्यासवसवसथेषुच सुत्तामः स्माभुजातेननदिकश्चिदुपेस्यत अतोनिःशेषितधनः सीता
नोवीस्पमेदिनी क्षयायामेकदादेवीमेवसूचेसुदुःखितः देव्यः सदपचोशाध्रवंकेनापिदुस्तार जातानिरपराधानांजनानां व्याप
दीदृशी धिद्वमधन्यमस्याग्रेलोकोयंशोकपीडितः पश्यन्नशराणामुर्वीमनुग्राह्यो विपद्यते मजानिः शराणाएता अन्मोम्येवंधवो
जिताः आसितोभयेमुष्मिन्किंकार्यंजीवितेनमे यथाकथंचिल्लोकोयंदिनाम्येतानियत्नतः मयातिवादिताः सर्वेनचकोपिष्यपद्यत
अतिक्रान्तप्रभावेयंकालदौरात्मपीडिता निधिवनाद्यसञ्जातापथिवीगतगौरवा तदिमाः सर्वतोमग्रादारुणोव्यसनार्णवो नपाय
कृतमस्तावत्समुद्धर्तुं समः प्रजाः निरालोकोयंदुर्दिनग्रस्तमास्करः कालरात्रिकुलैर्विश्वक्यरीतस्त्ववर्तते हिमसंघातदुर्लभ्यसितिभृदु
इनिर्गमाः वदद्द्वारकुला पस्थस्रगवद्विवशाजनः शूराश्चमतिमंतश्चविद्यावंतश्चजंतवः कालदागत्मतः पश्यजातानिदहतपोष्यताः आशाः

चनपुष्पकुलकुलशृङ्गानकः स्मातलेणो जन्मामृतवर्षिभित्तिलकिंतसेव्यैर्नकिंमुंरुलं पेषानः सुचिरोपचाररुचिरेव्योप्रा
 नैकैस्सत्तुतेस्तेषामन्नसंतिनिद्रुतगुणाः कालेनयेमोदितोः तदेवगलितापायोनुहोमिज्वलनेतनुं नतुद्रष्टुसमर्थोस्मिप्रजानां
 नाशमीदृशं धन्यास्तेष्टयिबीपालाः सुखेयेनिशिगोरते योरानुन्ननिवपुरः सर्वतोवीस्पनिर्वेतां इत्युक्ताकरुणाविद्योमुखमाध्याधे
 वाससा निपत्यत्येनिः शंकरोदष्टयिबीपति निवातस्तिमितैर्दीपैरुद्भूतैः कौतुकादिव बीसमाणाप्यंतदेवीजगादजगतीभुजं रा
 जन्मजानांनुक्तेः कोपमतिविषयंयः येनेतरद्वंस्त्रिमधोरोचितमीदृशं यद्यसाध्यानिदुःखानिच्छेत्तुंनप्रभविष्नुता तन्महीपाल
 महतामहत्त्वस्यकिंमकनं कः शक्रः कृतमः स्रष्टावराकः कृतमोयमः सत्यव्रतानां कर्तुंशासनलघनां पत्योमक्तिव्रतंस्त्रीणामद्रोहो
 मन्त्रिणोव्रतः प्रजानुपालनेनन्यकमेताभूताव्रतं गतिव्रतिनामग्न्यव्यविषयंतिमद्वचः प्रजापालप्रजानांतेनास्मेवसुल्लतंभ
 यं इति संभतः प्रोक्तेतयानुध्यायदेवताः प्रतिगंहेगतप्राणाः कपोतनिवहोपतत मातस्तन्यपतिवीस्पयंरंसीन्मरणोद्यमात् प्रजर

अप्रत्यक्षः कपोतैर्जीवितं दधुः वस्त्वतरं किमपि तत्ताधीनं न अभवन्निर्मलं चोमदेवी कृत्य ससर्ज सा जनता जीविता वाप्येन
कपोतास्तुते भवनं तादृशं न हि निर्वाजप्राणिकास्तप्यशालिनां हिंसया धर्मचर्यायाश्च कपिकलंकनं अभवन्निर्मलं चोमदेवी
कृत्यैः सदक्रमात् सांकेभूपा लणोकेन दुर्भिसंचरणं येन सा भूतिविभवोदयमग्रद्वारं द्विजन्मनां सती कती मुषं चक्रामुषं च
पकल्मषा वर्षैः षट्त्रिंशतांशं ते पत्यो विरहजो ज्वरः तस्य जेज्वलनं ज्वालानलिनप्रखंडे तया सायनशुचिचारित्राविपन्नपति
मत्स्यगात स्यान्नं जने सदा कपुष्पादवीत्यघापि गद्यते चारुचारित्रया तत्र तया संवेवती रिते नाना यथागताना यथा रथापि भुज्य
ते आभ्यामभ्यधिकं कर्तुं शक्तिः कस्येति निश्चितं विचिंत्यारोचकी धाताना पत्युर्निर्ममेतयोः वेधाः परंधुरमुपैति परीसकाणामि
सोः फलप्रजननेन कृतं श्रमोयः विस्मारितो दूरमुदारमयोग्यता तु तस्मादुदेत्यकिमिवाभ्यधिकं विदध्यात् दीर्घदुर्दिननष्टा कुराष्ट
मात्मापचातः चात्वारण्यमि सादेहसाचकारेति केचन ३ ततो न्यकुलजो राजा विजयो ह्यावभूत्समाः पत्रेनेन परीतं यच्च कारविज

राजते

१८

१९

येभ्यः सुतोमहीमहेद्रस्यजपेद्रस्यभूपतेः श्मासाजानुभुजोराजाबुभोजाययुप्रयः अलैलौकीर्तिकल्लोलदुकूलवलनो
ज्वलामवभारयद्रुजस्तभोजयस्त्रीसालभजिका तस्याभूद्रुतोदतभवभक्तिविभूषितः राजासंधिमेतिनाममन्त्रीमति
मतावरः नास्तुपायः संसंसारेकोपियोपिदितुसमः भूपालमनकरिणामेषांचपलकर्तातां अत्यद्रुतमतिः शंक्यः सोपमुक्ते
तियद्विष्टैः तस्मिन्धीमचिवेदेष्टैः तेनाग्राह्यतभुजानिवारितप्रवेशो यस्यकोयस्तमहेतुकं निनायद्वतसंवेसंयावदायुर्देरिद्रता तस्य
भूपतिविदेष्टैः श्रीष्मोष्मपरिशोषिणः आप्यायंराजपुरुषावार्तयायिनचक्रिरे गिरंगभीरोगृह्णातिस्माभृद्यावत्तदग्रगः उक्तानुवा
दिनस्तावद्यत्तेप्रतिरवारव सतराजविरुद्धत्वहारिद्याभ्यांनविमयेगतप्रत्यूहयाप्रीतः प्राप्तायाहरसेवया अयमाययमाहात्म्यास
प्रथेप्रतिमंदिरं राज्येसंधिमतेभावीत्यश्रुतापिसरस्वती नाचोदितावाचरतीत्यामेभ्यः श्रुतवान्प्रः ततः सम्भूतसेत्रासः कारावेषमा
नितंयथात तत्रतस्मोअनिगंजेः पीडितांघ्रेर्विशुष्यतः पूर्णोमूदशमोवर्षोभूपतेश्चायुषोवधिः निष्पुत्रः समदीपालोमुमूर्षुर्दाहमाद

राम

१८

देहो गोर्त्यस्यैव पापी इयाच चितं याचत दीयया ऊष्माय माणो विदेव वक्रि नाज्वलतानिषा न विना तद्वधमेने भवितव्यतः स्तोकोन्मि
मतिक्रिया भाव्यर्थस्य बुधाः कुर्युरुपायं स्पगनाय यम स एवापावृतं द्वारं ज्ञेयं देवेन कल्पितं दग्धांगारकं देवके विलुप्तः स्तोकोन्मि
षत्तेजसो वेधावक्रिकाण्यशक्तिमुतुलामाधोपेयमैतु कामोदयात् तन्निर्वापाणि मिथतः प्रतनुते पुंसः समीपस्थितेः संतापद्रुतभूरि
सर्पिषि घटे पानीयं कुंभं भ्रमम अथा राजा ज्ञात्वा क्रौर्यवर्धकं साधिकारिभिः निशिसंधिमतिः शूलं समारोप्य विपादितः प्रोतं शूले श्रुते त
स्मि श्लोकं कुर्महीयते निरगाद्रोगभयस्य पूर्वपश्चात्तु जीविते सप्रतिशतिर्वर्षेषु यातेषु स्मिन्निरन्वये प्रशांतभूमिपालाभूत्कतिचिदि
वसानिभूः अपसंधिमतिं बुद्ध्या तया व्यापादितं गुरोः इशानाख्यस्य हृदयं विवशं वशि नोपभूत शिरीषद्वयं संसारं मुखे धेमे नीषिणां देहा
नृशंसेत दत्तमिवैकं सर्वं शिष्यते स शमशानमुं प्रायादनाय स्येव श्रुष्यतः कर्तुं विनयिनस्तस्य स्वीचितामंतसं क्रियां तचास्थिशेषमद्राणि
त्क्षणा माणां त्वलश्रवैः शूलमूलाववहा स्थितं जावष्टेभनिश्चलं समीराणं समाकीर्णं मुंडं द्वाग्रनिर्गतैः ध्वनिर्ननुशाचेतमिवावस्था

तथाविधोदावत्स द्रष्टुमीदृक्तेजीवाम्यघेतिवादिना तस्याकृष्यतश्रुलांतः प्रोतेतेनायकीकसं वेष्टितांघ्रिः शिरः शीर्षौस्तत्केचैधेलिधू
 सैरेः अनेधीतंसकंकालंवायन्मयतोवकान् अचितांस्तत्किंयांकर्तेततस्तस्मसमुद्यतः भालेविधातुलित्वितंश्लोकमेतमवाचयत याव
 जीवंदरिद्रत्वंदशवर्षाणिबंधने शूलस्पष्टमराणांपुनःराज्यंभविष्यति पादत्रयस्पष्टदृष्ट्यैश्लोकस्मासीत्सयोगवित द्रष्टव्येनुर्यपादार्थे
 प्रत्ययेकौतुकान्वितः अचितयच्चसंभ्रांतः कथमेतज्जविष्यति उवाचचविधेः शक्तिमचित्त्वाकलयंश्चिरं तत्तत्कर्मव्यतिवारकृतः पारत
 त्वानुरोधात्सजाः सर्वेअवसितहृदोन्मूललानायप्रयत्नात् चित्रंतत्राप्युदयतिविधेः शक्तिरसद्भुतेयंयन्माहात्म्याद्विविधघटनासिद्ध
 योनिर्निरोधोः मणिपूरपुराणार्थनिहतंममजीवयत फणिकन्याप्रभावेणसर्वोश्चर्येनिधिर्विधिः द्रोणपुत्रास्त्रनिर्दग्धमातुर्गर्भेपरिसिते
 जीवयन्कृष्णमाहात्म्याद्वाताधुर्योधिकारिणां कंचभस्मीकृतैर्दैत्यैर्नागांस्तांस्पर्णाभसितान् पुनर्जीवयितुंकोवादेवादित्यः प्रगल्भते
 दस्युक्ताभाविनोर्धसद्रष्टुद्विसमुद्यतः तत्रैववद्वसतिः कंकालंसारसंतं अथार्धरात्रेनिर्निद्रस्तपेवाद्भुतचित्तपा धूपाधिवासमीशानो

प्रोतवान्दिव्यमेकदा उच्चैरलाहनादो ह्यष्टषट्ठीषट्ठीकृतैः चंदैर्मरुनिर्घोषैर्घर्षैश्चातवान्ध्वनिं उद्घाटिततमोरिः सततः पितृवना व
नो दर्शयन्योगिनीस्तेजः परिवेषांतरस्थिताः तासां संभ्रममाकर्षकं कालंचापवाहितं देशानस्तां शमशो नो वीधृतासिश्चक्रितो ययौ अ
प्यपपत्तुरुच्छन्नः शायितं मंडलांतरे संधीयमान सर्वगं कं कालंचापवा योगिनीर्गौः उल्लसद्दरसंभोगवांछामद्यपदेवताः वीरालाभा
तमन्विष्य कं कालंतमपाहरन् एकमेकस्वमेगंच विनिधाय साणादप्यनुतोप्यानीय पुलस्मपूर्णा गंतं प्रचक्रिरे अथ पुर्यपृकभ्रास्य
दनाक्रांतान्यवियदं योगेनाकृष्य योगे श्यस्तत्र संधिमतेत्युधुः ततः सुप्तोत्थितरवप्रतदिव्यविलेपनः समभुज्यतताभिः सयथेच्छचक्रना
मकः देशानस्तस्य देवीनां वितीर्णा गदतिपुनः सपायां सीयमाणो चक्रितः पर्यशंकत नंदस्तद्रसपाधीरः सचततस्थानमाययौ
उश्च योगश्चरीचक्रं सिप्रमंतरधीयत अथाश्रूयतवाक्तासां माभूदी शानभीस्तव नास्त्यगहानिरस्माकं वृते चास्मिन्नवंचना अस्म
द्गदिव्यवपुः संधितः संधिमानसौ आर्यत्वादाय राजारव्यः ख्यातो भुवि भविष्यति ततो दिव्यावरः स्ववीदिव्यभूषणभूषितः ववंदे

राजत

२९

२४

संधिमान्द्रुः प्राप्पूर्वस्मृतिर्गुरुम दृशानोपितामालिङ्गस्वमेघपिसुदलभंभूमिकामाललंभेकामितिकोवकुमहेति असारं च विवि
त्रं च संसारं ध्यायेतो मिथः विवेकविशदातत्र प्रवर्तते योः कथा अथवा तौ विदित्वेमांशुतोपिनरौ कसः सवालवृद्धा समात्मास्तमेवोदे ग
शमापयु पूर्वोक्तविसेवादाश्रमो नायं स इत्यथ तेनाच्छिद्यतं संवासि निखिला नृच्छतावचः अर्थानां शासितं राष्ट्रं पौराणामपराज
कं सोन्वमन्यत कृष्टेणानिस्पृहः शासनादुरोः प्राप्योपवनोपांतं तं दिव्याकृतिशोभिने सतं र्ये स्नापयामासुरभिषेकां वुभिर्दिजाः
नवराजोचिताचोरेन सशिषामपे सत दृष्टकर्म समस्तास्तु निस्तुषाः प्रथो हेति क्रिया मधात सराजोचितो नेपथ्यः पौराणीषो वशो
भिनीम सौधो निषल्लाजवर्षी ससैन्यां प्राविशत्पुंरी तस्मिन् विराजसि माज्यमाक्रामति नृपासनं आचक्राम प्रजा व्यापन्नं देवी न च मा
नुषी अहरन हृदयं तस्य श्रेणारहितविभ्रमाः नितं विन्योवनभुवः शमिनो न तु योषितः वनमसून सस्य कं पुण्यगंधैस्तपस्विनो
कपूरधूपसुरभिः करैः पृष्टः सपिप्रिये भूतेशवर्धमाने शविजये शानपपतः नियमो राजकार्येषु तस्याभूत्प्रतिवासरं हरापतन

राम०

२९

सोपानशालागोभः कालाचिंतैः सम्पद्यः पवनैः सोभदासंदविग्रहः पूर्वपूजापनयनेनिराडंवासुंदरः तेनैवद्रष्टुमज्ञापितोवि
जयेश्वरः लिंगपीठलुटत्रानकुंभोभः सामभूर्धनिः शयानस्याप्यभूत्तसवल्लभीवल्लकीद्विषः तापसैर्मसारुद्रासजटाजटाजूयकि
तेदेभौ तस्यमादेश्वरीपार्षदिवभूमिपतैः सभाशिवलिंगसहस्रस्याप्रतिष्ठाकर्मणिप्रभोः प्रतिज्ञाप्रत्यहंतस्यनाभूद्विघटिताक्वचित् प्रा
मादात्तदनिष्पन्नैशिलामुत्कीर्यकल्पितासहस्रलिंगीतरुमैः सर्वतोद्योपिदृश्यते तामुतासुसवापीषुलिंगव्याजादरोपयतस्वपुण्य
पुंडरीकानांजन्मनेसपरस्परामस्यानेस्यानेजलांतश्चबहुसंख्यैर्निवेशितैः अनयन्ममदामंगिशिवलिंगैस्तरेगितीः प्रतिलिंगमहा
ग्रामाः पत्यपाद्यंततेनये पर्वदामघतजोगः कालेनांतर्धमागतः अकरोत्समदाहैर्ममहालिंगैर्महादंषैः महान्निशूलैर्महंतीमहा
मादेश्वरोमदीकृत्वासंधीश्वरं देहसंधानपितृकानने रंशानस्पगुरोर्नाम्नामधारीशश्वरं हरे येदांचभीमां देवीचदेशाश्चान्यान्
देवदे समष्टप्रतिमालिंगैः हर्म्यैर्निन्यमहावर्ता स्वयंभूमिश्चतीर्थैश्चपूतंभक्तिविभूषितः स एवभोक्तुमज्ञासीत्याज्यः कश्मीरमंडलं

राजते

२२

२२

स्नातस्य निर्जरा भोभिः पुष्पलिंगार्चनोत्सवे रात्रस्तस्य वनोदीषु मासः पुष्पाकरो ययौ सचातिरस्यः काश्मीरो ग्रीष्मः त्रिदिवदुर्लभः हिमा
लिंगार्चने प्रायादनांतेषु कृतार्थताम फुल्लाङ्गाखंडरुद्राणाः प्राप्य पुष्करिणीतटीः लक्ष्मीसंखंडे दुचूला ध्यानपरोभवत् नीलीतलव
तीर्वापी रागस्तपोदयनिविष्टाः अवगाह्य द्वाचोभिः शरदं निर्विवेशे सः सांघेतपोधने स्ते स्ते भजागरोत्तवान् तस्याभूवन्भुवोर्मतुरमोवा
घरात्रयः अत्यद्भुतं राजपलाभौ मेत्यसफलपन्कती पंचाशतं त्रिवर्षेणामत्यक्रामत्सवत्सरात् शमव्यसनिनस्तस्य राज्यकार्योत्पप
एतत्तस्मिन्काले प्रकृतयो विरागं प्रतिपेदिरे ॥ अन्वैष्यत नृपस्ताभिः कश्चिद्वाज्यायशुश्रुवे राजपुत्रो जिगीषुश्च श्रीमान्ये धिष्ठिर
कुले जुगोपगोदित्याख्यः काश्मीरोद्रजिगीषया युधिष्ठिरमपौ त्रिहिगांधाराधियतिस्तदा वसन्नपास्तसाम्राज्यः सतत्रतनयं क्रमात्
अवापलसंगोर्दिव्यैरमोघमेघवाहनैः सतत्रपितुरोदशां द्वैस्त्वान्वयजन्मनः राष्ट्रं प्राप्नोति वैद्रस्यययौ कन्यासवयवरे तत्रतं वारुणां घ्ना
त्रेष्टायपराजसन्निधौ भेजे वरस्वजाराजकन्यकाचामृतप्रभा तेन तस्य निमित्तेन वृद्धिमागामिनीजनाः अजानन्नं बुवादस्य पाश्च

राम०

२२

त्येनेववायुना रात्रादिनरेकोणोतदरुणादुस्मवारणं आनीतमकरोष्ट्रायोनविनाचक्रवर्तिनं तमेतिकंपितुः प्राप्तेयत्मा लस्य
चसेश्रितं भुवनिमेत्रयामासुमेत्रिणोवेष्ययोग्यवा अर्थापराजोविज्ञायस्वराज्यमेदजंरं प्रतिचक्रेनशक्तोपितस्योतुत्यक्तमुत्तु
कः अचिंतयच्चसत्यमेसंप्रीतोभूतभावनः सिद्धिविघ्नानमूनदीर्घानपाकर्तुसमुद्यतः कृत्येवद्वनिनिष्पाद्येअमात्कोमीघमाअय
न प्रावधीवाधगोदिष्टामोदितोस्मिननिद्रया सुकालेसजतालसंमीविरक्तोवंधकीमिव दृढनिर्वासनव्रीडादिष्टासादिताम
या शैलूषस्यैवमेराज्यंरंगेस्मिन्बलातश्चिरं निर्व्यूढावपिर्वैरस्यदिष्टानप्रेसकागताः दिष्ट्यासदैवैवैमुख्यमुच्चैरुद्धोषयन्त्रिप्र
यः त्यागसो नभीतीस्मिविकल्पनदवाहवे रतिसेचिंतयन्तः सर्वेत्यागोन्मुखोनयः मनोरात्रानिकुर्वाणादरिद्रदृष्टिप्रिये
अन्येद्यः प्रकृतीसर्वाः सन्निपत्यसभांतरे ताभ्यः प्रत्यर्पयन्त्यासमिवराज्यंसुरसितं उज्जितंसेष्ययातैवप्रयत्नेनापिनाशकत तंस्वीका
रयितुकच्चित्कांती द्रमिवकंचुकं अर्चालिङ्गमुपादाय सोयप्राणायादुदश्चरः शीतवासानिरुत्सीषः पश्यामेवप्रजेश्वरः तस्यपादा।

गजते

२३

२३

पितृदशोत्रजतोमौनिनः प्रभोः पयानं जगद्गुः पौरानिः शदस्त्रवदस्त्रवः सविलंघितगच्छतिरुपविश्यतोरधः जनमेकैकमुद्वाप्यन्
वर्तयतसोत्वयन् पथिरागीणामूलेमूलेविलम्बजनान्मितपरिकीर्णध्वं ध्रुवक्रमात्सदृश्यत गहनवसुधाः समूर्ध्वं चैव जन्तानि जा
त्यादान्नदान्नदृशविनिर्यातः स्तोत्रैः कृतानुगमोज्ज्वलैः निःशेषैर्निकटात्तालोकमटवीमध्येनिरुद्धैर्निरुद्धस्य दशोकावेशसकाष्ठा
गद्गदपदसमान्यचोत्सार्येव भूर्जत्वक्परिरोधमंदारमरुनिद्रासिद्धाध्वगश्चाणीमौलिमणिप्रभोज्ज्वलगुहागेहजगादेवने अथवा
नसीतद्रुमोवः पुटकुघटोदारसंभृतां वृषणम् वसतिमकृतवासरावसानेषुचितरुपलवकलितोच्चतल्यम् शृंगासक्तमितातपाः शबलि
तश्चायाभुवः शादलैरुत्कुल्लामलमालिकातलमिलत्सुखजस्त्रीजनाः सध्वानावनपालेराणुगणितोन्मिश्रैः प्रपातावुभिः श्रोताद
कथमागतास्तमनयन्निद्रामदूरादयः वनकरिप्सितैः पदेसप्रतिभटतां पटहर्षनेर्धनैः अमनुतरितैश्चककोटोः पीरचितसोदगा
लितोगमनोन्मुवस्त्रियामाम अनेकविधिवदुपासपूर्वसंध्यामासनेनलिनसस्यपालनिद्रः श्मापालः पीरचितसोदरावुतीर्थेन

गाम०
२३

दीपाध्युषितमवापमृतमर्तुः नंदिसत्रेत्रिभुवेनगुरोः सोऽग्रतस्तत्रयावत्तस्योतावत्त्वयमभिमतावाप्रयेजायतेसमस्तस्मैः सुप्रदितज
टाजटवंधोससूत्रीरुद्रासांकोजरठमुनिभिः सस्पदंवीस्यमाणाः भ्राम्यच्छीकंठदत्तव्रतजनितमहासत्त्रियोभैः संदेतोर्मिसादानोय
तामुप्रतिमुनिनिलपंसंभ्रमात्तापसीषु वसैर्भिः साकपालेश्वचिफलकुसुमश्रेणिभिः पूर्यमाणोमान्यो वैराग्ययोगेष्णुपतनपरमार्थ
नालायवोभूत राजान ६ आदितः राजानः ४४ श्रेयाणि आदितः ५४ इति श्रीकाश्मीरिकमहामात्यचंपकप्रभुसूक्तोः कल्हणा
स्यकौंतोराजतरंगिण्यां द्वितीयस्तोत्रः २ शतद्वयेवत्सराणामष्टभिः परिवर्जिते अस्मिन् द्वितीये व्याख्याता पटुप्राख्यातगुणान्वया ॥
तृतीयस्तोत्रो नास्ति ॥ ॥ ओं श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ तद्दीतव्यतिरेकमद्वितनपादेहेनसिद्धीभवन्निष्पत्त्यूहमिहमिहव्यपोह
तवपुः स्यात्तोरभद्रागिवः वीणाभोगिवधूशरीरकुठिलश्यामत्विषावेष्टिताजूठादेरपिवत्रमातिदयितामर्त्यवदक्तातनुः १ समदी
राजकन्याचम्राप्रदानेकनः कुलातरत्नात्मनाचसुतानांचराजाम्भ्राजनंशनः २ पतिः गोपितदोः शीलानुल्यसोभागपगौरवा

राजते

२४

अनेगभवनेचक्रोविहारंनृपतिप्रिया ३ शिशुरेवायुषो ल्यंत्वंदैवौजोक्तंविचिंतयन् राक्षःसुतोमहूणाख्योमल्हाणस्वामिनं व्यधात् ४
पोरविशोककोटाद्रोप्रदत्तप्रतिपत्तिर्यो ना अदीपतद्विजेंद्रेभ्यश्चंद्रग्रामःसमाभुजा ५ श्रीनगर्वाप्रतिष्ठाप्यदुर्लभस्वामिनहरिंषट्त्रिं
शतावतराणांस्मावृषास्तमुपाययौ ६॥१॥अनेगदेव्यासम्भूतःतस्यदुर्लभकःसुतःशशासवासवसमःततोवसुमंतीकृती ८ माताम
हस्ययोमात्रांदौहित्रस्तनयीकृतःप्रतापादित्यदस्याख्यांतकुलानुगुणंदेधे ९ जैडोनेरविजात्याप्रश्रियायंमंत्रिणाकृता अग्रहाण
हनुमतापुण्णानमतसम्पदा १० प्रतापतापितारतिःप्रतापपुरपत्तनंमधवन्नगरस्यधिदीर्घवा रुच्यधत्तसः ११ नानादिगंतरायातत
तत्क्रयिकसंकुले नोणाभिधोवसन्नस्यदेशेरोहीतकोवर्णिक रोहीतदेशेजातानंनिवेशायद्विजन्मना महागुणोनोणामंदपुण्यज्ये
ष्ठचकारसःसजातुराजभवेनेराज्ञाप्रियानिमंत्रितःअर्चितोमवेदकाहसुपचारैर्नृपोचितैःप्रातःसुवासिकामेमापृष्टोयष्टिर्वी
भुजा शीर्षेव्ययामकथयत्प्रजानांदीपकजलैःततःक्रमेणानृपतिःतेनजातुकृतार्थतःवसेस्तदास्पदेद्रासीत्तपायामणिदीपकान

राम०
२४

विलासित्वेन लक्ष्म्या च तदृश्या तस्य विस्मितः अथ द्वित्राण्यपहान्यासीत् तत्रैव सकृदा देणः एकदा तेन तत्कांता विलोक्य ललिता कृति
श्रीनरेन्द्रमहानामदेर्म्येदिमकारानना उज्जयणीकुंभां कसदूर्वाहितविभ्रमः मूर्तिमन्मंगलमूर्तिं वास्पृशद्दस्य च हस्यं स्पनिजेन त
यासनिःशंका विहारिणी तां विलोक्या नवद्यंगी मभिलाषेण पस्पृशे सापि दर्शितमालीभिः किंचित्साची कृतानना अयं पृथ्वीकांतं श्री
त्रविश्रांतपादपात्रा प्रान्ते प्रेमबंधाद्वा निर्देशाद्वा मनोभुवः सपस्यार्ते सा तस्मै दृष्ट्यै व विदधेम नः साणादलव्यपशोति पितो सौभाग्य
सुधामयी संजानामपि संपृपस्थिता मिव विवेदसः हस्यं स्तंभश्च नगात्री सा भूत्व जगाम सा वावर्त्येव कं पश्यती पार्थिवं तं मुद्रमु
द्रुः वावर्त्येव कं पश्यती पार्थिवं तं मुद्रमुद्रुः गृहीत हृदयस्तन्यास्तावतैव मदीपतिः सचिंताजित्सनयनो राजधानीशं नैयं यो तत्र तस्य त
दाकारध्यानावहितचसुषः समं तः पुरीत्या प्रपेदेतानं वतनुः अचिंतयत्तधिकं स्तूत्रो यममुभावहः अस्मिन्नेमानं सो घाने रोगना
माविद्रुमः अहो नु सुभगः रागवृत्तिश्चित्तं विजित्य यः विवेकादीन्यधादरे मुहदः परिप्रेयकान् भाव्यं कौलीनभीतेन येन भूमिभृता सुता

राजते
२५

२५

तस्मिन्नेदुःसहः कोपं सदाचारविपर्ययः यत्र दारापहराणां जीवकुरुते विनाशः परः कोनामतत्रास्तु शमिना नीत्यतिक्रमे विमृष्यन्निति भू-
पालो विस्मर्तुमभवत्तमः न पदं तिसाधुसेव्यां न च तां दीर्घलोचनां तमथ प्रथिता स्वास्थ्ये नेदीयो माराणां वणिक् सजना ज्ञातवन्तातः
सुजनो विजने विवित रमामयस्याप्रामोसि किं धर्मो न निरुध्यते न प्राणा संशये जतोरक्त्यं नो मकिंचन यन्मतानि प्रतीस्यंते विवुधै-
धर्मसंशये ते वामपीदृशे कृत्ये श्रूयते संयमव्ययः यशो नुरोधादुचितं नापि देहमुपेक्षितं सकीर्तिने परासूनां कीर्णां कारसायना मा-
भूतदनुरोधस्ते त्वत्प्रियां धिपार्थिव प्राणा अभिनमे गाम्मादं द्रियां येषु काकया एवमुक्तोपि नाधत्ते तां चेत्तस्मात्पुण्यस्य हात गृह्यतां न
ते कीभूत्या नृत्ततत्वा न्नपार्थिता तेने प्रतिप्रेयमाणा सवल्लिना च मनोभधुवा प्राज्ञज्जामयजग्राहकं चित्तां सुलोचनां कृत्ये हरा नै-
सापास्ततादृक्कारि त्र्यलाधवा नोदमदिषीचक्रे श्रीनरे द्रेश्वरं हरं क्रमेणा च प्रजापुंगवैः चंद्रापीडाभिधंसुते प्राप्ते एषार्थिववधुर्निधा-
नमिव मेदिनी तस्माभिजनमालिन्यं स्वैरच्छेदितं द्वौः शाणाशमकौः काम्यमाकरोत्यं मागोरिव धूमाद्वाटमलीनसा च्युचिपयः

राज०
२५

तेष्वनस्योद्गमो लोहस्यातिशितस्य जातिरेवेलाकुंठाशमालामयात किंचात्यंतजडाज्जलाकृतिमतोज्वालाध्वजस्योद्गवोजन्ताव
पनुकारिणो नमदतांसत्यं स्वभावाः क्वचित् तापीजोपितनयः क्रमात्तस्यामजायत अविमुक्तापीडनामामुक्तापीडोपिभूयते
वज्रादित्योदयादित्योत्पलितारित्यसंज्ञकाः प्रतापादित्यजाख्याताश्च द्रापीडादयोपितेर्वर्षान्यचाशतेभुक्ताभुवंदुर्लभभूयतिः पु
ण्यनिःश्रेणिभिः पुण्यमामरुहोदिवेशैः २ राजचूडामणिः श्रीमंश्च द्रापीडस्ततोभवत् पीडितेदुत्पिषाकीत्याकलेपीडोचका
रयः एकपादाकृतिर्धर्मः समस्येवोजितो नृपेः शुद्धश्लोककृतोयेनपादेः समीजितः त्रिभिः यसमाविक्रममुखापास्परविरोधिनः सिषे
विरेगुणास्तुल्यं दिव्योद्यानमिवतंवः स्थानेस्थानेयदीयाश्रीस्तुल्यमाप्यायंयंभूत श्रमानुद्यानकुलमेवनिखिलाननुजीविनः दोषा
घातस्तत्त्वान्यभूषेषुयं द्राश्रीरणिश्रियंत मार्गादिघोषकालुष्यंसिद्धासिंधुरिवार्णवं कार्यज्ञोयोनतश्चक्रोयत्कलीभूद्विविविग्रही
पांसमाचरत्तुल्यंस्तूपमानस्त्रपांरंधे व्यनीयतनयोमान्यैर्विनयंतान्त्वणिसयत् वज्रंनभिघर्तैकैश्चिच्छिनत्सन्धानांलीस्तुतत यस्यध

॥ जतं
२६

२६

मभयादासीत्तस्याज्योधर्मसंशयो निजोपि पसः कुलिशत्रासादिव गरुत्मता न्यायं दर्शयता वर्त्तते न गच्छा प्रवर्तिता स्थितयो वीतमं
देहाभास्वते वेदिनक्रियाः नियंत्रिता यद्वा तिस्रः दुर्गा दीर्घादियं अतिप्रसंगभंगात्तन्नेपत्तावमितः पुनः तस्य त्रिभुवनस्वामिना
सादारंमकर्मणि चर्मकृत्कोपिनप्रादात्कुटी सेत्रोपयोगिनी शम्भुत्पतिश्रुतायां नानवर्कमाधिकारिणां नैसर्गिकाया दयस्त
ः सूत्रपातेन च समे विज्ञापितो यतैरेत्यतमर्थे पृथिवीतपतिः तानैव सागसौमने चर्मकारं नतपुः सोभ्यधात्ताम्बिगेतेषामप्रेसा
पूर्वकारितां प्रागेवैरपृष्टां प्रविष्टं न कर्मणि नियम्यतां विनिर्माणां यद्वा न्यत्र विधीयतां परमस्य पदोरागसु कृतं कः कलंकये
त यद्दृष्टारः सदसतांते धर्मविगुणाः क्रियाः वयमेव विदधाम्बेधातुन्यायेन को धना दस्युक्तवति मूपा ले प्रेषितो मन्त्रिषंदा पा
श्यात्सादृकतस्तस्य दतः प्राप्तो यजिरपत दृष्टति स्वामिने द्रष्टुं स च द्रते न चेन्मम युक्तः प्रवेश आस्थाने वा ह्या ल्यवसरे स्तुतत
अन्यद्वार्यभूयेन सर्वादिदे न दर्शनः पुापकर्मणि नो विप्रः किंत्वमेवेत्यप्यत प्रतिभाति गृहंतं च द्रस्यतवतो धिकं तदप्यता धने वा

राम०
२६

पिभूषेवंचाभ्यधीयत नस्मीस्थितंततोभूपंचमकारोमजिज्ञपत देतांशुसूत्रैस्तत्त्वमानंज्ञातुमिवोधतः राजन्विज्ञाप्यते कश्चिद्यद
स्माभिर्पेयाशये नस्येयमवलिप्तेनतत्रदृष्टासतात्पया नाहमूनःश्रुनोनास्तिकाकुस्यात्यार्थिवःपृथुः सुभ्यंतीवाद्यतस्तभ्याःसंलापेस्मि
न्किमावयोःजातस्यजंतोःसंसारेभंगुरःकायकेचुकःअहंताममताख्यात्यांशंकुम्भासंववध्यते कंकाणांगदहारादिशोभिनांमवतापथा
निष्किंचनानानामस्माकंस्वदेहंक्रियातथा देवस्मराजधान्येवायादृशीसौवहासिनीकुटीघटमुखानद्वतमोरिस्तादृशीमम आज
न्मनाःसाक्षिणीयंमातेवसुखदुःखयोःमदिकालोद्यमानाघनेसितुंसम्यतेमया नृणांयद्वेश्मदराणोदुःखमाख्यातुमीश्वरःतद्विमान
अतोमर्त्योराज्यभ्रष्टोयपार्थिवःएवमप्येत्यमद्वेश्मसोवदेवनयाच्यते सदाचारानुरोधेनदातुतदुचितंमम इतितेनोत्तरेदत्तेभूभृद्वत्वा
तदास्पदं कुटीजग्राहवित्तेननामिमानःशुभार्थिनां अवोचच्चर्मकारस्ततत्रसंतत्रमयंजितांजलिःराजन्यमोनुरोधेनपरवृत्तातवोचि
ता श्रवियदेहाधर्मेतापाडसूनोःपुरायथा धार्मिकत्वेतयोतघमयास्पृश्येनवीसितं सत्तितुभ्यंचिरंस्थेयाधर्मोवृत्तांतपद्वतीदण्यन्नी

दृशीः शुद्धोः श्रद्धेया धर्मचरिणा एव निष्कल्मषाचारः सचक्रोपावन्नीभुवं राजा त्रिभुवनसामिकेशवस्य प्रतिष्ठा कर्त्तव्यः प्रकीर्तयेत्
रव्याप्रकाशकाशकांतिभिः प्रकाशिकाविहारस्तत्त्वलोकारधिष्ठातृ गुरुर्मिहिरदत्तात्यस्तस्योदात्तगुणोभवत् विश्वं वरस्यगंभी
रस्वामिनाम्नोविधायकः सर्वोधिकारणस्थेयोऽष्टेनाष्टलितकामिदव्रवीत्त धः नगराधिकृतस्तस्य लितस्वामिने च धात कदाचन स
भासीनं दृष्ट्वा धर्मधिकारिभिः प्रायोपविष्टा राजानं ब्राह्मणीकाचिदव्रवीत् त्वयि प्रशासति मंदीमहोगर्हानि वर्हेण सुखसुप्रसमेप
त्युः हृते केनापि जीविते एषैव महती लज्जा सदाचारस्य भूयते यदकालमवोमृत्युस्तस्य संस्पृशति प्रजाः कलिकालवलात्तैश्चैत्वार
शैरपि दृश्यते पायात्पापतरे मुष्मिन्दाषेक्यमुदास्यते चित्तयत्यपि नो वै मिभर्तुः कंचिद्विरोधिनं निर्दोषस्य हितस्यासन्तवतः शीतला
दिशः अनसूयो निरुत्तेकः प्रियवाग्गुणवत्तलः पूर्वमिभाषी नित्यं भो न विद्वेदोदिकस्य चित्तं तस्य तुल्यवयावात्प्रात्यभृत्य ध्येने
धूमः मासिकस्वामिवास्तव्यो विप्रः शक्रो मिचारवित गुणदारिद्र्यनिर्निर्द्वैः सद्रैः कोशिलशालिनाम प्रसिद्धिस्पर्धया वंध्यो

वां ध्यंतो स यया सवः नापुंश्चली योदुःशीलो नाद्रोही नित्यशंकितः नावाचालो मृषाभाषी नाकायस्थः कृतघ्नीः नादातृ गृहजो लु
ब्धो नानीर्घ्या नित्यदुःस्वितः नास्त्रीजितः सर्वहास्या नावदुःस्मिग्धभाषितः नानन्यजः पितृदोषी नारणी निरपत्रयः नासुद्रविषा
पापीयानितिभूतायं संग्रहः ॥ तिलं कं ॥ इत्युक्तवत्पात्रास्त्राणां तच्छंकावसति हि जं आनीय परिशुध्य स्वेत्यभ्यधाद सुधाधिपः भू
यो ब्रह्मापवादि तं व्यातः स्वातोदविषया निःसम्भुमस्तं भपितुं देवदिव्यक्रिया मयं स्लाय द्वाकृद्वादी ततस्तं मेदिनीपतिः
अदृष्टदोषे किं कुर्मो वधमत्राधिकारिणः नान्यस्मिन्नपि देहस्य प्रसंगे निश्चिता गमि किंपुनर्ब्राह्मणो दं द्यो दं द्यो दोषेपि बंधे वि
ना उक्तेति विरतेतस्मिन् द्विजजाया व्रवीत्युनः चतस्रः सणादाः सीणाराजत्रपिनशस्यते नान्वगां परिणता रं दंतुः प्रतिचिकीषा
या तत्राविहितं दं देस्मिंस्तजाम्यनशने रसून १०० तप्यास्थितायां ब्रह्मणा कृतप्रायोपवेशनः स्वयं त्रिभुवनसोमिपादानुदि
प्यसो भवत त्रिरात्रोपोषितं तत्र राजानं जीनी सये स्वमे स्वमो तमो वो वत्स त्योक्तिं सत्यवादन ईदृङ्मुज्यते राजन्स स्या

राजत

२८

२९

न्येषां कलौ निशीयेकस्य सामार्थ्यं कर्तुं दिविविकर्तनं भवच्छत्तपनुरोधेन सकृदेतत्प्रवर्त्यते मत्वा सा रांगने मुष्मि न्या लिचार्ता वि
कीर्यतो मदसिगां कुर्वतो स्पत्रिरत्तद्यदि दृश्यते ब्रह्मरुत्या पादमुद्रा पादमुद्रा नुयायिनी तदेव वधे को भूत्वा सदृशं दंष्ट्रमर्हति राजा वधवि
धिः कार्यो दिने पापहृदये मा अथ तत्कारयित्वा सदृशं दोषे द्विजन्मनि दंष्ट्रं दंष्ट्रं धारय्य क्रेद्विजत्वा दधवर्जितं मदीमघो नाभर्तुं घेतस्मिन् वि
हितशासने ततो द्विजन्मजाया सा कृताशीरभ्यधादिदं द्रव्यं त्वनिभृत्संगं गूढपापानुशासनं कर्तव्यं येष्य वा दृष्टं तव वा पृथिवी पते दंष्ट्र
धारे त्वयि स्माप्य सिति मेतां प्रशासति कौवैरस्नेहयोः पारमना सा घावसीदति इत्येकतपुगध्ये येषं धर्म्यं कर्त्ता तव स्तुभिः सत्त्वो विराज्य का
लो स्य यमो मेः पर्यपूर्णं स्रष्टुर्विष्टरपा योजसे संगं तानि रंगलाः निविष्टं जडिमाजाने व्यधेत्तु विपि सन्निधिं विविक्तवांशो भस्यतस्या
सावन्यथा कथं मादं द्रव्ये वधनुषो विदधे दृष्टं नष्टां कारयित्वा भिचारं तं निग्रहो यरुषद्विजं तं यशः शेषतामीशं तारापीडो नुजोनम
त दुर्कर्म दुर्भगा नोक्तं भोगान्पापगुणोन्नतं सृष्टिं किं टकान्पापं करभादवकेतके ततः प्रभृतिमूपा नो राज्याधूनां गुनून्प्रति दुष्टायु

राम०

२८

प्रवृत्तारजोस्मिन्मिचारादिकाः क्रियाः श्रीचंद्रापीडदेवस्य तत्त्वमित्यपश्चिमे संस्मर्यमाणं कुरुते न कस्योत्पुलकं वपुः सुमर्षयेभ्यः
ध्यापितं कृत्वा ध्यापितं दिजे वराकेन्यप्रयुक्ते स्मिन्कोदोषरतिनावधीत विस्मृतः सकृत्स्माभूत्संक्तिमप्येधवेधसा दत्त्वा कार्ये
दंन्यूनं न्यस्तः कलिनृपावलौ अष्टौ वर्षाणां साक्षात्ताननुगृहेति मेदिनी प्रविंशवशी स्वर्गमनिशं च सतां मनः ३ भ्रातृद्रोहात्प्रसु
हृदा प्रतापेन भयावहः उवा स तारापीडः संचंदुःस्मा मेदलंततः पूर्णपात्रप्रतिभृष्टद्विषालुंठयता यशः शिशोः प्रतापस्योत्पन्नौ कवेधा
येन नर्तिताः तस्यातिदुष्टदेष्टुस्मलस्मीदीप्तापि सर्वतः अभूद्देगजननी प्रमशाना मेरिवक्त्रिः संचैः प्रभावसान्निध्यं देवानो क्रिय
ते दिजेः सत्वेति देवदेवी सद्दिजानोदं सत्यजत मां सौख्यद्विदिनै नूनं च तत्प्रसमाभुवि समाभवद्गुरुद्रोहमरोहत्सुकृता तयः अ
थ गृहा - - - - - योपंशपकरणापमजसुपायं ते नैव तस्य नियमेन भवेद्दिनाशः धूमं
सौतिनयनां धकारचयो मिर्भूत्वा बुदः सशमयेत्तलिलैस्तमेव ४ राजा श्रीललितादित्यः सार्वभौमः ततोभवत् प्रादेशिके म्बरस्रष्टुर्वि

राजो

२६

२९

धेवुंदोगोचरः प्रतापां शुष्कटाकूटैः परवासमधर्मभिः जंबुद्वीपदिपेद्रस्येनातन्यातमंडनं नयोजलिषु वंदेषुराजमिर्विजयोधमे
पार्थिवः द्युकिक्रांतियुधिक्रोधमुमोचयः विनिःसरजनतयाभयादभानिवाचनं द्विषावसतयोपस्यनिशम्यासुंददंदुभिम वि
लोलतिलकोत्तैयः सनेत्राभोभिराननेः निर्वापांजलिदाननिद्विषां नारीरकारयन् सितिप्रदसिगायतोरवेरिवमदीपतेः जिगीषोः
प्रायशस्तस्ययात्रास्वेववयोयैयो कारंपूर्वदिशोगृह्णन्प्रतापानलमन्निधौ अंतर्वेषांमहाराजः सकीर्तुस्मीषभृद्भौ कन्यानांयत्रकुञ्ज
त्वेव्यधाहाधिपुगोमरुत तत्रैवशं सनीयः सपुमांश्चक्रेभयस्यशां यशोवर्माद्रिवादिन्याः साणात्कुर्वन्विशेषाणां नृपतिललितादित्यः
प्रतापादित्यतांययौ मतिमान्कन्यकुञ्जतद्रः प्रसभात्कृत्यवेदिनां दीप्तिमल्ललितादित्यंयष्टदस्वान्यवेवत तत्सहायाः ततोप्यासन्निका
ममभिमानिनः कुसुमाकारतोप्युच्चैः सारभिश्चंदनानिलः श्रीयशोवर्माः संधौसंधिवियदिकोनयत नयोनियमनालेखेभिन्नश
र्मस्वचसेमे सोभत्साधियशोवर्मललितादित्ययोरिति लिखितेनादिनिर्देशादनयेत्वंविदन्प्रभोः सुदीर्घवियदाशोतैः सेनानीभि

राजो
२९

रसपितम्भौचित्यापेक्षितोत्पत्तिभूद्वक्त्रमन्यत प्रीतः पंचमहाशब्दभाजनंतव्यधत्तः यशोवर्मेनृपंतं च समूलमुदपाटयत अ
ष्टादशानामुप्रीप्रकिहानांतदुद्भवेः कर्मस्थानैः स्थितिः प्राप्ताततः प्रभृतिपंचभिः महाप्रतीहारपीडासमहासंधिविग्रहः महा
शृणालापिमहाभांडागारश्चपंचमः महासाधनभागश्चेत्येतौ यैरभिधाश्रिताः शादिमुत्थायेद्यभवन्ध्यसाः पृथिवीभुजः कविर्वाक्य
तिराजश्रीभवभूत्यादिसेवितः जितोद्योयशोवर्मातद्गुणस्तुतिवदितो किमन्यत्कान्यकुत्रोवीयमुनापार ----- अभूदशालि
----- गृहं प्रांगनवदृशे यशोवर्माणमुल्लंघ्यदिमाद्रिमिवजाह्नवी सुखेन प्राविशत्तस्वादिना पूर्वसागरम् पश्यन्निर्जन्मवसुधोमेध्या
धोरागभर्त्सितैः तन्मातंगैः कलिंगेभ्यः कंचचित्प्रस्थितं पयि आकृष्टलक्ष्मीपेयेकादंतितात्यादिवागताः अशिश्चयंस्तनिःशेषादंतिनो।
गोडमंडलात् कुरेकेमवटाहस्तकृतवीचिकचग्रहः अदृश्यताग्रैस्तस्यगृहीतः पूर्ववारिधिः वनराजिष्णामलेनदिशंवैवस्वतांकितो
सप्रतस्थेध्वितीरेणतत्क्षणाणानतुद्विषः तस्योर्ध्वजूटः कार्णोऽः कृतप्रातयो नयनं सुवर्णकेतकीस्तत्कामतापमवतंसतो तस्मिन्

राजत

३०

३०

प्रसंगे रट्टाख्याकार्णाटी चटुले सणा अपासी नृपतिर्भूत्वा पृथुश्रीदेसिणा पथं विंध्याद्रिमार्गः पर्योपानिष्यंते तत्र भावया दुर्गयेव
तथा देव्या कृतानि दत्तकंठकाः ललितादित्यया दत्तनखदं पाण्डुले समूर्तिर्वीर्यसंक्रांतां प्राणतासापि पिबिषे तालीतरुतलाचांतना
रिकेलरसोर्मेषः कौवेरीतीरपर्वने स्तयो धाः क्लृप्तमत्यजन चंदनांद्रेस्तदा स्तं दत्तास भगवदहि स्थलात् श्रीखंडद्रुमदोषं जन्म
लाग्राश्वापतन् उत्तराश्वसिखपदं सिन्धुदीपेषु विघ्नतः सक्तुल्यायाश्वाभोधेः सिमंचक्रे गतां ततो ध्विर्वीचिनिर्घोषैरुद्धीतजयमं
गलः प्रतस्थे पश्चिमा माशां जिगीषूणा मपश्चिमः आक्रम्य क्रमुकान् प्रकोकाणां सप्ततापयन् तुरगा निवतिगमांश्च प्रतापस्तस्य प्र
ये पश्चिमाब्धेरुच्छास्त्रवीचेरविमं वंत्सभूत दारका तस्यै न्यानां प्रवेणोत्सक्यदापिनी विंध्याद्रिस्तदलसु स्मधातुराणु रतां वरः प्रत्यभा
ऊर्मयोदः कोपताम्ररवोन्नमन् विशतां दशनश्रेण्यः तस्या वंतिषु दंतिना महाकालकिरीटं दुज्ज्यात्तपां वंतिताः परम सर्वतोदिक्मा
लाक्यजितप्रायोस्ततो नृपान् समाविशत्पुर्विस्तीर्णमपथेनोत्तरापथम राजभिस्तस्य तत्रो ग्रामो भूत्य देपदे कुलाद्रिमिरिवेंद्रस्पस

राम०

३०

श्वेदोषमस्यः कांभोजानां वाजिपाला जपन्ते स्म हृष्ये जिताः धातव्यत्वात्तद्विरुद्धे निरुद्धा यद्विषैरिव भुःखाराः शिखरश्चेतीर्यो
तः संत्यज्य वाजिनः कुंभभावांतदुत्कंठां निन्युदृष्ट्वा दयाननां त्रीन्वारान्समरेजित्वा जिते मेने स मुस्मुनि सकृज्जयमोर्वीरामन्यन्ते दिषुणा
सुरम चिंतानदृष्टा मोहानां वक्त्रे प्रकृतिपादुरेव नौकामिव क्रोधाः स्वभावकपिले मुखे तस्य प्रतापो दारदानं सेह नारतं मधु दरीणा
मोषधिज्योतिः मत्पूषः कदंबोदितः कस्तुरीमृगं संस्पर्शं धूतं कुंभमेकं सरः सैन्यसीमतिनीत्तस्य संवत्सरोत्तरानिलाः सून्ये प्राग्गो
तिषपुरे निर्जिहानंददर्शसः धूपधूमवनप्लुष्टात्कालागुरुवनात्परं मरीचिकावितीर्णोर्णो विभ्रमेवालुकावुधौ तद्रजेंद्रामदसम्
दसमतो ययुः तथोधान्विगलं देयानस्त्रीराज्ये स्त्रीजनो करोता तु गौं सैनौ पुरस्कृत्य न तु कुंभौ कवाटिनौ स्त्रीराज्ये देव्यात्तस्या
येवीश्वरं कं पादिविक्रियां संत्रासमभिलाषं वानिश्चिकायनकाश्चन उत्तराजुरेव विसे सद्रयाज्जन्मपादपान उरगंत क संत्रा
सादित्वा नीवमहोरगा जवाजितधनः सोपग्रविवेशस्तमंडलं भिन्नेभमौक्तिका पूर्णप्राणिः सिंहदवचलम जालाधरं लोह

राजत

३१

३१

रचमंडलानीतराणिच मसादीकृत्यविदधेराजत्वंसोनुजीविनां पराजयव्यंजनांर्येनानालिंगानिपार्थिवाउयेगायादितासेनवंदं
 त्वघापिनिमंदा वंधुमुद्राभिधानायपश्चाद्वाहृतदाक्षया तुरुष्कादधतेव्यक्तंमूर्धानचाधेमुद्रितं सितिभृदासिगात्यानांतिर्यक्
 ज्ञापनायसःपुष्पमंदोतलस्पर्शचक्रेकौपीनवाससि नतस्युरनसगामेनसासिंधुनेसोणवः नसदीयोस्त्रियत्रासोप्रतिष्ठोनविनिम
 से कचिच्चेष्टासमुचितं कचित्समयानुगं वादुलेनप्रतिष्ठोनामसंदधे सुनिश्चितपुंश्चक्रेदिग्नेयकृतनिश्चयः सगर्वोदपितपरकृत
 वान्कृतेकेशवंफलगृह्णनफलपुरंपाणोत्तंपाणामाददत्त क्रीडारामविहारंचक्रीडनराजाविनिमंमे एकमूर्धेनयद्रत्नमधः कर्षतथापरं
 बुद्धाव्यधानिरालंबंस्त्रीराज्येनृहरिचसः दिगंतरस्थेभूपालेतस्मिंस्तत्कमंकुत्तिल पुरंविधापतन्नाततफलप्रदमभूत ललिता।
 रयेपुरतस्मिन्नादित्यायसभूपतिः सग्रामांकान्मकुजोवीमभिमनोजितोददौ तनदुधपुरेश्रीमान्मुक्तस्वामीवधीयत वृहद्विहारो
 भूपेनसत्तयश्चमहात्मना एकांकोटिगृहीत्वा सदिग्जयायविनिर्गतः भूतेशायददौ शुच्यैकौरीरेकादशागतः सतत्रज्येष्ठरुद्रमणिला।

राम
३१

प्रासादयोजन भूमिग्रामेप्रदानेचविदधेवसुधाधिपः चेक्रेचक्रधरस्तेनवितस्तांभः प्रतापं विनिर्मायारघुदालीस्तांस्तानग्रामान्प्रय
च्छतः सोखेडिताश्मप्राकारंप्रासादांतर्कधत्तच मूर्तोदस्याद्भुतंदाताद्रासास्तीतंचपत्तनं लोकप्रापेपुरेक्षत्वनानोपकारावली
प्रतिपादितयोजिष्मुग्रामैः साकंसविस्मये ततः पारंपरीदासशालोभूलोकवासवः विदसद्दासवासांपरिदासपुरं व्यधात् विरेजेराज
तोदेवः श्रीपरीदासकेशवः लिमोरत्नाकरस्वापेमुक्ताज्योतिर्मरीचिनाभीनलिनकिंजल्कपुंजेनेवानुरजितः अचकात्काचनमयः
श्रीमुक्ताकेशवोहरिः महावराहः शुश्रुमेकाचनकवचं दधत् पातालैतिमिरंहंतुवदन्निवशविप्रभाः गोवधनधरोदेवोराजतः तेनका
रितः योगेकुलपयः पूरैरिवपादुरातोदधे चतुष्पचाशतोदस्तानरोयपित्वा महाशिला ध्वजाग्रेदितिजारातेः तार्ष्यतेननिवेशितः च
केवदृच्छतुः शालावदृच्छैत्यवदृज्जिनेः राजाशजविहारंसविरजः सततोर्जितं तोलकानांसहस्राणिपलानांसतस्यच संधायशुद्धा
धीश्चक्रे श्रीपरीदासकेशवं २०० रीतिप्रस्यसहस्रैस्तुतेनतावद्विरेवसः ओमव्यापिवपुः श्रीमान्बृहद्बुद्धोव्यधीयतः चतुःशालाच

राजत चैत्यं च ताता वता व्यधात धनेनैवेति तस्या सन्यं च निर्मितयः समाः राजतान्वापि सोवर्णान्वापि देवान्निर्ममे पाश्वेषु मुख्ये देवानायावदो
 धनदोपमः कियंति तत्र तानि ग्रामान्यरि कान्तया सप्रादादितिकः शक्तः परीच्छेत्तुमियत्तया अवरोधैरमात्यैश्च सेवकेश्च नरोश्चरैः तत्र प्र
 तिष्ठाः शतशो विहिता सुवनाद्भुताः राज्ञी कुमलवत्सस्य कुमलादहटकारिणी राजतं विपुलाकारं कुमलाकेशवं व्यधात अमात्ये मित्रश
 र्मापि चक्रे मित्रेश्वरं हारं श्रीकण्ठस्वामिनं च क्रेलाटः कण्ठमिधोनयः श्रीमान्कण्ठविहारोपितं नैव विदाधेऽभुतः मिश्रः सर्वज्ञ मित्रोभा
 त्कमावत्रजिनोपपमः भुः खारश्च कुणश्चक्रे सच कुणविहारकृत भूपचितोऽभूतं सत्पंजिनान्देसमयोत्तया ईशानदेव्या तत्पत्न्या
 स्वातां वुप्रतिपादितं सुधारसमिव स्वच्छमारेण्यधापि रोमिना बल्लभादित्यभूभर्तुर्वल्लशचक्रमर्दिका सदस्त्रारोपाकसांसप्ततत्रचक्र
 पुराण्यधात आचार्यो भयरोनामविदधे भण्डेश्वरं अन्येपि च्छाटेशाद्याकदवोवद्भभिः कृताः अविद्यानां तरेप्यत्र च कुणो नाग्र्यमंत्रि
 णा सचैतः सुकृतोदरो विहारो निरसीयत भिषगोऽशानचंद्रायः स्यात्तच्छंके मंत्रिणः विहारमकरोऽब्रुवन् तात सकानुग्रहाद्विषे एवं दे

समयीमुंवीसकुर्वेन्नुर्वरीपतिः गुणोत्तमार्थेणैवाधैर्मघवानमलंघयत् हेलयापिविनिर्गोतीवक्रादसुमतीपतेः नकदाचनतस्याज्ञादेवैरप्युद
लघ्यत तथादिपूर्वेषोपधेतेः सकटकोवसन आनीयंतंकपित्पानीत्यादिदेशसजातुचित किं कर्तव्यतयाभ्वेषुपुरोगेषुस्थितेष्वथ उ
पानयत्कपित्पानिदिव्यः कोपिपुमान्युरः अग्रादुपायनंगदूनकृतसंज्ञोभ्रुवाप्रभोः कस्यत्वमितिप्रप्रष्टप्रतीहारः प्रसृत्यतत सो
म्यधातंकपित्पानिदत्त्वात्तः प्रियापदं प्रदितोघमहेंद्रेणानंदनोद्यानपालकः रहोमहेंद्रेसंदिष्टवक्तव्यं किंचिदस्तिमे इतिश्रवाप्रती
हारः सभाचक्रे सनिर्जेनां ततोदिव्यः पुमानूचेशक्रत्वावक्तिभूपते संतवंपप्यमप्येतत्तौजन्यान्निष्ठुरंवचः तुर्येयुगेपिभूपालदि
क्याला अपितेवयं विभमोपत्यागस्याज्ञाश्रूयतांतत्रकाराणं पुराणमगदस्यस्यचित्पुंसंपदः जन्मातरैर्कर्मकरोहास्ति कोभूद्र
वाक्किल एकदातस्यतेग्रीष्मवाहयित्वा मद्वावृष्टान आतस्यनिर्जलेराणो सीराप्रायमभूद्रततः स्वामिगदात्तुदृष्टिन्नस्या
भवतोंतिकं वारिक्तुंभीमपूषचगदीत्वाकश्चिदाययौ निर्धोतपाणिपादस्त्वभौक्तुंसंप्रसृतस्ततः विमुक्तं गतप्राणमपश्यः पुरतो

एजत

३३

३३

तिथिं सत्त्वामचोचन्माभुंक्तादुर्भिसोपहतस्यमे कंठेपियासवप्राणाः वर्ततेभोजनंविना वारितः पार्श्वेनोपितस्मैत्वंप्रीतिपूर्वकं पूषार्धं
वारिकुंभीचप्रादाः प्रियमुदीरयन् पात्रेप्रसन्नचित्तस्यकालेदाननेतेनते अखंडितानामाज्ञानोशतमासीत्त्रिविष्टपे तेनवारिप्रदानेन
वाष्पमात्रेपिदर्शिते प्रादुर्भवंतिसुखादानघोमरूपयेष्वपि सत्तोत्रप्रतिपादितः प्रियवचोवद्वालवालावलिः निर्दोषेणमनःप्रसाद
पयसानिष्पन्नसकक्रियः दानुस्ततदभीसितेकिलफलत्वालेतिवालोप्यसौराजन्दानमदीरुहोविजयतेकल्पद्रुमादीनपि अल्पा
वशेषास्तास्त्वद्यसेत्याज्यातवभूपते वचोत्तमं सपयतोयत्राविचारतः अपिचेतसिभूपालसुलभंमहः सतः कस्माद्विचारमून्यत्वं
तवापिहृदिरोदति दिनानिकतिविद्यानिकारमीरेषुघनागमे जायंतेतानिपूर्वाध्वोफलानिशिशिरेकृतः विगादसेदिशंयोयात
त्रतत्रैवतस्यतत्त्वदाज्ञाग्रहणोपलपूर्वदानप्रभावतः आशांश्रितस्यमादेंद्रीमाज्ञास्वल्पापितेधुना गृहीताकथमेषषाशक्रेणाभ
ग्रशक्तिना विनाप्रयोजनंमुख्यतस्मादाज्ञात्वयाक्वचित् नैवमेवपुनर्देयाविरलासंतितायत इत्युक्तातर्दितेतस्मिन्भूपालोवि

राम

३३

पुलाशयः चिंतयन् दानमाहात्म्यपरं विस्मयमाययौ ततः प्रभृतितादृशयोग्यार्थप्राप्तिलालसः परिहासपुरे चैक्रे स्थिरांगुवीस
परिवर्ती सहस्रभक्तमितेव प्राच्याताया सदसिं लसमेकोत्तरं भक्तपात्राणां यत्र दीयते अभिप्रायेण तेनैव पतनान्पूर्वेषु सः
चक्रे येषु तृष्णातः कश्चिज्जातुपिवेदयः संजग्राहसे देशेभ्यस्तान्तांस्तानंतरविज्ञानं विकचान्मुमनस्तोमान्यादयेभ्यश्चानिलः
तेन केकाणवर्षस्य रससिद्धस्य सोदरः चक्रुणो नामभुः स्वदेशानीतीगुणोन्नतः सासेन समातन्वन्कोशे बहुसुवर्णांतां पद्माकरं
वाज्रस्य भूभूतो भूच्युभावहः रुद्रः पंचनेदे जातुदुस्तरेः सिंधुसंगमैः तटे संभितसैन्यो भूद्राजचिंतारः सांतातो वृतराणोपायं
तस्मिन् पृथ्विमेत्रिणः अगाधे भूमिरोधस्य चक्रुणो मणिमयपत तत्प्रभावाद्द्विधाभूतसरित्रीरसैः सैनिकः उतीर्णो नृपतिस्तृणं
परंपारं समासदत्त मणिमयेन मणिना चक्रुणोप्याचकर्षतं सलिलं प्रागवस्थं च सांता न सरितामभूत् परिभावाद्भूतं तत्प्रशंसा
मुखराननः प्राया चक्रुणो राजा मणियुग्ममया चत सतमादृशं त्रि२० २२ ये योक्तुं न शक्नुवन्ति ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १०० १०१ १०२ १०३ १०४ १०५ १०६ १०७ १०८ १०९ ११० १११ ११२ ११३ ११४ ११५ ११६ ११७ ११८ ११९ १२० १२१ १२२ १२३ १२४ १२५ १२६ १२७ १२८ १२९ १३० १३१ १३२ १३३ १३४ १३५ १३६ १३७ १३८ १३९ १४० १४१ १४२ १४३ १४४ १४५ १४६ १४७ १४८ १४९ १५० १५१ १५२ १५३ १५४ १५५ १५६ १५७ १५८ १५९ १६० १६१ १६२ १६३ १६४ १६५ १६६ १६७ १६८ १६९ १७० १७१ १७२ १७३ १७४ १७५ १७६ १७७ १७८ १७९ १८० १८१ १८२ १८३ १८४ १८५ १८६ १८७ १८८ १८९ १९० १९१ १९२ १९३ १९४ १९५ १९६ १९७ १९८ १९९ २०० २०१ २०२ २०३ २०४ २०५ २०६ २०७ २०८ २०९ २१० २११ २१२ २१३ २१४ २१५ २१६ २१७ २१८ २१९ २२० २२१ २२२ २२३ २२४ २२५ २२६ २२७ २२८ २२९ २३० २३१ २३२ २३३ २३४ २३५ २३६ २३७ २३८ २३९ २४० २४१ २४२ २४३ २४४ २४५ २४६ २४७ २४८ २४९ २५० २५१ २५२ २५३ २५४ २५५ २५६ २५७ २५८ २५९ २६० २६१ २६२ २६३ २६४ २६५ २६६ २६७ २६८ २६९ २७० २७१ २७२ २७३ २७४ २७५ २७६ २७७ २७८ २७९ २८० २८१ २८२ २८३ २८४ २८५ २८६ २८७ २८८ २८९ २९० २९१ २९२ २९३ २९४ २९५ २९६ २९७ २९८ २९९ ३०० ३०१ ३०२ ३०३ ३०४ ३०५ ३०६ ३०७ ३०८ ३०९ ३१० ३११ ३१२ ३१३ ३१४ ३१५ ३१६ ३१७ ३१८ ३१९ ३२० ३२१ ३२२ ३२३ ३२४ ३२५ ३२६ ३२७ ३२८ ३२९ ३३० ३३१ ३३२ ३३३ ३३४ ३३५ ३३६ ३३७ ३३८ ३३९ ३४० ३४१ ३४२ ३४३ ३४४ ३४५ ३४६ ३४७ ३४८ ३४९ ३५० ३५१ ३५२ ३५३ ३५४ ३५५ ३५६ ३५७ ३५८ ३५९ ३६० ३६१ ३६२ ३६३ ३६४ ३६५ ३६६ ३६७ ३६८ ३६९ ३७० ३७१ ३७२ ३७३ ३७४ ३७५ ३७६ ३७७ ३७८ ३७९ ३८० ३८१ ३८२ ३८३ ३८४ ३८५ ३८६ ३८७ ३८८ ३८९ ३९० ३९१ ३९२ ३९३ ३९४ ३९५ ३९६ ३९७ ३९८ ३९९ ४०० ४०१ ४०२ ४०३ ४०४ ४०५ ४०६ ४०७ ४०८ ४०९ ४१० ४११ ४१२ ४१३ ४१४ ४१५ ४१६ ४१७ ४१८ ४१९ ४२० ४२१ ४२२ ४२३ ४२४ ४२५ ४२६ ४२७ ४२८ ४२९ ४३० ४३१ ४३२ ४३३ ४३४ ४३५ ४३६ ४३७ ४३८ ४३९ ४४० ४४१ ४४२ ४४३ ४४४ ४४५ ४४६ ४४७ ४४८ ४४९ ४५० ४५१ ४५२ ४५३ ४५४ ४५५ ४५६ ४५७ ४५८ ४५९ ४६० ४६१ ४६२ ४६३ ४६४ ४६५ ४६६ ४६७ ४६८ ४६९ ४७० ४७१ ४७२ ४७३ ४७४ ४७५ ४७६ ४७७ ४७८ ४७९ ४८० ४८१ ४८२ ४८३ ४८४ ४८५ ४८६ ४८७ ४८८ ४८९ ४९० ४९१ ४९२ ४९३ ४९४ ४९५ ४९६ ४९७ ४९८ ४९९ ५०० ५०१ ५०२ ५०३ ५०४ ५०५ ५०६ ५०७ ५०८ ५०९ ५१० ५११ ५१२ ५१३ ५१४ ५१५ ५१६ ५१७ ५१८ ५१९ ५२० ५२१ ५२२ ५२३ ५२४ ५२५ ५२६ ५२७ ५२८ ५२९ ५३० ५३१ ५३२ ५३३ ५३४ ५३५ ५३६ ५३७ ५३८ ५३९ ५४० ५४१ ५४२ ५४३ ५४४ ५४५ ५४६ ५४७ ५४८ ५४९ ५५० ५५१ ५५२ ५५३ ५५४ ५५५ ५५६ ५५७ ५५८ ५५९ ५६० ५६१ ५६२ ५६३ ५६४ ५६५ ५६६ ५६७ ५६८ ५६९ ५७० ५७१ ५७२ ५७३ ५७४ ५७५ ५७६ ५७७ ५७८ ५७९ ५८० ५८१ ५८२ ५८३ ५८४ ५८५ ५८६ ५८७ ५८८ ५८९ ५९० ५९१ ५९२ ५९३ ५९४ ५९५ ५९६ ५९७ ५९८ ५९९ ६०० ६०१ ६०२ ६०३ ६०४ ६०५ ६०६ ६०७ ६०८ ६०९ ६१० ६११ ६१२ ६१३ ६१४ ६१५ ६१६ ६१७ ६१८ ६१९ ६२० ६२१ ६२२ ६२३ ६२४ ६२५ ६२६ ६२७ ६२८ ६२९ ६३० ६३१ ६३२ ६३३ ६३४ ६३५ ६३६ ६३७ ६३८ ६३९ ६४० ६४१ ६४२ ६४३ ६४४ ६४५ ६४६ ६४७ ६४८ ६४९ ६५० ६५१ ६५२ ६५३ ६५४ ६५५ ६५६ ६५७ ६५८ ६५९ ६६० ६६१ ६६२ ६६३ ६६४ ६६५ ६६६ ६६७ ६६८ ६६९ ६७० ६७१ ६७२ ६७३ ६७४ ६७५ ६७६ ६७७ ६७८ ६७९ ६८० ६८१ ६८२ ६८३ ६८४ ६८५ ६८६ ६८७ ६८८ ६८९ ६९० ६९१ ६९२ ६९३ ६९४ ६९५ ६९६ ६९७ ६९८ ६९९ ७०० ७०१ ७०२ ७०३ ७०४ ७०५ ७०६ ७०७ ७०८ ७०९ ७१० ७११ ७१२ ७१३ ७१४ ७१५ ७१६ ७१७ ७१८ ७१९ ७२० ७२१ ७२२ ७२३ ७२४ ७२५ ७२६ ७२७ ७२८ ७२९ ७३० ७३१ ७३२ ७३३ ७३४ ७३५ ७३६ ७३७ ७३८ ७३९ ७४० ७४१ ७४२ ७४३ ७४४ ७४५ ७४६ ७४७ ७४८ ७४९ ७५० ७५१ ७५२ ७५३ ७५४ ७५५ ७५६ ७५७ ७५८ ७५९ ७६० ७६१ ७६२ ७६३ ७६४ ७६५ ७६६ ७६७ ७६८ ७६९ ७७० ७७१ ७७२ ७७३ ७७४ ७७५ ७७६ ७७७ ७७८ ७७९ ७८० ७८१ ७८२ ७८३ ७८४ ७८५ ७८६ ७८७ ७८८ ७८९ ७९० ७९१ ७९२ ७९३ ७९४ ७९५ ७९६ ७९७ ७९८ ७९९ ८०० ८०१ ८०२ ८०३ ८०४ ८०५ ८०६ ८०७ ८०८ ८०९ ८१० ८११ ८१२ ८१३ ८१४ ८१५ ८१६ ८१७ ८१८ ८१९ ८२० ८२१ ८२२ ८२३ ८२४ ८२५ ८२६ ८२७ ८२८ ८२९ ८३० ८३१ ८३२ ८३३ ८३४ ८३५ ८३६ ८३७ ८३८ ८३९ ८४० ८४१ ८४२ ८४३ ८४४ ८४५ ८४६ ८४७ ८४८ ८४९ ८५० ८५१ ८५२ ८५३ ८५४ ८५५ ८५६ ८५७ ८५८ ८५९ ८६० ८६१ ८६२ ८६३ ८६४ ८६५ ८६६ ८६७ ८६८ ८६९ ८७० ८७१ ८७२ ८७३ ८७४ ८७५ ८७६ ८७७ ८७८ ८७९ ८८० ८८१ ८८२ ८८३ ८८४ ८८५ ८८६ ८८७ ८८८ ८८९ ८९० ८९१ ८९२ ८९३ ८९४ ८९५ ८९६ ८९७ ८९८ ८९९ ९०० ९०१ ९०२ ९०३ ९०४ ९०५ ९०६ ९०७ ९०८ ९०९ ९१० ९११ ९१२ ९१३ ९१४ ९१५ ९१६ ९१७ ९१८ ९१९ ९२० ९२१ ९२२ ९२३ ९२४ ९२५ ९२६ ९२७ ९२८ ९२९ ९३० ९३१ ९३२ ९३३ ९३४ ९३५ ९३६ ९३७ ९३८ ९३९ ९४० ९४१ ९४२ ९४३ ९४४ ९४५ ९४६ ९४७ ९४८ ९४९ ९५० ९५१ ९५२ ९५३ ९५४ ९५५ ९५६ ९५७ ९५८ ९५९ ९६० ९६१ ९६२ ९६३ ९६४ ९६५ ९६६ ९६७ ९६८ ९६९ ९७० ९७१ ९७२ ९७३ ९७४ ९७५ ९७६ ९७७ ९७८ ९७९ ९८० ९८१ ९८२ ९८३ ९८४ ९८५ ९८६ ९८७ ९८८ ९८९ ९९० ९९१ ९९२ ९९३ ९९४ ९९५ ९९६ ९९७ ९९८ ९९९ १०००

राज.

३४

कारणो नवः सामान्येनैव लभते सोत्कर्षवस्तु सप्रथमं महत्तु तस्यैको शोभते च विद्या त्स्मृतिः पार्श्वे नापि तस्मै त्वं मिति गीतां यतिता ववा
वत्स्थितो जलनिधेः पुलिने कदेशे सखी क्रियेत यदि तेन ततः तदा स्पृश्यं स्फुरन्निपिनतत्तलिले विभाव्यः इत्युक्ता विरते तस्मिन् राजा स
स्मितव्रवीत् संभावयसि किं रत्नमास्यामस्यधिकं मम ततो धिक्तरं यद्वा किंचित्त्वां मम पश्यसि तदा दापय यच्छेदं निश्क्रियेण मणिं ह
यं ततो महा न्यसारो यमित्युक्त्वा च कुण्डलो व्रवीत् स्वायत्ते स्वामिनो रत्ने मयि ह्यमिष्टं प्रदीपतो गजस्कंदे धिरोप्येतन्मागवेभ्यो यदा हतं
दत्त्वा सुगतं विवेत जनो यमनुगृह्यतां सलिलोत्तराणो पावो मणी देवेन गृह्यतां संसारोत्तराणो पायः सुगतो मयि मर्ष्यतां इति तेनार्थितो पुत्रा
जिन विवेदं दीन्यः वाग्मिनां यस्तस्मा मर्ष्यं परिप्रेषयितुं वचः स्वविहारेभ्य भगवान्मतेन विनिवेशितः कपिशभिः सकाशायः इव शोभाति
भिः दृश्यते द्यपि कटु कैरायां सैः परिवेष्टितः गजस्कंदानि वदस्व सूचको यस्तविष्टः अग्निप्रायानुसारेण प्रकटीकुरुते प्रियं अहो महा
प्रभावो न भूपती नो वसुंधरा अशिशितं कदाचित् स्वयंदमयितुं हयं निनायारापमेका कीदृशविधा विशारदः दूरान्निर्मानुषे तत्र लल

राम०
३४

नोललिताकृतिं एकांददशगायेती नृत्यंतीमपामपि साणाच्चतेसमाप्यगीतनृतोमगीदणो प्राणस्यकिंचिद्वृत्तं त्यावपपदमयनद
पं तुरगंतं समास्यतत्रागच्छदिनेदिने दृष्टातयेवतेकातेगत्वापृष्ठसविस्मयः तमूचतुस्तेनतेक्यावावांदेवगृहाश्रिते यः श्रुर्वर्तमानोयं
ग्रामस्तत्रावयोगेहसजीवनमुजामात्मानमुपदेशतः अस्मत्कुलेननियतं नृत्तमत्रविधीयते नृदिः परंपरापातासेयमस्मद्गृहेस्थिता
आवामन्योपिबानात्रनिमित्तंज्ञातुमीश्वरः एवंवचस्तयोः श्रुत्वानृपोन्येकः सविस्मयः तदुक्त्यामेदिनीकृत्वांकारुभिर्निरदारयत हारं
निर्हेतुप्रित्तैरथाद्रास्मीन्निवेदितं नृपतिः पिहितहारंजीर्णदेवगृहद्वयं उद्धारितारविर्गोः पीठोत्कीर्णोर्निवेदितौ अपश्यन्केशवोतत्रा
मलस्माननिर्मितौ परिहासदोः पार्श्वेपृथक्कृत्वाशिलागृहं सरामस्वामिनः श्रीमान्प्रतिष्ठाकर्मनिर्ममे देवोपिलक्षणासामीतयेवाभ्य
र्घ्यपार्थिवं चक्रमर्दिकयाचक्रे श्वरपार्श्वेनिवेशितः दिग्गयेपुरुषः कश्चिद्वृत्तमत्यग्रनिग्रहः अग्रेन्यसिपदात्मानंगजानृढसम्भूभुजः
तंकृत्तमाणिघ्राणादिब्राणादिब्रणोः शोणितवर्षितां त्राणार्थिनेकारुणिकः स्वोदंतेपृष्ठवान्प्रः प्रतप्तेविशारदिधूसविधस्यसम्भूयतेः

राजत प्राच्यातमूचे सचिवमास्यातें दित कारिणं प्राणतिर्लेलितादित्य नृपतेः क्रियंतीमात दित कथं येनापितमैत्रं देवततो नृपात ॥ पु
 ३५ मं ॥ प्रतिजज्ञे च भूपे न तत्तत्त्वाभिनिग्रहः नूठव्राणो गदं कौरः सचा कार्यत सत्कृतैः ततो विदित पात्रं तं समं त्रीकृत सत्क्रियः कदाचिदेवम
 ३६ वदद्विजेन जगती भुजं एवं विधस्य कायस्य राजन्यत्परिरसांतं त्रैवैरविशुद्धाणां विदेवयति मामियं वाष्पैर्जलं जलं दत्वा दुःखाय च सु
 खाय च कृतं कृत्यैः क्रवं जसा दवमान दत्तान मूत्रं अपकृत्या धिक्कं शत्रोः पकारं जयेदितं गंभीरं प्रतिन घेव निना दं न दतो गिरिः इतो मा
 मैत्रिभिर्गम्यामः प्राप्या त्वरितं कथं यदा वा प्राप्यते वैरित दत्तं त्रैव किं वसेत् मासा धलं च्यं पथानं तस्मादुपदिशामि ते गृहीत्वा सजलं
 गम्यश्च मूनां किंतु निर्जलः तद्रूमि जावं धवो मे न वस्यंति त्वदागमं सामात्यांतः पुरोराजा च द्यनाने न गृह्यते इत्युक्त्वा सोऽकरोत्तस्य प्रवेशं बालु
 कार्णवे पसेसीता तु कठकोनिस्तोयः समपद्यते तत्राप्यहानि द्विजाणि वदन्नेवाभवन् नृपः तस्मांतं वीर्यं सैन्यं च मंत्रिणां तमभाषत उक्तकाला
 धिकाया वदामरागमिताः पथि सुमूर्धुतस्य यो सैन्यं तदं धा शिष्यते कियान् ततो विदस्य सोऽवादी जिगीषोः शेषमंधनः किं पृथस्य राक्षस

गानं
 ३५

स्वयं मराष्ट्र स्वयं भवान् त्वं हि स्वामिदितौ ये वसन्तु ये स्वयं जीवितं मृत्युचक्रं सकटक्रोमया युक्त्या प्रवेशितः नेदं मरुतमहीमात्रं भीमोपेवानु
क्रांतो वः नो भो ब्रह्म तकापि कृत्वा ताते दाम्भूते अत्रेति पतना कृत्वा समभूदितं सोऽष्टवा कारकाभ्यंशितफलास्तं भगवेषु वशालिभूः स
त्यक्तजीवि जीविताशानां भीमूणां क्रंदिन धनि मुजमुद्यम्यशमयंस्ततो नृपतिरब्रवीत् अमात्यतव कृतेन प्रीतः स्वामिदितैषिणः मरावप्य
अशीता तौ द्वे रोगां चितावयां अभेद्यसारे मयितु व्यक्तमेवं विधोपिते प्रयोगः कुठतां यातो लोहं वज्रमाणा विव मणिभ्रमाह ज्ञकाणां गृह
नदग्धा इवांगुलीः त्वं मिथ्या वयं बालूनां नद्यो विष्यसि क्रवं निदेशेनैव मे पश्य पयः सूते घमेदिनी रसितेनां ववाह सारं त्वं वै द्रव्यभू
रिव इत्युक्त्वा सोऽबु निष्क्रुष्टं कुत्रेनो वीर्यदारयत् उजिहीर्षुर्वितस्तांभः मूलेनेव त्रिलोचनः अमो जगाम पाताललास्मितश्च विरसत
त्तरित्ताकं सैन्यानां जीविताशया ३०० तस्य सेना चराणां सात्त्व मचिद्ये दवादिनी वया व्ययी कृतांगसमं त्रिणस्तस्य चेशितं लूनां गोमंग
लां शंसी समं त्रीविफलश्रमः स्वस्य भर्तुर्विवेशादौ न गरीमंत कस्ततः राजापि कृत्वा लुचरो निगृह्य ममूदी यधिषितश्च समं त्रिणस्तस्य तुल्याव

शेनुशयामिना तत्कुर्वतेतेः सुषिरागूढेनातनुसंयं दस्यते जीर्णोत्तरवः कोटरस्थानलाश्व प्रातस्तमयशोचतंसदुःखं वीक्ष्यमा
त्रिणाः चितानिर्वर्तनो योचुः पुरस्त्रोषमेषैवतत आतेः प्रनष्टेनगरेनिः शोकोभूत्तमदीपतिः स्वमांतहोरिति पुत्रेप्रबुद्धो ग्रन्थस्थिते का
येनाजातुतदाकंपत्तीवेनमयोच्यते तान्युक्तकारिणोमात्याप्रशंसन्नितिसोब्रवीत् प्रियमनुचितंस्माप्रापत्स्त्रीस्माप्रभुरीश्व
रोरमयतिपतो धिक्तामृत्यान्मुक्तिमुखायिनः नृपमयथगंयांतिमात्मानुपेस्यनिजानयिप्रसभमिदयेतैः पूतेयंमहात्मभि
रुर्वरी अंतीद्रमपिमादात्मंरात्तस्याधितिष्ठतः अयमन्योपिदोषोभूदितरसितियोचितः दत्त्वापियत्तमध्यस्थं श्रीपरीहा
संकोशवं जघानतीक्ष्णापुरुषैस्त्रिग्रास्योगौडयार्थिवं गौडोपजीविनामासीत् त्वमत्यद्भुतं तदाजद्रयेजीवितधीराः परोसस्यप्रभो
कृते शाखादशेनमिषात्कश्मीरान्प्रविश्यते मध्यस्थदेवावसथंसं दताः समवेष्टयन् दिगंतरस्थेभूपालेप्रविवेसूनवेस्यतान्
परिहासदरिचक्रः पूजकाः पिहितारिम तेरामस्वामिनं प्राप्पराजतं विदुः सोर्जिता परिहासदरिचक्रः किलिषे उत्तमनिः श्रुत्या दुराणुषाः तिले

राजत
३७

तिलंतं कृत्वा च चिसिपुर्द्विसुसर्वतः नगराभिगतेः सैम्यैरुन्ममानोः पदपदे श्वीमिलोरक्तसौतं ताभुवि अंजनाद्रि
दृषतं वेदाधातुसंदो ज्वलाद्भव तदीयरुधिरासौः समभूवुज्वलीकृता स्वाभिभक्तिरसामान्या धन्या चैयं वसुंधरा वज्राद्वज्रका
तं भयं विरमति श्रीः पद्मरागा ज्वेन्ना नाकारमपि प्रणम्यति विषंगा हृत्पता दृष्टमनः एकैकं क्रियते प्रभावानियमात्कर्मोतिरंते
पुरं पुरतैः परमप्रमेयमहिमो नन्देन किं साध्यते कदीर्घकाललंघ्यो ध्याशते भक्तिः क्वचिप्रभो विधातुष्यसाध्यं तव द्वौ जैर्विहि
तं तदा लोकान्तरस्वीमिभक्तिप्रभावानि पदपदे तादृशानि तदा भूवन्मत्परत्मानि भूभूताम रात्रः प्रियोरसितो भूद्वौ दृश स स
विल्लेव रामस्वान्युपहारेण श्री परी हसकेशवः अद्यापि दृश्यते शून्यं एव सा मिपुणस्य दं ब्रह्माङ्गौ रवीराणां सनाथं यशसा
पुनः एव नानाविधो दत्तेर्वा मराः स्मापते येषुः विरलाः स्वपुरे तस्य भूयो सस्तु दिगंतरे अनन्यक्रांतपृथिवी समालोकनं कौतु
की अपारं प्रविवेका यपुनरवोत्तराय यं कर्तुं प्रभावजिज्ञासां प्रदितै धनदादिभिः नैर्नृतैस्सहृत्तां तास्तस्मै ततदा भवन ना

राम
३७

नाघापि यामुवो दृष्टा जानेमानुकोरपि राक्षसास्वभवा ज्ञातत्रैरविहारिणी चिरमज्ञातवृत्तांतैर्मैत्रिभिः प्रहितस्ततस्मयाश्वाद्
तास्तानेवमुक्तवान् इत्यादिशतिवः स्वामीकोयमोहोभवादृशां श्मामिमामेप्रविष्टस्य किं कार्यं समपश्यथ विनिर्गतानां स्वभुवः
सरितोसलिलाकाः ननिर्वाजंजिगीषूणा दृश्यते ह्यवधिः क्वचित् तस्मादाचारसारं वोव स्पेस्वविषयेचितं राज्ञ्यतदनुसारेणानि
विघ्नंरुतानघाः अत्रस्यैः सर्वदारभ्यः सुभेदः प्रभविष्णुभिः चार्वाकानामिवैवादिभयेन परलोकातः अपराधेविनाप्यत्र दंड्या
गद्वारवासिनः तेदिसेभृतविताः सुदुर्भेद्यादुर्गसंश्रयाः वर्षोपभोग्यान्यन्नानिसेत्रभूसस्मितावृषाः ग्राम्यानां नातिरिच्यतेय।
थाकार्यं तप्यासकृत अधिकीभृतवितादिवत्सरोवतेभृशं भवेयुर्जमराः क्रूरानृपाज्ञातिक्रमसमाः वस्त्रस्त्रियः कुप्याभोज्यमले
क्रागदयागृहाः आसाधंते यदा जुतुग्रामीणोर्नगरेचिताः मदादुर्गाण्युपेसंते संस्थाणियदानृपैः यदाचानंतरज्ञत्वंतेषांभृत्येष्वदृ
श्यते प्रदेशावेतो नृढा यदावृत्तिश्चशस्त्रिणां अन्योन्योद्वाहसंवेधैः कायगदः संज्ञगृहितस्तद्वृत्तांतास्तस्मैसायाः कायस्यावयदा

राजत

३८ न

३८

तदनिःसंशयं ते यः प्रजाभाग्यविपर्ययः चक्षुःनुसारीणो नीयगूढमोदो वै सतेवदं मियात्त हिन कुर्यपोत्तापितमेतन्मोदो प्रत्यासत्तिमदक
रितिनोदो गंधेन वायुगर्जोद्भूतिप्रकटितरुचिश्च चलेवावुदस्य चेष्टास्पष्टवदतिमतिमनैपुणो नीयतत्वाज्जतो जन्मांतरपरिचितो निश्च
लचित्तवृत्तिं पुत्रः कुवलयदित्यो वज्रादित्यश्च मेसंमो भिन्नशीलातयोर्भ्रात्रोर्धीर्देमातुरयोः पुनः ज्यायानराज्येभिषिक्तयः सच
स्याद्वलवान्यदा तस्याज्ञातिक्रमः कार्यो भवद्भिर्नियमात्तमात्तदा उत्सृज्य जीवितं वापि राज्यं वापि सपार्थिवः शोचनीयो न के मापि स्मरेत
दवचो मम कार्यः कनीयान्न नृपः प्रमादात्क्रियते यदि नो लंघनीया तस्याज्ञारस्यश्च विषमोपि सः पौत्रेषु मे कनीया न्योजमापि ज्ञोति
दारकः पितामहसमो भूषादतिवाच्यः स सर्वदा भर्तुर्गृहीतनैराश्याः साभिप्राया प्राणम्यतां आनयुः पश्चिमा मातांते वाघ्या र्वकाणां त्यजः उवा
च चंक्राणो जातु सन्निपत्या सित्वाः प्रजाः बाष्पैः यतिवियोगमितमं संचिन्तयन् मुधरां राज्ये कुवलयपीडो राजपुत्रो भिदं धितो मुगृही
ताभिधो राजागतः समुद्रतीदिवं ससजेयस्य कृतिर्नो देवैः कोशवद्दये रससिद्धिरकस्मान्मे यस्मात्तात्तमुपागता दूरस्थोपि दिभूत्सभा

राम
३८

गणशक्त्या कयाचन कार्याणि घटयन्नासीदुर्घटान्यपि हेतुना अंभोजनिधनायनव्यवहितोप्युल्लाघयत्यंशुमानद्वारस्योपि ययोधरोति
शिशिरस्पर्शकरोत्यातपं शक्तिः कायपरिणितास्ति महतोत्तरे रविद्वयान्द्रोयन्माहात्म्यवशेन योतिघटनं कार्याणि निर्व्यत्राणं सेकादशदि
नात्सप्रमासान्घट्टिषातं समाः एकमाज्जायसमं दीपजाचंद्रोत्तमायेयो तुषारवर्षैर्वहलेत्तमकोटिनिपातिभिः आर्याणां कामिषेदेशे वि
पन्नं केचिदूचिरे राजप्रहो प्रतिष्ठां सरसितुंचितं सेकटेकापि दहनं प्रविशदिति केचन केषांचित्तमेते भूभृद्वीयस्युत्तरायणे सोमस्य सु
लभाभूमिं प्रविष्टः कटकान्वितः अत्यद्भुतानि कृत्यानि श्रुतान्यस्य यथा किल विपत्तिरपि भूभर्तुस्तथैवात्यद्भुता श्रुता यातोस्तकम
णिः ययोधिसलिलं कैश्चित्प्रविष्टोपैः संप्राप्तो दहनं गतः किल परोलोकांतरं कांतरं कीर्त्यते जायते महतामहो निरुपमप्रस्थानदेवा
किं नानि सामान्यमहत्त्वयोगपिशुनावार्ताविपत्तावपि ततः कुवलयपापी दोभजे कुवलयपेशतां जातः कमलदेव्यायः श्रीमाञ्ज्वा
रवादितेः सागेन चक्रे विशदो यो नुराक्तानृपश्रियं महारागस्तु चंद्रिद्वयं रक्षासाक्षी कस्मान्मियस्मात्सात्तमुपागता दंष्ट्रिकाले हतमभः

गजक-

32

[illegible]

वर्णयं यो गच्छ भद्रवर्णो येव तपसा धीयतां मनः सा पायाः सा भागिन्या एव प्राया विभूतयः तेन संत्यजता राजं लिखितेन निजा सने वैराग्य
वासनोत्तेकः श्लोकेनानेन सूचितः अभयशमसंवेगलब्धसिद्धिराधिपः श्रीपर्वतादावद्यापि भव्यानामेतिदक्यं तथायाते प्रभोः पुत्रे
मित्रशर्मामुचान्वितः वितस्तासिंधुसंभेदे सभार्यो जीवितं जहौ राज्यं समां समासां धां कृत्वा सवसुधाधिपः निःश्रेयसाग्निनिःश्रेणी सुधीः
सिद्धिं समासदत्त - वज्रादित्यो वपियकोललितादित्य इत्यपि ख्यातो यमभूदभवधन्माता चक्रमर्दिता सक्ता चरितो भ्रातुः प्रजा
ह्लादविदायिनः सुधांशोरिव दुर्वासानूनं विनं विमदशो भवत परिहासपुत्राति आनानोपकारावली स सज्जहार उराचो भूभल्लो भव
शंवरः रागिणो भूमिपालस्य भूयस्योतः पुरात्रियः बीजाश्च स्पेव वडवास्तप्ताः समभवन्निषाः विक्रयेन प्रयच्छन्मलेष्वभ्यः पुरुषान्वहन
म्लेषोचितं अवस्ति प्रावर्तयत मंडले सप्ताहान्वसुधां भुक्त्वा सोति संभोगजन्मनो जगाम संसर्गं समाभूत्तपरो गेन किं लिखी तस्मा
न्मंजरिकादेव्या जातो राजा प्रजांतकः सतः पृथिव्यापीडो भूत्तमा मका जलता चिता देतशाते मुखादरः राज्यं संत्यज्य सदा न संग्राम

राजत०

४०

पीडनामायतमुत्पाद्याभवन्त्यः आतरोत्तौसमासाधौत्तौ निवृत्त्यंजितेहनांतिलेलेरविः कर्मयोगोपिगोमेः हृत्तरातिथसंग्रामापीडे
कनीयान्वपियात्मजः राजाश्रीमाञ्जपापीडः प्राप्तराज्यः ततः क्रमात् पितामहसमोभूयादित्यमात्यवचः स्मरन् जिगीषुसम्भूतवलो।
दिग्गताययसनिर्षेयो स्वदेशादेवनयविद्वंशीतेः समनृपैः चंद्रोत्पप्रच्छनिर्गच्छन्कश्मीरद्वारगोचरान् पितामहस्यनः सैन्यकियन्निर्गच्छ
तोभवतरतिवृषाघयात्रासुपूयंसेत्यातंसेनिकाः कृतस्मितास्तमूचस्तेकिंप्रश्नेनामुनाप्रभो वस्तुकश्चिदतिक्रान्तनानुकर्तुंसमोधु।
ना ४०० कर्णीरथानांतस्यासीत्सपादलसमीशितुः अशीतिस्तुसहस्राणिदेवस्याद्यजयोधमे तदाकापेजयापीडोवद्वंमेनेननिजी
यं सिप्रंसितेः संकुचत्याः कालस्यवलवन्नया जिगीषोः स्माभुजस्तस्यभावमालोक्यतादृशं दध्नुर्भावस्ततां वद्वाललितादित्यभूय
तेः तस्यदृश्यातस्यस्यालोज्जीभिधोवलात द्रोहेणाक्रम्यकश्मीरान्वयंभेजेनृपासनं दिनेदिनेराजसैन्यात्स्वदेशस्मारिणः ततः
सैनिकाः स्वान्यवर्तंतस्वामिभक्तिपरद्वन्द्वः प्रख्यापिष्यन्वामेवशक्तिपरिकारविना निश्चिकायजयापीडोपुक्ताकाचित्रुसेविदम॥

राम०

४०

अमंगुरालेभिमानात्तस्यैवासन्ननस्तिनः अस्यवर्ततयैरेषवेधात्रीरपिवासताः सविमृज्यभुवंस्वोस्वोभूपतोन्ननुपात्रिकान् प्रया
गमगमत्तैः परिमैयैर्निजैः समं तत्रावशिष्टानुश्चित्यवाजिसमानोजवान् द्विजेभ्यो लसमेकोनं प्रददौ मूरिदसिणं प्रपूर्णमन्यो
लसंयः दद्यादत्रवाजिनं तन्मुद्रयेयमन्मुद्राविनिर्वायेत्युदीयं च श्रीजयापीठदेवस्तेत्यसौ ह्यलसितां दिग्देशगसिनेमुद्रांगग
स्यपये सोददौ तन्मुद्रांकं ययः पीत्वा गंगमयापिनिर्मले चित्ते प्रवर्धते तापो भूपा नामभिमानिनां स्वदेशगमनानुज्ञां सैन्यस्याप्रमुरेव
नसः दत्त्वा निशायो मेकाकीनिर्येयो कटकोतरात् मंडलेषु नैर्द्राणां पयोदानामिवापेसा गौडराजा श्रयंगुप्ते जयंता त्वेन भूभुजा म
विवेशे क्रमेणाथ नगरं पौडुवर्धनं तस्मिन्सौरज्जरम्याभिः प्रीतिं पौरविभूतिभिः लास्यं सद्रुमविशत्कार्तिकेयनिकेतने भरतानुगमा
लस्यन्तगीतादिशास्त्रवित्ततो देवगृहद्वाराणि लास्यं ससां तेजोविशेषचकितैर्जैः परिहृतांतिकं नर्तकीकुमलानाम
क्रांतिमंतर्दशतं असामान्याकृतेः पुंसः साददर्शसविस्मया अंसदृष्टेन प्रातःकृतं ज्ञानं नाश्वकीपि जयापीठोपुत्तान्नेषमेवैद्वं राजा

राजाते
४९

वाराजपुत्रोवालोकोत्तरकुलोद्भवः रावेग्रहीतुमभ्यासः पृष्टस्योः पातिकादिद्वयं प्रसिद्धं हि ॥ १ ॥ लीलश्रोत्रपु
टोमदोत्कमधुपापातात्ययोपिद्विपः सिंहः सत्यपिपृष्टतः करिकुलेव्यावृत्तविशेषिता मेधोन्मुख्यशमेव्यशातवदनोद्गीर्णस्वरोवर्द्धाः
चेष्टानां विरमेन्नहेतुविगमेव्यभ्यासदीर्घास्थितिः रत्यंतः चित्तं यती साकृत्वा संक्रात संक्रात संविदम् सखीमभिन्नहृदयां विसमजतरे
तिकं प्रायत्पृष्टगतेपाणौपूगसंदांस्तयार्पितान् वक्त्रेसिपजयापीडः परिवृत्त्यददर्शतां भू संजयासिकस्य त्वं पृष्टायादतिसुभ्रुवः दंदं
त्यागीटिकाः तस्यावृत्तांतमुपलब्धवानतया जनितदासिण्यं सौतेमधुरभाषितैः सख्याः समाप्रवृत्तायानिन्येसुवसतिशनेः अग्राम्य
पेशलालापातयांसाविलासिनी उपाचरत्यार्थं श्रीः सोप्यभूद्विस्मितायया ततः शशांकधवलसंज्ञाते राजनीमावे पाणिनालंयमूपा
लंशप्यावेशमविवेशसा ततः कांचनयर्षकशापीमैरेयमत्तयया तयार्थितोपिशिथिलं विदधेनाधारांशुकं प्रवेशं यन्निवहहृदसत्ता
सन्नपांततः दीर्घवाहुः समाश्लिष्यसशनेरिदमब्रवीत नलंपद्यपलाशसिनमेहृदयहारिणी किंतु कालानुरोधेयं सापराधं करोतिमा

रामः
४९

दासस्तवायंकल्याणिगुणैः क्रीतोऽस्मि कृत्रिमैः अचिराज्जातवृत्तांताः क्रवंदासिापमेष्पसि कार्येणोषमनिष्पद्यसंज्ञमानिनि केचन
अभोगेकतसंकल्पं सुखं नोत्तमेवेहिमां तमेवमुक्ताप्येकं सांगुलीयेन पाणिना वादयन्निवनिः स्वस्मश्लोकमेतं यथाहसः असमाप्रजि
गीषस्य स्त्रीचिंता कामनसिनः अनाक्रम्य जगत्सर्वं नोसंध्याभजते रविः श्लोकेनात्मगतं तेन परितेन महीभुजा साकलानुशलाज्ञा
सीन्महांतं केचिदेवं गंतुकामं च तं प्रातर्नृपं प्रापिनीवलात् अर्पयित्वा चिंताकालमप्रस्थानमयाचत एकदा वंदितुं संध्याप्रयातः सरित
टं विरायातो गृहं तस्याददर्श भृशवि कलं किमेतदिति पृष्ट्वा यतमूचे सा मुचिस्मिता सिंदोत्रसुमहानरात्रो निपत्योदंति देहिनः नरा
नागश्च संहाराः कृततेन दिने दिने त्वय्यभूवं विरायाते तद्भयेन समानुला राजानो राजपुत्रा वा तद्भयेन विसृजिताः गृहेभ्यो नात्र नि
र्याति प्रवृत्ते सा दास्यो तामिति व्रुवंती मुग्धा निषिध्य च विहस्य च स व्रीडश्च तारात्रिं जयापीडोभ्युवाह्युत अपरो कर्दिना पापेर्निग
तो नगरांतरा तसिंहागमप्रतीक्षो भूत्वा वटतोरधः अदृश्युत्प्लुतलोहासनमहृदेयद्वाराणि किंतु कालानुरोधे यस्तं वारयिषु मगाधि

राज पः अधुना न्येन पातं तस्य मंथरा गनिनं राजसिंहो नदनसिंहसनां द्वे कोपां विराट् पृथग् ^{राजाय मया}
 ४२ स्तपूर्वकायस्तं सगर्जः समुपाद्रुत तस्य न्यस्याननविलेकफोणिपततः क्रुधा सिप्रकारिजया पीडो वेसः सारकया भिन्न शोणितं ज
 ग्धगंधेभसिंदूरभं विमुचता एकप्रहारमिन्नेन तेनात्यजत जीवितं आमुक्तव्राणपटः सकफोणिमथ गोषयन् प्रविश्य नर्ते कीवेषमनिशि
 मुष्वापपूर्ववत् प्रभातायां विभावं पीश्रत्वा सिंदूरं हतेन पः प्रहृष्टः कोतुकाद्रुं जयेतो निर्ययौ स्वयं सदृष्टांतमहाकायं मेकप्रकृतिसेहतो
 साश्चर्यो निश्चयान्मेने प्रहृता ममानुषं तस्य दंतोतराल्लब्धं केयूरपाशं गार्पितं श्रीजयापीडनामो कंदर्पसविस्मयः स्यात्कुतोत्रसम्भू
 पालरतिब्रुवति पार्थिवे जयापीडागमांशकिपुरमासीद्भयाजुले ततः पौरान्विस्तृष्ये जयेतः सिति प्रोव्रवीत् प्रहर्षावसरे मूढाः कस्मा
 दोभयसम्भवः श्रूयेते हि जयापीडो राजा भुजबलोजितः केनापि हेतुना भ्रास्यन्नेकाको वदिगंतरे राजपुत्रः कल्लटस्तुक्ता कल्याणदेव्य
 तौ तं मे नियमिता दातुं निष्पुत्रा गोसतामया स्वेनैव श्रेयस्तयं प्राप्तुं दत्त्वा हरिणो यथा रत्नद्वीपं प्रति शमो निधाना सा दने गृहात अ

स्मिन्नेवपुरेतेनभावंभुवनशासिना ब्रूयादेनंसमान्वेष्योस्मैदद्यामभीक्षितं वचिसप्रत्ययाः पौराः भूयतेः सत्यवादिनः अन्वि
ष्यकमलावासवर्तिनेतन्यवेदयत् सामात्यांतः पुरोभ्येतप्रयत्नेनप्रसाद्यतं ततः स्ववेशमनृपतिर्निनायविदितोत्सवः कल्याणदेव्या
स्तेनायकल्याणाभिनिवेशिना राजलक्ष्म्याव्यपास्तयाश्वसोजिग्रहत्कारं यथादिनापिसामंश्रीतत्रशक्तिप्रकाशयन् पंचगोत्राधि
पान्जित्वाश्वश्रुंतदधीश्वरं गतशेषप्रभुसक्तं सैन्यं सैवाहयनिष्ठतः मित्रशर्मात्मजो देवशर्मा मातुलमाययौ निजदेशप्रतिततः स
प्रतस्थेतदर्थितः अग्रेजयश्रियं कुर्वन् अन्तेथसलोचने सिंहासनजितादादौ कन्यकुलमहीभुजः सराज्यककुंदाजाजहारेदार
पौरुषः तस्मिन्प्रविष्टेसभुवंसूजेदूर्जितविक्रमे सैन्येस्समंसमित्तज्ञैर्जंजोयोद्विनिर्णयौ शुष्कलैत्राभिधेयामेतेनसांधसुदारुणाः ज
पापीहस्यसंग्रामः सुबहूनिदिनान्यभूत् अनुरक्तमजोराजाजज्जराजसहिस्मर्भिः युधिसोन्विष्टायाः स्यात्ठविकमंडलैः सा
हायकायराज्ञोदयोमीत्युत्काहिताशनः सातदंसंस्याज्जराजसहिस्मर्भिः युधिसोन्विष्टायाः स्यात्ठविकमंडलैः सा
हायकायराज्ञोदयोमीत्युत्काहिताशनः सातदंसंस्याज्जराजसहिस्मर्भिः युधिसोन्विष्टायाः स्यात्ठविकमंडलैः सा

द्विविद्योपाध्यायात्तंभृतश्रुतः बुधैः सह यथौवृद्धिं सजयापीडपंडितः भूयतिरात्मनस्पर्धोचसमेनसकस्यचित आत्मनस्तुबुधैः स्य
र्धोशुद्धधीर्वद्भूमन्यत तावात्यंजितशदेभूद्राजशदादपिप्रथा तैस्तैर्दीर्घैर्नतुस्लानिकालांतरवदायंयो नृपतौविद्वदायत्तेराज्यसाम्पु
र्यकांसिभिः गृहावभूवुर्विदुषां व्याप्रासेवागैर्नृपैः समयदीनयाराजासोन्विष्यनिखिलानुधान विद्वद्भिर्मसमभवघथान्यनृपं मे
उले अथसोभक्तशालायांशुक्रंदंतस्यमंत्रिणः विद्वत्तयायक्रियास्यस्तेनस्वीकृत्यवर्धितः विद्वानदीनारलसेणप्रत्यहंकृतवेत
नः भदोभूदुष्टस्तस्यभूमिभर्तुः सभापतिः सदा मोदगुप्ताख्यकुटिनीमतकारिणं कविकविंवलिखिवधुपेधीसचिवं व्यधात मनोरथः
शावदेतः चटकः संधिमोस्तथा वभूवुः कवयस्तस्यवामनार्धेश्चमंत्रिणः सुखमपश्चिमापायांलसयन्नुदयंवेदे शोधमोत्तराचापप्रवि
ष्टसाधमन्यतसचेनः संस्तवयक्तविवक्त्योवभूवसः भावानांभुज्यमानानामास्वादोतरविन्नपः अपश्यद्विमेदास्वादात्मावात्स्वादवि
वेकिभिः किंज्ञेयमशनादन्यनश्मापैरंधैरिवोसभिः आनृष्टस्यत्तिनंरुतः प्रावतेयतोर्विद्यत्रमेदाभाष्यस्वमेदाम्मल्वामहामो

ग-ज-
४४

५५

हृत्पुत्रस्ततः वीतांसोरवतंसमात्यवलया मोदश्चयादग्नेर्वैश्वानरासुताः ॥ अत्रैव क्रमयोस्तस्य ह
योर्दयागयोरिव एकैव विवितामूर्तिसहस्रगुणातां ययो ॥ अत्रैव निगुणामाज्ञालेके द्वात्यं चरासमानं तन्नानयेति जगदेतज्जातुपु
रः स्थितः सां विविग्रहिकः सोऽथ गच्छन्त्यातच्युतौ बुधौ प्रापयारंति मिश्रां सति मिमुत्याट्रनिर्गतः प्रियमर्त्यो रामभक्त्या नृपो ज्ञात्वा
खदाधिनं स्वदेशमनयदं तैरसोभिस्तविभीषणः दूतं विनैः पूरयित्वा सरोगाधं चरासमैः चक्रे जयपुरं कोटं त्रिविष्टपसमं नृत्यः ५००
पुरत्रयं महाकारं विद्वान्च विधाय सः नगरांतं जयादेवीपुण्यकर्मसन्निभं मे तत्पुरं चतुरात्मा च शेषशायी च केशवः विष्णुलोकास्थि
तिसत्त्वाध्रवं धाति सन्निधिं अन्यत्कर्मोत्तरं किंचित्कारयित्वा सरासमानं पद्मात्कारुभिरेवं भद्रतिशं सति केचन स हिस्त
मेजलांतर्मे कुरुद्वारवतीमिति उक्तं वंसारिणा चक्रे विनिमीरांतप्याविधं श्रीद्वारवत्यधिष्ठाने वासं कोटं तथा सौ अम्भे राम
तं जयपुरं त्रैलोक्यापि खिलोजनः मंत्रीपंचमहाशब्दभाजनं जगतीमुंजः तस्मिन् जयपुरं कोटं जयदत्तोऽप्यध्वान्मठस राजसत्तः

राम
४४

प्रमोदस्यजातामयुरापतेऽत्राचाभिधोऽर्चयन्त्युचिराचेऽम्बरदरं पुनः संभृतसामग्र्योदिस्रयापविनिर्घयो बलजलधि
वेलादीनद्रावयन्नलघुद्विधैः संप्रविष्टाविपूर्वादिमविधिनादिमाचले भगीरथस्यगंगेवरेजेतस्यानुगाचमूः सार्धं प्रवेदैश्चंडालै
रुतः कटकादृदिः तस्यासन्ध्यामिकारात्रौ मुष्मुनिप्रमुखानृपाः नामान्यद्विनयादित्यरतिप्रत्यापयन्त्यः पूर्वाशां विनयादित्युपुरे
णालं कव्यधात अभ्युत्तेकेन सह सा सह साध्यवसापिनां श्रीरारेदतिसंदेहं सहतामपि भूतां भीमसेनाभिधानस्य सद्गुणपूर्व
भूपते निःशब्दव्रतिभिः सार्धं व्रतिलिङ्गीविवेशयत् तां श्रान्तेषां तत्र परिज्ञाय चिरस्थितः भ्राता जज्ञस्य सिद्धाव्येगत्वात् सैन्ये वेदयत्
भूपतिं भीमसेनो यराजा कस्माद्वंधत् नद्राजगरो भीममिव भीमपराक्रमं तस्मिन्वीरेत आवद्धे धुर्यै पुरुषकारिणी पौरुषद्वेषिणा
जानेदेवेनीचमिति शिरः जयापीडस्त्वसंमूढा व्यसनेष्यति दारुणे तां स्तान् चिंतयन्नासीदुपायानुदयोऽस्मात् अत्रोत्तरे नरपतेः पारा
णामतिदुस्तरा लूतामयकतापदुदयघतमंडले आसूयः सृग्मं जगती भुजः तस्मिन् अयपुरे कोदे जयदत्तो व्यधान्मठम् ॥

राज-

४५

५५

राकार्पेजपापीतो जातोपायप्रयुक्तधीः स्वभृत्येनोपयुक्ता। न द्रव्यमप्युक्तं तत्र तत्र उपरिवृत्तवृत्तस्य
पञ्चगौंसिद्धासपिडकोभवत् तं लूता व्याप्तमाकार्यविषसोरसिणामुवात् विषस्यते क्रवमिति ध्यात्वा दशाद्वाद्व्यधात् एवेस्वमतिमाहा
त्स्यात्संतीर्णविषदांवात् व्याप्त्येमाग्रदीर्घां पशश्चपरिपंथिनः यः सर्वकालमवुधेः परिहस्यमानो मूलो नृराघपिन जातु परस्कोति
व्यापुत्तुशास्त्रविटपी सफलं प्रसूयपुंसः किल कपदएव लुनात्पलस्मी तमेष्टदभिसंधातुं विद्याविक्रमसेयुतः प्राया व्यामुदिनां मराजा
नेपालकः अकृतप्रणतिस्तस्य प्रविष्टस्य समेदले अग्रात्तु दामधानां सैमै न्योपससारसः जिगीषोस्तस्य तुतथातत्तत्पार्थिवनिर्जयः य
थकप्रयत्ननिर्वर्त्यो नाभूत्तदनुसारिणः प्रमं क्वापि कचिदृश्यं प्रतिदेशं सैवीराणां स्पेनः कपोतं कस्यां तरिवान्वेष्य भ्रगामसः ततो निःशो
त्संष्टधैजैषितापायोतस्मिन्नुर्वेनसदिग्रयं आसन्नधेस्तटेः सिंधोस्समुपावेशयद्वले प्रतस्थेदिवसैर्हि त्रैरथपूर्वाणां वीन्मुखः कर्ष
त्वे लानिलस्पर्शोत्सृष्टधजपटाचमः ततः तस्मिन्सरित्योरेदसिणस्मिन्समापतेः तस्या वरमडिस्सैन्यं स्वच्छत्रां केमकाशयन् मूरिभी

रासु०
४५

शिरवोद्गारिप्रबलंवीक्ष्यतद्वत् प्रजन्वा लजयापीडः पीतसर्पिरिवानलः सजानुदघ्ननिर्विघ्नपश्यन्त्रेसीजुलं अपूर्वत्वादभूमिजः
कुदस्तत्तव्यगाहत मध्यमोपेनृपेपाणवे लयावर्धमानया अकालेभूद्गाधोभः सार्णवाभ्यागासरितनरागाश्ववद्वलं तथा सैन्यमही
पतेः प्रवृद्धयाप्लाव्यमानं साणात्तं सयमाययो नृपतिर्वीचिसंमर्मं शिताभराणां शुकः बाहुभ्यां लहरीमिच्छदञ्जलैर्दूरमनीयत एकस्य
कराणां क्रंदैः सैन्यस्यान्यस्य गर्जितैः सरितरंगधौघैश्च वभूवुस्तुमुलादिशः सिप्रकारि सदृतिभिः सन्नद्धैः सरितोत्तरात् संचाकृष्य जपीडं
ववंधविदितोत्तरवः देवस्योवमुचश्च नास्ति नियमः कोप्यानुकूल्यं प्रतिव्यंजन्यप्रियमुत्कटं घटयते जंतोः साणादप्रियं सिप्रदीर्घनिदा
घवासरविपत्ततापनिर्वापाणं प्रादुक्ष्ण्यवनस्पतेः प्रकुर्वते विघ्नं हि संगवयः संकालगंडिकातीराश्रयात्युच्चाश्मवेष्मनि निचिसेपा
जयापीडमाप्तानां रसिणां कोरे तथा काश्मीरि कोराजानि मग्नो व्यसने पुनः मर्त्तिं कर्तव्यताम् ॥ १२ ॥ कलावत्सुशशांको
पितेजसि च्छयमापितं नददर्शयथाधीमा नारसतथाजरदा साणास्मिन् समापतेः तस्या वारमदि सैन्यं सप्रच्छन्नं केमकोराय दुपायो

रा. ज.

४६

५६

न

अथ चिंतयन् अवस्थावेदकालत्रयप्रथिताः येषां भुजो नृद्व्याप्यमानाः सन्त उपरवर्जो देव
 शर्मैवमेतृषु चिंतयन्त्यामि सस्मानमनिशययतप्यन्ते भतुः स्वदेहत्यागेन सादिते कर्तुमुद्यतः हतात्मा प्रियवाग्भिः प्रलोभनं
 जयापीडश्रियासाकं राज्ञ्यकश्मीरमंडले दास्यामितुभ्यमित्यस्य हतेः सप्रावितो भवतु माप्रेषु प्रतिदत्तेषु पूर्णाया मय संविदि गृही।
 तकारको मंत्रीनेपालविषयययो सकालगंडिका सिधो रवाचिकरकंठे स्थापयित्वा परं ययो मितपरिच्छदः सामंतैरग्रमायोतेः तां स
 भासंप्रवेशितं सत्कृत्यारमंडेः प्रद्वेन्यवेशयत विष्टरे अधश्चात इति सिप्रं प्रतिमुक्तः क्षमाभुजा तद्विस्मयोपचारस्तन्निनापावस्योदि
 नम सचारमजिभभृच्चपीतकोशोपरस्यं आसंता निजनेन्येकः कर्तव्यकृतनिश्चयो नृपमूचय सचिवो जयापीडाजितनं अस्ति सैन्ये
 तदप्राणांतस्य वा विदितं चतत दानेन भविता मो सस्तवेत्युक्ता विमो हयन तस्मान्नेष्टुमिच्छामि कवसुन्यस्तमित्यहं अतएव मया सैन्यसं
 तेन प्रवेशितं यदितन्मध्यगाः शक्यो वै धुन्या सधारिणः तस्मादेकैकमाहूयतेषु वंदेषु सैनिकाः कोपमज्ञात हृदयानयो स्पनिविवस

राम०

४६

वः एवंविमोहितात्तस्मात्प्राज्ञोप्याज्ञां सलब्धवान् वदस्यप्रययोगार्थजयापीडमहीभुजः तदालोकनजंशोकं दर्शयन् धैर्यसागरः गृहे
तन्निर्जनं कृत्वा सिमपप्रचतं नृपं अपित्वयानिर्जते जोमिन्निमूतं न दारितं तस्मिन्दि सति सिद्धं तिसादसालव्यकल्पना संतं वभाषे
निःशस्त्रो मंत्रिन्नेव यवस्थितः अद्भुतं कर्म किं कुर्यादभियमाणेन तेजसा मंत्रीतमूचे तेजश्चेद्राजन्ननिपतेतव जानीदितत्त्वतो
नेवलं धितं विपदार्णवं अपि वातायनादस्मात्पतित्वानिस्त्रगांभसि पांगंतुं संमर्यासि संन्यस्तनिर्जतव राजा जगाद तं नास्मात्पतित्वो
स्थीयते भसः विनादति दतिश्चात्र दृष्याताद्विदीयते तस्मान्नायमुपायो न च नाम विमानितः वद्रुमन्येतनुत्यागमनिर्मेष्यापकारिणो
इति निश्चित्य सोमात्यः तमवादी न्महीयते वदः केनायुपायेन वदत्वं नालिकादूयं प्रविश्यैकाकिनैवायद्रष्टव्यः समस्तो मया सरि
दुत्तराणोपायः सोमं ह्येयोप्यशंकितं श्रुत्वति निर्गतो गत्वा पायुसालनेवेशमसः सविलंबं वदितुं वल्गापमज्ञातं हृदा हयत एकाकी संप्र
विष्टो यतददर्शय्यते सितो विपन्नं गलदुद्विष्टपाचेलचीय

राजा०

४७

तराणाम आनूठनूठवंधायस्वोर्वास्मीषयोदका वेदो नैव...
सेविरे दृष्ट्वाचावचयत्कंठनिवद्धाशुकपल्लवे॥ तिलका॥ विस्मयस्नेहयोः यश्चा न्यूवसमरितस्तैः...
मासदत् प्राप्तैः सैन्यः प्रविष्याथ सां नैव निनायसः तमशेषं समूपात्तं नेपालविषयं सयं रक्षिणोपि नान्मा सेवभूवसमरोत्सवः
दावानलोत्वाभुवोगिरयो निदाघेयं त्रैवदूरमितरेपरिवर्जनीयाः तत्रैव संभवति सा रक्षि मद्रवाद्रैः चित्रं तुषारणि खरीनितरां निषेव्यः
जुजादीनां सां यत्र जन्मस्वामि क्रुद्धा मभूतं तत्रैव संत्रिणाः चित्रकृतिनो देवशर्मणः नामू द्वि सदृशः सूनुः सपितुर्मित्रशर्मणाः तमोम
योभासुरस्यभो नोरिवशं नैश्चरः रसात्लोपं मेतस्मिन्म चिंवेस्तमुपागते प्राप्तमपि श्रियं मेने नृपतिर्दोरितामिव तस्य दिग्विजयस्योते
सान्मलानिर्विनिर्णयो मानसात्कथिबोभुर्तुर्नामात्योपि क्रियापुनः चित्रं जितवत्तस्य स्त्रीराज्यं मंडलं महत् इन्द्रियग्रामविज
यंवद्गमन्तं भूभुजः कर्णश्रीपदमावध्यस्त्रीराज्यानिर्जितादृतं धर्माधिकाराणां च कर्मस्थानं विनिर्ममे द्वितीयं चलंगजा

राम०

४७

रव्यं कर्मस्यानमपि यथा उपयुक्तं प्रयोगेषु गेजे दूरस्थिते निजे किमन्यद्भुजावासनिवासिन्याजयश्रियः च त्वारोवुधयोभवा
निलासमणिदयेणा पुनः प्रविशकसीरान्भूयैः परिवारितः चिरायपुजे राजाविजयोपापार्जितोश्रियं तदाचिन्त्येस्वमेसर्वाणावि
जयोर्जितं पुमान्दियाकृतिः कोपिव्याजहारकृतोजलिः सुखं त्वद्विषये राजन्व सन्नस्मि सवंधवः नागेद्रोहं दमहापयना त्वां शरणं श्रित
ः द्राविजोमात्रिकः कश्चिन्नामितो नेतुमुद्यतः जलाकांसिणावित्तेन विक्रेतुमरुमंडले तस्माच्चेत्यासिमांतते स्वार्णधातुसुवर्गिणि स्वदेशे द
र्शयिष्यामि स्फीतोपकृतिकारिणः राजा स्वमेनिशम्येतिदि सुसमेरितैश्चरैः कुतोपि प्राप्तामानीयतं पपद्यचिकीर्षितं दत्ताभयः सना
क्तं यथावत् सर्वमुक्तवान् सविस्मयेन भूभर्त्रा स्वयं भूयोपपद्यति भूरियो जनविस्तीर्णात्तरासीभ्यंतरात्त्वया नागप्रभावोत्कृष्टः सनिष्क
दृशक्येते कथं सतं व्यजितपद्राजन्नचित्यामंत्रशक्तयः तांश्चेद्विदुः सप्तैसिप्रमेत्याश्चर्यविलोक्यतां अण्णगः एण्णानः सराज्ञा प्राप्ताः सरो
तिकां अभिमंज्योक्तिं तैर्वागैर्वद्वाशोशेषयज्ञले राजापण्यत्र च्छेत्ता धकाराणां रव्यचकर्मस्यानं विनिर्ममे । दत्ता १३ ३३३३

राजत

४८

५४

चितं राजन गृह्णाम्यमुमिति बुवन मायदीरिति मूयन सोम्येव
नव्यां प्रदिगंतं द्राविडं द्रविणं दत्वा विसृज्या चिंतयन् नृपः दद्यान्नाद्याय सो नागः कथं सणा कारणात्
गः केनोपकारिण गिरिः सर्वां सृष्टं पतेतव द्दि० स्वदेशोयं विदेशोयमिति बुद्धेः प्रवर्तकः अन्वयव्यतिरेकाभ्यां स्थित्यभ्यां शरीरिणां शराणां
त्वामहमगमवमानमयात्युनः शरणोपनसतातनु भवतेव प्रदर्शितं उदन्वा निवयो सोभ्यो ज्ञायते संश्रितैः प्रभुः का क्री। स्ततो न्यासो न्यैः यत्ने
षाम्प्रेमिभूयते याभिरन्यामिभूताभिरिति सितस्त्रातुमसमः तासां केनाभिमानेने स्त्रीणां द्रश्याम्यहं मुखं ये काराणसधर्मा गोव्यामूढस्य
भवामते विदंम्यमानाः क्रीडायेते वयं प्राकृताश्च अथवा श्रीमदाधानामपेसा पूर्वकारिणां यत्किंचन विधायित्वं पार्थिवानां किमद्रुते मन्ये
तेस्माभुजः क्रीडामुन्नतानां विमानिनां यावज्जीवंतु संमराणां तां विदन्ति ते उपेक्ष्य प्रसेभूपानां मानेः स्वार्थस्य सिद्धये सतु प्राणानुपेक्ष्यापि या
स्वपसेमनस्विनां मदतो येवममते घटं ते च विमानितैः मनः सन्नृपाभिरुत्तं तेषां केनानुमीयते भवंतश्च तत्रापि न वयं व्यर्थदर्शनाः तास्त्रधातुर

राज
४८

सस्येदीदृश्येतेतद्विरिस्तव इत्युक्तामेविदंतस्मैस्वप्नसतांददौ यथाप्रबुद्धः प्रत्येषु प्रायताम्नाकरंगिरिं सतस्मात्क्रमराज्यस्थात्ताम्न
मालुष्यनिर्मेमे शतं दीन्नारकोटीनामेकोनं स्वाभिधंकितं पूर्णांकोटिशतं कुर्याद्यः समां निर्जेयेदिति दयभगायभूयानोसमयं स्थापय
न्मपसमस्या इव सस्माभृत्तावशेषैर्विचेष्टितैः चिसेयतुल्यनिर्माणकुंठत्वायेति भूभृतां अथाकस्मान्मदीयालः प्रजाभाग्यविपर्ययैः त्य
क्तापैतामहं मांगं पयौपित्रेणासोधुना किंदिअयादिभिः क्लेशैः स्वदेशादज्येतांधनं इत्यर्प्यमानः कायस्थैः स्वमंडलमंदं दयत् शिवदासा
दिभिरुल्लेखैर्धनस्यानाधिकारिभिः प्रविधितविनेद्यः सोमूलीभवशंवदः काशमीरकानामुत्पन्नविनिजाज्ञाव्यवधायकं कायस्थवक्तु
प्रेसित्वंततः प्रभृतिभूभृतां मंत्रस्तस्यमदीभर्तुर्योभूतत्तन्नपाग्रहे वास्तव्यवधविंतायां सवस्थैर्येमाययो यत्ततोप्रशमादापिपापस्यो
पदिदेशतत् जयापीडस्पण्डित्यं प्रजापीडनशोडातां समौदासइवानीकोलोकप्राणायधारकृत अस्तुत्यक्त्येतोदित्यं स्वमेपिनसमा
ययो नुर्मः किल्विषमेतदेवहृदयेकत्वेति कोतूहलात्त्वेरिण्यः सितिप्राश्चदिकपलतां क्रौर्यचक्रुः सकृत् पापाक्रांतधियोभवंत्यययथा

राज
४९

नात्मात्पुंशोपितादयतेन चेतयथा स्वपितरौ प्रतोपि शांतत्रयाः लोभाभ्यसात्तथा क्रौर्यसययो वत्सरत्रयं सहकार्यकभागेन यथा हा
षीच्छात्फलं लब्धत्वं धनधीर्भूत्स्वल्पवित्तलवप्रदानं सर्वस्वदागिणो मेनेकायस्थानदितकारिणः सामुद्रास्तिमयो नृपाश्च सदृ
शादेके हतादंभसः स्वस्मादेवकाणानघनस्य जहतो जेनंति ये दातुतां सर्वस्मात्कुटलुठितादितरतो लेणान्किलान्योपियेदुष्कायस्थकुल
स्पंदतकलपेत्यतर्हिता धायितो सर्वकाले ब्राह्मणानामहो धैर्यमकुठितं निस्त्रिंशस्य वभुर्व्येतस्यापि परिपंचिनः देशांतरं प्रयातेभ्यो यशो
घास्ते व्यंसिषु विक्रमंतो नु सरणाद्वाराणां नापि पार्थिवः विप्राणां शतमेको न मेको न मेको देन विपद्यते निवेद्य मेतदि त्यूचे क्रौर्याक्रातो यापार्थि
वः विपर्यस्तचरित्रस्य तत्रास्य भूयते एवं स्तुतिविपर्यासः कार्येषु विबुधैः कृतः सो यतस्य विपर्यासे बुधैरिव विवर्तितः कृतविप्रो यस्य सगस्य भू
तनिष्ठा विधायिनः श्रीजयापीडदेवस्य पाणिनेश्च किमंतरं तूलमूलापहतो च चंद्रभागा तटे स्थितः विप्राणां शतमेको न मष्टागोत्तजले
मृतं ततो यद्द्वारद्वारा देवप्रवरितो भवत वास्तव्यानां हतां भूमिं न तु निःशेषतो जहौ अथ विज्ञप्ति समये तूलमूलौ कसो द्विजा-चुक्रुमु

राम
४९

जोतुतस्याग्रेप्रतीहारकरहताः मनुमोधातरामायावभूवुः प्रवरानृपा अन्वभावितदप्रेपित्रास्योर्नेविमानना सेद्रेस्वर्गसंशोला स्मोस
नोर्गेंद्रं सातलं निर्दग्धुदिसोर्नेवविषाः शक्ताः प्रकोपिताः तदा कर्णात्तसामंतत्पक्षः समापतिः उल्हासितैकभ्रूलेखोदयोदच
नमब्रवीत् भिषाकाणभुजोकोयं पाठानां गोमदज्वरः येन र्धयस्वव्रथप्रभावव्यापकंवचः भीमभ्रुमंगभीतेषुतेषुतस्मीस्थितेष्वथ र्हित्वा
त्यस्तमादस्मब्रस्तेजोनिधिर्हिजः राजान्युगनुनूप्येणभावाभावानुवर्तिनः शासितुस्तेनुसारेणनकस्माद्वयोवय आहस्मविश्वामित्रो
वावसिष्ठोवातापोनिधिः त्वमगस्त्याथवाकिं स्यादतिर्दयैणतं नृपः ज्वलन्निवततः स्फूर्जेतेदुष्प्रेस्पविग्रहः सफाणीवोत्फाणात्ताम्यको
पोनृपतिसब्रवीत् भवान्यत्रहरिश्चंद्रस्त्रिशंकुनेद्रुषोपिवा विश्वामित्रमुखिभ्योदेतत्रैकोभवितुंसमः विदस्योवाचतं राजाविश्वामि
त्रादिकोपतः हरिश्चंद्रादयो नष्टः त्वयिकुण्डेतुकिं भवेत् पाणिनाताड्यन्तुंवीततः क्रुद्धोभ्यधाद्विजः मयिकुण्डे साणादेवब्रह्मवेदः पतेन्ना
किंतश्चत्वाविदसत्राजाकोपाद्वात्तामसब्रवीत् पनतुब्रह्मदंडोसौ किमयापिविलवतेनन्वयतितो जाल्मेत्यथविमेषणभाषिते राजः

राज०

५०

50

कनकदंशंगेवितानसखलितोपतत कृतव्रणः सतेनांगेविसर्पिक्लिन्नविग्रहः कीर्यमाणकमिकूलः क्रकचैश्चारितैरभूत् अनुभाव्य
यामाविनिरयत्नेशवर्णिकाम गगरोन्नेतातं प्राणः कोसितापदमाजद्रुः वसदंरुतं दंभुत्कां दंडधराधिपः अक्रां दं दंडस्त्रष्टायययो
दंडधरोतिकं तस्यानियतचित्तसत्रिंशतं परिवत्सरान् एवं प्रतापिनः सेकाभूभोगोभूयतेरभूत् तथाभूभन्मन्याद्रविणाकलुषांभः कृत
तृषः सिति स्वामुज्जोतोविदधति कुमार्गानुसरां क्रियते कांतातानुगविकृतैकवर्तेनिर्वह्यथाद्येते कस्मात्स्थिरनिरयजालप्राणयिनः कृतपापं
तमुद्दिश्यविपन्नममृतप्रभाः मृतोद्वारायतन्माता अधत्तामृतकेशव ११ ललितापीडनामाभूत्ततो वसुमतीपतिः देव्यादुर्गाभिधायायोज
यापीडादजायत बभूवरागिणोरज्येराज्यकार्योत्पपश्यतः यस्य वारोगनाभोज्यराज्यदुर्नयदूषितम् दुष्कृतेनार्जितं विभ्रं पित्रानिरयभागिना
पञ्चाराणादिषु न्यस्पन्ननुनूपेय्येय्यधातु वंधकीबंधुभावेन प्राप्तराजगृहाश्रयाः तेषां चालीयविद्यानामंतरंगेय्यधुर्विठाः केशानस्त्रीदशा
नश्चिन्तान्वसस्तन्नावलोष्ठिते वपुषो मेडनां मेनेकिरीटकटकोज्जितः यो यो वेषाकथाभिज्ञो यो यो नमं विचसाणः ससतीत्ययतोलेभेन

राम०
५०

शूरोनचपेडितः अतः प्रः स्त्रीभिरत्याभिरुत्तरागः सपार्थिवः जडं मेनेजयापीडं स्त्रीराज्यान्निर्गते जितात् दिङ्निः जेयव्यसनिनः पूर्वभूयाञ्च
हासमं गणिकाभोगसुखितः स्वसामयिकमध्यगः संकोचकारिणोवृद्धा न्नर्मोक्तोद्वेज्यवारयन् तस्माद्विरजनेलेभेसंप्रीतात्यारितोषिकम्
अदृष्टेष्टस्वसृष्टपरिहासविचक्षाणः सोलज्जयन्मंत्रिवृद्धानास्थानेगणिकासखः वंधकीपादमुद्रांकचारुप्रावराणादिसः गोस्वादीन्दुराचारा
सचिवान्ययंधापयत् मानीमनोस्थामंत्रीपरंपरिजहारततः अणकुवन्मयितुमध्यपातपरास्तुखः कुरुत्ययोगवर्द्धित्वैवैधुंयेद्रोहवृत्ति
तादुर्वृत्तस्यप्रभोरन्यपरिहारान्नमेवजं सुवर्णपाश्विप्रेभ्योदधत्फलपुंतथा भूभूतलोचनोत्तंचद्वादशादानभूद्विभु १२ कल्या
णदेव्यासेजातोजयापीडमहीभुजः संग्रामपीडनामायवभूवभुवनेश्वरः पृथिव्यापीडरत्यन्तमविभ्रत्तपार्थिवः समाप्तिं सप्रभिर्व
र्षैः साम्राज्यस्यसमासदत् १३ श्रीचिप्युजयापीडोवृद्धसत्यपारमिधः ललितापीडजोराजाशिशुदेश्यस्ततोभवत् रागग्रहगृहीतस्यल
लितापीडभूपतेः वेषपायो कल्पपालो योजयादेव्यामजायत उप्रात्यस्याखुवग्रामकल्पपालस्यतोमुता नृपलुब्धोवरुद्धात्वमनेषी

राज०

५९

५१

तद्विभूतिः पद्मोत्पलककल्याणमस्मधर्मः समार्तुलेवालेकैः पाल्यमानोभूत् पृथिवीभोगभागिभिः तस्यपंचमहाशब्दाभ्यायानुत्पल
 कोग्रहीत् अयेजगद्दिरेन्यानिर्कर्मस्थानानिमातुलाः आयेतीकृतसाम्राज्यैर्भ्रातृभिर्वेदिताज्ञया भूमज्जनन्याविदधेजयादेव्याज
 पेक्षरः राज्ञोऽक्षपाणवित्तैर्यत्प्रविष्टोदृष्यतेधनं अचिरात्नीयते शांतिमपूर्वैः कश्चिदेवतत् जयापीडस्ययत्किंचिन्मनुनादिव्ययीकृतं
 मनुस्यालैरप्रोषततैः क्रमेण हतं वसु भगनीभगसौभाग्यसंभवेर्विभवेः कृताः तेभंगुराणां भोगानां भोक्ता रोभाग्यभागिनः निरंशुषांचे
 क्षमा नाः शनैकैस्तत्तैरशवात् तेस्वस्त्रीयान्नृपान्नाशमकुलीनाः शशकिरे अथाभिचारक्रिययामिथः संमन्त्रपापिभिः राज्येष्टयाते
 स्वस्त्रीयस्वामीचमनृपोहतः भुक्तिषितौ द्वादशाक्षस्तस्मिन्वापादितं तथा नैष्ठिकैकस्मतेराज्यं परस्परमदं कृताः तेषामाक्रांतदेशा
 नानासमात्रमदीपतीन् तांस्तान्कर्तुं ससाम्यादिरोषो न्योन्यमुघयो ५४ अथमेघावलीदेव्याजातो वप्यियभूयते ज्येष्ठोप्यचाक्रियत
 यायोभूद्राज्यविवर्जितः सोयन्निभुवनापीडोजयादेव्यामजीजनत् राजानमजितापीडंतं वलादुत्पलोमधात युग्मं शोडादिगणानास्था

 राम०
 ५९

ननिष्पद्योत्या नृपायतेपंचमाद्राणास्यनादशनाष्टादनेदधुः एकसंभाषाणात्वेदयात्वन्येषुदिनेदिनेदिने पंचतुल्यमुवाचैषदृश्यो
राजातदाश्रितेतेराजन्यजितापीदेराज्योत्पत्त्यपहारिणः पुरंदेवगृहादीनां प्रतिष्ठाकर्मचक्रो सायत्यास्तेबुभुजिरेराज्यं स्वामिविवर्जितं नि
र्जनेमहिषंशोतंमिथः सेष्यावकाश्च उत्पलेनोत्पलस्वामीतयोत्पलपुंक्तं पद्मस्यपद्मस्वाम्यास्तेकृतिः पद्मपुं तथा वधूव्यधत्तपद्म
स्यगुणादेवीगुणान्वला मष्टमेकमधिष्ठानेद्वितीयंविजयेश्वरे धर्मो धर्मो धर्मो देतुर्धर्मस्वामिविनिर्मितेः कल्याणवर्मासत्कर्मा कल्याणस्वामिके
शवे दीनांराणांसहस्राणिपंचोपकरांकृती एकैकस्याः सुधीर्धनोः कृत्यामस्मासहाधनः पंचाशीतिसहस्राणिगवोदत्वाप्रकल्पयन्
कुंभप्रतिष्ठसंभारंयोमस्मस्वामिनंयथा तस्यैकस्यैवसामग्र्यं कः सात्वाकर्तुमर्हति भ्रातृणां किंपुनस्तेषां सर्वेषां भूरि संपदां द्रोहा
र्जितास्तुवालस्मीसुकृतोपार्जिता यवा सर्वेषां स्पृहाणीयैवतेषां दातृतयातया कृतादेवगृहास्तेर्येतस्याश्चैवसुरासंदेः दिदृक्षातंगसमीप
स्थकल्मभौपम्यमाश्रितं एकोनचत्तरेवर्षेस्वस्त्रीयेशांतिमागते निर्विघ्नभोगास्तेभूवन्वष्टिंशदात्ययावधि अथमस्मोत्पलकयोरुद

राजत
५२

भद्रारुणोराणः रुद्राप्रवाहायत्रासीद्वितस्तासुमैर्दत्तैः कविर्बुधमनः सिंधुशशांकः शंभुकाभिधयमुदिष्याकरोत्काव्यंभुवनाभ्युदयामि
धम् ७००॥ १५॥ मम्मसूनुयशोवर्मासंग्रामाग्रेव्यपादरात सयत्रतेजःशूराणांनसत्राणाविवायमा अथोत्पाद्राजितापीडसंग्रामापीडसे
भवः अनंगापीडानामाभूत्कृतोमस्मादिभिर्नृपः मम्मोत्पादासदिसुत्वत्सुभतामर्षवैकृतः तस्यराज्येद्विषन्नासीत्सुखवर्मात्पलात
जः वर्षत्रयेणोत्पलकेततः प्रमथमागते सचकारोत्पलापीडमजितापीडजनृप १६ तेषामाश्रुयुजीराजसदृशानामदीभुजा भूत्वा
पितृभ्यः कठिनाविभूतिकेपिलेभिरे साधिवियदिकस्तस्यराजोनामविभूतिभाक तस्मिन्कालेपियश्चक्रैरत्नस्वामिसुरस्यदभेजदो
र्वाभिसारादीन्देशानुतैवभूयताम विमलाश्रवाग्रामभुजोनराधायवहारिणः राज्ञांकर्कोटवेष्यानासीत्प्रायसमभूत्काले वंशस्तत्पल
कुल्यानांभुविषैपुल्यमाययौ सामर्थ्योपनतप्रापयार्थिवलोव्ययवत विदेवात्सुखवर्मायशुक्लाख्येनस्वबंधुना ततः शूराभिधोमन्त्रीसु
खवर्मात्मजेकरोत राज्ञेयोग्योयमित्यास्थांसगुणोवन्तिवर्मणि एकत्रिंशेसर्वेषथमजाविल्लवशांतये विनिवार्योत्पलापीडंतमेवनृप

रापु०
५२

तिंयधात् १७ यत्कृतेविफलकेशाआसन्निवृत्तितामहाः पौत्रेणादेलयाप्राप्तासिद्धिः पुण्यकर्मेणा कुंभाः पयोनिधिपयो दार
णप्रवृत्तानित्येवदंतिकिलयेविफअमत्वे चित्रंसाणादिहृतदेकसमुद्भवेनसेदर्शितानिखिलवारिधिपानलीला अमृततदुरुसू
ध्रिराजलस्मीघटितकटासकृतादिपटवंधे कनकघटमुत्वा नवाभिषेकंरुटितिपततंमवंतिवर्मदेवः सम्प्राप्तावुपदेष्टुमिंदुतपना
वुक्तेस्ववंशोद्भवेभूपालैर्नराज्यतंत्रमिवसम्प्रोत्रद्वेधारयन राजासेदनकुंडलद्वयमिषात्स्वयातपत्रचलास्त्रीविष्टरयुंडरि
कघटितश्छायोदयोदिकृते ७१५॥ राजान १७॥ इति श्रीकाशमीरिकमहासात्यचंपेकप्रभुसूतोः कल्हाणस्मृतौराजतरंगिण्योच
तुर्थस्तारग॥४॥ समाशतेद्वेषष्टियुतेणामासेषुषट्सुच निर्दण्डेप्युर्कोदिवंशेसप्तदशाभवन् ॥ ॥ गंकाप्येतेषुरुचिः कचे
षुफणिनांपुंस्कोकिलस्मवतेगोभिः कंठतटास्पृष्टेप्यनिपुणेदृशसपचसुः श्रुतेः संधानेभिनवेमियोभगतोजिह्वापृथक्पदिनीभि
नार्थोसदृशासरामपिवंदगिरंपातुवः अवंतिवर्मोसाप्राज्यप्राप्यपाटितकंठकः चकारचरितैश्चित्रंसातांकंठकिंतवपुः आसतांसितिपा

राजते मातौ तौ द्वाचपि परस्परं अलाधाने परिवृढौ भृत्या वाज्ञापरिग्रहे कृतज्ञः सांतिमान् स्यान्मन्त्रोभक्तः स्मयोजितः अभंगुरो यं संयो
 ५३ गः सुकृते जातु दृश्यते विवेकाया प्रराज्यः स स्माभृद्दीप्सन् नृपश्रियं अविलुप्तस्मृतिधो मानं तरेवमचितयत् गोभुजो बलभाल
 स्मीमांतगोत्तंगलालिता संयस्य द्वांसमुत्पाद्य दूषयत्युन्नतात्मनः सनास्तिकश्चित्प्रथमं यः प्रदर्शयानुकूल्यतां संताप्य तेन चरं
 नीचप्रेत्येव नानया चपलाभिः प्रवृद्धेयं सर्वे श्याभिः महां बुधौ तदेकचारिणी वृत्तमनया शिसितं कृतः निस्तेहानान्वगान्काश्चि
 त्तु चिरं संस्तुताप्यसौ परलोकाधगान्भूपानपाथेयानवांधवान् हेमभोजनभांजादिभांजागोरपदजितं कस्मादस्पननाथास्ते लो
 कोत्तरगताः नृपाः अन्यो विष्टेषु पात्रेषु भुक्तेषु मदीभुजः कस्मान्न लज्जामवदन्त्यौ च चित्तानवा दधुः स्थले पुरा जतस्मालकया
 लेष्ववलोकितैः प्रेतभूपालनां प्राक् शक्यं कस्य न जायते रुष्टाः प्रविष्टेये कालप्राशंकं ठान्मुमूर्षतां अशस्ता अपवित्राश्च ते हा
 रा कस्य दारिणः सन्मूष्य वाप्येदुः खोत्स्य स्तक्तान् पूर्वमर्षुभिः स्पृशन्नेतानलं कारन्त्रकः सकोचमाप्नुयात् यावारि शिसिलिनां

तरसन्निधानसेवयापिसततंमलिनेवलस्मीः पात्रेषुरोरशिखिभागिषुसाविमुक्तावेमल्पमेतिहरिणीवद्वृताशपोच इतिनिर्धायन्
पतिनीत्वास्वर्णादिचूर्णातां निजैरंजलिभिः प्रादाद्विजन्मस्यः करभक्तं साधुभूयेतिवक्तव्येदृशानिर्गौरवोद्विजः साधवेतिन्नितिबदन्ने
कः प्रापोजलीन्वहन् लक्ष्मीकृत्वार्थिसात्कृत्तत्कृतिनावेतिवर्मेणा विभूतिचामरश्चत्रमात्रेणोषाव्यधीयत अनेतसम्यक्तंयत्न
भूरिगोत्रजविप्लवे राजश्रीदुर्जरातस्यनवत्वेभूभुजोमवत विप्लुतः समरेभ्वात्तदभ्वात्तस्यांश्चविजित्यसः चकारभूरिभिर्वोरैराज्यंविगत
कंठके राज्ञंनिष्पाद्यनिर्विघ्नमथवात्तल्यपेशलः विभज्यवंधुभूत्येषुबुभुजेपार्थिवः श्रिये भ्वाताद्वैमातरस्तेनशूरवमोभिधः सुधीः ज्ञा
तिप्रियेणविततेयौवराज्येभ्यविच्यत स्वाधूपाहस्तिकाणाख्यावत्रदारोप्रदाययः शूरवमोस्वामिनंचैगाकुलेचनिर्ममे सम्युगाः पूर्णाम
हिमामर्त्यमाहात्म्यमंदिरे पंचदस्तप्रदश्चक्रेमठसुकृतकर्मठः भ्वाताव्यधत्तनृपतेरपरः समराभिधः केशेवचतुरात्मानंसमरस्वामिनंत
या द्वौशूरावरजौवीरविन्नपाख्यौनिजाख्यया व्यधत्तंविबुधावासौद्वावर्त्यौगाणानापती भूत्वावातलताश्चूत्रमभावानुभवेभुवि

राजत
५४

५५

गतौ सविग्रहा देवदत्त रावासाय सत्यतामा युग्मे ॥ राजदौ वारिकः श्रीमा-ज्जुरस्यात्मी न्नहोदयः स होदयः स्वामिनो यः प्रतिष्ठां समपादय
त रामजारव्यमुपाध्यायत्वा तव्याकराण्यमं व्याख्यातपदकंचक्रे सतस्मिन्सुरमंदिरे अमात्येन अमात्येन महोभर्तुः श्रीप्रमाकारवर्मणा
कृतं प्रमाकारस्वामिनाम्नोर्विस्मोर्निकेतने आयातेने शुकैः साधं दत्ता गृहशुकैः नयः मुक्ताः प्राप्य प्रतिष्ठायां चक्रे व्यातो शुकावलीम
विष्टिन्नप्रसरविद्याभूयः श्रीराममंत्रिणा सत्कृत्य विदुषः सभ्यान्देष्टे स्मिन्नवतारिता युग्मेः सितिभुजं योगैरुद्यमाना सदृश्यः वु
धाः प्रवृत्तसत्काराः भूयते विविशुः सभा मुक्ताकराः शिवस्वामी कविानंदवर्धनः प्रथारत्नाकरश्चागात्ताम्राज्येवंतिवर्मणाः आस्थाने
कृतमंदारोर्वंदीश्वरस्य मंत्रिणाः संकल्पस्मृतिमाधातुमिमांसा सदायत अयमवसर उपकृतये प्रकृतिचलायावदस्ति सभ्यदियं विप
दिसमाभ्युदयिन्यापुनरुपकर्तुं कृतो वसरः कृतः सूरेश्वरिसेत्रे वङ्गदेहाधिपिना शिवयोर्मिश्रयोस्तनप्रसादः सोऽयमस्थितिर्तिः शूर
श्वरं प्रतिष्ठाप्य स्ववेष्टमेव समुन्नतं चक्रे शूरमठधीमान् सभोगायतपसिना स्वकृते पत्तनवरेतेन शूयुरभिधे क्रमवर्तपदेशस्थो

राम०
५४

४ क्रीभद्विनिवेशितः सुरेश्वरी प्रांगनतः चक्रेभूतेश्वरं हरं मठं शूरमठोतश्च शूरजोरलवर्धवन काव्यदेव्यभिधाशूरवधूः शुद्धान्वयाव
धात सदाशिवसुरेश्वर्यो काव्यदेवीश्वरमिधेनिर्मलरोवेतिवर्मो सोदोभ्योनपायिनी शूरपदसपुत्राय नृपतिः प्रक्रियंदधौ छंदानुवर्ती
भूषालोदैवतस्य वसतित्रिणाः आवाल्यादेलवोप्यासीच्छेवतामुपदर्शयन् सेत्रेविश्वैकसारख्ये मृतानामपवर्गदेः भूरिभोगास्पदं राज्ञा
तेनावेतिपुंक्तं अवेतिस्वामिनेतत्रप्राग्राज्याधिगमात्कृती विधायप्राप्तसाम्राज्यश्चक्रेवंतीश्वरंतदा त्रिपुरेश्वरभूतेशविजयेषोषुभू
भृता स्नानद्रोणारोप्यमप्यातेनपीठत्रयं कृतं शूरस्यापिनरेन्द्रं तं ध्यापतः स्वाधिदैवतं तन्मियायं मुपेक्ष्योभूद्वर्मः प्राणाः सुतोपिवा त
याचार्चयितुं जातुयोतोभूतेश्वरं नृपः विभवानुगतोऽसिन्पूजायकारोपिते ददर्शपीठेदेवस्य पूजकैरुपपादितम् वन्यमुत्पलशाकारं
तिक्तशाकमवस्थितं तत्रस्थाः श्माभुजापृष्ठाः तन्निवेदनकाराणां व्यजितपत्तिरित्यस्तजानुप्रांजल एव जी स राय रा म रा म रा म रा म
यस्ततः डामरोधन्वनामास्तिलहरेविषयेवली शूरस्य मंत्रिणो देवसेवको यः सुतोयम हतेषु तेन ग्रामेषु निरवग्रहशक्तिना निवेद्येमत

राज

५५

५५

देवास्मैभूतेषां यनिवेधते अकांरशूलजनितः पार्थिवः कथयन्मया श्रुतमश्रुतवत्कृत्वा त्यक्तपूजोपनिर्णयो पूजां संत्यज्य गमने शूल
 चाकस्मिकं प्रभोः सदेतुं कविशः शूरो वृत्तांताः च वेको भवतु ज्ञाततत्त्वस्ततस्तूष्णीं भूतेषां भ्यां वर्निनः क्रुद्धः समातु चक्रस्य भौरवस्य विशद
 हं निषिद्धजनवाद्गुल्याद्भूत्वा विरलपार्श्वगः प्रादिणो हन्वमाने तु ततो दत्ता न्युनः पुनः ससितिपतिपतना समर्पेन प्रकंपयन् अप्रकंपतनुः
 प्रापकूरः शूरोतिकंपुनः तस्य प्रविष्टमात्रस्य पश्चिमाः शूरचोदिताः मुदं संजीवितस्यैव विधिदुर्भैरवाग्रतः आसन्ने सरसि सिप्ता रुधिरो द्वा
 रितद्वयः स्मापतेः शालितामर्षो धीरः शूरो विनिर्णयो तस्य श्रुत्वा शिरश्चिन्नस्वपुत्रस्यैव मंत्रिणा सीतामन्युः सितिपतिः सर्वैलस्य द्रवाभव
 त् शूरो यष्टकुशलो निर्व्ययोस्मीति भाषिणो उत्थाप्य तल्यान्तं देवपूजाशेषमकारयत् इत्थं समस्तकृत्येषु भावतः समदीपतेः अनुक्तेवदि
 तं तत्तु माणां स्मत्काप्यसाधयत् परस्परमुत्पन्नमन्युकालुष्यदूषणो न दृष्टो न श्रुता वन्यो तादृशो राजमंत्रिणो श्रीमेघवाहनस्यैव साम्रा
 ज्ये वर्तिवर्मणाः अशेषप्राणिनामासीदशवत्सरान् जलं जहृजिः शिशिरं तटानेमाकुतोभयैः तत्कालं सेवितः पृष्टे पृष्टीनैः शरदातपः अन्न

राम०

५५

प्रहाय लोकानां भट्टा श्रीकल्लटादयः अवंतिवर्माणाः काले सिद्धभुवमवातरन् चरित्रे वद्वक्तव्ये येषामेकस्य पावनः अयं प्रासंगिककश्चि
द्वृत्तांतो वर्णयिष्यते देशः प्रवलतो घोषं महापद्मसरोजलैः सकूलिनीभिः शवलः स्वल्पोत्यतिः सदा भवत ललितादित्यभूभर्तुरुद्योगेन व
लीयसा किंचिदाकृष्टमलिलः प्रापोत्यन्तिमनाकुतः जयापीठे क्रमाघाते स्वल्पवीर्येषु राजसु मलिलोपल्लवैरासीत्युनरेवावृतासिति दी
नाराणां दशशतीषं चाशत्यधिका भवत धान्यस्वारे क्रये हेतुदेशे दर्भिसविसिते अवंतिवर्माणाः पुण्येर्जतः जीवयितुं ततः स्वयमन्नपतिः
श्रीमान्मुयः सितिमवातरत् यस्याविज्ञातसंभूतेस्तु यैकालोपि निश्चितं अयानिजत्वकृतिनश्चरितैर्भुवनान्नृतैः पुरारण्या राजः पुंजं स
मांर्जंतीपिधानवत् सुय्याभिधाना चंडालीमृद्गां प्रापन्नूतनं तस्मिन्निधानमुद्धृत्य सापश्यन्मध्यपापिनं बालं कमलपत्रासध्वपेतं सक
रागुलीः मात्राकयापित्यक्तोसौ सुंदरो मंदभाग्यया अथेति चिंतयंत्यासीत्तास्नेहात्मस्तुतस्तनी अदृष्टपेत्यास्येर्णेन धात्र्या शूद्रस्त्रियो
गृहे तथा विदितवन्ति स्त शिशुवृद्धिमनीयत समुप्यनामामतिमान्मरुदः शिसितासरः कस्याप्यासीद्दृढयते रभकाध्यायको गृहव्रत।

राजते
५६

स्नानादिनियमैस्तं सतो हृदयंगमं गोष्ठीषु विशदयन् विदग्धाः पर्यवारयन् तेषां कथा व्यवस्थासु निंदतां जलविस्त्रवं धीरस्ति मे निरर्थं स्तुकि
कुर्यामिति सो ब्रवीत् उन्मत्तस्यैव वदतः तस्य तन्नियमाद्वचः निशम्य भूभृच्चोरेभ्यश्चिरमासीत् तव विस्मयः ततस्तमानीय नृपः किं ब्रूषदति एष
वान् धीरस्तीत्यादि राजा येन च तोष्य संभ्रमः वातूलो साविति निजेरुक्तोऽप्ययमदीपतिः धियं दिदृशुर्विदधे तस्यायत्ने निजे धने कोणादी
नारभोजनिवहन्त्यादाय हेलया ययौ मज्जवाज्यं सना वमारुखं दृष्ट्वा ग्रामे तत्र प्रवृद्धं वनिमग्नेन दकाभिधे एकं नि सिप्यदी नारभोजं व्या
वर्तत इतं सत्यं वातूल एव सो सभ्येषु पितृषु च वार्ता निशम्य ताराजात निष्ठा न्वेष को भवत क्रमराज्यं संमं प्राप्य देशे यस्साराभिधे अजलिभ्या
निचिंसेयदी नारात्सलिलान्तरे यत्रातीरद्वयालेभिः शैलानिर्लुठिता शिलाः च कुर्वितस्तां निष्पी व्यपयः प्रतिपयो मुखं दुर्भिसोपहा
ताग्राम्यादी नारा न्वेषाणास्तदा शिलाः प्रवाहादुद्धृत्य वितस्तां समशोधयन् एवं दिनानि द्वित्राणि पयोयुक्ता वृक्षेष्वतत वितस्ता
मेकतस्थानात्कर्मकृद्भिः संघयत् पाषाणां सेतुबंधेन मुप्येनाद्भुतकर्मणा सप्ताहमभवद्वहानि खिलानीलजासरित् अथः प्रवाहं संशो

राम
५६

ध्वलुददशप्रतिक्रियां कृत्वा वेदेः शिलावंधोः सेतुबंधमपाठयत् चिरकालनिरोधेन सोत्कंठे वां बुधिं प्रति ततः प्रवर्तते तजवाहंतु सागर
गामिनी जंवालां कास्फुरन्मीनाभूवं भौमलिलोजिता व्यक्तकास्म्यसनसत्रा निर्मेधे वनमस्यलो यत्र यत्र विवेकदौघवेधे सलिलवि
प्लवे तत्र तत्र वितस्तायाः प्रवाहा नूतनान्यधात मूलस्रोतोऽग्निस्फूतभूरिस्त्रोतावभौसरित् एकभोगाश्रयानेकफाणो वासितपन्नगी
वामेन सिंधुस्त्रिग्राम्या वितस्तादक्षिणेन तु पात्यो ये समग्रे सातां प्राग्वेन्यस्वामिर्नोरिके वर्तते घसहानघौकल्पापापेप्यनत्यपः संग
मोनगरोपाते समुप्योपक्रमस्तयोः अघाप्यास्तां फलपुरपरिहासपुरस्थितौ विष्णुस्वामी संगमस्यैव न्यस्वामी च तीरयोः सुंदरी भवनाभ्य
गां प्राप्ता स्यादतनस्य तु योगशायी हृषीकेशस्तु यस्याभ्यर्चितस्तटे १०० दृश्यंते घापि सरितां पूर्वस्त्रोतस्तटोद्भवाः निषादा कृष्णोरजुरे
खां काजीगां पादयाः स्फुरन्तं गजिद्वास्तनदीर्मागं मजिग्रहत तास्तास्वेष्टानुसारेणां मंत्रिकापन्नगीरिव बह्वांशैलमयान्सेतून्यितस्ता
सप्रयोजनी महापद्मसरोवरिसचकारनियन्त्रितं महापद्मसरः कुंजदितस्तोपेन योजिता जवान्निर्याति कोदण्डे यंत्रादिषु रिवाधुना उ

राजत

५७

५७

इत्यसलिलादुर्वीमेवमादिवरादवत् अनेकजनसंकीर्णानग्रामान्नाविधान्यधात पालीभिरभःसरोध्ययान्कुडसदृशान्यधात
कुडलानावाचनसमृद्धावृतेजनाःउत्वातकीलनिवहानघोषापिशारत्क्षणाः व्यंजतिजलगंधेभवंधनस्तंभसन्निभान दीनारभोज
नौजीतयदगाधजलांतरे नंदकेनिर्गतजलेष्यलांतात्तदलभ्यत अदेवमातकानग्रामानपरीक्ष्यविविधाःसितीःसविभोजेविभक्तै
नानादेयेनसवारिणा अस्मिंचच्चजलैर्ग्रामानग्रामान्मदमुपाहृता यायावतासोनागच्छोषंतेतावताहृदि कालेनसत्वासेकांक्षप्रति
ग्रामेजलस्त्रुतेःपरिमाणविभागचपरीकल्पनिरत्यये चकारचानलाद्याभिःसिंधुभिःसर्वतोदिशःसत्फलोदारकेदारसंपत्तयन्वि
भ्रमाःतिलकं नक्षत्रपेनोपहृतंनयत्संकर्षणो नवा हेलयामंडलेमुष्मिस्तत्सुपेनसुकर्मणा भूमेर्जलादुद्दृगादिजसेत्रेतथापेण
सेतुबंधोश्ममिस्तोयेयमनेकालियस्यच चतुर्षुसिद्धिमितिबहिस्त्वोःसत्कर्मजन्मसु सुप्यस्यतस्यापरापरोकस्मिन्नवजन्मनि॥युगलकं
यस्मिन्महासुभिसेषुदीनाराणांशतद्वयौ धान्यखोःप्राप्तिहेतुरासर्गादभवत्युरा ततःप्रभृतिरेवचित्रकशीरमंडले षड्विंशताधान्य

राम०
५७

खारेः दीनारैरुदितः क्रियः निर्गता वामहाप मसलिला त्वंगसन्निभं वितस्तायास्तटेचक्रे सनामोंके सपत्तने सकृतास्थापितातेन सरसि
व्यामदिक्तेः आसंसारं स्थिरमारमयोदाकषपसिगां सुय्याकुलनामानेग्रामंकृत्वा द्विजाति सात् सुय्यामुद्दिश्य तन्नाम्ना सुय्या से
तुं विनिर्ममे तेने इतामसलिला द्रुष्यामास हस्त्राः अवंतिर्वमप्रमुर्वेजयस्थलमुखाः कृताः इदृशैर्धर्मवृत्तैः प्रवर्तितकृतोदयः अवा
तिदेवः पातिसमाधातेववसुंधां प्राणमयाणसोद्योगरोगग्रस्ततोययौ सत्रं सत्रिपुरेणाद्रिनिष्ठमेष्टेश्वराश्रितं आत्मनस्तत्र निश्चित्य
विपत्तिचिरगोपितो प्राणोते प्रांजलिः श्रूरेवैस्त्वमदर्शयत तेनोते भगवद्गीता शृणुवतामावितात्मना ध्यायतावैस्त्वंधामनिरमुच्य
तजीवितं आषाढशुक्लपक्षसप्तमीयस्यासमापतेः वर्षे एकोनषष्टे सस्मारुषास्तमुपाययौ १ तस्मिन्प्रांते प्रत्येकं विभवोत्तिष्ठेत्तत्तत्तसा
तुल्यसुल्लवंशपांनारज्येष्ठाभूयसा मभूत ततश्चक्रे प्रतीहारः प्रयत्नाद्रत्नवर्धनः नृपशंकरवर्मोत्तमावेति नृपतेः सुतं कर्तापोविन्नपा
पत्यस्तत्तजंशूरवर्मणाः तद्व्याप्तुखवर्मोत्तम्यौ वराजेष्ययोजयत अतस्तयोश्च भूद्वैरसितीशयुवराजयोः यस्मिन् सशोराज्यमासीदो॥

राज
५८

५८

लामिवाश्रयत शिवशक्त्यादयो वीराः स्वामिका र्यो जिता सवः यत्रा भूवन्मसत्वस्य परीक्षा सा लोभिन्ः कुर्वतां स्वामिषा त्रूणां दानमान
प्रतिश्रवं सत्त्वे का ग्या न्ते यस्मादानु कूल्यमशिश्रयन पिउ स्पृहां परित्यज्या हं कृताः शिसिताः क्वचित् तावन्नवीततमसः श्वरुत्तिमनुजीविन
कथंचिदयनिर्जित्य युवराजं मंदौ जं सं प्राज्यस्य विजयों कारश्च क्रेषं कारवर्माणा सन्म्राट् समारवर्मा घे वितीणां समरोः सकृत् कीर्तिं श्रिया म
णायिणी लब्धया धिर्विवेदे सः अयनिर्जित्य दया दाल् लब्धालस्मी सितो श्वरः जिस्मुर्दिग्विजयं कर्तुं श्रीमीना सीन्महो घमः तस्य कालवला
देशे प्रसीणजनसम्यदि लसाणि नवपत्नीनां द्वा रान्निर्क्रमतो भवन स्वपुरस्योपकोठे पियो भूत्कुटित शासनः सापवात्नोत्तं सेषुरात्ता मात्ता
न्यवेशयत गच्छन्नाम्नाय विष्टे दं संप्रदायः ककुत्त्रये स्वप्रज्ञया समुनीतो राजा शंकारवर्माणा तस्ते नानरनाथानां एतनाभिः पदे पदे ऊलाप
गेव कुल्याभिर्विशंती भिरवर्धत दावा भिसारराजेन व्रस्यता समुपाश्रिताः अद्रिद्रोणो नवादिण्यत्तस्ते नाना दमादधुः जनो ल्क्ष्मणो ह
रिगो गोर्गद्वन्द्वरिगां साणात अनासादित दुर्गं स च दुर्गो तरति यिं लसाणि नवपत्नीनां वराणां नां शतत्रयी लसंचका जिनामा सीधस्यसे

राम
५८

पुर-सरे सगर्जरजयमयः स्वपराभवशंकिने त्रैलोक्ये चंद्रनिभे तमसिहास्यतां पुत्रभुवनचंद्राख्यं नीविं प्रागेव दत्तवान् ससभूत्स
गातिं कर्तुं तस्याभ्यागमुपागतः अथ तत्कटकं भ्रास्य ऋमिंदलनायकम् वीर्यसम्पुवमायातं महोवमिवो ज्वलं समाससोयस्माच्च
कमानः स्वबंधनं पलायाप्रयौहरं निर्वाणो जोविज्जमितः तिलकं यमप्रतिमसौंदर्यमघाण्याद्गु-पुराविदः तमेवादसुरुत्रस्थानृपाः
कालमिवोल्बाणं उच्चखानालाव्यानस्य संख्ये गृजं रभुजः बहुमूलं साणाल्मस्मीशुचं दीर्घां मरोपयत तस्मै दत्वाटके देशं विनायादं
गुलीमिव स्वशरीरमिवापासीन्मंडलं गृजं राधियः हृतं भोजाधिराजेन सप्तम्राज्यमदाय पत प्रतोदारतया भृत्यो भूते च कियकान्वये द
रतुरुष्काधिययोः यः केसरिवराहयोः हिसवद्विध्यो रासीदार्पावर्तद्वं तोरे न सत्रे धिवभूषेषु न भसीवोत्तरापथे यस्मै वविपुलाख्यातिमा
तां दस्ये वमंडलं सश्रीमाल्ललियः शादिरलखानाश्रयः कुधा निराकरिस्मः सान्नज्यातस्ये सवानलध्वान एव सदिग्विजयं कृत्वा प्रा
प्तः सनिजमंडलं प्रदेशोपेचसत्रास्ये स्वनाम्ना विदधेयुं तस्य श्रीस्वामिराजस्य तनयो दक्षप्रभोः पूर्णिमेव सपावेधो सुगंधारामाभवत्प्रिया

राज
५२

59

तथा संमेषुरवोसुराजोपमो नृपः तस्मिन् शंकरो गीशसुगंधेशो विनिर्ममे द्विजस्तयोर्नायकाख्ये रव्यो गीशसुरसमनोः चातुर्विधः कृतस्तो-
नवादेवीकुलमंदिं परकायेन कवयः परद्रव्येण चेश्वराः निर्लोहितेन स्वकृतिं पुस्तं त्यक्तने सणो स्वल्पसत्त्वो नरपतिः स्वपुराव्यायनाय
सः सारापहारमकरोत्यरिदासपुरासयत रव्यातिः हेतुः पटवानं पशूनां क्रयविक्रयो रत्यादियत्तने स्तित तस्मिन् दिपुरे भवत् राज्यमदेन
नृपतेरत्ववर्धनमंत्रिणा श्रीरत्नवधने शाख्यो व्यधीयत सदाशिवः चित्रं नृपद्विषाः पूतमूतेयः कीर्तिनिर्माः भवति व्यसनासक्तिं पासुस्त्रान
मलीमसाः अथ क्रमेण नृपतिर्लोभाभ्यासेन भूपसा आधीयमानचित्तो भूत्यजापीडनपंडितः आरब्धेयं मनैर्भूम्ना सीणा कोणाः सणो स
णो देवादीनां स सर्वसंजहारायासयुक्तिभिः कर्मस्थो नेपुण्य दद्यामादिधनहारिणा तेना नृपतिभागाख्यगदकृत्याभिधेकृते धूपचंदनते
लादिविब्रयोत्पसमादधे द्रविणां देवेषु मेभ्यः क्रयमूल्यकलाचलात् प्रत्यवेसां मुखेदात्वा विभेक्तेरधिकारिभिः चतुःषष्टिं सुरगहान्मुमोचेत्
रदंजसा ग्रामान् देवगदद्यात्वा नराजाप्रतिकोणासः स्वयं स्वीकृत्य चोत्पत्तिस्मां कार्षकद्वयधात्तुलोकृत्वा त्रिभोगानां वर्षे दयो सपषदे भुक्ति

राम
५२

कंवलमूल्यादिदंभादप्यधिकंददौ दिगंतरस्योग्रासीणानूठभारननागतान् तद्देशोर्ध्वभारमूल्यं वर्षमेकमदंडयत वर्षपरस्मिन्निखित्वा।
भारमूल्यं निरागस्तयेवसंतव्ययाग्राम्यान्प्रतियाममंदडयत इत्येवानूठभारोठिः प्रथमं तेन पातिता हरिश्चदतीयासाणोयात्रयोदशया।
स्थिता सुदकमकास्पमासवत्यादिसेग्रदैः अन्यैश्चविविधायोसैर्यथाद्रामाननिधनान तुलापदारोपचयग्रीमदंलादिसेग्रदैः इत्येष
तेनसेवाहोगृहकृत्येप्रवर्तितः अथतपंचदिविरान्तस्मिन्भिन्नकर्मणि षष्ठे तथागंजवंगकचलवटाभिधे अस्मिनो निरायंमूठः सोणि
कृत्येत्युपक्रियो भाविनामकरोद्राहापापीयत्वनियोगिनाम निमित्तंमंडलेमुष्मिन्सविधानामनादरे राज्ञोमतापदानैचनान्यः शंकर
मेणः मुखेनगुणिनारज्ञाधनदान्याप्रयापदाः मूर्खेनयेनकायस्थादस्याः पुत्राः प्रप्रवर्तिताः तथाकायस्थभोज्याभूजातातत्प्रत्यवेसया
यथासंजायतेः वार्णहराणां दिवभूभुजात तस्मिन्द्योरेयजादुवेकपाद्रेः दृष्टिर्वीपतिं पुत्रो गोयालवर्मोख्यः कदाचिदिदमब्रवीत् मदातुस्ता
तभवतः पूर्वैन्यासीकृतः स्थितः वंगेयः सत्यसंधस्यसोधुनाप्रार्प्यतेमया कायस्थप्रेराणादेतैर्देवेनायप्रवर्तितैः आयासैः श्वासशोषैवमा

राजं

६०

६०

एतन्निःशरीरिणां नचनामास्ति तातस्य काचिल्लोकद्वयोचिता मनागपि हितप्राप्तिरेतया जनपीडया अदृष्टविषयां वार्ता गहनं विव
शोतिकः दृष्टेय्यनिष्ठादम्यत्र कर्मणानेन दृश्यते एकतो व्याधिदुर्मिसप्रमुखा विप्रदोखिलाः प्रजानामेकतस्ते कालव्यनावसुधापतेः भू
भुजोभ्यस्तलोभस्य श्रीः कैश्चिन्नाभिनेघते अकालकुसुमेस्येव फले संभावने जिता दानं च सन्तासन् न किं विंश्वसं वने न प्रो लोभ
पूर्वतपोरेव विनाशाय महोषमः प्रतापमायति शोभो हेमतादास्य वादिहः स्मृतिषोषो करोत्येव लोभश्च पृथिवीभुजो दायादव्यपभी
रुतापरिहृता रथेभ्यस्तु न ताभृत्याः प्रत्युपकारकातरमतेः ऊयं न केपि प्रिये रणीमूतधत्त न स्य जीवितद्वौ शश्वघते रन्निजाभूमर्तुः क्रि
यते द्विषे वारभसाल्लोभेने किं नाप्रिये राजा संवाहना मायेन वायासौ जनासुहृत् तदेव लोभप्रभवप्रथानाश विनिवार्यतो श्रुत्वेति राज
पुत्रस्य सौजयेनो ज्वलं वचः स्मितधोता धरोण जाणैर्वचनमब्रवीत् तदा कृत्यविसेवा दिवचः सौजन्यपेशलं स्मारयत्यघमा मेतच्चित्ता
कक्तिं परतनी कुमारभावे पूर्वमेतवेवाद्रोतरात्मनः प्रजावत्सलतावत्सपर्याप्रापयं वधेत् सो देवमेव हृदमपीतेदत्त्वोच्चमं शुक्लं पदाति

राजं
६०

एषपादत्रः पित्रा संचारितो भवेत् सगम्या धौ ह्यैः सार्धमंरुतः कंठक सतं अंतर्दीर्घं मा विलोक्य तमसूयिषुरग्रणाः सतानुवाच सामान्यो भूत्वा दे
राज्यमाप्तवान् काले काले सर्वकानां जाने सेवापरिभ्रमं रं हृद्गुः स्वमपेभुक्ता हास्यत्यन्यव्यथां ध्रुवं प्राप्ते श्वयौ भवेन्मूढोगर्भेश्वरतायान्यथा न
योपैरीदृशो यो हं कृतः पित्रा सुशिक्षितः तेनापि प्राप्तराज्येन मयैवं पीरताः प्रजाः गर्भवाप्तव्यं जातः शरीरे विस्मरेद्यथा प्राप्तराज्यस्तथा
जानियतं पूर्वचित्तने त्वयैव तस्मादौ को घवो मखं प्रदीयतां प्राप्तराज्यः प्रजापीडां मार्काषी त्वमनो धिका २०० सासूयमिति तेनोक्तः कृतान्यो
न्यस्मिन्ने विष्टैः राजां प्रैवीक्षितश्चासीत् कुमारो क्रीनताननः त्यागभीरुतया तस्मिन् गुणिसंगपराद्भुवे आसेवंता वरावृत्ती कवयो भल्लटा
दयः निर्वतनाः सुकवयो भारिकोलवटस्तभूत प्रसादात्तस्मदी न्ना रसहस्रद्वयवेतनः कल्पपालकुले जन्मते तैर्नैव प्रमाणांतं सीवोचितापभं
शोक्तैर्देवी वाग्यस्य नाभवत् वेष्टितश्मश्न रुस्मीषो घ्राणा स्याग्ने प्रदेशिनी ध्याने कायादगित्यासीत् सुखरागस्य संत्रिणाः यो यमार्थोचितो वेष्टः
दुर्नयासेविनः प्रभोः छेदानुवत्सासप्रापनटस्पेव विरंभनां ॥ युग्मं ॥ सो नुगैः सह निर्दोहं जघान द्रोहशंकया मूरं दावा भिसारे शर्वयोनं रावाद

रा. जे नं प्रजाभिशापेपतिते नृपस्योऽर्गवर्तिनः त्रिंशद्विंशः सुतास्तस्य व्यपघंतघंतो मयं विना वंशः श्रीः जीवितं दारानामापि पृथिवी भुजां
 ६९ क्षाणं देवसंयं प्रतिप्रजाविप्रियकारिणो ह्युक्ते वस्यते चाग्रे व्यक्तमेतत्तु चिंत्यतां प्रनष्टं स्मना मापियथा क्रोणा कर्मणा नाम्ना पत्तनमि
 तेव प्रख्यातं स्वपुरं कृतं कस्याभिधाधेसि यथाशंकरवर्मणाः स्वस्त्रीयः सुखराजस्य ते न द्वा राधिपः कृतः वीरानका मिधे स्याने प्र
 मारा सदृष्टं तत्कोपात् सख्यं राजा दत्तयात्रो मदीजितः वीरानकं समुन्मूल्य प्रविवेकोत्तराय च सिंधुकूलाश्रयान्देशं जित्वा भूरीन्मया
 तुरैः कृतान्तिर्महीपालैः प्रत्यावृत्तो भवत्ततः उरशां विंशतस्तस्य वास्तव्यै रौ र्योऽस्मिन् निकेतदेतोः सैन्यानामकस्मादुदभूत्कलिः गिरिश्च
 गाधिनूटेन श्वपाकेन निपातितः वेगवाही शिरस्तस्य प्रमादादविशद्भूलं मुमूर्षुराप्तान्कटकं संरस्य नयते तिस्रः उत्काकां गिर्या नूढान्
 नात्तस्माद्विनियं यौ हीनदर्शनसामर्थ्यः परिज्ञाय शंनेर्गिरा क्रंदं त्यावपुरालिङ्ग्य स्थितायाः सामभाषितः पुत्रं गोपालवर्माख्यं न्यासी कृत्य च
 रसितुं शिशुदेशं मद्व्याः सुगंधायाश्च बाधवं फाल्गुणो कृष्णसप्तम्यां वत्सोरसप्रसन्नौ उत्वायमानविशिखो मार्ग एव विपद्यत २ तिलकं सुखरा

जादयः सेन्यसंतः परभूमिषु वृत्तान्तैर्गोपयंतस्तथांतएवाभवन्त्यपि तंयत्रसूत्रेस्तेमूढान्मनतो नम्रतो नम्रतावदैः प्रतिप्राणमंशप्रोनांसांमेत
नामकारयन् षड्भिर्दिनैर्निजेस्थानेप्राप्तेवोल्यासकाभिधे चक्रिरेगतसंत्रासास्ततस्तस्यांतक्रियां तिस्रः सुंदरवत्यापाराज्योराजनमन्वयुः बाला
वित्तः कृतज्ञश्च जयसिंहाद्वयः कृती दौलाजो वज्रसारश्च तेभृत्यावनुजगमतुः इति षड्भिश्चिता नूढैः सह साक्रियतामिमात् ततो जुगोपालवर्मो
धार्मिकतो ज्वलः सुगंधयापाल्यमानः सत्यसंधो वसुंधरा मध्ये लालितकाक्षीनां दुर्वृत्तान्नो वसन्नपि अनतिक्रान्तवात्येपि दुःसंस्कारान्न
सोऽग्रहीत् भूपालजननीभांगैः वैषयेधिकमुन्मदा साग्रभाकादेवारम्यमचीकमतं मंत्रिणां तयानिभूरसंभोगप्रीतया सव्यधीयत सोऽभोगपदं
गारमौलिचक्रत्रयंकितः कोशाध्यसेनारगिणपास्तुस्यालुहितसंपदा तदाभांजपुरे तेन शाहिराज्यं व्यधीयत आज्ञातिक्रमिणाः शाहैः कृत्वा क
मलकाभिधं तोमराणायसप्रादा द्राज्यं लल्लिपुसूनेव प्रत्यावृत्तो यन्नगरं विवेष विजेयार्जितः शौर्यशृंगारवसंतौ साभिमानः सविग्रहे सरजनननी
जारः सादंकोराजयार्जनात् मानासितिमविसेषैर्वीराणां अधितानुदे सुद्रेणाकामिनावेष्मनीवनृपासदे तेनावृते संप्रवेशेनाभूदस्यस्य क

राजते

६२

62

पु

स्यचित् शनैर्विज्ञातवात्तस्य धनमाना पदारकृत सोभूदसिगतोत्थं चरात्तोगोपालवर्मणा विधेते यत्र गंजेस्मिंस्तत्तर्वशादिविग्रहे गतमित्यब्रवी
द्रूपं सगो कगानो घते अथ गंजाधिपो राजसीतः खर्वो देवेदिनं रामदेवा द्वयं वैधुमभिचारमकारयत् तयाभिचारक्रियया भुक्तभूर्वत्सराद्वयं गो
पालवर्मनृपतिर्जातदाहो मयधत व्यक्तीभूतकुर्मासराजदम्भया कुलः रामदेवो धीत्यापमेव स्वविग्रहं ३१ प्या गृहीतो गोपालवर्मभ्राता
पतेकटः बभूव प्राप्ता ज्यः सदृशभिर्दिवैर्मे सुः अथ वंशस्येव ते राज्ञः शोकारवर्माणः प्रजाप्राप्येन याराज्यं सुगंधाविदधे स्वयं गोपालपुरगोपाल
मठगोपालकं वान सौर्वस्वनामो कं विदधे धर्मवद्वये गोपालवर्मणि जायानं दानिं धान्वा योऽन्वा शिशुरप्यभवन् दामठे के शवधारिणी अत
वेत्याः सगोतस्मिन्पत्या गोपालवर्मणा जयलक्ष्म्यां वैधवास्यां श्वश्रूः संतानकाक्षिणी तस्यां विपन्नापत्या यो प्रसवो तेति दुःखिता सोभू
दन्वयिने राज्ञे कस्मै विदातु मुषता तस्मिन्काले महीपालविग्रहानुग्रहसमेतं तत्र तत्र पदातिनां कृत्यं संहृत्य भूकुलं ततः समाश्रितैर्कांग
स्वयं संवत्सराद्वयं सुगंधाविदधे राज्ञे समे त्रित्वेन तं त्रिणा योग्याय दातुं साम्राज्यं कस्मै चित्ता किंल कदा मत्राय मे त्रिसां मे तां तं मे कागानठोक

राम०

६२

पत अवेतिर्वेवंशांतेनप्रारंभार्वमणाः गगनायाः कुटुर्विन्धाः संगै जातसुखर्वमेणा अनुव्रतोमे संवविस्नेहादेवभवेदिति राज्ञे निजितवमोखेकंते
 तस्यामेनोभवत् युग्मं॥ तयातदुक्तंविषयव्यसनि त्वेने जागरत् रात्रौदिवाशयतयो योप्यनुस्यानदूषितः नामपंगुरितिप्रापराज्येकातस्मयो
 ग्यता रस्युदीर्योभवनघंतोयावत्कोचनमेत्रिणाः संहर्तेर्भेदनिर्योतेस्तावन्निजितवर्मजः दशवर्षः कृतोराजापार्थस्तत्रिपदातिभिः तिलकैः॥
 तेगं जाधिपवासानां सुगंधोत्पाठनात्कृते प्रायश्चित्तममेन्यतमानसतिविधायिनां साराजधान्याः साम्राजपरिभ्रष्टाविनिर्येयो हताधि
 कारादारस्यपतितैर्वाप्यविदुभिः शराणां प्रत्यभाङ्गुलो योयस्तस्याः क्रमागतः तंतमैसिद्धनिर्योतीविपसैः संहसंगतं वर्षेएकाचनवते ससम्भूये
 कोगंमैनिकाः गत्वा सुगंधामानिन्युः पुनर्दृष्टुं पुरेस्थितां तमापतेत्वीमाकापेपार्थानुग्रहकामदातृ चैत्रांतेतंत्रिणाः सर्वनिर्येयुः समीरोन्मुखाः
 तेजि कानवतेवर्षेवर्षेवैशाखेभिन्नसंहर्तीन् एकागाव्यूठसंघातान्ववधुस्तांन्यलायितान् विष्णालकविदारोतस्तेवद्वासावपघत अनित्य
 पतनोश्रायाविचित्राभापवृत्तयः अस्मिन्वनजनैसापनिमित्तमंडलोत्तमे सर्वतोदिक्कमुत्तप्यावधानयेपांपरा जनकः पालकोभूत्वापंगु

बालस्यभूपते सामान्योपि त्रयलोकमुत्कोचयदत्तत्वरः भूभुजो ग्रामकायस्था इवान्योन्यविपाटनं दत्ताधिकाधिकोत्कोचाविदधुस्तन्त्रिसेवया य
 द्रोजेः कस्यकुत्वाघाविलब्धास्तत्रमैले तन्त्रिणां द्वेदिकारानां भूभुजं जीविकाभवत् विष्णुः पुराणाधिष्ठाने मेरुवर्धनमंत्रिणा श्रीमेरुवर्धनस्वा
 मिनासायेन व्यधीयत तदात्मजा सातोतस्मिन्गहनद्रोदचक्रिकाः चक्रुर्निगूढराज्येणाप्रजायां सैर्धनार्जनं युग्मं सांघे सुगंधादित्येन गूढं
 शंकरवर्धनः तेषां ज्येष्ठो बहूसाय्यो मुमोष नृपमंदिरं सीताप्रजे सातोतस्मिन्तारपातश्च सते उदीयः स्थाविताशेषशरच्छालिरजृभत स्वंधी
 सदस्त्रक्रेयोयो दुर्लभे भोजने भवत् विश्वतोऽस्मिन्मये जातैर्नैविधात्तितिमंडले सर्वभूतभयादायिषमशानैक्यमजायत महादेवान्यसंभारविक्रा
 यमाप्रसेपदः मंत्रिणाः स्थापितेः प्रापुस्तन्त्रिणाश्च धना द्युतोः आधेयः स्माभुजः सोमून्मंत्रिणस्तादृशीः प्रजाः विक्रीयवाहयत्रासीत तन्त्रिणां
 द्वेदिकाधने अटव्यादृष्टिं संपाते वातवर्षरूपद्रुते बहिः सर्वजनं पश्यन्कश्चित्प्राप्तो स्ममंदिरः यथा तथा जनदुःखं वीक्ष्य कापुरुषश्चिरं रा
 जधानीस्थितः पंगुः स्वमुखे वदन्मन्यत ॥ युग्मं ॥ ते जीनचंद्रापीडादिप्रजापालप्रियाः प्रजाः एव तस्मिन् सयेनीताः संसपराजरासैः प्रापुश्चिरा

मवस्थानपार्थिवानतदाकचित् धारं सपातसंभूताद्बुद्धिर्दने पार्थः पितरमुत्थाय कदाचित् आभवत्सुये कदाचित् सुतमुत्था द्युतं त्रिवक्रिया
प्यभूत् अश्रीणायत्तंगुवधूवस्वामेडलेयुवा सुगंधादित्यवोजोश्चोव्यवयविधिसेवाया रास्यावप्यटदेव्यासुनिर्देयैः सुरतोत्सवैरुत्तयामासकंद
तिसाप्यस्यार्थेषाणो धनैः भगिनीभगसौभाग्यवद्वराज्याः स्वयंदधुः पंगवेमनो ज्ञांगीमेरुवधेनसूनवः सुगंधादित्यमौत्सुक्यात्सापिदेवीम
गावती स्वयंसेवुभुजेत्यर्थकोताकामितकामिनी पर्यायेणाभवद्भृत्यः सतो योभोगरुद्वये दरीद्वयोषितोरकंभुक्तिपात्रमिवान्वहं पुत्रयोरा
ज्यलाभायस्पर्धयाभ्यां स्वमेत्रिणो दत्तानिधुवनश्च द्वाधनदानैः सदानैः सदसिणा अथापार्थसमुत्था द्युतं त्पितापंगुराश्रितः तं त्रिभिः स
प्रनवतेर्वेषेषौषेभिषेचितः माषेष्टानवतेर्वेषेसौभिषिच्यशिशुं सुतं चक्रवर्माभिधं राज्येसीणपुण्ये व्यपघतर्दियैतकं वा छतोरान्यपार्थस्यानुच
राव्यधुः एकोंगैः सदसंग्रामे तत्रमेत्रियदातयः मातुर्वप्यटदेव्याः सकंचित्काले शिशुर्नृपः मातामसाः सिल्लिकायाः याल्पत्वासीत्समादृश वा
ल्यादव्यक्तैर्दोशीत्येतस्मिंस्तत्पलनंतयोः निर्दोषमासीदंडस्य फणिलालनमन्निभं जातः पंगोमगावत्यो नवमेदेष्यमेत्रिभिः चक्रवर्माणामु

राजत
६४

स्याद्यप्रवरमीनयः कृतः निस्त्रिहा मातुलामात्याः प्रययुः स्वार्थे तत्परः अदत्वा तं त्रिणां देयं तस्यो माठ न हेतुतां अदुर्वत्तोपि स स्मा
भृदिना भूरिधनार्पणं गुणवानिवेषणं न तं त्रिणां न भवत्यत्रियः वर्धे गते तमुत्पाद्य दृष्टो लत्रितयानृपे व दूर्ध्वे देपुनः पार्थव्यधुस्त
त्रिपदातयः अभूत्सो ववती वेषणा सांवे श्वरविधा विनी पार्थप्रिया तं त्रिचक्रं सं ग्रहे जातवक्रिका कालापेक्षी चक्रवर्मा ततोप्येष्टद्वेन व
हु एकादशादस्या षोढे कृतो भूयोपितं त्रिभिः पार्थादीन्यैः समुत्पाद्य भुक्तं चक्रिकया पुरा तैस्तैः स्म्यनैश्च ये ताम्यो जीवना कपले मिरे
पित्रा भ्राता च यै रस्य राज्या दत्या रि तो भवत सर्वे धिभ्यो पियै र्यु द्गुं धं कन्या दत्ते ते रतरं अकरो दृष्टो दौ षाणां तेषां मेव मनस्येक्षीः मे सुवर्धन
पुत्राणां सधिकार समर्पणं ॥ तिलकं ॥ कृतो स पटला धीशस्ते न शं कारवर्धनः गृहकृत्ये प्यसत्कृत्या दा भिकः शंभुवर्धनः पोषेत स्ये ववर्धं स्प
धनाभावात् तं त्रिणां अदत्तं द्रुं त्रिका देयः पलायिष्ठभया कुलः स्थिते म उवा र्ज्ये तत्तस्मि अकारवधनः राज्या र्थे न त्रिणां दत्तं माहिणां च
भुवर्धनं आवर्जितैः स निखिलै रधिको त्को च च र्चया वंचयित्वा यजं र ज्ये तैः समे वा न्येषे च यत ३०० तीर्थस्थितः स कुलजातिमिनी ति भुंक्तो

राम०
६४

मोनीवकस्तिमिमुपेत्यवनांतवासी व्याधोनिहंतितुवकंप्रभवति ते ते यात्रापुपयेपरिवंचनचंचुतायाः भ्रष्टाश्रीश्चक्रवर्मायनिशिश्नीठकवा
मिनः एक राजा मराय्यसंयामस्याविशद्रुहं तात्वाकांतिविशेषेण राजानं सह तो जलिः प्राणस्यग्राहयामसंभ्रमान्निजमासनं राज्यं
पादिवृत्तांतमुत्कासादायकार्षिणं तं विपन्येणालं प्रह्वो विचिंत्योवाच राजाः तं त्रिणां वातूणां नारो जन्कागानां त्वत्सेवनां रथसां रथ्य
कस्मिन्नममकर्मणि प्राप्नोत्तादः पुनर्न्यूनमस्मानेव दनिष्पसि विस्मरं त्युपकारं दिह तकापीमहीभुजः ऊर्ध्वरो देय आहले भदे तु भू
ष्टिन्नतितम कुठारिकस्तारुसुदमिवाधोगमनोन्मुखः धीर्धैर्योदिप्रकर्षणोपनोपक्रियते नृपः प्राप्नोदयः सतेनैव शंकेवेत्युपकारिणो अ
स्मिं स्थिते विपदभूदिति संचिंत्यवर्जिते मूढेः परिवौ रापतेव कोमंगले शुभिः सस्यवापसहायस्यविस्मृतोपक्रियानृपाः मध्ये प्रसादस्य
लितमुत्सन्नं हृदि कुर्वते अमयार्तिरिपुत्राससुदादौ दृष्ट्वैकतान लब्ध्वा दयाद्रीभयेन श्मापां सन्वयायिनः राज्ञः सतोपि नाश्वसो यस्य
भस्येव कार्णयोः अविश्रुदप्रकृतयो धनंति मधुपादव दिवसे सन्निधानेन पिशुनप्रेराणा प्रभोः रघ्वा लुनां सैरिणी वरसिंतुयदि पार्यते राज

नराजनुपाध्यायोदेवीयस्त्रि सयेद्रहः तत्रप्रजागरः कर्तुमर्सेर्वज्ञेनशक्यते कथंचिदक्रिहृदयेनुषालेर्विनिवेशिता शि सांगौरखोणोवराज्ञाविस्मा
 र्पतेनिशि नकेलोभेसमुत्पाद्यजिह्वास्निग्धदीर्घया पिपीलकाद्रव्यस्ताः श्मायालैः शाल्यैकैरिव जानतिहंतुंहंतव्यमासन्नंतुदूरं एकोव
 कः परसत्यंद्रोहवृत्तिर्महीपतिः ननामकंठकाकीर्णकौटिल्यंलस्यतानयेत कालापेसीसितिपतिः शरीरमिवजाह्नकः नमन्त्रिपदरिहंन्यादा
 श्लिष्यन्त्रपिपन्नगः विहसन्त्रपिवेतालः स्तुवन्त्रपिमहीपतिः अद्रोहवृत्त्यातस्मात्तदस्यस्यस्मान्मदायदि ससैन्यस्तेतरेषोदं प्रातेवपुरःसा
 तदाकार्णभवद्राजालज्ञास्मितसिताधारः स्वात्मेवयूपसंरस्यासमपूर्वोपकारिणः ततोनिशिसिष्यवाणोरक्ताक्तेमेषचर्मणि कोशचक्रतुरन्येभ्य
 सखड्गौनृपजामेरो अथमंघदितासंख्यचंडजामरंउलः चक्रवर्माकोरोद्यात्राप्रत्यूषेनगरोन्मखः तस्मिन्सोणपुरस्कृत्योदंशंकारवर्धने विनियं
 युः सिताष्टम्यौचैत्रेतिपदातयः कालानुवृत्तिप्रच्छन्नेषोसंभावनाजितं सतत्वोरपुरस्कृतं चक्रवर्मासविक्रमं अथप्रवृत्तेसंग्रामेधोरपशु
 गहृदिः जघानप्ररितहयः पूर्वशंकारवर्धने हतसेनाधियेतत्रशतधातंत्रिवाहिनी प्रययौपवनाघातपेरितानैरिवाणवे वृक्षानुसरणोक्तात्तु

पास्तेषामपादात् गतिं तुरगवेगेन गिरः श्रेणिं तथा सिना श्रमतः समरेव भुवीरपदांचलच्छटाः चक्रवर्तमर्गेद्रस्य सटापाटलविभ्रमे किम
न्यसे च वापापसदस्त्राणि रागंगेन पतितानि साणा देवदत्ता नोतत्रं तं त्रिणां तं त्रिणां रागं संभयि श्रिताः समातले गृहपसकृतघ्नेषा
यिताश्चक्रवर्माणा विश्वदुर्वैर्येगुणिभिर्निर्द्वैतैः सैश्चैतैः समं अभयदीराणां शूरः शंकरवर्धनः उदयं संहता एव संहता एव च सये प्रयो
तः स्पृहणीयत्वं तं त्रिणाः कस्य नागमन माननीयानधृष्याश्चमहावैष्णवामदीपतीन अदीनिव विस्तीकृत्य भिसयेतः सलो सलो अनय
नकीरयात्री जंमाघेतो जीविका कृते प्रागादितुं डिक्कः क्रूरद्वयेगर्भवत्तयः तं तं त्रिणाः साणादग्धागर्हवैरविषाग्निना विमाननाविविधेन चक्रव
र्ममहादिना ॥ तिलके ॥ अथ द्वितीये दिवसे भग्नानामपि तं त्रिणां वीरसंघदहनं यावदकरो च्छंभुवर्धनः तावन्मिलितसामंत सचिवैकांग
लालितः सैन्येनानायथायातेन दद्रुि श्रीप्रदिक्ययः बलामध्ये श्वाराणां नृत्ये वाय्मवाजिना बलंगाकेने हृदल्लवंगिरस्त्रं वामपाणिना
ससेदेतरदस्ताग्रवेष्टनो ह्वासन स्पृशः खड्गस्वविवितार्कस्य भार्भिर्वैतितकुंडलः कवचोत्सेधसंख्यकंटायासेन ताप्यता बद्धभुजुर्विधेन

राज- वदनेन भाषावहः तर्जयन्तु तद्गकारलुब्धकोल्लुरितापाणान् शिरोसि सज्जयन्तु सत्वास्त व्यहृतसोत्वनभेरीरवैः श्रुतिं चिदन्वोराशीर्षोषरोधि
 ६६ मिः संप्रामजयशोभकः चक्रवर्माविशत्युरां कुलकं तस्मिन्निहासने प्राज्यमाक्रम्यातिजयोर्जिते वद्धाकृतश्चिदानिन्येभमठाः शंभुवर्धने
 ६७ राजः पुरस्तात्तेशास्त्रपातभीमिलितेसां भक्तिप्रदर्शयन्त्यापश्च्यतालरवसोवधीत उज्जुताधर्ममर्यादाभृत्यानां जनकोपमान दंनुरेद्रा
 न्तोद्गाप्राध्वः शंभुवर्धनः प्राप्यनिघटकेरज्यचक्रवर्मनृपः क्रमात् अजायायतधृतोत्तेकोनृशसविषमक्रियः स्वविक्रमकथास्तोत्रोमे
 यप्रियताहतः सोभवद्वटवंधादिचाटुकारविधेयधी आत्मानंदैवतमिवस्तुतिमोहितचेतसः जानतः अभवंस्तस्यविवेकेविगुणाः क्रियागत
 स्मिन्प्रसंगेरंगाद्यः प्रख्यातोर्भगायनः वैदेशिकोभवद्वाज्ञावितीर्णावसरोवदि प्राप्तास्तचिवसामंतानिन्यस्यंतोयथाक्रमे प्रतीहारात्
 पस्यायमनयतविविक्ततां विवभोधवल्लोलीषासभादीपप्रभोज्ज्वला शेषशय्यवर्माणांभिः कृतालोकाफाणो द्रवैः कृतावरोधधग्निल
 मालान्तोलनकेलिभिः प्रदोषपवनैश्चक्रेषिणैर्घ्राणातयेणं अजातगीतदिदृक्षाणां गवासावलपोक्नु आसवाभोर्दिभिवक्त्रेदवरोध

मृणो हारकेकाणकेयूरपरिहार्यादिशोभिना स्वक वंदेनानुयातोयप्राविशदोभगायनः हंसीनागलताचास्यसुतेललितलोचनेचक्रतुः कौ
तुकोद्गीवांसोचित्रापितमिव तयोर्विलासवलितैश्चलितापोगविभ्रमैः द्वितीयपुष्पप्रकरोवकीर्यतसभातरे गायनेर्जयजीवेति कृतकाला
हलैरभूत॥ सदः सशदे कुर्वन्निस्तत्तत्रपगुणग्रहं भुक्तोत्तरोचितोदंचत्येवमस्थानचरिणः वंशोगविशेषस्य दत्ते स्थाने ततः शनैः अवित्रियशि
रः केषभ्रूनेत्रममशोभितः अभिन्नरक्तायैत्योत ध्वनिर्जुभत॥ अथातोवल्लोमं पत्मागनिश्चलमूर्तिना जातो राजकुलगेन प्रमोदास्पंददृष्टिना॥
गायंत्योभावमालस्यतस्यस्निग्धमगायातो अधिकोद्रेचिताभिर्येविलासस्मितविभ्रमैः राजस्तयोश्चसेसक्ताश्चित्तयेपितरेतरं दृग्यापारैः
स्वसेवैधैः सैलापरवपप्रथे न्यपहारितचित्तंतंविज्ञायेकः प्रियोविटः ततः प्रसंगेप्रोवाचपीतिवृद्धिकां वचः देवगीतमिंदयांतं संप्राप्येते मनो
मे कर्पूरापरिपतितं मेरेयमिवहारितं गायंत्योसार्जितामेतां क्रमादत्तचतुष्किंका अनयोप्रतिमाव्याजाच्चमुनीवनिशाकरः कारन्यस्तकपो
लोतमुद्रायैत्याविमेष्रवं कटासैः ऊरुतेयोस्त्रिवैमानिकविमोहनं जानंत्या स्वाश्रयेचर्चामनयोरेकयावयोः असूयास्मितगर्भोयेकटासः प

एज-
६७

67

एषपातितः गायेत्येकानतमुषीकाण्यालोलकुंडला विषरितरतोद्रेककृतारंभेवशोभते सफलं तस्य ताप्यमीदृशो निजं नेस्त्रियः जौ सुखा
द्विरदेष्यस्य गायेत्येवंविधैः स्वैः उपपत्तिपरित्यक्तशास्त्रानुष्ठानमोदितैः एकसार्थप्रयातेभ्यः कथमेको विवर्ज्यते नेत्रस्य नृपं श्रोत्रस्य
धनिं संस्पृशतो न चेत् तदंगस्यान्यकांतांगं स्पृशतो दुष्कृतं कुतः अभिलाषां कुरः सिक्तद्वयैर्विदमाषितैः राज्ञाः स्वभावलो लस्य शतशा
खत्वमायै यो ये वितस्तारितवर्णसंकाररुचः संदर्श्या गोत्रांत रुद्धदावस्थितिचापलेपाग्नेधनेत्युद्धताः दीप्यते विषयावपातपरतां
लब्धोदयेतैः साणातसिंहावारिधौरमीचभसा रूपा लसिंहाचिदैः वस्तुसाणादनुपपत्त्युपपत्तिपुक्तकृत्वा जलान्यदिविमो हयितुं सम
र्थाः न स्युर्विद्वि अथ कुत केपय स्थिताश्चानि सौदसेषु निरयेषु मृगाश्चरेयुः संतोष्य हारेके पूरकुंडलैर्दोभमंडलं अमार्गत्यागराधेयः शु
द्धांतमगमन्नमः कांतो स्याः सिनिवह्नभोयमभिधेत्युर्वीपंतरे कतो द्रूते साविति चंद्रतां द्रव्युतं दोभः स्वनामार्यताः मध्येयत्किमपीति गी
तिरचना काव्येदेतद्विदोयल्लस्मी सपयंति तां धिगवुधान्कीर्त्येनः पार्थिवान् वेष्यानुमार्यतः मध्येयत्किमपीति गीतिरचना काव्ये

राम०

६७

रागस्य महेन्द्राय धाम्नो हरिद्वारसंजनस्य उपांगगीस्य च हरिणीपिसौंदर्यमर्षेर्यदुतप्रकर्ष दर्शनाभ्याससंवृद्धचसूरायः सामाप
तिः विनाश्वपाककन्येतेन पुनः प्रायनिर्वृतिं गायंत्योशयनोपांतेशनैर्विहितचुवनं नृपांतिपुराभिज्ञतंदूतातेप्रवक्रतुः समागमेन
नयेन तयोर्वेयासणोभिना चक्रे सपितासामर्प्यः सलज्जो द्वादनासमः रस्यतसुलभोऽदैनैस्सत्तैः सेदविदुभिः भाव्योष्मासं सयजं
पुस्तस्य व्यधीयत रागांधेन कृताहंसीमहादेवीमहीभुजा भेजे राजवधूमध्ये बालमजनवीजने तस्यायेभुक्तमुष्टिष्टेयथाचक्रवर्माणः नृ
पातराणामन्येषामप्यभूवन्सभासदः मंत्रिणामसपटलप्रत्यमुत्थाधिकारदा प्रवृद्धिहेतुतापपडंभसेवनचक्रिका मौख्यासचिवता
केचिच्छुपाकानवधुः स्वयं केचित्कुर्वन्तीतिज्ञा राजकार्याणि मंत्रवित् मंत्रिणास्तस्कराहीश्वपाकीश्वपचाः प्रियाः किंनलोकोत्तु
रमभूद्रूपतेश्चक्रवर्षाः अतुस्नातार्तवाकानि श्वपाकीसांशुकान्यदात्तदाद्यादनदृष्टेयामंत्रिणः प्राविशान्सभां कैश्चित्तिमिमुजा
वैरसंगीकृत्यापितत्तां येनाशि श्वपचोष्टिष्टेभूवन्सोमपैः समाः मंडलेस्मिन्मभावोयानदेवान्यवसध्रुवं तद्देष्मनितदानोवेच्छपा

रा-ज
६८

६४

की प्राविशत्कथं तं राजस्वामिनं द्रष्टुं तिलद्वादशपद्मो गतां सामंतेभ्यः सामिमानानन्वपुर्जामराः परः राजकोटुव्यदमानां ज्ञानं निर्गतामुखा
तं राजामिवाज्ञादुलंघ्यानेकेनाप्युदलंघ्यत ॥ राजाप्रदत्ते रंगाय हनुग्रामे ग्रहारवत् लिलेख पद्मो पाध्यायेन यदा दानपट्टकं तदा स पट्टलंगा
त्वारंगः कोपात्तमवधीत संः सह लुटिस्मेति दासी सुतनलिरव्यते लिलेख सोऽथ सत्रासाद्रेगभूसे गतजितः केन राजनिदुवृत्ते भवन्तीति व्या
तिक्रमः अत्यागमनपापस्य पापः दृष्टन्निष्कृति विट्टेहास्यावहा न्येव प्रायश्चित्तानिकारतः हिमै नैव हिमं शाम्ये दृष्टे नैव दुःकृते सौनु
शिष्टो विट्टेरेवं दधत्यामासातां पवित्रास्पर्शतोऽस्पर्शास्पर्शपापं जिहीषुणाः तेनादृष्यत विप्रस्य योषिन्मासोषवासिनः ततोऽपि पापिनेभू
वत्केपितस्मिन्सोणे द्विजाः तस्मादप्ययद्वारा न्येजग्दुर्गदभोजिनः चक्रे चक्रमहं सोऽपि पापः प्राश्रुपताश्रयं तस्मिन्दूते घनिष्यन्नेतदधूर्य
दयो जयत पूर्वोपकारातिस्मृत्य रामान्निरागसः नृपतिः श्वपचाकामी विश्वस्ताञ्छन्ननावधीतं हंतुं याजिन विश्वस्ताः केचिद्रामात
तस्कारः तस्युः तस्याति केद्रोहस्त्रिद्रानेहः मतीसिगाः श्वपाकीशयनावासासन्नावस्कारमदिरे शौचस्थितं तं निःशस्त्रं तेरात्रौ प्रापुरे कदा ४००

राम ०
६८

अथै-प्राप्तमयैकस्मान्नसर्वत-सिप्रंनपात्यताशेषशतशस्त्रपरम्पर सुप्रलटाद्वेभ्यश्चवनिद्रालसेसणाः प्रबुद्ध-शस्त्रपौते-स
स्त्रपौते-सममुचैत्रवानवान नि-पात्र-शस्त्रमन्विष्यत्तत्तजनिर्ग-अनुकृतोरिभिर्धोवज्याप्यावेशमविवेशतत्-अप्राप्तदेतिंक्रदे
त्याश्वपाकालिगितोगके तत्क्षेचोत्तंगलयानांजुष्टुस्तेनुप्रविश्येत्तं सैरेवपेरितादौरेस्तेतस्यनृपते-किल मुमूर्षोर्जानुनीसैरेणिलायांसमच
र्णायन् त्रयोदशादेज्येज्येष्टस्यशुक्लाष्टम्योसयासां श्वपाकभोग्यःसश्वेवावस्कोरतस्कोरहेतःउन्मत्तावतिनामाथपार्थसूनुर्दुरापायःअ
स्यविच्यतेवेधेयैःसचिवैशर्वटादिभिःश्वपाकीकामुकेपापेनिहतेनिशितस्कोरःप्रजानांपाप्मनासोभूत्यायात्यापतरोनृपःस्यगितातत्का
पापापस्पर्शभीत्यासारसती कथंचित्रस्त्रुश्वेवसेयेप्रस्थाप्येतमया आसीत्पितृकुलतस्यभस्मदुर्नृपासप्तःत्रैर्वैमिधस्यहमाशविशेष
स्येवजीवने तस्यासेष्टकृताघातसटांकारकरोटिकाःप्राणकुंदादिबाधताःसभायोमुरव्यमंत्रिणाःतमात्याश्चाराण्येननिर्लेजास्तमोजा
यन् कालांतरेणायैरेवमृमिपालैर्तेविष्णुते पर्वगुप्तेभवत्तस्यसर्वेभ्योप्यधिकप्रियःआस्थानेनेतेनैर्कुर्वन्पाकतकठीपटःअतत्रिवि

राजत स्रवाट्टृष्ठाकटीप्रायान्मदीपतीन् पर्वयुप्तः सर्वदाभूद्राज्यावाप्तिरुतोघमः तदानीगृहराज्येषाः सख्यमुखैः समन्त्रिभिः पीतकोषैः प्र
 ६९ विदधेपंचमिभूटादिभिः भूभटः शर्वटश्छोजः कुमुदः सोमृताकरः पर्वगुप्तेन संवंधं चक्रिरे कोशेषेयिनः गवासासासिप्राप्ता श्रीजलोवागल
 ६९ द्विजः संग्रामशमरगदेयोरक्काः ख्यातं पौरुषः पदातिमात्रो मूषेन दृष्टं शौर्यः संस्युगे मद्दोदरे मद्दाकायः प्रापितो मुख्यमन्त्रितां यादृशी
 तेन ददंशे देवीश्रीः सासोतरे तावद्रक्तजया देवीत्यभिधानेन निर्ममे राज्यं निर्ममे राज्ञं निष्कटं कुरुत्वा धूर्तेनायजि दीर्घगा प्रेरितः पर्व
 गुप्तेन भूभृश्चक्रे कुलसये तेन लुठित सर्वसः प्राणस्तस्यौकलैत्रवान् श्रीजयेन्द्रविहारांतः आसौणंदनभोजनः शिशूज्याकारवर्मादीभ्यान्
 नृद्वारा निरोध्य सः तत्र स्थिता ननशने रुक्मांतामूनकारयत उद्यतः पितरं दंतं मन्त्रिणो नुमतप्रदानं वदपटान्वधाद्वद्वनिगजनिता
 पत्यते अलिङ्ग्यमाना क्रोदद्भिस्ताण्णैरिव दारैकैकैशानालेव कंधतः शर्करोत्पारितंगैकै विपन्नैर्गान्गुला दंतमिव निहंत्य ते गृहात् ॥
 सत्तामनू संक्रोदंते निजघ्नने प्रविग्रहं च जालद्वनिः शस्त्रं कुमुदाघानपप्रियाः पितरं निहतं श्रुत्वा राजसंजातकोतकाः प्रातः सप्त

स्वसचिवैः सार्धगत्वा दृष्ट्वा न अत्राग्रे स्पृहा रोपं मदनरतिवदिनः तस्याग्रे राजपुरुषाः शशं सुनिजविक्रमं न्यक्त्य स्वीकृतो राज्ञा ता
दातुं जनो घताः अचक्षुदत्तवर्गुमोदेवगुमाभिंधसुते पार्थस्य निहतस्मांगे सोसिपत्तुरिकांततः रंजितो येन भूपालो जातदा सोभवच्चिरं
जामरैर्लुठितो दशः प्राणांश्च क्रवर्मणः उन्नाप्य पापकायस्थो स्तेनभूयोपि दंडितः संप्रेरितः कुसचिवः शस्त्राभ्यां संचकार सः पाटयन् सुरिका
घातेः कोटवीस्तनकोटं गर्भाणि न च जठरं गर्भान् द्रष्टुमपाटयत् काठिन्यस्य परीसार्थं मर्गं कर्मकृतानपि प्रतिग्रहाद्वोरघदावधमया
द्विजाः प्रत्यगृह्णन् ग्रहाणस्तस्मादपि नृपाधमात क्रूरपापानुनूपेण सघरो मेतो पार्थिवः तेनानुवाच्यमानो भूदप्येतद्व्यातुरः यथा
तस्मत्तादृशप्राप्तजाणवन्केवलं तनुषु निजश्रुद्धांतमदिष्योपि चतुर्दश अथांतः पुरदासीभिः पः कुतश्चिदुपाहतः सितिपालात्मजातो यमि
ति मार्यापितो मृषाः तं शिशुं शूरवमो रव्यं विनिवेश्य नृपासने दस्ते निक्षिप्य सामांतसचिवैः कांगंतं त्रिणां कपेनाधिपतेर्वदेष्टुः कमलवर्धनात्
विभ्यन्मद्वराज्यस्था दामरोत्पाटनसमात आसन्ननिरयमाप्तेः पितृहापार्थिवाधमः श्रुचौपंचदशादस्य मजापुत्रोपेः सयेययौ ॥ चक्रल

राजत कं १० पितृघातिसुतो राजा जयस्वामि विरोचने आषाढशुक्ल सप्तम्यां शिशुद्रुहं विनिर्ययो नवाविरेजे राजश्रीर्बालस्य पृथिवीपतेः कृपाणा
७० वेणिललिताच्छत्रचामरादासिनी अत्रांतरे जवापांते श्यौरैरवेदितश्चतः सामैर्तेर्नगरोपांते प्राप्तेः कमलवर्धनः एकांगतं त्रिसामस्यालदा
७० रकरसादितः नगरं प्राविशच्छांतः समं सैन्यैररुध्यत विरुद्धजामरा नीकान्मुद्गामार्गेषु निर्गतः श्योतो यस्य सौवैरिसेनामजयद्विक्रमोर्जितः स
हस्तश्च वाराणां विद्राव्यतुरंगैर्गितैः राजधानीं समं रुद्धः प्रविवेश ततः साणात् तं लब्धजयमाकार्षी सैन्यैस्सक्तपलायितैः राकाकिने वाप्य
नयज्जननी शिशुभूपति प्राक्कर्मभिर्मोदितो वाप्रेरितो वा कुमंत्रिभिः नाभूत्सिंहासनाच्छोभूतः कमलवर्धनः तदा नीसगृहान्यातो राज्याका
मोन्यवासरे संघटपट्टिजान् सर्वानचूचुददनीतिवत् श्रोतं शक्तं च कुरुते स्मापे कंचित्क्षेत्रं जं सामेव कुर्युः सामर्थ्यादिति मूढः स चिंतयन्
एकाकिनीरदः सीबालव्यादुर्लभयोषितं अश्रोतानुपभुज्या न्यदिने दूत्यार्थं येतयः विभूतिं रभसावाप्राप्य संत्यज्यतत्क्षणं नीत्याकाम
यतेन्योक्ताः शोच्यस्ताभ्योपरोक्तिकः ॥ पुष्पा ॥ अथोत्तलकुलेष्टिने स्पूलकं बलवाहिनः अश्रुगोसनिभा विप्रांसमगंसतगो कुलेधूमनिर्दे

ग्यकूचीनाराजस्तोस्तान्त्रिकीर्षतां राज्यमवस्थोपन्यासः तेषांचिरमवर्धतः वैमतेनमिथस्तेषां नान्यः कोप्यभिविच्यत कूर्चोर्भाषणानि
स्युतैः स्वकूर्चक्षीवनेः परं राज्यादाने विमिर्विप्रैः प्राप्तः सस्मृतिरूपे अवर्धते च काद्यातैर्मुग्धः कमलवर्धनः पंचषाणि दिनान्येव
यावत्तस्मिन्निजातयः कादालाकां सतालदिवाघकोलाहलानुले उत्पताकधजश्च त्रेणोभियुग्यार्थितासनं अशेषपारिषधानां
तावत्तत्रमिलद्वलं॥ युग्मे॥ सपत्नीबंधकीभूतामिवान्यवशवर्तिनी वीर्यराजश्चिंयं शोचन्नासीत् कमलवर्धनः पितृघातिवमश्च
त्रपुत्राज्यार्थिनीततः प्रादिणोद्राजपुरुषान्याश्चप्रायोपवेशिनो पिशाचकपराग्रमेवीरदेवामिधस्यः ऊरुविनाकामदेवनामासूनुजा
यत सशिसितासरोलक्ष्मामेववर्धनं मेदिरी बालाध्यायकतोस्तानशीलादिगुणभूषितः क्रमादेजाधिकार्यासीदयतस्यात्मजः शनै
लेभेगं जाधिकारं त्वरातः शंकरवर्मणाः यः प्रभाकरदेवोपि सुगंधाश्चक्रकामुकलक्ष्म्याससतीदेवादेशविलवतोगतः विद्वान्
शकरोनाममसुत्रेत्यतदुगतः सत्याफालगुणाकारेण समदेशांतरगतः सुस्वमदर्शनेः पीठदेव्याशीभिश्चहर्षलः तस्मिन्प्रसंगे सो

राज-
७९

साह-प्रत्यावृत्तौ निजं भुवं पितृघातवधदूतैर्यतैवो धपितुं द्विजान् मध्ये गृहीतो वाग्मितात्प्रविवेश तदतिकं कुलकं ॥ दैष्टुर्वेतै देववशा
दैकमत्यसृणो द्विजाः धनिं राजाय मेवास्ति भ्युच्चैर्केरुदचारयन् अथाभ्यषिच्य तस्मिन् विमोक्षयशस्करः स्माधृतिः प्रोढसामर्थ्यः
सानुमानिवतोपदे-दग्धं वेणुवनं परस्परमहासंघर्षजेनाग्निना तन्मूलोद्धृतिरंभसासाधुतोद्रेकेण सम्पादिता वात्सावेगविपा
टिते विटपिनम्रा प्रकुतश्चिद्वृणो नृतिनेतुमहो महाद्रिकुहरो धात्रानकिं सन्निवृत्तं भृत्यप्रेरणया वंशेयायेजः खनयेद्देहं तत्पुत्रोत्प्रादने
कुपो न चेतकमलवधेनः अनुश्च कुलजा तस्य दीद्रस्याटतः सितिं तव शस्करदेवस्य राज्ञ्यमाप्तिः कथं भवेत् पद्मो व्रजत्रिरनुगोददृशे
जनेन यस्तत्ताणं निखिललोकसमानकीर्तिः साम्राज्यस्य ममुमीक्षितुमास्तनारीदृङ्ग राजस्तव कितो नरनाथ मामेः नृपतिवसतिम
त्याग्य न्यशस्करभयतिः पुरमगृहशामाशीर्मध्ये वचोपिविवसितं स्तिमितवलितायोगेश्यावन्निमीलदहं कृतिः कृतपरिकारः तज्ज्ञेजप्रजा
परिपालने मतिरमिता विदीयो ज्ञासि मुक्तातपत्रप्रचपरजतया त्रासत्रितारात्रिका श्रीः अथ सुखरितमाशीर्मार्गलैरंगनानामवनिद

राम
७९

रिणधामाराजाधामप्रपदे १९ राजाना आदितः ८० इति श्रीकाशीरिकमहात्म्यचंपकप्रसूनोः कल्पास्यकृतौ राजतरंगिण्यां पंचमस्तर्गः ।
अधिकायां समाप्तीतो मासेषु चतुष्पदात् कल्पपालाष्टकरूप्यहृत्स्त्रिसचिवार्थि ॥ ॥ ॥ गेनेदपर्गा समीराणाशनतपोमाहात्म्यमुसा
गेपयेतावता व संप्रतिकृतौ तन्मात्रवृत्तीवरिः प्रेमोवाधमिदं चराचरगुरोः प्रापयं मात्सल्यतीरेवे देवधूमखाच्छ्रुति सुखाः श्रावैत्यपारो
वतात इष न्नलेघनीयत्वमथ कस्याविलेघनयन् प्रतीदारान्दिजह्वं वाप्येतमितिमो न्वशात वेगि विनास्पमानां स्तुतान कृतो जलिरब्रवी
त राज्यप्रदाश्च पूज्याश्च पूयं नो देवैः समाः राज्यदानभिमानेन वर्तिष्यन् मदीडताः यत्कायं कालादन्यत्र नागतं व्यमदंतिके तदाकार्यो
विलोलोकस्तमदृश्यमन्यत व्यस्मत्सहसं वाससम्भूतमपिलाषवं खिलीभूताः पूर्वराजव्यवस्थाप्रतिभावलात उन्नीतवान्सुकः
विः प्राक्का विप्रक्रियाइव अचौराभूतथा भूमियथा रात्रौ वणिक् यथा अतिष्ठन्निवृत्त द्वागमार्गाश्चाविधि ता धगाः प्रत्यबी सा पोतस्मिन्ना
सीत्सदीपहारिणो हृष्यध्यसत्समुत्तज्यकृत्येनान्यन्नियोगिनो ग्राम्याः कुषिरपशुधान्या घट्टोक यन् नमूर्खगुरुमेतत्प्रापूय पागविधापि

राजत

७२

७२

न-चक्रोस्वकृतेय्यैस्तर्कागमपरिज्ञां नादृश्यंतचगेहिन्योगुरुदीप्तोत्पदेवताः कुर्वणाभक्तिशीलश्च निषेधमूर्धधूननेः कातांतिकोभि
षक्तभ्योगुरुर्मेत्रीयुरोहितः दूतः स्योलेखको वानतदाभूदपेक्षितः प्रायोपवेशाधिकृतैर्वोधितेनमहीभृता प्रायोपविष्टो निकटं प्रापितः क
श्चिदब्रवीत् अहमाद्योभवंपूर्ववास्तव्योत्रमहीयतेनिष्कंचनत्वंशनैकेरागच्छदेवयोगतः उत्तमोऽपिडितस्यप्रवृत्तस्यतस्यमे निश्चयोभ
दांछित्वापरिभ्रांतेदिगंतरे अथविक्रीयसर्वस्वमृगांशोधयतामया महाधनायवनिजेविक्रीतेनिजमंदिरं भार्यामुदिश्यभतं व्यामेकाव
तुवर्जितः सोपानकूपविक्रीतोवेषमनस्ततः निदोघेषुष्यताम्वलीपाणावत्रातिशीतले न्यस्यद्भिर्मालिकैर्देतात्ताजीवेनकादिति त
तोतेदिगंतराद्वात्वाविंशत्यावत्तरैरहं लब्ध्वात्यवितासंप्राप्तो जन्ममिमिमामोयुनः अन्विष्यततामया साध्वीस्ववधूर्ददृशेयसा विवर्णादेहा
जीवतीप्रेष्यातेनान्यवेषमसु किंदनजीविकापितृमोदंशीवृत्तिमाश्रिता मयेति सासुदुःखेनपृष्ठास्वोदंमब्रवीत् सोपानकूपसंप्राप्तात्ययियायौ
ः दतेदिगंतरे लगुडैस्ताडयित्वाहोवणिजातो नवारिता तदस्याकास्तमेवृत्तिरित्युक्ताविरामसा तदाकार्पणिसंग्राहमेतरे शोककोपयोः कृता

राम०

७२

प्रायेवेशो यस्थेयेस्तेस्तेपदेपद प्रत्यर्थिनोदत्तजयेः किमप्यस्मिपराजितः जडत्वावेस्मिनन्यायेनविक्रीतोमयापुनः सोपानकूपरस्यस्मिन्नर्थे
प्राणादमेयाः सोहविषेषत्वाणार्थोद्वारिणास्तुतवध्रवं रुजिनादस्तिचेकीतिवस्तुनिर्णीयतां स्वयं राजेतिनेनविज्ञाप्योदत्ताधर्मोसनः स्वये स
घट्टयासिलान्स्थेयानासीतत्वेविचारयन् स्थेयास्तमूर्चुर्वद्रुणोविचार्योपायंपराजितः शाठ्यादगणमत्राप्येदंश्रोलिखितदूषकः सोपानकूपस
हितंविक्रीतंगृहमित्यथ राजाविक्रययत्रस्यान्वयवर्णनवाचयत् ततोधिगतमित्येवसभ्योषुनिगदत्सुपि अतरात्माजगादेवनृपतेरर्थिनोज
ये मुहूर्तमिवसंचितंराजन्याभिरभूच्चिर कथाभिरतिचित्राभिर्मोहयन्सभ्यमंडलं कथांतराले सर्वेभ्योगृह्णन्रत्नाविनिविशितुं हसन्प्रत्यर्थि
नोदत्तादुपादत्तंगुलीयकं साणादिवासिलस्थेयमित्यमेवेतिसस्मितं वदोब्रुवाणः प्रययौपादसालनंकेतवात अभिज्ञानायतत्रस्थः सवितीर्य
गुलीयकं भृत्यमेकं वणिग्वेशमप्रादिणोदेत्तवाचिकः सवणिग्गणानाधसेययाचेसागुलीयकः यत्राद्येयत्रमुत्सन्नगणानापत्रिकोत्ततः निर्णयेष
तयाकृत्यमस्तिभोटपतेरिति श्रुत्वादाद्वानाधस्तांगृहीतंगुलीयकः दीनाराणांदणशतीतस्यांभूदवाचयत् व्ययमध्येधिकारालेख

राज-
७३

कायसमर्पितं तस्मैस्मितधनार्हायवद्रमूल्यापणान्नपुःस्फेसकारं वणिजाकारितं निश्चिकायसः सभायां तत्प्रदर्शय पृष्ट्वा दत्त्वाभये च तं आनीय
लेखकं सभ्यान् संजातप्रत्ययान्मधात् सभ्यैरभ्यर्चमानेन राज्ञा सांघे वणिग्गृहं वितीर्णमर्थिनो देशात्प्रत्यर्था च प्रवासितः कृताक्रिकं भोक्तृकामं
तं दिनां ते च भूयति अकालावेदनादिभ्यस्तत्ता जातु यजिन्नयत् देवः समाप्रकृत्यो घविज्ञं प्रोष्य स्तवसाणः इत्यक्तो दर्शने प्राणात्यागी वि
प्रोवहि स्थितः दत्तप्रवेशादेशो यरुद्धसूदेनभूभुजा द्विजः प्रविष्टः पृष्टो यतीव्रार्तिरिदमब्रवीत् सुवर्णानूपशतं भ्रातृवेदेशां तरेर्जितं गृहीत्वा
श्रुतसो राज्ञ्यं स्वदेशमदमागतः त्वयिराज निनिश्चैरैरधभिर्विशतः सुखं ह्योभवत्त्ववर्णोत्सेमे दिनां ते श्राप्यतः स्थितिः दीर्घां धलेष्वनक्रांतस्तत्रा
हमनुतोमयः मार्गं रामतरो मूले त्रियामामत्यवाहये वेतानं ग्रंथिवद्धं तदुत्थात्नोरपतद्भुवि अरघदसीमीयस्थे कसियोगादलक्षिते तस्मिन्दुरवरो
हेति निर्वसुत्वा जुहद्वपुः सोहं दारित सर्वस्वः शोचन् रुद्धश्चिरेनैराकोप्यवसितः कोपिसाहसे पुरुषो ब्रवीत् मखेदापित वित्ताय किं ददासीति मा
ततः तमांततः तमस्म्यवोचं विशतः तम्यार्थसात्मिकः प्रभुः तुभ्यं यद्रोचते मखे तत्ततो दीयतां त्वया अवरुखा विद्रोष नृपकेभ्यो द्रव्यं समं संप्रादात्स्य

राम०
७३

एमेवाष्टमेवाष्टानवतिंस्वीचकारतु व्यवहारवचोनिष्ठाएकारशिपशस्कोरे निंदनव्यवस्थांतोलोकैः न्यह्नतोस्मीतिवादिभिः उपचरोक्तिसारत्वे
च्छलहारितवेतनः सोदंजहाससूदोदंमवस्थापकसते पुस्तस्यराज्ञायपृष्टः प्रकृतिनामनी वदनप्रसभिज्ञैवममासीत्यभिभाषतर यात
स्तवेमितावाप्रिकरिष्यामीतिभूभुजाप्रतिज्ञायकचंचित्तस्यार्थकारितोशनं लवणोत्तोकसांदूताहृतानोसंविशंततः स्थितमंतर्द्विजेन्येषातं
नेदर्शयन्त्रं पृष्टः सगज्ञाविमोणयथैवोक्तं तथैवतत सर्वमूचेवाकप्रतिष्टेव्यवहारमुदीरयत् सत्यवाक्यारतेनस्पवस्तुवृत्तस्यचांतरं अलसयं
तः प्रैसंतदोलानुलधियोधरा धर्मासनस्थोराजायनूपकाणामभाषतः तमष्टानवतेः पात्रंविप्रमन्यद्वयस्यतु अथोयोत्तु अग्रादापिदुः संचि
त्यामहात्मनः धर्मस्याधर्ममुद्धतं निंदंतुं धावतो गतिः सायंद्रुताशंप्रविशन्नस्मयं चेद्रमंडलं स्वतेजसासंविभजन्मदीयैर्ज्योत्स्नपाप्यसौ तदु
त्पाययथाभानुर्निंदंतिघातमुद्धतं अनन्यकर्माधर्मोपेतथाधर्मवयोदति युग्मादुः संलस्यस्तुधर्मोसा अधर्मवाधतेजसा तिष्ठन्निष्ठमविष्टा
यदाहृकाष्टमिवानलः दादातियद्भवानदत्तांतदित्याकृत्सुजुतः तुभ्यंरोचतइत्यादिक्वोस्मेनिः सृतंतदा रुचिता स्पवभूवाष्टानवतिलोभि

राज

७४

७५

नोस्पतो नादादस्मायरुचितं नृपकाणां हृदयदत्त इत्यादिसंस्मृतिरुपाधर्मोत्तरविद्वन्मृत्युवशापरः स्मामृद्यधात्वात्तयुगोदयं इत्येजंनंसवि
नयनदासोभून्निजदुर्नयैः परस्योपदिशान्यप्यमप्यप्याणीवोरागदृत् ओत्रियोवतेनपिमृदमभूद्येपोचशालिना डोभोछिष्टभुजोभृत्यान्या
श्वोन्नपरिजिज्जिरे यथेत्तांसंश्रितोर्षरन्योमंदृष्टपातिभिः नगराधिकृतैश्चक्रेचतुर्भिः सोयसंयदं लेभिरेनिधनंतस्मात्तत्तंकारात्पदातयः श्री
राणांश्वरपीठाग्रमस्तवद्गादपिप्रभोः सज्येष्टभ्रातरिमृतेतयाभूददितश्चिरं तदुपैज्येय्याप्राज्ञैस्तत्रोत्प्रेक्षिरसार्पणां नीतस्यमंदलेशत्वेवेत्तावित्त
स्यभूभुजा देवीः कामयमानस्यचक्रेगजनिमीलिका रागाद्युद्धांतकांतानांमूर्धानमधिरोपिता लल्लानामाभवदेष्यातस्यैववशपकारिणीअ
वकाशः सुवृत्तानां हृदयांतर्नयोषितां इतीवविदितोधात्रासुवृत्तौतदृदिः कुचौ॥ उन्नमाधमंसंसक्तौ जानन्सदृशवृत्तिताम नारीणां शुचि
वाह्यानामंगनाख्याव्यधादिधिः सालालितापिराज्ञायलल्लालितलेलाचना चालायामिकेनागायामिनीषुसमागमे युग्मेसुभेसकाणां
किंचिच्चालतरुणोभवेत् तयत्यभावविवशामेजेराजचक्षुरपि सावाचंचालकुलजासवाकर्मणकर्मवित् अन्यथासंभवः किंसादसंभाव्य

राम
७५

स्तथाविधः सोभूत्केनप्रकारेणतयासहसमागतः इत्येवलेभेवतांतः प्रतिभेदंनकुत्रचित् केवले प्रतिभाक्तादक्यपि नोपेततयोः दृग्भापारसे
साणां हिं प्रहादिनाम्नोधिकारिणाः तमर्थमथतथ्येनवी स्पृष्टाणि धिभिर्नः प्रायश्चित्तानुचराणां सामः कृष्णाजिनंददौ ऊपितोपिसयत्रेनान्यवधी
द्रागमोदितः तेनैवाण्युरोभागिवितर्कात् कयात्रतो ज्ञोभोधिष्टानुगां सगादशुचित्वं यशंस्करे संक्रांतं कुक्षिसंस्पर्शात्कुक्षंदुःखमिवाभवत्
सामान्येनसर्तौकेश्चित्सदृशैः शुभकर्मभिः जन्मांतरिभैः सामान्यमयाप्रापित्विचिंतयन् सामान्यकोमोपिनृपोभाविष्यपिसजन्मसु युक्त्या
प्रादान्निरातंकोराजलक्ष्मीदिजन्मने भूभुजादानंशौंतेनैपेतैकेस्थितिले स्थितः छात्राणामार्यदेश्यं नोतेनविधार्यिनाः मठाधिपतेयतत्र
छत्रचामरहासिं नी सनौद्राश्रितोप्रादादृकांतः पार्वर्जितं वितस्तापुलिनेराजानो नोपकाराण्वितां ब्राह्मणोभ्यः सोग्रहारापंचपंचाशतेददौ
अथजातोदरव्याधिर्मज्ञातोनायमित्यसौ जानन्त्यग्रामदेवात्पंपपरिवर्ज्यं निजात्मजं समर्थ्यं सचिवैकांगनभ्यषेचयत् रामदेवात्मजं रा
ज्येवार्णोऽप्रपितव्रजं शक्येयज्यादपाकर्तुं शिशावनभिषेचिते निराशाः समपद्यंततदाराज्यजिहीर्षवः सपर्वगुप्तकोटित्यप्रमुक्तेरुद

राज-
७५
७५

योऽनुखः विपाकपाकस्तत्राक्रिभंगोऽनुखरुवाभवत् राजधानीस्थितस्यापि वर्णद्वाराज्यदाविनः आरोग्यवार्तेषां व्यासन्मुषोरनिरीसकः
ततः सानुशयोराजाताम्यन्त्रैर्यतमंत्रिभिः राज्यसंयामदेवस्य दातुमन्यासकारिभिः राजाज्ञयानि शासकेकां वदोष्टं भवेत्पातवदिदं तार्ग
लाभ्यातर्वाणो निरवर्त्यत भयात्प्रजागराद्यापितद्रुत्यानां विवेकिनां आस्थानमंत्रपंथापायुसालनभूमितो एकद्वाराजपुरुषस्तदा
सिंविजयेदम्बरे व्रीडादेवप्रसादाख्यो राजवीजीसमर्पयत् अथाभिषिच्य संयामदेवंती व्रीधवद्ययः सयराजधान्या निर्गत्य मंत्रे निजमंत्रय
यो धीः केशश्चक्रवर्णेशिरःशाट्कवर्जनं कषायग्रहणोद्देगः शास्त्रस्याग्रदृश्यः १०० राजभूमेः प्रतिज्ञातः सतस्मिन्निश्चितस्ये जीव
त्येव कृतज्ञत्वव्यंजकैः परिवर्जितः युग्मं देसहस्ते सुवर्णस्य सार्धं वद्वपटांचले यो निर्जगाम राजसौमसूषुर्निजमंदिरात् पचभिः पर्वगुप्तो धे
यो तं कृतस्य मंत्रिभिः हृतं स जीवितस्यैव विभक्ता न्योन्यमग्रतः युग्मं विवेष्टमानः शय्यायां व्याधिदग्धातरो नृपः तिष्ठन्महागनकुटीगर्भे धा
तां धकारिते अजातसेविर्गुणो ग्रपणनद्रोहपरान्निजान् माणोरहानिद्वित्राणि नयदनिमृच्यत तदा मुहूर्तधुन्यवेला विनैः कृतत्वैः जि

राम०
७५

दीर्घमिश्चसाध्यान्विषेदत्वाविपादितः तिलकं॥ अवरोधवधूमध्यात्ततीतेपतिसन्वगात् एकात्रैलोक्येदेवेवस्वप्रभेवविरोचनं वाणिश्चमप्रसवे
सावद्वकस्यः सितीश्वरः चक्रभान्वभिधेचक्रमेलके द्विजतापसे कृतात्यचारमालोक्यराजाधर्मवशंवदः निजग्राहश्रवणादेनललाटतटमेकये
न उन्मत्तालेनतद्रोषादीरनाथेनयोगिना साधिविग्रहिकेनाथससैनैवव्यासतः पूर्वाचार्यप्रभावेनस्वमाहात्म्यानुरोपाणीप्राप्तापयद्भि
र्गुरुभिः श्रद्धयेतियदुच्यते ततमपितैवसमाहातविपन्नरतिश्चरतिः दीर्घव्याधिहतेतस्मिन्नुपयतिः कथंभवेत् अथासयांतरेवाम्।
त्मावर्तेत्युच्यतेयदिवांटाघभिणापोषितदायावन्नहेतुतां भुक्ते श्वर्येनवसमाश्चतुर्विंशेसहायने सासिभाद्रपदकृष्णतृतीयस्यामपघत
२ पितामं दीशिणोर्गो श्रीविनिवेश्यनृपासने मूभटाधैः समंसादात्यर्गुप्रोत्थपंचभिः क्रमात्समंपितामहा न्यापोषेतातरान्वली एकः सएव
वमाक्रांतिः प्रवभूवन्पास्यदे सपार्थिवत्वमंत्रित्वमिश्रयाचेष्टयास्फुटं राजराजानकश्चेतिमिश्रातेवधियंयथात सेवमानः स्वयंवालभूपोभो न्या
यणादिभिः अजूनोप्रसभासर्वगुप्तोद्रोहवद्विहृतः पाद्रोहमीहन्संभायसंविभेजेपशास्त्रः तस्यतत्तनयोद्यदेतएवासन्प्रपोजकाः करमागरुहाभि

गेष्मश्रुतिस्थितिपालवत सदादौ कुंकुमालेपवर्चःशाहलविस्तृते विभ्यदेकांगसंघातात्मकटोत्पटनसमः प्रमाणाण्यप्रायुक्तशिशोः कर्माभिचारिका
 न्याय्येतेसान्वयस्यास्तिराज्येचैत्रादिवासरे अन्यथाचरतो नाशः सिप्रवशापुषोभवेत्तृतीमामपियाभिन्यांश्रुतवान्भूतभारती अभिचार
 स्पवंधत्वेनिर्धोपाधिकशंकितः एकांगेभ्योविभिन्नेभ्योविभ्यद्विन्नसंभ्रमः उदताप्यत्तथाचिंतालुप्रसंविदिवानिषा यथासहादिमापातनिमं
 चारजने अकस्मात्संभृतवलोरजधानीनिरुद्धवानविरोधकारिणं दुर्भिक्षेन सहसूनुना निद्रोहमाहवेत्तामत्रिणामवर्धनं पित्रोणवेला
 विन्नेनग्राभृतार्थमुपाहृतं गलेपुष्पस्त्रजं वद्वापतितं पार्थिवामनात् सतं वक्रांश्रिसंश्रामदत्तमन्यत्रमंदिरं पातयित्वावितस्तातः कंठवद्वशिलं
 निशि चतुर्विंशत्यवर्षसदृशम्याकृत्सफालोपापः सखद्रुक्वचोन्मविषतनृपसने चकुलकं ॥ पारेविशोकेदिविराज्जातस्याभिनवाभिधात
 सूनुः संग्रामगुप्तस्यसतथापार्थिवोभवत् ३ केचित्तं प्रत्यवस्थानं येपुण्यप्रतिजज्ञिरे ते सर्वे एव तज्जीताः प्रातरेव प्राणोमिरे पार्थिवैकांगसामोतेमंत्रिका
 यस्यातंत्रिणो तज्जीत्याद्रोहवृत्तीनां द्रोहोद्वैतमदृश्यत एकांगस्यतदास्थाने सुष्माभिजनजन्मनः प्रमादात्तदनादित्यनाम्नोदंक्तावदीयत हता

श्रुक् न भूम्भं अंकुषितेन खलीकृतः स निकृत्तकचमश्रुत्तपस्वी समपघत तादृशस्य पुनस्तस्य सस्त्री पुत्रत्वमीयुषः अथाप्यभिजनो जाताव सन्ति
त्रिपुरेश्वरे कुर्वता पर्वगुप्तेन भूम्भता द्विगणार्जेन प्रापिताः पुनरुत्साहं प्रजारोगानियोगिनः बध्नन्तं दमवन् विहारवसुधांतिके पर्वगुप्ते श्रुतोपि
वृजिना र्जितया श्रिया श्रीयशस्करभूम्भतः श्रुद्वा तस्य विशुद्धीः कौलीनमधुना देवांगीरिव नृपसुंदरी सुचिरांकुरीतप्रीतिः पर्वगुप्ते स्याकरोत
समागमार्थिनो युक्त्वा वंचनामुचिता सती इदं यशस्वरस्वामिपुरं वेदमार्धनिर्मितं त्यक्त्वा पत्युर्विपन्नस्य कृत्वा निर्वोणपूराणं अमोघमस्मिन्नियमा
दिधास्यामित्वदीप्तिं सत्कपयं दयनेव सुभुवाभिहितस्तथा अथ प्रवृद्धगैर्वेणा तत्त्वैरेव वासौः संपूर्णा तां सुरगृहं गतितेन भूम्भुजा साया
गज्वलेने राजललनापीतसर्पिषि पूर्णां कृत्या समं साधीनुदावसातनुं उर्षयस्या निरस्ता सोः पुष्टाः कुसुमवृक्षयः तत्कौसिणास्तु न्यपतन् वरुणसु
खरागिरः सुदीर्घसारं भविता संभयोषितः पर्वगुप्ते वभूवा यतस्मा य पथातिथिः आरव्यधिप्रशमा पापैर्होत्वा प्यस्यापि नीस्थितिं मृगः प्रवृद्धिनो
ऊतिद्रोहेश्रीभमोदिताः अणकतादृष्टिः सोपि सोकुंठैः प्रकृतैः श्रुमैः कैश्चित्सुरेश्वरी सेत्रे यरासुः समपघत पट्टिषाडसराषाडवद्गले क्लिन्नयो

रा-ज

७७

दशे द्रोहार्जिते नृपतिः स राजेन विपुज्यत अतीन्द्रियाय परलोकवृत्तविह्वली वशुभपाकशंसी दृश्येता नाशो यदिनामवाशुनकः कुहलेनय
 तेतभीत्यै ४ समगुप्ताभिधानो भूदयराजातदात्मजः आसवसेवनोत्तिक्तवितताहणसञ्चरः सोभूत्वभावदुन्नितरादुर्जेनाश्रयात कस्मा
 सपासांणोघोरमेघांधवभीतिरुत स्वतुल्यवेशालंकाराणतलालितकानृपं तं फाल्गुणामभृतयोदराचाराः सिधेविरे घृतासर्वागनासेवा
 व्यसनेपिसपार्थिव विटनिर्लुब्धमानोपिनाभूस्त्रस्मीर्वादिश्रुतः रागीमधुप्रणावाविदिताससक्तिर्यः सख्यमेतिमधुपैहेतकोशसौरैः पद्ये
 प्रपातिदिनमात्रमपिप्रसक्तिं श्रीस्तत्रचेत्किमिवतनकुतूहलायविटाः प्रविष्टाहृदयेजिष्णुजावामनादयः पिशाचस्येव रुचितासशुचिंतस्यचक्रि
 रे परोपहाऊशालः पानागिरतिप्रियः परायत्ताशयस्तस्मै पार्थिवो नर्थनत्यरः धीवनेशमश्रुमालासुगालयः श्रोत्रपालिषु तेनसिप्ताः मतीस्पृ॥
 णां करोटीषु चटक्राः कटिसंघनान्नायोमृगयतावनादने विटाश्चास्त्रीलरटनेर्वास्त्रभ्येतस्यलेभिरे पुंश्चलीजाल्मवैधेयवालकद्रोगधूमिर्भरा सम
 भूदप्रवेशादीराजपथेनानसिनाजिष्णुपुत्रैः समगुप्तसमाभयेनपुत्रकः चाराणत्वगुणाकृष्टः किंनधूतोरनस्यत तस्यकंकणवर्षोसीत्यभिधानेविधा

सम०
७७

पते तोषिताः चास कचक्रुदोस्माककागवर्षिताम् निदोषदोषाविष्कारेनववस्तुप्रदर्शने अधृष्यट्काराधानेप्रसादः प्रापितैर्नृपात् संलस्य कृ
चकस्याताः कृत्यानिजवधूपुरः रगिराजागृहान्नोतोषैतैर्निर्धनकृतः सोभोगाभयसौभाग्यकृतसंघैः परस्परं सम्भुज्येताभवान्वक्तुविशेषमिति
चोदितः उपभोगं स्वभार्याणां निलज्जेत् सकारितः काहेषतिवत्स्येतेष्टोभीष्टधनप्रदः युष्मत्तस्य लालितकेषां स्तामूढो संभोगैर्ठाकनेमात्रे
च्चरित्ररसित्वाद्रिशाकौहरिधूर्जटी नीत्वा नर्मकयोगात्तानिजवपुमुच्यतिमानोन्नतिसंदूष्य स्वयमंगनाः शुचितया त्यक्तं कुले कुर्वते सौख्यं
प्रतिमुदीर्षमेव न समासक्त्यापदं यं श्रमैः प्रत्याख्यायितं देववेद्यिनविटैः किंप्राप्येतेसेवप्रापशंकरस्य भूत्वापि सचिवो भट्टफलाणाः तस्याभूदनु
जीव्येतेधिभोगभ्यासवासिनां फलान्त्वामिमांस्यानां प्रतिष्ठानां विधापिनः तस्योपदेशो भूभर्त्रोपर्यदास्य सकृद्दहः गृह्णति द्वेषं तति द्वेषं तोद
तुट्कारादिवलात्ततः वृद्धोरक्तः कपेन शो दुर्गाष्टीमध्यगोभवत् तीक्ष्णसेपी संप्रविष्टं हंतुं संग्रामज्जमं श्रीजयेंद्रविहारं सनिघृणो निरदाहयत्
सुगतप्रतिमारीतिहत्वा दाग्धाततोखिलात् जगदेवगदेभ्यश्च संग्राहसेचयं सुरप्रतिष्ठादाहं मूढः स्वपशसो विदन् नगापणावीर्यतः से

राज

७८

७८

मंगौरीश्वरं व्यधात् एकः प्रयात्युपरमेद्रवितां त्वदीयं कृत्वा परः प्रसभमुद्धतिप्रमोदं नोवेत्तितत्त्वनिधेने परकोशगामिधिगवासनामसममोदक
ताधकाराम त्यागिनासेमगुप्तेनभुक्तयंभंखशभूभुजे हृत्वाविहारनिर्देग्यानग्रामाः षट्त्रिंशद्विंशताः दुर्गाणां लोहरादीनां शास्त्राशतमेखोप
मः नृपतिः सिंदराजाव्यस्तस्मै स्वातनयाददौ सतसांशादिदौदिआदिदायं सक्तमानसः दिदासेमरतिरव्यातिंयैौलजावहो नृपः मा
तामेहेनभूभर्तेवधास्तस्यावधीयत श्रीभूमिस्वामिनोदत्तप्रसदोभीमकेशवः चंद्रलेखामिधं कन्यां रातोदत्तवताभवत् फलपुण्यद्वारपतिना
समेदिदासमतारा गुनूपदेशः सुमहानकुंतविद्याश्रमस्तथा तस्यनिर्वहणाद्वर्षाभूभुजोदास्यतां यैौ अमोघप्रतिमान्यासान्योग्यान्संग्राम
कर्मसु सगालमगयासक्त्यासदिश्लाघ्याममन्यत तंरंतवागुवादिदोवाटविटपेटैः पर्यटंतंश्वभिः साधंमपपन्नतंतजनाः तस्यदोमोद
रापलल्यानशिमिकादिषु स्थानेषुक्रोष्टुमगयारसिकस्मवयोगमत अथकृष्णचतुर्दशपासक्तुर्वन्मगयानृपः ज्वालासपश्यत्क्रोशे
त्याः सगाल्यानिर्गतोमुखात् तदालोकनंसेजातसंज्ञासाकंपितस्मिति लूतामयज्वरेणाभूत्यरीतोमृत्युहेतुना मर्त्युपयौचवाशदसेत्रे

राम०

७८

पत्रविधायकः श्री कंठसेममठयोरसी दुष्कपुरांतिके मसरविदलाकारलूतान्ति न्नकलेवरः पोषचादेवतुस्त्रिंशेनवेमेदेसितेमतः ५ सेमगु
प्रात्मजः स्माभृदभिमन्युरभूततः शिशुर्निस्त्रिंशवर्मापादिदेव्यानुपालितः मंत्रिविग्रहशुद्धांतमुख्यकर्मधिकारिणः निःसाध्वसंराजवधूम
वेधशपनां यधुः अभिमन्यौसिति संत्यकस्मादेवदाहताः तृणेश्वरापाणोपांतादुजगामद्रुताशनः वर्धनस्यामिपार्श्वस्थभिसुकीपारकावधिबे
तालसूत्रपातस्थासददाहमहागहान् डोवचंजालसंस्पृष्टभूयसस्यकेद्विषितान् दग्धामहागहान्वन्निर्भुवः शुद्धिमिवाकरोत् रसित्री।
श्मापतेर्मातास्त्रीस्वभावादिमूढीः सारासारविचारेणलोलकौणो नयस्यशो रज्ञः सुतापणा दृढैवेरातस्थोपुणयतः पतिवत्नीवसासांर्वफल्गु
णो नाग्रमेत्रिणाः पत्न्यैमृतेमपत्नीनां दृष्टानुसराणोततः देमेनानुमुर्ष्वतीमनुमेनसतांद्रुते निषिषेधानुबंधात्तुसानुतापोचितोतिके क
पालुर्मराणादेतामामान्योनरवाहनः अतोनिर्गर्गपिशुनोरक्तात्मन्मुद्विषिताम फल्गुणाद्राज्यहराणांकोराज्ञामजिग्रहत विरागशंसि
मिलिगैस्तांज्ञात्वाविषमाशयो समन्यसाखिलामायां फल्गुणोप्यास्तशंकित सदिसावाधिकारस्थः सर्वस्यासिमतोभवत् दीप्यमानोधि

रा-जा

७२

७९

कतत्रशौर्योत्साहादिभिर्गुणैः-अस्थीनिसेमगुप्तस्पर्शदीप्ताजाङ्गवीगते पुत्रेकदेमराजाख्येप्रबलैरन्वितेबलैः तत्प्रत्यागमपर्यंतं पौर्णोत्सेस्थातुमुद्य-
तः-अविश्वसन्नृपगृहेफालाणोवैरिशंकितः-२७०-निर्मत्पनगराद्यावत्सभोजगारिभैरनिकः काष्ठवाटिकेप्राप्यतावद्रकादिचोदिता-आकल-
प्यद्वेतेदिदासंत्यजप्रार्थनादिकं पृष्टोपत्युतयाहीकांतस्पदंतुंमंसर्जयत् नवावमानखिन्नः समिलितानंतसैनिकः प्रत्यावृत्ततोमानीवरा-
हसेत्रमाययो आत्वासमेतसैन्येप्रत्यायांतप्रतापिनं आसुंदिशकिनीदिदासामात्यासमकंपत तस्मिन्सेत्रेगतेपांतविलप्यसामिनंचिरं व-
रादपादसविधेतेनशास्त्रसमर्पितं द्रोहसंभावनापापपास्त्रत्यणेनमंत्रिणा स्वप्नसम्प्राजितेतेनराजमातृश्वसाधुसंपुक्तायुक्तविचारवासमनसःसेवा-
मदृष्टेशसंक्रुद्धेस्मिन्प्रतिकारकर्मगहनद्रोहापवादापहं येनन्यूनगुणोदशोपकारणीभावोपितस्मैपरंकोपः कोपिविवेकिनः ससुचितःशास्त्रा-
पशास्त्रियवापणोत्तमेवजनैकैःसंमैत्यफलाणोगते विगताध्यायकावात्माद्वामोदंतमंत्रिणा योगसेमौचित्यंतीसेमगुप्तवधूरपि अनिशंप्रजना-
गारखयंकंठकपाटने राज्यप्राप्तिपर्वगुप्तोर्मित्रिणोकोशयेथिनो अजिग्रहकरोपूर्वपुत्रोद्दोष्योजभभूरो तयोः प्रजातौतनयोरव्यातौमदिसपाट एत-
७९

लो अवधिषातयोरजमंदिरराजपुत्रवत्तोतत्रावस्थितोववतत्कालेराज्यलालसो संमंत्र्यसमगोसातामुदमौर्द्धमकादिभिः बलिर्नौतावबलपारा
तापास्तौनृपास्यदात समन्यूसगृहादस्तायावल्हतागतगतौ एकतः पृष्टतः प्रादान्महिम्नोनिर्गतस्यसा निर्वासनापयाष्टीकास्तावत्प्रकट
कैकृता॥ युग्मा॥ शक्तिसेवाभिधानस्यश्चश्रुरस्यनिवेशनं प्रविवेशसतज्ज्ञात्वातंतेतत्रापिदुद्रुःशक्तिसेनेनयाष्टीकाः सांत्वितानाचलघटा
तदाभीमस्यजामातुर्व्यक्तं प्रादात्तसंश्रयं तैलेभ्यसंश्रयं प्रापदिस्मकोमुकुत्तथा रामतकनामाचपरिहासपुराश्रयः श्रीमानुदयागुप्ताख्यो
प्यमृताकरनेदनः ललितादित्यपुराजायगोधरमुखा अपि एकैकं तं मिथः सैन्यैर्भुवनसोभकारिणाः संभूयचक्रुर्देराज्यंमहिम्नः प्रसमाश्रि
तः तस्मिन्महाभयेदिहापसंमंत्रोसबंधवः एकएवतुतत्याजनाद्रोनरबाहनः प्रवदंसानपतानोयाद्वंद्वोघमास्ततः पद्मसाम्यंतिकंपाया
दीप्यमानायुधाद्विषः अथशूरमठदिहाविसृज्यान्मजमाकुला आपद्यंतिसमास्तास्तानुपायान्नाचिंतयत ललितादित्यपुरजान्द्विजा॥
स्वर्गोनभूरिणा तूर्गास्वीकृतमविदधोरयूगांसंघमेदंन एकासेपेखिलैः कोपोविधेयइतिवदिभिः महिम्नपीनकोपैस्तैः संधिः देव्यासंमैक

राज०
८०

तः गोष्पदोल्लेखनेयस्याः शक्तिर्नोत्तयिकेनचेत् व्यायुपुत्रापितंपग्यातयासंघाविलेखने यत्तं प्रहोरत्नमंदोषधीनां करोति सर्वव्यसनावसा
न त्यागेन तद्यस्य भवेन्नमोस्तु चित्रप्रभावाय धनयतस्ते उक्तोचस्ते चित्रप्रभावां कौचुनादानेप्युच्चां ध्यायेत्सुप्रक्रियां दिदापशोधरादित्यः क
म्यनायसमर्थयत अभिचारमहिम्नश्चकृतवत्सामितैर्दिनैः मंडलेखंदिनात्तत्वेदिदायाः समजंभत कदाचिदुक्तुनाव्यस्यशादीशस्यो
परिक्रुधा संत्राववेशं जैर्यात्रा कंपनाधिपतिदेदौतदेशनिम्नगाणैलदुर्गप्रविशताजावात अखंडशक्तिर्नोतेनवलादयाहिठक्कनः सकत
प्राप्तेस्तस्य करमादायभूपतेः अभिषेकां बुभिक्ष्वेकेश्रीलताप्यायनंपुनः लक्ष्मप्रवेशः समयेतस्मिन्नरक्तादिभिः खलैः कंपनाधिपतौराज्ञावि
द्वेषोयादिमूठया उर्वीयेतश्चस्फटिकापमनश्चशीजितस्त्रीहृदयस्यचांतः असन्निधानात्तततस्थितीनामन्योन्यरामः कुरुते प्रवेशे स्वचित्त
सेवादिवचोवदंतो धूर्तो विन्वंततिमनः प्रवेशम पृथञ्जनानां गणिकावधूनां विटाः प्रभूणां मयिर्भवेटाः दोग्धायेयक्कनैरसन्धनादापीति
पैश्रुनै तप्यमेवतसीमेसाख्येवादादमन्यत अथखवसतिप्राप्तेकंपनेशजयोजिते माष्टीकान्यसृजदिदास्युर्निर्वासाधता तदासेयं समाक

राम०
८०

तपस्मरतकोशवेदिनं तेहिस्सकौसत्तायाः पूर्ववद्विक्रिपामपुः नरावाहनमुरायास्तुराक्षीपसंनतमनुः विभेदेष्वेव व्यापदेवं निजवलेपुनः प्र
 विष्टेषु ततः कोपात्पुत्रभूषणदिषु भट्टारकामेढेदिदाभूयः पुत्रं यमसर्जयत दत्तार्गलेनृपगृहेस्थितां तां देवमोहिताः ते ते देवविना पुत्रं विमू
 ढानोपपाठयन् राज्ञ्याः संजघेरे लोकः परस्मिन्नेव वासो यद्वलेन तदास्थिर्यसकिंचित्समदर्शयत जायामहारिकया श्वाघो वच्छूरमठांतिक
 व्याप्य स्थितेर्दिवसैस्तैरथ प्रवृत्तेराः राजधानीं राजसै न्येप्रविष्टे त्रासविष्टे त्रासविष्टे त्रै सिंदहोरे घटावधमेकागः समदर्शयन् शरीरनिरमे
 सात्तेभीतं संस्तभ्यतद्वलं अधार्य विद्विषां सैन्यं विद्वानां दयन्निजं तस्मिन्प्राप्ते दिवा सैन्यं विन नाशविन श्वां नद्रोहा विन रथजातुस
 द्देतेशस्त्रदेवताः तोटयत्यायसान्धानस्योठयत्युपनिवि यः त्वातिमावदत्तस्योहिस्सकोभीमविक्रमः तस्यासिनाराजकुलामहोदेहाधे
 पोतिना चर्ममात्रेन तु त्रोटके कटस्याति संकोटे विलाक्य तदसंभायं सैन्यं देव्यं समाश्रितं अधानिहस्सकोपोधैरवष्टेभियशोधरः तथायासी
 त्पुनस्तस्येपेरेमत्तकः साणं सभयासिश्च्युतो ब्राह्मजीवया दमगृह्यत नाजोतैरेष्यत धातुं यः श्रीमानराजवाधवः जगामोदयगुप्तः सकाचिन्म

राज०

८९

४१

त्कामहाहं रस्यलब्धजपारातीतज्ञानमग्रहीदृषा यशोवांशुमध्यांसकुलंचसबोधवं काश्मीरकाण्यः अह्यशुल्कोष्ठेतागमोतरे सोम्य
रेमन्नकः शूरः परिहासपुराश्रयः बट्टामहाशिलांकुंठेवितस्ताभंसियातितः स्वदुर्नयपुरंदेव्याः प्रकोपेनानुभावितः येसप्रसप्रतादृषादागोपालन
पामुरा अभिमन्युपावदासन्वोऽज्ञानांमहीभुजो वर्षषष्टिप्रतापापुः श्रीहरांद्रोदवृत्तयः तेसिमेमंत्रिणः सर्वसान्ववायाः सहानुगाः भीमभ्रमं
गमोत्रादिदादेव्यासकोपया आसनिः शेषंतानीतादुर्गयेवमहासुराः तिलकं॥ अभवन्विदिताएव्यातानुत्याद्यमदोद्धतान् रक्तादयः केष
नादिकर्मस्थानाधिकारिणः रस्यमंत्रिप्रकोटः संरजमांखडलोपमां अवेरमंरत्नांचक्रेनिद्रोहोनरवाहनः राक्षसतजभावेनसापिमंत्रिसंभा
तरे तमाजुहावनिद्रोहंसयेराजानकाख्ययासुप्रेसुधायनिष्पन्नभोजनेसिन्नभुक्तसा हंसजहर्षनिर्विस्मोनिर्विदेरानुकूल्यतः आरोग्यत्वेव
रांशिषाप्रार्थनंगृहवर्तिनः सात्मवस्तुविसंगंचनाकृत्वातस्यपिप्रिये अभूतायुग्यवादस्यकुप्यनाम्नः सुतोपुरा योसिधुमुप्योतज्यायान्ति
धुर्लालितकः किल परवगुप्रगृहेभूत्वागंजाध्यसेस्थितेक्रमात लब्धांगजाधिकारित्वतस्मारात्याः शनैरभूत नृध्यातयेवगंजेशोनवायामवि

राम०

८९

धाषकः कर्मस्य न स्य निर्माता सिंधुगं जाभिधस्यः प्रायशो ह तज्यस्ते वर्तते न राहनः इति नेयधिपं राक्षसी सोमधत्तदुराणयः सातये सत्रवी
धावतावत्येमासजातुचित मंत्रार्थयामासभोक्तु निजगृहागमं ससानुगतत्रयातो ध्रुवं त्वामेवं तस्यति इत्युक्ता सिंधुना दृष्टतथा राक्ष
नाशममात्यस्य प्रीतिं सविच्च साययो तयोः ततः प्रभृत्येव निष्कृष्टस्नेहयोः कृतम् चात्रिकैरतिवृद्धं तिलपिपाकयोरिव कुलिशं सर्वलो
हानामेभमं शैलसेतवः अभेधाः प्रतिभास्यते न किंचिदसतां पुनः येवालादपि समूहाः प्रज्ञाः सुरगुरोरपि तेषां न विमः किं तावन्निर्माणपरमा
णवः विश्वासो जितधीः शिष्टून्कलपते काको न्यदीयानि जान्दे सः सीरपयो विभागकुशलस्त्रस्य साराद्वनात् लोकावी साराती साधीः ख
लगिरं जानाति सत्यां नृपो धिं वेदगध्यविमुधता मतिकारस्य संविधानं विधेः मूलाचरादीनां साश्रुतिवाचतया तया वैधेयविप्रप्रकृतिरिव प्रा
याद्विगर्षता उद्देजितः तया शश्वत्तथासनराहनः यथादिमाननोत्तमः स्वयंतत्याजजीवितं प्रकृष्यत्यप्रतीकार्ये स्वतेजस्तप्रचेतसा शरणं
मरणं त्यक्त्वा किमिदं न्यघणोर्धिना शशिर्हाने वरजनी सत्यत्वेव भारती विराज नराजश्रीः नराहनवर्जिता साकौर्वाभ्यासविषमाहंतुवि

रा-ज- विततविक्रमान् संग्रामजामासुताः समीपस्थानचितयत् निजमुत्तरघोषं तेत जयेन विनिर्गताः कथ्य कद्वपस्यादीन् कृतारखीन् यपादप
 ननु तिमंजमीतया राट्या तत्कापीरभवत्तयां ते यत्नात्समघट्यंतमानः स्वार्थार्थिनां कुतः स्थानेष्वरादिभिर्मुख्यैर्जामैरितरेः सममेतेभीताः यु
 रतः तस्याः पुनरेते जजंभिरे अथ तन्नीतया राट्यारके प्रमयमाणेः आनीतः फल्गुणो भूयो वीरार्थिन्या निजं तिकं राजकार्याणि कुर्वाण-
 स्समूहः शास्त्रमग्रदीप्तं न्यस्तशस्त्रोपियत्सत्यं दुस्त्यजाभोगवासना मदिसाराजपिनस्तस्य पश्चिमः अद्भुतो ववंधकाण अवंधवद्भवत् अ
 भूवुदयराजस्य देवीभ्रातुरतिप्रियः यः सहायो सपटलेजपगुप्ताभिधकुधीः अन्येधिकारिणां सेनसहिताः कूरवृत्तयः कश्मीरेषु अध्वर्तुं विदुः
 तेस्तदुपार्जितैः दैः शाल्मभाजोमातुश्च पाप्मभिर्विधुरिहृतः अभिमन्युः सोतस्मिन् सपरोगेन पस्पृशे पंडितः पुंडरीकाक्षो विकल्पुत्रैरु
 पस्कृतः कृतश्रुतः संवेदुष्यतारुण्यम्यं विदिक्ते तथा विष्णुद्वयं कृतेस्तस्य दृष्टं तसंगमः शोषाधापीशरीरस्य वितापद्वामभवत् अध
 मानः प्रजाचंद्रः तृतीयस्यां सकांतिके शुक्लेष्टावत्वारिणां देयस्तो निपतिराद्राणां रितसु चोनेदिगुप्तस्तुवालश्चक्रनिजासने वृद्धस्तनय

 राम०
 ८२

य शोकस्तु दिदाया हृदेयेयं दं सा शोकपिहित क्रौर्यात् स्त्रो मशमशीतला रविरत्नशलाकेव धांतश्च न्नोष्णवेकता ततः प्रभृत्य द्रुताभिस्त
स्या धर्मप्रवृत्तिभिः कुर्मभिः रूपापिलस्मीः प्राप्ताय विव्रतां नगराधिपतिर्भुषः सिंधुर्भोता शुभाशयः तदीय धर्मवर्षायां वभूव परिपोषक
सति नोत्पादितानर्घजनरागागतेन साः ततः प्रभृत्य भूदेवी सर्वलोकस्य सर्मता रातः ससचिवः सत्यंदुः प्रापोलपंचं डिमा कुर्यावः सुखमेव
त्वे हेमंतस्वभासतः सानिर्मात्री विपन्नस्य सूनोः सुकृतसर्वद्वये अभिमन्युः स्वामिनो भूदभिमन्युपुरस्य च अथ दिदापुरे येतो दिदा स्वा
मीतया कृतः मठश्च मध्यदेशीयलाठशौलोत्रसंश्रयः भर्तुः कंकणावर्षस्य पुण्यात्कर्षाभिवृद्धये चकार कंकणापुरं समानी स्यात्तवर्षिणि श्वेतशै
लमये चान्यसादिदा स्वामिनं व्यधात् धवलचरणोद्भूतगंगाभः प्लवनैरिव ३०० चक्रे काश्मीरकाणां च देशिकानां जनाश्रयः तथा तु च च
तुः शालोविहारश्चारुसम्यदा श्रीसिंहस्वामिनं नाम्ना सिंहराजस्य सापितुः मठं च विदधे स्थित्यै देशिकानां हि जन्मनो मठप्रतिष्ठावै
कुठनिर्माणार्थैः स्वकर्मभिः तथातिथवनश्च केषितस्ता सिंधुसंगमः तेषु तेषु प्रदेशेषु किमुक्तैर्भूरिभिः श्रुताः सा प्रतिष्ठा यरचयचतुष्पदि

राजत
८३

मिति श्रुतिः जीर्णोष्णः कृतादेव्यासुष्टमाकासं डलाः प्रायः सुरगृहाः सर्वे शिलावमावृताः कृताः क्रीडाचक्रमणोरत्न्याः पंखीविग्रहवा
हिनी वलगभिर्धावेवधिकी वलगमठमकारयत् तीर्थसेवनेमौनभागपितिमिः सक्तः स्वकुल्याशनेवाताशान्यसंते शिखीघनपयोमा
त्राशनोप्यन्वहं विश्वस्ताञ्जलचारिणः प्रकटितध्यानेपिभुंक्तेवकपितिमिः सक्तः स्वकुल्याशनेवाताशान्यसंते शिखीघनपयोमात्रा
शानोप्यन्वहं विश्वस्ताञ्जलचारिणः प्रकटितध्यानेपिभुंक्तेवकः सक्तमोचराणिपिदोषविकृतौ न प्रत्ययः पापिनो वर्षाणीवर्षमात्रे
गाशोतशोकावभूवसा भोगोत्सुकार्भकेतस्मिन्नपरिव्यभिचारकृतवर्षएकान्तपंचाशेनीतः पंचसिते सयं समार्गशीर्षे द्वादशपामामाज
व्यग्रयातयाः यौत्रस्त्रिमुवनोनाममार्गशीर्षसितेहनि पंचमेपोकपंचाशवर्षे तद्वत्तयाहृतः ८ अथमृत्युपंचराज्यनाम्निस्वैरनिवा
शितः वृषाचस्म यौत्रोभोमगुप्ताभिधस्तया तस्मिन्नवसरेवहः फलाणोपियव्यपवत् निगृह्यक्रौर्येदोः शील्यदिदायद्द्वोरवादभू
त् वभूवसा यमुस्यष्टदुष्टवेष्टाशतोक्तटा भ्रष्टवक्रपदामतदेतिमृतिरिवोक्तटा तदाभिजनजातानामपिहाधिद्विः सगतः सतिता

राम
८३

मिवनारिणो वृत्तिर्निम्नानुसारिणी स्त्रोतो विराज्यमधिगम्य विराजमाना त्तिष्ठोः प्रसूयकमलात्पयो निकेने जाते सरस्य विरतं जे प्रसक्ता
नार्यो महा निजन जा अपे नी च भोग्याः खणस्य वदिवसा स्य पणो तस्य मवासिनः बाणस्य स नुत्तुंगा त्यो विषन्महिषपालकः प्रविष्टा।
जातु काष्मी रं लेखहारक कर्मणा सुगंधि सी ह प्रकटना गा दयिक षण्मु रैः पंचभिर्भ्रातृभिः सार्धं संधिविग्रह कार्तिके देव्या दृगो चरं या।
तो हृदया वर्जको भवता तिलकं ॥ १६ ॥ प्रवेशि हृत्यो सभा व्यर्थे वला क्वा संभुक् भूरि जारा या अपित स्याः प्रियो भवत तं गुणानुरागिणी रा
शी पापालज्जो जिता ततः ॥ १७ ॥ सदानेन वै मुख्यभा जं भुज्य मघातयत धिद्रि-विचारं न कुपती न्येषां विषमे चेतसा फलशून्या स्तुतिस्तोषे
दोषे प्राणा धनसयः ॥ १८ ॥ जो देवक लणो वला वित्तः कृतस्तया भुज्याधिकारे को दन्यामा चरन्निपो विष्टाः येषि कंदमरा जाघा वीरा द्दारादि
नायकाः तेषि कौटिल्यमभजनं न्येषां जननेवका चतुःपंचानि वर्षाणि तिष्ठन्त्यगृहे शिशुः भीमगुप्तो भवद्यावत्किंचित्पौठी भवन्मति रा
ज्यमवस्थायावच्च पितामहाश्च वृत्तयः दुष्टिताः प्रत्यभा संतसे स्याप्यस्तस्य चेतसि अंगशीलविहीना यानि घणायानि सर्गेतः तावन्नेय

धियस्तस्याः सचिंत्याः समपद्यतः अभिमन्युवधस्तद्विचक्रे गूढप्रवेशितं महाभिजनं पुत्रं तस्मात्सोभतं याविधः सा देवकलशेनायदा
 तमेत्राविशंकिता त्रयोजिता स्पष्टमेवभीमयुगप्रमबंधयत् निगूढेन दिगुमादि द्रोहे लोकस्योभवत् संदेहः सतयोनेन व्यक्तकृतेन
 वारितः ताभिस्ताभिर्यातवामिभीमगुप्तिनिपातसा घटपंचाशमेव हर्षस्वयंक्रांतनृपासना प्रवृद्धरागया राजादेतोद्रेकोदिनेदिने सर्वाधि
 धरितास्त्रिलः सभ्रातृकेन तुंगेन मिलिताः पूर्वमंत्रिणः राज्यविप्लवमाधत्तमयतंतविगणिताः तेयसेमैश्च कपमीरानानिन्युः क्रूरपौरुषं ग्रंथि
 यद्दराजा त्मदिदाभ्रातुः सुतं नृपे मुख्याग्रदारात्समाप्तोविधातुं राज्यविप्लवं धीमान्मायोपवेशायद्रुतं प्रवेशयद्विजान विदिते केषुविमे
 षुलोकप्रवोपिविप्लुतः आभन्विषेयान्वदंतुंगतत्रतजियांसया कस्मिंश्चित्तिदितद्वारे तुंगप्रस्थाधवेशमनि दिनानिकृतिचिदिदातस्यावा
 स्कुदंशकिं नी तयास्वर्गप्रदानेन समनोमत्तकादयः ब्राह्मणाः समग्रसंतततः प्रायोन्यवर्तत एवमिन्द्रासेपेतयादानेन वारिते ययो
 विग्रहराजः स भगवत्किर्ययागतं अथदाम्यं समासाधतुंगाद्याः प्रभविस्मवः शोनेः कंदमराजादीन् अत्रुर्विदितविप्लवान् सलकनोरकस्तनुस्त

प्राप्त्येमुख्यमंत्रिणः रुष्टैर्निर्वासिता तेषु सौस्ते प्रवेशिताः प्रवर्धमानैर्वैरागादुद्वेगैर्विसर्जितैः प्रायं विग्रहाजनेन ब्राह्मणाः कारिताः पुनः उक्तोच्चारि
त्सपाविप्रामूयः प्रायविधायिनः लब्धस्यैषां तृतेन सत्रियत्यापदस्तिताः तेषामध्ये वसन्तमादित्याख्यः पलायितः हतो विग्रहाजस्य मि
यः कटकवारिकः शास्त्रसतः प्रतीहीरो वत्सराजामिधुः पुनः न्यङ्कोतकादिभिर्धौवञ्जीवग्राहमग्न्यतः ते स्वर्गायादिणो विप्रः सुमनोमत्तकाद्यै
रयः सर्वेपि वद्वस्तुगेन कारागारं प्रवेशिताः अथ फल्गुना नौशेनदृष्टेराजपुरिषतो तां प्रत्यारब्धिरभवत्कथ्यतां सर्वमंत्रिणां नित्यसंकटे वीरः
पृथ्वीपालाभिधत्ततः चक्रैराजपुरीराजकाश्मीरिकवलसयम् ॥ शिपाटकोदं सराजो विपन्नो तत्र मंत्रिणो च द्राघैर्दुर्गतिं दृष्ट्वा मराणां यत्र मे
षजं अथात्येन पथा कस्मात्तुंगः साधे सहोदरः कस्ताराजपुरी वीरः प्रविश्य सदा दहत नानाशतेनोपाये पृथ्वीपालः सपार्थिः शेषाणां
मंत्रिणां सैयं न्ये प्राप मुक्तिं च संकटात् अवलः सन्सभूपालस्तुंगाधेयप्रदहोकार एव कृतं ततः तेन नष्टस्यार्थस्य योजने प्रविशन्नगरं तुंगः त
तः स्वीकृतकंपनः चकार जमाग्रामसंहारं सिंहाविक्रमः दिदम्पुदसभ्रातुः पुत्रपरिचितं चक्रैः संग्रामाज्जाख्ययुवराज्यमशंकितं सादिसर्वा

ग-जं-
८५

ज्याशुभायान्युरोभ्रातसुतान्स्थितान् परीक्षितं मुमुक्षुवायेपालेवतफलावलिं पाक्तुः कियेति कः प्राप्नुफला न्यत्रेति वादिनी साभवद्राजपुत्र
गातेषां कलहकाराणां गृहीताल्पफलांश्च यथाहासं तां न दर्शय मंग्यामेतद्भुतं स्वल्पफलभाजमविसितं अनंतफलफलसंप्राप्तौ प्रावसतत्वे
चकाराणां सविस्मयेतया एष सतामेवेतदावधीत अन्योन्यकल्पद्वयग्रानेतान् च त्वाएष यवमनसमवाये फलान्यस्मिन् न चाभूवं परिस
तः व्यसने संप्रविष्टान्यानि स्थितानामप्रमादिनां न कः क्लेशविहीनानां यदांते स्वार्थसिद्धयः श्रुत्वेति तस्य सावाचमप्रमत्तत्वद्वितिका भी
रुनां शिखभावेन राज्ञे मन्वतयोग्यतां शूरस्य लम्प्यौ येषां भीरो भीरुतया यथा कार्ये हि मतिभासतः न भवेच्च तदस्य काष्ठवक्रपुञ्जि
तमपि भवेच्छीतशोत्तैः कृपां न लोमाशुद्धौ सलिलमलः चाग्निशोचैवाकानां जंतोर्भावाविदधतियथाभाविनः कार्यसिद्धितत्वे तेषां
केचन सहजवस्तुतेनास्ति किंचित तस्मादेकांशं शीतादमुक्तभाद्राष्टमीदिने देव्यादिव प्रयातायां युवराजो भवन्त्यः स्त्रीसंबंधेन भू
पालवेषाणां भुवनाद्भुतः तृतीयः परिवर्तो यं वर्तते पुत्रमंडले निष्पन्नकं टककुले वसुसंपदाद्ये श्रीसातवाहकलमापमहेतलेस्मिन् रा

राग
८५

वामिदग्धकृतं रोजलदोवुसिक्ते चूतप्ररोहद्विकेलिवनेप्रवृद्धिम् अथसमदुतयांतर्गृधैर्यांतर्गृधैर्यानुभावसुखतमवनिमेषां दोस्मि
संग्रामराजः विसकुलनिभशोभानिकृतमाणसारः फागुलउगारागामीशितवन्धनः ॥ ३६ ॥ राजन १० आदितः २० ग्रंथाणि ३६८
आदितः २६२८ ॥ ॥ इति श्रीकाश्मीरिकमहामात्यचंपकप्रभुसूतोः कल्हाणस्य कृतो राजतरंगितायोषष्टस्तंभः ॥ ६ ॥ अत्रवर्षचतुःषष्टौ
मासेष्वर्धदिनेषु च अष्टस्रभूपालादशभूभोगभोगिनः ॥ संवत् १८ ॥ ॥ ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ - एवायास्तु नमस्तैस्मै संवत्त्रैलोक्यमही
भुजे अणेष्वेकेशनिर्मुक्तनिर्त्यै श्वयंदशाजुषे प्रेमाध्वं वपुषो विलोक्य मिलितं देव्या समं स्वामि नोमौ लोयस्य निशायतिः नगक्षुता वे
णिनिशामिश्रितः अस्तस्वाप्त्यनुवर्तनार्थमिव सेव्याध्वं वपुषो विलोक्य कृत्वा वपुः खडितं देयादहयभावनं सभगवान् देवो धेनारीश्व
रः वंवास्ते राजकवयः पदन्यासमनोहराः ख्याता ये सारसैः शदैः सीरनीरविवेकिनः अनित्यतां धकारेस्मि न स्वामि शून्ये महीतल
काव्यदीपे विना कः स्याद्भुतवस्तुमकाशकः येष्वाकरोमिव पुरास्मि रमत्राज्ञांते घामये जपतिकीर्तिमयं शरीं आकल्पवर्तिं कुरुते वि

राज-
८६

मितीवरोषाद्याताहरद्वयमतः कविजोनराः श्रीजोनराजविवुधः कुर्वेनराजतंरंगिणी सायकामिमितेवर्षे शिवसायुज्यमासदताशि
ष्योस्पजोनराजस्य सोहं श्रीवर्षेतिः राजावलीकंठशेषापूर्णकर्तुमुद्यतः ककाचंसदुरोसास्य कचमंदमतेर्मम वर्णमात्रेणामकौ
लेखनसारावयतेकथं राजवृत्तानुरोधेन नकाव्यगुणावांश्यांसतः शृण्वेतुमहाचः स्वधियायोजयंचा अथवानृपवृत्तांतस्तुतिहेतुर
यं अमः क्रियतेललितं काचं कुर्वेत्स्येपिपेजिताः तत्तद्गुणगणादानात्संपन्निसमर्पणात् पुत्रवद्धितो राज्ञा ग्रामलोमाघनु
प्रदेः अतोवोचन्तोमेयस्यतन्मसादास्यनिष्कृतिं सोहं वीमिह दत्तं तद्गुणकृष्टमानसः एकयातद्गुणारव्यानेजिद्वयावार्पितेकियत
रोमवन्कोटिषाश्चेत्पुस्तात्तदासद्विरः समाः सत्येनृपावरेमुष्मिन्विपुलविमलाशये गुणातारापरिच्छेदेन साक्षात्भारतीमम तथा
पिसकलंचित्रपटांतत्रिजगत्स्य श्रीजैनोत्ताभदीनस्यस्यस्यमिगुणावर्णन केनापि हेतुना तेन प्रोक्तं सद्गुणानयत तच्छेषवर्ति
नीवांतीकरिष्यामि यथा मति सात्मजस्य नृपस्य माप्स्यते राज्यवर्णनात् प्रतिष्ठादासमानविधानगुणानिष्कृतिः स्वदग्दृष्टतानेकवि

राम-
८६

पदि भवसंस्तुतेः स्तुतेकस्य नैवेद्याप्यनामं जैनतरंगिणी ॥ श्रीजैनोत्तमभरीनः सहस्राष्ट्रं नदिगंतो आगत्यैतत्केदेशाज्जगाम द्रवामदत दत्ता
वशिष्टां कोशोभ्यः रुमबंधोपयोगिनी नानापरार्थसामग्रीरजाकविरिवाचिनोत तद्राज्यसालिशादराज्यकालादनंतरं अज्ञायिकैकनयधि
कैर्नग्रीष्मांतेमैरी श्रीखंडलेपनं धर्मराज्योपमातस्मात्तास्तानरकयातना आपराधानुसारेणापापाः केचिद्विषोभजनं योद्रव्यगुणसत्कर्म
समवायविशेषभूत असामान्योप्यवाच्चित्रं नानार्थपरिपूर्णाता नेत्रोज्ज्वलसदृश्यशब्दाद्येकमलार्चिते यस्य श्रीरवसन्नित्येव दनेमे दे
नेपिच भंगालमालवामेरीगोडकोणोददेशगा यत्कीर्तीरागमालेखभूवामतवर्षिणी भास्तनराजासदाचारोबुधः सधियाणोमदान अवादि
श्वग्रहाख्यातिमासन्नस्यग्रहोचितां यंसंप्राप्यगुणाः सर्वेप्यलभन्नविकोश्रियं तत्रैकुमुदं चंदानि चितामणिमिवोदुपं घट्टदर्शनक्रियायसव
त्तंसमन्वरं जयन् सुमनोरंजिता लादाकृतवने दनं यथा त्रिवर्गमोज्ज्वलं दृष्ट्वायस्मिंस्तद्वसिकाश्च अवसज्या कृतपस्तिस्त्रसममेकमताश्च भू
पोथीः पूरयत्यर्थिसां पार्थोयमेव दं आद्वानार्थमिव तस्मै यथाः सर्वदिशोगमत शिल्पिनो विश्वकर्मो गोरसं योगिनो गणाः अवतीर्णारस

ज्ञापेनागर्जुनमिवाविदन् तस्यामेयोग्यातादर्शियैः शिल्पकविकौशलात् तस्यामासादमकोत्तमरास्ते यथाभवन् काव्यशास्त्रश्रोतॄणां
 तन्वृत्ततंत्रीचसत्कृतैः आजीवमनयत्कालं कार्योनुद्दिग्मानसः न्याय्यं कुर्वति शास्त्रज्ञाः कार्यभारं सुधीरतः तेभ्यः सिद्धाचले धर्ममितिष्ठ
 तेत्येवमभ्यधात अवार्पयैवैः सततमाश्रयेयं स्पताडिताः आसन्वनदिगंतेषु मघकाद्रवशात्रवः तस्य सपरवृत्तान्ते नित्यमन्विष्यतश्चरैः
 केवले सपरवृत्तान्तोवभूवाविदितोविशाम गृहगृहस्यवृत्तस्य ध्यायतोनीतिशास्त्रिनः अन्यायात्राशकद्वंद्वं काकिनीमपिकश्चन आदि
 शपकृष्णैर्वास्तव्यान्वयचादीन्सतस्करान् मत्कर्मकारयद्दृष्टपादायः शृंगलान्वलात् नकः प्रवर्तते चौर्येनीचीवृत्तिकदर्थितः इतिकारु
 णिकोराजातेभ्योवृत्तिमकल्पयत् चक्रादीन्मरान्यस्यानदुष्टानज्ञात्वासतद्रुवं हत्वा मरुवराज्योतर्दत्तवृत्तीन्वेषयत् तस्मिन्पद्मे
 ज्ञानीत्येवशमिते सुगृहे द्विवाटवीधंतः पथिकाः शोरेस्मदि सत्ताप्रकृतिमध्यस्थो नित्यमर्वागवर्धनः सतत्रवृत्तिभूपालोरेमेनानापुरेषु
 समंदेहानहितान्निवार्यचभजन्पूर्वाचलाग्रोदययो नित्यं कमलाकारपुष्पकोविभ्रत्यतापोच्चपं संकोचं कुमदाशयेषु खचयन्मया॥

करोन्मूजितः शम्भुः कस्मिन् नरलोकमहिमाभास्वान्यशस्वीविभुः धात्रेयाष्टकुमारो विभवश्रीमदोदताः विस्फूर्तिहारिणोऽस्यासन्नग
स्यासन्नगजारवनिर्गुणाः श्रीमेरुक्रोरोज्येष्ठः स्याद्विवेकपदोज्ज्वलः तेषामुसुलवद्वोपि च भौयं यगुणोज्ज्वलः कसेनकष्टवाटसप्राप्तो
वटपथात्ततः हिमान्यतरदग्धं त्रिदिशं तां तस्मात्तत् स्थित्वा माणिक्यदेवाय समुद्रस्यांतरे विराट् चिकेदेशे ततः प्राप किंचित्प्राप्तप
रिच्छदः तद्देशकाविषमावस्थागतदत्तापिसन् सतत्रैषेष्टवत्सेदपादशौचं समासदत् उद्धेधतामयोत्पन्नस्फोटवैकृतशोतेये वैधैवैत्रा
वैदकपादोभूजीवितावधि तत्रोपायाचहन् कुर्वन्वदेशविभवाप्रये यथाकथंचित्तत्रस्थः पंचशः सावसत्समाः अतः परं किंचिद्गुह्यं
चरितं कालवशाच्छिन्नं सति धुहिंधुवादुपादिदेशाज्जित्वा वहिः स्थितान् प्रतस्थेभुददेशे सजेतुं सकटकोनृपः वनमध्ये प्रविश्यैव नरके का
लपंजरं भित्तिस्थदीपमात्रेते पश्यंति स्म सकोतुकं तपस्तप्ताचिरं प्राप्य योग्यसिद्धिमसौ नृपः फालीवकैचुकं पूर्वगुहायामत्यजत्तनुं इत्या
हुः ज्ञानिनो न्येवापेवुद्धासत्त्वमूर्जितं तेषां प्रामाण्यमकरोत्साराजचसविस्मये क्रवेमहानुभावत्वं विनाम्यवदिते नृपः जानीयात्कथमिमा

राजते

८८

४४

हविद्वज्जनउदारधी॥ इत्यापोह्यतः॥ अथराज्यवर्णनं॥ ज्येष्ठमादखानं च हाज्यखानं च मध्यमे वज्रामखानमनुजं पार्थिवो जीजनस्तुता
न तेषां लावाप्यसोभाग्यसुभगेः प्राकृतेर्गुणैः जनकं जयामास चंद्रमारवगारिधिं मत्पदेहाज्यखानः सकर्पूरद्वैसारभैः बाललीलापितो
सैस्ते स्वमदातुमजिजयत् तौ सुतोसम्भोपित्रोरंसाणायासिपन्नपः स्वधात्रेयतया स्वस्योदयोष्ठकुरापसयोः स्वपसस्थापनादसाः यप
सष्टखंदुनाः तार्किकाद्वेतन्योन्यं धात्रेयाष्ठकुरावभुः सोदयस्त्रद्वयसममूलमष्टदन्तकारिणः तन्योन्यगोत्रजद्वेषात्तायोरासन्ममत्तराः
राजपुत्रास्त्रयस्तस्यगुणातिशयसुदराः तत्कृतोन्योन्यचरेणामेव द्विसमाययुः देहसमो देशोयंतस्यात्मसमो महीपालः तस्मिन्समुखे सु
वितोदः विनितस्मिन्सदुःखोसौ अन्योन्यसहयोगो राजपुत्रयोर्मन्त्रिद्वयेन यात अभूज्येष्ठकनिष्ठत्वे मक्रियारहितेतयोः श्रुत्वा यपुत्रयोर्वैर
मन्योन्यजातभूयतिः आहस्मादमखानं सविदेशागमनत्वराम युत्तमत्तं नृणां ह्यामि कुपुत्रयदिमद्वचः मानप्राणधनधैरीमत्पूहस्तेन्य
यावचीत श्रुत्वतिपितृसंदेशं सभृत्यानब्रवीद्वरं तत्प्राणान्तपथायामः सुखं तत्रैव न सदा अथोबुस्ततव भ्राता दाता जातो न्युदारधीः सलसी

राज
८८

भृत्यसात्कृतं ससमो नमवान् चित् वरं मारामे वास्तुतदग्रे नो घसे वया विक्रमादिगुणोदी ननत्वा मेवं भजामहे अग्रजानुजयोरजपु
त्रयोः सुखदुखयोः विषयेष्वेव धादेवाः प्रमाते वविभागिनोः अपाशं कन्यः पापं तदधात्कनिचिदिनेः बहिर्निष्ठासयामासभुदमार्गे
गाते सुतम वज्रवाणप्रकारं शिल्पिनस्समदर्शयन् येभ्योऽप्यविधनि धीरलोकहृत्कपकारकः तपत्रभांडभेदांश्च तत्तद्वातुमपान्न
वान् आनीतवान् आपतितस्स हताग्निशिल्पिनिर्मितान् मरणं स्ति क्रियतां तपत्रभांडधिति नृपाक्षपा मयैव रचिताः श्लोकाः असेगात्कथयाम्य
हं यदनुग्रहेण राज्ञां समयो लीलाविलासमयः समयश्च तत्र तत्रैः स्थिरां प्रतिष्ठां क्रियात्समयः रसवसुशिविचंद्रां वेशाकेनाके शकिश्च
तौराजा श्रीजेनो ल्प्राभदीनः कशीरान्यालयनविजमी चर्षेण शिवेदांके निर्मितवान् तत्र भांडमिदं तदिति मोसं लेभाष्याख्यातं लो
के च तद्वत्कांडमिति दुर्गेषु दुर्गतिपरं ह स्फोटकरं तु रंगदत्तरं दूरे न्मुक्ता स्मशरं कटकवलान्यदृष्ट्वां सारं सुगतिवैदं धनघोषं शिल्पिक
ल्पितमदृश्यं नवमिव नगरं नृपतेः कल्पं स्तां तत्र भांडमिदं धातुविभक्तिस्फारात्पदप्रवृत्त्यापयोजितेशदे अर्थोपलब्धिदेतो भवति दे

राज ८२
वृद्धिगुणपुत्र्या इति पञ्चाङ्गितायं त्रिभाञ्जलीव्यरुचन्ना यदशोऽपानिश्चक्रे मेषगर्जिततर्जने कालेनादमत्वा मेने यमुद्राञ्जित्वा समा
गते हाज्यस्वानो करोषाञ्जलो हरादौ नृपाञ्जया कथं हिष्ठुरिकायुग्ममेककम्पुनिस्थाप्यते इति ज्ञात्वा सुतोराज्ञाकारितो निर्गमागमे ज
नकस्यातिकेखानपाललीलोत्तवादिके आदमत्वा नः सन्नाणो विदधे नुर्दिनेततः दृष्टासती सरसियेन सुखस्थितिः साभीतः सयषपिग
तो घनकालदोषात् यावन्ननाशमुपयाति किरातघाते स्तावत्कथं तदवमुच्यते राजहंसः अथाष्टाविंशवर्षेऽपि पि रावन्नलवलादिभिः इतीरि
तो करोतस्वानः काश्मीरागमनस्पृहो स्वामिंस्त्वद्यजीयास्ते कश्मीरमुखभागिनः लिप्यामः परदेशेऽत्र वमेव गृहो जिताः राजानकप्रती
दारमार्गेशकुलजादयः अस्मत्प्रतीसिगाः सर्वे तत्र वीरावलो दताः यद्यप्यवचनयाद्दामभुभुजानिश्चितो भवान् तावत्तैव सकिं कुद्दो हंस
स्मान्करुणापारः युद्धायादमत्वा नश्चनिर्यातः स्वलान्वितः त्वत्तः सनपेनायादिवपोतकः अमीराजपुरीयावाः सर्वे स्मच्छुभकोसिगाः तत्ते
नैवाधुनावीयामोनकिं सिध्यति साहसात् मत्तेरिगप्रतीदारे वीराके सेतित्तपुरे इति त्वमेतत्कपदं हर्तुं गतुं तवोचितं शिष्यास्ते मीवयं मत्पात्री

गत्स्वत्यैत्रिकैः सह योत्स्यामः कीदृशं शौर्यमेकदा द्रष्टुमर्हसि तथेत्सुक्ता यस्मानेन पृथोत सत्रिणी मते सफिर्येजमस्ताजते त्रेशश्चेत्
वोचतां देवत्वसेवकाः सर्वे स्वर्गलोकां विताशयाः देशकालावनालोच्य कथयेत्सुखप्रदं कथमभ्यंतरं पामः सति रात्रि वल्लोर्जिते प्रदीपं वोम्नि।
मां तोडं कुंजेन पिदधातिक याव जीवति भूपालस्तावत्को वाधितुं समः मनो नुर्वर्तेनं कर्तुं तथैतत्तव सांपतं प्रसन्ने जनकेनास्मान्न वेयुः का
न सस्यदः ईश्वरे च गुरौ भक्तिर्जायते पुण्य कर्मणा अस्य कोपेन यत्तथ्यं पगनुग्रहो नुतत दुर्दिने पारवेदीप्ति प्रदीपा ज्वलतो न सा खलो
क्तिश्चासमालिन्त्य सततं नयसे विनः हृदया दर्शने वधोत्तरे संकेना स्पृष्टं ते निर्वाणो गोक्षीनिष्ठस्य तद्वच्छास्त्रविवेकिनः कृपाध्वरस्मनो
किंचित्कृत्य मत्स्य सुखप्रदं तदुग्य पितृपसे पिस्वामि भक्तिं नमो त्वजत तैर्नैवां तसां आध्यस्तस्या भूजेन भूपवत सौहार्दमादवोये
ता योग्या कार्यविचसाणा जानते नैव पुण्येन संततिस्तस्मिन् जते सपिता त्वं सुतस्तस्य वयं सर्वे स्वसेवका गत्वा चेत्तु मर्ह्ये पुं जयेस्साकं
भवेत्कं यं हताश्चेत्के पितृद्रव्यावद्भृत्यस्य का सतिः एकपससपे किं स्याद्गुरुः सज्जवा ल्यता न शिवाशकुना संति देशः पर्वतदुर्गमाः तत्रा

राजते पिजनकस्तेस्मान्नकालोकिग्रहस्पनः भजत्वभ्यंतरं राजावयंवाह्यं भजामहे तन्मसाहदिदेवास्ताराज्यं च विनानकिं ते चेद्यद्दार्पणं
 २० तिनजेष्मसमादंति कात् वयं चेदंतरं यामोन ज्येष्मामः कदाचन इति दयात्सक्रत्वा पिबानः शूरपुत्राधुना अगाद्राजपुंरीत्यक्ता कश्मिरान्पि
 १० पुनेरितः अस्मिन्नवसरे श्रत्वा स्वपुत्रं सहसा गतं गृहीत्वा स्ववलंतूणं नगरान्निर्गच्छन् पृथग्गच्छन् सकटकोराजामरणं कृतं निश्चयः सदुःखो
 निःश्वसं श्लोकमिममेकमपाठयत् एज्येपि हि महत्कष्टं संविधिविग्रहवितया पुत्रादपि भयं पन्नतत्र सोऽख्यस्य का कथा अधर्मशंकादूरेस्तु यद्दे
 जनकपीडया वैधेयातिविधेयेन येन स्नेहोपि विस्मृतः तपि कुर्वति साम्राज्यं यः खेदाय समागतः मयानुसुवलः शीघ्रं त्वदीयां शिपे तं गतां
 त्वमेवाकटकोराज्यं क्रियाधर्मे क्रियाभजनं वीराणां विमुखायां तुराणो लब्धपराभवाः ग्रामेष्वित्यधिकास्तास्ताः शृणुवज्जनपसंदेशमैदा
 शिवः प्रापत् सकटकोराजासमुग्रसमनाभिषं अथापह्निशिलास्थाने पितापुत्रवलद्वये सन्नद्धेन्यतिदंतं विप्रमेकं विसर्जयत् सुग
 त्वान्पसंदेशमत्र वीदिति निर्भयः किं वक्तुं तिसां कुद्वैस्तवैः परिवेष्टितः राजपुत्रमाहावा होदासि आपाभृतसागर शृणुपि

राम०
 २०

आसमारिष्टेयत्तत्तर्ववमिमे फलं संसारदसस्य लभो मुत्रपत्रच पित्रोर्नेत्रोत्तवो नित्यं पुत्रः केनामनिघते सवः संचिनुते सर्व
पुत्रार्थं प्रयतो यतः वाङ्मके वचनग्राही भवेत्तित सुखप्रदः इत्यं लोकद्वये स्थितो ब्रविजाते सुतमम दूरे सर्वमुखाणां स्तुचिता मत्युत
वर्धिता त्वत्कृतो दर्जेनाश्वासोनिः श्वासो यद्वान्वहं मलिनीकृते शुद्धमद्राज्यमं करोषमं जीवनाशोधताये मेलसेत्युच्छंख
लारवशाः सुचिरं नैव तिष्ठति सुरसस्सारसा इव मदादेशं विना देशं किमर्थं स्वयमागतः केन राज्ञ्यवलात्प्राप्ते निजमागपोदयं विना
वासं देशावनिः सर्वाभुज्यसे तप्यसे न किं येन मंडलमात्रं मे वशिष्ठं हतं मागतः तन्निवर्तस्व मापुत्रपापवुद्धिं वृथा कृथाः वलद्वयव
धात्यापते वैतन्यगिणोष्यति इत्युक्तिः पेटकाप्रोक्ता किंतु सत्यमहं ब्रुवे नश्येति भूपाः श्रेयाः प्रात्नद्रुताश्चटकारव रतिरसासरा मु
क्तिं श्रुत्वा विप्रस्यते भटाः द्वित्वाकौणव्यधाक्ता दायरेषु विशेषको न तद्दृष्ट्वा हाज्यरसनोपसत्रयः पितुर्गमत् अमिमन्युप्रतीहा
रमुद्यानारव्यादिदेवचः वरेपादणामार्थं पितुर्गम्यमुतो वलात मयस्तुष्टो यदृष्टो वायत्को तु करोतु तत सर्वं प्राप्ता तपादामे सेव्यारसे

राजत

२१

५१

तनोक्तं तः मातुरुतपुद्गस्मिन्संभवेनांतमम किंतुस्वमेपिभूपायनानिष्टचितयाम्पदं योमेदेवाधिकः पूज्यो लोकद्वयसुखप्रदः अ
प्रजोप्रेतयातिराणायायातिनोनृपः रसुक्तेनसमाप्नोनादपितवधोवतः श्रुत्वितिमंत्रिणास्तान्तत्रिपत्यादयस्ततः तत्तुरंगात्तुवलगया
निष्ठुरेतेब्रुवन्निति यदोक्तेसमयोनायंयामरसवधीरितं आरब्धस्यांतगमनंतकृत्तमधुनातव यूयंचेज्जातसोहादांमादंवांनदितापरा
वपमेवदताः कष्टेक्षिष्टास्त्वत्सेवनाश्रया भवेत्सेतप्रयोः संधिर्नित्यं तैलकटाहयोः तदंतः पूरणीसिमासेवदस्यतेसणात भवान्वा
मीवपेदासाः योरुषंपश्यताम्यतं जयश्चेन्नगराज्यामिनसोयाहयथागतं यावच्छृङ्खलिरिष्यामः तावदेवविलेयतां दतेघस्मासुकतेव्यय
सुनत्तसमाचर अस्मदुक्तेनगृह्णासियदितुंपितृवेचितः त्वप्पेवानुचितं कृत्वापुनर्यमोदिगेतरं इतिनिर्भत्सनावाकाजामीतिनृपा
त्मजः ततश्चिंताणीवमग्नोपुद्गमगाहत अत्रांतरोद्विजेतादृगवस्येवीस्यभूपतिः सुरागतिरिवकुहोपुद्गसन्नदतांदधे शुक्रयोरजनामसं
परीसाविचसाः स्वपसरसरसांस्मापः पृष्टीकृतरविव्यधात राजः पृषगतः सूर्यः स्वज्ञातः प्रतिविंवितः जयस्तेभविंतेत्येववक्तुं व्योमोव

राम०

२१

तीर्णवान् कियंतोसि तियावत्तोचितयत्तावदग्रतः अर्केदीप्तिज्वलच्छक्तिघोतितभूतले निर्यत्सन्नादिसाधोगपतद्भरतुंगमे ग
णशेगशोधावत्तैस्यसमेवसत कोन्योवीरोदाज्यखानोद्योराज्ञावाग्रजेनवा गृहीतसर्वसैन्येनधैर्यात्कुष्टमशक्यतः तत्रमल्लशिलारो
गसंगतास्तद्भटानटाः त्वंगदंगविदंगानां नाद्यभंगिमदर्शयन् ववर्षशरधारभिः समूयकटकावुदः स्फुरच्छत्रतडिज्ज्योतिस्त्रैपंगभीरगर्जि
तः अन्योन्यमिलिताः कोस्यघनवत्कठिनाघनाः अन्योन्याघातसहतानंदतः सहतावभुः भटानयंतिमांयुद्धेसामानाउद्धुते रतीवता
रंदधानखानस्यानकादुदभिः पूर्वमयाप्रतीहारमुख्यागुरुलघूर्जिताः राणफलतयादृष्टारैर्वर्ततेघेनाश्व ततोभूयवलान्कुडैर्दोधावेयोभू
पतेर्हितो ठक्कुरोनिगांतातौवीरोहस्सनहोस्सनोसर्वासीदनट्राघाराजपुत्राराणाधो यस्सुज्वालावलीलोरेजुद्धवुः श्रीफलेवपुःतेवी
रभ्रमास्तत्रराणोघानेतदाभ्रमन् स्वमिमाधवसान्निध्याद्यशः क्रुमुमलंपटाः तेवीरमल्लकश्चित्राराणभूभाजनेस्फुरे सत्तमस्मृता
तस्यकवलाद्वरेजिरे राणात्यसैनैस्तैर्जनक्रोलाहलैस्तथा वीराणांसिदनादेश्वशवृद्धेतमजायतः तद्युद्धमन्त्राणामिवैस्पनृपप्रसादेण

राजते मे सलोज्जति ये निजजीविताशां तत्तद्विरुहस्तपिरसता धर्मलब्ध्या धन्यास्त एव कतिचिन्मृपसेवकेभ्यः राजायादागतास्तीक्ष्णाः शरास्त
त्यसपातिनः स्वयंपादीत्येवभीत्येव सवलंतः समचोदयन् ध्वजचलांचलाराजसुतस्यायेतुवायुना सकंपारणाभीत्येवपश्चाद्भागमशि
अपन शस्त्रहंतस्युरक्षरिणः कमलनिर्मरा जीवनाशाचलसत्रानलिनीरागाभूभूत शौर्यसत्यद्रुतदृष्टासूनोस्तत्कटकस्पच पुनर्जा
तमिवात्मानेराणोतीर्णानुपविदत कृत्यासर्वदिनं युद्धं बलाद्भूत्यैर्निवारितः हाज्यखानः सवित्राणः समरात्सत्यवर्ततत भयं निजानुजं दृष्ट्वा
पश्चात्त्रयोविधियधीः अग्रजोथावधीचमांसांस्त्रासाणोवभटान किमुच्यते नृशंसलयेन शूरपुंगवरे जन्मयात्रागतो मोहान्निहतः प
थिकव्रजः यस्यामंदमभोभोभा स्वानर्जनैः सर्वैर्विलोकितः दक्षिणस्यादिशालस्याः प्रवासी स नृपो भवत दुर्योधनार्पितरसागुरुपात्वा
विद्याभीष्मप्रियापारहृतिप्रतिदत्तकार्णः ये धर्मजातिविमनस्कतयाक्षेप्यस्ते कौवास्वराणेन जयं लभंते अन्ये च दंतशिष्टोस्तान् भृत्याना
नीयपूर्ववत हाज्यखानः सानुतापश्चित्रदेशे स्थितिं च वात् रित्रानाश्वासयन्कांश्चित्सेभिन्नान्प्रतिपालयन् असपनसुययासीलान्नगा

प्रेमो नयनिशां स्वाकाधिसुतं कश्चिन्मत्परो वातिविद्वलः इति कारुणिको राजान्मर्वते तराणाङ्कते आसिष्य सुखितः सुतार्पितभरो बुद्धेति दत्ता
निजाराष्ट्रेण वरसेवकासतुरागसेवधितोपमया तेमीराज्यजिहीषेवः सुतरता युद्धाय मय्याचताधिद्विग्रायेन नयोजितेन घ्रायानयेः सयंसीक
तः इत्यादिविमृष्य नराजासु पुरंदुःखितोगमत विरोधादायिनो निंदसेवकानविधिकर्मणा संग्राममृतवीरं द्रष्टुं नमस्तकपेत्तिमिः आनीया
जानगरे सुखागारमकारयत इत्यंसेवकपेयुन्यासिता पुत्रविरोधतः समोतत्रतद्वर्षे वीरलोकसयो भवत राज्यस्थितिप्रविकसन्नलिनीदिमो घोरो
कसपोचितमहाभयधूमकेतुः विग्रमसक्तस्वल्पकनिशांधकारः शायः सुखस्य नृपतेः स्वजनैर्विरोधः श्रीमानसिंहनृपतेतव नामवार्ताः पं
चेषु पंचविशिखंतिनिर्तविनीषु प्राणतिबंधुषु निरोधिविषुपांडवंति देवद्रुमंति कविपंडितमंडलेषु ॥ इति पंडितश्रीवरंजै नराजतरंगितायामल
शिलायुद्धवार्तां ननाममथमः सर्गः ॥ भूमतो निर्गता प्रेमसरित्योऽध्वानुजम्बुलात प्रत्यावृत्ता कियत्कालं शुभ्राग्रजमशिश्नियत् यत्नेन ह
भागीसुदशाभिरामोभातिप्रदीपस्तमुगास्पशपात्र आशामकोशैकनिधेस्तदागदासन्निधानेन विरोचनस्य ददावादमखानायनकः

राज

२३

५३

ससितेस्तदा प्रमेयानक्रमराज्यस्याननुजीयान्विरागतः जगद्देसचविन्नौघेगृहग्रामादिदेवो हाज्येहैद्वारानीयानीयमिववादुक-
ततः प्रमृतिज्येष्ठसकृत्मीरंतर्नृपाग्रः यौवराज्यसुखतद्वद्भुजेपंचशः समाः येषांसुखवितनुतेविधि रन्तव्यादुर्मिसदुःखमपिसेत
नुतेमतेषां वस्याविवर्धयतियानित्तानिमेघस्तान्येवशेषयतिभाविनुषारभागात् सर्वसस्यसमृद्धेस्मिन्देशेषाद्रिंशवत्सो अकस्मादभवच्चै
त्रेगगनात्यांसुवर्षाणं वभूववर्षः षट्त्रिंशः सर्ववस्मिन्कुलसयात् भयकृत्सर्वजंतूनांभारतादिति विप्रकृते अभवन्त्रपुण्याद्याधूलिधूसरतान
ताः भाविदुर्मिसफिडांतजनचिंतावशादिव भवितावत्सरेमुष्मिन् दुर्मिसपांसुवर्षाणात् इत्याख्यनुत्तरेष्टाभूभुजादेवविन्नमाः षट्त्रिंशोव
त्सरोतीतोदुर्मिसातिप्रदोभवत् ऐषमस्तादृशः प्राप्नोभौतिरित्युदभूद्दि पपातमार्गशीर्षेयमास्युपद्रवदर्शनं देशत्रविलसथालिमालेमाले
यवर्षाणं दुर्मिसदुस्स्थितेलोकेकयंपश्यामिसाप्रप्तं इतीवभूरभूश्च नमुखीदिमसितांशुकेः छादिताः शालयः पक्वादिमैर्जनमनोहराः स
लमूर्खसभामधोपंडितैः स्वगुणादव कुश्यावेगादुमुसातः सपितासः सौणोसौणो आशुदुर्मिसपसोत्रयधात्मसीताललसणं प्रविश्या राम०

त्रैलोक्यं तः सुदृष्टोऽपि दितः हिरण्यादिधनं सत्कामादिभ्यो नमपादरत सर्वस्मिन् दिविसेरात्रौ अपि निसुपरमाराः शरादवविशन्
देहगेहे धान्यवहेतदा धान्यवद्देहसंदिष्टकसकं बुकदेवकाः नोरसापूपभोगेनाप्यरसकेपि जीवितं पालीपालीवतासक्तं संकटं कित
भोजनः चिराचिराद्वा दतः कोपिकोपि दातो भवत सीणाग्रामेषु वास्तव्या केचिदन्नामृताप्रये शाकमूलफलादाराव्रतनिष्ठा इवामव
न चिराजं कातोऽसिद्धाशाकं किमपि तदुलं पत्कान्ये कोपितं ज्ञागादकुर्वन्त्यागधारणं सर्पिलं वागैते लानां तं दुलनमदायता हतानी
चेन साधुनामिव सर्वे यायोगिना वद्धान्यकथानिष्टो यो भूत्पूर्वपुरातो वद्धान्यकथानिष्टस्तत्कालं सम्यलोक्यत वंधुजीवस्तदा कदो व
धुजीव इवाभावत मेदासंदारयामास सुधाधान्यो धसविना धान्यरवारः कृतः पूर्वदीनाराणां शतत्रयं दुर्मिस्तस्तदा सार्धं सदस्त्रिणापि ना
पि साः किमन्यत्कत्रचिद्राष्ट्रे धात्रानि किंच नो जनः अभवन्मदुक्तं इत्यकोचिकेनापि चिंतितः यत्पूर्वमकोरादे लोरसवद्दीहिशालिषु मन्ये
तेनैव शापेन मयमापत्य जोदृशं करुणानुलितो राजा स्वधान्यैः पुत्रवत्पुत्रजाः पोषयामास मासेषु केषुचिधावदाकुलाः तावदस्यैव माहात्म्या

राजते
२४

५५

तस्मिन्संपद्यज्जभते सत्यव्रतानां भूपानां कावकाशश्चिरं शुचं मन्येयवाविधिर्भूपकारुण्यप्रयनध्या दौर्मिसदोस्म्याद्भूलोकं सेशोकमक
रोत्तदा पार्थिवोपप्लवेचोरा अंधकारेभिसारिकाः दुर्मिसैवैवतुष्यंति धान्यविक्रियि नोजनाः अनः सुधामहार्घाभेपदार्था धान्यविक्रयात्
गृहीतास्तेन्यदा पूर्वमूल्येनापयन्तः दुर्मिसभसिता सोढलोकदसः सितीश्वरः धियासाल्लहं सभ्यं सैला कर्षणमादिशत् तस्मिन्ने
वत्सोराज्ञाकारुण्यमूर्जगामिनी उन्नतमार्गाधमार्गा नम्यवस्थाविनिवारिता चतुःषष्टिकलाः शिल्पविद्यासोभाग्यमेव च दुर्मिसोपप्लवेसंवे
तदाभस्मिष्ययोजनं यवताक्यतर्कनवकाव्यकथावद्गुणतवाघसन्नकलाः सुरतप्रपंचचतुरावनिताः सुधितस्मिन्नेव च धर्मसुखं इतिश्चा
जेनतरंगिणोपप्लवितश्चोवविचितायां षट्पिण्डेषु दुर्मिसर्वाणामनामद्वितीयसर्गः ॥ तुष्टः प्रसादमनुलंकु रतेसाणायः क्रुद्धः प्रजासुकु
तेभ्यमप्रतर्क्यम उन्नतपाथिवयतेरिव दहतधातोलीला स्वतंत्रचरितं भुवि बुध्यते कैः षट्पिण्डेषु दुर्मिसदुः खविस्मरणजनः नयावदक
रोत्तावदष्टात्रिंशोपिवत्सरे वृष्ट्यासहजोवर्षमपतद्गनाद्भुवि उपदी सतशात्पुत्यभाविदुर्मिससूचके अथाचिराणामर्जतो धृतचा

राम
२५

पाघनाघनाः जनानुद्देयामासुः शरासौरैरिवारयः वस्युपद्रवसन्ध्याः दलहिंहराणां कुलाः उस्थितावुद्धव्याजादुष्टानागफाणां द्वा
व उत्पन्नधंसिनोभावात्करिष्याम्यदमंजसा इतिज्ञापयितुंमघोवदुधानसृजद्भवं वृसाः सर्वत्रपत्रांतः पतदृष्टिस्वनमृच्छलात अस्तु
विदूनिवामंचनरुदंतोजनचितया वितस्तालेदरीसिंधुसिप्रिकाघातदापगाः अन्योन्यस्पर्धयोवोआआमांस्तीरेषमज्जयन् सवि
भ्रमाधृतावादिन्युत्थासहेषिताः जवादधावन्तुंगालतत्रंगतुरंगमाः अत्युच्चापातकनीचोन्नतिदंचनिरंकुशं आसीदपथगंसा
त्यंतदाजलविजृंभितं मृदोजलम्यतत्कालेः द्विवसविटपालिषुकेनोपदिष्टतत्कालेमूलोत्पाटनपाटवं अग्राग्रपशुगोम्राणिगृहधा
न्यादिकारकः मयदोमूजलापूरः सस्लेष्टोत्पिंजसन्निभः तदामरुवरान्यस्याविशोकाशोकदानदी प्रदक्षिणीष्टयेवांतर्विवेशवि
जेयम्भरं स्नानात्यापदरीपूर्वप्रवाहोपगतानद इतीवजलेतंतांममज्जुः गृहयंक्तयः पुराणेषुप्रसिद्धायाविशोकाशोकनाशिनी तदाम
द्विपरीतार्थाप्रजाभाप्यविपर्ययातयेभ्यः प्रतिष्ठाप्राप्तातानदः स्थानद्रष्टुंनसांप्रतं इतीवतोयेतत्कालेममज्जुर्नगरेगृहाः शिलादारुमयी

राजते मयस्तेभीभूतचतुर्गंदा चतुष्पादिवर्धमायालोकोत्तराकृद्भौ दारदाग्रामपंक्त्याश्च दर्शनायविशोपते यात्रागतस्यलोकस्यसेतुबंधश्च
भवत वितस्तायांकृतांजेनकदलिः सगृहो ज्वला जलावेशात्तटोमग्राभग्राद्यनगरांतरे पादद्वयावशेषापिस्थापिताग्रेभविष्यते पादद्व
यपूरापितुंसमेस्येवमहीभुजां॥चक्रलंकै॥क्रमराज्यतदाकुर्वन्कलौलैराकुलेजनं सहानप्रसरोवेगादगाद्यतपुरांतरां अन्यःसरोवरःको
पिपन्ननागतौरोतिके प्रीत्याकिमागतोदराघं दृष्ट्वाविशेशकिरो स्वयमुत्पाटयत्यस्मान्दसवत्सहसागतः इतीवतत्रवेशमानिचिसिपुस्त्वे
जलांतरे दूरेसमुद्रोमज्जतांकोयंसमुपागतः इत्थं वितस्तात्रस्तेवप्रतीपमगमत्तदा सीमोजिताचलमार्गापंकातंककलंकिताः स्थितिः
कलियुगंस्वभूभजलपूरिता तस्मिन्नवसरोधारासारं वर्षति वासवे नौकामारुह्यभूयालो निरगा ज्ञानचिंतया पश्यन् जलांतरे मग्राकृ
षिकृशतरः शुचा जनकासापापपत्ताविचचारयतिः स्थलं दृष्टानियानिघोषेषुगहनत्वा न्नजातुचित स्यान्नानितानिभूयालो नौका
नूटोम्यालोकयत प्रतापशिखिनेवापशोषितोगन्मिर्तैर्दिनैः शान्तिं कूरोजलापूरस्त्रिसारे समागतः अथाचिरेणातद्वर्षे दानोत्कषादिवप्रभो

हृषमन्वभवत्सर्वेपक्षयाणालिसंपदा प्रजाचंद्रकलावृद्धे कश्मीरेद्रपयोनिधिः तंणोपूर्णतमतांप्रापदयापीयूषभूषणः आत्मेवकच्चित्सुक
तोसितीशः प्रजाम्रियास्यप्रकृतिर्येषैवः ततोऽस्यवृद्धासुखितायदास्तेतदीयदुखेनचदुःखभागः विततेतोच्चतटेभूयस्तदुपद्रवशंकया
पुरंचिकीर्षुर्वभ्रामजयापीदुपुरंतिके अकरोत्तिलकंभूमेरलकादपहृत्युरसंजेनतिलकंनमनदीतीरोन्नतस्थले राज्ञोदिदृशयेवात्रराजा
धानीरुचिश्चलात् सौधमितिगतानूनंचंद्रिकास्तेस्वधासिते मूलोत्पादेदशास्योरिमेशेनविवर्धितः इतीवस्विन्नः केलासः सौधव्याजादि
वागतः स्वधासितगृहायत्रसन्नागावसुंधरं जयापीदुपुरंजीर्णहंसतीवरुचिश्चलात् तलद्द्वारेत्सुकस्यास्यराजः प्रत्यसतो मयासुरपुरं
किंवायदृष्ट्वेत्यवदन्बुधाः यद्द्वारिकांतंसेक्रांतंपरितः सरितस्तटात् द्वारिभ्यांहसतीवास्यद्वारिकास्यास्वधासितं तत्रराजपुरियायजयसि
द्वायभूयतिः प्रदोदोराज्यतिलकंनिजजन्मदिनोत्सवे तत्रोपविष्टः संतुष्टः सेवयामोमदीपतिः भट्टतंत्राधिकारं चप्रददौ ब्राह्मणप्रियः कश्मी
रकाण्यदेशीयसर्वगितांकितांगने तस्मिन्संवत्सरेराज्ञाचक्रेकनकवर्षाण तत्रोपकंठभूषणः स्मृत्यैकंठैरवद्विष्टः देलालनाम्नोदासस्यदेला

सजते
२६

१६

लापुरकमधातु शैलपीठविधायोच्चैर्जयापीदुपुरांतरे सरस्तीर्थे मनोहारिराजवासे स्वकमधातु उदीयत्रुत्तिर्जोर्लोनिर्लुग्योपस
रोवो महाप्रज्ञो नृपश्चक्रेतद्वद्राजागृहावलिं नागयात्रादिनेयत्रप्रत्यहं दिनपंचकं गावचक्रोत्सवे राजयोगिनो भोगिनो व्यधात
यत्र कादंबरी सीरव्यजनादिप्रपूरितः कृत्वा पुष्करिणीं सर्वान्मयषेष्टमभोजयत यत्र योगिसहस्रास्मृगनादाकृष्टेः जानेमान
सना गोपिन्यमीलनिजचसुषी नतदन्नं नतन्मांसं नतत्तस्यं नतत्फलं नतभोगानयेत्ताभोजिताभोजनसो योगिनां त्रिविधा श्री
लंमयमत्ततयोदितं असादिस्नृपो भक्त्या दसस्वजनैरपि महार्घपरिधानोषधानमानादिलांछनेः तेषामधियतिं यत्र मेरुस्वसदृशं
व्यधात सत्कथाकिन्नरामुद्रादंशं घेर्द्वादशीदिने भारिकान् योगिनः कृत्वा प्रत्यमुच्यते ततो वहिः वितस्ताजन्मपूजार्थं त्रयोदश्यां ततो नृप
दीपमालादिदत्तुः सनौका नृयोभ्यगात्पुरं सुभाषितानि संश्रूयन्मंगीतानि जलांतरे समारोहावरोहाभ्यां संपौराशिषमग्रहीत पूजा
र्थं प्रस्फुरत्पौरदीपवलिच्छलात् वितस्तातरमायातातीर्थं कोटिरिवाभ्युतत पारावारतटप्रज्ञादीपमालास्तदा दधुः अवेना समुरोन्मुक्त

राम
२६

सुपर्णोक्तुमश्रियं वितस्तावलिपूजाप्रनागरिमुखनिर्जितः लज्जयाकंपतीवेदुस्तेवाप्रः प्रतिमाछलात् गर्वखवीकृता राति सुपर्णोद्वली
लया सर्वोरात्रिसर्गाध्वं चर्वोरात्रयत्सुखं वंधोसौगुणिवंधोदिनपतिपं स्पेदयानुग्रहादृष्टा कुत्रनसर्वदर्शनसुखात्तच्चक्रद्वयस्थितिः
निधौतस्यसुतोपितुर्विसदृशो लोकव्यथोत्पादकौ यौ कालोयमिति प्रथामुपगंतौ क्रूरग्रहो निश्चितौ अत्रोत्तरेनुजदेववशात्कलुषिताप
यः आधामखानेनिः शेषदेशमाक्रामयद्दृष्टा यत्राश्वेवातिकठिनस्तत्रोत्तरेत्रितयेत्रिणाः दुर्मित्राणो भजद्राजितस्मिन्सोपि स्वतंत्रता स्फोते
भीतेन कामास्त्रेणस्त्रेनरसिको भवत केवलमृगयासक्तश्चमत्कारश्चमिर्वधात् सरसामंतरेणपेयत्रनुत्रापितिष्ठतः मृगयारसिकस्यास्य
रात्रिदिनमिवाभवत् किमुच्यतेन्यनीचत्वयद्रूपैर्यवहारिवत् एतेनसंहृतपसोषविक्रयोनगरेकृतः अथैकदाविभज्यासौ यौ वराज्जमदो
दृतः क्रमराज्यं नखत्ताज्यं यौ प्राज्यपरिच्छदः यत्रयोत्रोपविष्टः सपापनिष्टोप्यनिष्टवत् अभवन्तीतिताग्रामोणाकंदमुखरादिशः प्रसा
दमतुलोदप्रप्रतिग्रहदृष्टोसिति प्रतिग्रहदृष्टात्युग्रः संजहारपदे क्वचिद्गीत्ताक्वचिद्गीत्ताक्वचिन्नीत्यात्रि। लोभयन् लोभयन्सोवलात्का

राजते

६७

१७७

रात्रिकेषामहरद्वये सप्राकृताश्च व्याजमैत्री कुर्वन् गृहागतः लोभादस्यास्त्रव्यांस्तानन्यन्त्रितैरेव च यत् नीताचारकृताघक्त्या सभया
स्तादृशान्त्रिय- तदुक्त्या दंष्ट्रयत्तस्य ग्रामीणा नैव कवजः तत्तद्विनिग्रहस्यानसावधानमतिस्तदा सतार्किकश्च वासुधोराधिपैर्दुर्जयौ भ
भवत् जायास्तु घादुहित्रा घाभया येष्वभनगृहे बलात्प्रविश्य संभुक्त्वा निर्लेजैस्तस्य सेवकैः समेष्टमत्स्यकुंटे स्तेषां त्वाम्भुजोत्तरे मधु भोज
द्वमदोच्चैः श्रौसैर्भास्त्रमवाद्यन् तदुल्लाश्च कुसुलेऽप्यशालाभ्यः पीनवत्कराः कीटिकाभ्यः स्वयं मधु कुंटे वैलकारिभिः सेवकानौ च
तीतस्य कियती वाप्येते मया ये धर्मध्वनिवास्तव्या न घृताभ्यंगमकारयन् हसन्तीरिव ज्वालाभिस्तैलपूर्णो हसन्तिकाः तात्कारयित्वा ये दीपानि
शास्त्रज्वलयन्प्राणः स्थादि कुत्सिता चारंभासां तद्वभूषतिः विज्ञप्य देजितो लोकैर्निर्गंतुनाशकं दृष्ट्वा पीडां माकुरुते त्यादिसा जहते ब्रुत्याव
मी अवोचन्नितितद्भृत्या राजा क्रंदतुपीडितः वैरं योगुरुभिः करोति सततं पुल्यात्सलं दुर्जेना लोभात्तं च यमातनो त्यग्निदेन तदानभोगाजि
तः दीनान् ग्राम्यजनान् श्रपीडयति यो निर्देतुमत्यासि पत्न्या सन्नविनाशिनः सविभवस्ताया यथापका कुर्वन् स्वसैन्यसामर्थी कुघ्नदेनपु

राम०

रेस्थितः एकदा जैननगरे मृपाले सवलोभ्यगात् तदिने शकितस्तस्मात्पूर्णदक्षिभिः स्वसैन्यसंग्रहं राजा राजधान्यागतो करोत् वितस्तोत्र
वसदारुणैर्लपूर्णचतुर्गदे तरदायामयं कृत्वा दशकेन गगन्तरे सेतुबंधं यथाज्ञेन कदलाव्यमयेन यः स्वकृतं तं तदाज्ञासीत् विघ्नमिव भी
तिदं नगरोपपन्नवाशं कीदृशं स्थोयत्नमास्थितः पुरात्रिष्कालयोमासं सुते मेव युक्तिभिः संतापप्रदमुक्तरायाणि मिहालोच्यापिरम्य
गुणैर्यो वच्छत्यथ दक्षिणा यनममुं ज्ञात्वा हि मातिप्रदे लोकानामसुखसयार्थं मुभयो राघे पुनर्यो भजत्यर्थो येव परोपकारनिरतः सूर्यो
यतस्मै नमः क्रमराज्यांतरं प्राप्ते तस्मिन्द्वैराज्यशकितः स्वासौरे हो ज्यत्वा नं समादेषी न्युत्रमित्यदः पुत्रमेव सरोदुस्तादृक् प्राप्नोदुत्त
रः यत्र सत्प्राणा संदेहे गतिर्नान्या त्वया विना मन्यत्रावेशाणो युक्ते शयितस्य तदासनं आसीनस्य समुत्थानमुत्थितस्य च धावने कि
मन्यस्तत्पमेवोक्तेत्यक्तापि श्रुतयेव त्राणं यद्यागच्छसितं तूर्णं पूर्णं प्राप्स्यसि वाञ्छितं अतितूर्णं न चेत्प्राप्नोमपि जीवति विद्वले गते
मपि मदभ्यर्णं पुनरागमनेन किं तावत्त्वय्यपुरं प्राप्तः सोभर्तुर्गो नृपात्मजः राजानीकैः समं युद्धमुद्धतं सवलोभ्यधात अथोदतिष्ठ

राजते- तुमुलस्तत्काले सैन्ययोर्द्वयोः-अनद्वयानसन्नद्वयुद्देशासुदुस्मदः-अष्टाविंशाद्वदस्मिन्नपचत्रिंशोपिवत्सरे वैरं नीत्वा पिता पुत्रोपि
 २८ पुनः-कारितोवधः-तत्रत्यादरादावप्यपरिनः-सरितो जले मम जुस्तद्वयाधेन शेषपूर्णममृतारः-हत्वामृत्युरिवात्सुग्रातदिनेनृशतत्र
 १६ पी नो मेतुवधमुष्टिघनदीपारं समासदत्त धिक्तेयः-पैतके देशे साणीयेपि निष्कृपः-परदेशजयेत्यन्तातादृष्टिः-घंस समाचरत पापास्ते
 शिवजादायागहोत्वोभयवेतने भूपमुद्देजयामासुः-फलं यानुभूयते उच्चः-सत्फलदोयथायमदमप्येतादृशतादृशतावता स्पृधोया
 ददियेषदंतजनकेनैकेनमंदः-सुतः-भास्वानभ्युदितः-सतावदतुलः-सर्वप्रकाशोयतोयन्मादात्स्यवशेनवव्रगतयो धस्नाभवतिस्वयं
 तदेशकाष्टदैदुष्टैः-प्रजानां नाशहेतुना-आदमस्वानोवित्राणोलम्प्याभांगैश्चतत्यजे इत्या तंकादिभिर्दुः-खैर्वैरं देशेन जीम्यते सर्वना
 शकरी सास्तुभूभर्तुर्वद्वपत्यता सोचतेषां स्वमेदोमाभूपाद्वरास्परं साजयेताथवा दुष्टः-सुतः-कस्यापि दुःखदः-प्रजोतकपरीणोक्रौं
 राजपुत्रावुभावपि सूर्यस्यैवमदीभर्तुः-पंगुकालाविवादितौ-अपकर्तृद्विपन्नग्रान्दयमानः-परानपि समोदातागुणग्राहीसामीह

राम
 २८

लभ्यते कथं व्यथितो यस्तु ते दुःखेः सोऽस्मिन्नागपविषयः शृण्वन्तु रुदिता क्रंदमिति पोरगिरः पथि पाददा हयार्तोपिनगरानि
गान्धर्वः पुत्रोऽस्मिन्निमवेत्युष्मतिनृपावोढो धरः स्यादिति स्नेहात्संपदमस्य यथतिनिजामुल्लेख्यनीतिक्रमे जात्वा ते वलवतमात्स
दृशंतादृग्भिवाणं कते येनासन्नुसुखो न जातु लभते निद्रासंचिताज्वरः बद्धमल्लिकजप्रयेन सयदा जालिणा हि देतो भ्रातृद्वेषणा दभू
वकदने काश्मीरिकानां महत तद्वज्जैनमहीभुजो स्यत न यदेषा किमालोक्यते तन्मा भूद्वृत्तं ततिनृपगृहे शेषे विनाशप्रदा रतिमार्गे क
षाश्रुचयनग्रास्याणो जैनभूपतिः वधात्कुत न यनिदं न्यायस्वय्यपुरातरं तीरद्वये वितस्तायाः पितृपुत्रवलद्वयं नवीविशत्समाप्त
नैपरस्य जयोधते अत्रांतरे हाज्यखानः पाणोऽमागतः सुपाणो देवसदृशो दणाभ्यां समासदत्तः श्रुत्वा वराहमूलोत्ते पुत्रप्राप्ते वला
न्वितं अग्रे भक्रामखानं तं सत्कंते व्यसजन्तः कालापे सो हाज्यखानः प्रेमाश्लिष्य कृतादः प्रीतिनिष्ठं कनिष्ठं ते भ्रातरं स्वसमा
नयत अन्ये कमानितं दृष्ट्वा जनकं न निजानुजे आदमखानो वित्राणस्ते त्रस्तो गदिगंतरं शाहिभेगयथा सिंधुसमुत्तीर्य वलान्वि

राजत तः प्रापश्चैसिंधुपतेर्देशंकसपरिच्छदः इत्येति त्रिंशमेव ध्वज्येष्टनिकास्मयुक्तिः हाज्यस्वानान्वितस्तुष्टोनगरप्रापमूपति शिशिर
 २२ समयेयोभूत्स्त्रिष्टश्चिरंरुतपसतिधरणि कुरेधतः कालेनिनायशुचाकुलः कुमुमसमयेप्राप्योघानेविकासिलतो ज्वलेकिसलयर
 ११ तः सोयंभृगः सुखेसमतेपुनः अस्मिन्नवसरेतुष्टा हाज्यस्वानो धृतं चिरात् यौवराज्यपदप्रापजनकाज्जकोपमात पितुः प्रेममणिं प्रा
 प्यसद्यभक्तिपरायणाः हृदयान्नात्मजज्ञातुश्रीमा आर्द्रावकौस्तुभे विनयसिद्धदेवायजानुसंनुचिता कृतिः हकारद्वयसद्गणस्मो
 ष्मासर्वावधिर्वभौ नतत्तोर्येनसायात्रानसालीलानचोत्सवः तदाभून्नैवयत्रागा हाज्यस्वानान्वितोनृपः येनित्यपरितोवृतोगाणशौतेरस्य
 यंभक्तुज्वलेः पुत्राभ्यां सहितोदितस्त्रिजगतांनानाविलासान्मजन् कालोगच्छतियस्यलास्यललितंगीतंचयष्टावतः शस्यः कस्य
 नतन्मस्यविभवः कैलासवासोभवः ॥ इति जैनराजतरंगिणां आदमस्वाननिर्वासने हाज्यस्वानसंयोगवर्णनेनामत्तीयः सर्गः ॥ अ
 त्तोरेमेदनवधुरयादसेतः शृंगारमारकुमुदाकारोदिशिः मानांधकारविनिवाराभा नुमूर्तिः स्फुर्जलतालिललानानावयौवनश्री

ततः॥ अत्रोत्तरेमदनबंधुरयादृशतः शृंगारसारकुमुदाकारोद्दिगीशः मानावधेत्तत्सवेराजापुष्पलीलाविकीर्षया ययौमरुवरान्मो
बोनोकानूरुः सुतान्वितः तारंरुतेजलीराज्ञेवितस्तातरगावभौ शक्रसेवविमानालिः तीरद्वयोपशोभिता द्वारोपरिगवासास्तुष्टायाप
विभूषिता स्वकीपराजवासस्योराजावंतिपुरादृतः विजयेणादिदेशेषुना द्येद्रुमुपाविशन् हरांशभूभुजेजेतुपत्रराजसभानिभात
भावासक्तोभवत्कृत्वावद्वधासंमनोभवः सालंकारमबंधनाः सिद्धांतश्चतविश्रुताः यत्रांतः काराणोक्ततादृशोरागायानाचपिनानाया
मगताश्चारुस्वरागमनोहरा यत्रगीतारसस्फीतावभुंयुवतयोपिच कलाकालापवेनासीन्मानमानससौख्यभृत् रंगरंगदुचिलोका
विद्याविद्यानसंशयः प्रतितालेकतालादिवद्वृत्तालविभूषितं तत्रतारावनाराचसंज्ञानेविदधुर्नटाः उत्तवानामकामास्त्रिगायनीनयनोत्स
का लास्यतांदवनृत्तज्ञानकेषोरंजकाभवत भावानेकानपंचोशतस्योस्ता नोश्चतावतः दर्शयंत्योवस्तुपात्र्यः तामूर्तोद्वभूर्छना पासां
नृत्तचंगीतेचत्वत्तोमेत्सधिकंमुखं इतिवादोभवच्छ्रोत्रनेत्रयोः प्रेसासासो पात्रीगानपिकधानेरंगाधानेतदाकृतन दीपचमकना

राज
१००

लास्तामधुपैः परितो वृताः राज्ञेराज्येसाणा तृष्टेर्न तं प्रसागतैः सुरैः दीपमाला च लासुक्तानूनं देसो बुजस्रजः जलातर्विविताका
पिदीपालीनागलोकतः वरुणेन नृपप्रीत्यादापिते वाक्यतत्तदा तादीपिता दीपमाला द्विधारेण च काशिरे दिदृसागतनागानां फ
णामणिगणा इव किं राज्यालोकभावात्तटभुविमिलिताः पूर्वभूयालजीवाः किं व्योमस्तारकौघः शशधरविमुखः सेवनायावतीर्णः किं
वासिदाः सुरैर्दानिजरुचिरुचिरः प्रेसाणयोपविष्टाः किं वेता दीपमाला इति जनमनसां मास्तद्वराद्वितकैः सोसां देवपुरंदरः कविबु
धाविद्याधरासेवका अंतो देवसभा सदः सवपुष्पासिद्धाः अमी योगिनः पता अश्वरसोरसो जितगुणा गंधर्वका गायनारंगो ये त्रिदिवस्य
लीति जगदुः सर्वजनाः प्रेसेकाः अंगारसारचूर्णादिगंधकौषधयुक्तिभिः रागैः शिल्पिकृता लीला क्रीडालोकमरंगयत तथा सो
षधसम्पूर्णान्नालादृक्क्रिकाणधनाः निर्यात्कुसुमसंपूर्णस्वर्णवल्लीभ्रमं व्यधुः सयाकारानलज्वाला निर्गता सलिलांतरात चक्रे प्रे
सकलोकानां त्रासाश्चर्यमयोदयं नालकादुस्थिता व्योमिज्वाला गोलकं पंकजः राजद्राजतरोचिष्काजीवशुक्रोपमा व्यधुः रज्जुबद्धा

राम
१००

गमदूरं ज्वलन्त्योषधनालिका आहूते येन यानीतास्ता दृश्यावहोगताः गतागनिर्कुर्वत्योदीप्ता उल्कादिवो ह्योः प्रसक्ताणो प्रिया
दृष्टीरहरन्नुतावहाः अत्र पात्री करस्यापि ज्वलन्त्योषधनालिका फलोको मुक्तसद्गणं स्वर्णं स्वर्णपुष्पं श्रियं यथात वक्रिक्रीन
लीलाया युक्तिज्ञेन महीभुजा शिष्यपित्वा दमेभा रयितास्तां सर्वोपदर्शिताः सारस्तदुपयोग्यात्र दुर्लभा योभवत्सुरा तद्वक्ति शिषि
याराज्ञा स्वदेशे सुलभः कृतः प्रश्नोत्तरमयोऽस्वोक्तिदमेभं प्रतिपादता पारसी भाषया काव्यं दृष्ट्वा यत्कुरुते न कः तशिल्या मतिक
ल्पिता स्मवसदा संगीतवो घोरासः सालंकारविचारचारुधिषणा काव्यचतुर्कोशले सद्यस्त्र श्रवणादः सचनवशे त्यादनायो घमः श्री
मं ज्ञेन महीयते वेदमेतत्तस्यैव कस्याधुना रघुज्यादोल्कादराख्यस्य शिष्यः सर्वगुणो बुधे खुरासा न्नागतो मल्लाजादकारव्यो महीयतः
वादनात्कर्मवीणायाः प्रायातुलमनुग्रहं मल्लाज्यमालनामापि म्लेच्छावायोयकारकः नारदावा सवस्मै वराज्ञो भूदतिरंजकः तुर्वीणाध व २
१ः सोहं सर्वगीतविणारदः उद्धनवगीतां कंकोशलं समदर्शयन् अन्येपि जाफराणां घामया सह नृपश्रगाः तौ कन्दुकरानरागानगाय

राजते १०९
वीणायासमे गीतं द्वादशरागं कंजीपतानः सभोतरे श्रीरैवैक्यमिवापनास्तत्रीकं रोस्थिताः स्वराः देशसंस्कृतकाव्यजोराजो निकटकैवास्पभ
त पंडितो नो स्पृष्टो माख्यो देशेन चरित्रकृत देशभाषाकविर्योधमदः शुद्धचनारके चक्रे जैनप्रकाशाख्यराजवृत्तांतदय्यां भट्टावता
रः शाक्यमदेशयेयाभिपारगः व्यर्था जैनविलासाख्यराजोक्तिप्रतिनूपकं वीणातुं वीरवावायाः सर्वाः तुष्टेन भूभुजा सुवर्णां रोप्यारलोघै
धृष्टितास्ताश्चकाशो तद्वाचिकांगिकाहार्यसात्विकाभिनयोज्ज्वलं नाट्यदृष्टाजनः सर्वश्चतुर्मुखशंसत इत्येवैवर्गविद्राजात्रि
जगत्ख्यातं पौरुषः त्रियासस्त्रिविधैर्नृत्तैरनयत्रिदशोपमः स्फुरद्विचकिलो ह्यासदासंभवनतारं आसदत्तारकापूर्णचंद्रमिवाव
रं ततो विमलकुंडलोते पानक्रीडामहीपतिः कर्तुमचक्रमेतत्रपुर्णमत्रविभूषिताः पितृप्रेमामृतोत्तिक्तो दाज्परख्यानोपभक्तिमान् वसंत
वर्णनो निश्चाटुक्तिमवदद्विभोः संगीतनादनिपुणात्कलंकं भृगात्कृतानिलं व्रततिलास्यविधानदसम् गीतप्रियेनरपते किमुसेवि
तुं त्वामाप्नोवसेत तत्रोत्ताराणचक्रवर्ती मेघादंबरमंवरं यदि तदनिर्गृह्योभावयेनित्यंती साकरातेन दिवंसेत तत्राप्यहोवाधिताः स्वामी

नः शशभृत्स्वयोदयहतोदः स्वादितीवागता उद्यानेतवेदेवसेवनपरः पुष्पञ्चलात्तारकाः पेकातंककलेकिता जलमयापो भोगिदे
हास्त्वदेशे विलसंत्युपात्तविषयाः सन्मार्गे विघ्नो घताः योयाताः स्वयंमवदेव विलयं श्रीमत्पतापो दयादस्मिन्दर्षमयेव संत समये
प्राप्ते पपूरायथा श्रुतेतिभूयति दृष्टोदाज्यस्वानायसत्त्वां सौवर्गाकर्तरीवेधमप्रमेये समर्पित यैर्यैः सेवाकृता तस्य शास्त्रादेशे
विचार्यतान् पुत्रस्नेहेन मृणालो घोषाष्टाधिपान्वधात् मेष्वाघासे पसिधौ घमग्नां स्तान्सेवकव्रजान् प्रसादपट्टपोते समुत्तीर्णा
न्यधान्नृपः विद्वद्भीतो गिभृत्येभ्यस्तस्मिन्नवसरे नृपः सुतामानंदवाण्या द्यौव्यधात्कनकवर्षाणां दत्तमार्गोपचारायाराधिपादर्श
नागताः प्राप्ते पट्टपरीधानमानतुष्टानेके भवन् तान्विलोक्य भवनोपवनादीन् पुष्पपूरपरिपूरितनौकः संस्तुवन्महद्वराज्यनिवासान्मा
पजैननृपतिगंस्व ॥ इति श्रीजैनतजतरंगिरापो पुष्पलीलावर्णने नाम चतुर्थः सर्गः ॥ अत्रोत्तरसुतप्राप्त्या निश्चितः सकृतो घतः
कुल्यानवनवाखर्षन्प्रतिष्ठारसिको भवत कविश्रीजो नराजो या स्वसन्दर्भात्तरेव्रीत यं प्रविस्तारमीत्यातद्वर्णनेन मया कृतं एकैवास्त्य

राज १२ मरावती ननु पुरी साक्षात् निर्माणा कातत्राप्यत्र सदा विमानवसतिर्देवादिषु श्रूयते सोभं भूमिपुरंदरः पुराणतेजुर्वचनवतोपत्रेते निवसेति
 मानसहितास्तोभमिदेवादयः श्रीजैननगरेपंचदशेदेयाकृता पुरा राजधानी नवात्युच्चाविहृदिवगृहोपरि तस्याः समीपेनृपतिश्च।
 त्वाशिंशेषवत्सरे दृष्टिकदारुसंवदं राजवासेनवव्यधात यत्पृष्ठेस्वर्णकलशोभाति भाति मनोहरः हेमयग्रवोन्मुक्तः शंक्राश्र
 तकीर्तिवा यद्द्वाराग्रनियुक्तेभ्यस्तत्तत्कर्मसमादिशन् आजीवंसोवसद्राजाराजधान्युज्जितस्थितिः यत्रवापिगताहंसागीतंशसास्व
 नछलात कुर्वतीवसमीपस्थागायत्रीतो गिसंस्कृते यत्रखंडीकृतारतिः सुपर्वाधिपतिपथा सर्वोदः सुखगंधर्वचर्वणोरनयसुखय
 दंतरे सुविस्तीर्णाः सर्वदर्शनमेलपः काचभित्तिमयोभाति च्छसिंहासनोज्ज्वलः यद्गर्भाक्षपसंदर्भनिमग्नपुसंश्रितात वोतापि
 सफलं पातः पातघ्राणसुखमदः॥ कुलकम्॥ कदाचिल्लादरंदुर्गयात्राद्रष्टुगतो नृपः राजवासेनववृत्त्वाजीर्णोद्वारमकारयत् स
 मुद्रकोटादारभ्यपावच्छीद्वारकावधि तत्तन्नवनवादासवालयेतुदशन जैननामोक्तितान् ग्रामानकरोन्नगभूषितान् उपीरमहापद्म

श्रीमत्पद्मगर्भविज्ञानं तदन्तर्गतप्रज्ञानमर्पितं त्रिपुरेश्वरी उदरे मेदुरं सोतोराजालं बोधः कथं अन्तर्गतसितेशानैर्वेदादसेत्रभू
मिषु अस्तु नम्रशिरः शेषश्चित्रमिंद्रोपि चाभवत् सत्येभ्यो नित्यतः प्रेम्भ्यः सस्मात्प्रामभयेदौ मत्स्यानामन्तर्गतविज्ञानासिधुसं
गमे अर्पिनामतिप्रज्ञानं श्रीशंकरपुरेनपः अपेक्षविदेधेयायां न फलानि सदीरुहं अश्मायां व्याधत्तसत्रे व्यजनसौरभैः क
थनकुंकुमस्याभूतं धमेदकथनः अखिलसत्रेण विजयं स्वस्तिना उदरे मेदुरे सिद्धप्रणामो यत्नतो विभोः अन्तर्गतमविधिनेक
त्वाभूत्पराधुना श्वल्कस्थाने व्याधाद्राजभारिकानां भिसारिकानां गुणीमुखो निराचारः साचारो यवनो द्विजः नातोषियस्तदने
नक्रमीरेषु सनाभवत् शंभुश्रीपतिजकुधातुमुनिभिः पूर्वरेवेत्येजातेनापि कृतः अमस्त्रिपयगागेवजातानदी तेषां स्वार्थमभूद्
सोनरपतिः सोयपरां पेषु न देशे स्मिन् सुधियानादीनेवनवानानापया कृष्टवान् नवीनोदारकेदारभूभ्युत्पन्नप्रतिस्थले कृताधान्य
फलैः पुष्टादृष्टाः पर्वतसन्निभाः धान्यकूरुलान्नसामृद्ध्याः क्वचस्थली प्राप्ता प्राया जायस्माद्दृष्टिपदिनेदिने दुर्लभोपद्रवा

निष्ठा यत्र यत्राभवत्तसिन्धुः समुच्चरवसस्याद्योतत्रतत्राकरोन्त्यः नतत्स्थलेनकोतारो न सदेशो न सारथी यत्र नानीयकुल्याः स्वाः स्वनामो
 कः पुरीयेधात् न सानदी न तत्रेन सग्रामो न सापुरी न तत्स्थानेन पद्राज्ञा जैननामो कितं कृते यत्र यत्राभवत्तसिन्धुः प्रादेशस्तत्रकुल्या
 यथा द्राजासरः पक्षिविषमृगादभूषितं धन्यो वारिधरो धरोपकारो गायुक्तः सदा जीवेनैयः सिन्धोः सलिले निरर्थकतया नित्ये निरुप्या
 न्वहं कातारेष्वफलेषु केषु चिन्मेषु च त्वमीक्षो यतस्तत्ते को दित सर्वस्य विभवो लोकः सुखि जायते लोके इल इति ख्याते यदगाधं सरो
 वरं तस्मिन् प्रतिष्ठापत्ता वा दृष्टानं क्रियते मेनाक आराज धाय दीर्घसुरेश्वर्यो सरोवरं नौका नूढो चरन्ति स्योम्नि वेदुः सुनिर्मले अरित्रय
 त्राय त्रातः सोदीनाः परमुदराः पोताश्च वारुचनपोता रात्रः शाकुनिका न्विताः तिलप्रस्थानता यत्र तरिनी त्रिपुरेश्वरात् संगच्छते सटां को यत्ने
 को द्रष्टुमिदं तुका श्रीपर्वतोपि षट्क्रोशस्तीर्थस्नानफले स्या स्वसंगातिष्ठलाघवसज्जतो वदिवादैर्निशं शवलंति द्रुमा यत्र कसंति चप
 वेताः पुंयश्च नागस्लोकं जिलातयेत्र विविता पञ्चलत्वाभूषासि शिलानिसरसीरुहो तत्सौगे ध्यमिवाघ्रातुमानतानी संतजनः यत्नं कापुग

लोत्येसाखोदयदयसंममात जानेयातिरविः कुर्वन्त्यदमपनदयं यत्रतीरेसुरिभ्यः सेत्रेभुक्तिविमुक्तिं वाराणास्याधिकेभातितीर्थे
जिविरजिते विहोरेयहोरेभ्यः सुकृतकर्मठः आश्रमेरश्रमेरजवासेः स्वर्गोपमायधात दीर्घेश्वतुष्टिकाहस्तेनृत्यतइत्यतइवसूत
त्यंतइवसूताः दृष्टंतेयेजनैर्देहादेमच्छत्रवरोदराः मध्ययुगलापेयोसिद्धपुरीनामप्रसिद्धंनृपतेर्गदं स्वसिद्धैः कुरुतेसिद्धविमानावलि
विभ्रमे जीर्णोदेवालयपत्रराजधान्यंतरीकृताः धृत्योन्नत्यानिजस्थित्यासत्यायोभूभुजाकृताः यत्रसर्वतृणालेदनिर्भेदोत्पन्नभूस्पली
सेचरिण्युर्वराक्षोसफलविधिताधिया एकत्रदेशयत्रातः सत्रंश्रीजेनवाटिका योगिनायात्रपूजार्थकृतंभोगाकृतस्संयं मध्यपुष्करिणीम
ध्यसंक्रांतस्वादलिमया यत्रैतिहिराजोपियोगिचक्रांतरेक्रवं भूपतिर्भोजयन्योगिसहस्रंमीलदीप्ता निष्ठापमकरोन्निलंकिंतप्त्राकिं
तप्योसमाधिना आदारमनुतीजोवकीर्त्यारसवतीश्रिया देवोयक्रियतेयत्रसर्वारसवतीप्रजा पक्वान्नराणयोदभ्याभ्रमुभ्रमप्रदाः वि
भ्रत्यभ्रभ्रमच्छाशरदभ्रत्रियोपमापेवाधर्ममंगदंतेभ्यंगनादमिषाद्भवं समिलत्तारसारावश्रूयतेमृगयारवः सामोदकामनिर्मुक्तमो

राज
१०४

दकायत्रयोगिनः-अमघर्मोदकाजग्धे-जातारात्रःप्रमोदकाःयोगिस्फुरत्कारलिष्टदधिरिग्धासनश्रुलात योगाच्छशिकलास्त्रावास्त
त्रवांताश्चकतन॥कुलकं॥मारीनामनदीतस्माद्वितस्तोतरमागता केवलंयाभवत्पौरस्त्रानपानप्रयोजना हस्तिकर्णाभिधेसेत्रेयुक्तपारा
ज्ञाप्रवेशिता सिंधुसंगमपंथंनिर्मिताशालिनालिनी मृतानां देहदाहेन स्वर्गदोनगरांतरे समारिसंगमः-ख्यातो जातः-संगाद्वितस्तया य
त्सेत्रपालाः कालेन किंकारपंचवारिकाः-पौरैः-शवदौहोत्यमगृह्णन्त्युल्कमन्वहं मत्तितप्रमयेराजाविज्ञप्रः-समैपेकदा दंडयित्वा किरा
तां स्ताज्यावशुल्केन्यवारयत् ततः-प्रभृति तत्स्थाने विमानानगरांतरे दसंते दर्शनद्वेषिलेखानां हृदयः-समं निर्गलावयंजातादृतिवशिवि
कारकैः-यत्र दसंते प्रनृत्यंतो दश्यंते वाघनिः-स्वनेः-दिगंतरीयपारित्यायवराजाप्यवारिताः-प्रियानुगमनं नार्याश्चितामार्गसंक्रुर्वते-अर्थिसंघोपका
रार्थं पौराणां मुक्तौ नृपः-विहांसुदुर्विस्तारं तत्संगमते दृश्यत सचहाज्येविहारश्चपारवारेपुरदये गृहश्रेणिमणिवातनायकश्चिपमापतुः-अ
न्याप्रतिष्ठास्तत्कालं राजा स्वस्थेन कारिताः-श्रीरुघो नृपतिर्वभूवकविता राज्येतदायेभवत्सर्वेतेकवयः-किमन्यदपितेसुदाः-स्त्रियोभारिकाः-संस

राम०
१-४

घापिकृतानितैः प्रतिगृह्येषाविनिविधानिधीराजचेद्गुणानगुणेषुरसिकोभवेत्तादृशः यत्रशालविशालास्ताधर्मोपेगुणशालिना कृ
तायाभ्यः श्रुतशदस्तर्कव्याकरणोद्भवः आचार्यपुस्तकावाससदायान्नसमृद्धिभिः पाठयन्सर्वविद्यानोवर्धयामासमंजसं नविद्यासुखयो
संधिस्तेजस्तिमिरयोरिव शतियंयं वचश्चक्रेमुनीनामभयप्रदः सौराज्यसुखितेदेशेविद्याभ्यासपरायणो अर्कसीत्सर्वदार्ढ्यंनृपतेः
स्वस्पृचान्वहं राज्ञोत्यत्तान्नपस्तादृक्कुक्षोभून्प्रविष्टया यथापंडितसामग्र्यायामग्र्यामविदद्गुणैः येषास्वमेपिपांडित्येनाभूज्जातुचि
दन्वयेतेपिभूयप्रसादेनजाताः पांडित्यमंडिताः वर्धिताजीवनोपायैर्देवेनफलदासंदायाताः सहस्रशारवंत्वेविद्याः कल्पलतादिव न
साविद्यानतच्छिष्यनतत्काव्यंनसाकला श्रीजेनभूयतेराज्येनाभूद्याप्रथिताभुवि विदुषामान्यतादृष्ट्वाभूयतेर्गुणिवंधवात् कांसंतिस्मा
पिसांमंताः पांडित्यनित्यमादरात् निदाघकालेविषमः प्रतापोददेद्दृष्ट्वांतृणागुल्मपूगान् बंधोनकेषंधनकालएकोयोजीवनेस्तान्वि
तातान्करोति सैकधरधरानाथोयवनैः मीरितः पुरा पुस्तकान्सकलास्सर्वोत्तृणान्यन्निषिवादेहत तस्मिन्कालेबुधाः सर्वेसौमुलोपद्रवाज्जवा

तद्वहीत्वा पुस्तकान् सर्वान्यप्युद्गृह्यन्तं किमन्यद्विजवेदेषो सर्वेयं यामनोरमाः कथावशेषतोयाः पद्मानि वदिमागमे सुमनोवस्त्रमेरौ नात्रा
 ज्ञाभूषयतासिति नवाकृताः पुनः सर्वमधुनेवमधुव्रताः पुराणतर्कमीमांसाः पुस्तकानपरापि दूरादानाप्यवित्तेन विद्वद्भ्यः प्रत्यपाद
 यत् मोक्षोपाय इति ख्यातेवासिष्ठे ब्रह्मदर्शने मन्त्रस्वादशृणोद्वाजा श्रीमद्वाल्मीकि भाषिते श्रुत्वांशोत्तरसोपेतां व्याख्या स्वमेपिनो नृपः
 अस्मादीदृशिकांताभावभवक्रिया इव योयज्ञायाप्रकीर्णोस्ति सतज्जाघोपदेशे भाक लोके न हि जनानानाभाषालिपिविदोऽखिलाः इति
 संस्कृतदेशादिपारसीवाग्निशारेः भाषाविवर्धयान्न तच्छास्त्रं सर्वमचीकरत् धातुवाटसंयथकल्पशास्त्रोदितानुगुणान् यवनाभ्या
 पि जानन्ति स्वभाषा सरवाचनात् दशावतारपृथ्वीशयं यराजतं रंगिणीः संस्कृतारसीवावाचनाद्वा स्त्वकारयत् स्लैष्टैर्वहत्कथासा
 रं द्वाटके श्वरसंहिताः पुराणादि चतुष्टया वाच्यते निजभाषया कश्चिद्वक्ष्यत्वा शुचिरुचिचिरं धर्मशास्त्रं पवित्रं धेनुचिन्ने पट इव तितोरंम
 नेतत्क्रियायः आकार्पाये प्रतिदिनममुं पश्चिनी पत्रतुल्याः कृत्वा धारा अपि धृतगुणा गृह्णते तन्न किंचित् नो वै धननगिरेयात्रा माकार्पादिषु

गातः तीर्थयात्रोत्सुकराः कदाचिदभवन्मनः एकोनचत्वारिंशेऽपि तस्मानुवासे यात्रादिदृश्याभूयोजगामचिजयेऽथ नानावर्णाश्रुक
छन्नेः प्रेसकेः परिपूरितं पुष्पाकीर्णमिवोद्यो नमद्रासीदंगमंजलं यत्र वांशपालाघाराजानो वीक्ष्य सदृशः तद्वैदर्शनायातादृषमन्वभन्ति।
ति गगनेतारकापूर्णादीपाद्यंगमंजलं यत्रान्योन्यतुलांचक्रोरत्रौ कविबुधार्चिते अमावस्यादिने प्राप्तेः नानानागरिकासु वैः शुभे शुभ
दं यत्र शतचंद्रभुवस्तले दीपवृत्तानवासेषि यत्रांगतरे स्फुरन् दधेतारके ध्ये घत्कृत्तिकर्षचयो यमां विजयेषादप्योत्थापभूपः पुत्रद्वया
नितः पद्मामुल्लप्य दुर्मांगं प्रपदे वासौ रस्त्रिभिः दृष्ट्वा क्रमसरोविष्णुपादमुद्राकृतिं प्रभुः पादप्रणामजानंदमविंदकृत्ति सुंदरः ब्रह्माच्युते
शगिरयः पततोपरवच्छलात् अकुर्वन्कुशलप्रश्नं हं राजमहीभुजे कस्तुरीकुसुमपुष्पांकोष्ठागारावनिंगिरैः दृष्ट्वा तुष्टो नृपश्चक्षो यो
गिवेष्टां हरेस्तनुं अथ नौकां समारुह्य धीवरैः पंचषैर्वताम् धत्वा सिंहमदृमांच चचार सरसोतरे गीतगोविंदगीतानिमत्तः श्रुतवतः प्र
भोः गोविंदभक्ति संसिक्तो कोप्युदभूतदा कुंजप्रतिश्रुतो मंजुगीतनादस्तदावयोः अनुगीतश्चात्रस्थेः किन्नरैराजगौरवात् साणं सतेत।

राजं श्रुत्वा तदिमवष्टिनिमादिभोभक्तिर्मीतैरिवोन्मुक्तैर्देवैः कुसुमवर्षणं दृष्ट्वा सरोतरे श्वेतादिमान्मोक्षमाणा कुलाः तीर्थे स्नानाप्रैके लास
 १-६ शृंगभंगिभ्रमं व्यधुः सत्यं विल्ववतारस्सयेन भक्त्या प्रदक्षिणां त्रीन्वारानकोरात्रं न ज्ञातुं स्वक्रमविक्रमं यो मूढाणामसिद्धार्थेनौ बंधनगिरिस्त
 दा प्रत्यसतः हतो राज्ञा बद्धा नौ कोयदागतः सुकुमारसरोयो वत्सुकुमारः स्नानपथि सुकुमारेण वृषा नेन सुखे पुरापमिवासदत्त श्राव
 न्स्थानाभिधाः पुण्याः स्मृतां स्तीर्थं जलं शुभं पिवन्सतु हि नंतो येष पश्यन्व नतरु श्रियं जिघ्रवो वधिपुष्पाणि पंचेन्द्रियसुखप्रदां तीर्थे यत्रा
 विधायेत्येनगरं प्राप भूपतिः इति श्री जैनराजतरंगिण्याक्रमसरोयात्रावर्णने नाम पंचमः सर्गः ततः क्रमसारत्तुल्यं राजापमपुरंतरे तत्कौ
 तुकापनोदायचक्रे जैनसरोनवकुलत्वे कुसुमपुष्पो घण्टाभीभूतस्य लच्छलात् शारदीवागता प्रीत्या यमुनाय सरोवरं कुलोद्धराणागा
 र्म्यमंतिरेयत्तेन वं राजद्राजगृहे राजा राजा जोषमो व्यधात् उच्चैः पदस्थममलं रुचिरं जितांशं संपूर्णं मंडलमखंडकलाकलापं राजान
 मोषामवलोक्य हतोपतापं कां सति केन नित एमपि द्वासेऽस्याः दिगंतरीयाम्पालाः श्रुत्वेतद्गुणगौरवं नानोपायनवर्षाधैव वर्षनितराममु

वेगेन जितवायुं संताजिकाख्यतुरंगमे उपदां व्यसृत्तस्यादुच्चपंचनदप्रभुः किन्नरोऽश्रमुखः ख्यातः कंठाचूतं न वेत्सो रतीव नाद्योदपी
द्वारद्वोकोरोत्यपि प्रवालदस्तः सदस्मिः सुखलीनः सुलसाणः यथासावहमित्येतुना सहिष्ठास्यतादने पादौश्चतुर्भिः शुद्धोयोसुखमये
न चावहत कल्याणपंचकाख्यातिकल्याणाभागे ज्वलः मंड्यगौडभूमीषाः खलपपोयो महपतिः अतुषुन्दरन्दामनामवत्तिरुपा
हितैः इतो ह्यस्मै नृपो भव्यकाव्यकृत्वा स्वभाषया प्रादिणो द्रव्यसंयुक्तं सम्यसाच्यग्रजोपमः सोऽप्यनैर्घैः पदांघ्रैर्नैतया तुष्टो मदीयतेः सात्वा
कोर्यथाभूपकाव्यस्यापि मनोहरैः वस्त्रनारिक्तं जराख्यं कुंभराजो विमजयन अद्वाद्दितच्छेषनारीकुंजरकौतुकं राजातुगरसेहाव्योगो
पालपुरवल्लभः गीततालकलावयनाद्यलसालसितं संगीतचूजमापाख्यं श्रीसंगीतशिरोमणिं राक्षेगीतविनोदार्थं गीतग्रंथं सजयत
पुण्ड्रं ॥ तस्मिन् राक्षिदिवं पाते कीर्तिं सिद्धौ मदीयति तत्पुत्रः पितृवत्प्रीतिमसत्प्रदितोपदः मंडलीकाधिपो राजा स्वराष्ट्रनगराधिपः प्रादि
शान्नुपतेः प्रीत्यालला मनीयके चित्रवाणो लसत्सलस्य गोभान्मदीयतेः पशिणो मुचुकुंदाख्यान्प्रादिणो दसि सुंदरान जिघोसयाच

राज
९०७

107

रत्नोपिभूपते-प्राक्तैर्गुणैः बहोर्हि स्तोपिउल्लेखोवल्लकोरल्लकोपनः कच्चिच्छीराजहंसस्यराजहंसयुगंददौ अन्येहंसायदुसन्नाराजे
समंजयन सरस्वतर्भ्रमतस्तेनिर्दारः यन्त्रिपावनाः तरंगतरलोत्कुलश्वेतोत्पलतुलंदधुः रवुराप्तानमहीपस्यपस्यैवाज्ञाहयमभोःभू
धोमंदारमालेवध्रियतेदिगधीश्वरैः यस्यायुधोजितकारः किंकरः सुभयंकरः यमस्यचापितकारव्यचरंश्वराणीतले उत्तराणाधिपोमे।
जोभोसैदः समदीभुजे उच्चाश्ववेसरीयुक्तं व्यसजसोपधिचरं कोतेहसोदसग्लातरव्यातवस्त्राकपायनैः मदमदासुरत्राणो गूर्जरीशो
प्यतूतुषत गिलानमेस्रमक्कादिदेशाधीशादितेष्टया दुर्लभोपायनैस्तैस्तैर्नकेसूपमंजयन अनल्पाशिल्यिनः कल्पवृक्षकल्पस
मंनके भंगारवायपुद्गाच्छिल्यकल्पिकल्पितकल्पनाः काश्मीरिका अथाभ्यस्यतुरीवमादिचातुरी कौशेयकंवयं सघवद्रुमल्यं मनोद
रं जौणां स्येहादयो वस्त्रविशेषादूदेशजाः काश्मीरिकाश्च भोत्सयसमर्पास्तेनृपोचिताः विचित्रवयुनोत्पन्नानाचित्रलताकृतीः
दृष्टाचित्रकरायेषुजाताश्चित्रापिताश्च अनंततंतुसुतानवाविच्छित्तिसुंदरः वभौकौशेयकाख्यातोदेशोवशेषश्चभूपतेः नानावाविशेषवि

राम
९०७

त्रकटकालंकारसंगेचितोविद्यमानवराजितोतिमुखदः कौशेयताख्यातिमान श्रीमान्निर्मलमहोज्ज्वलोतुलगाः सत्तंत्रसंपत्तिभूद्राज्ञाते
नविशेषितोनिजविशेषोपिदेशोपिवा॥ इति श्रीनारायणचित्रोपचयशिल्पवर्णननामसप्तः सर्गः दाताभवेन्तिपतिर्यदिसा
दोयेलोकोपिदर्शयतितत्त्वकलाकलापं वर्षासुवर्षतिघनोयदिचातकोपिनृत्पन्मुदाभवतितज्जनंजनायः अथोत्तरपथादानख्यात
कीर्तेर्महीभुजः राजभूमाशिल्पज्ञः कोप्यगाधवर्णोतिकं विंशप्रस्थाभिधेस्थानिकदाचिघवर्णोत्तरे तंद्रुमगमद्राजापरिवारविभूषितः
धनुर्देउतायामांतरस्थान्दीर्घराजभिः उच्चान्तभानुवध्रातस्वशिल्पप्रयनोयतः अभवन्कलुषास्तेयेनागरजुपुरादिषु भाविस्वभक्त
भूपालदेहानिष्टेसाणादिव अथोभूभागलंमैकरजुमार्गेणानिर्मयः आगेदमकरोदमकरोत्तत्रयतत्रीचनभोंतरे निपातास्त्वलितोत्तत्र
लोकचिंतानुरंजको कवितेवसशिल्पेऽप्यचित्रोपदगतिवधात् अनीवर्तितस्तस्यग्रहस्त्वफलप्रदा सुरस्मिताणिगस्यालंबभूवाच्चर्यव
न्त्या कृत्यासुखंसुखचिरंमुचिरंविधातादुःखपुनर्जनपदेजनयत्यस्य वर्षप्रदर्शनजलदः कृषिकर्षदेतुनेतुफलवितनुतेकरकाविकारं सौग

राजे ज्यसुखिते देशे नरेणे निरुद्वे अकस्माद् सहाज्जातानुत्पातान् ददृशुर्जनाः इत्याते कागमे सेतुः हेतुः सर्वजनस्ये- अथोत्तरादिषां त्रौधूम
 १०८ केतुरदृश्यत दीर्घपुच्छोऽलंकातितत्केतुकपटाद्भवं कालेन द्रुपदं संप्रसयायेवमदीक्षितो मासद्वयं स्फुरन्नासीत्सद्योऽग्निविमले स
 १०९ दा सदेये हृदयो राजश्चित्तौघो निष्पन्नकया अदृश्यत सदाश्वा ना विक्रोशतः पुरांतरे शुचैव रुदितां क्रंदा मा विविघ्ने सणादिव एकप
 से भवच्चंद्रसूर्ययद्वा स स्थितिः एकपसमिवादातुं राज्यं राज्यं विपर्ययात् सूर्यसंक्रांतयः क्रूरदिने घातास्तदा विषां भाविक्रूरदलोत्पा
 दसादचित्तनभीतिदाः मतिमाता सया स्यत्ययं किमिति दुःखिता राजधान्यरुदश्च त्रतलोलूकधनिष्ठत्वात् दहो वरोद्वितीयस्यामुधो
 शुस्तत्रैर्जनैः उत्तान इव मृषेण मन्मसु च पितुं विषां अत्रांतरे महाघोरमनावष्टिकृतं भयं उदभूद न्यदेशेषु दुर्भिसपद्रवा सद्दं भिसु
 न कान्यदेशीयान् प्रेतनृपानि वागतान् दृष्ट्वा पृच्छन् पृष्ठे च वार्तां तस्मात्प्रवृत्तिं राजन देशे धने केषु स्याभावात्समेततः सर्वोतकृत्काल इव दु
 कालः समुपस्थितः दुर्भिसेण प्रभवतो मणीनां सामहार्धता नीतानी चेन साधूनामिव सर्वोपेयागिनां भुजते श्वा दयो न्योन्यं पिशिते सुद

पुद्गताः तत्तच्छून्याहंतः स्थनिः शेषितशवमजाः स्थोष्णिष्ठतया दृष्टमापश्चिन्तादिनिष्ठिताः सुधादिजगरदेवप्रयाताः सर्वमस्यताः का
पिविप्रस्त्रियस्तत्तदभस्यानी साणसमाः पक्वान्तं सविषं भुक्ता स्वमन्योश्च मृत्युः अवस्थावसतिं तत्कागते कापिमृते जने शून्याकेन
पुराया दृष्टा राजनपदेपदे प्रीतिं स्नेहं च दासाप्यपत्योपुत्रेपितर्यपि कुसिंभरिः सुदुत्तमो विस्मरत्यव नौ जनः खुरासानावनी शत्रुविक्रो
त्याशत्रुभूमिगे अनाभावाद्भवन्मित्रमभिषेको न निर्गतं मेजोभोसैदनामानं सुराणां राणां तरात इराकभूर्यातिवद्वावधीकोटिवलान्विते
युग्मं तस्य दुर्योधनस्यैव दृष्ट्यहराणसो अभूत्तेषां तोरे सत्यातुरुक्चनपतिसयः देशेषूद्धतदुक्कालवलावलविषयेयात् अन्यो मृत्यु
देन विघ्नो देवपदेपदे सुखप्रदं भवेदेशं श्रुत्वा नादिसमृद्धिभिः आगतास्तत्तमापालासास्मास्मान्विसता सुधा श्रुत्विति वार्तामांतां तां जान
निवनिजो मजा द्रव्यकोटिं देदौ राजा तदर्थं कुरुणा कुलः अत्रो तोरे स्वयं सिद्धकृतं स्वयं पुरं महत् समस्तं वक्रिना दग्धं शून्यारापमिवाभवत् क्रम
राज्यस्युरत्याज्यराज्यतेत्रक्रियांकिते भूर्जभाटादितत्रस्य समस्तं भस्मसादभूत् ग्रोक्षो जैनगिरिसेत्रे सप्तमो शोत्रभाविभिः इति तान्त्रमयेपदे

राज
२०९

कल्पेयस्यां च धान्यः श्रीमञ्जेनोत्तामदीनो नरो यो यावेभूयान्नाविनोजै न गियो म कृष्टो त्याद्युसैधनै ह न यात्र तस्या ग्राहः सप्तमांशो भव
जिः जलावतरां कृत्वा गिरिनुः क्षेत्रे ध्यमत्कृतः पुण्यकेतुरयं सेतुर्वधनीयः शुभेष्टया इत्यंता म्रमयेयदे श्रीवकाशीयानिर्मिता प्रशस्तिरासीत्तारा
जधानीवक्रिरसत प्रदीप्तः सुकृतोत्कर्षे रवांस्तेवमदीपतेः असद्राजधानीतां मध्यस्थामपि पावः श्रुत्वा दग्धं पुरं राजा शुचादग्धो विदग्धधी
ः अचीकरन्नेवं तूर्णं चारुदारुं मेयैर्गदैः राजा वराहमूलीयां राजधानीं पुराकृतो आनीय विदधे तत्र राजा वासेन वं महत तं त्रायक नृपागारं सेतुम
नोमिंते नवं क्रमराज्यश्रियोदारां सारं सप्पुं च धात सेतुम नोमिंते तत्र गृहं श्रुत्वा राजधानीं स्फुरच्छत्राधत्ते मध्यमणिश्रिपं मानुष्यकं
नववसेतमिवाप्य दृष्टं लोका लता इव लसंति नवे वने स्मिन् तद्वै च वारुचिकारा इव युष्मद्गणाः स्थित्वा दिनानि कति कति चिच्छतुं प्रयाति विद
गेष्विव जातपसपूगः पुरुषेषु मभवेत्कुदुं वं तः सुखरात्युचितो पितृत्यतिष्ठो न चिरं तिष्ठति कायकष्टदायी अत्रोत्तरे दिवं याता सा बोधात्वातो ना
मिधा श्रीमत्सैदान्वयो दान्वच्चंद्रिकानृपतिमिषा यत्संयोगसुखं प्राप्य सोऽरासीत्सफलं वयः तद्वियोगाद्विदग्धांगः सर्वं शून्यमिवाविदत्

राम०
२०९

न्यस्तो राजेन्दुनासिंधुदेशे योगुणसुंदरः स्वत्राणे नुसुरे चाणपदे प्राणाधिकप्रियः श्रीकामदेनेसिंधे शंभागेनेयं सुतोपमं एवरादिमनाम्नातं हतेषु
 देष्टुणो नृपः परमाश्वासनापायः सुखेदुःखे च यो भवत तदा तन्मराणां राजभुजम्बुदमिवाविदत् दयो वखानादिमृतौ याभूमन्त्रिसभानवा नीला
 मित्रैः समंसर्वासाययौ स्मराणीयतां लसन्सदो विभुप्राप्रकोप्योत्पादितसौ हृदः तत्कालं प्रमंययातो दातो मेखुशास्त्रदः दुर्वातो मन्वहं श्रावन्नांतो
 जानन्निजं प्रजो स्वसुतान्योन्यैरेण चिंतातप्रो नृपो भवत अतो तानवांधवानसखीन्प्राणसमानस्मरन् स्वात्मानमविदद्राजायूषभ्रष्टमिव द्वि
 यं अत्रांतरेण जसूनो हान्यखानस्य रक्तजं अस्वास्थ्यमुदभून्नि तं मद्यपानातिसेवनात् शौर्योदायनिधेः सूनोरिति प्रियतया तया राज्यसौख्यल
 ता राजहृदुघाने फलाचिता तदाभून्नीरसप्रावातदस्वास्थ्यदवाग्रिना अशानीयोतिकं दृष्ट्वा सविकारं भृशं कृशं स्वेदादिसर्ववीद्राजापुत्रं मंत्रि
 सभातरे अहोपुत्रफलं लब्धं दोषासक्तेन पानजं येनेदृशी दशा प्राप्ता चेद्रेणो वसेयावहा स्वार्थोपेक्षी हितः कोपि भूतस्तेनास्तिरसकः पानव
 सनसंसक्तं यत्स्यामुपदिशत्यलं किये तो वत नो भोगाश्च मत्कारकरास्तव किमेकेन भवान्ग्रस्तो विषयेण पतंगवत अस्मिञ्जन्मनि सामग्रीये

११-ज ये प्राप्ता न्यदुर्लेभा माप्ता नैवेदशीभूयो परिदुर्मस नो भवान किंचित्तन वृत्तौ तैव स्यादीनां ससीरितैः मयेनातनुभूपा लादृष्टनष्टा विचार्यतां तथा हि
 ११० सवला रातिगात्ता समीराः मल्लेकजम्नयो योभून्मद्राज्यामिनिधानभूः तेनापि दृष्टदुष्टं प्राप्तीस्तत्सर्वं चकः तस्य पुत्रो भवञ्चादि मे सोदः प्रमयो
 पितुः सर्वं दारितावान् सीवः कुर्वन्मम तु चेष्टितं सप्रमदतिधात्वा व्यंतल्लेकपुरं पुरं महत् कुपुत्रमसनायाते देहवत्समाणीयतां मये यल्लोहितवर्णं
 विभर्ति चषकांतरे जानेयानप्रवृत्तानां हृद्रक्तेनैव जायते न मयेनामुना तुल्यः शत्रुस्तिदिदेहिनां सेवितो हितकृत्तु मये हंत्यतिसेवितं मेरेयमदम
 त्ताया कुर्वन्मनुचितं क्रियां उन्मत्तोपिनतां कुर्याद्यत्ततस्मात्पलायते मय नृयेणावेतालः प्रविश्य हृदये साणात न केषां हरेते प्राणा न्नादा ससुदित क्रियं
 किषेणावामुना पुत्रपीतेनाप्रेदशी दशा पादि स्वत्यजसावधं मय मयमभृत्यतः न चेत्तेजसि मूढस्त्वेव सनार्पितमानसः अचिदाद्वैतितो लस्मा प्रसी
 णायुर्भविष्यसि श्रुतेति राजपुत्रस्त्वपितुः समतागिरः त्वदाज्ञो न विनविना मयं पिबामीत्युत्तरं यथात दीप्नुजितं सीणादशं मे दमस्ते हभाजन सु
 तं दीपमिवे स्याभूद्रूपो मोहतमोहतः उपदेशगिरः प्रियाः श्रुतौ गतभाषे युभवेति जेतुषु विपदभ्युदयेषु नः स्मृतानमया आविकिमित्यस्तुतः

राम
 ११०

अथ स्वावसथे गत्वा सोपिव घञितोपि स न विषव द्य स नो धा ना मुपदेशो निरर्थकः तावता स्नेह माशं क्य राजपुत्रेति मंत्रिणाः आधामखा
नमानि न्युर्गृहं लैखे दिगंत रात अनुजागमनत्राघथायातो यजःपुत्र तथा यजगमत्रासादनुजोयातिदेशत एतत्कलहनिश्चितः प्राग्वत्स्यो
निजे मंडले इति बुद्ध्या प्रवेशे स्पृक्तो पे सो नृपो भवत हा ज्ये स्वानात्मजः श्रुत्वा तं पितृव्यो समागतं युयुत्सुः प्राप पणोत्सं त्यक्त्वा राजपुंरी
ततः आद्रो रकोटमाश्रित्य भ्रातृपुत्रपितृव्ययोः कश्मीरागमनदेषादभवत्कदमुद्धतं दृष्टं हसनखानस्य सभितं वलं शालिनः विनापैता
मदीमाज्ञा नागादेशोऽसुकोपि स न अग्रजेभ्यं तं प्राप्ते द्वारस्थे लसिते पिषितुः हा ज्ये स्वानो नु जयुतो युक्ता सामप्रयुक्तवान् दिव्यं मौसुल
वेदेन ते कृत्वा पिपां नात्मज न हृदया द्वैरेका स्ममौर्णा र्द्वं शुकाः अहो गुहाया मे कस्यां प्राप्ता सिंदु चतुष्टयी एतद न्या न्यैवो त्यो नाशो यं समु
पस्थितः एतौ देशस्वखाना नो परिवारस्य मंडले सर्वास्ता मिलिता नृद्व्यो वाचसक्लोजनः पुंगवः अत्रांतरे द्वयोर्द्विष्टं कनिष्ठं श्रेष्ठमात्मजं
विचार्यो नीपवक्रामखानं स व्यजने ब्रवीत् वक्रामज्येष्ठो भ्राता यं द्विष्टो दुश्चेष्टितैः कृतः स्मृतपूर्वाया कारो यं हितो जातु न ते भवेत् अन्यं ये सेव

राज
१११

सेभत्तादराणाग्रस्तमानसः सकथंसेसुत्यक्ता कार्येत्वासमुपेसते तस्मात्त्रैप्युनाचारमाहृष्याभाविदुः खरं मेदेकशरणेभूत्वाकालेन।
यततोचिरात् प्राप्स्यतिसंपदः सर्वाः न्यायमार्गस्थितस्यते अन्यथातेलतप्रायः कदाहफराणीनिभः तदैरानलमध्यस्थोमुग्धदग्धोभवि
ष्यसि श्रुतेतिसब्रवीद्वाक्यमुग्धधीरब्रवीदितं देवमेपितृवत्तेहंहाज्यत्वनः करोत्यले सेव्यसएवमेभातितेत्यजेनैवजातुचित रसिष्यति
समांकालेकोन्योस्मादधुनावली श्रुतेतिभूयः प्रोवाचकुदस्तेकृतनिश्चये हाधित्कामोपरिसज्यपितान्योगीकृतस्त्वया दृष्टिर्पावि
दितामूढमोल्लंघ्यवचनमम तस्यानाशाचिरौवभविष्यतिनसंशयः इत्युक्ताप्रतिमुच्यामुंस्वांतरेवमचितंयत अहोप्रदीपान्मन्तोमी
जाताविसदृशाः सुताः त्रयोमीदहनागारादिवहाभः समुष्टयः अयोग्यादीप्तिरदिताः काष्ठाः कृष्णावनिष्ठिताः कदाचिद्विजनेराजा
सुतानिष्ठाविशंकितः अधुनाकराणीयंकिमयेतिव्यक्तमब्रवीत् तत्समसंबुधायेपितृसंगाद्भाषिरे राजुन्नुत्साघतेदेशराज्यलुब्धे
मुतेस्तव एकस्मैवनिजराज्यकिंनार्येपसियोदितः व्याकुलत्वंविशंपेनतवनस्माच्चभूयते तत्रापिमाणिक्यदेवः श्रुत्वामुप्रबलंश्रिया वै

राम०
१११

रिस्याद्येन देशस्य सर्वनाशोचिराद्भवेत् इति श्रुत्वा ब्रवीत्युत्र स्वभावे सागदसधीः ज्येष्ठः श्रेष्ठोऽस्ति किं त्वस्य कार्यं येन सेवकाः न संतितादृशये
षांराज्यं दारोमवाप्तुयात् मध्यमोतीव ददाता स्य प्रद्युम्नाचलसन्निभं द्युम्नं चेत्स्याद्यया आस्य कर्षमात्रे वशिष्यते कनिष्ठादृष्टधीः पापो निहोस्मा
दचितात्सभा नष्टा स्यात्तत्सुतं श्रेष्ठं जाने कर्मपि नोचितं मया तावत्स्वयं राज्यं कस्मा अपि न दीयेते गते मयि वलं यस्य स प्रामोत्थिति मे मते वदवोन
मरिष्यंति यदितन्मम को गुणान् ज्ञासिष्यति पतः स्थित्या द्योर्भेदो हिलभ्यते ॥ कुलकं ॥ धातं पते घादि नदि सुजनस्य दृष्टिः नश्येन्न चेद्या
दिमुष्यंति न तस्कराद्याः संकोचमेति गुणं वा न्यदिना मनोसौ जानाति यो दिनमणिं परलोकयातं सर्वोपेणार्जितं राज्यं योजितं स्वधियामया कुपु
त्रेनोणितं सर्वपरस्य विरोधिभिः सप्तो गंधातुसम्बद्धं राज्यं देहमिवोर्जितं दोषैरिवेतैः पुत्रैर्मन्त्रिभिस्संदूषितं नुयत तत्त्वास्पृश्यासादयितुं शक्ताः
यस्य चिकित्सया सन्मन्त्रिणो गदंकारनसेत्यघतने सानो भुक्ता भोगाच्चिरं शास्त्रगीताकाम्यविनोदनेः वयः सफलता नीतं को र्षकिमपि नास्ति
मे देशस्य यावत्सुत्यन्ति नेवातन्निगुणामया सम्पादिता प्रजास्ते हात्कर्षणयुक्तिभिः सर्वदर्शनरसायै पात्राणालोच्य सर्वतः प्रतिपद्यन्मुभे

राज
११२

कालेभूतवाधर्मसात्कृता सच्छिद्रमधुना न ज्यवदनेरदोपमं तदिति प्रत्यहं तस्मात्तत्प्रागेनमुखमम चौराणामिव दीपो हं येषामसिगतोऽस्य
हं अचिरात्सगुणस्थित्यातेऽसुरनुशयार्दिताः स्यास्येति न चिरं तेऽपि मद्दिष्टोऽयमुत्तादयः सकलाः प्रलयं योति भुक्ता धान्यफलं न किं युक्त्या नियोगा
मेवास्मजीवस्येष्टासिंसाप्रते येन सर्वं भविष्यति पुत्राः पूर्णमनोरथाः श्रुत्वेत्युक्तिः स दुःखं स नृपते सेवु वन्युनः देवे देवे न्यते तत्किं कोशो यं स्यते
महान् परलोकस्य पापं यं कुरु जीवद्वयं यं तदा कां पात्रवीदा जायुक्तमुक्तमिदं वचः किंतु मृगांते मदेतु यत्कोशो यं धृतो भूतः मयि प्रसीते मद्रा
ज्यमत्युत्रः कोपि वेल्लभेत मत्सं च येन तमः स प्रजायाः संत्यजिष्यति पुत्रापिका प्रजे यं मेरासाणि या विभातिया तस्याः पीडां भविष्यतीं हरिष्ये स च पाद
तः पूर्णा विलासान्कुरुते प्रजेशो रिक्तः प्रजापि उनमातनोति तस्मात्तु गे द्रोरमते गुह्यं तं भुक्ते सुधातो वनजंतु वर्गं मत्सं च यो पकाराणां भाविभिः पीडनो
ज्जिते आयतिं तव दक्षिणं करिष्ये तेन गदहः पूर्णां द्राजगृहा देये पूर्णां स्मरुपकारकाः न पत्युर्ध्वं चेत्ते वयं भूमौ वषंति किं घनाः रयां या सामग्री भ
वति नृपतेः सर्वं रुचिरा धने नैके नैव प्रभवति चिरं सा प्रभवता फलं पत्रं पुष्पं समुदयति यद्यद्विष्टपि नो धारं पतं भूतो जनयति तं दकोरसगुणः स दीर्घद

राम०

११२

[illegible]

ब्रवीद्राजाविवृधान्तिकस्थितान् किमर्थं स्वसुतस्नेहं करोष्येकोनतेदितः इत्येव वक्ति मे नूनं कर्णोपांतागतोजनः अस्थिदंतादिभिर्भु-
 क्तामोसंमोसेन भुज्यते रक्तबीजमयेभोगेभ्रमोयं न व्यपेति मे अहोमपिमृदौ सर्वसुखदेष्टिद्वकारिणः नाशायामीसुताजातारंकवेकि-
 मयोयथा येस्मैस्ववयोनीतंतेवशिष्टानकेचन आजीवनं चलत्येषातद्विषागविषमया देहोऽजमिदं जीर्णकेशतृणगणावृतं सच्छि-
 दं रोचते नाघदुर्दिनेमन्मनोमुनेः भुजैरिव दृष्टानिराज्यगानि सुतैर्मम तत्प्रागोपायार्थं वैकोपुक्तो मे नान्यथा सुखं इत्यादिचितं यद्राजापा-
 रसीभाषया व्यधात काव्यं शीकायताख्यं स सर्वगदार्थं चर्वाणं राशोधात्रेयपुत्राद्याः प्रमेधैरपि सत्कृताः भूपपसं परित्यज्य ह्यज्यस्वानमु-
 पागमन् किमन्यच्च क्लृप्तमेवाक्रियेदृष्टानृपसन्निधौ अलभ्यं तन्निशि स्वैरंते स्वानाग्रे गतत्रयाः तादृश्येन स्थिते रक्षितं नृत्सानां परस्परं त-
 त्तासेपतो देशे कोप्यन्ते भवविप्रवः भविष्यन्निवसाम्नाज्यस्यार्धभागी नस्तदा तत्पुत्रेषु नुरक्तो भून्तु रात्रि सुखस्थिते इत्यं सुभृत्यसंचारदु-
 राचारविचाराणात् परिवारान्विजानसं वान्निर्वेत्तो भून्महीयतिः अथ ये स्वांतिके दृष्टाः प्राक् स्वानांतिके श्रुताः दार्ढ्यं कृत्रापिनोप्रापुः सारसा

इवसेवकाः दृष्ट्वा दोषार्पितेयस्मेतादृगाश्चासमाजने तत्कालंसेवकोभक्तोदष्टः कोपिनभूभुजा यन्नोक्तं यच्चनोदष्टयच्छ्रुतं वा कदाचन निर्यत्र
गोजनः प्रोचेप्रसदं राजमेदिरे स्वभ्रातृकलेद्वैकायस्तत्तैश्वर्यकर्मणा वक्रामखानोनयानांकोणामूलमिवभवत् स्निग्धोयमित्यवगतेयदिका
एवैतेदत्तेप्रदीपपदवीपरिदीपिताणे किंसज्वलन्नापिकरोतिचिरं प्रकाशं दोषेन केचित्तनुते निजकज्जलौघैः प्राप्तास्त्राणापराहोसावित्यायन्निवे
शिता अभूदाधामखानः सवित्राणोप्यात्मारसो भ्रात्रासमंजिघोसुमोवक्रामोद्वेधनिधुरः अहमेकोवलत्तन्मेगतिः कान्यात्वयाविना नास्त्यस्मा
न्मेत्तजीवाशातत्वात्मारस्यतोविभो त्वपिजीवतिराज्यस्थेमयेममनविद्यते कुर्वत्यन्येतास्तेदमघान्योन्यराणाघताः इत्यादिवांतांश्यावन्सवभूवभय
विकलः इत्यमाधामखानेनकदाचिज्जापितोत्पः ऊचेतं नास्तिमेलोभोरान्येवानिजजीवितेगच्छकापुरुषावखंविघ्नार्थकिमिहागतः इत्येनिर्भर्त्सितः
पित्राकुम्भदीनपुंरिगतः अनुजास्तेदभीतोभूत्वरसाणकृतसाणः लुब्धेमुष्मिभवतिदिशुखं सर्वदेवोतिवुद्घातः इत्येयः संदुर्तुरिपुक्ततभियोरस
णीयोवभाति तत्तत्रस्थोयदिभवतिसस्वात्मारसासशक्तोभोदुत्रासादिवतुरगतः प्रसुतोपद्रवः स्यात् पित्रास्मदर्थमानीतो ज्येष्ठाद्विषोभयाप

राज० नो इति कुहो सुतो श्रुत्वा च किंतो स नृपौ भवत राजा च राजपुत्रश्च तदमात्यपुरोगमाः-अस्यो न्याशं किताः सर्वे न निद्रामुपलेभिरे भोगोपवा
 ११४ रंसेत्यज्यत कालं तेषु सेवका मत्तजिह्वोपकोरणं जयन स्वामिनो मिजान् कृतं अमादिशत्किं विषत्तमृत्यान् साणंतरे-अवोचत्कृतकर्ता
 ॥५॥ व्यान्किमुक्तं न स्मराम्यहं सदस्तासं संपन्नां त्यक्त्वा रिभीपुतातनी सात्वा प्रकृतिवैगुण्यं श्रुत्वा तत्रं समं त्रिंसात् यैरस्मै सदनो सिप्रः सोयं वै
 रानलः खलैः तच्छमापकृतोपे सातैस्तैरुभयवेतनैः सद्विधेतास्तेन शंपतु मंत्रिणास्तनयाश्च मे ये मन्त्राणेन तुष्यति राज्यलुब्धा जिघांसवः इत्यु
 द्विगोमहोपालः श्वसन् प्रपरायाणः प्राप्तुः खोयो शतं सर्वं यास्यति स्मृतिशेषे-तां स्वामी विरक्तस्तत्सुत्रामिषो धैरपरायाणाः किमु जीव वि
 धेयं नः कष्टमापतितं महत्तस्यैषौ रजनः सर्वः चुक्रोशो तितरंतदा यवनव्रतमासासौ त्यक्तं मासाशनो नृपः संदध्यौ चक्रुः पुत्रेयं यैरानीतो दि
 गंत रात तैः स्वात्मरसि स्मं सर्वं राज्यं मे वतनाशितं एकतः सर्वलौपुत्रो नगरे मिलितौ मिथः एकतः पुत्र एका कीत निष्ठा मंत्रिणः शक्ता गताभ्यां कं
 हाः पुत्राः पुंश्चक्रिष्यंति कष्टमापतितं महत् किंतु ह्येपुरीसे यं पाल्याकुलवधूरिव मयि जीवति न पेषेच्च किं कार्यं जीविते न मे भक्ताः शक्ताय

गता भूत्याः कष्टान्निकोमिकिं इत्यादिचिंतापजाधिव्याधिविधितः विमुक्त राज्यानिर्वधः सनिस्पंदश्चाभवत् सवालवृद्धेनगरसुभ्यत्तत्
कुर्वार्तया सोभूदब्धिमिवोद्धत्तसमास्थापयितुं समः भोक्तव्यं यन्मया भुक्तं किं भोक्ष्ये घनयद्रुतं आनीतभोज्यमन्येष्टं शिवमंदे क्रुधा।
ब्रवीत अतिचिंताकुलोऽज्ञायायामप्यविश्वसन दधुसुप्तचिवाश्रत्वा अदधेन सजीवितं गतं संविदिवस्थित्वा दिनानि कतिचि
न्निजैः सह सोऽप्युत्तरां जानकस्मा आयुर्देयत एष्टः प्रकृतिभिः कार्यं संभाष्य न यं केवचः रुजातु रवणप्यायां स मुष्ठापैकदालसः नावि
दंस्तद्रजोदेते लसां वाचिकित्तकाः जानेवाच्यं शुचं देतुः बभूवानशनव्रती अत्युन्नता सुफलदान्विततोच्चशाखा व्यातानद्विजप्रियत
या शुभमार्गं संस्थान धातानि पातयति सर्वजनोपयोग्या नृप्यधिधरांस्तस्तरुवरानिवदुष्टवातः अत्रोत्तोरत्रयः पुत्रो दोषादवमहो ल्लाणाः धातु
वदूषयामासुर्देशे प्रकृतिः सप्तकं मूकप्राये नृपेतादृगवस्थं द्रष्टुमन्वहं सशंकास्तमुपाजम्पुगजपुत्राभटोल्लाणाः राजातुंगास्तत्पुत्रभीत्यै ता
दृगदशनृपे द्वाग्रेऽप्यापयामासु सर्वदर्शनदित्तप स्वस्तिवादधनिश्चत्वा सवाद्याभ्यंतराजनाः द्वितीयैदुमिवा द्रासुः सानंदार्शनगताः

राज
११५

श्रुत्वावज्ञामावानोपचक्रितोतिक्तामागः गत्वरंलसोत्तात्वामृपेभ्रात्रेवधीदि जीवत्यस्मत्पिता नैवमिष्येवोत्थाप्यतेविटैः द्वा रायात्या
तितोमूमौमूकप्रायोविचेतनः तदुत्तिष्ठवयंवयासः ससत्राहानृपांगने हरामस्तत्रुंगादिवद्वादुष्टांश्चमंत्रिणः नौसेतुबंधेषोत्सामस्ते
ननरपतितेग्रजः श्रुत्वेतिसौभ्यधानैवंवक्तुं युक्तममाग्रतः स्वमेष्पनिष्ठयस्याहंनेष्टामित्त्वामिनः पितुः तच्छ्रुत्वेकांनिशांयावत्तद
ग्रेसोनयच्छचा तावन्मुमुलश्रुत्वापितराज्यजिहीर्षया आधामस्वानः श्रीजैननगरं सवल्लोभ्यगात् भरसत्राहसामं ग्रीप्रापय्य
पथिगोपिता अवसत्तनिशासेकारजधान्यंतरालये तावद्वस्सनकोशेषुः स्वार्थोद्योमोदयन्यरान गृहीतदिव्यः श्रीहाज्यस्वानपस
समाश्रयत अथनिष्कासितेन्येदुः सचिवैः सवल्लोभ्यजः कुहंदेनपुंरिगत्वादियाभाग्यश्रियोजितः ज्यष्टोप्यभूत्कुशलधीरपिभृत्ययु
क्तः शूरोप्यनमसदृशोवमधैययुक्तः प्राप्तेसागोकिमपिसाधुनकर्मजुषात्प्राप्यैविन्नानदिभवंतिसमीहितार्थः सचेत्तन्निशिहत्वेकम
हरिष्यत्रुंगमान अभिलष्यद्भवंराज्यवुदिकर्मोनुसारिणि अत्रांतरेहाज्यस्वानः कोशेशानुजबोदितः राजधान्यंगनंगत्वातुरंगाघहरसि

राम०
११५

तु-यद्द्वार्तयाविनिर्धेयायेभवन्सुतसेवकाः विविशुस्तेसप्तत्राहाः समदाः कालपर्ययात् अभिमन्युप्रतीहारमुखानिस्वयदब्रुवत्॥
तदुत्तिजेतत्फलं तैरचिरात्नुभूयते तदिनेहाज्यखनः सप्तबलोवदिरास्थितः नाशकजनकेद्रुसोत्कोपिद्रोहशक्या तद्द्वार्तकागाना
म्रीतोनिगणः सप्तैष्टः आधामखानोवित्राणोविपुलाराधनायै सतारवलमार्गेणागच्छन्निजजनावृतः अन्वागतानुजम्नात्वीरलो
कसयैव्यधात् अभिमन्युप्रतीहारमुख्याः शौर्यममानुषं दृष्ट्वैधामखानस्यसान्त्वयामिधमूचिरे यावत्स्वप्नपुरेतेनर्कतालोकसयः
क्रुधा तावानेवकृतस्तवैत्रसेकटगिरिगद्वारे तावदस्सनाखानोपिजपुत्रोपुताणो ज्वलः तर्णापणोत्समुल्लेख्यकस्मीरंतरमायैयो श्री॥
ष्माष्मशोषिततनुचिरसच्चिरपच्छयोऽजितोमरुतरुः पथिकैर्निरस्तः वर्षाप्रसेकमहिमाजनतापशांत्पैसेव्यः सएववतपुत्रविचित्रशो
भः सदृशैवावहन्मध्येपादयोस्तटयोः एकपार्श्वगतासर्वास्तदाभूद्राज्यनिम्नगा रस्यम्भात्दृष्ट्वास्मित्याविजयावजक्रमः अन्यथा
कल्पितः सर्वैरन्ययामूढिधैवेशात्पुत्रः स्यान्नकदेतिशोचतिपिताजातेतिदृष्ट्वाकुलस्तद्वैष्यततेनहविधिशतैश्चिन्तास्तवीयाव

राज
११६
११६

हन दृष्टो विघ्नमिव स्वके सजन के जानाति लोभान्वितस्तद्विनामिधियामरिष्यतिकदेत्यंतः सदा चिंतयन् अस्मिन् नवसो राजा कियदि
सेवके वृतः श्रुतमश्रुतवर्कतु सनिश्चितदवाभवत् दर्शिता स्वास्थ्यवाग्बंधस्तपकपेयाद्यक्रमः नृपेन्द्रो विरुचिः सीमाकालचंद्र
वाभवत् प्रजाभाग्यविपर्ययात्सर्वयासायविच्छविः कल्यांतरिवस्तोस्तगतुं प्रार्थते तातुरः कपितोष्ठपुटज्ञातमंत्रपाठः कवेर्दिने
द्वादश्यां ज्येष्ठमासस्य त्र्यध्यां जेजीवितं जहौ प्राणप्रयाणसमये नृपतिः समेष्वसितः सर्वो गनिर्यत्तौ भाग्यभाग्यावृतमुखश्चूवि
जानेत दृढनलस्मीव दने स्वेदसेततिः नियन्त्राण्यतरंगिण्याः प्रवाहश्च दिक्ते ते जीवत्वरुक्षाणां ज्ञातभीतिरिव भ्रूवे प्राणवा
पुर्हरन्नायु सांतूणां गतिं व्यधात् प्राणोते विगलत्सूर्यसोमनेत्रजलछलात् निरगात्तरदेवस्य प्रजास्नेहसोभ्रवे द्यौपचाणां तम
द्वां नराज्यं हृत्वा सुखप्रदं षट्चत्वारिंशे वर्षेणा दिवश्चैत्रे न भूपतिः कांतीरयशवशो वच्छत्रचामरैकैतवात् शुचैव पतितौ नूनं स
यांचंद्रमसौ दिवः तत्कालमंत्रिणो भृत्या दासा जना पदाश्च ये रुदितास्तु स्तुतिमाजानिवापां जलिमसिपन् राज्ञ्यवसावते वर्षे ज्ये

राम०
११६

सुमास्यदी-नृपः उत्तरायणकालांतस्तेनैवांतरमासदात अतीतगणितैकोनसप्तत्यदायुषेनृपे वदनावगतप्रोद्यत्कृत्स्नकूर्चक
चम्पूट शविभूतं शिवीभूतं विक्रायो शवाजिं रुदंते मज्जिणो निन्नुष्णञ्चामराजितं यत्र सुमादेवैकत्रमातिपूर्वमदीभुजः भर्त
ते मेमाधरापेर्वनिदिता हृदयोतरे रुदंत्योरजनप्रोद्यत्तोरोरुदनिः स्वनेः वभ्रुस्तच्छुचो वारंसाक्रंदमुखरादिशः क्षप्रयासि
प्रस्त्यत्काहादेवनरजीवित इत्यस्मादपरः शोदोनाश्राविनरांतरे तत्र दक्रंदितैः शश्वत्कारां संजातं संस्तवाः शून्योप्यश्रावेल्लो
कानामाक्रंदितमप्यसकृत कांणीरयादपोत्तिप्यपितुः पार्श्वे नरेश्वरं कृत्वा पेटेकं संवीतं भृगुर्भोभ्यांतरे न्यधुः नेत्रनालस्ववद्वा
प्यधारास्वाचारकारणात् मुखावलोकनं कृत्वा सर्वं मृन्मुष्टिकाजदुः भूपतिर्भविता नान्यस्त्वत्तमो भूरियंगता इतीव भावनां च
कुर्मन्मुष्टिग्रहणं प्रक्षलात् जिह्वारिन्मवत्वनराणे सिति मिमां वत्वा धनेः सर्वतो दत्वा कोशमशेषदेशविदिताः कृत्वा पुरीः स्वाभिधा
समांगोर्जिभगं कृत्वा पिरान्यचिरं दित्वा सर्वमहो येटेकरचनामंते लभते नृपाः सर्वैराज्यदात्यामिसेत प्रदवशीतले तद्गुहा

राजत

११९

॥७

तरमासायसुखनिद्रामिवाभजत सुखनिद्रावृतस्येवदृष्टांसौभाग्यसुंदरं हाज्यखानोकोणस्त्रिनेमस्तकं स्वमरात्रिको अयराष्ट्रं
यातातवदृशः पापबुद्धिना मन्यतेनैवरुष्टस्त्वमसहायोगतोदिवं सेकंधरनृपोधन्यायस्त्वोपपत्तिनाकगः धिक्त्रांयोवचितोराजन्दर्श
नामृतवर्षणोः विहृतंकापिनोतातमांविनासोत्सवसो वराधकथमेकाकीभजसेस्वर्गसंपदः यस्त्वकोमलशय्यासुनागानिद्रागाव
तः सकथेभूगाणस्यातस्तिष्ठस्येकः सशकरो प्रतिमुच्यभवंतमेप्राप्तस्यस्वर्गदहनक्रः अशपन्मास्तुमेलापोभयोवामितिकोपितः ॐ निध्वं
कारितोस्माभिः कुपुत्रैः सततंभवान् अथैवावसांमाप्यदीर्घनिद्राकोरोषिकं ज्वलिताभूतनुर्नित्यंसततोदितयाययाः साधकिंचलि
ताएजेश्चिंतातेमानसांतरं चित्रेवाप्ययसंकल्पेपण्यामिवदनांभुजं शृणोमिताः कथाः कुत्रताततेवदृपातकी राज्ञंविषदिनंरात्रिः
सूधानपितकाननं जीवंनमराणां नाशत्वांविनाममसांप्रतं कुपितोवाप्रसन्नोवाकृताकृतोप्यागत्यतातमे दर्शनं देहि नो सोद्वेसमो विर
हवैशसं विहायकानुमांतातगतः पादैकसेवकं कतिनलभतेपद्मकोरकोभास्कारंविना किं ह्येसिमदीयतेहमधुनादासोस्मिसेवा

राज

१२९

येमौ न मा भजदहिवा समधुनाप्येकममात्यादरात् नोजीवामिविना त्वयेति विलपन कुर्वन्भुजारात्रिकोशसाक्रंदं रुदितं चकार सुचिरं ह।
द्वामुखं भूपतेः इति मलापमुखं द्वाज्मखाने शुचार्दिनं राजधानीततो निमुर्दिनां ते मंत्रिणो वलात् पितुर्लोकान्तरस्य प्रीत्यर्थं तत्त
णामुतः सालोरग्राममात्मीयेन धातत्रशवाजिरे श्रीष्मन्मानीयदानेन तत्प्रार्थयत् तत्प्रदायिनां बहूनां प्रददौ सोऽपीमहाप्राधर्याधर्म
सात्कृतो राजानेन विनाशं नानास्मिन्सामीक्षितुं समः इतीव दुःखात्तत्काले स्वमध्वोरविरसिपते संध्याभ्रशटीमुत्सृज्य रोदनार्थं
मिवेशितुः शुचैव विस्तृतं चेक्रेतमः कचचपंक्षितिः आशमकाशैर्कैव्यदर्शने गुणवांधवे परलोकं गते तस्मिन्मंडले प्रोदभूतमः तद्दिने
रंधनाभावाद्गृहधूमविवर्जिता शोकमूकानिरुद्धासानिजीवेवामभवत्पुरी शवागारे परिशिलां स्फाटिकीं रचनो ज्वलन् दीर्घोसर्कं नतारा
ज्ञोभूतिं परिणतामिव धनौलंठदिदृशामरुद्धलोकास्त्रुविंदुभिः यत्र मुक्ताफलैः पूजालसतीवोपरिप्रभोः योराशुक्रदिने भोतियत्रांतः प्रति
विविंताः एते वनिकटं नीताः कुतहलतयात्मनः कवाटविकटं वसोमुखपूर्णन्दुसुदरं शुक्लदीर्घेनासाग्रं नेत्रे कमलकोमले मूले खेलो।

राजत
११८

११८

मणोभालं प्रभालं वितलसां सावुद्विस्ते गुणमस्ताश्च राजकार्योवधानता स्मारं स्मारं जनः सर्वो गतः पुरं द्रवस्थितेः पयंत नीरसा सारं संसा
रं निंदते कः ज्योत्स्ना पूर्णं सुधाकरं सुकुसुमोत्कर्षावसंतं स्य यत्तो भाग्यं शरदि प्रसन्नं न भसो नायोनं वै यौवनं राज्ये चैव विवेकिनो नरपते
पे सवसौ रम्यप्रदं धाता तत्कुरुते स्थिरं यदि जने स्वर्गं जने न स्पृहा काल्ये पित्रा विद्योगो वरसचिवभियो भ्रातृभृत्यै विरोधः प्राप्ते राज्ये प्रवा
सो वदिरथ समरोप्य प्रजेनातिकष्टः धात्रेभ्यो यच्चिंता तदनुनिजमुते यो वदायुश्च वाधाः संसारोर्वदा स्तुत्युति कृति भविनां नित्यदुःखा
स्थितिं धिक् नूनं जातकयोगेन पुत्रेभ्यो दुःखमन्वभूतं अभूदस्य सुतस्थाने भौमो यस्यापवीक्षितः पंडिताः कवयस्तस्य वाचाला ये भवन्स
दा तावत्तं विना दृष्टां पोषेभूताः पिकाश्च यामूत्तरस्वतीनेत्रनिभा विकसिता सदा ग्रंथ्या संजुचिता सा भूदुधपुस्तकं संतति तर्क
व्याकराणादीनां शास्त्राणां योऽश्रमं व्यधुः ते राजंजनायाले देशभाषाश्रमं व्यधुः राज्ञा ये वद्गमानिता गृहसुखश्रीमंडिताः पंडिताः शास्त्रा
भ्यां समदं निर्णयं प्रविदधुं यं यजनाधुतकाः यष्टाः किंपठतेति ते प्रतिजगुः श्रीजैनभूषणतेनुत्रव्याकराणुतर्ककलहः कुत्रापिकाव्यश्र

राम
११८

मः यो भूत सर्वकल्यानिधिः शुभविधिदाता भिगम्योगुणी काव्यज्ञो बहुभाषया गुणिरतः कारुण्यपुण्याकुलः सोयंदंतसमी सतेव नितलेधि
क्यापिनोस्मा आरुम्ये जीवन्ति शुचानयंति विपिनं ससारतस्माजिताः हारिणो वविनांगना कुचतटीणा स्त्रेणा हीनेवधीः सूर्येणो वविनाम
पुल्लनलिनीता रापदीनातनुः चंद्रेणो वविनायं ये वरजनीपस्या विना भामिनी ये नैकेन विना नृपेणानेव भौ कश्मीरा ज्यस्थितिः श्री
मर्त्तर्कादि विद्याभ्यसनरसलसद्रव सर्वप्रवीणामे सो घटानमानोचितयणो भूषिता शेषदेहः श्रीजैनोत्प्राभदेनो नरपतितिलकः स
र्वशस्त्रप्रवीणः कश्मीरा न्योजयित्वा दिवमपि सगतो योजनायेव नष्टो दत्तादि सततं सतो वंदतो त्वं तचितया नितोततोत हृदयाविश्रो
तिनाभजेतते दृष्टोरम्यश्चिरमुपवने वेशवाटो जनेयानानावर्णो नैवतृणा भागो भूषितो भूरिपत्रः तत्रान्योन्या जननहननतादृगमुत्पि
तो ग्रियेनैकातादुपवनगत सर्वमवप्राणं याकारकसभा व्याभवच्छ्रीजैनभूषतेः वर्षाणो केनतच्छापात्तर्वा स्वमोपमोभवत सुव्येराज्य
मदांभो धौ भूप्रमयवायुना तत्तत्सेवकारत्नोद्यः शतैकीयो वशिष्यत प्रभवत उत यावत्सप्रभुः सौख्यदाता विदधति खलु तावत्से

१३

११८

वकास्तस्यमानं इद्वसतिवसंतोयावदेवस्वनेतोमधुकरपिकमेकास्तावदेवाद्रियेते केचिराप्यवशिष्टायेसेवकास्तस्यभूपतेःतेष्व
 नेतरविज्ञात्तुल्योपमागताः इतिजेनशादिसंयाने इतिपंडितश्रीवरविरचितायांजेनराजर्गिणायजेनशादिवांननामप्रथ
 मस्तोत्रं वेदेविश्वमयदेवंसर्ववाद्यंत्रनायकं यदंशवांनस्तुत्यातसूजाफलभाद्रकः पादोदसिणाण्ययच्छतिपदेयत्रैवनाद्येष्टया
 तत्रैवेष्टतिनामवामचाणः संचारसंस्कारतः इत्यंमंडलमंडितां समपदं चारीनरीनर्तियः संध्यायां समदाददातुसुखितो देवोर्ध्वनारी
 श्वरः अथदेहराहाणाव्याख्याययुम्मुद्रिकापीः दाज्यखानोयदीदाज्यं सज्येष्टप्रतिपदिने अग्राचोदसिणांनदीतत्तत्सुकृतसू
 चकः वभावर्यजनानंदीसराज्यग्रहाणात्तवः शुद्धशुकचितैः राजवल्लभैः सुखणालिभिः वाणैः सैवंधरपुरीपूणीषैरिवतारकैः राज
 धान्यंगनेहासनमणिश्रयत् अतितीक्ष्णानकोराजामेरास्तटमिवोशुमान् वर्मभुम्पेतायेस्थितोतस्यानुजात्मजो इंदोः पुरस्ताद
 पंताविवशुकवदस्यतो रात्रोत्सनकोशस्तद्राज्यतिलकेरदो सौवाणपुष्पपूजाघेयदृष्टविदितवयः सदाज्येदेहरानृपोघनका

 राम०
 ११८

लोर्जितप्रभः धाराधरद्वधरां दधारधरणीधरः सोनुजं स्वसमं भूमिनायकः सुसितोरसात् वक्रामखानं नाग्रामे देशे ते स्वामिनं व्यधा
त क्रमराज्ये सिको देशे स्वामिनं स्वसुते व्यधात् चिरान्तिजसुतप्राप्ता यौवराज्यसुखादपि पितृशोकदुहो प्यतर्विश्रान्तिमभजन्त्यः तस्मा
द्विहितमेवास्तु देशाधीशत्वराजिताः प्रसादमतुलं प्रापूरावदलवकादयः अप्युच्चावचानग्रामान्नेव कानवभूषतेः पूर्वमेवानुसारे
णामसादं प्रतिपदिरे राजाराजपुरीसिंधुपत्यादीन्दर्शनागतान् प्रत्यमुचरन्त कृत्यापार्थिवोचितयाश्रिया सौवर्णाकर्तरीवंधसुधरानृपमंदि
रे ननंदुर्मत्रिसामंतसेनापतिपुंगवमाः पितृशोकार्पितानर्थपदोऽशुकविभूषाणाः विचेरुस्तेवकास्तस्मिन्तदंति कगताः सदा आसीद्वाजाच
सततं प्रकामे दोषनिश्चियः स्वयसपालने सक्तः संध्यासाण्डवोरुपः पसपातो साणापत्यप्रतिपालनतत्परः लोभक्रोधविरक्तात्मा मोहो ध
वसपाणसमः सैदनासिरपुत्रोयः समेव्यादस्सनाभिधः अहोतमितवत्सूज्योवद्वन्पादिराष्टभाक् उत्सवादिसदाचारसत्कारेषु सभांत
रे तपवप्रथमं सान्यास्तद्राज्यं सर्वदा भवन एतान्यसाश्रया नमद्भ्रातृपवत्वानिति मेव्यादस्सनपुत्राः सपाणिपुत्रमजिग्रहत ह

राज-
१२०

त्वज्येश्वरमार्गेशात्मज्यहंगिरमार्गप वंगिलेप्रदहोरजातदुगाकृष्टमानसः चक्रेकृतापकाराणामप्यनुग्रहमेवसः प्रणाम्यसिंहः पू
र्वहृदिगणिततः गूढामोवोमदीपालस्तत्तच्चेश्वरैर्विदन् तदाहस्मनेकोशेशसम्मान्याधिकृतंयथात प्रतापतापितारातिष्ठन्को
मदीपतिभस्मोतरगतावक्रिरवासीत्यरमृत्युदः कांश्चित्तन्मभयेन्काश्चित्तंवायप्रतिपालयन् कांश्चिदुन्मीलयन्नीत्यानानावृत्तिरभू
न्तपः प्रसादकृत्तभृत्यानामभूद्वैश्रवणोपमः सनागप्यपराधेनवभूवातकसन्निभः पयः पितृकृतामात्याफिर्यदामरकादयः विचोर्वास
दनंकोपेवभूवृत्तंयत्राणाः चौरजारश्चरिपवोभृत्यादुर्नयकारिणः अक्रौवेजवृकाश्चरुस्तद्राज्येभयविकलाः श्रीजैननृपतौषातेमूर्ध
गूढशिलोपमे अकाधेतपुनर्लोकेव्यालारवनियोगिनः विशुद्धयसोरुचिरंजिताशः कल्पाकलापोविबुधोपजीव्यः पूर्णोदुनानेनसमोस्ति
कोन्यः कलकाकोपदिनास्तिषोषः अत्वास्मदूषणाः सोपेसर्वान्दतीतिकद्विपा रोकंपरप्रवेशार्थमिष्यस्तदूषकावधुः कुक्षसंमरकः पा
पश्चान्यायोकोचहारकः प्रियोभवदिवाकीर्तीराज्ञारिक्तेतराभिधः कामीवमसननित्यंउपालब्धोपिभूभुजा यत्सत्केनाशकद्राजासंस्तवा

राम०
१२०

दृष्टं पंगमं संचितार्थः प्रजापतौ सैर्मुद्रादानादिकर्मभिः आसीत् स्वकार्यकुशलः स्यात्तोषूतः सनापितः रुद्धचित्तेन काठिन्यसाधुर्भोजिकपाधु
तं शठस्य यस्य सततं लोकोद्देजनकारकं येनाधिकारदेशे स्मिन्प्रजाः कुकर्मभिः कृताः दुःखितारसिताः पूर्वपुत्रवच्छ्रीमर्हभुजा मेरमो
स्वारनामापि बुद्धिमान्प्रथितो मुनिः नितरामपकोपाग्रेण सः साचव्यमादधे वात्सल्याद्विहितारमचुर्योगानापतिः समस्तकार्यस्थानेभ्योभुक्तो
राजोपजीविका योवर्षाणकनिरतः शिखिद्वर्षहेतुः संदर्शितातुलफलः कृतकर्षणेषु जातोपियः प्रतिदिने हृतसर्वतापः सोयं घनस्तुदतिदुःस
हवज्जपौतैः दुर्मन्त्रिप्रेरितो राजा व्यधान्मदविचेतनः प्रजाभाग्यविपर्यया साद्विवेकविगुणः क्रिया संकेवरपुरिपार्श्वस्थनिर्माणचिकीर्षया रामरा
अमृतोपवने प्रांशुतरुच्छेदनसादिशत द्विन्नास्तान्युष्मितान्वसान्ममीस्पेतत्समुत्थिताः तच्छुचव्यधुस्तत्रो लंभारोदनधनिं तन्निर्मा
णाग्रहो न्येषान्केषां प्रसभाद्दि अग्रे दिनपतेर्दीपप्रकाशनसोषमः तद्रूमः सीवपैवैष करोतीति विनिश्चितं स्वादितापिक्रिया हतो पूर्णो
तैर्नृपं व्यधात् वहूनामप्यलोकानां नापितो वयवच्छिदा भूपालादाप्रनिर्देशः सीवतोपितया करोत् नापितो निर्घृणाः पापी क्रोधी क्रकचपा

राजत

१२९

१२१

टितानं पैतृकाष्टकुरादीश्वकारणामासभूयतेः चलितानप्रजन्मातुः स्वावनायोतिकंपपि रुद्धाश्रुलेधिरोप्यान्यान्यंचवानप्यघातयत
जीवंतोगाणारत्रेस्वकृदुभोक्तवेदनांपौरैः सासुजलैर्दृष्टाः शूलपृष्ठेपुरांतरे वैदूर्यमिषजंज्ञात्वादूषकंपरपसंगं अमुंचदंधनात्कृतभुज
नासोष्टपल्लवं तेषेवनानदेवादीनृषिरवजादादिसंयुतान् पंचमनकरोत्कृतजि कानासैकहस्तकान् विरुद्धावयवश्चेवैदंशूलारो
पनकर्मणा सपूर्णनापितः पापीवभूववनरसौनिकः आचार्यपुत्रोजुष्याख्यस्तथाभीमाभिधोद्विजः छिन्नगौस्वयंपाशकौवितस्तापोस
मोजुतां मध्यलीलायसनतस्तद्राज्येवास्यदेशवत् आसीन्माहीकवेद्गोरीदेशेप्रचुरासुरासै तन्मध्यरसिकेरसि सर्वभोगपरास्युरेवे खेज
दीसुविकारास्तेसुलभानगुणेभवत् त्वज्याहोल्कादिपेस्यांतोवासीगीतगुणांबुधैः मल्लान्गोदकनामासीतंत्रीवाद्यगुरुर्नृपे कर्मवीणादिवाद्या
नांप्राप्यास्मद्गीतकौशले आजीवंसागमप्यासीन्नतंत्रीवादनंविना तंत्रीवादविशेषज्ञोराजायंजनधातुभिः स्वयंवादननिस्मातोवैणि
कानप्यपि सपतरभाभवापरचनैर्वल्लोलाघैश्चगायनैश्चः प्रसादात्किंनोमंततत्कनकवर्षिणाः शोचालयस्यैः सुरतालयस्यैर्भूतैरिव

राम०

१२९

तच्छूलनप्रवीणैः वशीकृतो यः पिशुनैर्नरेशो विभेति तस्मान्ननु को नु मर्त्यः सहः स्थितं नृपं जातु पिशुनः पूर्णनापितः अष्टधत्वेरितो मांसे
श्चिकीर्षो पूर्वमंत्रिषु भवत्यविनाशो यैः कृतस्त्वत्पितृमंत्रिभिः प्राप्तराज्येन भवता त एव लीकताः असीदस्सनकोशेण मुख्यास्त्वदनुजा द
ताः सोऽपि धृताधियाततद्वशीकारसमुद्यतः असमर्थशरीरस्त्वभ्रात्रर्पितभारस्तदा ततोऽपुत्रभृत्यस्सननाशो भविता चिरात् श्रुत्वे स बोच
न्मत्पुत्रः सत्यं मदनुजाप्रियः किंतु ब्रवीमि येनायां स्पते कृटिलाशयः उग्रो मदनुजस्तीक्ष्णो मयदाक्रांतिमुद्यतः अनेन ब्रह्ममिष्टमिह कटके
नेव कटके कार्योपेसावशादेतं सामिनतु गौरवात् श्रुत्वेति द्वित्राभ्युदयो यथा ज्ञातचिकीर्षितान् अत्रांतरं यजोराजो मुद्रदेशो हलान्वितः
भ्रातराज्यजिदीर्घायै पूर्णोत्सं प्रापदपितः तच्छ्रुत्वा नृपतिः क्रुद्धस्तान् समानीयैष तृकान् अवोचत् किं नु कर्तव्यं ते तमित्युचुर्नृत्तरं उटिकासे
तु वधे तच्छ्रेयं यो मोक्षति हतः अन्यथा दुःसहः प्राप्स्तदा ज्ञादीयं तां विभो श्रुत्वेति कातरं वाक्यं तेषां दुर्लभं स्पेक्षितं तस्य संपातिनो ज्ञात्वा त
थेति प्रतिपद्यत प्रतिमुच्य नृपस्तान् भ्रात्रावित्यब्रवीन्निजान् आनीय परिषदादीन् मंत्रिणः कार्यनिष्ठान् रथं दस्सनकोशे शचक्रिकायत्स

राज

१२२

१२२

३

मागतः एतद्वेननसः स्मादस्यथाभ्यन्तरेविशेत् तत्प्रातरेतेदेतव्यापुत्तानीयेतितात्त्रपः छत्रकोपः सेवकान्वानकरोत्कृतसेविरः राजायातः
समाह्वयविसृष्टानुचरागृहात् सर्वेदस्सनकोशेशेमुखास्तूर्णसमाययु क्येतेतुरगस्तोज्ञातवृत्तदवाचलः ताडने रुशः सातुः प्रापकश्चात्र
योगेन महादाहोत्तराणस्यास्तानराजकर्नयताकुलान कोशेशदस्सनेमेरकाकादीन्चवात्रपः भृत्यैः संज्यरमेराधैराक्षैर्मर्मरपांतोरे छलादि
श्वासमुत्साधराजधान्यन्तरेवधीत २ किंद्रोहोदृतिपावत्तकोशेशोभ्युत्थितोब्रवीत् दुर्घेनैकप्रहोरातावत्प्राणैर्व्ययुज्यत शस्त्राघातैर्मृ
षुः सन्नुत्थितोमेरकाककः राक्षसशिष्यः कुर्वन्पुनः परशुनाहतः लिखन्मदमेराव्यः सविद्याव्यसनीगुणी दतोजनमनः कांतोयंयोकस्यन
शोभ्यता जीवतांमनसांचेक्येतेषांनित्यमभूष शसुकुत्तनूजच्छोणिंतेकृममूतया वर्णाकेवलपृष्ण्याजीवंतस्तेयथाभवन् नि
द्राणाश्चतेतत्रमृता अपितयेसिताः साणमात्रात्तयास्त्रैर्मराणराजवेशमनि अनन्यसुलभेत्तत्रतेषांश्चाघादतामगात् नवितेनचदारा
तेनभृत्यानशवाजिरं तेषां तथाप्रमीतानांयथावतोपकारिता निजपरिभीत्याबंधवोयांतिदूरत्यजतिवनिजपत्नीकाकयासेवकानां म

राम

१२२

तिदिनमृणादेतोस्तात्तंनबंधनेवाभवतिद्वियममंगाद्राजभंगोतिकष्टःसुलिगालिगनात्कुड्कुसुसर्पोपसर्पणात् मकरकरपाताच्च
कष्टेनृपतिसेवने प्रघ्नन्नगिरिपादोतेचञ्जलैर्निशपनाथवत् शृष्टिकाभित्ततोनीत्वाभूगैर्निर्वेणिताःकुर्वेतिमौसुलजनाःस्वशवाजिरा
र्थयत्नसंदेववद्गुकारुषुदत्तविक्ताःनोचितंयनिपरमेअश्वरमेतरेणजानातिकोममकदामरांकथंस्यात् यःस्वायुषोवधिभवेतिस्वदेहनि।
ह्योयस्यातकोभवतिमित्रतयातिवृषयुज्येततंप्रतिशवाजिरकमंकंतुस्लेथेषुदुर्मनमाप्रैत्रमिदमतमेतैवैश्रवाणभहाघाःकृत्वापिस्वशा
वाजिरंअंतेयत्रमृताग्रोमभुवित्तैवृणापिता एकाएकोभुवोदस्तशतमात्रावैतातःपराप्रवेशोदोयत्नात्प्राकृतोलज्जेतेनकिं अंतेयच्छा।
स्त्रतःसूक्ष्मशित्वाच्चोद्यवभूतले स्थाप्येतत्सुखंतस्मिन्परलोकगतेभवेत् अहोलोमस्यमाहात्म्यजीवद्वयन्मृताअपि शवाजिरा
पदेशेनकुर्वेत्पावराणभुवःमहांतोदेतकुर्वेत्कृतयत्नाशवाजिरं तन्निर्माणेनजीवित्तिकियंतोपिवुमुप्सिताःवंधोन्मदर्शनाचारोदस्तमा
त्रमुवस्तले दग्धायत्कोटिशोनिस्सावकाशंतेष्वेतत् दग्धाघनुचितनिंदामस्तावद्विद्वितात्रयत् संतव्यामौसुलेपंस्मात्कविवाचेनिरर्गलाः

राम० पेराजैवैभवमवाप्पनिषीयलाकं कुर्वति संचयमतो न च दानमोगो अत्युत्कटाघभरतकललुब्धदुःखात्तेकोशरसणनिभादितरतिरा
 १२३ दः द्रव्यं गृह्णातुरंगादितेषां तद्राजसादगात् तत्कुटुंबैर्निरालंबैर्नाप्राप्येकावराटिका कोशेषे संचितं सर्वाण्यूर्णानूपकभाजन दृष्ट्वा धिक्कुल
 १४३ कृपाण्युत्कारं नृपतिर्व्यधात् तत्प्रसाच्चक्रागादीन् हतसर्वसं चयान् कारयामसि पद्मजामुक्ते कंसे दहोत्सनं अन्येपित्रपराधेन त
 स्मद्गुप्तोपमात् सत्रियाद्वते सर्वेनाशं प्रापुः पुरातनाः यासीन्वितुः सभायोग्यात् तत्कार्यविशारदाः स्मृतपूर्वापकारेण तेन सर्वावसा
 दिता अंतरंगा न्दमेभादीन् च यानधिकादौ आसत्याक्तानां स्पृत्वा प्रससेवो च पैटकां आधामखानः पूर्णं ते श्रुत्वा कोशेषानां शानं
 स्वनामान्वर्थं तां विभ्रययौ भीतो यथागतं वक्रामखानो विभ्राणस्तद्व्याच्यं कितो भूषं गृहमेत्यनृपेणाश्वसितः कार्यवलोकित्वा अ
 सिन्नवसरे मद्रमंडले सुभटसयः अभूत्माणिकदेवस्य तुरुष्कैः सह संयुगे मातुलेन समं यातो योद्धुं तत्रैव सेगरे आधामखानः समाप
 ष्य अभिन्नमुखः समं कोप्युः सनिजैरेव हतस्तत्र भयाश्रितैः केपि ब्राह्मणशलाकाग्राकृष्टिमर्मा विदारणात् श्रुततन्मरणे जाह्नवे रत्यंतदुः

राम०
 १२३

स्वितः तद्देशाच्छ्रवणीयजननीसन्निधौ न्यधात् ज्येष्ठोपिणोर्यनिलयोपिवलान्वितोपिप्रोप्तेपिजन्ममुवमाप्रधनप्रपंचः नैवापरज्य
मुचितं सकृत्प्रयत्नोभागेविंशतिर्नहिभवंतिसमीहितार्थाः अथवापितृणापस्ततस्यापिफलितोभवत् यदाप्रोपिनिजंदेशपरदेशेसयं
गतः अत्रातोमहोत्यातातादिममोमातरिसगाः अहम्यर्विकयेवापुन्येतेजनकपदाः तथादिप्रयमंज्ञिपुष्पलीलाचिकीर्षया गते
म रुवराज्योवीभूमिकेपोभवन्महान् अस्मत्कर्तृजनः कोपिसुखिनेवाधुनास्थितः इतीवदेशेतत्कालंचकेपुर्जनवद्गृहाः उदभूत्सूवदि
क्युचुः केतुनेभसिविल्लतः पूर्ववक्तामखोनेनदृष्टोरिष्टस्यसूचकः सहविल्लतः पुच्छः कालकुंतोयमोदिनेः स्फुरत्यतीचीप्रत्याशांतस्मै
वदृष्टेजनेः यमसूर्वद्वाराजसुन्दरांतर्गताभवत् देशात्क्रिष्टुंदौराजायांभियायवनसये सिद्धारयोदिनेचेरुवन्माः श्रीनगरांतरे
विज्ञालोतंसुषुवेमुनीचप्रसवसोण निष्फलोयः सदात्यदीतरुः सप्तफलोभवत् उपराजगृहंमूलादादिमीकुसुमोत्तमः सुमनोवाट
शाठांतर्भुवोणागितर्वर्षां इतिदृष्ट्वाजनः सर्वः संतेसारमिवान्वभूत् अत्रांतरेवसन्मैदावानगादादिपीडनं हिन्दुकाविदधुःपूणान

पितोदलितकुधा तच्छ्रुत्वायवनाः सर्वे गत्वा कुद्वानृपोतिकं चक्रुः शुभं नराजापि द्विजपोऽनमादिशत् अजरा मरुद्वादीन् ब्राह्मणान्सेव
 कानपि तत्कोपेनाकरोद्राजानि कृतमृजनासिकान् त्यक्तस्वजातिवेशोस्तदिनेषु ब्रह्मणा दयः नभदोहं नभदोहमित्यूचु भटलुठने
 वदुःखादकमुखायेपुरेसेतीष्टदेवताः तन्मुर्तिलोठनं राजान्लेच्छप्रेषणायादिशत् दत्ताभूजेन भूयेन येष्वागुणपरीसया तेभ्यास्तानि निर्निमि
 तेनाप्यहरन् विकारिणः समादि सफ्रोमासः प्रसिद्धोऽल्लेच्छदर्शने सर्वदर्शनविघ्नाय न केष्वाभयकार्यभूत भूयं नित्यमदोन्मत्तं स्वतं
 त्रं सन्निभं इत्थं उक्त्वोच हारिणः सर्वानं तरंगांस्तं गितान दर्शितावलपी जपं जितानवलोक्य च स्मृतश्रीजेन भूपालगुणमात्मस्तदा
 जनः देशे ससुदिताक्रंदं शुशोचात्संतदुःखितः सर्ववृद्धश्चिरानूद्योऽस्तोदिष्टपराभवः सर्वकार्यतरतोयं सयं यातिकदानृपः इति येप्य
 वदन् दुष्टास्तत्सुतविमवाचिन पारसीभाषया कोव्येय घृचेदृष्याणां विशां सशपः फलितो देशे श्रीमं जैनमदीपतेः सेवकाः कितवप्राया
 मुक्ते मेष्वा निमैगिनः तच्छापाविदिवकालेन प्राप्तामेत निपीडनाः किमस्मद्रसंकोदेव दतो वृद्धो मदीपतिः इत्यादि सासुसाक्रंदा

शुशुचुस्तेपिपार्थिवे स्वल्पोपिराज्यकालोभून्नवायामैःसुदुःसहःनिदाघात्रिःसनदृष्टदीर्घदुःस्वप्नसन्निभःलोत्राशिगृहद्रव्य
हरीणैःपरपीडनैःतुतुषुस्तस्यभृत्यैःकौशिकास्तिमिरैरिव शय्यानूटोमधुसीवःप्रजाकार्यपराङ्मुखःसर्वदिनेनिनायातःस्वपा
श्वपरिवर्तनैःकुलालगायनेद्गीतंगीतंशृण्वन्निवानिशं गुणिभ्यो राजयोगेभ्यो नादादर्शनमात्रके शास्त्राभेदेनराज्येयासम्यन्ति
मनोहरा लक्ष्मीपुरेराजधानीतं पुष्पोद्योदितः शिखी पावलाद्यमठस्थानेवेशमालीविपुलाभवत् सापिदाग्यासमेतत्रतत्तत्स्योरज
नश्रिया इत्याभ्युपद्रवोदशोदृष्ट्वास्तव्यनाशकान रातन्नाशाश्वेद्विघ्नशान्तिरित्यसकृद्भूत्वा राजापंचगव्यावासेष्वेवमेतंसमीत्य
च हर्म्यमारुह्यंसतुष्टःपानलीलां व्यगाहत् अस्मिन्नवसरेनेयविषाणः पिशुनेरितः यात्रां सवलं पुत्रवर्द्धिर्देशेभ्यसर्जयत् यत्सैन्य
वीर्येभ्यो ते ययुर्वोस्वमहीभुजः प्रदीप्तैरविराग्यैर्घटिर्वसतारकाहवपूर्वराजपुरीराजो जायसिंहो नृपात्मजं स्वसांस्वसासांस्वदत्तो
तोषयतिस्मत् कालीधारासिलतामिववीसतराश्रितां कपेकेनाश्वे शय्याः प्राप्तास्तत्रयतो जनाः सेनादीनारकोटीयाशिश्नियुक्ता

राज
१२५

भयश्चिदः बलिभिर्मगलादेवीमित्रो नतमुविस्थितां मद्रगस्वरचित्तेषां राजहंसास्तमाययुः सरोवामिवप्रोघधुल्यपसाविनिर्मले ॥
राजचक्रांतरोधेनस्वयदायोपपादैकैः मातुलैरपितस्याप्रेदह्लो कल्हाणपितं कौमारो द्वैसिकं वीस्पकरकालंकता अपि अभूवन्वै
परदितामादिलामहिना लाइव वदपेक्तिस्तंती साज्यलमेस्तनुरीतटात तस्तेनारामवद्वाध्विसेतुं कौतुकमातनोत कुरीपाटीश्वा
रौमाप्रेतं तैर्न्येदेन्यवर्जितं नारायणोदरोदृष्टद्विश्चलोक भ्रमेवधात सल्लुष्टोभोगपालानोपुरीमहाचितान्यपि सुचिरंधूमितान्या
सनरुहाणि हृदयाणि च उन्नादक्रदसंसेगउत्तरंगतरंगिता वाल्मेयश्वरिणैः पादमूलप्रायासवाहिनी तदीयकरकोदीपस्तुत्तरंगतरंगि
तः ततमेव नतं चक्रेयेनयेनयथावदत निस्तृणभूतलंतनुनिष्पाणीयाजलाशयाः निरिंधनान्प्रापानितं तैर्न्येचलिताभवत सोदंस
स्मान्प्रासासैरत्तस्ततमयेवहं कुर्वन्वदत्कयाव्यानमभूवंधृतपुत्तकः कारदीकृतमूपालः सषामासकृतस्थितिः अभवच्चैत्रमासो
तेकाशमिशागमनोत्तुकः तावद्धन्वामवक्रामखानोदोमनिरगलः आक्रांतमंत्रितामनो ज्ञात्वा व्यसननेन्ये अप्रसंततपानेन सीतादे

राम
१२५

द्वलाग्निः सवातपीणितव्याधिवाधितोभून्मदीपतिः प्रमोदस्तनवानस्तपूर्णचंद्रवेदितः तान्दुष्टमेत्रिणः पद्मानिवसेनुचिता न्यधा
त किंनैतेन समानीतो वद्वापिरुजगत्पराः इति रोषं सुते राजापिशुने प्रेरितो यदीत् पश्चिमाशागतं श्रुत्वा तमपूर्वादिसन्निभं वक्रासखानो
मंदे होमन्दे ह्रस्वसो भवत मांसे सुते तिक सोभून्तदभ्यधिकादः मत्पा सन्नविनाशानो धीक्रीत्येव पलायते अन्यभ्यर्पणयो मेत्रिसामंता
नां मदीपतिः यात्रागता यपुत्राय ददौ दर्शनमात्रकं नूनं स्वानुजमीतो भूतत्कालं सोम्यथा कथं परिधानादिसत्कारं न्यूनमेवाकरोत्सुते वक्रा
मोवाधेते नूनं मत्पुत्रमिति शंकितः सतस्मिंश्च न कोपाग्निः शमीतरु रिवा भवत् पानार्थं राजधान्यग्रेतस्मिन्नवसरे नृपः आरुरोह संमभूत्ये
ः मृत्युनेव प्रचोदितः तत्र पोष्णसौधांतलीलपाकाचमंडपे धावन्प्रातनासाग्रस्त्रवदस्त्रविसें स्पुलः कसासिप्रभुजैभृत्यैनीतः शपनमंड
पे यस्तच्छापरवादर्शः समूर्ध्वं श्रयने पतत् भिषजोऽप्यवसत्याप्तान्कोपियोगीचिकित्सतः विषोत्कटोषधस्तस्य यतति स्म कृतव्यथः तस्मैव
धमयोगेन प्राप्तराहो दिवानिशं कोसति स्म स्वमरणं साणमात्रेण जीवनं राजधान्यंतरे राजसुतः सुजनकोतिके आपुक्ता सदैवं युक्तस्तदिना

राजत

१२६

126

षुष्पितिंमधात मुमूर्षौपितरिज्ञात्वामहतोदर्शनागतान तन्निर्गमनिरोधायद्वारधान्याभटान्यधात स्वालयणोनुजोराज्ञोभयदर्षोप्रसंभ्रम
करानिवारविलीसांश्चाणन्संचारयभूत तत्कालराज्यलक्ष्मीस्तपितव्यभ्वात्पुत्रयोः द्वयोरासीत्समानदृढचित्तेसेशयधीरिव अत्रोत्तरेह
दायुक्तः संमन्त्रसचिवैः सह वदन्नामखानमागत्य युक्तमित्यब्रवीद्वचः स्वामिंदेदराणां होधसमर्प्य स्वयस्त्वयि सुगृहीताभिधोभ्रात्राप्रयात
कीर्तिशेषतो मेघोधुनावशिष्टस्तद्गन्धजन्तुपासनं स्वयंदहस्तनखानाययोवराज्यं प्रदीयतां त्वमित्त्रामहतोयत्नाद्रसिताचकितासती
मेयत्वेपाधनगीपाल्यकुलवधूरिव किमन्यन्मुरलुंठकाः काकाद्ववलिप्रियाः यथागतं प्रयात्वेते कृशदामलिनत्विषः श्रुत्वेतिभाषितंतस्य
कोपनूसासरोब्रवीत् मुत्तिग्योजनकस्त्यक्तस्तादृक्कल्पद्रुमोपमः संदेवाधमखानस्तवाधितस्तदुपाधिभिः परलोकमनो लोच्यस्वार्थमेत्य
ज्यद्वातः अस्वप्यः सयथाभ्वातासेवितः सततंमया जानात्येवंनकोराज्यंयथातस्मयार्जितं कोयमद्भ्रातृपुत्रोवदकेवास्पयोग्यता अस्मिन्म
त्येत्केराज्ययोग्योमदपास्तुकः सकर्त्तव्यानंदं ज्येष्ठोवयसावगुणेनच शयिव्याधीरभोज्यायोस्ताम्नः कोवसरोधुना रत्नाधनुचितंयत्तत्प्राप्तांतं

राम०

१२६

प्रत्यमोचयत ये स ग्रंथितं कं थो भूद्रा ज्यार्थे कृत भावे नैः अत्राप्यैतांस्तदा मत्वा निराशः समपद्यत प्रत्यासन्नेनाशेरुदजलो घस्य वदमूलस्य
कृपया त्रसरा त्यो दो धृतिरेव सेतो मतिर्जेतो युक्तमयुक्तवा को चेदगृहीष्यन्नयान्वितः तुरगा यजित सर्वमदा सच्चैस्त्वये गतः अथवा मेतमेकं चेद
दहनिष्यद्वलोनन्नतः कोशं हर्तुमया सच्चैस्तिष्ठतं पितृपुरांतरे अथवा वासदेशं चेदागमिष्यतु दधना निवृत्तः क्रमराज्ये चेदाक्रमिष्यच्च
नैर्महीम क्रामाप्रसकलस्यास्य किमु न स्पेदिलं वतः बालबालिश भूत्योक्ता युक्तवाक्या विनिश्चयात् अनभिज्ञा तया तौ नावत किं किं न ह्यपि
तो कुलं का नास्मत्कोपि चिंभो स्पत्यति भीष्मात्तया धियो वरमज्ञे सुते राज्ञो रज्यदत्वा स्तिनः सुखं इत्येकं एव सं बोध्यवलिनं नृपवल्लभं आ
युक्ता स्मदल्लेकः संमं न्यसचिर्वैः सह चक्रं संभावनां राज्यानिश्चये राजसूने वे गत्वा संदं प्रदास्यामिव क्राममिति दर्पतः अभिमन्युप्रतीहा
रो निश्चिकायाभिषेचनं अथ स्वच्छंदवातो सश्रुत्वा तूष्णीं सुतान्वितः वक्रामखानो वित्राणो निरगान्नगरांतरात् दृष्ट्वा महार्धमणिं मोक्षिकविद्रुमौ
घानरात्मा करं श्वयतिलुब्धमतिः सपकः तत्र न्नादा भयकरान्मकरांस्तदीयान् वीर्याण्यः शमयितुं गतभीः समर्थः श्रुत्वा सन्नात्पुत्रस्य चरितं चित्रम

राज
१२७

असः विनासितबलः पुत्रयुतो धाराधनाचलत यथैवाधमत्वा नस्य निष्कासनमयं यथा तथैवास्माभवद्वा नौ नचोत्ताफलमयः राज्ञं च दशमा
सावेकृत्वा मासि स माधवे वर्षेष्टचत्वारिणो गदिवं श्रीपंचमीदिने वेतालो वसुदेवं दुस्तं भमं इति मे उपे ते नैवोच्चैः कोपेन रं विरितो क्रियया नृपः
सूचुः केपिकेष्टचुर्योगिनो शास्त्रदस्ततः न्यस्तोत्कंठोषधेधस्त रुचिरास्तमगान्तपः केचिद्वा नैव दुष्टेन केवल्यात्तु तवर्जिते भूपते दुश्चि।
किं तां थैकारिताभिषजस्व राम दिवं मौसुलवेदेन कृत्वा श्वस्ततयाया वदिः शैपोटालं देणो दोहत्वा द्रोहोपाधिं वान येभ्यश्च राज्ञ्यति
लकं सिंहासनं गतो ग्रीहीत पित्रोऽस्तो न्म विवाकृत्वा प्रसीत इति केचन नूनं स पितृणां पेन तत्तया पेन दूषितः दिं मौघद्वता पेन विलयं प्रा
पदं जसा निष्कंठं कपुरं ज्ञात्वा निःशको नृप नंदनः जनकं शिविका नूटं संनिनाय शिवजिं मंजुषिकां तरा नीत्वा तं पेटे का वृत्तं शवं पितुः पाद
तले तत्र भूगभीभ्यं तं रसिपत सर्वं मन्मृष्टिमात्रं मेत देवेत्येति शंसिनः मुखावलोकनं कृत्वा तस्मिन्मृष्टिकां जद्रु-गंतं तत्र समापूर्य शिला मथ्यो
न्नतो न्यधुः कठिनो यमभूकं दृजना नित्यवसूचितुं अरुदन्नेव कास्तस्य कृतव सोवदाराणः स्मृत्या स्वाभिप्रसादानं मुखीकृतदिशुखाः तद्वा

राम
१२७

ज्येष्ठकालीनं प्रसादमुभयोर्जितं अविंदनेवकास्तस्य प्रसवर्गप्रसन्नमे पारिशीभाषया हिंदुस्थानवाचा च भूपतिः काव्यगीतं व्यधा घे
 नप्रशंसति न केजनाः पुण्यधर्मशास्त्राणि मोसोपायादि संदिताः शृण्वतो भूपते रासीधामिनीपुजागरः दोषाकुलाः पुण्यदाशुभया कदा
 येयूकादयो दिनपतेरुदयोदयेति तस्मिन् समुद्यतिमदहाराचिरप्रकाशनिष्ठा भ्रमंति विपिनेषु गुहाप्रदुःखाः दुष्टान्मोरेते कारदी-ज्ञात्या
 निष्ठा निषिद्धीः स्वानोन्येकमुदुःखोपिका रणारंतरे न्यधात निवर्तन्मक्रियो संकेतपितुर्गुणालिनां राज्याभिषेकं संभारं चैक्यो रणाभिदि
 नैः घूकादयो नभसि संति पराप्रशस्तास्तावत्प्रदोषसमयाप्रमुखप्रवर्गः आशाप्रकाशविषदो विलसत्यकाशाभास्वानंयावदुदयं कुरुते स्वचं
 दुः॥ शीतश्रीजैनराजतरंगितापोपेजितश्रीवरविरविश्विता हाज्येदेदराणादवृत्तांतवार्त्तानं नाम द्वितीयस्तंभः ॥ शिवायास्तु नमस्तस्मै त्रैलोक्येक
 मदीभुजे अशेषक्लेशनिर्मुक्तनित्यैश्वर्यदशाजुषे भूतयद्राज्यवृत्तांतवर्तमानं करोत्यलं स्ववाग्योग्यप्रकोराणवंधोयोगीश्वरः कविः प्रतिय
 हानुप्रदायाभुक्ताय नृपजीविका तद्वत्तं स्वस्य निष्कृतैव स्पेदं श्रीवपेजितः स्वदृष्टं स्मृतस्माभृद्विपदिभववेकृतैः संपेकस्य नैवेराग्यं सत्तेरा

राजं

११८

१२४

अतरंगिणी राज्यवृत्तानुरोधेन न काव्यगुणचर्चया संतः शृण्वन्तु महाचः स्वधिया योजयेत्त्वपि काव्यस्योक्तिवदेव यं कृता स्मृत्यै भविष्यं तां
दृष्टुं मे ललितं काव्यं कुर्वेत्त्वन्नेत्रपंडिताः ततः श्रीहसनो राजा व्यसनो जितवासनः सेवधरपुंरीत्यक्तापि नैराशत्पमुदरं अगमं जैननगरं
पितामहविनिमित्तं सिंहासनोपविष्टस्सनिर्मलावरभूषणः वभौ कुवलयपानं दीशशीवोदयपर्वते मध्ये कोया सदा युक्तो विधाय तिलकं स्व
पं सौ वगो कुसुमैः पूजामकरोन्नवभूषतेः शौण्यासनमुद्गातः कृत्वा यत्र पिधानकं एकशेषतयेव श्रीरसदंशभूषणं चित्रेन वन्द्यपस्य मुख
चंद्रावलोकनात् नगराननपद्मानां विकासः समपद्यत अभिषेकक्रियारथदोमधूममिषाक्षुवः हर्षणो बोद्धतां राजा मुखोच्छास एवावभौ
वायमानो घतातो घतो घत्सति खल्लात् सुप्रन्नासु देवास्य मोचुः पूणां शिशोदिशः वज्रमालावभुं दीर्घे स्फुरद्भक्तापरां वलाः ज्वालादवप्रता
पाये निर्गतानवभूषतेः श्यामा कुसुमकायां स्तावभुः श्वेताः प्रविष्टताः चिरात्तरुता राज्याप्यादृषद्दासश्च श्रियः कौशेयकोज्वलाः सर्वे सेवभूषते
सुराग्रापतरंगस्य तरंगाश्च ते रुचन्त काव्यसकपरीधानं यत्र यत्राभवत्पुरा तत्र तत्रास्त तद्राज्यं कौशेयकव्योमहान् राज्यलाभेव सेताभेस्त

राम०

१२८

येस्येवमदीयतेः प्रत्यापदरकाः सर्वदृष्टमेवालयपययुः रविः प्रदीपः कुरुते प्रकाशं विभाति चास्मिन्सति सूर्यकोतः तस्मात्समुत्पन्नः सचपावकोन्य
त्तमोपहः किं न करोति कांयं आसन्नितपितव्यावायत्कृते विफलश्रमाः योत्रेणहेलयाप्राप्तं तद्राज्यगतं के पितुः पितामहस्यापि पितृव्यस्य च
संपदः भाग्यभाजं नृपं प्रापुः सर्वाः सिंधुमिवापराणाः घट्टदर्शनपरिचयं सोऽग्रहीन्मत्तरोजितः घट्टदर्शनं क्रियायस्मिन्नैकमसमिवाययुः भूप
तेरस्मदायुक्तो नियुक्तः सर्वकर्मसु साचिव्यं पुत्रसंयुक्तः पुण्योक्तः सदाकरोत अथप्रथममेवात्सलायुक्तं मल्लिकेनृपः सग्रासग्रासनेन
ग्रामप्रमेयस्वामिनं व्यधात् पुत्रोऽस्य नोरुजायुक्तो दारपालादिकार्यभाक् इक्षिकामभजद्राष्ट्रं समग्रामविभवोर्जितः पानलीलांतरेतत्रम
सादामृत्युत्तर्षणा येन दारिद्र्यदावाभिः केषांन सपितः साणात् वदिर्देशस्थिते राजिवाल्पेयः सेवको भवत् सताजिभट्टो मल्लिकमतः
प्रापोत्तरंगतां नियद्धानुग्रहव्याः समग्रेण्यविग्रहे दत्तदूताधिकारोणा राजे जिह्वेव सो भवत् ३ अधिकारनदी पूर्वस्फुरेतीशतधा भवत्
तदा द्वितीयया वृत्त्या तस्मिन्कृतपदावभौ अन्येषु च्चावचानग्रामाञ्जोनराजानकादयः पूर्वमेवानुसारेण प्रसादं प्रापुर्जसा श्रीमल्लिका

१-ज
१२५

सदः सर्वे कार्ये यो स्थिति मवधीत तां नोद लेखय द्रा जावेलां सिंधुरिवो ल्बलाः पित्रोपेतामदावपि विरुद्धा वंधेनेव सन भुददेशं धिया तस्य ते
घोनि कासनैव धातु सर्व दर्शन संयुक्तो नृपो मंत्रि विधेयधीः पितामदा समाचारं प्रवर्तयत मंडले स्वामी समीकृत ज्ञश्च मंत्री भक्तः सत्यो
जितः संयोगो यं प्रजापुण्यैः सुचिराणि रीतिस्तुः उच्चासनेषु मार्गं शठक्रादी निवेशयन् तदताद्वरा जायेत निषत्सो भवत्तदा दितं प्राण
पैराणापि प्रभो संपादयन् नयं मेदं श्वरवदेतस्मिन्नाभवद्भक्तिं खंडितः मठाग्रहारसदान निर्माणोति थिपूजनेः नृपापचारेः साफल्यमनेषी।
सर्वसंपदः कमलममलं दृष्ट्वा श्रीमन्स्वकोशविभूषितं मयपितु मयप्राप्ते यावन्मदववाराणः प्रकृतिमलिनस्तावन्ममः संपेकसरो वराश्रवा
णचपलो वदोयाति संपे मधुपैः सदः अत्रांतरे सव कामखानः पिशुनमोदितः देशांतरो घमं त्यक्त्वा युद्धायागान्मदोदतः तद्वलांतरमेष्वा
मो वयंतवराणसो रीति लैरेव धृता शंतम कुर्वन् राजपुरुषाः कार्णाद्धतरतः शैलानुद्धं घं कटकोत्कटः क्रमराज्यं प्रापः क्रमराज्यजिहीषि
या तावन्मन्त्रियुते राजा स्थितो वेति पुरांतरे तत्पत्या वृत्तिवर्तांतो अत्वा तां न्यवर्तत राजा सपुपुं प्राप पितृभागमवि कलः आनीय सचिवान्

रान०
१२५

वा-सभांतरिममवधीत पितुः क्रमागंतरज्यं पुत्रस्येति चितं मम कोयं पितृव्यो ज्येष्ठोऽपि कनिष्ठो निर्मितो घमः-अथवा वीरभोज्यायां भुविको
पेनयोदयोः पुद्गेन विजयीयः स्याद्राज्यभाक् सोऽनुमंडले किं त्वधावसरो नास्ति समित्युभयवेतनाः-अमुमे श्रत्वेति नृपते वां कपे प्रत्युचुमं
त्रिनायकाः येन प्याधमखनायास्त्वदर्थं विधिना दत्ताः कोयमत्यवलस्ते स्याद्यो ह्यस्यानपरिच्छतः किं त्वधावसरो नास्ति समित्युभ
यवेतनाः-अमुमेव मिलंते ते यदि किं क्रियते पुनः तद्धत्वा कोशसा मग्री मितो गत्वा वदिततः देशमाक्रम्य नः कांयसि द्यत्येवाचिरादिभो
श्रत्वेति मद्भिकः प्रादभूपतत्र सभांतरे तिष्ठत्वभावां स्तावन्मोने मंत्रि सभान्वितः स्वकीयाधमखानीया ज्ञेतुं ते विमृजामहे ते चेज्जितावयं
यामः पुन सर्ववलान्विताः कोयं तत्संभमः कस्य सहायः किं करोत्यसौ श्रत्वेत्यादि मंतो ते वा विविधं निश्चयोजितं मल्लेकं ह्यदमे त्रेण कते च
प्रत्यपघते। पितुः पितामहस्य यमै न्यवृत्तानि जातं तिके पैतृव्या न्नेव कान्वांश्च दत्त्वा तत्तदलान्वितान् सफिपेजामरां स्ताजमहादी न्यसृजन् नृपः
यो द्वेव क्रामखानायमा वीरिदेशे वासिने-अथ स्वत्यवलानेता ज्येष्ठमिति त्वरा कुलः तावद्दक्रामखानः सप्रापदुलपुरांतरं अनागतैः कृता

राज०

१३०

१३०

श्वोसैरपिराजमहत्तमैः स्वात्मानं वंचितं मेनेत न्नि राशो नृपात्स जः तदिने राज्यलक्ष्मीः सापितृव्यभ्रातृपुत्रयोः दयोरसीत्समानृदाकोट्यो
 सन्देहधीरिव चौरादवाधकारेणैर्देराज्यापप्रवप्रियाः तुतुपुश्वकावाभावात्तं श्रत्वा क्रमराज्यजाः अथ जैनगिरियावदायैषोत द्राणाकुल
 दूतत्वावत्समागत्य भूपतेरिदमवीत देववक्रामावानः सतनयानयविच्युतः युयुत्सुः समरेव ह्वः करीवमहनिभरः पतितेत द्राणो घानेत्वद्वलो
 दूतमानसे तत्पजेनुचैः खानः पौषे पौर्णो विदुमातातः सञ्जमैरायाः गंजतः सैन्यनो यकाः दुष्टमैघरवापाताश्च कुस्तच्छरवर्षाणो धन्यास्तेष्वा
 वमराणां स्मराणाः स्वामिनः पुरः स्मत्त्वामितप्रसादानां जीवयन्तृणावज्जदः तच्छ्रद्धये क्राणमवे स्पमितप्रसादं प्राप्ते सणो जहतिये निजजीवात्
 शास्त्राति लिपुष्पनिकानिवसं विदंतो धन्यास्त एव कतिचित्प्रभुसैव केभ्यः अथो देवस्पमादात्संयतं स्पैवणो भटाः शिरालमार्गपाद्यापेत दृष्ट्वा
 पलंपययुः इह चित्रतायत्नः कटकोकोपि नो मजः किं त्वस्मद्गुणैर्मुक्तागराग्रफलसंधितान् निष्क्रान्तुं नाशकत्वाद्यातखड्गखानोराणो घतः तेना
 हलायुधः खानो दीना त्वद्गवेषितः चितानलरवासारैर्मिथोष्मा समपद्यत यावत्समेत्यदंतुं तं प्रारभन्तु पपादुतं तं किंप्रजामास्तावदा सदा

राम
१३०

द्रुपंजो भूः पंकिलातिवृष्टिश्च द्विजोऽग्निः सदायता मसुभीतिरिति माभूत्किं कितं स न दुःखद शीतवातभयोद्विगमयाः केदारकर्दमे त
त्कातं तद्गुणान्नागतांटादवतेचलन अर्जितां सर्वसामग्रीयामैः परिलुठिता साक्रंदं वसुतपं पण्डैर्यः स विमये दध्योचक्रचैभ्राताक म
भृत्याः कण्टहादिकं ससुतः शत्रुभिर्वद्धः कंष्टमिकरोमिकं वंमराणामेवास्तुमासास्तुममजीवने फलितं वचनं मे वयदुक्तं जनकेन
तत विद्मोचितं मणित्यत्वापेन काचमणिः श्रितः रत्नादिनिंदन स्वात्मानं पश्चात्तापदताशयः जीवन्मरणाभापन्नः खानः स म्प्रातिव
र्तते पौषेतरुविवोन्नयः फलपत्रविवर्जितः कुलंके ॥ राज्यतव क्रमायातदेतदेवेन भुज्यता फलितो धर्मविजयः सोऽयं भाग्ये मदीयते किम
न्यत्तस्य कर्तव्यं यत्तु त्वां समादिश श्रुत्वेति नृपतिस्तुष्टोदत्वास्मै परिशोषिके जयवाघनिनादौघैः सर्ववलमतोषयत अन्येकस्तद्भराजै
नगिर्योकरकवेष्टितो वक्रामखानमानिन्युससुते भूषां ध्रुमिवे संतं लज्जयाते पुरः संग्रामविजयोत्तिक्तं सत्कर्तुं स भटव्रजे सदंघोराजधा
नीतामारुहोदनोऽथः उच्चावचोक्तिमुखापौरांतगतं नतं भूमेरंध्रमिवे संतं लज्जया च भयेन च राणासाभटन्यस्तदस्तध्वस्तविभूषाणां दयालु

ग. जं
१३१

१३१

नीचदत्तात्मजीर्णवस्त्रावगुणितं मुखं धर्मिवेसेतं लज्जया च राणासाभटन्यस्तदस्तधस्तविभूषणं दयालुनीचदत्तात्मजीर्णवस्त्रावगुणितं
लुप्तेषु भेदो घट्टं कुधृतवेष्टनं अलस्मीवीसितं दरात्पितृव्यं साणामेसत ३ भास्योर्जितसमभूतं एव दत्तसमात्मजः दीनात्मा ददृशे
पौरः स्थगः कस्य विभूतयः लोभाक्रांतधियो विवेकमुचितं मुचंति यन्मोहिताभुक्तायामनसापि दपे कचितास्त्यक्तेन कया स्वयं संतापाय
भवंतं सततमलं नीताः पौरश्चेद्वलात्मा मासंतु भवेन्न दंत च पलावेष्णा देवताः श्रियः अपेक्षितः पिता तादृगस्वास्थ्ये स्वार्थे लिप्तया ज्येष्ठोप्या
धमवानः सवाधितोपाय युक्तिभिः दुःशापापोभ्राता त्रियोसाध्या मये साणात राज्यलोभाक्रांतमुतेत। स्ताद्रोदधिवैयः कृताः अघेतेना
फले प्राप्ते तदधमं विनिश्चयात् दृष्ट्वा वदंत मानी तं सानमिसवदजनः केप्येवुः सपितृशापादिमूढः समपद्यतः तथादितं पिता जातु पितृद्वये
रहो ब्रवीत राज्यत्वदयजाभ्यामेनाशितं वैरीमियः तत्राप्यनिष्टो द्वावेव समचित्ताज्जमदौ तदेतौ विनिवायो देपु क्तादेशमुवाशया ला
मेव वर्षे पिप्यामितं मदेकाश्रयो भव श्रुत्वेति शदंतं नादं जातु चेन्नातारं मजे यतो ज्येष्ठोस्ति मे द्विष्टो द्वयोः किं सकरिष्यति श्रुत्वेत्यादंतु

गमु०
१३१

गज

त्वयेष्टु स्तोत्रं सरसति प्राप्ताद्गणहस्ते न भुजंगमिव वेपथुर्गंसिद्धकार्यः स पुत्रः स वाधते यदि का गतिः तच्छ्रुत्वा संस्तुतः स श्लोकेनेत्युत्तरं द
दौ विद्यातीर्थे श्रुतपरिचिता स्थाधवः सत्यतीर्थे गतिर्धर्मसकलमुने योगिना ध्यातुं तीर्थं लज्जातीर्थे कुलपुत्रतपोदानतीर्थे वदन्त्याधारा
तीर्थे धरणिपतयः किल्विषं सालयेति तादाकार्णववीद्राजा स क्रोधं तं दुराणं वदन् धायुद्धदृष्टे सिनादयत्रास्मितस्तमः वराकः स्वद्वधा
राथी तत्र त्वमपि दर्पितः किं वक्ष्यतां ने योग्यं नेत्रे पश्यामि दुर्धियः तदेकपवनसंस्त्वभवे स्तानुशयोचिरात् इत्युक्तमस्मि पित्राय तदयं फ
लितं वचः तमीसेति कथा लोकः सकोशोपकरोन्मिथः इति वक्रा मखाना पराजयः यथोचितं दानमोनेस्तौषपित्यानि जंवलं तस्मिन्नेव
दिने राजा तुष्टो नगरमाययौ वदंरिपुं समादाय नौकान् नृसुतान्वितं श्रीजैननगरे राजा सेवे वधने व्यधात् जननी नृपतेः प्रीता दर्शनात्
तदृषाणां अमन्यतराणे तीर्णे पुनर्जातमिवात्तजं शंकिता यौनसंवेधाद्भूपतिः कतिचिदिनैः रुषावतारसीहादीन् कारागारात्तेरवधात् ॥
प्रापो मल्लिकराजः सपंचग करदेशजः पुनश्च्युतं ते त्रेण तत्र दायासकार्यभूत उल्कोचमुद्रादानादिप्रपंचांचितवंचनः सुसंचयकतायेन

राजे- देशेषोविलुठितः अभिमन्युश्रीतीहारः स्वतंत्रोमंत्रिमंडले सदेवसारसि स्वास्पमभज हलदर्पितः लोत्रप्रतिग्रहसेत्रदत्तरुद्धिः पदेपदे॥ लु
 १३२ धः सनिजमात्मानमनाशीभोजनेन्यधात शंखोरजगृहासन्नः पितृभ्योवंधनस्थितः त्वय्यत्प्रस्थितेकोपिनीत्वादेराज्यमाचरेत इत्यादि
 १३२ प्रेरितोनेननेयवुद्धिर्नरेश्वरः कुद्वेवक्रामखानायेनेत्रोत्पादनमादिशत तस्मत्तुलावितेनेचद्वयेतप्रोशिलाकिंको जोनराजानकोलोही
 दृष्टाशार्थमदाययत नैर्गुणामसिद्धं तुर्यस्तुष्टासस्यचयायथा इयंनशक्यतेवक्तुं यथार्थमादृशागिरा दुर्नीतिमवदत्केचित्केचिदीश्वराज
 भित्तं प्राक्कामपाकमपरेनीचसंगमथापरे तदंधकारांश्रुत्वाकोप्यवाच्यगित्रवीत मानुष्येमास्तुतेचेत्प्राद्वं प्राकृतवेषमनि राजगृहेस्तु
 माजन्मकस्यापि तिनकोवदत स्फुजेजाग्यसुमुद्रवन्नवनवप्रोत्प्लाससमस्तुखः प्रायोवन्तिविभुर्विनोदकलयाकालंविशालंसां दौर्भा
 ग्योदितदुर्गतेः स्मृतनिजप्राप्यप्रकर्षोन्नतेस्तस्यप्राप्तमहाभयस्यसमवेत्तमापिकल्पोपमः अयः शृंगलवदंभिः सोधस्तत्रैवबंधने
 स्मरन्निर्भवसामग्रीमनपुच्छेचमायुषः नायंगीतेर्विनाजातुर्वतेतेस्मगृहोरेतरे इत्येवतस्यसारवाचित्यो जागराण्यधुः योभूच्छप्याग

राम
 १३२

हेनित्यं सर्वं गो सेवकैर्वृतः अभूवन्नेवलं तस्मिन् अष्टकमत्कुलाः वितानावलपोयवभूवदुलंभासुरैः दृष्टास्तारवतद्देहेलूतातंनुवि
 निर्मिताः पटपुः कोमलपटतूलशय्यामभूषयत् तदातत्तस्मिन् एषे शयिष्यदृष्टविष्टं दीयतां दीयतां तस्य वाणीया त्यागिनः आता वि
 पत्तगोनं सैवाभूत्तत्तदस्तपयाचने गतं स्याम्यं दत्ताभूत्याः प्राप्तः परिभूवोनवः वंधने शृंगलावेधैर्नैत्रोत्पाटनतोच्यया इत्येवैकवः स्मरन्
 दुःखं सोधो राजसुतश्चिरं नाज्ञासीत् स्वात्मनुसृत्य अपरां प्राक् कथासपि कोशो ज्वलं कमलमे स्पन वंयसमे तादस्मिन् रसो ह मिति तु
 च घ्यति चैरीकः दोषो नुषंगमधिगम्य निवृद्धमूर्तिस्तत्रैव नाशमपयति विधौ विरुद्धे राजवासः सलीलार्थे निर्मितस्तेन वः स्वये सपववेध
 नायाभूत्कोवेति भवितव्यताम् इत्येवंप्रयत्नावदनभूतमहाभयः अस्थिशेषतनुः लेशात्तस्मिन्नेव सपयं यौ देशकालमनालोच्य
 वैरं यः कुरुते रिभिः सनस्पस्य चिरौ वशौ र्यश्रीमं रितोपि सन् अभिमन्युप्रतीक्षास्तत्तच्छेयं मदोद्धतः अयुक्तपसंप्रवलं नासदिष्ट
 सनिष्ठुरः स्वातंत्र्येण स्यात्स्वत्सुरा रक्षारतात्तदं दयोरापुंक्तपसम्पदौ वासिगणे तोभवत् उपायान्कुर्वतस्तांस्तान् नकोषे

राज

१३३

१३३

नमंत्रिणा वधुतंमल्लिकेनात्रनावाप्यावसरः क्वचित् एकदातद्गङ्गाश्वस्तेश्रीविजयेश्वरे तद्वियानृपतीराज्यधान्यतः तमेवधयत् अमि
मन्युः स्वपेरयातः पादवाघाश्वतस्तुताः सुगालवत्तदाभूवन्निगिष्ठाविविधाविधेः यस्यादेववदनमीस्पमहागजेन्द्रादरं प्रयाति वा
लिनः मणिनीमुखैवाघाः दयादिशेषादननिर्मितकूटपत्रं कस्तनिरोद्धुमलमुत्तहतेमृगेन्द्रं सपुत्रं हतसर्वस्ववद्धानौकांतरेततः ताजिभ
हः समानीयकारागारंतरोसिपत् यादृग्वद्भामखानोयकारपत्रपतेरौसा वंषणैकेनतादृक्तेनेत्रोत्पाटनमन्वभूत् यादृग्वद्भामखानस
वयाभूदतिदुःसहा अविंदत्तादृशसोपिवत्तु नान्येनशक्यत यस्मिन्नेवदिनेयस्मिन्मांसविप्रियमातनोत् तस्मिन्नेवदिनेतस्मिन्मा
सेसोपिंसमासदत्तः सोपिवर्षद्वयभुक्तासपुत्रो नरकव्यथा वक्रामखानवद्द्वयोव्यसनांत व्यपद्यत अथैवमदृशोधन्ययाभ्यामकुल
वैरिणाः सर्वसदृशादृष्टमराजैनभूपतेः द्रुमूचेनिघुरयन्तदुष्टात्माकृतलुठनः तदुक्तिफलमापासौतपोर्नाशोभवत्कालं चित्तिर्तेजै
भूपेनसेपन्नैवषत्पुण देवपास्याघपौत्राकृतमित्यवदजनः यत्कर्तुमिच्छतिपरापचयमनुष्यस्तेनेवतस्यनिपमेनभवेद्दिनाशः श्रेयं

राम०

१३३

विभर्तिहरिणः परं ध्रुव्याणां द्वीकृतं तदिषु मिह ते तमेव दृष्टो रस्यश्चिरमुपवने वंशवाटो जने यो नानावर्णस्तृणागानवभूषितो भू
षितो भूरिपुत्रः तत्रान्योन्यादननजननात्तादृगभ्युत्थितो गिर्येनैकांतादुपवनगतं सर्वमेव प्राणस्य याकारकसमा रस्याभवन्मौलमदीभु
जो अचिरात्तव कालेन सर्वो स्वप्नो यमा भवन क्रुमल्लिकजदोयं अनुजखानमिच्छति राज्यार्थमिति केनापि राक्षो ग्रैपैशुने कृते सर्वो
स्वाहराणं कृत्वा कारायां वंधुमाविशत् श्रुतेन तेन यद्विद्वेक्षनकः सौख्यं समासदत्त आसंपैरजिता वदन्तेन श्रीन्यायवर्जिता तद्वा से
पतस्तस्मान्नीताराजाधिकारिभिः उक्तोचमुद्रादानादितत्तदायासकाराणां सविपत्यतितो नाभूत्कस्यापि कुराणावदः कदयं हस्ते स
रांसौख्यनिष्ठं विशत्यश्रुदं प्रसंभं धनं यत् कष्टेन निर्यातितं देवकृष्टं शुनी भोगे लिंगमिव प्रविष्टम् एकैकं संचितं वस्तु कष्टं कष्टेन तत्कारा
त नियुक्तैः पीडनं कृत्वा विलातगतं संपेवत् पूर्णनापितमल्लिकजदोयादृतसंचयाः वंधनस्याश्चिरं भूत्वा ते सर्वं प्रमथेययुः तत्तद्राज्यदि
ताकोसि कुले तस्य सपावधिः शापः श्रीजैनभूपस्य प्रसारितभुजो भवत् मैत्रैः राज्यविवर्धनं कुरुत भोः सत्संवृद्धे मंत्रिणो नाशं स्वामिनि कु

राज
१३४

वतां न हि सुखे स्याद् पत्रे ह च ये ये जैन मदीयता वपकृतं पुत्रैर्न भूत्सेर्न वा ते लेख्यं कलमी दृशत दहिता मात्तये वीत्य ज्युतां अन्येषु च
वचसा स्मसेव कायेत दा भवन तदनिष्ठ कर सवैत दत्ते पि प्रमि म्यरे यावद् सति वसेत स्ता वदिल सति सतु तं भेगा तस्मिन्निष्ठे नष्टे प्रष्टया
यानु चेष्टे पूर्व जैन नृपः सैद न्ना सीरा दीन् समागतान् पैगं वरान्वये जाता न्यूजा ज्ञात्वा मदा गुणान् प्रोच्चा सन कार स्पर्शा दर्शिता तुलस
त्कृतीन् स्वमुतादान मानेन योस्तान् राष्ट्राधिपान्यधाते तभ्यः सैद ज्यमाला दीन् राजा ज्ञात्वा तारंगितान् प्रत्यमुंचत्त दा दे शान् तत्सवयम
वेचयत् ससैधना सिरोधन्यो चापो चापो धरि मनीषिणी यो विचार्य यति रक्षि सति देशांतरं ययो सुतोप नयना द्राज्ञः सुचिरं यन् नृपायितं व
द्रूपो दिराष्ट्रादिपत्या न त्ममुखे ज्वलैः इतस्ततो भ्रमंत स्ते केचिद्दिल्ली पुरं ययुः केचिद्दिभवल्लोभेन पुनर्निष्कासिता अपि नारमतवदिदेशो
माघे मधुक राद्वयः प्राप्ता ये परदेशे त्रसम्यक्ता गभो स्यादिव विस्सृपुस्त चरिताः ऊर्ध्वं प्रजापिडने तेन त्याप भोरान एविभवानिष्का
सिता स्यामि नागं चति क्रद कृष्टम त्पतुलानां त जीवना शाकुलाः राजान केष्ट कुरैश्चैते मार्ग पतिभिः सह निवद्वयौ न सेव दृक्ते को मलि

राम०
१३४

को भवत् सर्वतंत्राधिकारो राजतंत्रमखंडितं ताजिमहायमल्लकोपुष्टिवंधमिवाकरोत् पुत्रीकृतोयमदृशो सदा कस्मात्सुरत्यले इति त
स्यासिमिष्टादौ मलेकः स्फुर्जितेनुके स्वसारं वीर्यते स्वल्पमार्गेशोपि ज्यदेगिः स्वामं सैदनिर्मुक्तिरत्नपत्राकितं व्यधात् तन्मार्गेशाय जरा
जानमतेन प्रसन्नधीः अस्यर्पिता जभदायमल्लेकस्तमदाययत् ज्यदेगिरोपि मार्गेशः सितिपालानुरोधतः स्वाग्रजार्पणमेतस्मै च स
मेन सदसुधीः वंचुरीकारवोधाने कुल्पादवमदोदधिं भाग्यभाजां समायांतिकलत्राणि च संपदः तं मार्गेशकुलोद्यानकल्पवल्लीफलपरांतैः
संपूर्णगुणैः पूर्णमदोलस्मीमिवासदत्तं सैदनिष्कासनैव संपन्नं जैनभूयते हलैर्यैवास्पृष्टे त्रेणाकृतमित्यवदजनः कृतनिष्कटके देशे मल्लिका
स्तदसंततः प्रतिष्ठासिक्काराजातस्तुता चतदा भवत् विवाहात्सवसेदेषमनाद्रयात्रादिमंगलान् नापरामग्रदीर्घिंतां सौराज्यसुखितो जनः
पंचाशद्वत्सरे राजनिमंमे निमंदिनः दिदामठेन दीप्रांते राजधानी मनोहरा धन्या दमन्याः किं शून्या रत्येवावुतिर्विविता स्फुरच्चतुष्किंकाह
स्तैर्नृत्यतीव्रदिवा निशं मद्दृशेन कृतोकेनापीदृशीतिरिदृशया स्वार्णचक्रलाभ्यस्याः प्राप्नोम्योषो दिवाकरः पत्कारुक्लिप्रकोणस्य दाहगारु

राम
ज
१३५

135

इमूर्तिमिः तस्मात् श्रुतो नाप्रांतिपसिन्नभोधुना गोलवातो नाभिधारसीमाता तदिदेवदेवाता विशालांधर्मशालासाप्यकरोन्मद्रसाव्या
या यत्प्रवेशेनृपस्तुष्टोमातामहसमागतः पसेमेकं कथाभूरिव्ययशालिमहोत्सवं प्रतिष्ठासर्धनिष्पन्नानिलोदानीतितानृपः नगरेपित
प्राप्यार्थं खानगाहं विनिर्ममे कुलोद्वरणनागस्य तटभूमौ मदीपतिः वक्रिदग्धेनं वचक्रे राजवासं मनोहरं विजयेशानदीप्रोते राजवेशम
नवीकृतं भांतिभातिशयान्मध्यरत्नं दारावनेरिव अत्रैयत्रसुरत्यत्र वितस्तावुनिविंवितं प्रेस्पतैः सैरेमुक्तमिव सौवर्गापंकजं भातिस्वप्न
पुरीराजधानीराजाविनिर्मिता पुरातनी पराजीणा हसती वसुधासिता राजा कृतो रनेका सेसोद्याने राजवेशमभिः पदर्शनादनेका सोनूने स्वम
भिनंदति प्रतिष्ठाविदिता राजानवायानिजमंडले अन्यास्तावर्णिता नात्र ग्रंथगौरवतो मया दिदामहे सदायुक्तः कृतातुलागृहावलिः स
सोदामजिरोदारशिलाभिन्निविरजिता खानगाहेति विख्यातं धर्मवासं विनिर्ममे येन नानादिगयाततत्तत्पथिकशालिना दिदासठपुरांस
वययौनेत्राभिरामतां प्रवेशेनृपमानीयषष्टिलसकृतमयं दत्तामतिपुष्पग्रामं सत्रं वक्रवतारितं शाहाभिधास्यभार्यपिमठं सुरुतकमेउ

राम
१३५

खेतिविषयमार्गोतर्निममेसप्रतिग्रहं तत्पुत्रोनीरुजायुक्तः कृत्वाधमं सठनवं नगरात्तिप्रकांयावच्छेत्तुं नवव्यधात तद्दीपेसतियोदं
तिमेवेषांपुरवासिनां स्तंभनिर्मितदीर्घाश्मसेतुबंधकुतूहलं भ्रातरावपितौ धन्यावन्मोरिचकनुयको व्यधात्तक्रमराज्यातमेठौ सौधम
नोदौ ताजिभट्टोपिभवेत्कर्मकुतूहली एदराजानकोराजवस्त्रशोभाधिकारभाक् स्वानगाहंसनिर्वर्त्येवलाघ्यमठकातरे नवः पितृवि
हारांतैनिजजन्मभुवोतरे येनलोकार्तिहृच्चक्रेविदारः स्वगृहो ज्वलः मठाग्रद्वारमस्त्रेदाविदारगृहपंक्तिभिः त्रिंशदिशाप्रतिष्ठातं मंडले
येनकारिता सर्वदर्शनसंपन्नप्रतिपादितदक्षिणो प्रतिहार्यसोणेनकोटिरेकावपीकृता सप्रियं जामं ऐननगरेमुत्रसुंदरं मसोदाहजिरोदा
रं वानगाहं विनिर्ममे हयातखातो नाराजवस्त्रभाविभो ज्वला मृगवाराभिधेस्थाने मठं दग्धं नवव्यधात सोमाराखातो नाराजमहिषी स्वधनेनैव
राजधान्येति कथं ऐननुचरेस्वमठं व्यधात जयरालाभिधाराजपुत्री राजान्वयोदिता सेकंधोपुरीमांतैस्वानगाहं नवव्यधात श्रीऐननगरी यस्यम
सोदाहजिरादयः भोतिप्रतिष्ठायै तैताः पुण्यकीर्तिमनोहराः कर्मसत्यधिकारस्थो नापितः हरकृतः विजयेषु नदीपारे व्यधान्मठं मनोहरं सप्य

भांडपतिश्चैत्रिहारेविजयश्वरे यो धर्मसंग्रहकृद्यो धर्मार्गदवावभौ प्रासादं लस्ममेरया भ्रातरो स्वर्गाग्वराः श्रीमत्स्वामिगोशस्यमधु
 शैलसपेनवं अन्येषु च्चावचावेष्टमप्रतिष्ठाविधिवायदुः पाभिः स्वर्गोपमं भातिमंडलं वेश्ममंडितं देशेस्मिन्निभोभवत्कतिनत्वेयैः संघ
 पार्थवयस्वनीतो नततो मृते रूपहृताप्येकाकिनीकाकिनी सो दलं व्यपदः करोमियदिनो धर्मप्रतिष्ठादिभीरितो यास्यसुतो चिरादिति म
 तिपुण्यपात्मनो जायते कोपो दीपिने रद्रस्यवेगादपि समुत्पिने द्विषामधोगतिजातनुतद्देशमनाकंचित यो भूद्रा जविरुद्रानां दंडस्तद्गदलो
 ठं तद्राज्ये प्रभविस्मना तद्विकल्पो गलद्वदः किमन्यद्देशमनिर्माणव्यसने शाख्यपद्रवात् जातावनभुवः शून्याद्विषां वसतयो यथा श्रीतो
 रमाणदीप्ता निष्प्रचारनवेत्यच द्विदीनारिनागमपीनवातेन प्रवर्तिता पंचविंशतिको यो भूत्सु राणास्तान्निर्मित किंचिदनीकतश्चाभू
 द्रव्या प्राचुरलसाणात् संयामणिं नृपतिमौलिबुयोग्यमूर्तिं यावयध्वपसुपनतेन पयोधरेणा सा पावनी शुचिरुचिर्जननी सुमुखी संगच्छते न॥ राम
 चिरकालमनेन साकमिति पाठः साश्रुक्तिका स्य जननी जननी सा धीवतिष्ठति चिरं वरभुक्तिकामां शेषवेस्ययो दत्ताराजा संवर्धितो यया गो ल्वा १३६

भोनास्यजनीनीसाकस्माच्चिदिवंगतां कायौर्विकृतेराजसत्तरात्मात्मनः सततं प्रतिबंधाय सिंधोर्वेलेव घाभवत् तान्दिन्दुकसमाचारश
तपत्ररविप्रभां स्मृत्वा सहृदतां क्रंदंशुशोचसकलोजनः भयावियुक्तस्तत्कालं राजा हस्मां वरावरः दिनश्रियेव पयोभूदुःखं संकुचितान
नग्राहयित्वांशुकं शुद्धं व्यतीते दिनसमये सम्ययं मल्लिकोराज्ञो व्यधादुःखनिवाणं शादाभदीनपुंयेतौ नौ सेतुविपुलेनवं तद्वेनेनादिशत्क
तुतन्युण्यं धर्मदीपतिः अभूत्तैदान्वयेजातावल्लभायामदीपते-हृयातखातो नाराज्ञीमेमा आसविलासभूः पदार्थानघोषभूषादिपरि
वारसमन्वितान् अनन्यसिद्धेराजातस्यै सर्वसमर्पितं तं ये कौये वरां जेदुः संसुदरागुणाश्रिया अविदत्तस्मान्देमालसेवमधुव्रतः विभवेसा
तिभवेकस्यचिदेवेसितो लाभः वर्धति मेघे कृषिकृत्कोपिमणिमौक्तिकं लभते महाराज्ञां मदीभतुरस्योराजसुतो जनि यस्य मत्स्यदस्वानाख्य
मकरोन्मोमुलोचितं ततः पूर्वधिकप्रीतेताजिभदेसभूपतिः स्वसुतरं सागायादात्तिंधुरिदुमिदं श्वरेचतुष्यचाशेवर्षेयैवैणाविनरनाय
कः पुत्रजन्मोत्सवानेदेसभजद्ययसुदरे विदग्धचर्चरीपालनर्तकीनवृत्तायनान् उदिश्यत्यागरसिकैर्नर्कैर्वैश्रवाणधिते पदकोशेयव।

राज-
१३७

१३७

स्त्रा प्रीरा ज्ये श्री जैन भूपतेः सामंत सचिवादीनि मासी सत्कार सिद्धये तद्वा ज्ये विभवो दारव्यये सा प्राकृता लयात् उत्सवे च चरीपाल नटा धैः
प्रापि स्फीतराज श्रिया प्रीतो नृपतिर्नवयौवनः आनीत गीत विद्वयः संगीतरसिको भवत् संगीतज्ञ ज्य हागेरमार्गेण घाः सुखोचिता तार
काश्च चंद्राये व्यरुचंते सा अनुसारित जावनाट्टा हास्य कथा क्रमै भासदः कृष्ण चंद्रावली राजनृपाभिनयने पुण्ड्र रत्ने वरनटाट्टे नाट्या
तदर्शनं कृतं हल मलवकृत काश्मिर्देत भूविक्रि पाचनेः ता अनुसारित जावनाट्टा हास्य कथा क्रमै अनीक मुख्य वाघैश्च प्राणि भाषा
नुकारैः भंडि सा पंडितो भद्रो मूर्तो दास्य रसो भवत् मल्लाह सनना मापि पितुरभ्यधिको गुणी प्रथमं देशे तं श्री कामोदवीणा मकारयत् भाषा
भिगीत सामं ग्री पारसी गीत कौशलं तु ववीणा धरः सोहं नृपात्तमोप्यदर्शयं गायत्री तमि यो राजा स्वयं संस्कृत पद्यवित नादशं सामयं श्लोकं
गालं स्पेदमव्रीत् शुद्धायेन समुल्लसंति तत रवो वृषा भवेयुर्मृगाः पत्रे चावतरंति देवत गणा जल्पे तदृष्ट्वा अपि यो दुःखे च सुखे च मूर्खे वि
दुषोर्बाल सव दृष्ट्वा प्रायः प्रीतिकारं समास्तुरातं श्री नादना मारसः अवकंठे नृपो गीतारंगे कलिप्रितो बहून् रागान् सौ च गीतो असा

रान्
१३७

श्रयोन्नतदाकोरुत अयगायनवृंदंतप्रवेशयममाग्रतः गीतांग्याधिपतेरज्ञामदान्मेनृपनायकः आनीयस्थापिताः सर्वेनामग्राहनेनिवेद्यच
तेतेवयवदनाद्याः सावीद्यावृंदनायकाः निर्दोषकंठसंजातमंजूलधनिर्जकाः अधीतगीतवद्वान्नुमातुंद्रव्यकमदकाः शिषाकारादयः पेच
स्वप्रपंचातिचंचलाः अमुचन्येचमं व्याजालंवेधुरससंचयं संगीतज्ञेनृपंतंते श्रुतेवेतत्समुत्तकाः गीतेश्वरगुणाः पेचदंशसंख्यास्थितिव्यधु
केदारंगौजगंधारदेशभंगालमालका काणां टगायनरोजोरागाश्चाप्यस्फुरन्पुरमदनोदीपितारत्रौ नयभाव्यादशोज्ज्वलाः अशोभेतानुगो
रोजोलासिकादीपिका अपि रत्नमालादीपमालानूपमालांकिताभिधाः अकुर्वन्लसिकालासंहावभावमनोहरं रस्यकंपाकुलाग्रमसर
रसताधारसंवांमहारमारव्याशास्यलास्योत्तरतारललसहावभावानुभाव उत्कंठाकारिकंठोद्धतसुततततस्फीतगीतप्रपंचापात्रीयोरस्पगात्री
योरस्पगात्रीलसतिसतिलकाकीदृशीरत्नमाला गुणिमदतणधत्रीप्रसकानंदधत्रीनवकरणविधात्रीनूपलावापधत्रीकलितललितगा
त्रीशुद्धसंगीतगात्रीगुणगणमणिपात्रीनूपमालैवपात्री यस्यामुखंदिमरुचिर्नयनदिधात्रासंपूर्णासर्वमवशेषतयात्रमुक्तः आश्वानुत्वामुप

राज

१३८

१३८

गतोऽस्य रुचा यमास्तेनासाग्रमौक्तिकमिषादमृतास्य विंदुः आसौ कार्णालिकमोतलं विमुक्ताफलश्रुत्वा तमुर्वेदो निर्गतानूनं लावापामृतविंदव
 इत्यादिशंभोः कुर्वोणेनृपतिर्नवयौवनः लीलाभिन्नेः समताभ्यो मधपात्रमगायत तत्तत्कलापरिचये कविवाक्प्रपंचे पंचेषु संचयनिभा सुवरांगना
 सु संगीतचर्वणाविधौ वसुधानभोगे धन्या नृपाः प्रतिदिनं व्यसनं भजंते श्रुत्वादिगंतरा कीर्तिराजः कार्णामृतप्रदां गीतकाव्यकलाख्यातः पवा
 रकदनोभ्यगात् गायतः सानुगीतानि सकृतानि सभांतरे तुष्टो महीपतिस्तस्मै व्यधात्कानकवर्षाणो प्रबंधगीतचतुरः कदाचित्सन्तपाग्रः अगाय
 त्सु च लीलाख्यप्रबंधदेशभाषया अनभिज्ञतया राज्ञः पृष्टो हंत सलसाणं तूर्णो भरतश्चास्त्रादेस्सोदाहरणमब्रुव पदपाठस्वरैस्तैस्ततालरागेर्मनो
 हां श्रुत्वा वरंगंतं मत्तोरजाभूदुदिताशयः उद्धीतस्माद्वैल्लव्यज्ञात्वा मासव्रवीदिदं गीतदयं भूतावदेकवर्णेन सभांतरे तथेत्युक्ते महाराजोद
 यो वादमकारयत् सभायां विहितवादे गीतयं प्रावलोकनात् श्रुत्वा प्रवधान्मत्तस्माच्चर्या गदनो भवत् अहो काश्मीरिकोऽपि दृक्चतुरः सर्वशा
 स्त्रवित इत्युक्त्वा लिङ्गमांसे त्वेगुरुरित्यब्रवीत्सुहो कौशीयकपरीधानप्रसादानेदिताशयं अकरोन्मो नृपत्तर्णात् द्वादजयं रजितः घोषास्तेत्यभिनेतो

राम
१३८

षागतिगुणचतुरापीवांगस्तुरंगाः स्फूर्तिपञ्चोपवीतकनककर्माणचितेद्रव्यमन्यचभयं वस्त्रोद्योताश्चपोतानिजवपुषिधृतावस्त्रयोगाराज्ञा
श्रीहस्तेनेप्रसभमिहमयि श्रीवरेकिंनदत्तं नयत्तः शंसदेनोभून्मन्त्रीन्वालाभदेनकः वीरः शादाभदेनः सक्तुद्वेनोर्वेवेकेः श्रीसेकंदराणा
होपियवनेद्रमतिप्रियः आलिशोहोभवदाता श्रीमाञ्जुनमहीपतिः सर्वशास्त्रप्रियः सर्वभाषाकाव्यविवसणा राजादेद्वराणाहस्तेनेत्रीवाद्यवि
णारदः संगीतनिपुणः सोयंदस्तेनेद्रो नोश्चरः एकैकगुणवाहुस्यामसिद्धान्तपमंदी मंडलेस्मिञ्जनेद्वेष्टेयवोचन्त्यपतेः सदा श्रुत्वा राज्ञोमही
गीतरागालुप्रिमंनोहो श्रीज्यदांगोमार्गेशमुख्याः पोदोर्वेवेदिरे देशेस्मिन्परवचनात्प्रकुरुते लोकोयदा संवयंततद्वर्मेविपर्ययेण चम।
जन्वाचारनिःसारता उत्पत्तैर्विविधैस्तदासमुदितास्तप्योऽपतिप्रजादुर्वात्मानलदादुर्दिममहाशैत्यस्वभेदासयाः कदाचित्पौरवणिजो
गोवंधनगंतोरे आजन्मदिंदुकाचारः चक्रुर्मोसुलवल्लभाः यत्रगवोदताभुंक्तेतन्मोसैस्तैर्दुर्गणैः सविदारः सनगरः शुद्धेवोत्रोस्वमसिपत
अथनेनेतदिग्वातो जातो त्यात शताचितः अकस्मादुदभूदेशेप्रत्यूहापातदुःसहः आरंभएवकोप्येतस्मोकंस्तनुर्विपश्चितः गागरात्रसमालो

राज
१३५

१३५

अदुर्वातं तं महाद्रुतं स्वर्वाणं न मेघेन चंद्रवाणं न भानुना नैन्दते नातिवातेन द्वाप्रजे क्वयमिष्यसि वत्सोपेचपंचाशे प्रवेशपुरोतरे गोसैनिका
पाणोपातादकस्मादुदभूस्थिखीमारीतयेकपाश्वस्यागुलिकावाटिकावधि साणानगरभूदाहादधाशपासिवाभवत् भूजत्वकायुमेतमुदा
ज्वलेतीसजवागता वेदन्मस्मेदाच्छत्रातः पपातोत्पतदतिकाः प्रसारिताचतुर्विसुपत्रनित्यसुधासिता श्रीसेकेधरभूभर्तुमूर्ताकीर्तिपिका
भवत् व्यघाघदेतजंनताप्राणीतापुनरुत्थिता त्वत्संगोवरोवरोत्तुगतरंगावलिभंगितो मंत्रपाठोद्यतयत्रयवनानां कदेकं गुजन्मधुपगभा
जसहस्त्रमिवराजते चतुर्दिग्द्वारनिर्गच्छुक्रवागताजनाः कुर्वन्तिभोगतम्लेष्टातदहर्निर्गमभ्रमे यन्मधोच्चचतुस्तभदभाद्विधिरिदृशया
चतुष्पादिवतद्वर्गः प्राप्तेभान्युविस्थितिः स्वाद्यत्रयलाघत्रमायाकाणान्कोतुकात काणदातुमिवाभ्याणं भजन्मातिदिवाकारः तन्महासदनं व्याप्रे
गगनरचनाद्रुते म्लेष्टदर्शनाजार्थारथारसादुर्गश्रियंरुदत्त कुर्वन्कुल्याग्निनिर्देग्धविश्वज्वालावलिभ्रमत् साणमात्रातदायात्रेभिन्निमात्रा
वशेषतो निमित्तजाविधायस्यांम्लेष्टाकुर्वन्तिभक्तिः पधामहोत्सवाधेषुगाणोमिलितासदा तत्तद्वक्रामखानीयपंचावासादिभिर्गदैः सतो

राम०
१३५

दुवचट्कारैः खोदुववनापितं ज्वलद्भजेत्वचोयातवितस्तासलिलांतां दग्धाजलगतानावः शेकुः शमपितुंनयाः स्यापन्ननघोषेषुतदुपस्रववा
पुना सहस्रसंख्यावैशोघास्तदिनेजज्वलुर्नके उत्थातवातज्वातोर्मिमहापमपुंरंतरे शतसंख्यादिनेतस्मिन्किराताः प्रलयंययुः वांणाचारविप
याससमासः कुजवत्तारः पुरश्चैविदितो ह्यसेनिवाससयकार्यभूत अथावापूर्वकत्वांजातेपुण्यसेयेसति नवीकर्तुर्निर्माणकीर्त्येयंकुरुतेविधि
निर्मितातादृशीगतासामहासदनस्थितिः पुण्यश्रीरिवयास्फीताविभातिनगरांतरे अचिरात्सापुरीदग्धानवीकतगद्वावमौ भूपेतरुणमीवेस्पविदि
द्वितातारुणिप्रिया भूपालदुव्यसनजाः प्रभवतिदोषानाशाययद्यपिदिमाधुनिमंदुलेस्मिन् अन्योन्यमंत्रिवारैरसमुत्पदोषोरज्येसमस्तमपिना
शयतिसाणेन शक्तिस्फीतेसमुदयलसत्प्रभातंगभंगंदत्तेनित्यंपदपिसुभंगं सर्वकार्यसमतं दोषावातादयद्रवमहोत्रिणोन्योन्यदुष्टायत्रे
तेस्युर्गलतिनचिादेहवत्तत्राज्यम अत्रस्थैः सर्वदारसः स्वभेदः प्रभविः स्मृभिः चार्वाकाणामिवैषोदिभपेनयरलोकतः ललितादित्यदयो
त्यरेतिनीतोविलेख्यते मिथोवैरं प्रकुर्वन्ति तेन स्पृतीहमंत्रिणः मलारासाकदर्पाववानादीनां विरोधतः स्वभेदजजीरा ज्येदृष्टं श्रीजैनभूप

राज.

१४०

१५०

तेः तदा प्रभृति तेनैव दृष्टेनाशे त्रमेरुले मंत्रिणो नैव कस्यापि मत्तरो विस्मयये अहो हे प्रपिशाचो येन दृष्टा राजसभा शये केनपि मंत्रिणा नैव जी
 पुते सर्वनाशकः रोगो दत्तप्रयोगो व्यालो वाधुतमहाविषज्वालः नामिस्तादृशयकृत्यकृतिविरोधो यथादेशे अत्रोतरे सदा युक्तो युक्तोपिनय
 सम्पदा अधीर इव नाशायने यमुदित्वमग्रदीप्त एकदा पितरौ पुत्रा विजनेनौरुजादयः रसूचुर्दृष्टाणां ताजमहीषां विभवासदाः निग्रहानुग्रहे
 कायाः समग्रे मंत्रिमेरुले उग्रो भट्टः प्रजायां सैदेशनाशवर्धितः तत्रापि दुग्धपितृ ताराजसूनुर्नृपास्पदे अग्रे ययौ समायोगः सोपेदादायदुः
 सहः राजीराजावचः सास्मै सेनानीरया यमेव हि प्रबले वाधते स्य स्मान्पदिनायं प्रणाप्यते इत्याकार्षे सुते रुक्ते वैगुणापादव लोकच पुत्रीकृतोपि
 मल्लिकता जिभदे व्यज्यत राज्यंगानि समस्तानि योरासत्समयादृशाः प्राकृष्यापसे सयात्तोपि शनैरसीत्सवलन्मतिः स्वार्थपरित्यज्य विमोहि
 तं येनैव तितत्कार्ये कृतावधानः विनाशकाले समुपस्थिते ते भवंत्यकस्माद्विपरीतदेष्टाः इति चिन्ता कुलस्तोस्तानुपान्मल्लिको करोत अथैकदा
 ब्रवीद्वाज्ञा सभायां मल्लिके कुधा राज्येनासेन किं राजन्नाक्रांता वा सभः परैः चिन्ता कस्यापि नैवास्ति यावत्सर्वे प्रणश्यति वैरैस्त्वेव महामित

राम
१४०

रासादीयतविभोरतिश्रुत्वावधीताजभदस्तसाहसोत्सुकः पात्रायेदीयतांराज्ञः सेनानीमत्योधिकः तच्छ्रुत्वा सर्वसामग्रीदत्त्वा मल्लिकचोदि
तः राजांतकटकोपेतंवास्यदेशेविसर्जयत् भीत्याप्रीत्याचनोत्साचनमुत्तमनुसेवकाः मधुपाखगर्जतोषातुमधुकोरेश्वरं राजप्रक्रियपारम्पदद्व्या
तं व्ययशालिनं नृपराजपुरेयाघावभूवृत्तिताशयाः अन्येष्वप्याभंदेवाघाः समस्तामद्रमंडले तत्तारखानमुत्तुज्यतुष्टास्तमुपतस्थिरे तदु
पोदलितामद्राः सुद्राविद्रावितारयः देशे तत्तारखानीयं सोपद्रवमचीकास्त दहनगालकोटाभौमस्त्रिदोखाननिर्मितं सामान्यकुलजो
प्येषनिः सारोनुमिताजनैः अचिंत्यकृतकार्यासीत्स्वामिस्त्रिदेवभावतः पुरपत्तनघावादीननपत्तमतिशेषभाम् प्रतापस्तस्मत्कालंती सांशो
रिवदुःसहः तत्तद्वित्प्रादिदेशाज्जनो लूकभयं व्यधात् कारीकृत्यसामंतांस्तत्तत्साहसनिष्ठः स्वदेशं प्रत्यगात्तूणां पूर्णास्तुरगसंपदा स्वामि।
कार्यचशान्मन्त्रीपुत्रं पश्यति शत्रुवत् शत्रुमप्यतिवैरं दंपुत्रवत्परि सति इत्यादिनीतिमुल्लंघ्य मल्लिको देवमोदितः तैदत्कार्यं सहस्रसदप्यना
शो घतो भवत् सवल्लोवाधते सर्वान्वाश्रम्यादिति शंकितः मल्लिकस्ते प्रतिक्रुद्धो भूयैदेषमजिग्रहत अत्रोत्तरे सुतोराज्ञाः कनीयान्दो सनाभिधः प

रा-ज-
२४९

योदानाया मल्लेकनोरुजाय समर्पितः तेन श्रुतेन तद्रूपविधेयत्वविसृजितः आगच्छन्करो भट्टो यो यो मे दप्रतापता तस्य सेनागतस्याथनेय
वृद्धिर्नृपेश्वरः सत्कारं चोदितं ते स्मेना करोति सीकृतः अथ तस्यापकारार्थं मल्लिकः स्वयमस्मः दध्रेगता नो सैदानां पुनरागमने मिति यदीयास्त
न पारा जंस्तव पुत्रवन्ती प्रिया रस्यः श्वशुरपसः सकथेना नीयते त्वया इत्यादि प्रेरणा द्राहो राजा राधन तत्परः सोपधीन्य सृजन्ने खाने सैदागि
ल्लाशमादले तस्मै वेति प्रभवति जनो दुर्नये दूषाणो धैरत दुष्टाना पतिन वयः स्वकथं गादमूरः सर्वोपध्वी जयति न कथं तत्र मंत्रोर्जितो सा विद्या शं
को भवति पुरुषो भाग्य भाग्या वरास्ते अपकृत्य पुनः सैदान्यदानयति मल्लिकः तेन स्यात्सर्वनाशो स्येत्येव दत्तो सा धीर्जनः सैदानयनवृत्तातं
बुद्ध्या ग्रीफिर्य जगत्तः गृहं गत्वा लदा युक्ते युक्तमित्यब्रवीद्वः ता जभट्टो विधेयो ये भृत्यवदन्ते त्वयि ते दत्तं स युक्त्यन्ता स्य विधाय मद्रशातनं मा
प्रवेशये सैदान्स्वे दुर्धान्देशं कटकान् तुरुष्कपुष्कलाश्च सामानानि कासिता न्यपि एकनाशार्थं मिथ्या चेत्सर्वनाशस्तदप्युते यो तैकहेतोः श्वस्य
स्य ज्वलनं किं समर्प्यते नूनं स पुत्रभृत्यस्य नोशो न भविता चिरात् यत्सैदानयने बुद्धिर्जाता भाग्यविपर्ययात् कृतापकारं सैदानानि निनीयुर्भवा

राम०
२४९

अविदि विषमुष्टिसिपन्याल्यंसात्रायांतत्वमृत्यवे सद्बोग्बोते सर्वज्ञं मन्येन त्वयानतत विपत्तौ स्मरणीये स्यान्मयिलोकोत्तरेते श्रुतेति
मल्लिकः प्रादुर्भूतं वतिमयि स्थिते एकदा ज्ञातसामर्थ्याच्चादुकारभवेति नः तथेत्युक्तागते तस्मिन्मन्यत्वा दनादतो सैदाननयं संकल्पान्नमना
गिरामसः ज्ञात्वा यतित्वा दुपरिष्टमिष्टैर्गृह्णाति वाक्येन दिनश्चैष्टः कष्टे निविष्टः स हि वक्ति शोकादि द्यामतिष्ठे न हितो पदेशोः ततो लेख्यन्ममालो
अतस्त्योत्कटितमानसाः हंसाश्वाययुः सैदाः कृतपक्षपरिग्रहाः अथ प्रथमे वेद सप्तमे वेदस्य नो ग्राणीः आग्याप्रनोरुजायुक्तो युक्तो भूपाग्रमाया
यो विदितान्योन्यकं शंसन्मल्लिको स्मै प्रसन्नधीः खोपाश्रमं प्रदेशं तत्त्वकीये सप्तमर्पितं यत्सैदहस्तनेनापसिद्धादेशाधिकारित तस्मिन्नेव नाशार्थं
सिद्धादेशाधिकारिता क्रमात्समागतेः सैदाः क्रोते मेऽलेवलेः अम्यतराश्च वासाश्च काश्मीरास्तत्र सृजं नो सैदां स्तरणितान्दृष्टातुरंगारूपतेर्मतात
नृयोजविधेयत्वात्तद्विधेयक्रमागतः सपुत्रः सोऽसदायुक्तो बभूवानुशपाकुलः पश्चाद्भवेद्यामनुजेषु बुद्धिः कायौ कते साप्रथमं यदि स्यात् मित्रर्पित
श्रीः परिभूतपात्रुर्न को भवेत्ततस्तसौ ख्यभागी अथ सैदाः स्वतंत्रास्ते कलत्रदराणि चैषा वं धनं ताजमहापकर्तुं मैद्यं चैषाः एकदा निष्ठमाकार्षेत्सा

राज० त्मानः सैदचितिते मल्लेकसदनं प्रायात्ताजभट्टोभयाकुलः सैदविस्फूर्जितं दृष्ट्वा साशंकः सोभवद्यदा सफिर्येजामरो वदत्तत्काले प्रमयेययो प्रात
 १४२ दिर्यादिमुकतेरिदवापदुर्लभे यएकः सककलः स्मा घ्यामनलध्यासो क्रियो तच्छ्रुत्वानपतित्ताणो कुदः सैदप्रतारितः रोदुतयसज्जोन
 राजानकमुवानभरान खगदे स्यापतो वदो हृदस्वोरत्तरसकः रस्युक्तो मल्लिक स्ताजा भट्टोभ्यः समर्पिते ते येव स्यापितो वदः प्रापशेषतयात्म
 नः कालनृत्त्याकृताप्यायुः सज्जुटो न्यवाहयत भूयंयंययपुणपः सवेद्वपिस्वगदोतो सज्जुटुवः सुखितस्थो मालद्वमानेस विभवेदेदानमो
 गयः कोरतिमुकतेछया एतद्वष्टः समाप्नोतिभूयस्तत्ताजिभट्टवत् एवमल्लेकासदेनपरोदेकासैदिलुना धत्तप्रायावधीयतसर्वेतेप्रभविस्सवः
 कृतपकारिसैदभ्योभाजिनेयप्राणाशनात् ज्यदादिरोपिमोर्गेशोमल्लिके शंकितोभवत् सर्वधिकारसामग्रीस्यप सस्य समर्पिता मतीदीरादिवीरे
 द्राः स्वार्थं बुद्ध्याविनाशिताः इत्यादिदृष्टाणो राजामल्लिके विरासोभवत् रस्युक्त्या स्वमात्मानं कदाचित्कृतदर्शनः नैकत्रावस्थितिस्तिसृन्व
 राष्ट्रोतः स्थितिं व्यधात् अथागत्कुसुमश्रीजकं तु सैदसन्वितः भवनोपवनं राजापाकः चैत्रायं यथा विधाय लीलां पुष्पाणां नौकायातो महीप

राम०
 १४२

तिः मां गे शं नौरुजा पुक्तः पानलीला अगा दत्त सर्वे परस्पर सी वास्त तद्वा चानु वेधिनः ते वस्म यस्व न्योन्यं च कुर्वन् कुरता रने सो भे प्रवृद्धे कुदो
पत्तक्त मस्तके वेष्टनः अधात्कते मुपालं भनृपो मल्लिक मंदिरं प्रसादितो पिस प्रापरा जधीनी कुवा न्वितः पुत्र दुर्नेयजः शोको मल्लो कस्य च माने
स अन्येकादितांस्तस्य राजविरलमानसः रक्षो नायुक्तप सोमे व्यक्तु मित्यत्र वीद्रहः अवर्षेम वधि द्रंते समासा षविरो धिनः अकाराय सन्नद्ध ५
देहे दोषादवा भवनं राज्यो सो भवाने चेत्कुर्युः किं क्रियते त्वया एभ्यो नीत्वा तदस्य स्मरेत्येन रसाणा यभोत ये तुक्ता नृपो न्येकः जो न राजान के
द्रुते विन्यस्य सा गोयुक्त्या मल्लेकात्त्वान मग्रहीत पुत्रं विन्यस्य मूपायेत दिने स्वगृहस्थितः अय कर्तो स्मिन् अत्राणा प्रातरित्यत्र वीत्त्रियं अत्रांतरे मा
गे पतिर्नृपा हूतो बलान्वितः स्वराष्ट्रात्साहसो धक्को नगरे तूर्णमायं यो प्रातः श्रत्वा यमल्लेकः सवलोगान् नृपांति के रुषानि वृत्तो रुदोपि विल्लयाद
सिगास्यया पादाभ्यो ताडयन्वसोगच्छतो स्मत्तु रंगमः भविष्यत्त्वामिविरहाच्छुचेवास्तु मुखो भवत तत्कालोदित सूर्यार्चिः संक्रांतिर्ज्वलिता युधः नृ
पाज्ञसोपि मां गे शः संसेन्यो विशदेगने अन्योन्यस्पर्धया तत्र दयोः प्रविशतोस्तदा सन्नद्धयो राजधानीययो मम्ममल्लोलतां सफास्त्रो ये प्रविष्ट

राज- विमित्यायुक्तः सभांगिलं अदापयज्जंशायमार्गेशायनृपः कुधा तावन्निर्गत्यभीतेनरातासंप्रसितस्वतः पुरांतं ग्रेथनोक्तत्वासेसेदः पुनराया
 १४३ यो निर्मुच्युबंधनात्ताज महानकावितः राजधान्यगनास्कंदंदौजिसुर्ज्येदंगिरः प्रेरितास्ताजमहेनतज्जटासमरोधताः पश्चिमद्वारधानी
 १४३ ताराजधान्यामदादयत् सोमिर्दसनराजानकावासांतं सांतातरत् सोच्चागरागृहेश्रेणीदग्धारापमिवाकरोत् इदवासेपमावेशमरचनाज्वलि
 ताश्रुता दूरस्थितानामप्यतसंतोषास्तमुपादयन् उद्धमस्तामसंघट्ज्वालाजालगतोष्माण सैवतस्या कटाहोतंजीवन्मत्स्योपमादधुः अंगेने
 मिसमालोकं ज्वलंतं राजसमनि समीतिर्नृपतिर्भीतो विद्वलः समपधतः उमायामाणमार्गेषु स्फुरंतोपियुयुत्सवः नकेपिणकुस्तान्योद्धतजा
 गैर्यंत्रितास्व स्वभृत्यश्चलितो नृह्मापुत्रोत्तेवावरोषितः बभूवमलिकस्तत्र किं कर्तव्यतयाकुलः पुत्राः कुर्वन्मायुद्धं राज्यं नृपतिभूयतेः अयो
 राजास्पदेशस्तुरसितोदणवत्तान तत्कथेनाघतेयुद्धादस्मिन्विषमविग्रहे तत्रापि ज्येष्ठपुत्रो मोतदस्योरिष्ठमध्यगः अनिष्टेनोरुजायामे
 लभतेस्माद्राणासां वरमेवनाशस्तुनाकीर्तिं वा द्दके सदे इति ध्यात्वा ब्रवीत्युत्रानयोद्वयमिदमत इत्युक्त्वा गलितोत्ताहो नृपेशर॥

राम.
 १४३

रासायनो मंडोपराजधान्योसराजविम्वस्यसिणः स्नेहादासदासदायुक्तान्युर्वसेवामनुस्मरन् आयुर्कुर्वेन्नुकाषास्तेज्ञानामुपेतु
श्रितं पुद्गाशक्ताच्चनिरात्मभुददेशांतराययुः अथोक्तरीदिशाद्वारधान्यामानाजयोधताः ज्यदागिराधगर्जतः प्राविशंतनृपगने रागद
दभिनिः स्वानं प्रतिश्रुत्वारवधलात् अहसद्राजधानीवतुष्टातसाहसक्रमात् राजदशानतुष्टानामुत्कृष्टानां जयार्जनात् प्रापुः प्रसादं त
त्कालं मनोसिचवपूषिच प्रातः सपत्रासल्लेकं तत्तत्तेवकसंयुते कुंदे सौश्वोदितो राजा कारणांतरैः सपत्न्यायातायुक्तसदनां प्रीते वाति
व्ययादिभिः अकरोद्राजलक्ष्मीमास्वादेमुखसुप्तिको तेषां राजविरुद्धानां दासकायस्थपीडनात् संचितैरेष्यकुप्यादिसर्वतद्राजसादा
गात् यन्मंत्रात्मभयात्संजेन नृपतिः श्रीराज्यशब्दे भवद्यन्तीत्यादशवत्सरीगतभयः पुत्रोत्पन्नज्यं व्यधात् यातास्ते स्मृतिशेषतोयादसतात्र
द्रास्वानादयः सोपिमाकुलतामगाद्रिपुभयेदिग्वैभवं स्वामिनो आतंकपंककलुषाः प्रभवतियोर्याः सन्तापं विप्रकाराणाधृतजायदोषाः त
त्तद्विरद्रजनपीडनहेतुभूतास्तिष्ठंतितेन सुचिरं हिमपूतुल्याः तद्भूमे चोवदोघैरित्यादिजनपीडया यदानीयधनेदत्तेतत्सर्वराजसादगात्

रा० ज
१४४

वदिदेशात्तमानीतांस्तुरंगंस्तान्मानोहरान् स्वाशुकाःसिपतांश्चापिनिसेपमिवदत्तवान् भूयालवन्महेशत्वात्तजन्मदिवसादिषु यदन्तेयेसा
दैवलभ्या राज्ञः प्रियोस्मि विभवो हे सर्वो देवका स्मजतमधुमिदं स्वनिष्ठं गंधर्वनिर्मितपुरं च कुसुमरागेवैश्वरो मे नरपती च कुतः स्थिराशा ॥
प्राप्ता पूर्णा स यदि पदवी शत्रुवर्गोजितोयः कोणो षोमममदनगोभृत्यवर्गः ससर्गः इत्येवावत्कलयति नरा वैभवोति क्वचित्स्तावत्सर्वं सप
यतिविधिः स्वप्रवृत्तिरुद्धः एक राजुगमदत्तं वंधने प्रसूयमानात् अन्यत्किमस्ति ते स्वांतांतां राज्ञे समर्प्यतां कुदत्तमत्रवीद्व्यकोटिं
त्यहते मम एतावतापिनोतृप्तिः प्रभालुब्धस्य विद्यते किं नृमो राजा सार्थं स्वपत्नीनां शितोत्तिलः शक्तेन अपि न पुद्गायसादृतं तु मुले तो
कादिशीकाः समानीयं सैदाः संवर्धिता मया द्रोघास्तपि मे जाता कृतघ्नास्मिन्महीपते सर्वसद्योजितं राज्यं संवर्धतावत्करोत्वसौ पुनश्च
द्रुज्यतां राज्यं मन्त्राणां मुदितस्तु सः दशवत्सराप्यंते राज्यं तत्र नियंत्राण मदीनसीरुवेदगंधेयदीदृशपि पितृभिः तुष्यत्वस्मत्प्राणशेनम
यिलोकांतरंगते इत्याककानृपा ये सैस्वविज्ञप्रिविस्तं यतधिगमयेन गृहीतं न वचमेदीर्घदर्शिनः श्रीफिपे डामोशस्य निनिंदात्मा

राम०
१४४

नमन्वदे यद्येहं सुविशुद्धोस्मितमद्गोहकारा अमीमार्गे राताजमदृश्यलभेत्यत्मादिनैः फले इत्यादिदुःखदग्धः सर्वधनस्योपदव्रवीत् अ
चिरात्तत्कलेदृष्टासाश्चर्योभविताजतः इत्यनिर्मोहवृत्तस्मिन्सपुत्रे मल्लिकाद्वे नाशितेनेव जंभेत खलप्रायानृपासदे पाजभदादयो
लब्धासैदानामधिकारिणः प्रमेयासीदयामासुदेष्टावेदमिवामया ओनदपुष्पदीनागसंज्ञाप्तादिनामभिः सैदाधिकारिणश्चक्रुः
प्रजायां सर्वेनाजेने श्रीज्यहंगिरमार्गे शनोसराजानकादयः सधाविवदुमाश्चित्रपत्रास्ते शिश्रियुः श्रियः मल्लिकपदवीमल्लो श्रीमियाहस
नोभजत नाग्रामग्रामराष्ट्रादितदीयेतद्वदप्रदीत स्वभृत्यपुत्रवर्गेभ्यः प्रमेयान्विभजन्वान् प्रमेयासलदायातर्धनराष्ट्रं समर्पयत स्वा
पुत्रीकृतभूयास्तैसैदाजयविश्रुतखलाः दूतान्विसृज्यचतुरंगानिन्युः सैदनासिरे प्राप्तेषां चालदेवाग्रेतस्मिन्प्रापुरावुना ज्वरस्तद्वदपू
र्वपश्चात्सपुरमाविशत योत्रीजामातसर्वधिवंधवाः सर्वमंत्रिणः अपुनः संगमाएव सर्वेषां दर्शनं दधौ तदर्थमिव संप्राप्तो मृतकल्योदि
नद्वयं अतिवायज्वराक्रांतः स्वगृहेयंचताययौ मल्लिको वंधनस्य संस्त्रस्तः पुत्रप्रवासनात् तत्तच्छोकामयप्रसन्नोऽप्यस्योऽपघतवा

राज
१४५

१४५

दृष्ट्यापि नृत्तितस्य आत्मा मंत्रिशिरोमणे देशे सरुदितो ब्रह्मं दं शुशोच स कलोजनः सत्कार्यभाजो महतां वियोगाद्भवेति नीचा पदवीषु यो
ग्याः प्रकाशके स्मिन् क्रमोऽप्योते भवेति दीपाः शरणं प्रजानां दुहितभाग्यसौभाग्यसंप्राप्तविभवोर्जिताः सैदाः काश्मीरकाः सर्वान्नतः
गायाय्यजीगान् यो भूते दमुखादाज्ञानिर्योती सार्थलिशया राजसदर्थनिष्ठस्य प्रतिश्रुतीव सा भवत सैदेषु दैधनिष्ठेषु सति शीले म
मदीपतो मवलासुचनरिषु को व्यज्जं भत विप्रवः ३ कोचग्रहाण धर्मः प्रजापीडा च कौशले स्त्रीषु च यमनं सौख्यमन्यताधिकारिणः प्रा
तिवधिके निवेत्ता स्वाच्छेषातिदर्यितः समेयादस्मिन् सर्वतंत्रेभ्यो यंत्राणां व्यधात प्रवधमानो राक्षसशैले राक्रांतमंडलेः ग्रहाधिपत्ये स
वैद्यो राक्षसायामिवाकरोत् अवयवसूक्ष्मवदद्गुहादोशान् सैदजिगीषया श्रीज्यदागिरनामैरायात्रायै दौव्यसर्जयन् उभावेकत्रगणा
वो यथा वा कर्मसेत्सति इति मार्गपतेर्वाक्यं सैदौ नवानुतिष्ठतो तयोर्देशं विजित्यैक सुयशः प्राविशत्युरअन्याविशो कितो बद्धो युक्त्यात्मा
नमस्सत निपत्यश्चाहुर्देयतेनायो कदेन कृतं कालापेसानुरोधेन नमना ग्वाणैरुक्तं व ह्योरागादायत्तस्य सेवका दृष्टमभुजः केचि

राम०
१४५

अल्पानभुदसजवद्रौशलभतो गताः पूर्वोपकारस्मरणोत्तेदात्तोरंभ्रलब्धिताः नोस्मराजानकरुद्धदर्शनंतन्यचारयत तेभ्यः स्वानिष्टमा
शंक्यनिजरसादसधीः युक्तातदर्शनोरात्रोराष्ट्रमार्गपरिष्यौ ततः सैदेष्टुनिष्टोप्युप्रजानाशनकारिषु आशंक्यानिष्टमात्सीयं युक्तपाराजा
यमाययौ एकदारदसिस्मापमववीत्तज्यदागिरः राजनैदायदानीता अमीनिष्कासिता अपि सोयं निष्कंटे के देशे स्वस्त्रानर्थः स्वयंकृतः
ययैवराज्ययोग्यत्वेपौत्रः श्रीजैनभूपतेः दौहित्रोपिते ये वास्प्राप्ते मेयामदस्मदः सैदास्ते सर्वदा शंक्यालुरुक्षाश्चस्तमानसाः गृह्णाद्वा
मिषेराज्येपेलुब्धाः सति सतते नयुक्तैकप्रियासक्तिवद्भावस्यते विभो एकवल्लीरतोभंगः सतते केन शस्यते यदि जाया विधेयत्वेन स्यात्तव
मदीयते वदिदेशोदतः स्वात्मारसालीयो यथा तथा इति श्रुत्वा तथेत्सुक्ता राजा रात्रौ प्रियांति के तदुक्तमववीत्तं सर्वस्नेदवशीकृतः तेन मार्ग
पतेः क्रुद्धा भोगिनी वभयावदा अनिष्टं चितयेत्प्राप्तिं तत्पसमता दत्ता पुरुषानवधीर्यत्र नारी प्रभवत्येव जितप्रिया स्वतंत्रा कुपितेव तदीसा
णादिशिष्टानचिरंतिष्ठति राज्यं लक्ष्मीः अमुचदल्लभापाश्वेतत्पसानुग्रहयद्मल्लेकादवद्राज्ये तदायत्तततो करोत सैदभ्योनिष्टमाशं

१४५

१४५

१४५

शक्यस्तोराताविरुद्धा कोकोरुद्रंगमार्गामार्गेशः सवल्लोययो सर्वोक्तुदुवसामग्रीभोगिलातातरतो नयन गच्छन द्रुगामार्गामार्गानसधे
याव्ययुज्यत तद्राज्यसिंधुर्विपुलः समृद्धाव्यलसियसाम्भतावादिनीकः परस्परमात्मविरोधवात्यावि सोभितोभूतविकीर्णरत्नः साम्नादै
न्यमुदाहरानविधिनावित्तप्रकर्षक्रियाभेदात्मैश्वर्यनकर्मसमदलेनंयुद्धननाशोविशां इत्यालोच्यविरोधिषुप्रतिदिनेवेधेत्स्वशक्तैः प्रभौदश
क्तैः प्रभौदेशत्यागमुपायमेकमुचितं कौण्टमोणाहते अयुक्तमसनोशनपश्चात्तापादतो नृप मार्गपत्यादिनाशेन सतेः सारमिवान्वभूत मा
गेशांघेर्विनाराजा सर्वसैदान्वितोपि सन स्वात्मानं गणायामास पूयन्नष्टमिव द्विपै मार्गपत्सन्वये जाताः प्रतीहारा न्वये चये ढक्रान्वयजाकोशा
धासजा अपरोचय स्वस्वपक्षोर्जिताः पूर्वयेभवन्विजयोर्जिताः नष्टमंत्रविरोधेन शक्तैः कीयोवशिष्यतः तस्मिन्मातेव दिवर्षे तुषारं प्रसंभनभः भाग्या
धिकोपे सर्वभ्योविशां चिच्छेदसंशयं दिमानीपातभारेण येव सन्नत्रे संरले ययुर्निश्चयायातां वृत्ताभमशाखाजनास्व प्राक्चेते द्विमतावन्दि
पेरन्वृद्धिताः साणात पिष्टराभ्यंतगतां द्वाः प्रविष्टास्वतः क्रुताः ततैकेन विना सर्वहृदया लाददपिपिना नाशोभातसभाराजस्येद्रेणैव कुमुद

एन०
१४५

दृती तटसोभृत्पाकार्येषुसैरभार्यविधेयधी विसृतव्यवहारत्वेनियत्वेचागमनूपः स्वराज्यरसणाचुरलर्णसमणासमणासनः निद
न्दाभ्यंसदैवासीत्प्रियेसाणंकृतसाणः निग्रहानुग्रहानुग्रहव्यग्राः सूक्तोच्चग्रहतत्पराः अतांगास्त्रियोभूवन्नमन्त्रीनचेसेवकः भोग
लोभाजितौचित्याअमीविंदतिमोप्रतं तुरुष्कपुष्कपुष्कलाश्वासाः स्वार्थमर्थेनचप्रभो अनायकाविनश्यतिनश्यतिशिष्टुनाय
काः स्त्रीनायकाविनश्यतिनश्यतिवद्गनायकाः स्त्रीविधेयंसमालोच्यराज्येतस्पमदीयते इतिश्लोकंपठल्लोकः सशोकः समदृश्य
त ध्यायोमार्गपत्नोदीस्तत्प्रत्यानयनसमः शयनीयविमुक्तांगस्तप्यतेस्मदिवानिशं अत्रोतरेसमार्गिणोलोहरोतरं सश्रयः स्वामिचि
चित्तानुलोलखणिसामित्येविसर्जयत् राजसुरालकोशस्तेयोभूत्तर्वाथंसाधकः उत्साधोत्सारितः सैदैर्यद्वारिद्यंसुदुःसहं निमर्गगुरा
वोनान्यसंगमिच्छतिचंचलाः अमीपरस्परमित्राः पारदस्पकाणाद्वं हरिचंदनवद्राजसर्वसौव्यप्रदोभवान् किंतुफोत्कारकारिणामो
गिन्यावेष्टितोद्यमि यस्मिन्सूर्जद्विषज्वालाज्वम्यालाः सेतिपरासदा निधानमिवतद्राज्येकस्मनसन्मतेः मदीप्तायिनपास्पृष्यादृश्यापि

राज०

१४७

१५७

मयकारिणी समानाग्निशिखेवासौलस्मीसाकेनसेव्यते समेयाहस्तनस्तनदुग्धहस्तवासनः आग्नेरुक्तोपिसन्मार्गानतिष्ठतीवरा
 वाः मेराव्याताटकेवात्रसूक्तोचामिषमसिणी पौलस्त्येवते सर्वनाशार्थविकोटस्थिता तिष्ठत्वभ्यन्तरेसेदायदीष्टाभावदंतिके तुरु।
 चकरोरीदेशमिदस्यः साधयाम्यहे राजद्रोहीनकोप्यस्मत्कुलेभृङ्गुक्तिवजितः त्वरेकशराः सोहं संदत्तो ह्यस्म्यवहसे वयमेवसदा
 राविचारविशारयः दर्मागैयदिगच्छामः कोप्यस्मासुनविश्वमेत कल्पातमपिजीवित्वापिधनसंचयं हत्वप्यरीन्कोप्यत्रभवेभवतिसुस्थि
 रः नष्टोन्मस्मिन्भवत्प्रीतात्वयिनष्टेपरोस्तिकः इतिलं वनपस्याग्रेवुध्यामार्गपतेद्रुते समेयाहस्तनेः क्रोधाच्छसन्नहिरिवाव्रवीत् सोयां
 स्थानकतस्तत्रस्वजीवनविवर्जितः नूनमस्मत्प्रतापेनशुष्यतीवा द्वावेदवत् श्रीष्मोष्माणविशुद्धसंपंकमात्रावशेषिणः भत्यास्तस्यना
 तिष्ठंतितडागस्येवपक्षिणः किंकरोतुस्थितस्तत्रतत्रैर्विदितादरः मदीयदासमात्रेपितंजेतुसमेतेयुधि अथवाहंसयेयामितंनिष्कास
 पितुंततः सतुरुक्षैः समेतत्रययनेकुरुतेन्यथा अथोचैसेदहसपूर्वमेत्रीमनुस्मरन् किंनस्तेनहंतारं द्वादीयतामानयाम्यहे अपुक्तोपलुवेपूर्व

राम०

१४७

कृतदियाः परस्परं अनिष्टचित्तं यामश्चेत्तत्कथं सदते विधिः तच्छ्रुत्वा नृपत्वायेतद्वैकाग्रमानसः तूर्णं जौलतयानं स्वर्णोपादाय विप्रेयवात वा
सुखः साधयतेषकायं सद्भुतकाग्रणि द्रव्यकोटिददामोस्मै सैन्यसंग्रहसिद्धये दत्तत्वा प्रतिमुक्ते तमेव राजानकपथः द्रुते न्यवर्तयामास दत्त द्र
व्यमपि स्वयं श्रुत्वा परशुरामा वामद्राः कस्मीरदेशतः सानिष्ठां कया गंतुमास्तौ तेभ्यो यथाचिं ऊचुस्ता अतिमुचामोयुष्मान्वायेयसेयुताः क्रिया
दिनानितिष्ठं धृतघृये दत्ते वेतानाः तेषु स्ववसतिं यातुं सैदास्तेभ्यो न्यमब्रुवन् निष्कास्याः सर्वे ये तेन तु रंक्षे कविरोधिनः अत्रांतरे नरेन्द्रस्य त
त्तद्भुत्वा दिचित्तानात् जाता विवधिते वक्त्रे पौषे पश्मि वा भवत् सगपारसिकाः सैदानि न्युस्तं तादृशं नृपं माघे विमपराष्टादिगतान्दे
तुमंगव्रजान् यत्र यत्रावसद्रात्रौ सैदकटकोत्कटाः पीड्यमानजना क्रदमुखरास्तदिशे भवन् पंक्तीः प्रसार्य परितो द्रिषुत दिभा
गे यत्रोपवेशमकरोत्कटोनृपस्य तत्रोदतिष्ठदतिनिष्ठुरवाजनानां द्रासालताश्चिदिशुचासुदितस्वर्णोषः गिरयोत्पुन्यतास्तत्र सुख
दाः सांत्वनिर्भराः आक्रांता कटकदिस्त्रैर्दुर्जनेरिव साधवः प्रालेपपूरमन्त्राणाः कुंरागगिरिभृंगतः श्रुत्वा कोलाहले त्रस्ताः सकुंदुवाः सामा

राम० ययुः कृष्टजिह्वा-स्फुरद्भक्तसिक्तास्या-श्रवणावृत्तान्तोस्तत्रामायता-दृष्ट्वा सैदास्तेतुतुषुर्भृशं हरास्मान्भीवरानेतान्योतान्माहरदु
 १४८ वलान् इतीवक्तुं भूपायेप्रापुस्तेसामं कामगाः सिद्धाधुषितशृंगस्यत्रस्तौणवधदर्शनात् कुद्रास्युदेवतारजन्माह्वयामृगयामिमो र
 त्याधक्तोपिवद्रुशस्तत्रैस्सकलैर्जनेः शृंगरिवांगनासंगान्नयंसीन्मृगग्रहात् आस्थानमृगेणयेयंनान्यथाक्रियतेत्वया मुनिर्वैश्र
 वाणाद्रिस्थो नृपमेत्यब्रवीदिति साक्रेदमाहताहत्वामृगीस्तारुचिरोसिता तद्भर्तुनिर्भरामृमिसैदाश्चक्रुर्देशोजिताः अतस्तद्वधात्क
 त्वानिर्मृगोस्तानिरीश्वरान् सायंश्रातः सघोषौघान्वसतीरादिशानृपः भव्यास्तुषास्तवनातरुणिचजायाकांदवरं प्रसाकेपशवश्चभी
 नाः तिष्ठाम्यमुष्यसंदेनेहमिहैवरात्रौध्यात्वेतिकोपित्यविशेषमक्रिं कामः धुनुकलवलावलिनस्तुरुष्काषट्कर्मधर्मनिरताग्रगृहो
 पविष्टाः तज्जाड्यक्वहतकुटुम्बोसमसायसाइवात्रव्यदधुर्मेधुपानलीलो पशुतेदुलमघादिहत्वावास्तवलोकेतः लुब्धास्तस्तेवकाके
 पितृगृहेभराण्यधुःमान्यदागमनेभूयाक्वक्वकंजनपीडया इत्याघताशिवः शृण्वन्नशक्तोविव्ययेनृपः मृगयाव्यसनेनराज्ञोधिकफलं

राम०
 १४८

मुज्यते नैवेद्यगापदेशाल्लोकानामेव साक्रियते स्फुरं पशुवच्चतशतशो व द्वा मृगोऽधो यो यत्र सार्यते मृगया सा विमोदा ययदि सौनिक
कर्मिके श्रमस्त्वयंचलेलस्ये स्पृहणीयोऽस्ति सादिनाम को यो वेदे मृगेऽप्यः शराम्पा सो धनुःकृतं सत्रियैर्मृगया कार्पा निरवघट्टाणां
तैनेकांतव्यसनयुक्तं सति सर्वत्र गदिंतं मदापमसरस्तीरगिरिगोश्चमृगव्रजान आगतो नृपतिस्तद्विनिः शेषानकोरदधान इत्याधनुचि
तैकिंचिन्मृगयादेषां कृतं विलोक्य यद्भवेत्तीति भाविनां मृगयज्वषां आरेखिकानृपः कृत्वा राजधानीं समागतः अस्वास्यामवददे देयद
णीगदसंभवं केप्युचुर्मृगया दोषा कुपिता देवतास्ततः अतीसारगदारंभस्तत्रैवास्या विलोकितः केपिप्रसन्नरज्येष्ठाः सैदाः स्वातंत्र्यको।
सिगाः व्यधुः किमपि भूपा लेतुरुष्कादृतमानसाः केपिमंत्रिवियोगो त्यचिंसंतापितात्मनं रुजमाद्भुतं द्वाधैर्निश्चयः कस्मविदभूतभू
पस्तादृगवस्थः सनववर्षादिवासी ययौमर्जप्रदेशंतद्यर्थयाशकुनीययाः तदिने गच्छतस्तस्य राज्ञो नौकांतरस्थितेः जैनवाटविहारया।
तपस्तत्रोपपद्यति तदुर्निमित्तभीशां तैदत्वाते सापकैर्नृपः अहस्त्वदयाशं कानशरीराऽजं पुनः किमर्थं निर्गतो वासिचिरं त्वसुकृते कुरु

राज-

१४९

१५९

इतीवायुस्सवेगंतेन्यरुध्यत अस्मिन्नगतेप्रजापिज्ञाभविष्यत्तत्रमंडले अकंपतशुचेवोषत्रैंगतरलेसः तत्रमजौत्सवेभुक्तासैदमंतिसभा
वृतः अपुनन्दर्शनायेवसर्वेषांदर्शनंयेयो नौकानूटस्ततस्तर्णासभृत्यः सदित्तवधि उत्कंठाविद्भनायेवशपेनः पसवधं व्यधात अघेवेमंवि
नोदेनः प्रभुः इत्येवशपेनाः पसांलीगृहीत्वोपायनं व्यधुः प्रत्यावृत्तस्ततोराजसैदांस्तान्प्रतिमुच्य च नोदस्वस्थोस्मितल्यस्थोदेवीज्ञातरुजं
व्यधात तत्तस्यपरिचारापास्वयेदेव्यावृत्तोत्पः दिवैसंदुरिवसीणरुचिचिच्छायतामगात् कवाटविकंठवसः श्यामगौरंतदाननं कटूरुजो
दुपादाच्चपीनाः पद्मतलोपमाः सुंदरनयनदंढललाटेभूमनोदरं तद्रुजानृपतेः सर्वविवांसमपद्यत एकदासोवसद्राजा तमेयादनारुहः
नोदंजीवामिरज्यादानसुताः शिशवोमम वदोवक्रामखानीयो नोपातिममवालकान् वरमाधामखानीयेयुक्तयानीयामिषिच्यतां अथवेयेभ
भवत्कन्यायद्वस्यतिकरोतुतत श्रुत्वेतिभवधीरस्येस्वास्म्यस्यादिति सोव्रवीत् केवलं सैदहसनोरुधमशदुःखितः ॥ कुलकां ॥ अथएशिव
दत्तित्राहोमेसुखादिदं सदेहितासराजायंरज्येकिंक्रियतेधुना वरंवक्रामखानीयोयुवायमभिषिच्यतां यौवराज्येचज्येष्टायैदौहित्रः स्थाप्यता

राम
१४९

मिति द्वित्रादिष्टाच्चवध्यंते सर्वे स्याद्विनेश्वराः श्रुतेति मे पादस्तनः सक्रोधस्तामभर्तयन् तच्छ्रेयःपामिसेकल्पकल्पितद्रव्यसंचयान् मोसुले
भ्योददुः सैदादिजभक्तिविवर्जिताः प्रभुद्रष्टुनपछंतिगच्छंत्यभ्यंतरंस्त्रियः मंत्रपाठं निषेधंति तत्तद्ग्राहिकोचितं चिकित्सावैधकोक्ततामन्य
प्यारचयंति च तत्रापिगुलिकांभो कुरचयंति स्वसाधितां किमुपनिषंकोमेतिकृतमिष्यादिवादिनः वचैविवर्णोपपत्तोप्यंतरंगामदीपते वैधो
ग्राहिकश्चाहं दृष्टकोमेतिकृत्ययन् तथाभूद्रुप्यमदः सस्त्रीवैधककृतार्थनः मुमुक्षुः सेवकैः पृष्टः कारुकिंचे ससेविभो मंजोनिवायेतामग्रा
दित्यूचेतामदीपतिः कृताष्टमहिषोदृष्टोदिव्यमैषेवयात्ययं द्रत्युक्ता शुभुचुः सर्वसाक्रंदसासुलोचनः सरुद्धवसनः सुसुयूगायनदृष्टिम
डले तस्यामेव राजन्यासमुमुषुरभवन्तपः वर्षेषष्टिमेकस्मिन्वर्षमासिमाधवे पंचाहं द्वादशाद्याचराज्यकृत्वादिवैययो आक्रंदमुख
रात्रिः सर्वसाजनताप्यभूत प्रातर्याने समारोप्य चत्रचामरसंयुतं सैदाः ससेवकाः सर्वे निन्युः पितृशराजिरं श्रीजेनभूपममयेदुःखिताना
भवत्प्रजा तादृशीयादृशीतस्मरणे शरणोजिता तद्गृहाशमनिवस्त्रातस्पमलकवेष्टने तद्द्वारचनं दुष्पिको ज्वलं मंत्रिणो बधुः तदालोक्य

राज० जनः सर्वो दर्शनोत्कृष्टता शयः स्मारां स्मारां नृपं मेने निषस्ममिव मध्यगं प्रातः प्रातः समागत्य सेदाः सप्तदिनावधिः सवेदाध्ययने च कुर्मि श्रिते
 १५० रुदितैस्वमैः विदितरतयो दृष्टायै न्ये मेहा विभवे ज्वलात्ता वयसो बालालीला विलासमदालसाः कतिपयदिनैस्ते मीरिता व्रजति शुचान्वि
 १५० ता विरसमनसो रज्यदृष्टपागृहा दिव कामुकः दशमेयं रचितरचना राजधानी समेयं कोशमेयं युवतिरपि मेमे सुता मेच भृत्याः इत्येव तः कल्म
 यतिनृपो यावदेतत्तकस्तत्तत्सर्वं व्रजति स्वशिरः पुण्यपौपैकभागी सप्तो गसुभंगं रज्यमेमे दमितियो व्रवीत तदीयो नाभवत्तस्य स्वदेहांते पृथ
 क स्थितेः इत्यं शिवाजिरे लोकः शुशोचन् प्रसेदति अस्मै कारचना मात्रा वशिष्ठो तत्र संस्थितो रज्यदानाय राक्षी साम्लेष्टसेपकं कर्कशं वक्रात
 मत्वा नाजं पुत्रं दुःखदोर्कमतर्कयत ॥ इति श्री जैन राजतरंगिणी पंडित श्री वरविचिता यां दस्सन शाहिराज्यवृत्तांत वर्णने नाम तृतीय स्तरंगः
 इति दस्सन शाहि स्वर्णने ॥ तृतीये दनि सैदा स्तेमिथः संमंत्र्य सत्वाः व्यधुर्मत्स्य दस्वाना पराज्यदानाय निश्चयं प्रती सास समा लोका काले दात्वा
 राजकुलाः राज्याभिषेकदानेष्टा मकुर्वन् नृपसूनुवे अथ राज्ये व्यधीयंत तत्तुंत सप्तवार्षिकं कृत्वा मात्स्य दशादां व्यगो नर्दमिव सुंदरं तस्य सिंहास

स

राज०
१५०

न स्याते स्यापिता वस्तु संततिः स्यत्ता भोजन सामग्री पूर्व शास्त्रे प्रतत्कारः रातद्राज्ये सदयुद्धं भविता मंडलांतरे दृष्ट्वा शत्रु न विज्ञा के प्युचुस्त
त्रांतिक स्थिताः रोप्य सिंहासने कूत्री विवर्धौ बालभूपतिः दत्तानंदः पयः पूरैः बालैर्दुरिव सुंदरः सैदाः शुभ्रांशुक न्यस्तं कुकुमालोहित
त्वेषः भाविद्रोहस्तो द्रष्टुं द्रुक् सिक्ता रवावभुः भ्राता होस्तनवानो स्य कनीयानरुचिराकृतिः बभौ बालनृप स्याग्रे शुक्रस्य वरुहस्यति
शोकदूषिन्विता लोकस्तदिने पितृपुत्रयोः दधौ तमः प्रकाशाद्या लोका लोकाचलश्रिये दोहित्राभ्युदये सैदाश्चेरुतानंद सुंदराः सुगंधिम
करंदोऽयमधोमधुकराश्च वाघमोनातवातोषप्रोयत्यतिवशुलात् अकुर्वन्निवृद्धं यं राक्षसस्य शिषो दिशः राजधान्यगने सैदाः परिधा
नप्रसाधनैः अतोषयन्नुत्तवातः सर्वं नृप परिच्छद एकस्मिन्कीर्तिशेषे न्यादिगृह्यादस्मिन् दूषी तादृशे दृशे यौरेः स्फूर्जेत्तादिशतावता रा
ज्यसम्पत्तसमागतद्वेहसमलस्यत तत्कन्योद्देजिते वासावकुंरिपुपराभवे राक्षःसेवकसमांताः प्राप्नुवन्तस्तदतिके प्रवेशे लेभिरेनांतर्लु
नुताः कुक्कुराश्च देशपसंस्कृतगास्त्रिजविद्वत्कृतविडं वनाः गृहेन त्रीषु बहिः श्येनलोला सुव्यसं नदधुविगुणा व्यवहारेषु कूराचारेषु दपि

पु दुःसहातंकदतेनलोभेनसोमितेषुचेदौशील्यानभिगम्येषुप्रसारन्तसरेषु विरागतेषुसैरेषुसप्रजासेवकायपुःहितानामपिसैदानोकेचिद्
 पालसेवकाःनाभिनंदन्परिचयंकाकानाभिकौकिलाःदिजस्थितिःसुख्यतेषुसैवयासीत्ततीसरसिनिश्चलतेषांपेनैश्चभ्रामिताचपला
 राया स्त्रीतगीतोस्त्रसन्नादायेभवन्ददगायनाःशोकमूकादवाग्म्येणमाघेभगादवाभवन्अथप्रथममैवेतेगदीत्वानवभूयतिशक्रनाये
 शिगोनावसितस्तानानुभयःस्वपश्चावर्जकास्तत्रएष्टभोज्योत्रसंपदा स्वातंत्र्यप्राप्तिदर्पाधाःकाशमीरानादरंयधुःअपुनर्गमनायेवविधाश
 कुनिसयंएकदास्वियसंपुक्तायुधुःकिमपिमंत्राणामतेषांतेत्केवलतयाश्रुत्यावाङ्मयसंत्राणमकाशमीरिकाश्चमद्राश्चशक्तिानगरेभवन्
 ततःप्राशुरामाघेस्तद्विष्टैःसदतदिनेमिलिताःपंचशस्तीसाःसैदाद्राहमचिंतयन्जिघांसतामथैतेषांवैजन्यावसरेसितांनमेदमगम
 संत्रोगुप्तस्तदुद्धृतेरिवएकदातस्मताभीष्टामेराव्यामेराहस्तनंमतेवदुर्दशागेदमागतेत्यब्रवीद्रहःराज्ञाःकापिक्रियासाध्यातूणामागम्यतां
 प्रभो इत्युक्त्वा निष्टमप्येनं सानिनायगृहंतगतद्रोहलेसह्यंवाग्म्यान्गंतव्योनपालयःपित्रेसुक्तोपि सस्वमेयौदैवविमोदितःतावत्ससै

ददस्स नोप्यायं यो स्वगृहा द्रुतं पादश्चेदोस्ति च द्रोहान्मापलाप्य न मारुका इत्येव पादकटकश्चित्रोश्चादपतद्भुवि प्रतोल्यां सैदसाधश्च
रोत्कीर्णरजोमिषात् नैती पुनर्विशंतीति शुचेवोच्छा समसिपन् तत्तारखानलेखेन त्वदनयो दिहेतवे प्राप्तेनाधमिषोमंत्रे विधाय कृतनिश्च
याः आक्रांतमंदुलाः सैदायुष्मच्छेषविशंकिताः प्रातर्वध्नतिवस्तस्मादुपायः कोपिचिंत्यतां मिष्येति बोधितामद्राजोनराजानकादिभिः हन्मा
स्तान्वयमेवादौ समंत्रेति समाययु सर्वानमृतवाद्यंतः समेतानवगम्यतान् अंतः पराशुरामाद्याविविधः शास्त्रधारिणः रसेदारस्त्वपातैरित्युक्तो
द्वारेण ताजकः मंत्रे प्रवृत्तिरित्युक्ता सैदभृत्यान्मवारपत कुर्वति भोजने लुण्ठित्वद्रुत्यादतितद्दिशं सैदाः सशस्त्रान्वाभृत्यान्वसमीपान्मा
वारयन् जोनराजानकस्तान्मथान्येनागमद्रुतं गृहीत्वा राजभृत्यौ घञिघांसु वारिक्तां तरात ताजदौ वारिकोप्यश्वमारुह्याप्तेनृपाग्रयेव
भ्रामास्यंतोरन्यत्र तन्मतेन जिघांसया वारिक्तांश्चतुष्वंदमंडयोपरि संस्थिताः सैदातद्रान्ममालोके साशंका दवतस्थिरे किं न गच्छतदेशं
संप्रतिमुक्ताः किमागताः इत्यागतांस्तान्दृष्ट्वैव सैर्षसिंहद्विजोभ्यधात मार्गमुत्तसरोनामस्त्वत्ता यामः कथं वयं अथ वः प्रतिमोक्ष्यामस्त

राज त्पार्थमिति तेभ्यः वैज न्यमी स्पया ये यया द्वादं भादुपागतः परशुसिंहमदं तं न्यवधीत्प्रथमं रुषा चतुष्पदं पिकापोते प्रसरन्त तजो
 १५२ सितः सिंहोपिविक्रष्टालः सुगलद्वसोपतत किदो दोद्रो हस्त्युक्ताया वज्रीता समुत्थिताः तावत् वज्रप्रहारैस्ता अघ्रुर्मद्रसमे
 १५२ सते निर्यातः प्रस्फुरन्नेदा हारग्रे सैदहस्तनः दतो मुख्यायुधस्तत्तत्पदहारतविद्वलः तदृष्टुमे यदहस्तनं सभयं विक्रत प्राकारान्द
 मवधीत्कोपिचिन्नपदद्वयं गदयामी नया सीममल्लाघास्तदंति के त्रिंशन्मात्रादतास्तत्र पुमित्रसमन्विताः वदंतो दाल दालेति रि
 कसिक्ता र्थपाणयः चेरुस्ततद्वधो कृताः कृतां सतस्येव किंकराः गृहेषु गोवधात्तेषां पापभीनां भवद्यथा तथा तत्र घ्नतां सैदान्मद्राणां ना
 भवद्गुण सृगयंते कुरंगदीप्तिन्नांगन्यदधुर्यथा तथा सैदाः कृतामद्रेस्तदारिकोत्तरे द्विषद्गुतांशुकान्नाम दार्दशयेनाचिताः अना
 धाद्वल्लोकस्य प्रययुः प्रे सणीयतां केचिद्वैभवा नाघानि घृष्टकरिकास्ततः तं प्राकारं स्रंध्य गृहीत्वान्यलायिताः तदृष्टा तुमुलेजा
 तेजाते बहिस्तदनुजीविनां कस्यापि निश्चयो नाभूदो के दता इति भयत्यक्ताभिमाने पुविद्रुतेषु नुजीविषु च कषणं तन्मध्याकोपिनेवा

राम
 १५२

गनांतरे मल्लजादात्मजाहतास्तावन्मेयामहामदः गृहादेसद्वतं प्रादादास्त्वं दंराजमंदिरे मतोलीपालकः सोपंद्रोहीत्यग्रागतकृतं रा
जमागंतरे क्रुद्धो नोरोल्लाहमघातयत् वद्वारिसुष्टं दृष्ट्वा राजधानी नवीकृतं सात्वतस्थानीरपूनप्राग्वत्तोभेनाग्निमदाययत् नरा
क्तोपद्रवं द्रष्टुं स्वर्गमदसकोगतः श्रुचैवेतिद्वारधान्या जुद्धेवैज्वलनेवयुः सौधप्राप्तलसद्मस्तोमव्याजान्नृपश्रियः कर्मोर्वेलानपे
तीतिनिः श्रयोसौघादवस्फुरन् अत्रांतरेमिमालोमद्रोधारोधारितायधाः राजधान्यंगनेप्रापुर्निर्गतावाटिकांतरात् जोनराजानका
गच्छक्रुद्धः केनापिपत्तिना वीरः खंदूप्रहारेणाद्विज्रांतत्रांगनेवधीत समारुह्याथराजान्म्यान्सर्वमद्रसमन्विताः मुक्तामूलकनागंतेप्रा
प्ताः प्रोचुः साणमिथः वरमत्रैवतिष्ठामः सैदैर्बुद्धं विदध्महे स्वल्पावशिष्टैः शत्रूणां नशेषः परिरस्पते ज्यलालठक्रूरः श्रुत्वातात्रचेन
यकोविदः नयुद्धसमयोस्तीहगत्वानेनयथाकृतं वितस्तापारमासाधतिष्ठामः सपरिच्छदाः तत्रोपायान्विधास्यामोयेन नपंपत्यमीस्वये
अभिनंघतिहृत्कांसर्वसाहसशानिलिनः जुहिलामठउमार्गेणवितस्तापारमासदन अत्रांतरेतरं प्राप्तः क्रुद्धो मेयामाहामदः अ

राज
१५३

१३३

वधी द्वातैताजपाजको द्वापालको राजधान्यगनात्कष्टौश्वपंचैर्गुल्फदामभिः अमेध्यमध्यमश्रंगौप्रययुत्तौश्वभोज्यतां आजन्म।
कृपाग्रास्यपीडोत्कीर्जितश्रियो प्राणदानसंगतस्मिन्नगतौसर्वस्वदातृताम संचितंग्रास्यपीडाभिलुब्धैर्यत्परवचनैःतेषांसद्रुष्यकु
प्यादिसंवत्तद्राजसादगात् कृपाग्रास्यगृहविशंतिपेथानवदिः कष्टमतो जनाः समेते विलसध्यगतास्वद्विजिह्वायदिनिर्योत्पसुभिः
संदेवसर्वे मिसोः प्रसृतिमात्रैर्येन दत्तं द्रुहोतरात् शतं तं तुलस्वारीणांभिस्त्वोघैरेवतद्धतं गोधूमपिष्टंयूपैकपर्षाभ्रनाप्रमर्षिभिः य
त्तल्लुठियतच्चूर्णैर्हिमपातापितं पथि अत्रोत्तरगृहादासोप्यालित्वानोभटोभटः प्राग्वटिकाप्रतोलीतामददत्तजिहीर्षया एदराजा।
नकाधाश्चतावद् फ्रामखानंज उन्मुच्यबंधनात्तूणमपमौर्गणानिर्षयुः अग्रेदृष्टारिसेन्यंचयश्चादपिद्रुताशेन समोयांतुनचस्थांतुम्
गशावद्वामभवत् कष्टारिष्टायसोयैनाविरुद्धैरितितेविदन आलिखानः समाश्वास्यसिंहोमृगमिवावधीत् महाएस्तेवहृष्टोपेयाज
भटमतस्थया राज्यार्थमितिसेदास्तं चक्रपुः केचनावदन उपायोबंधनात्क्रुचिंतितस्तस्योपरैः अपायः प्रत्युतासाभूदेवेकेनवि

राम०
१५३

लघ्यते तस्यमीरादयोभूत्याः पापास्तेनप्रचोदिताः प्रहारविवशंचक्रुः शशकंशवरादव राजपुत्रवधोत्पातविवशंष्टपातिनं अच
धीत्याजभट्टं तं स्वपसेमिवराससः भुक्तं किमपिनोराज्यान्निर्देतुः किमयदतः शुचेवरोदितदृष्टावसैः पिकरवथलात मामावधीरिमं
खानंस्वचिराद्धनोदते रुरुदुस्तच्छुचेवेत्यंमरुताकोम्यतालताः केमीतुरुष्कादुष्कापेकरापुष्कलपातकाः इत्येवतरवः कम्पमापूर्व
पुर्विषद्विताः चतुर्विंशतिवर्षायेमात्राप्राप्तश्चिरच्छवः अहंरुद्धांतिकेस्निहात्कृतोत्यक्रिययाततः यवान्भसिणीतस्यजननी
विधावासाती सोबाणादेवीसाजीवमवसत्तच्छवाजिरे राजैसदद्विजानेतान्दतान्नीस्यास्यदंकथं इतीवतत्कुधारक्तः सूर्यलोका
तारययो परितोराजधान्यास्तानदृष्टानग्रान्मदत्तरान नरोक्तुः केपिवस्त्रैकखंडंदातुंत्रपादृतं सरस्तीरगताभेका अविधिन्नरवच्छ
लात सांक्रदाः सर्वरात्रेतेतच्छुचेवामवंस्तदा येराजवेषमविविशुः सुभागाः सुवेशास्त्वगतुंगस्त्रिधूलिकृतोयकाराः तेद्वित्रिवोटु शिविका
धृतजीर्णवस्त्रानिकासितानृपगृहात्क्रतरक्तधाराः इत्यंघ्रितमेवर्षमायुषद्रवकारणं वैशाखस्यचतुर्दश्यैतानांविप्लवोभवत्

राज

१५४

१५५

नून दसननाम्नासभृत्यानां तत्रवत्तरे अंतकः सन्निविष्टो मूषेनैते मलयंगताः सामान्यवेषमनिवारजनिस्तुपुंसो मास्तुराजलियेवद्गुद
 खर्वन्तीते शेरतेत्यरुचिरेत्यपटैक मध्ये नोमाजिराजपुगले विपुले खंदेपो अप्यालिखानमेयाघाः कुद्धाः पश्चादवालगन नदीपारगता
 श्रुत्वा द्राहिणास्तान्निरोधिनः नोसेतुबंधानुच्छिद्यमौद्रेः काश्मीरिकैः समं ज्यलालनक्रराघास्तमेतंच कुर्जिगीषया विंशप्रस्थोतरे
 हाः प्राप्तसन्ना दवा दनाः तत्तत्पटकुटीषेड्मजितः शिविर्व्यधुः पुरमात्रावशिष्टास्तैर्सेदाद्वैधान्निवर्तिनः वाजिवर्मासिभूयिष्ठो राज्यल
 श्मीविभजिरे येषां वराटिकैः कीपिनाभूत्कारगता कचित् स्वांनूपक दस्तोकाश्चैरुस्तेवेषभूषिताः तूषुत्तंगतरंगेषु सर्वतो वसुवर्षिसु
 अकारिणस्त्रयदहो लिप्रशाकटिकैरपि सेंदुरासंदरायेश्वराज्ञोभूवन्महागुणाः ताना रुखाधुमाश्चैरुस्तद्भृत्यानि तदुलंभान् तेताह
 सनराजानककोधरन्यैश्च संयुताः बाहुतां विदधुः सेंदाः काश्मीरिकजिगीषव तेमेयामत्तनाराचमुख्यानां येत्राणो जिताः स्वसेवकाः
 नां विदधुरधिकारसमर्पाणं अत्रांतरेपारगतां च कुराघामदाधियः सैन्यानां संयदं च कुस्तेजालद्रगरांतरे आययुः सर्वराट्रेभ्यो लोका

राम०

१५४

कात्तेशस्त्रधारिणः प्रवृत्ते च पुरस्ते मे पुरे ग्रामे पुरे ग्रामे च पत्तने अत्युल्लोचनः सर्वो धावति स्म धृता युधः शमाला वंगिलीया घाः क्र
मराज्यगताश्च ये स्थामार्थं सिद्धिं कार्तिरंशिविरंसमकल्पयन् वरद्विश्च क्वात्प्येदे रक्षिः सुभैरैः समं वैदूर्यभट्टः स्थानस्यो युद्धस
नद्धतोपयौ नीलाश्च लोके संगृह्य पद्मराजानानकादयः दुग्धाश्चामांतिके सिंधोः पारं स्थामार्थमासदन सर्वत धान्यसंभाराना
नीयनाविकैः प्रवासवेतनं कोशाभावात्काश्मीरिकाव्यधुः कंचिल्लंठि कचिदाहं परदेशदवात्रते पारवागतश्च कुर्नदीतीर्त्वा पु
रद्वये धनुर्मंत्रणैर्मुक्तैः प्रतितीरपुरद्वये पंचसप्तमृतायुद्धे प्रत्यहं कटकाद्वये खशाश्चापांत सामताः सीतामेष्या गृहोद्धिताः
नामावेषाः तानाश्च मूरादारित्यपिडिताः चौरकृतप्रमोषाश्च चिरबंधनपत्रिताः तत्तद्राजविरुद्धाश्च पिशुनाश्च स्वरत्नय
हताधिकारस्तत्कार्यन्यायाय प्रत्यायनसमाः एते चान्यचतुर्षु देशे स्मिस्तदुपद्रवे नौसेतुबंधात्रावश्च सर्वामनुवराज्यतः आनी
पीयवामतीरस्थाविदधुः स्वोपयोगिनीः देवामिधः शानुनिको नाविकाधिपतो भजन मतीर्पनो कायुद्धेन विदधे सुभटसमं सैल

राम
ज
१५५

१५५

नृल्लसस्तीरस्थिः प्राकृनिकान्नवान् सापोतान्यसृजन्मोदुतत्तत्तदपुरस्थितान् मेयावहाकनामापि पुरसाधिकारभाक् विचार्य
चौरांस्तत्काले द्वित्राः प्रलेन्यरोपयन् आवमुद्रमठाजैननगरांतं सडिं डिमं तस्मिन् स्फुरति योराणां नभीश्चौरकृताभवत् स्थिनेषु
सेतुवेषेषु तत्रैव पुरकादिषु पूर्णगचनेवाभूदगमातद्विरोधिनां आस्ते दस्ते दभवनादाशं कपोपगृह्णाग्नं पंचदशमितां सैदाः परिखा
समकल्पयन् द्वारधानीसमीपे पिरुद्धराजान् कोतिके तादृशीं परिखामन्यां च कुर्वैरिभयश्चिदे विरुद्धेषु लुण्ठनं कुर्वन्त दृष्टतद्वनाः सैम
दैभृत्याभयं च कुः प्रजानां गोवधादिना विरुद्धमुक्तलुठितगृहद्वारु समाप्रितः दिदामि ठेरुद्रवनासेधनकृतो भवन अनभिज्ञतया
ल्यानां तद्विरुद्धगृहश्रियः यथा च कुर्वन्त सैदागावो दत्त्वा शुनामिव निःकृष्टशस्त्रासन्नाहममुवेतो दिने दिने राजधान्यगने साश्वा
स्तद्वत्याः प्राविशन्मदात् मल्लामिनग्रहं शुन्दकायस्य सदना निच राजानको हेस्मनस्स ददाहस्वगृहं कुधा काकतालीयकन्यायः
सैदकायमीरसैन्ययोः परस्परभयभ्रशये देययोः भवत्तदा पाणवारगतावीरकीरास्तीर्त्वा साहसिने द्रुतं हत्वा तां स्तांश्चिरिच्छंत्वा तीरिद्वे

राम
१५५

मरोपयनलोलाश्चरोहिणिद्वितीतीर्त्तसेदभट्टद्वये लुठिपिर्वजस्वानाघाश्चक्रुः पुष्पपुरांतरो जोनराजानकायास्तच्छ्रुत्वातीर्त्ताभट्टो
द्रुताः श्रेवणादिपुत्रद्वयोदयिजं चक्रुः जसा तेनसेदा अपिग्रामेजन्मभूमौ गृहावले जोनराजानकस्यैवक्रोधादग्निददापयन तच्छ्रु
त्वासतरीयस्ववनवीविषयोतरे ताजिभट्टस्यसदनेतद्वदग्निमदाययत गृहान्यदातिमात्रः सदग्धालहरमध्यगः दुग्धाश्रमादिस्था
मस्यां न्यलापमपरान्वधात अथलोहारकोटस्थं श्रीमार्गेशज्यहंमिं जल्लालकुराघास्तेलेखमित्यवसर्जन पत्यसादभिपादशा
स्तक्रुदुभोगतोभवान् समद्वैर्विदितोस्माभिर्भुक्त्वातद्वधसाहसः मेयामहामदाघैस्तत्पुत्रैस्मज्जिगीषुभिः वैतस्तोदसिणोभागो वामो
स्माभिः समाश्रितः जिगीषवोवयं सर्वक्रांतकश्मीरमंडलाः परमात्रावशिष्टास्तेसैदास्तिष्ठतिवैष्टिताः तद्विलंबधियेत्यक्तातूर्णमागम्यतो
यतः प्राप्तेत्वपिजयोस्माकंतवस्युः कीर्तिसम्यदराजभक्ताश्चशक्ताश्चपूयेमेवात्रमंडले तदनागमनात्कीर्तिमाकांक्षीः स्वाकलंकितो
वदेराणादालिशादेपूर्वमल्लेकजः स्रथात राज्यरसां व्यधादत्रयथा मार्गेशमसदः तद्व्याप्तं त्वयारस्यतूर्णमागत्यसांप्रतं अत्रयथास्य

राज
१५६

156

शिरोराज्येष्ठापयति नैसै दजाः इति लेखविचार्य शुस्वदेशोत्कृष्टाशयः तूर्णोपयोगात्समार्गोत्तमार्गपतिरायणोप्राप्ते तस्मिन्दिने हि त्रः
कुम्भदीनपुरातं चक्रेपुः शिविरैस्तेदाः प्रदीपाश्च वायुना अयसंमं अस्तेदास्तेभयात्संधातुमिच्छवः इत्यंशिवदहावां दीप्तेखदला
न्यसर्जयन् प्रधानपुरुषास्ततः कृतसैदवधाकथं भवेतोवत कुर्वेति कार्ये लोकविगर्हितं देवाद्यदिमृतोभूयस्तत्तुतस्तत्पदेकतः कस्य
किं वो हतयेन सर्वेष्टेदार्यमुद्यताः न सर्वे द्रोहिणः सति पूयं काष्ठीरिकाजानाः वेदेषिकैर्हतायेस्ते हि त्रैलोक्याः प्रयच्छत अथवा परदे
शतान्निष्कस्यमपरिच्छदान् पूयमेवात्र देशस्य मुख्यामंत्रिषु पूर्ववत् यायस्यपदवी पूर्वमासीत्तातस्यतिष्ठतु संभूय सर्वे भुजा मोनो
स्माकविग्रहेयदः साराण्यनियतं जंतो र्येयैव विधिकल्पितं तथेवावश्यभावीतिके निवर्तयितुं समः इति लोख्ये मालो न्यमार्गशाया
महत्तमाः यवनासामेव इमिति लेखं व्यसर्जयन् रसास्त्रं नृपस्तादृशसितो नदुराया किमर्थं महत्तोरानपुत्रो वक्रासरवानजः
नोरोलादादिवधतः कस्याश्चासोभवत्स्वह तत्राप्यस्य शिशोरान्नः सर्वकोशो विलुप्तः लौहीसाघटिकैव काद्वारितिष्ठति भूयतेः सदैः

राम०
१५६

शिक्षादमेवेति त्रुवेतीव धनिश्च लात गच्छेत् त्वनिष्ठा मद्रास्तेव हिरेषु क्त्यानिवारिताः संतोषवत्प्रातिष्ठंतु पूयैताम देपदे इत्यादिश्रुत्वा मे
देस्स समाहृतो यनागतः तदग्रं यत् स जदूतं स च प्रोप्नोवतीदिदं स्या ययंतु धने कोशे यद्वतं बालभूपतेरात्त्रत्यजंतु मंत्रादौ तिष्ठंतु भयावर्जि
ताः अत्रत्या एव कुर्वंतु ज्यका पाणि पूवेवत किंचिन्नरपति नंदे शो दोषाः शांतिं व्रजंति च यद्वतं गतमेवात्र मृताः जीवेति नो पुनः अन्योन्य
शुद्धिर्वैरस्य जातो न्योन्यकृता दृधात इत्यादियुक्तमुक्तं तद्वाक्यं श्रुत्वा मदीहताः सैदास्तदुक्तिजनितक्रोधदग्धा इवाभवन् नृपः कोश
श्च शास्त्रं च युद्धदसास्तयाभटाः सर्वमित्यस्मदा मंत्रं किं कुर्वंति विरोधि नः इति देभतत्वा नीक्ता युद्धसन्नद्धबुद्धयः अभूवन्ते कृतो योगाः
कोरवाः पांडवो धिवः श्रेयैकदो सैफठारजो नाराजान कादयः पुरे नौ सतु मुतीर्य सैद्धयुद्धार्थमाययुः उपायैः सर्वदा जेयास्स मयो नराणां स
वः इति मार्गं पतेर्वाक्यनागदं स्तेराणो घताः दावो दना मामार्गेण पुत्रौ धामाकरो द्रुतं प्रतीहारादिभिर्पुक्तौ नगरं रतमासदत्त समुद्रासट
मार्गेण प्रविष्टा एतानां यसा प्रायस्त्रोष्टविहारं तं कर्तुं सैदभटसयं सां सत्तज्जं वाघायेनै लुब्धाम हाभटा सर्वस्वहराण्यग्रावभूवु

राज- बुर्नगरांतरे जोवाघाः सुभटा आन्योन्यमुदायुधाः प्रसिद्धौरेवमभ्योमो जगाराघलुंयनभूमौ निखन्यन्यस्तपौरैर्गुंमंगदेधनं सिद्धा
 १५७ प्रतिपदंशं कुं नीतं तैरिवापितं मद्राहतेभटे दृष्टासैदादिक्रतितं शिरः नाद्यास्माकं जयोस्तीति तर्गजमुर्यथागते अथसैदचमः श्रुत्वाता
 157- न्यविष्टान्युरांतरे अग्रेजगाममुद्रायसायकायुधवर्माणी अग्रागतं पयमभं दृष्ट्वा स्वशिखिरांतरे तद्रक्ततिलं कंचक्रुः सैदास्वायुधसिद्ध
 ये आल्लिखानः सतत्रस्थस्त्रस्तः श्रुत्वा गतांचमं लद्रभट्टविहारेमिमार्गरोधापदापयत ज्वालाजटाकुलेषां गंगामोदावोदो वादमार्ग
 गयः सहोसनप्रतीहारः सवीरोरामग्रीहीत सेतुसंकटमार्गापतितः परिरवांतरं तमार्गपतिदावोदोयुध्यनप्राणैर्बुधुज्यत तत्रा स्तर
 प्रतीहारमुख्यावीरराणां गतो ययुः शैर्यप्रदर्शतोदिव्यस्त्रीसुखभागितो नृपंतस्य मृतस्यपि स्मृत्वा पौरांगनाः पुरैः वदंति नैवपश्या
 मस्ता दृशं सुभगे कचित् स्वनूपोमानुषोयोग्यो नायंत त्रीयंत दिवं रतीवदेवताभिः किं मृतं तत्र न्यधीयत तावद्द्वैभतरवानां घैः पश्चादन्य
 यथागते विदधेरानगादायेतत्तत्सभटसंसयभूताविष्टैरिवप्राप्तविजयैरुद्धतायुधैः रागप्रेसागताः पौरास्तदिने केपितेहताः किम

राम०
 १५७

न्यत्परदेशोपादूताविप्रगृहे स्थिताः एते मद्रा इति प्रोक्ता लोभादित्रानिपाताः विमुच्यबंधनस्थानस्वानुधनैर्दभैः संसेफजामरः
पौरानैर्दंश्चात्कलकानवधात अस्मैर्देरिदितः सोयमिति सैदभटारुपा जघुंगृहस्थितं वैद्यपंरितं यवनेश्वरं अत्यंतानुचितं सैदा
श्चक्रुर्येतस्यमस्तके छित्ताचेदनलिप्रोगंत्यधूराजपयांतरे प्रविष्टारससाके पितृदिनेतेपुरांतरे अविचार्यसंयचक्रुः सर्वेषां यत्कपो
जिताः तस्यैवेदनलिप्रोगंत्यमस्तके वीर्यनागराः न के निंदो व्यधुः सैददुष्कर्मधर्मनिश्चयात् आमल्लेकपुराल्लोखविहारांतं पुरांतरे
शवारंधनगंलत्पदवासनिदिताः पथि आसन्तेषु वपूषितूलशयनन्यस्तोपधानो द्रतस्य शोत्कर्म सुखावमणविलसच्छृंगारसारा
एतलं नयास्तेभुविकाककुक्रुवरकैः संभसितालसितो मेदोमांसवसावमत्किमिलसन्निष्पददुर्गधिनः जयेनतावन्मात्रेणानुष्टाः
सैदाः परस्परं विशप्रस्थांतरेचक्रुर्वावैस्तेविजयोत्सवं दत्तावशिष्टान्छांस्तंस्तदिनेचलितान्बहून् पश्चाच्चेदलगिषातसवस्वा
हरांगभवेत् किंतु प्राप्नुहितादेवाज्वलिताः केपिदेशेगाः तांबुद्धिं विजयायेषासदास्यन्कुपिताः कथं अहपूर्विकयापाततरुटभरा

राज
१५८

१५८

सहः नोसेतुबंधस्तुत्रोऽभावच्छीनगरांतोः केपिदेशे सन्नादजामग्रां गाः सेतुभंगात्परिच्युताः शतसंख्यादिने तस्मिन्वितस्तायां विपेदि
रे नूनं साशारदा देवी वितस्तान्प्रधारिणी तदधुमं क्रधाग्रामं विदधे कटकद्वये प्रेसागता हताः पौरादिति निंदानिवृत्तये तत्ताणोत्कृता
शिरसां सैदराणिः कृतो यतः तत्तत्कील्यपितमुर्वैस्तेर्वितस्तेर्वितस्तातटांतरात काष्ठमेकं न्यधुः सैदाभीत्यै दीपधरोपमं वितस्तायां शवाः
केचित्तलिलोच्छूनविग्रहाः विमलवर्चस्वगंधा घामहापद्यसरोतरे अत्रांतरे समीचीयावशिष्टान्परितोभटान् काश्मीरिकाः पुनश्चक्रुः
पूर्ववत्तैत्यसंग्रहं श्रीज्यहंगिरज्यल्लालसैफजामरकादयः मुत्वाः सैदान्युनर्जंतुराणोपाये व्यचिंतयन् सैसैफजामरः प्राप्तिं सिद्धादेश
पदास्ततः उच्चावेषु व्यभजद्विषयान्सप्रविंशतिं काष्ठागतालसत्यसालीसामाश्च सफलीकृताः यत्रैषवश्च योधाश्चाघटे स्तोषु दिनेदि
ने सुभ्यद्वैतस्तगीरद्वयजयघटनारथपत्रेषु पुध्यत बुध्यद्दीरे सामा प्रप्रचुरप्राजनस्वांतसंक्रांतशोयं धावत्सन्नाहिताश्चोत्कटसुभ
टघातजागिर्वर्षचक्रः क्रोधात्पुनस्तेमवापुरवरेषु द्रुमस्युद्धतंतत घामदुदुभिवाधानां ध्वनिः सर्वेस्तदाश्रुतः पूर्वराजगृहे पश्चा

राम
१५८

तैदकाश्मीरसैन्ययोः अवतीर्णाः जलार्थयाः पागवाः सुरंगनाः यंत्रेषुभिर्विदीर्णां गोवक्ष्यस्तत्रविपेदिरे सनासीदिवस्तोयत्रद्वित्रावी
राः पतत्रिभिः विद्वामुर्मूषवस्तीरान्वनीताः स्वगृहान्प्रति वृद्धिदानस्फुरघोधसंहरांघैरुपद्रवैः एकमेकं दिनं तत्रानेहस्याभूद्भयावहः
अश्लेलापिनो न्योम्यरुहस्यो ह्यटनो घटाः तटद्वयेभटाः क्रूरश्चायमपितेब्रुवन राजैर्मैदद्विजद्रोहरोहत्यापादिवादिनः मिथोगा
लीवदंतस्ते किं नावाच्यवभाषिरे प्राप्तादौ लतसीहावाः कष्टवाटादिदेशतः शिष्टासल्हणादंसाश्चणादिभंगनृपात्मजाः पंचगद्व
रजाः केचित्तिंधुपत्यन्वयोदिताः स्वणाल्लेखास्तपान्येपिरुरुधुः सर्वतोदिशः काश्मीरिकाः स्वभेदेन वलप्राप्ता तथापरे ययुस्त्रा
सविसूत्रत्वमज्ञातान्योन्यनिश्चयाः अत्रांतरेन भस्मुल्कासायं दीप्तोचभूटम उदीच्यादसिगां यातामज्वलद्द्रुमस्तका दह्यता
मभुतो सर्वसैन्ययोस्तभयोरपि संग्रामशक्तितानिष्ठावभूवुर्भयविकलाः अत्रांतरे सैदलेखैः मेरितो देशलिप्तयाः तत्तारखानो
व्यसृजंतोरुष्कपुष्कलेवलंवलं प्राप्ताः शसुगलस्थानंतुरुष्कास्ते सुदुष्कारः हभाभोरुनराजाघैः मालेयैः शालमद्वः कालीधा

राज
१५२

१५१

रापदेशेन काली भगवती कुधा व्यधात्तद्गुणान् नृनं सती देशदिनेषु या आधामस्वानजस्तस्मै विसृज्य रतिचोदितः निर्वर्त्यतं तुरुषः
स स्वातिके समरक्षतः तदीया श्रुयदाथौ घप्राप्ता तद्देशवासिभिः गमावशिष्टा अग्न्यसुलभो प्राप्पश्रिपेवैश्रवाणापितं अथका
पमीरिका श्रुत्वा तद्वधं वादनं चक्रुर्येनाभवन्मैदाविष्टायवदनाः श्रुते गतावशिष्टा दुर्निष्टदुष्टतत्कारकांतरात् सहस्रद्वितपीतत्र
शकानां निदिता भवत विशुद्धास्मिंसेत्यक्तभयाः प्राप्त्वलोदताः काश्मीरिकाः मंतंचक्रुराणं यं हृष्टमानसाः मध्येसै न्यास्तिष्ठंतु
मार्गशायाः पुरांतरे राजानाकाधामद्राश्रमस्थामस्थायांतु दिग्दृष्टे एकतेश्वजिताः सर्वे नश्यंत्यल्पवलाः पुनः इत्येकमतनिष्ठास्ते संमं
श्रेष्ठतनिश्चयाः स्थामा यमादिशंल्लोकैस्वमदेशादुपर्यधः नावासिधुं प्रतीयां यं जो न राजानकोद्रुतं स्थामस्थान्यं च वान्दत्वा पा
लापुन परान्यधात् वस्त्रवाजितनुत्रादिहृत्वासेद्वलोतरात् काश्मीरिका व्यशप्यंत प्रयाताः प्रतिवासरं किमन्यत्स्फुटमेवाश्रिये
वसन्तैदसन्निधौ निर्लेजास्ते व्यलस्यंत काश्मीरिका वलांतरे यतो याति ततश्चेति लोको विगतयंत्राणः बाले राजनिसेदासेकोप्यजृवता १५२

विश्वः गतेषु लुप्तमानेषु विद्वेदविहितपेटैः जिगीषानात्यजंस्तत्र सेदा काशीरिका अपि पूर्वसंनुरितः सैदवधेपुल्लवितः क्रमात् पार
स्परं वैतरुस्तदागच्छतपारवतां दक्षिणराजकोशादिवासे सेनाघावे स्पच वलद्वयेपि विजयः सैदिग्धः प्रतिभादिशां पुसां निरुद्धे सं
चारेनावानघास्तद्वये स्त्रियएवतदा कुर्वन्पारावारगतांगंतपारादेत्यविटेलुं ध्वे संषिते पथिकव्रजे अधिष्ठानादिदेशेषु मार्गः प्र
चलितो भवत पारवारगतां काश्चिदन्या न्यछलनोद्यतान् निरुद्धप्रत्यहं हित्राक्रोधाच्छूले म्परोपयन् अवोचन्नेकदा सेदाभटा
न्काशीरमंत्रिणाः आयातयदि शक्तिर्वैयुधंतु पुनरप्यले सीमावदीयतां तावत्प्रती सामोरणां प्रति नित्यं जनवधे लोका न हि नाशा
प्रमवर्षणैः भजतां विभवे सात्रविधिर्यस्मै प्रयच्छति निशम्येति पुराप्रोते सीमां यथा मया मर्गैः चिच्छिदुः संधितारं जुततां सैदभ
टास्तटास्तटा तित्तिषु वैरिणो ज्ञात्वा सेदा कष्टीलतस्ततः न्यधुहं सनरा जानकादी न्यामा यमा कुलाः छिलेषु सतु वधेषु सै
देनो पुरकादिषु नगरी दुर्गमां दुर्गतुल्या चक्रुर्द्विषमयात् अथ काशीरिकाः प्रोचुः सैदां सीमां तिकास्थितान नौ सतु वधुरजुयं।

राज

१६०

१६०

येतुः छिन्नेभ्येननः पुरमात्रावशिष्टत्वादुत्तिष्ठध्वंविद्यच्चिं पर्याप्तं भुज्यते धान्यं किं तुरुधं पुनः पुरे श्रुतेति सैदास्तां स्तारमचुरित्ये
 स्वसर्वैः अजाभावाद्भुसात्मानचलोमोभयादितः काजुगुसातुरुधेषु सर्वमां सभुजोवपं यावत्संयुग्मगोमांसपर्याप्तित्वावदा
 स्यते पुरश्चेदस्यते स्मान्कः शक्नोरोद्वंदंतगत श्रुत्येतुत्तुलकास्तीरेज्यलालमल्लिकादयः एकत्रामिलिताः सर्वे चक्रुः सैमं अनि
 श्रयं सैमं स्यामविभागेन विभज्य पथिभिस्त्रिभिः उत्तयेषामः शीर्षेति सैदाः कटुकभेदतः अन्येषां कत्रसन्नद्वदुर्जयाः सैदपसगा
 एकतश्च जिताः सर्वे अेषामोत्पलानमून अस्माकं प्रवले सर्वे न विलेवो धुनो धुनो चितः श्रुतेति मद्रसंयुक्ता ज्ञानकादयः मृत्यु
 र्वा नो जयो वेति युद्धसन्नद्वतोदधुः अेषां मतमाश्रित्य स्याम स्याम सैमनायकाः पुराणात सकस्यानातीर्त्वा पर्वतमासदनमौलभटादयो
 दत्तवाल्मिकाख्यप्रदेशतः नौभिस्तीर्णा धृतोत्सादाः स्वोत्सेकान् स्वभटान्यधुः दृष्ट्वा धैर्ये हि जस्यापिराणा ये सरतः सारात गच्छाद
 यो भवः सर्वे शशां सुवीरमानिनः अन्योन्यप्रहृतिर्माभूदिति काश्मीरिकाभटाः पत्रेशाखान्यधुर्मभिर्हर्तुं नित्रपरिभ्रमं सैफजरादि

राम०

१६०

वीरेषु शक्तपः करणवभुः निर्गतास्तान् रिपून् दंतुं सत्यमत्यरं तं रात तानुत्तीर्णान् समाकारं सैदाश्च कितमानसाः हाशिमं व्यसजं स्तुर्गो
प्राप्तयोद्धतमानं सम्प्राप्ते भिवना युक्तं मंती राधुना व्रजन गिरिशृंगगतैर्दंष्ट्रैः शिलाभिर्वाप्येत तच्छिलावर्षणा व्रस्तस्तुरंगात्यति
तः सितौ पदातिः सचलत्कृष्णान्निस्तीर्णो राणसंकटात् तदीयतुरंगवद्धखड्गं सन्नाहभूषितं काश्मीरिकाः करगतं मूर्ते जयसिवासदनं त
पाभूतमालोक्य तद्यद्यंभराचिता न सैदाः पिरुजात्मानादीनरात्रावेव व्यसजं पन दुग्धाश्चमागतो मेयाभाके राधाश्च तत्तापत व
र्षो धारवंगं जेतः प्राः पुः पूमा मठांतिकं तावन्मद्रप्रतीहारामराधामहाभराः सन्नद्धाः सुमनोवाटप्रदेशांतं समासदनं सैदस्वानाद
यः सैदहोस्तनादिसमन्विताः सैदानां सुभराश्चान्ये प्रापुस्तत्रैवेते प्रगे करवालाः स्फुरज्वालावभुः प्यामलकांतपः भूपीडनादिव्या
लाः पातालविषरोद्धताः श्रयोदतिष्ठन्मुलः समारः सैन्ययोद्धयोः सखद्वाफलकसुद्रमद्रव्यूह सदुस्तदः भोवीरास्तमपेत्रपुध्य
तमुदामापातपश्चादमीजेतारो यदितुद्वैतिसकलं सैदाः कुर्वानिघणाः प्राप्ते श्रेष्ठिजयः सुखं सर्वविभवात्सर्गपितृ चैन्मृतायुदावि

राज तिसद्रपः सपरशुः काश्मीरिकानव्रवीत पूर्वेष्वेव जखानोयेनिर्णयोरागवितः तेषिरुजप्रतीदारोरासोरासमिवाभ्यगात अनभिज्ञत
 १६१ पायुडेस्फुरतेवीस्पतंद्रुतं स्वभटांशोरयन्मद्रास्तत्रुगखुरश्चिदे खद्गाकृतखुरश्वोयसुतिनखराक्रियं गक्ताघाः प्राहरन्मर्वेशक्त्या
 161 शक्तिसमन्वितं तद्रुत्याः शादिभंगीयाश्चमराइवसारवाः ददंशुः कटुकं कृद्वाः स्फुरंतः खद्गकटुकैः पतितं समुखं दद्यातं काश्मीराणां
 ने जयोघवर्ततेस्मांकोमुत्पुकोत्सादसादधुः आदन्यमानाः काश्मीरैर्महैर्मद्रसमन्वितैः नृत्यालेशादिभंगीयाः कृत्यं सत्त्वोचितं दधुः प
 दितिस्तत्रयुध्यसकृगच्छसुधुनाममः इत्यन्योन्यभटान् तत्रतजेषनरागजितैः काश्मीरैर्द्वैपृष्टगः सूर्यः खद्गांतः प्रतिविंवितः जयोघपु
 ष्मारिविसेवक्तुं न्योन्नावतीणवान् अहस्पृर्विकया सर्वेकया सर्वेतेवीरास्तदा राणाघानेस्फुरं चेरुपंशः कुसुमलम्पटाः तद्राणां गनं रा
 तः संगतास्तेभटानटाः त्वंगदंगविभगायानाद्यभंगिमदर्शयन् अदांगिराष्टास्तद्रुत्याः प्रविष्टाः समुवराणो विधाययुद्धं सन्नद्धावी
 ररुत्याविचित्रो ववर्षशरधारभिः सः सैन्यकटकावुदः स्फुरच्चत्रतडिज्योतिर्देतागंभीराजितैः सैदेधुभाकरस्तत्रसमुखस्यविभाकरः

राम०
 १६१

कोर्यशोभाकारः प्रापदयेभाः करवालभृत् तृगत्तृगत्तरंगस्थोराणं रंगोत्तरे स्फुरन् सौगदारसमासंगो नाट्यभंगिमदर्शयत् प्रहार
विसर्तं सर्वमिलित्वा रौपराणां तोरे शेकुस्तच्छादिताश्च स्पृचितात्मा तयितुं सितौ द्वित्रान्दत्वा भटान् वीरो वीसित आघातविक्रमः अभज
दीर्घाण्यो सरक्तसंदोक्तश्चुदा पेयोप्राणपरित्यागे निर्णये वध्रतामपिराणयो चे सौणे पेसानास्ति किं तैः पशूपमैः सैदा दोस्तनमुखा
पेकाशमीरसैदपसगाः भाकरादीनदतानदृष्टारणत्वापलापिताः ततः काशमीरमेनान्यावात्ययेवतट्टुसा भयान्तनीडनिःसृ
ताभृत्याः शावादवाहताः नखद्गीनदयारोहो नचापीनवशक्तिमान व्यावस्यमैसितुकश्चिन्ताशकद्विदुता न्वलात दहलुंठितविधस्ता
स्समस्तास्तेविरोधिनः वृसान्ठानपिघ्नतः प्रापुस्तेनगरं तोरे आसमुद्रामठात्पूर्वाधिष्ठानां तं निरंवाः सार्गधिं धनगं लोधा इव सन्निदि
ताः शवाः केचित्कुल्यं तोरे मयाः भयकिपिराणां तोरे केचित्त्वमुषिताननाभयोद्विमादिशोचलन तद्दीर्घवर्षैः कृतैः पूरिताविपुलैर्मही
तद्द्रासार्थप्रवृत्तस्मृत्योरिवमहानसा पेसुंदराविपुलभोगपुरंदराभाश्चेदनेरेणविभवप्रथितप्रयेवाः नमान्विलोक्य भुवि तान्कृतदुष्ट

राज
१६२

162

गंधान्कास्यापिशाम्यतिनदेहभवेतिमानः वामराणमेवास्तुराणोस्वर्गसुखंप्रदे नसदेवतनुस्वामिवृत्तिपाद्वाकदर्थना इत्युक्ताप्रविश
न्युदेधीराश्वस्योप्यकातरः दमेभमेरः शस्त्रेणसश्लाघ्यमाणोभवत् अन्यान्मचलितानदृष्ट्वापीसिताग्रामवेरिणः पलायनेष्टाने
वाभूकपुत्तार्थसमानसे षिन्नांगुलिकरोप्यश्वमारुह्यसमभान्वितः अक्रोत्ताणमात्रंयः शस्त्रप्रचाराणो स्यामस्थितः परस्योते
सराजानकदहसनः हतस्तेरांगमेरोधमारीकु स्यातद्यंतटाः प्रच्छिन्नांगुलिहस्तेनसममस्यशिरोभेटैः नीत्यान्यदर्शिहर्षार्थमार्गेशादि
सभांतरेकिमाकारनिकारोणकुर्वत्वस्यांत्यसक्रियां इत्युक्तास्मैसमार्गेशः शवमुक्तिमकारयत् योमूर्च्छिन्नपृष्ठेदेवित्त्वमंत्रिवयाधु
यः पदेषुविभवेवितदानमानः शोच्योदशमितरवत्सगतः किलांतेधिग्वासनाभविषुशाम्यतिपानभोगैः सचेत्याप्रखलीकारस्तिष्ठ
त्सदनेशमी सर्वोमंत्रिगाणस्तस्यभवेच्चाटुपरोनकिं पुनर्विभवलोभेनसैदपसं समाश्रयन् आगामिकम्यनेशाधिकारितोप्रार्थय
यन्निजो अज्ञातदेववृत्तांतोययौलोकेषुहास्यतां अथवानाशकालेस्यादुहि कुपयागामिनी कुर्वतियेपरशरोरनिकारमाजौदेर्पोध

राम०

लोचनयुगाः स्वविचारवासाः तेषामुवेति वधमाश्रुतया यथासीलं कावरेति नरकोचितराषमर्त्यः धिग्धिग्देहतखानंतवीरमन्योपियोर
णात् निर्गत्य समयः प्राप्तः यधुवाविषयोतरं त्यक्तोत्तंगतुरंगः सनिः शस्त्रिभंतकोजित तत्रप्राकृतं वेषेन जुगोपस्वभयादटन कुंदेदा
वोदमोर्गेशवधान्मार्गपतेभैरेः सचौरश्चवाद्यंतदंतोप्योत्तशिशोभवत् छित्त्वोत्तमांगंतस्याश्रुनिन्युर्मन्युनिवृत्तेय मृतमोर्गेशपुत्रस्पर्शवरा
त्रिकतोभटाः सचेत्यलापितः सैदशिविंशामुयान्निशि तद्वत्जीवरसास्यात्सबुद्धिः पापिनोक्तः तद्रूपं लुटितो देशो गोवधो यत्पुरकृतः
जानेभत्यापराधेन प्राप्तो ते तदृशीदशां दोहित्रोपिमहीभर्तुजोतोवीरकुलादपि तत्पापोनाभवत्सचिंतवीरसोजितं विप्रराजसुताः सै
दाः काश्मीराअपरेषिये सहस्रे संख्याः समोत्तदिने प्रलयं ययुः निहता नीकसुभटसमूहोत्तरलसितान् भूमिदाहाय निष्क्रान्ताः प्रह्लाद
पिपौहव ये सर्वचेगाः पीनाशगाभोगैर्मंडलवर्धिताः यातावमौत्पदुर्गधास्तेष्ववायसमोज्यतां रक्ताक्तवर्तरीशक्तिमुद्गरदुषनादिभिः श
ल्मलिक्लमवत्युष्पेर्वधुर्गताभटाः सत्त्वारुद्रविदारान्निदाहसैदकृतकुधा अलाभपुरदाहाय मार्गपोमिमदाययत् ज्वालीजालकरालो

राज

१६३

१६३

सावन्निर्वैशोष्मदास्तः अलीमदीननगरं दग्धाराणमिवाकरोत् श्रीमत्सेदहसादानखानगहोदितानलः राजमजापचारोत्पतत्क्रो
 धामिरिवाकृतत हतेषु भाकराघेषु पलाय्यान्पेषु यात्स्वपि विदधुर्नगरे लुण्ठितं द्रुत्या श्वपचादयः आसञ्जन्मदरिद्रायेतेमदाद्यत्वमाययु
 : सदैवाद्यादरिद्रत्वमुत्सिंजोपप्लवेतदा केचिच्छवान्विचिन्वन्तो यत्र कुत्रापि तिष्ठत श्रीतिप्रामौस्तदीयार्थेययुः कापालिकारवः विरुद्धसे
 चपापूणां गृहलुण्ठिविधायिनां अभून्नास्यरयुद्धं समोसास्त्रिशुनामिव आदावेकेनयन्तीतेतस्मादन्येनतद्वन्त तस्मादप्यपौराणेत्येमात्स्यो
 न्योन्यद्वोत्थितः द्विधा जयप्रवोहोयस्तदादिन्योरभूत्पुराः एकप्राश्र्वागर्मास्तोत्रशाख्युन्मूलनमातनोत् अद्यादिजवणिकप्रायान्योरा
 न्नित्यं सुखोर्जितान् सुखं तत्तद्गुणश्चक्रुर्दरिद्रादुःखभाषिनः दारुणोष्मवैचयान्ततद्वस्तुनाशार्दितास्तपि पौराणोसमुदस्यतसदनानि
 मनोसिचनगरांतः जुलीनानां पुण्यपाकन्याश्वयोधितः विठाः केप्यधमाश्चक्रुर्दुःखं भोगद्वेषिताः वधापियत्रनिर्माणां कल्यांतस्थिरताशया
 कोटिधानंदत्वादग्यंतद्रुमसादधात आमदकेपिकोप्युच्चैरनदनन्केप्यलुण्ठयन् दस्योवादिपितोपारेसीवारवजयोद्धताः नशीधुचवको

राम०

१६३

प्यस्तपेषामुत्तवतर्पणो सदस्रसंख्याकुंभानामभोवन्नगरादृताः केचिद्वधुवियोगातोः केचित्तंचयवंचिताः विरुद्धत्वकृतासेवाजितरु
दभुवःपो वदवोदुःखिताश्चरुः शौतेकीयोभवत्सुवि तन्नद्रावियेनैश्चसतेः प्रैतैः स्ववेमेनि उच्चावंचैर्जनैः साधंसदस्रद्वितयामृता र
त्येषदितमेवैश्चावाणप्रतिपदिने एकोतविजयोत्तमांतत्तुल्लोकसंयोभवत् पूर्वमंक्रुरितः सैदवधात्यल्लवितः क्रमात् परस्परैवैरत
स्तदिनेफलितोभवत् पौराणोवीरवर्गः प्रतिदिनमदरत्तंचयवंचयित्वादुःस्थावस्थः समस्ताहपिदलद्विभागस्तवास्तव्यलोकः न
छेदयष्यरवाटीवनिसफलतरुधिंधनाथंदुरतः सैदद्वैधात्समुत्थः प्रवरपुर्वरोपप्लवोभूत्समंतात् अत्रांतरैवधुश्चत्वांसैदाः काश्मीरि
कैर्जिताः आलिखानमुखास्तस्युदोसमात्रावशेषिणः द्वित्रान्निहस्यनगरेनिवृत्तस्तेत्वभावतः मेयामहामवः आपत्तावत्वाशि। वरांतर
भाकरादीन्दतानश्चत्वांसैदाभीता अपिव्यधुः द्वित्रान्निहस्यनगरेपुनर्युदायनिश्चयं पश्चात्पुर्तियमार्गेशोदन्यान्लस्तद्राणास्त्रिह र
तुत्काताजभदस्तान्निनेत्रासविसूत्रतां अस्मिन्नवसरेपौराद्रागतोयुक्तिपूर्वकं सैदावादायरावत्रः खालयेतान्यसर्जयत् कृत्यावाल

राज
१६४

१६४

नृपेन्मते सैदाभ्यपटलोजितं पौरानानेदयमासुमेत्रिणो मरुतो यथा दुर्योधने कशराणाः कृतशाल्ययोगायेधर्मजातिविरसा कलिदत्त
काणाः अन्यायवृत्तिधृत राष्ट्रकृता वसादास्ते कौरवाश्च वराणेन जयं लभन्ते राजधानी समानीय नवोपमपुगतेरात् खानगादनीवीचक्र
दग्धं श्रीनगरांतरे भाभे सैदहमादानखानगाहोनदीतरे पूर्णास्तत्पुण्यसंभारस्तदाकाररुवोत्थितः सर्वस्वममहत्याय सैदांस्ते सक्तुदुवका
मंजुलादिखानाघानि रवास्यतमेत्रिभिः एकमत्येधमात्येषु काश्मीरेष्वविशंकिताः ययुः परशुरामाद्याः स्वदेशं प्राप्ताः सत्क्रियाः शिषो दत्ता
राज्यं वयमिदमभजामुः सुखमिति वधुः स्वार्थं शिष्टागलितमतयः दत्तेष्वेतेषु प्रसभमभजन्मत्रिपदं वी परेतनुजुष्टं विशिधिरिदवलीयात्र
पुरुषः मेयादस्तनसामं ग्रीनाग्रामादिप्रमेयजा ज्यल्ला लउक्कुरोगादीतसुत्रोलहरादिकं गृहीत्वा वांगिलगष्टं स्वकं मार्गं शमागतः
मारव्यादिप्रमेयोश्च भजन् श्रीमद्भद्रांगिरः मासाश्रमादिगष्टेषु स्वाम्यभूते फलामरः अन्ये च ग्रामसामग्रीसौंदर्येषु यथोचितं परि
हासपुराधीशो जो न राजानको भवत सैन्याधिकारनिर्देन्य स्वातंत्र्यं जितयंत्राणाः एभ्रादिमश्च मार्गं शोहरपालाधिकारभाक् चक्रै सैदादि

राम
१६४

भृत्यानां रसामसामपौरुषः राज्ञोधिकारसामं ग्रीभृमेद्रव्यावलीभिवः सदाभूतारवामात्याः सम्भूयव्यदधुर्नवां एकोमार्गपतेः पसखाकु
रोजामरोपारः राजानकीयोदीप्राप्ते सर्वे मयद्रवाकतन आत्मेव निश्क्रियसासिमात्रेवालनृपोभवत् सर्वप्रकृतिनिष्पन्नराज्यतंत्रमभूत्तदा
विभजंतो भुवे सर्वोपेयेषां स्वेषु केवलं अलोपयन्तु पत्रे स्वांगीकारत्रयी कष्टप्रदाः प्रजानिष्ठादृष्टभृत्यविवेचिताः येषां समं च दृष्टं दृष्ट
तदृष्टया स्वपसरसागोदसाः परपसेष्टं उलनातार्किं कारवतेतश्चु स्थवितं डावा दशिसिताः मेरुलेतापयंति स्म सर्वतीर्णकारानके केल्मा
तकाले भुवनं द्वादशाके द्वादिता आक्रंदितो ल्कादादश्चभूरिभूकेयसम्यदा वेपमानोज्ज्वलप्रत्यावृत्तमुपद्रवं शिशौ नृपे बधुः पीडा विषा
चैतन्निपोगिनः आमयाद्रवदेहानां वार्धके शक्तिवर्जितेः नृपतेः पंपदिमस्तदा याचयंति प्रवला मिषो विषो धं कुपिता रवधातवः शरी
रं सपयंति प्रसभं महिराज्यं ये सर्वकंठका स्तीसाः परेषां छिद्रकारिणः कारभाना मिवेतेषां तेतेप्या सन्नतिप्रियाः ये शुनोपायना ज्ञेदे
नयन्तिः प्रतिवासां चाक्रिकैः हतसंचारैर्वैः प्रौरिमनीयतः उक्तं येनैव केनापि सबुद्ध्या परिकल्पितं तेषां तद्भूतपैशुन्यं हृषका व्यमिवाम

राज०
१६५

165

वत इत्येमे त्रिहृदा दर्शो वैशद्या न्योन्यविविताः तद्भृत्यैश्च नृणां सैर्मालिन्यमभजेतते अथ मार्गे पतेभश्च पदं वीमक्रमागतो नासहं
तापैरस्यो चक्रवाका रं वै देवी इहास्माभिर्हताः सैदाय प्रीत्या विद्रुतोऽप्ययं नृपस्यास्य सभा ज्येष्ठः स्थापितः कुरुते मंदं इत्यादि शृणु
वस्तु इत्यवगोन्मार्गे पतितस्ततः तादृश्यं राजकोषेषु विस्तृतः सो भवद्द्रुषा वक्रामत्वा न नयनोत्पारनेन निजं वपुः विशामना शिषेया
त्रेजो न राजानको न भवत शस्त्राधिपत्या नोचित्यनियतानुग्रहक्रमैः ग्रहक्रमैः ग्रहाणामिव तेषां स क्रूरा क्रूरिवा भवत शु
न्दानकादिदेशेऽस्य ग्राम्या राजानको न तामनियंत्रातः लोद्रभूम्यपहारेण तद्देशेऽपि सो भवत यत्कष्टेनाजितं लोकैर्वलाकारहृतं धृ
ते स्वं ब्रह्मदेयमिति तत्परस्वमितिलुब्धधीः सैव सवादिनीः सर्वोत्तरीया हृतजीवनैः जीर्वाभिरिव तमो सो न वभूव कदाचन देवान्नि
रर्थका सैपेयामेवानगरांतरे नाशकद्रुसितं कश्चिद्वलिना तेन पीडितं यदि धर्मधिया कश्चित्पवृत्तो दीनः सतो सतन्मरुत्तरैराजसदस्या
पारवलीकृति स्वप्नेषु वास्तव्या लुब्धानि पराधिनः अन्येऽपि पीडयामासुरोगाद्वनिपोगिनः राजा शिशुगतवयावहा वस्तुहायाय जाति

राम
१६५

मत्सरभृताश्चमिथः स्वतंत्राः राज्यांगभंगमसमं नृपतेर्दिशंतस्तत्राचिरात्तमुदयंति न के सनर्थाः अत्रांतरे वा सदेशे यात्रार्थयो
विसर्जितौ एदराजानकचक्रराज्यदश्यापतुः परं तद्दर्शनापदेशेन अत्राकिमपि मेत्रिणां नगरेनागमदूतैर्मार्गेशः शो कितो भूतं स
सैफला मोणाश्रुगत्वा सच कितो गृहे वैदेशिकभटा कानात्ताशकः सो नयन्ति मां शंकेषु सदनाप्रेषु प्रातस्तन्मतमास्थितः अस्म
दृष्टक्रो जेन राजानकमया वधीत शस्त्रब्रह्ममुखो द्रष्टुं ससिक्तं मंत्रं तद्गृहे तेषां वदृष्टान को रोमां चितो भवत दत्तकन्य सपेज न्य
मवधी दृढमागतं दिव्ये कृत्वा पिसाश्च स्तं धिभाभेगाभ्यामवासनां मिथो सहिस्मवो भेदा न्मंत्रिणाः प्रभविस्मवः विनघेत्सचिरो वै द्रोदे
तोत्सपिके च न के प्युचुः सयथा सैदान वधीन्मद्रूपैः सह वर्षेणैकेन तस्यापात्तदृष्ट्या पादितो रिभिः भृत्या वृथैव स्यंते पोषिता ये स हस्तश
नैकोपितेभ्यस्तस्योते प्राणत्राणा समो भवत अर्जितं यथैवाश्रुतं त्रैयैव हतं परैः नतिष्ठेति चिरं गेहे क्षन्यायो पार्जिताः श्रियः पापे पुण्यं व
लदाश्च परं संदूषाणं स्तुतिं नो वेति राजपुरुषः कदोचिद्विधो विधौ वैदेशिकभटैः किं नः त्याज्या सेन्याधिकारिता इत्युक्तोपि सपुत्राणां

राज- नाग्रहीष्ठाग्वर्जितः विपरीतामपितिः पुत्रोविश्वासः परमेवके जायते गतभाग्यानां विनाशो मत्स्यपस्थिते वैदेशिकभटान्मेनेयत्त
 १६६ जातीनिवान्वहं अत्रत्याज्जश्रिणोवीरान्मेनेमीनूयरातिवः सप्तैकदामरोवीरवारस्तच्छेयंशकितः भीतः समापिपच्छत्रंवीर
 १६६ नेनेश्वयः ज्यलालरुक्मरास्तावद्राजधान्यंगनस्थितः वंद्योतः स्वेद्वारपालैर्गतिः क्विधुरेविधौ भात्यानपिमतिदिनंमदुतौस्मभि
 लंतांतोविभर्तिगगनोतरप्यवस्था नित्याकुलस्यमनुजस्यवलमभावेकोनिश्चयोभवतितत्रविचित्रवृत्तौ मसोदडासराघाते
 थिन्ननौसेतुबंधनाः प्राग्वत्तजालद्रगजैविदधुः सैन्यसंग्रहं शृंगारसीफनिकंठययुः शूरपुणधुना उक्तरास्तालियाघातेप्य
 सक्ताः स्वयमागताः कारागारोतरमापुः कस्यस्युः सम्पदस्थिराः जेरकनामातद्वत्सः सहसीनगरोतरात उक्तरास्तालिदतुरगानह
 त्वाराजपुंरोययौ रस्येतत्तदवधतो जेनराजावेधाधिकः पाददाहादिवासद्योगलरोगोदयावहः पावनरस्यजतिकोयद्वदेका
 चिंतोतरं सजतितावा दमुष्यधाता यातेक्राशिमिशशिनः किलपूर्णिमाप्तौ संजायते कतिदशग्रहाप्रचारः निष्प्रतिद्वहिने

श्रित्यंमार्गेशोयावदापसः तावच्छ्रावसम्प्राप्ते पुत्रमाधामखानजं सयथास्यंतरं प्राप्नोयथा राजे गृहीतवान् वाल्यात्यभृतिव
नोतेतत्तवानस्यव्रीह्यदे पितुः श्रीजेननृपतेः प्रमये निर्गतोषेदिः आधामखानो विनाणः प्रपेदमद्रमंडले भावीश्वरांशैश्चर्यप्राप्ति
सूचकपर्वणि शिवरात्रौ तेन स्यतत्रस्य सुतो जनि जनके स्य दिव्यो तेन तुरुष्क समरांतरे मातामहगृहे चंद्रो वचधेवुनिधाविवका
लेतात्तारखानेन रासितः सगतः स्वये जालंधरमदीर्घाठे निनायकतिचित्तमाः ज्यहंगिरोऽस्य मार्गेशः सैदभीत्यागतो वदि सोपधं
सृजल्लेखधंतुं येतामहं परं तत्तारखान प्रमयेततः खानमिमं युनः सुतो हस्सनखानोऽस्य कंचिन्कालमपालयत तुरुष्का वचपित्वा यविदितो
त्साहसाहसः खानो मितपीवारः प्रापद्गृहमंडलं इतः काश्मीरिकादूता मार्गेशेन विसर्जिताः शृंगारसीदेनी नीतस्त्वावद्राजपुंरी प्रति
ततो राजपुंरीनाथो मार्गेशदेवनिष्ठितः फताहखानमानिन्ये स्वातिकं स्वोऽश्रयेच्छया जोनराजानकवधात्काश्मीरेभ्यो विनिर्गतेः नाम
रौधराजामठकुंदोलतादिभिः तत्रस्थैः शिश्रियेवानस्तरुमधुकरैरिव प्रयानिन्येयथापूर्ववुप्येदेवात्मजो भवत पौनसं वधवदो

राज- पिमार्गसाधिकारभाक मसोदनायकः सोपिखानपसेसमाश्रयत दीनोग्राम्यजनोदुष्ववद्गनायकतार्दितः तदागमनवार्तोतोस
 १६७ तेभारमिवाविदत सायशर्णिगान्यायप्रेष्यविरुद्धसेवकाः चौशविटादरिद्राश्चतुतुषुः खानवार्तया ग्रामेवानगरेवापित्यक्ताग
 हकुटुंबके वद्वाशाराजविभवेभनकः प्रापतदंतिकं तांस्तान्देशान्विनिर्यातातवानो गदुन्मसृष्टिमान् पेशल्लभप्रतिष्ठः सराज्ञाः
 त्पभियागितो पौत्रः श्रीजैननृपतेर्योग्येयमितिसर्वतः त्यक्त्वा त्मसर्वराष्ट्रेभ्यस्तमेवाशिश्चियजनः तदातो अवाणान्तुष्टाश्चाराया
 श्चुन्मसास्थिताः तत्कालमुप्लवंतिस्मसत्प्राद्वतटागजाः नमाममदतीसेनैकोरिजितोस्त्यपामेदान्तिरतिवलेरुद्धाभिन्नाः
 रैश्वरसेवकाः सवरतुगोखस्य कोशेनवाधिकृतोदितस्तदैरुमिवघाणास्तास्ताश्चिन्तास्तुदंतिविभुनक्तुष्टो ज्यदागिरस्तावत्तत्प्रापेपि
 तोपधिः तावन्मतांतात्वासचितः समपद्यत अदितोन्मूलनोद्भूतदेशैकविभवाप्रितः सुखेयुः प्रत्युतप्रापदः स्वमद्भुतविप्लवः प्रवर्ध
 मानयानित्येखानागमनवार्तया वेपमानोभवल्लोकोवात्सयेववनावलिः चाक्रिकाश्चातुसाखानमंत्रिणोधाजिगीषवः इत्येलेखोकि

तद्वर्तयसृजन्मार्गपंप्रति भोभोर्गपतेर्गर्वे सर्वस्वचितविक्रमः कश्मीरांतः सुपर्वेवभवांश्चर्वितसघशाः सोयेरवानस्त्वया नीतोलेखितैस्तोरुषा
देशतः उपेस्पतकुलस्वामी कथंमार्गपतेधुना स्वयंकृतं कथंकोर्यपश्चात्तोपायजायते शिशोराज्यपरिस्थाप्यभुज्यतेमंडलं पुरैः अवदा
रोचितः शुद्धः सोयं किंतिष्टतेवदिः अथवापितृभागं चेत्तययथा स्यात्समंडलात्वादिरेवास्तयं राजाप्यमस्तु तैरस्थितः अथकिंवद्भनो
क्तेनमान्यायदिनतेस्तयं राणोभयवल्लवधात्पापंतेपरिणम्यति श्रुत्वतिलेखमोर्गशः खानद्वतोपदर्शितं प्रसुत्तामपेपत्रं तस्मैदत्त्वा
ब्रवीदिति भोभोमंडलगोप्तांभोक्तोरेनृपसंपदां सर्वथादितकर्तारः पुराणोक्तेविचायेताम कश्मीरार्पावतीतत्रराजाज्ञेयोशिवांशज
नावज्ञेयः सदृष्टोपिविदुषाभूतिमिच्छताः देशोस्मिंस्तपसाराज्यप्राप्यतेनपराक्रमैः अन्यथाधामखानांघैः किंनपैः स्वक्रमोचितं अम्य
थाप्येतन्नचिरादनौचित्यचितंफलं क्रमेणयेनपातोसौतंत्यत्कातद्वलार्थिनः सतिराज्ञोस्यविघ्नायप्रवेशोदीयतेकथं नमयायधृतोराज्ये
वालोपन्याभिषेचितः कः शक्रोत्पधुना दंतुमपिसत्रिहितेस्थिते खानोयं सर्वथापूज्योयद्यस्मत्तनिष्ठति अग्रेसरारुणाः सूर्याः पूज्य

राज ते ह्यदयो न्मुखः श्रयः कृतप्रभावामानसुखाय चिरं नृणां भोगारोगाय देहानामप्युपशानसम्भृतः किं वान्यत्सौ ददत्तस्योपदृष्टा
 १६८ जाविमोचितः तद्वत्त्वदत्तयः सोऽयं प्राप्यते तद्विधेर्मते इति लेखं विसृज्येत त्यसया तात्कुधान्विताः रथ्याधिकारं जग्राहमसौ दत्तस्य
 १६९ दंगिरः वक्रासनायकादीनां दत्वा तन्मार्गलसां शृंगारराजानकादीन्प्यामार्थयसृजद्रुतं अथ त्वानेपुरस्तु न्यनायको सुखदा
 यकः क्रुद्धः पथोपहराणां व्यापञ्चपुरांतरं तद्भृत्याः त्वशोस्वाद्यास्तद्विस्तृष्टाः यदेयदे देशे मरुवराज्यात् अत्र कुरुत्सि जमेजसा
 एकतो नृपतेः सेना कक्षावानस्य चान्यतः दंष्ट्रा दूयेयमस्येवलसिता सर्वभसिका प्रकौदविप्रवात्स्वानविप्रवः सोऽधिको भवत पाददाहा
 दिवसस्योगलरोगो वथावदः तत्काराक्रांतपथिको बलवन्निहाता वलः अराजक इवानीशो देशाः कष्टां दशमगात जग्मुर्दक्षिणापारादी
 न्यमेयोत्तदिगाश्रिताः गृहीता गोधने सर्वत्यक्ता स्ववसतीर्भयात् खेरी चार्धवनं राष्ट्रं भ्रष्टमनिशिखिवत् अतापयन्संदाष्मा ध्याय
 विष्टा कटकादपी राज्यं सैन्यं समो लोच्यममुं प्रचारचसुषा एकदा जेरकाद्यास्ते स्वास्ते देशिविरोददुः प्रजागरवन्त्यासशास्त्राभ्यासविव

जिताः सर्वेषु पद्मनाभासादिदधुः शिविरांतरात् सेनापतेर्निजाः केपियुद्धादौ भेदिताः परैः चक्रुस्तत्कटकं तत्कादो देवैरिसमाश्र-
यात् राज्येन पतिहृष्यति प्रतिदिनं वासावशात् लीनकालोक्तः क्षिपति लुठिदादकणौ श्वैरः स्वकंपश्यति सेनाभ्रष्याति धीरवीर-
हिताय न्विष्यति स्वरिपुः काश्मीरप्रभविलुषु प्रभवति देवात्स्वभेदे यदा द्रोष्टुं स्तानवलोक्यैव स्रस्ता ज्ञात्वा स्ववादिनीं सेनानीं च कि-
तः सैन्यात्पलायनपरो भवत दत्तेषु विद्रुते तस्मिन्प्रादे समदा भटैः सर्वस्वाप्राजदहर्षा पश्यन्त तत्र पसेनयात् तुरुष्कदेशावदुध्या-
स्वानः प्राप्नोति रंगलः सुभागसी हस्तस्य सात्केनापि प्रचलन्त अथ मल्लशिलास्यानेतुष्टः खानोजयोन्मदः स्वसैन्यसंग्रहे कु-
र्वन्निगेषुः शिविरं यथात् विकरालान्तरानसित्वा कुरालविषयावनौ मुमुषुर्निष्प्राप्तं भान्वास्तव्योस्तस्य शस्त्रिणाः अत्रातेरमा-
गपतिर्गृहीत्वा बालभूयति तज्जयायवलोक्योक्तो निर्ययौ नगरांतरात् प्राक्तेदकदनाभ्यस्तन्यस्तवस्तुविलुठनः पुराद्रुहरमांभी-
ताः पौराग्रामेषु न्यसिपन निष्ठाष्टवस्तुभावा सामुषितैर्ववरांगना अभवद्राजर्हिता नगरिनगरियसी वैदेशिकटकाटोपकोपो

राजत कारट्टः गुसिकोद्गारभूवारेपाटवाच्चिर्विंशधात संस्थाप्यतत्रभूपालेतिधाकृत्वास्वदिने कल्पानपुरगंश्चत्वास्वनेयोदु
 १५९ विनिर्ययोद्गामांमोतसीमोतेसमासन्नोतिकार्तेधीः तस्मैस्वानोतिकंप्राप्यसखानमदरुगांतरे क्रमराज्यसुरात्माज्यचक्रावाट
 १६० दिदुःसदं वैश्यभहः पश्चात्तांजगादगिरिपट्टंती सपिबंजपतीद्वारागकराजसुतादयः चतुंगोपमोलीलासांचक्रुः पुरोगता-
 अयेकतः स्वकाशमीरवैदेशिकवलन्विता मसोदनायकसुतायोदुःसदात्समाययुः फलकामिस्फुरत्यसानदंतोतिकमागताः चरुः
 पद्मभट्टस्तत्रदसास्वनभोतरे यावत्परतोयोदुःतांवीदीसायमागतान अक्लादठक्रुः अहनिरीहः समपद्यत चेत्लाक्रिकाभु
 जः केपिर्गजंजो जलदाश्च स्फुरच्छुस्त्रतद्विज्वालाः सोत्फो लानिर्ययुर्मधे विषमापेकसंकीर्णाजायदुर्मार्गद्विषिता तेषामायततो।
 साध्यावसनेवनिजाजिभूः वैदेशिकभट्टानदृष्टानटतेवटकान चटकाश्चजम्बुस्तेविदूरं पाटवोजिताः न संस्तंमपितुंसेनामशक
 त्तोपलापिनी अक्लादठक्रुः रोदीणीसेतुभंगान्नेदीमिव अहमहमिकायातत्राणादिताः प्राणात्यागेनतेकेपिचक्रुर्वेतननिवृत्तिं

राम०
 १६९

स्ववच्छातिगितसिक्तांगः शालिसेत्रगताः शवाः यागोपहारपशुताययुः कार्षिकभूमिषु सेनाखानास्यवोत्सेवसानैतदि
गागता तत्तल्लोकसयंचक्रेवेगभमेतदुमा केपिकाशमीरिकास्तत्रैदेशिकभटानले शस्त्रज्वालावलीदीपे जुद्धवुः श्रीफले
वयुः किं नामोदीरणोस्तेषां दृष्ट्वा व्यदंसमागतं तिर्यस्मिरिवपातं स्वभीत्यापैर्यैः पलायितुं प्रमेयभाजोमुखायेदृष्ट्वा राजसभांतरे
अदृष्टपूर्वं सत्रासंतेष्यशस्त्रिवदाययुः वीरवृत्त्यात्मजन्मगान्केवलः श्लाघ्यतामगात् तस्य त्रिचतुरस्यक्तप्राणा अनुचाराणे
दिवेपियांसोमेषां येवभूवुस्तेपुरः सराः हतावशिष्टान्विद्राव्यतेखानस्य महाभटाः निर्वृत्तामार्गपत्तये स्वीयभ्रांत्या समावयुः समो
दखानः केत्येवंवदंतो विजयोयता वीरहस्सनमीरद्यज्ञातामार्गपतेभैः विमुखोभूत्क्रियत्कालं यः समासुखमाययौ बालभूभू
त्यभावेन काशमीरकटके विधिः मार्गेशस्यायवास्तुल्यं धैर्यं तस्मात्प्रसंगे सत्रद्वः सवलस्तस्यौजयस्तभद्रवाचलः पदैकमात्रं पश्चा
च्चेदगामिष्यच्चतत्स्थलात् काशमीरकटकस्यासनावशिष्येत किंचन भिन्नप्रकृतिबंधानकौशलं श्रीज्यहो गिरे भिषजीवतदा

राज० दृष्टं भैषज्यं सन्निपातिके प्रागल्भ्यमप्रतिदत्तप्रतिमानमोजस्तत्तत्प्रयोगचतुर्त्वात्मसंभ्रश्च एतानियमसमेव्यतिसेकटेसु तत्तदेव
 ११० रं प्रति समेतिरोगजयश्री खानोस्मत्कारमाप्नोत्रमिष्योर्धोप्यात्रसंयुगे राणात्मचलितानंदं पुस्त्यासर्वानुपानयत मागैरामधुसा।
 ११० निधेतद्राणोपवनांतरे तेवीरभ्रमराश्चेरुः स्फुरत्यसारवोदृताः अथ खानस्य शिबिरं क्त्वा वाजवयुर्दुर्मदाः नीतावशिष्टांस्तमंग्री
 दत्त्वाभूरीनलुंठयन् राभरादिममागैराः समृत्यः समरायगः ससोरनायकमुखान्विमुखोत्तर्जनैर्बन्धात् अन्ये शृंगारसीदायाद
 द्यातैस्तैर्न्यमद्भुतं भेदावनपयात्राणां विदुताः स्वोभुवैययुः सर्वराजपुत्रीसैन्यं सदैव्यं वेष्टितं भेटैः दत्त्वाभयं रसाजौगक्रोधापातिर्ये
 यो त्यक्त्वा सन्नाहसामंग्रीकैर्येते विदुताद्रुते मुषितः सार्वभौः जौवैः पृष्टलगाएषानय वृत्तानपिबेनेजुजुरायोनलगंत्यमी वै
 देशिकाश्च काष्मीराः शातसंख्यासंयययुः सन्नृतेकमपि निपात्य काडेपातादैनयतिचकोचनप्रनृतिं सेकल्याविषयविचित्रकाकता
 लीवोपोयत्तस्मिन्पूरुषविधाता यादक्तुवासनः खानस्तादृशस्तस्य चेन्नराः भवेयुः किं नुजायेत किंतु धर्मानुगोजयः इत्यं फलद

राम०
 ११०

खानेस्मिन्नप्राप्तिकर्मामेकमेकले एकषष्टितमेवैषेषुरुद्वयवाणोतरे कटकद्वयसंयोगे कल्याणपुरसन्निधौ अत्रत्यानोचवासानोतत्त
ल्लोकसयोभवत् ॥ युगलकोमैत्रसंशानिसंयोगमीलापेशनिजीवयोः भोमाद्यतत्सयेहेतुदेशैर्देवविदोविदुः श्रीजेननृपतेराज्येषट्
दर्शनगताप्रजाः दृष्टाः स्वधर्मनिरतानिरातंकानिरीतयः तस्मिन्स्वर्गगतेराज्ञिनश्चाचोत्रंमंडले प्रजापचाराल्लोकानांसयोभूदितिमेम
ते तथादिवणिजाकेचित्त्वाचारंदिंदुकोचितं त्यक्त्वापुरातरेचक्रुः सत्त्वागोमांसभक्षणां येनैवपितरोयातायेनयातापितामहः तदृशनेत्र
तत्पुत्रास्त्रपंतेमोसुलभिषाः प्रत्यदेतिथिकार्याणिपुणोक्तानिकानिचित विस्मृतानिदुश्चाराः कथंनस्युदेरापदः मंदुलेस्मिन्नुदराचा
रचातुर्वर्णाप्रविराजिते प्रसंगपतिताचारविययासादितीरिते राजाक्रांतः परैर्मिथ्यावातंयेतिविविसूत्रितः मार्गेशस्ताजभट्टादीन्कृत्वास्वशि
विरंययो पश्चाच्चेदलघिष्यत्सनृष्टांस्तान्वलवर्जितान् नकिंचिद्वशिष्येतस्वानस्पचलितः यथि मार्गोनभिसोमार्गेशः सर्वेषुभयवेतानाः
दायाददुःस्थिभिलोकेकोसंतः स्वार्थलिप्तया प्रारंभस्तद्राणांहेतुमार्गेशचाप्यदीदत् सनृपसैन्यमुत्थाप्यततो जितुर्ज्येष्ठो गिरः ज्यमालम

राज
१७१

रुगास्थानं ययौ सविजयोर्जितः किमेते मिलिताः खानमिति तेन विसर्जिताः ददाहताजभदः सग्रामाभंगल्पनादुगान तत्तदग्धगृहो ज्वाल
धूमज्वालाकुलं नभः घनकालोद्भवादी सतति दभ्योपमोदधौ कृतं यद्वा सदेशेषु काशीरैदिप्रयसो दाहलुठादिकं तद्दृष्टमेव
मंडले अकिंचनाञ्जनान्मालिप्यै ससुपागतान् अभ्येवजातान् दृष्ट्वा तान् कोप्यायादनेददौ तत्रत्यास्तद्वत्तु कृप्यं कृप्यं धेनूः पशून्
पि दृष्ट्वा च्यासान् कुलाश्च कंदमुखगदिशः सर्वस्वदराण्यहत्कृतमस्मास्वदेतुके युष्मास्वपितयाभूयादचिरात् विरोधिभिः तत्यादेषा
फलमेतेषु त्रिषु तन्माणासां फलादशाहराज्यामौ दृष्टलोकैर्विगदितं अत्यज्यात्यादनादेशे शृण्वन्नित्यादिदृष्टाणां प्रजायापादसं
धितुमौगेशः सन्त्यवर्तते सन्त्योनागरां प्रोविधाय विजयोत्सवं उच्चावचानखानपसगतान् सर्वान् देवपत एकस्वानां प्रसंजात्याशिष्टता
स्य कुरुवंकं अवाधतनको देहदुष्टो गद्वोल्वाः कदाचित् सुप्रीतो जनयति सुखं सर्वजनिकं कदाचिद्वेक्रे च्यः सजति जनतामीति च कि
तां फलं नीचोच्चं भविषुपरिवृत्त्या विदधतो ग्रहस्पवाकारो गतिरिह विचित्रावतविधेः कंचित्काले दशत्रस्तावान् स्त्राणाविवर्जितः यया

राम
१७५

विकंचित्करतामवग्रहद्वयवृत्तः अत्रांतरे स्थितः खानः सैभैरवगतांतरे अचित्तयत्पुनर्देशप्रवेशं नायकीर्जितः मासद्वयमतिक्रम्य कश्मीरा
भिसुखस्ततः आययौ सपुनः खानः सत्राणवज्रैर्भैरैः तस्मिन् अपूरं पुराप्रसन्नयो मज्ज्यं हंगिरः निर्ययौ नगरात्तर्णपूणे सैन्यसंपदा प्रा
ग्वत्सगुप्तिकास्थाने निषामः शिविगांतं गच्छन्नात्रौ सोमृणोद्दिष्टुतेदुते आरोहतां सेतोतस्पतुरंगसासमग्रदीप्तं साणसशकुनलोपिना
तिष्ठन्निष्ठुरः कुधा गृहीतभूरिवित्तोपियत्रैष देहितामागात कोन्यस्तिष्ठतितत्रेति त्रस्तः प्रत्यागतो भवत सुलभे निर्गतो भूयो मार्गेशः शि
विगांतं रात उपायोश्चितपांचक्रोखानस्य बलभेदनं अत्रांतरे शूरपुत्रज्जेरकायामहाभटाः प्रविश्य नगरं रात्रौ बंधनस्थानो मोचयत ते सर्वे
बंधनात् तत्पुद्गलादिव विनिर्गताः सैफजामरमुख्यास्ते संप्राप्य विजये श्वरं सैफजामरः पूर्वबंधने स्वमैसत केनाप्येव पदद्वेष्टे चिन्ने श
स्त्राणां तन्निशि वीरस्य बंधने सस्य स्फुजं सस्य साणं सोष्माणा यतितं मेने वक्रैव स्त्रावगृह्णन् तथापि साणवक्रैरिव स्त्रावगृह्णन् जयापी
रपुत्रा दुर्गादंधनेन गरीकं च इत्ययो योपुपायस्य जातो मार्गपतेर्यतः एभ्रादिमः समार्गेशस्तावत्तश्चाद्विनिर्गतः शंशं नायकमुख्यानां बहनां क

राज
१७२

दनेवधातठक्कारलदजेराकप्रतीदारात्वयादयः रस्येतात्मादसंचकुलैधितक्रोशषष्टय विपदिसमनुभूयकोपिकसंभवतिपदंनृपसं
पदोनितांते कनकमनलपातयातमाश्लिशिसिबिभातिनृपस्येमौलिनृपे कारापेजरनिर्मुक्तः पसीवासतपसतिपुनर्जातमिवात्मानमम
न्यतसजामरः पूर्वजयपुरेदुर्गेयोभूदृढः सहोदरः कारः प्राकारमुल्लंघ्याजुनैकोपिनिर्गतः रुद्रः सुप्रः पुनर्वदो नगरेवंधनालये निश्चिं
तितंवधस्तत्रदिष्टेद्विदिनांतरे एवंकष्टात्ततोमुक्तः प्राप्नः सखानांतिकंक्रमात् प्रधानपुरुषरयातिंप्रापत्यकृतिसमध्यगः ससैफज
मरस्तत्रयथासंख्यमतस्थितः कुलंकं ॥ रामोरावणोवैचितोषदिगृहात्रैवागमिष्यद्वेनसुग्रीव सचवालिनानाहृतपदोनैवाधरिष्यद्रवा
लंकोप्राप्परिषूनिदत्तसमरेजेताभविष्यत्कथंसेयोगंसुखदः खयोः प्रतनुतेधातैवभूतैद्वैयो राज्यार्थीविच्युतोदेशात्तवानोवीराभिल
स्पृष्टः रामोमार्गपक्रुद्धः सर्वनाशात्यदच्यातएवमन्योन्यसोपेक्षेनाभविष्यत्कथंसेपदि प्रविष्येदेशेराज्याप्तिकथमस्यभविष्यति रा
जाविभातिवद्वीरसमाश्रयेतावीरभजंतिचतदाश्रयणो नरोभविष्यत्कथंसेपदि प्रवि अन्योन्यं संगतिरभंगुरेभंगिरेषांवालागनाकन

राम
१७२

कभूषणवद्विभाति तेन प्रामेन सारवानसभात त्रयराजत मुक्तालते वांगनांगेनायेकेन शुभात्सना अत्रांते मार्गे पश्चकितस्तत्समाग
मात संधितुशिखिवादावसारवानवाने व्यसजयत् एधराजानकोरिगदामरः केशवोबुधः राजाग्रमेत्यसंध्यर्पेनित्युराजपुरेपतिम् तावद्र
दापएवत्रमुखादाश्वास्यमांगयः शृंगारसीदंतेभेदमनयद्विगार्यणे नीत्वांगपतेः पुत्रसंधितुः सबलद्वये न्यवारयद्रासोभयावद्रा
जपुरेपतिः तावन्मार्गेणपुत्रेतेरोद्दुमन्यैर्विनिश्चिते नामन्यतसयत्नेनसाशंकमंत्रिणोभवन् यावत्प्रजासुसन्तृपासुविधिर्विरुद्धोदाया
ददुःस्थितिरुपायशतेनयाति देहेदुःखिनिदंतेभिषजोप्रयुक्तारोगः कथंप्रविगलंति कृताधिकाराः खानोतरंगैरासिप्रेभिन्नेराजपुरे
पौतो अकस्माददभूत्सोमः सर्वसैन्यभयावहः गच्छ शृंगारसीदायास्त्रस्ताएजपुरियुयुः खानोपिसबलोभीतोययौप्राग्वधयागतं केचिज्जे
एकमेवयाप्रापुः मार्गेणसन्निधौ ज्यल्लालकुराप्रमाणकृतमाध्यस्थ्यसंधिदः एवंसाभेनसोमेनाखानस्योगतरंगिता ययौसदस्वधादीर्णसे
तुभंगादिवापगा अथमार्गेपतिः श्रुत्वातद्वतीततमनुद्रुतः पुपुत्तयासैसैन्यस्तप्रापश्चूरपुरांतरं अत्रदूतमुखाच्छ्रुत्वाक्रमराज्यमुपद्र

राज० वे शाहिभंगवलप्राप्ताचितोद्वेगापमादधे निवृत्त्यसंततोरात्रः प्रायुः स्वप्नपुरांतरं ववंधनोरुजोखानं युक्त्यायसाधुतद्यथात सहितदि
 १७३ वसेप्राप्तेमुष्मअश्रीनगरंविष्टैः कितुतत्कांसितंनूनसिद्धं पौरप्राप्तः सौपस्यमार्गपंतत्रैठोकिंतंक्रमराज्यतः पदार्थराशौदत्वाभि
 173 तंदुषालभस्तसाद्यधात अन्यायतः प्रतिदिनं समुपार्ज्यविन्नं यदानभोगरहितं निहितं गुहातः तत्तस्ययातिद्वयेण वृक्षतानुतापं
 भूपालसादनलसादरिदमुसाच्च ततस्तत्सहितः प्राप्नो नगरं सज्यहंगिरः जयेनतावन्मात्रेण नगरे सव्यजंभते सैदान्निष्कासितान्दे
 शात्त्वयुत्रवधकानपि लोखैरानाययामास सोपयोग्यतया सतान् तदंतो जंभवोदवसनखानोवलोर्जितः मृगानिवहरीस्तत्रविदधेदुदे
 शान्खशान् सप्रविशतिसंखान् सकाशमीरविषयान्यथा तावतीसिंधुरीस्तत्रवधादस्यः पराक्रमैः साधंमल्हानहंसकः सुभ
 टोत्करः मद्रमंडलमुल्लुग्रतुरुष्काश्च कितानव्यधात समद्रमंडलं जित्वादत्वारानपुरीपतेः जिस्मुश्चैत्रपुनः प्रापतकतोनायकालंय ग
 हं देवतवत्याप्रखानंतमानयत्तुले मंसादनायकोमुष्मिन्नाभवद्भक्तिखंडितः सागरस्त्यजतिचेन्नजं स्थितिपश्चिमोदयुमुपैतिचेद

विः सत्रियः शराणामागतेर्यनिप्रायशश्चलति न स्वधर्मतेः समैन्यसंग्रहकृत्वा यिल्लकरकान्वितः तस्थौ खानौ गिरि शृंगे वीरभंगविधित्त
या रोगैरिव भेटघेस्त समस्त गृहवस्तुभिः वास्तव्यानां स्थितिर्दुःस्थो गेहे देहयथाभवत् अत्रोत्तरेवधनोत्तर्गतेष्टकवाहिते भीतो व्यापा
दयामास जेराकेन गरोध्वपः तच्छ्रुत्वा राजलोकश्च सर्व एव विरागभाक् आश्वासघातकत्वेन दुरुक्तिमुखो भवत् ज्येष्ठमासि श्रुतानिष्टो
मार्गेशः कष्टनिष्ठितः अतिष्ठत्तनूयः मल्लशिलापृष्ठेति निष्ठुरः द्रुगमार्गनिरोधेन सर्वोष्णमयवेतनः जनो हलदं पंगेतु निराशः समपद्य
त विशो निर्लेवागोभोज्यमश्रुतामत्रमंडले मार्गेशयेजनं नाम द्रुते हास्यावहनैकैः सार्धपले संधवस्पक्रयो भूत्रगोतरे दीनारपंचविश
त्यादुःखेनागैरपि द्वाषष्टितमवर्षेपिकाशमीरागमनोत्सुके खानं श्रुत्वा मार्गपतिनीति कौटिल्यमादधे दौहित्रं हाज्याखानस्य खानमेवं
धराभिधे कम्पनाधिपतिं कृत्वा स्थामार्थसम्यसर्जयत् समोदनाय कोपवराष्ट्रदत्तासुगुप्ते यच्च राजानं केचापि समैन्यमत्यमुच्यत समदेश
मुखेनावैयप्रालेपेतनुतांगते स्वसैन्यसहितखानो राजपुंया समाययौ प्राप्तवानं समाकर्णितं भैरवगलांतरे मार्गेशपुरोदुमार्गेशः सन्

राज- यौययौ प्रवेशोऽधः खानस्यतद्ध्वंगलवर्तितः राहुदेहेतुतस्येवदेशेभूश्चक्रभीतितः यश्रुपादिहमार्गेणापरुद्धावागांतरे ततोणादिरि
 १७४ मुल्लंघ्यखानः स्वाचगलांतरातर्धनिदुदुभिनादेनतर्जयन्यरितो जनान् खानः सकटकोभीत्यानगरं व्याकुलं कृत उद्दीपेवागते श्रान्वासा
 १७५ श्रयोमार्गेयस्ततः संसैन्यः सन्त्यस्तान्तातकदायसमाययौ उद्गमरोडासरासरायै श्रीगरुजामाः शीजामायागेतवभाबुच्युषमरुद्वत
 केचित्तेदेभटास्तत्रयुद्धतः सुभेदेः सह अनिवर्तितयायातादिव्यस्त्रीमुखभीगितां श्वभयातराणाघातसतानांतसमागमे शवानोराश
 पु यस्तत्रपतितः समरांतरे नैसैदेहेनोखानायैगमप्रथमसंगरे भट्टस्येभेवघादगुप्तिकोडारसंगरे प्रमेयभाजोप्यासन्त्येराणामुख्यानिजोवि
 ते शोयैनादर्शयन्केचित्तासिभूतादवस्थिताः पातनेनेवृसस्यपसिशोवावच्युताः गताहतासताश्चासन्त्यत्रशवव्रजाः पूर्वापकारियो
 पस्पग्रामेवानरेभवत् सतस्यवाधं कृतवान् दुर्वलस्यवलीतदा मसोदनायकतात्रसायकायुद्धवर्षो रुद्धाश्चाविजैदोमाराणांमावि
 केकेनविलंघ्यते कृतान्यानुद्वेगान्यत्रमार्गेशोगात्वरसया श्रीसैफजामरोवीरयुतस्तत्रैवत योगवेस्यः सएवाप्तः इतितुष्टोमरावतः

राज०
 १७४

प्रथमं प्रादात्तस्मभूषि श्रीसैफदामः अलंशिरोदैधरश्च सचक्रारवप्रहाः सुखेभुजेकपालेचघ्नतस्तं विवशं व्यधुः अथमा
गंपतेः स्वांगं वांगं मेगलमालिकां सचामराजामेरशोजयश्रियमिवासदत् ३ उपेक्षितं तत्रस्मै निजेराश्चस्तमानसं रासेकेवलं प्रीतो जात्य
श्चस्तमराच्चलन ॥ विदितारित्रप्रसरास्तविवास्तमप्रेकपाश्वगताः यत्र स्वशस्त्रप्रचितासज्जतिर्नो केवराजश्री वैदेशिकैर्द्रोदैर्विदिते
समरागेमे तावतेकस्यवादद्यानिन्युः खानेयथागतं खानेराजभैर्देवद्वोरामिथ्येतिर्वायां सैफदामरोयुद्धात्स्वस्तधैर्योन्यवर्तत तत्तद
राश्चस्तमप्रीयुक्तं अरपुराध्वना समरोद्दामः सैफदामः खानमासदत् इत्यंततीयेस्वतंत्रं मंडले अविधेयानिजाश्चामीखानः पाणोत्स
मागतः अधर्मबदलकालः सर्वेद्रोहपरायणाः राजाशिशुतरश्चापस्वतंत्रं मंत्रमंडले अविधेयानिजाश्चामीखानपसप्रतीसिगाः
पौरानिरनुरागश्च निष्कोशं नृपमंदिरं सतानासन्वदृश्य सर्वेसासथ्यं वर्जिता इतिस्वचिंतपञ्चास्त्राघातजातव्यथाकुलः मासौद्वौ
गमवामासमार्गे शोपिस्वेवैस्मनि दृष्ट्वा मदार्यणिमौक्तिकविद्रुमौघानरत्नाकरं श्रयतु सोपि सत्ताभलोभात यस्तान्महाभयकरान्मकरां

राज १७५ स्तदीयानवीयेणवापितमुज्जिततीः समर्थः अत्रांतरेषुनः स्थानश्रटिकाशारपर्वतात् इतोपोतेर्भटैः सार्धलब्धत्राणाः समाययौ तस्मिन्
 भ्यंतरेप्राप्तेमुदितैरिवपर्वतैः तदहः प्रतितेदधेतुषारंसुसिसितोवां ग्रामान्ज्वलितान्दृष्ट्वातद्दार्ताचकितस्ततः मार्गेशोवोगिलंत्यु।
 १७५ कासवल्लोयोदुमभ्यगात् तावन्मितपरीवारोवहनपातराहतः प्रापदामोदोदुहारभूमिंजामरसंयुतः सनृपोमार्गपः पश्चात्तनवायुस्वो
 जितः सैन्येन्येषामयत्तत्रसातदैवतसन्निधौ सव्यूहोजातयुद्धेहोजातयुद्धेहोनिशोतेसैफजामरः वभंजमार्गपानीकंदामोदरद्वोत्पि
 तः चित्रेहैदरणादस्यमत्रसिद्धंविभागैः अहोदिनवलस्यापिसिद्धमस्यविधेवंशात् किमन्यदस्यैतन्योपिरवानः कश्मीरकुंजरान् हतवि
 द्रुतविधुस्तपूषामिंदस्ववधात् प्राग्बत्सेनिष्ठमाशक्यमार्गपः सैफजामरात् अन्येषांवीस्पताटस्थं प्रपदेनगरांतरं छिन्नेषुसेतुबंधेषु
 प्राक्तेदद्वेधात्तदा पारावागताः पौरद्वैराज्यकुलतादधुः पिवंजप्रतिहायाः प्राप्तामरुवरज्यतः नृपपसंपरित्यज्जखानपससमा
 श्रयन् स्वमेवदज्जंरंज्ञात्वासैन्यवित्रानिशोनयत् सैदवत्सैदभवनेकिंवांत्यतपाकुलः राकदासर्वसत्ये शंकृत्वामेपामहामदन

मराजानकपुतोद्राहंस्वामिनितघ्वात् यथाचित्तंतथाकापोयस्यास्यात्तादससमः तस्यात्मनिरेसस्यकर्तव्यं किं न सिध्यति भगि
नेयेनृपपदेव्युपेक्ष्य स्वार्थलुब्धोऽदोऽधामूषत्तेनाभूत्सर्वनाशस्यकारणं नष्टैतेन्यः सदैवो यमोर्गशः शरांभयात् न्यल्लालटा
क्रूरं प्रायातखर्वाश्रमस्मितं हितं यथैवमविरुद्धानामकोराय्यासनादिकं तादंशी सदशां प्रायद्विक्कलाजसंपदः सप्रग्रहानुगुण
धातिरितसप्रवारवार्णाश्रुकोपचितवेशविशेषभूषः वक्रामभूपद्रवयोमवदष्टभोगप्राप्तोदणमितरवत्तधिगल्लुलस्मी कान्तपः क
मदीयंतं सर्वस्वेषपरिषदः नास्मरन्नादिने किंचित्प्राप्तोमुनिगुहोतरं राजदारापहंरोत्यपापभारादिवादितात्तद्वातानाशकहेतु
नावस्त्रीसाहितोविशात अन्येसैन्यासैदेन्यागिरिविलविगलद्वासराधूमाभाः संतिष्ठदिष्टारिष्टोद्धतघनविलसदृष्टिनिर्नष्टचित्तः
द्विष्टैर्मुष्टैर्गिरिष्टैः परिहृतवसनाः पृष्ठलभैर्निर्दृष्टाः कारागारांतरालेषशवद्ववलात्तेनिरुद्धाविरुद्धाः गर्जतोमुषुः परोजनपदान्दु
ष्टाः खशादसवस्तद्धीत्यापरिहृत्य सर्वमचलन्मनानरावास्त्रियः मार्गेष्वप्यवलाहतावद्भवेलेः पूर्वापकारस्मृतेस्माद्वाज्यविपर्ययो

राज-
१७६

तिभयदः कल्पान्तकालोपमः सर्वस्वोच्छुठनेतस्मिन्निनादुःसहेपुरे आसन्दरिद्राभत्माद्यादारिद्र्यभागिनः येस्यद्रुमासंलपुष्पा
फलाभिरामानघत्तरंगतरलासारवः पिकायाः तेशीर्णशुष्कजलमूकमुखादिमार्तो किंतन्नयन्नवतिकालविपर्ययेणाते राजवल्लभार
म्यास्तास्तियस्तेचसेवकाः कथावशेषतोयातास्तस्मिन्नष्टदलेनृपे इत्यवधेद्यायेसममासान्मृतानृपसने नृपोद्यवष्टिवर्षेसद्या
शिनेभ्रंशमाप्तवान् राजामलदशादस्मविशमस्यातरातरात्ततः आनीयाफिर्यपालेनशत्रुपसेसमपितः राजधान्येगोराजवा
सेतेमुनुजैः सह विधायवृत्तिसंपूर्णारसनद्रामराधियाः राज्यमाप्तासुखतादक्तस्यक्तस्पनासीत्तुदः स्थितेः यादृक्तादृशातस्त
स्पनृपमंत्रिमसादतः सेदद्वैधवधोलुकिंधिः परेभूत्रिगुणाततः खैशः कृतादादवर्जतस्मिनराजविपर्यये प्रधानवनिजा
केचित्कोटिसंकचपवंचिताः तणमात्रावृत्तैरौस्तस्युत्तरसितासवः दिनत्रयंददामोसेषाण्यदिजीयेते इतिवैदेशिकोत्को
चासोपेक्षामंत्रिणोभवन् काश्मीरिकायथालुठिंवहिर्यात्रागतामधुः तथावैदेशिकाश्चक्रुः कालेकिंकिंनदृश्यते प्रतिपद

राम०
१७६

भ्रमोः सपरि श्रमा मधुकरितनुते मधुगोलके निहित भूमतया विनिर्वापेतां तमुपलभ्य परः सुखमश्नते केष्वपि नामासपयैते
मद्विस्तेचिते गृहे अयत्नमपैरभुंक्तं सर्वतत्त्वानसंश्रितैः रक्ताक्ततृणापूगंतः सिम्रैकैरपि यद्वेन ननीतमशुचिस्थानसू
तिकास्ताराभ्रमात् सकृन्ननिम्नं भुभः पसिपुकरिणीकृतैः रसितैकैरपि द्रव्ये नीतताडित्त्रदर्शनात् सत्यं द्रवीमिध
निकाः शृणुतास्मदुक्तं यत्संचितं वसुगृहे परवंचनोपैः तन्नो गदानमफलं कुरुता विलंबेनोचे दृष्ट्यां स्मरता ज्यविपर्यये स्मिन् भग्नभो
डकरं दालीः प्रसार्य परितो गृहे मुषिताः स्मरति व्याजातवशाः कैरपि वंचितोः जलातरावागाराच्चून्यानापूर्यवस्तुभिः ररसुर्नागरः के
पिशून्येकतगृहाधने ते निवर्तितमंतातः सिम्रैः पौरधने धनैः तस्मिन्काले प्रतिपदं सत्यायां भूदसुधरा मार्गरोधोद्यतेः सर्वैः सेपाणीया
पमवर्षिभिः राजानवारिकीयैस्तैस्तत्काले सादसं कृतं कर्मस्थाननिधानसर्पसदृशप्रोत्साराणादिदिग्मादिषु प्राक्तनसेवकावुजघरादे
मेतकालोदयः भूपस्मा मधुगोलकस्य सरया संघातधूमोद्गमः सोभूद्रा ज्यविपर्यये यो नवसतो घानद्रमाली मधुः किं स्वाचारविपर्ययात्किमु

राज- धनस्यान्यायतोपार्जेन किंवा द्रोहितया सतां किं अववा सद्गुणं सांकर्यतः निःसामप्यंतथा यथा शिशुविमोर्द्वेषणावामंत्रिणां ज्येष्ठमुस्तलम्
 १७७ पतेरिव वभूवायं प्रजोपद्रवः येनादौ सैदं वैरागासिकतया मोचिता वंधनस्यास्मिद्दो देशाधिकारो व्यधितजितरिपुः स्फूर्जितं च प्रयातः
 प्राज्ज्वा ज्येष्ठवधाद्यः फतिह नरपतेनाशयित्वा रिचक्रं जीयाच्छ्रीजमरंदो वरसचिवपतिः सैफमस्त्रेकाएकः ॥ ॥ इति श्रीजै नराजतरं
 गिापापं जित श्रीवरविचितायां फतिहणादराज्यप्रप्तिर्नाम चतुर्थस्तोत्रं ॥ समाप्ते ये श्रीवराजतरंगिणी ॥ अतः परं श्रीकल्हाकृत राज
 तरंगिणी ॥ ॥ शुभमस्तु सर्वजगताम् ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ नमः शिवाय ॥ नमः श्चराचराकारधारिणे चंद्रमौलये शिवाय स्तुत्यं स्वच्छं
 दयमात्मसन्तुष्टिपिणे विलोक्यमिश्रशिवयोः स्वरूपं सर्वाधिाजो मिलितोतिभक्त्या गोप्याभुजावर्तनके कोणानयत्रावतादोगिरिजा शिवा
 धेः निरतं मोहो धतो मोयदनुग्रहो विषाशुकस्यापि वेदेतंगुरुतराणि बुद्ध्याश्रयहृत्सरोजदीपिकारं वंधतर्कविकर्मकोशलमतेर्वाक्यं प्रमाणा
 न्वितं मत्कोत्यानृपकीर्तिवस्तुरचनादेदीप्यते सर्वतः श्लोकैः सत्यदशोभनैरविरलानुप्रासयुक्तैः शुभैः नानार्थानुगतैः मत्तैः सुकविना लालि

त्यभावाच्चित्ते श्रीकल्हादिजप्रोक्तश्रीमद्राजतरंगिणि आलोघामितायां स्वैवपुःकर्तुमस्वदितं श्रीजेनराजविवुधश्रीवराभ्यांसा।
नारसं कृतं द्वाषष्टिवर्षांतयं यं राजा वलिद्वयं गंगाभगवतीतीर्थं त्मानेधन्यस्वभूषितः कविः श्रीयाज्यभट्टारव्य समग्रगुणभूषितः राजा व
लिपताकां साराज्ये फतिदभूषतेः एकोननवतिं यावत् वर्षांचिरेक्रेततः परं अथ देशोदिदोषादुल्लुध्वकभीतितः नायदीद्राजवृत्तांतशे
वालं मानं स कविः तदा प्रभृति तद्वृत्तवर्णनं क्रियते सया बुद्ध्या आश्रयात्सजेनात्र शुकाख्येनात्मवापलात पूर्वेषां राजसम्मानं निशाम्य
पृथुसंपदां तस्मात्प्रातपेवाहं न कुर्वे कविवांछया वा पूर्वकविवत्कृतं केदं मेदधियामसः वर्णमात्रेणारिं संपास्वर्णारं वजायते कथं एजोदंतमं
रुंसेतः आत्वायोजनपूर्वकं अनुगृहेतुमदाकं स्वभावसिनिवदोः कश्मीरेषु महाप्राजजै नशाकुलोक्तः श्रीमत्पतादभूपालः प्रशा
सन्नभवन्मंदी तस्मिन्प्रासतितत्तौलीप्रजाः सर्वसुखावहाः आसन्मुधर्मनिरताः दयादासिापभूषिताः स्त्रीघूतमघव्यसनेषसक्तः स
चिवायाणीः सोमराजानकश्च दान्वपोभूतस्यभूपतेः आसोपलवोर्जितश्रियामन्ववायप्रभवोसमंत्रिराट् धार्मिको धृपतिरेभ्यदेसकः सन्

राज०

१७८

१७८

तिः शुभरतिः परो भवत प्रती हारयति दोज्य मेयोः मे योगोः स्तदा तृतीयः सचिवो देवात्कालधर्ममुपागतः सामान्येन महीभर्ता पुत्रो म
लेकज्यंगिरः ये त्रिकैश्वर्यमराष्ट्रौ घैर्मानेनास्य नियोजितः ब्राह्मणास्त्वक्रियाचारदीना आसंस्तदा भ्रवे यदेवा सोमचंद्रो भूक्रियालोप
पप्रवर्तकः सर्वविज्ञानविस्मयशेषरसकदेशजः शादकासिमस्य सपदेशविनागुरुः सोमचंद्रस्तदा देशादृत्वा देवालयस्थितान् भूमिं
द्विजेभ्यो नीत्वा तद्भृत्यास्तप्तान् अधात्तया सुफारैर्मैशेषस्य स्थिन्नरदनवांछया बोधस्वानशितव्याजादसुच्चास्तरवो नुगेः सन्निधौ न तदा
त्याजिदैवते प्रतिमासु हि कथं विधत्ते मनुजस्तत्स्थानेषु विलुठनं दुराचारेण साचारे भद्रो भुटो नष्टो विठ इत्येवमासीत् तत्काले सभासा
म्यंकेले वलात् सोमचंद्रात्मजस्यायदानमानौ च गौरवाम असहिष्णुभिरधेशपुत्रैश्चालकादिभिः विभेघदोसराजानं प्रतीहारादि
चक्रिणाः अवधूय स्वजनकपोनसंवेधयन्ति श्रीजैनलाभदेन स्य पुण्यगणिरिवोष्ठितः मज्जितः श्रीवितस्तातः चिरकालमभूत्तु यः राजा
न सोमचंद्रेण प्रावितो निर्मले धेनैः श्रीजैनकदलः सेतुपाणवारमतारणो वल्लाढ्यमठमलेकपुणतरसमाश्रयेः शोषितो वेशमभिः सोकर

राज०

१७८

त्रौ वैरिजिगीषया कुलके ॥ दधारापनिभेयातेनगरेकदलेतथा नावशिष्टं विटैः लुं द्रास्मानवासोजनस्य च समवृत्तः सीताका
ले सोमचंद्रस्तदूष्माणा स्वसैन्यसंग्रहं कृत्वा निविष्टो जालद्रागं देव शतैकीयो वसन्कोपि ब्राह्मणो ब्रह्मवर्चसा युक्तो येनाभवत्तस्मिन्
जानस्यारिनिग्रहः प्रतापाग्नेर्नरेशस्य पुरस्य दहनार्चिषः राजानसोमचंद्राणां स्ववपुः श्रीफलपितम राजा दत्ते वरिणं तु धर्मद्वारे दिनेः ययि
विप्रशायात्यसुभानुसोमचंद्रमथागिलत् मलेकालादयः पुत्रा विद्रुताः समराज्यात् विधाय सोमचंद्रस्यात्यक्रियानृपशासनात् मा
र्गेशो भ्रादिमो मंत्री स्वान्यरात्मतोषयत् सिद्धादेशं मदात्तं त्रैजेष्टपुत्राय मार्गपः मलेकपिरुजाया दान्मलेका व्यालकाय च शास्त्रीधि
कारं दत्वा यविभज्या न्यप्रमेयकान् मल्लेकलुहरादिभ्यः स्तत्सज्जभ्यो ददौ मदान् होमराजानं जंगेरप्रतीहारोतु चक्रिणाः वाद्यानेता
राजामराश्च राष्ट्रान् विदधे धपः मते प्राणांते सचिवे चैरुरुयिंजटास्ततः काण्गो च्छादुं देवशिर्गभर्तव्या दायितः यमेवाश्रयते राजं न दीतीतुं
महोनरः स्थिते न त्यक्त्वा तस्मै ते विधिर्विधुरतो गतः सोमचंद्रवधायै ते वाद्यानीतादिनामराः मार्गशेनास्यैते सर्वे द्रोदो कोरिन्पातया

राज०
१७५

नोसेतुयेदं कृत्वाते प्रतीहारदिनामरादि नाशयित्वा मार्गपतिविदेशमनयत्ततः जामरगतमल्लेकदौ लत्याद्यानृपास्यदे अभजन्नेत्रिप
देवीषट्पदाश्च साठवी आस्थानीजामरेद्रेषु ससद्भिर्गोयाकारिषु वलिनोर्दुर्वला आसन्नववलावलवत्तराः सुवत्तजामरीद्रीयेषि
गनांप्रतिभान्नतत तामिस्त्रासक्तघूकानामुत्पकाशश्चावन्नो नृपांतरगः कारायांसिप्रोत्तेजामरीर्निशि आलेमेरादयोद्रोहकर्ता
रः सुमयादति ज्यहांगीरप्रतीहारहोस्तराजानकादयः दुद्रुहस्वमानात्तेदिनेस्तान्जामरान्यति अस्थानासीनयोः राजखानम
ल्लेकदेतयोः शास्त्रागदायेमेराख्योजघानोरोदयोः हतं श्रुत्वा तदुत्तमल्लेको राजायादगमद्वहिः विरेपित्रायमीराज्ञानीतः स्वाति
तिकमादरात् तद्यथाद्राजधान्येतर्हाहाकारोमहानभूत् उदभूत्यारलोकासुनृपते श्रायपास्तदा जामरोहोस्तमल्लेकः सुप्यभो
भोगांतरादयः श्रुत्वाज्ञातिवधंधैर्यान्नचचालमहानभूत् उदभूत् प्रयुध्यैरभिः सायजामरस्तत्रसंगे वीरः सुसुंदरीयोगसम
रेजामरोगमत शाहाभदेन कुलजखानश्चादिमत्ततः ज्यहांगीरप्रतीहारः ज्ञातीयः कुशलोमहान विभागीकृत्यारोष्ट्राणियथा

राम०
१७५

हृदयं च शोर्दिनेः प्रददौ दोस्त राजानमुखा नान्दपतेः पुः आशंसन्त्येतेः पार्श्वे स्थितमुत्तममल्लिकं अकरोद्ध्वनं नीत्वा दुर्गमेतु खला
शाये विभवं मासमात्रेते गंधवं न परोपमं विषाये दृष्ट्वा दधेशमीत्याचेलुरिवाधमाः रत्नांतमुत्तममल्लिके दुग्धभ्राता विश्रुत्य ततः रा
वत्सदेवको गत्वा खलाशायमवेष्टयत् स्वशैः गंगामैठापांता क्रीतेरुत्तममल्लिके विमुक्तेः सुदृढकोपि हर्षेण त्याज्यपात्रयोः अपा
ध्यश्रयतां तौ द्वौ नृपकल्पतरुदृढं विपत्तीन्नातपत्तिशो मार्गे रागमनोन्मुखौ एको ननवतौ शुक्लाष्टादन्तवरादाश्च युजावधि वधा
दिवृत्ते राजान इमराणां मभूदिदं शास्त्रात्वेव दितीर्त्वा मार्गेशः पुनरायणौ विभागीकृत्य कश्मीरान्तर्वेष्टादन्तवानसौ राजविका
रान्तं स्थाप्य स्वात्मजेभ्यो भवदभीः योगीश्वरतिचित्कालं सर्वदेशविगतज्वरः उत्तममल्लिकराजानं शृंगारो निरदाहयन् गृहान् बाल
मेस्पनावते हे जिगीषया निरोधं वशदीश्रत्वा पुत्रस्य मार्गपः भोगिलात्तुप्यमार्गाणां हिंदुवाटं समागमत् तस्मिन्दिगंतं रयंते मल्लिका
हलकीरिभिः बंधनायोगैर्दुर्गलमखशालयं उत्तममल्लिकराजानं शृंगारो नृपसंपुतौ विभक्तौ मैथुन्याश्मीरात्यन्तिवाराहमूलकं तत्रा

राजत ज्ञायानीतैस्मिद्देशाधिकारिभिः देशोत्पत्तिविभागैः तैर्लेखककर्मभिकायस्थैर्बुधकाश्चीशसंख्येशजुगकादिभिः भागत्रयैर्वि।
 १८० धायोर्गाराद्देशेषु सर्वतः भागः फतादृशादस्यमल्लेकोत्समचापरः तृतीयोऽश्वराजानशृंगारस्येत्यलित्यत विभज्यभोक्तदेशेन
 १८० देशोत्पत्तिः पुरात्रिभिः द्रव्यकनिष्कारैः तैर्यैवैर्महात्मभिः ततो नगरमारुसराजराजानराजमराः नात्यजनहृदयोद्वैरंगूढेन कुल
 सर्वतः मुख्यमंत्रपदमुत्समल्लेकस्य देदेनृपः सिद्धो देशं च राजानशृंगारस्य महत्पदं आस्थानउत्समल्लेकस्थिते निर्णायकारिणि
 सृगलैरिक्तसंयोगः श्रोतामूलसितस्तदा कर्तितोर्णालशिष्यं यवादिनोः प्राप्नोदयोः प्रादात्सनत्तरं द्रष्टुं स्वाभिज्ञावृताश्रया तदासा
 दितसद्वेषः सुवेशो मंत्रिणो वरः मसोदशादि सादिताराभ्रादेमोघेश आययो वराहमूलसंप्राप्ते तैर्न्यराजैर्सेनैर्वाः उत्सममल्लेक
 मुख्यास्तैर्योद्धुस्यपुरविशत पाशवारस्थितैर्न्यद्वयं वीर्यनराधिपः फतादृशादो मंत्रीशमुत्समल्लेकमवधीत मंत्रिभ्यश्चपिधिपेने
 यपरिणीतेवभामिनी अस्मान्कापुरुषश्चात्वारज्यलक्ष्मीकृतामुना श्रुत्वा तदुत्समल्लेकः नृपमूवेमदीतपते एकाकिनमवधुमाह

एम०
 १८०

हृदि न करोत्ययं कदाचिदृष्यते चिंतामणिः खड्गसुमादिचराजप्रतापदग्धादिनोत्पद्यते नरर्षभाः उत्तिष्ठ राजसुधसर्वदेवाधीना विभू
तयः श्रुत्वैगिरिं त्रिमं त्रिणो वाक्यं यो हन्तुं प्रवर्तय्यो अधेशो भवतु गंत्यथा याते सैनिके सवलः उत्तमल्लेकः कोशान्तो न्यवि सत
ता मध्ये भूत्वा गिरिं तत्र स्थितैः नृप्या हृदाः रात्या न्योन्यं शरासारं पाशकारावा दयासितप्रवृद्धैरभिस्तत्र मार्गशान्म --- शिर्षकः स्व
प्रणोः पद्मनागस्य प्रादाद्वलिं महत्तमं दत्तं तस्मिन् रातो तत्र शिर्षमार्गपतावतः बंधुत्वा दुत्तमल्लेको जेता शिथिलतो ययौ शैथिल्यमस्मदृष्ट्वा
ते वीरमार्गेशसैनिकाः सर्वोऽश्रमाधनायातस्यानुमस्तुर्महो जसः फता दशाहो राजानं शृंगारान्वित एव ततः श्रुत्वा स्वप्नुपुरा द्विंदुवा
टं शूरपरायणो अनुयाते रधाधेशसैनिकैरुत्तमल्लिकः ओधिन्यो वाग्रामाताः केसरीवगुह्यमुखात् नकाशान्पालपित्वा स्मोयाते फ
तादभूमिपे महदशादः संप्रापद्राज्यमार्गेशसंश्रयः मार्गेशप्रीत्या नृपतिः महोतं स्वाततपिने सैदपस्कराखाने यौवराज्यपदोर्जितं म
हामार्गपतिर्भूयो राजलस्मीविराजितान् सुपुनैत्रानकोत्काराण्दंशत्रुनिधानतः दत्तकन्योप्ययं जम्भवमोघातयेत्कथं निश्चित उत्त

राज
१८९

१४

मल्लेको यावत् --- वेधनेमार्गे शपुत्रो वलिनं स देवस्य कृत्तु कर्मणा अयः शृंगलवद्वंघ्रिसवधीत्यं च शौर्दिनैः २ युद्धं भट्टार्जुनस्य नोकार
याः शेषचक्रिणः वदस्पताद्वीरस्य भूच्छिभिः पौः वलिना कलिगुहानां च द्रेगलितैर्कप्युदभद्वलो धाकारः जनताप्यनिशस्त्रो
धसर्वैकलयती पितरी वपसपाते विरते चोत्तमल्लेके रात्रिचरालाः विचरन्धतमसा विस्फुरदीर्घदृष्टयः भाग्योपशोदिगुणोपातो याम्या
णोतत्रवत्सरे विज्ञप्तिश्रवणो म्कावधिसंनिधौ भवन् नवमासान्नवाहनिराज्यं कृत्वा महामये वदिर्योते कृतोत्साहः शाहः फतिह आय
यो प्रतीहारज्यहो गीरस्यादां मन्त्रिपदं नृपः सिद्धादेशं च राजानं शृंगारस्य महत्पदम् स्वयं भूश्चञ्चलशुभदसः शौर्यशालिनः काचवक्रस्य
स्त्राधिकारराजा स्वयंददो नूनं नाकेशचक्रेशवतारः काचमल्लिकः आजीवमभवधस्य राजश्रीललितवपुः श्रीमहोत्तमचक्रस्य क्रमा
ज्याजिजन्मनः प्रोद्भूतः कांचनो वीरगमोदशरथादिव प्रजापुत्रो दयादाज्ञो धार्मिकाधीराजायात् अथवा तत्पत्यकालोत्तराज्यस्याज्ञा
पिभूभुजा तथादिमेष्ववद्रुह्यापाणधियतां नृपः अकरोत्ताम्रपटोतगणानां सपवारानां मृतदिदुकं जतूनां मस्थीत्यादाय भूमिपः गे

राम
१८९

गोममादिसन्नेच्छोसर्वोपद्रवशांतये सिद्धास्थीन्यत्रस्वर्नद्योप्रत्यायाताजनाःपयिअकस्माद्वातवृष्ट्यातेयुतसंख्याविपेक्षे चिरेणगेग
पाभुक्तान्यस्थीनीतिसुधांतया मध्येस्थिप्राप्तलोकोपिनिगीर्णोसनयध्रुवं आयुःशेषंसमाश्रित्यपादत्राणसमाश्रयाःमृताःगृ
हेषुयप्राप्ताःकेचिन्नियतियोगतःअस्मिन्नेकनवत्यद्वेष्टारत्नालेवमार्गपःसलोदणादिसहितोभोगिलात्युनराययो सैसैन्येभो
गिलग्रामेनिविष्टोभून्मदीभुजःफुतादृशाहःप्रबलेवलंपुद्गयनियंयो प्रबुध्यैवरिभिर्गंधधर्मिकोघेष्टनायकःगतःसःकामिनी॥
योगमासैमजोत्रराणाजिरेकलोधर्मस्यपादेकोक्तेतेस्मिन्भुवःस्थलेमहाममोदासैभैःसचतुष्टयाधेनयोजितःनूनकाकौटनगेननि
गीर्णोमार्गपःक्रुधा प्रत्यद्वंत्तद्दिशिस्थानाद्दमागमचिकीर्षया अन्येष्वलमलेकलहराद्यादितस्तुताःगतादिगंतंभूभुक्तायर्थम
नोरथाःवितस्तिःपूर्वतेजीर्णवस्त्रेहस्तोविशीर्यतेइत्येवमादिकादोषाजायंतेपापिनांविशां सम्यंगतकनारीव्याघ्युपद्रवकारिणी मृ
तानानाभवत्ताम्याग्रामेषुनगरेपिवा अत्यर्कपटवाप्तोपियेषामास्तेसदुर्लभं बांधवानैवचक्रंदुःप्रलापस्यकथेवका प्राणरसापराः

राम
१८२

केचिदायुःशेषेणारसिताः-जज्जंभेशमितेमारिदोषेदेशेयदेवतः-वार्तामलदशाहस्यकाशमीरागमनंप्रति गत्वामलदशाहस्यनो
शाहारात्तलोहरात एस्कंदराजजपतेःसंप्राप्यमदंतीचमं प्रत्यायातो धपसुतेःसहितोरान्यवाधया प्राप्नोराजपुरिदेशमितिदत्ता
नृपोशृणोत त्रस्तादुर्वीतयाप्यासपूर्ववैरामदीभुजःसमस्तामंत्रिणःशाहमलदागमनेभवःकाचचक्रेशराजानशृंगारोस्ववलेवृत्तो
प्रतीसितेशूरपुरेनवनृपसंतो विधुरदिविधोभृत्य आलेमोस्यभूयतेःश्रीमत्फताहशाहस्यशत्रुपसमथाश्रयत वैदेशिकोनिःश
राणःशाहिभंगीपदत्यंसा पुत्रवद्वर्धितोराज्ञायामंदमाद्यनुग्रहेःप्रतीहारज्यहंगरमंत्रिणोकेनसंश्रितःश्रीमान्फताहशाहस्यपुरा
द्योद्विनिर्णयोत्रोषाणकेफतहशाहवलेनिविष्टगरेसंगोःप्रतिरंदैःविदितारिवृत्ताःरात्मारिमध्यमथशूरपुराद्युत्सुःकामःप्रवीरश
पनाभ्यभिजमंरात्र फताहशाहोर्वीस्यतफदमश्यादथापतत मंत्रिभिःप्राक्तनस्नेहात्ममुत्वादपिरसितःएवंसमांसवर्षेकंधुक्ता
भूमिंसभूमिपःवर्षद्वानवतेमासेद्वेयाज्यादथापतत ततःफतिहशाहःसनिरस्तोवासमंजलं मंत्रिभिःचटिकाशारगिरिमुल्लंघ्यलोहर

राम
१८२

श्रीमन्महामहोत्साहः शाहो महामहः पुनः समंगजपतेः सैन्यैः कश्मीरान्तविशज्जयी गजेशदत्तमन्त्रे भाव्यधुः सेनाजनस्यते जंगमा
दिभ्रममार्गे कालीधारे ह्रीं वाजिनो देषया हस्तिकर्णातले श्वचुक्रैः ८ पट्टहेजयशब्दो भृद्विगुणो नृपते विशाम कट्टाजानुशृंगारमहा
लेमार्गपवहिः कर्तुं मन्त्रिपदे रात्रिश्चिंतो काप्युदभूद्वदि नृपादेशान्महो मन्त्रिपदे चक्रेशकाचनः आलेमेमराघनुज्ञातोप्यप्रदीप्तमहा
वलः स्वामात्यानदेशरसायैस्यापतितागतो भुवे विभज्याटविकं लोकं प्रतिमुक्ते वहिर्निप नाग्रामकोटलुहराधेशराजाननोत्सको
प्रविष्टो सैन्यसन्नद्धो शत्रुकार्यचिकीर्षया २ दिमंतो राजको देशे परिज्ञातश्च मन्त्रिणाः देशो दुर्वर्ते याशेषश्च केपेव हमित्यतः चक्रेशो वि
द्वलसर्गो विरमल्लेकज्यागिर साहायकार्यमानिन्येष्टघोषैः कृताहं मासमात्रमुषित्वात्रकोटैर्वैरिणां कुधाप्रभाते नगरं वीर्य
पुष्टिचिकीर्षया निर्याते काचचक्रेशसैन्यैरिषुवलं प्रति पारस्यमभूषद्वीराणां जालद्रागेऽप्युद्धालुहरमार्गशेषातेराजाननोत्सः
कः कृतवाराणां सौख्यप्राणान्नास्ति सत्काकयोषितः छित्वा तत्रांगुलीः काचचक्रेशसारयोपते नाजो कर्मार्गपत्याघाः प्रमयुः शलभा

ले

राज

१८३

१८३

पितां प्रवीरेदेवरावत्रचलितः समरांगनात् हतोमारीनदीतीरेचक्रस्तेनैर्निरायुधः तादृशात्समरान्मुक्तः काचचक्रोर्विर्जनैः देशरसा
कोलापिराधेयार्जुनसन्निभः सचिवः काचनश्चक्रः प्रवीरकाचनश्चियं अंगुल्यासहसंप्रापच्छिन्नपातत्रसंयुगे संतोष्यनृत्यतिर्दानमा
नांघराजमंडले प्रतिमुच्यागतोकांघीतौराज्यराजमंडले वर्षाणसहस्रमल्ले कलदभट्टादयोविलाः चक्रेशमंत्रिणाकारागारासिमा
महोजसः अंगुलीसूत्रनिर्देशास्थापितेभूपतौपततः चतुर्नवतिवर्षेत्तुश्रावणोकाचचक्रयः मल्लिकज्योतिरग्रीत्सारवानमेव्रादिमंमधा
त सिद्धादेशाधिकारेस्वस्रजनंधीमतोवर्षं क्रियालतायामूलानिपूर्वशिष्यद्विजन्मना संमंत्र्यकंठभट्टाद्यैर्दुलेनसिक्तान्यमतवाशि
णा श्रीमनिर्मलकंठेनद्विजेंद्रादिमागमे सोमराजानकालोघतेलछोपद्रवजोमहान संमंत्र्यकंठभट्टाद्यैर्दुक्कलकोनिवारितः प्रलो
भ्यकाचचक्रेशस्वप्राणेनधनेनच तत्कार्यवस्तुचक्रेशानुमतोम्लेच्छचोदितः सुज्यामेरात्सदोभहानिर्मलाघानघानघातयत् ब्राह्म
तेजः कतोविप्राः काचोरोघतेनेयुगे इत्येवखिलोवित्रस्तास्तुन्मुखानवधीद्विजान असूत्रितः सैदकालेसोमचंद्रेणव्यजितः प्रफु।

राम०

१८३

लः काचचंद्रेणोमोसुलोपद्रवक्रमः ततोवेपचनवते श्रावणोवाद्यमंडले फतादशाहरजेंदुरस्तंयातो नृपाधिपः श्रुत्वा मसदशादेन तदि
नेनाशिनासुपि नास्नापिराजराजेंतस्मार्दिवानिशः नयज्ञो दीर्घदर्शो च सत्यवाग्गुणिवत्सलः प्रशांतः प्रियभृत्यश्च कृता दृग्लभ्येत प्र
भुः संप्राप्तेन रदेवेन जन्मवाद्येन मंडले प्रमयो स्या भवत्तत्र विधिकां र्यदि दुर्घटं कोणीयमथारोप्य स्वभृत्यैर्न रनायकैः शवीभृत्य इहानी
तः कर्तुमेत्यक्रियां दिनेः कश्मीरद्रः समारोप्य सामान्यस्तेशवन्तपे वृहन्मताजिरे श्रीमज्ञेन शाहादिभूभुजां गोगर्ते स्फटिकावर्ते मृ
र्तैः कोयैरिवाश्रिते राजोचितक्रियाः कृत्वा भूगताम्यतो रसिपतः २ कर्तुं राज्यमखंडितं दृढवियोद्धतु समात्मान्दृढान्भर्तुं पामरसेवकादि
नृपतिः किं किं न कुर्याच्छमं हौदेवतददयामितुं प्रियतेन र्यादिवात्मा हतो मूलोत्थाटनमाप्यधिद्रुपतरुस्तंणपतेदाकुलः क्षोभो फ
डामेरद्रा दीन्दत्वा ससचिवान्नुप विपत्तौ प्रमंय प्रापदाहाकालविषयेषु ॥ इति फतादशादिख्यानं ॥ तदेव सैन्यराजान्शृंगाराम
हात्मना अन्वगामि नृपेद्रस्पमेन्नेव स्वर्गवाप्तिनः तस्मिन्कालेव हि चक्रवर्ती गजपतिर्दिवं रस्केदरायोप्यगमत्तुराजदिदृशया

राज०
१८४

अभावाद्यभूपस्य राजपसंविशंक्यतम् मल्लकज्यंगिरमेरुज्याह्नदमुखाद्रुवं एभादेमवानशृंगाभहादीश्वक्रनायकः वैशाखे हो
षस्मवेतो नगरस्थानरोधयत २ सिद्धदेशातिपदीयांचक्रपौददौ देवदहस्यराजानहोसनस्यमहात्मनः तद्गोखेत्रिभिर्मासेरसदिसु
सचक्रिराट् होसराजानकेकारांसिद्धासीदुतोभयः मल्लकचक्रसेरगताजेमेरादिवाधवान् तोषयित्वा राष्ट्रघोषैः पूर्णाकामोत्तदाक
रोत् ज्येष्ठेयसप्तमतेरात्रात्साधपतेः सुताः मल्लकाद्यालकाद्यास्तैस्तेष्वप्यदशावसिभिः फतिहशाहजं खानमादायेस्केदपभिधं ससैन्य
मायपुर्वाद्यास्त्ववैशेष्यकोसिणः अतप्रवेशश्चक्रेशकाचकोतिवलीययो योद्धेलोलपुगादार्श्माभृघक्तो धपान्यति दृष्ट्वा चक्रव
लभृगिजाम्भीत्याल्यसैनिकः नाग्रामकोटारात्रातदुगसंप्राणारसया अथानुसस्त्रेचक्रेशसैन्येनाधपती अतिकोटभूम्यंतरेभूरिस्व
सैन्यसन्त्यवीविशत चमूहयाद्विनिर्गत्य शरसौरवाकिरन योधादिवंचममिचगंजतः समरांगने तावत्प्रतीहारपतिज्येष्ठो गेरः स
सैनिकः गदायमैरवहदोरेमराघैलेहोविशत ऊर्ध्वधः सदितं शत्रुसैन्यवीस्यसचक्रपः सप्तोदचक्रस्वसुतं व्यसृजल्लहं प्रति ता

राम०
१८४

जचक्रादिसहितोवीरोमीरसोदकः-शाहाभदेननगरं संप्रापारियुपुत्तया दृगोचरंगतेचक्रिसुतेयुधिरभटाः-आगच्छप्रविशेत्युच्चै
नंदतः-समरंगने मसोदमेरसंसिप्रावीरोमीरगदायकः-शाखलोचकर्ता सर्वैजयंतीमिवश्रियः-यार्थपुत्रोपमेतस्मिन्नांचक्रिणोक्त
वति-अरिमध्यात्सुसन्नद्धोनासीत्कोपिधनुर्धरः-मापलायंतसमराद्वीरावीरगुणोजिताः-जितः-शत्रुसमूहेनयेदेनागम्यतामिति इत्यु
क्तेर्जुनराजानांकेनेकेनागताभटाः-युद्धायविविश्रुत्तुंशस्त्रभद्रपावकं-प्रत्यापातेस्वसैन्येथप्रयुज्येतेमहार्थैः-गदायमेरः-स्वर्ग
प्रापत्वमथाश्रयत स्वसैन्यश्चक्रिणांदंतनायकः-पुष्पसायकः-दृष्ट्वेवनीतस्तुंणसस्वस्त्रीभिः-समरंगनात् सेनान्यनिहतवेस्पर्षेस्त
दनुयायिनः-मसोदमेरधावित्वाजघानासिाशेराते शरनिर्भिन्नयनोन्यपतन्निहतोभुवि मसोदमेरः-प्रवोधन्विनांचक्रिणः-सुतः
विशोर्गारिपुभिश्चक्रिसुतेतलसन्निभे-अनोकिनीयदंलेमेमुक्तादाएनकुत्रचित दोसाजानकोगजमेरः-शृंगाभट्टकः-पतेकिरुद्वास्तत्रा
जौवद्वाः-पापिजनैर्दंताः-प्रतीहारपीतेः-सनामनद्यापुरमाविशत् दिनद्वयमथोषित्वामामयातायथागतो तादृशेतनयेवीरेनिहतेसंगेरि

राज०
१८५

भिः काचचक्रस्य तदुःखात्कालुष्यमगमन्नः सेनातन्त्रदुःखितं वीर्यस्य ताजचक्रादयो निजाः अवोचन्तमये चास्मिन्नेयं मासं श्रयेऽश्वर
निर्ययावयचक्रेशो यो दुर्मागेश सैनिकान् पारवारस्थिता को देपुत्रशोकादविद्वलाः युयुत्सो कान्वचक्रेशो सैन्यैरिपुर्वलेऽश्विरा ग्रास्या
धीनतया भूवन्किं कर्तव्यतया कुलाः मागेशः ख्यातवीर्यो सैन्यैरिनिष्टस्य चक्रिणः पौरुष्यं वीर्यस्य खानेन पुतायातादिगतरं यथागतं
गतेष्वेषु सधुन्यान्वितः विजयी नरापचक्रेशः शोकविद्वलः वीर्यधीरगुणां जेतं महायोधयुरः सरं मल्लेको दौलतज्ञात्वा चक्रेशो
भूद्रयो जिजितः समस्तग्रामराष्ट्रादिपुत्रसंवेधिधन्विने ददौ दौलतचक्राय भ्रातृपुत्राय सप्रभुः वर्षेष्टानवते राजपुत्रमाजपुत्रमा
जगमुरध्वपा हभेमखानमादाय चटिकाशारपवेतात तामसीमरुगास्थाने स्थापिते सैनिके ध्वपः मल्लेका काचचक्रस्य वलं संधयु
रेविशत विज्ञातचक्रि वीरस्ते मागपा अन्ये सैनिकाः गिरिमागो दनारो दानाध्वग्रासेषु केषुचित् अध्वेशो सैन्यान्नेदेन्यान्निर्गत्या शिश्रय
द्रुतं सोमराजात्मजः दराजानश्चक्रिणश्चमू तच्छ्रुत्वा तध्वपाः प्रयागतास्तत्पवेताध्वना आशापिशाचिकास्तत्तामित्रद्रोहास्तु

राज०
१८५

विद्वला मार्गे शवादिनीमित्रद्रोहाख्यानमिलेश्चयात विणीणो शतधायाता संवद्वा वायपल्वले दभेभरवानः सोस्वस्यो मार्गे पंचव
मार्गेतः आरुखशिविकांतर्णामानीतो निजपार्श्वैः कश्मीरानयकृत्वा स्पृचां सकर्ममृताजिरे शयितः पितृपार्श्वधौर्गते मात्सेमेहा
त्तमिः शस्त्रेणोपेवारयितुमशक्त्या वैरिणो भवनं नखैरपात्ता भाग्यानामुदये काचचक्रिणः प्रतीहारकुलोदन्वश्चंद्रो मल्लो कज्य
गिरः ज्वालाभिर्वायुदेशे ततः कालो यंचतां ययौ अनीताश्चक्रिणामार्गे पादाललुहरादयः यौनसंवेधन्यायेन कश्मीरान्विविश्रुत
तः तथाहिलुहराधेशः स्वसुतां परिणीतवान् मल्लेक काचचक्राय शक्रायैव पुलो मजाम् मल्लेकाद्यालकायाय चक्रेशः स्व
सुतां ददौ परिणीत्यचिरात्सत्रामिव स्नेहतरंगिणिम् श्रीमता ताजचक्रेण राष्ट्रशेषैः क्रमागतेः महद्भिर्दानमानैश्च मार्गे
णानां कृता देवा अन्वदं वर्धिते मेघि मार्गेणोः सहचक्रिणां वधुनारिगचक्रेण देवा दूरीकृतस्तुतः काभोजवने नैवेद्यं वाभो
लेहनविपाटितः तदैव हस्तिनापुर्यामेभ्रादे मोन्येष्वरः तद्राणोत्प्राजोधस्तानप्रकाशत कुत्रचित् आशागजपते वीरत्वा

राज नामनुयायिनां मार्गेशदीपश्चक्रेण स्नेहपूर्णविकारितः कर्णजयादुपरोरारिगचक्रालिमेरयोः तद्रूपोत्पानलज्वलन्मानसश्चक्रिणः कृता
१०६ रिगचक्रनिरोधारम्यजलाप्यायेन शैत्यता तृतीये वेधपास्तेतुनिस्तेदाश्चक्रिणप्रति आलेमेरुताश्चासाच्चिरोद्वारं त्यवीविशुः विदि
त्वातादृशैर्नृत्तमंत्रयित्वा मदीभूतान्यविशचक्रयः सैन्येयो देवसंजालदागण्य आसाध्यास्तामदानां धैततद्गुणप्रदाराणो नशेकुश्च
क्रिसैन्यातः केनापि विनिवर्तितुं शलस्पलपालजदिदेशे धेणुसैनिकैः प्रयुध्य शतशो हानिनिर्भयश्चक्रिणो भवत एतौ चक्रवलाघा
तेलहरेयारिकातले भूपालेकाचचक्रेणोवाख्यदेशे भयातगतः विरोधमावातप्राय आलेमेरणाधीमता ताः युष्मिताः पल्लविताश्चक्रे
णाधेशभूमिषु हिंदुवाटप्रयातेसिन्धुप्रमंत्रिणिभूमिभूत साम्राज्यमकरोदेशे धेणुमंत्रिमिरवतः बहिश्चक्रे श्वरेणात्रसामंताः कारा
यिनः श्रीजेनशाहवद्रीत्याहताः स्वबलशालिना ताजचक्रादयो वीरान्नातोलोहादिषु आदेवमुगुलान्दत्वा चक्रुः संसफ
वयः दुश्चेष्टिते विचिंत्यात्र युवराजस्य चक्रयः खानमेस्करंते सस्रोधाजगरमिव तादृक्ता हसिकं वीरस्य चक्रेण भूमिपौ न पत चतुर्थे

राम
१०६

देव्युचोमासेकाशमीरात्तदिगंतरात् पिताभ्यातापवापुत्रोराज्ञाज्यजिदीर्घया शत्रवः कथितालोके किं करोत्यपरोरिपुः इत्यंविदितम्
पालचरिता अधपास्ततः सैम्याः मयपुर्वासेदेशं कीचाश्माधुना रात्रुपेनं समादाय प्राप्तेचक्रियतो नृपः राज्यं निष्कटं कमेनेपरितोष
मुपाययो खानएस्केदोराजभृत्यैनीतो नृपालयं अपुनर्देशनात्कुर्वन्पामानेत्रोत्पलेदिशः नृपादेशादथक्रूरानेत्रोत्पाटनमंजसा
पेनाइवकुंसायविधूराजामजायते व्यधूराजतनूजायकुंसायेवसासाः इतिपाठः तत्तलोपाव्यातेनप्राप्तावक्तु
नपायते तविनादृषनिर्देन्योस्तानक्रूरानराजसेवकानपित्रोः शापोनुफलितो धननुधेक्षस्यतस्यवा ज्ञात्माकृत्याश्मासीनानधेशाश्च
क्रूरततः गत्वावरहमूलं ताच्छीनगंयो न्यावीविशत् पारावारसमागस्यतत्रान्योन्यवलद्वयं अधाजनसंपंधोरंजयजयपरोसया गि
रीनुल्लेखयातोपचक्रिभ्यात्सुतोनिषिमल्लेकेदोलतोमार्गपेशान्देशान्यवारयतअसमर्थो धुनापातुमेयामेरोधपाग्रणीः मार्गपंचत्वमाया
ताश्चलिताः केपिसायुधाः अथाधेपेषुनष्टेषुयातेधेववदिर्मयात समहमदशादोगात्रगौरवकिमिदं तः धत्तेमुदंमतिः शमितारिवक्रि।

राज० स्तावद्युदेतिनिलयाद्विषमोमिरस्य महोदशादिनृपतिस्वसुतादवायसाम्राज्यभ्रंशमहोघटनाविधातुः तथादिभूजोनेनगजाधीशानि
 १८७ वेशेने पुत्रपत्न्यादिमाखानोनीविंदत्वाभवत्पुरा तुरुष्कादववातेनविधृताशतधाचमः यातातजीवन्तोषयुतानौरिवसागरे तदाहवव
 १४७ धान्मुक्तौभाविगज्योदयात्ततः खानः सप्रपकृषीपान्तिस्नेहविवर्धितः प्रादुर्बभूवराजानेप्रतिराज्यजिहीर्षया अस्मिन्नवसरेच
 क्रपतेदुष्टविषूविषूचिका प्रादुर्बभूवराजो सपराज्यत्वंशायपूर्वजा राजातारंगंश्चक्रेषोदुष्टेगान्निषगिव मल्लेकलदभट्टादीन्कारा
 गारुषासिपत ताजचक्रालयेवद आलेमरेनिजानुगेः विमुखरसिगोरात्रोनीत्वासिमोदिगंतं तद्वैषस्यादिवादेयोपशगादा
 वृणोत्क्रुधा महोदशादभानुतंचक्रादुर्मितेदिनैः इत्यमेकादशादा मरुदशासासान्दिनानिच रसित्वाका रंपपीराजामहोदश्या
 लितोभवत् धर्मः फलतिकालनसय पाकोदिमोभवत् खानस्याध्याययाभद्राज्यभ्रंशान्नृपस्यसा गगोडाखोरंयखशस्या
 नेप्रहितोयसचक्रिणा दत्वा न्यायकस्यप्यादीनंक्रान्तरसिजनान्निजान् महामरुदशादिराज्यभ्रंशः ॥ जगत्सृष्टिस्थितिधर्मदेत

१८७

वेदवेदेतेवे भवाध्विसेतेवेत्रस्यविष्णुद्रात्मनेनमः अथकाचनचक्रेणपुत्रोमलदभूभुजः एभ्राह्मशाहदस्याव्योक्तवाराज्येभ्यविच्यत॥
स्वमेत्रियदेवीदीप्ताचक्रेचक्रेश्वरस्ततः स्वीकृत्यराज्यतत्राणिद्रंगाशुल्कोऽवैधेनैः नाग्रामप्रमुखैराष्ट्रराजयोगैर्न्येयोजयत अनुजोस्तज
चक्रेशमेयामेरादिकानवकान् वासेचाहलमार्गेशोऽिल्लेशमुगुलेश्वरं सेवामार्गपितुमेजेवाभोरप्रययोरुषा आकारेगितवाचैष्टासंय
तावीस्पमार्गं साणतुरुष्कराजेभूद्विस्मयानतक्रधाः तुरुष्कभूपेनतोज्ञात्वमंत्रिवरं चत सहस्रसंख्यावीराणां सेनास्मैप्रतिपादिता रत्नं
प्रवृद्धावातांतोदेशेपंचमहायने वेशोरेवश्रतवाश्चक्रपतिर्विक्रमशोभितः स्वः क्रीडामिवकुर्वत्सुभूमौचक्रियुमार्गयाः मल्लकाहललुहामा
र्गेशायामहारयाः गिरिनृत्तयवंगेलात्कारमीरान्विविशुद्धं शिखालमेगमस्योदखानादिमुगुलैर्वताः पातादशाहजखानेनाजोके
चाग्रयापिनं कृतानिविद्याः सन्नदाः प्रतापप्रावन्नि श्रुतैतच्चक्रपतेनानोलाश्वेसांन्यवीविशत् सैन्यद्वयोदतावीराः स्वामिर्भक्तिमद
शयन विपसपसिभिश्चलेस्लेथैसैन्यविहायसि विहायसंपदंयातुनाशकृतसपसिभिः ततश्चक्रपतिदूतः प्राहामार्गेशवचिके मोभोश्चक्र

राज
१८८

१८८

पतेवासेसामेताकारदायिनः कृतायेनस्ववीर्येणालसैः पंचभिरावृतः हतोगपतिः श्रीमानेभ्राह्मणेभ्योवलोक्तः तस्यमेरेजवाभोराजस्मानुचारा
मे मयानीताः सहायार्थं सन्नदोत्तुभवानराणे इत्युक्तेलेखदोराचक्रेशान्वदरदं इल्लोनदेशः कस्मीराः प्रतिष्ठानावयंनते फलया
कोमतोदेशान्मुगुलानामंदौजसा अथवीरामंदौजस्कासहावीर्याधनुर्धराः एभ्राह्मणान्मेरेगमेरमल्लेकताजकाः तथा मोगेशपस्या
लुमल्लेकलुहरादयः रिगचक्रेशमल्लेकोल्लेखाशिविभिगादयः कुरुयादवैसैत्यस्ययुद्धयेकुमिवोघताः निययुः समरेवीराः स्वबाहुवल
दपिताः ३ रिगचक्रेशवीरणाशक्तिश्चिसेपवीर्यु चकर्तोद्भुतवीरणाताजुमोरासत्वा मेरेमेरेगचक्रेशादिणोत्तावलिका रिपोलुहरमे
स्यपातायुष्यसतोपमापवंप्रवीरान्योन्यंप्रकीर्यसमरोवरं स्ववीर्यमगनाभ्युद्यतौपंध्याकुलितेकृतं ततः स्वसैन्यैः सैनैस्तत्ताजचक्रेशानययो
वातोद्भुतपताकाभिस्तजयन्निवेरीणाः राणाः प्रवृत्तेतत्रचक्रामोगेशैत्ययोः आगच्छन्तिहेतिशब्दो भूदृष्टसंशये समरोद्धतमी।
स्यताजचक्रमवदलुहरामोगपल्लमस्य कुरुयुद्धकिमतः पाकिमन्यमुनुजेः स्वामिदशासुसाध्यतेतत तत्रिशस्यचिरंयुद्धावीरैर्मे।

राम
१८८

लेकताजकः शिश्रियेवीरशयनेनाकनारिविरजितं कीर्तिशेषंगेततस्मिन्परचक्रिसहोदराः मेय्यामलेकसेरंगमेराधामुगुलैर्युता स्वसैन्यनि
हतदृष्टाचक्रेशोत्पन्नान्वितः स्वशालययैयोभीत्याशोकेनचसमानुलः अथमार्गेश्वरार्जित्वामलेकाद्यालकादयः विविधुर्नगरलो
कानाश्वासंतोभयाकुलान् गत्वानृपांगनेसर्वेष्ठत्रचामरणभितं प्रददुःराज्यतिलकमधेणाराजसूनेवे **अथ**नाजोकाशदेनपित्र्येसि
हासनेश्रिते प्रदर्षाकुलितान्चावचाः सर्वभवंस्तदा गत्वानमालसरुगांसनृपास्तेयमेत्रिणांमलेकाद्यालकस्यांशालेभेरस्यचा
पः मार्गेशलुहास्यांशोरिचक्रस्यचापरः विभक्तेयैचतुर्भागैस्तैश्चतुर्भिरिदृत्यभूः स्वशालयस्यचक्रेशविसृष्टास्तैर्महात्मभिः लेखदा
स्तमाहस्ममार्गेशमुवाचिकं भोभोश्चक्रयतेस्वामिभक्तिज्योत्स्नाभवादृशेः दुर्मित्रिमिस्मात्यानांविमलामलिनीकृता यस्यबालस्य
साम्राज्यकार्येषुमंत्रिणाः बहुजलयपवाससरुहोभवताकथं खेरावाराणामूढः कुंडेनविदधातिकः इत्येदृतमुवाच्यत्वामुमोचनृपति
त्वमे ततोमह्यदशाहः सगत्वालोहरामासमासदत्त पूर्वोर्वीशवदृगाशुल्कायमपिचाग्रहीत नीतिज्ञोमंत्रयित्वायमार्गेशेमुगुलांस्तत

राम०
जते०
१८९

विसर्जयामास नृपः संमान्येतान् स्वकंपदं ३ लघ्वलोदरं मायुत्तरुकाः स्वनिवेशेन मत्तोदशाहं संलेभे आलेमाश्चिं प्रभुं दिसेत मति
वाद्यान् वसंतमिव तं नृपं कश्मीरोपवने मेरोर्मार्गशानुमतो नयनराज्यं कृत्वा यवर्षे कंदशम्यानाजिको नृपः ज्येष्ठशुक्ले नृपात्प्राप
यो वराज्यं मदा मदात् षष्ठे द्दमत्सदः शाहोभिषिक्तः सचिवैः शुचौ राज्ये रवशालयान्मुक्तो भूयोगजोत रवाहतः दिवं मेरेजवाभोरः स
प्रयातः स्वपुत्रयोः दत्त्वा स्वविभवं कामाणाहो माययोत्तदा सप्तमे द्दधेः सां धेयुद्वेच्छुः काचवक्रपः मोवारग्रामादगमत्तमेनो यदि
गंतरं याति चक्रपंतो वीरेततः पश्चिमदिग्बधुः रतिदेतु रूपां कते मुर्ध्नि नित्यमधायेत तदेष कर्तिके शुक्ले मद्रो माव्यश्च भूपतिः मेरेज
कामाणास्य कश्मीराज्ञेतु माययो शिवात्मभिगमत्तोदखानादिमुगुलेः सद कुर्वे नदशदिशः पूर्णागर्जनिः प्रवलेर्वलेः श्रत्वा मत्स
दशादाघाश्च केशी घ्नमानयत साहायकार्यमधे शोषघ्नोषहतां देतां सदस्त्रैश्च वाणास्त्रेण नगरमाविशन् कश्मीरिकाश्च दु
र्गेषु स्वत्वानित्यकी विभुः भयात्पोरजने घोते गिरिगद्गरवत्सु वीरेषु सैन्यवाद्गत्यात्प्राप्तेषु च तत्रतु शून्यं पुरवारं दृष्ट्वा मुगुलास्ते कु।

राम०
१८९

धादहन गृहाणि राजधानी चक्रद्वदीनलुटकाः दुर्गभ्यो निर्गता वीरास्तु रुक्मिणी देवैश्च या सेछया प्राण सर्वसं विक्रीयपण आदधुः ग्रा
मेषु नगरेण्येतु रुक्मिणी देवैश्च ताः सहस्रं सख्या लोकानां जुलुच्येवधकारिभिः ततः काश्मीरि कैवीरि मोगेशि च किमि श्यते अको शुभि
स्तमासीव संधया पासिता इतः ॥ तुरुष्को पदः ॥ मुक्ता सेसा हसादीरः स्वगृहेषु स्थितिं व्यधुः मार्गशाना दान्नस्तः काचचक्रो वा
दियेयौ वर्षेष्टमे शुचौ शूरापुत्रौ साप्यायेयौ पुनः शस्त्रं प्रति दत्तं ज्ञात्वा संयातो यथागतं मार्गमासेत्रणरदिका श्कारियाश्चमूचराः
मौजै देवरायाः श्रीसेदखानमदीभृतः दयारोहसदस्त्रैर्द्रोदशभिः परिवारिताः काश्मीरानायेयौ जतुषेना इव विहंगमान कोटा द्रग
नगिर्येत आगच्छतो नृपालयं प्रविशंतो भवन्तीत्यंश्रुत्वा संतो विपेदिरे तुरुष्को पलावाल्लोकैः काश्कारो पद्रवो महान् अज्ञापि सूर्यग्रह
तां चेद्रासा द्विष्यते चलिते सकले जीवलोकै वेष्मा वलिस्ततः शराणि विद्युष्टा सशून्या भूयदापि नी तस्यां दाहक्रियो कर्तुं तीव्रवा
क्रिप्रदायकाः सेकंधापुरी महाराजधानी रम्या मते जयत नीचावचगृहे लससंख्ये रंगैः पुरोर्वो पातामशान भूवत्ता दग्धकाष्ठभा

राज

१९०

१९०

पेकरा राजधानीद्वयं भूभृतुक्तमिव तत्स्थितं वेतालसाधनायुक्तादवासनगुलाध्रवं लब्धं द्वापयनिहितं गुप्ते पौरधनं तु ये जलाव
रागयुक्तासु भूपभूमिषु शिश्रियुः काश्मीरिकाश्च मूनाया आश्रयान्ते छंशकया चिोडारं च दान्येगकोटं च क्रधरं तथा श्रवाभ्यवा
हयन्मासत्रयं स्लेष्टैः प्रयुध्यते दैत्यनृपो गावः शनस्थिताश्च क्रधरं तिके काश्मीरिकान्यतिकृतं पुद्गे निष्फलमभ्यगात् वेधमप्यभ
वक्रदं कृतं काश्मीरिकान्यति इति पाठः खिलीकृतास्तुरुधैस्तामुवामरुवराज्यगः हत्वा फलसमृद्धिं तां हत्वा ग्राम्यजनान् क्रुधा ये
पयातानो युतीर्त्वासः खयाश्रमामिभूमिषु सवालदृष्टासु खिनः स्वायः शैवेणारसिताः जुलुचोपलवे पूर्वताया कज्जलसंगे सोभो
भूतादृशेदं कृत्यापि नोविशं चक्राधारे दैत्यभूषेद्रयुक्ताभीमादेवी सन्निधौ सन्निवशं चक्रस्तीर्त्वा लेदरीवामपां चक्रेशाखा
मार्गपा आदवाय खान एस्कंदरो मेजो देदोन्यो महारथाः काश्मीरिकान्यतिययुः सन्नद्धास्तत्र सयुगे मार्तोऽपादमूले तत्रादौ पुर्व
लदपात्राणान् सल्लेकालकहोसनमो शिखालाः कमालमोश्च काश्मीरिकाः प्रवीराश्च केचिद्वादि वं ययुः सफलं सवयः कृत्यामल्ले

राज
१९०

कालादिभीरौ रेभूटाः कुरुतसदैवसेवनंभर्तान्सर्वान्भवविभवाविहायलोलान् दृष्ट्वातन्मरणमयालिमेरनाम्नःसंग्रामेमुगुलवैरिदे
शदेतोःविदुरोपमितेतस्मिन्निहेतेदुद्रुर्भटाः काश्मीरिकाकृताश्वासाचक्रेशाधेशनायकैः कबंधनर्तकायज्ञनरावेतालराससाःमहामासा
शनम्यग्राजन्यव्याघ्रस्वाहवे राणोद्योनेवीरयानमदोन्मत्तेषुतेषथ हतशिष्टेष्वसूयुग्मेस्वाश्रयेषुन्यविसत अथचक्रेशमौणौनृपादेशान्समे
त्येतैःमुगुलैः सदसन्धानमकरोत्यौरुषौर्जितौ नवसेख्यानिवस्त्राणिकतेहसोहसग्लुतैः तोक्नतजाषयादायमुगुलाभूपतेःपुरा नृपमुद्रो।
कितंयंत्रगद्गीत्वामौसुलासौ प्रत्यायाताःस्वमेत्येतत्कुर्वतोदर्थनिर्भरं धाट्टाभिःयामानीताःस्त्रीपुमान्पुष्पदंतिकात् मुक्ताहसनमेराधे
राधेानीताःकरुणापौरततोदेनवमेत्येष्टेसदेशमुगुलाययुः बलात्पौरश्चिपंसात्मादायाजसुतामपि द्रव्यं सती सरोदेशेपीडाभूत्यापिना
विशां पूर्वपश्चिमतःकेतोर्निशंदिदिविदर्शनात्काशकारीयोपव्रवः॥पक्षशालिवारस्फानिपूर्णांसेत्रेषुसर्वतः नभसस्तारकाःयेतुर्भयःकेतु
रदृशात् सम्यद्विगीर्णोन्मज्जेतदुपद्रवरससा उदज्जन्मदाघोरेदुर्भिसोन्नपतेरिपुः निविष्टमंडलेमुष्मिंश्चेरुत्तमेनिकास्ततः सुतिपासा

राज-
१२९

१५१

दयो लोकपीडकावलवतराः सहस्रदशभिर्निर्धैलेभ्यामूलेन स्वार्थभूत धान्यस्मगतिरादातुं कान्यस्वधनिनो विना भर्तृभक्तिं सुतस्नेहं
श्रृंषां पित्रोरेव च हित्वा स्वमाणां सायै चरुः स्त्रीपुरुषा सुधा भुक्कां द्वित्रिचतुर्वारं सुधातार्ता दिवसांतरे अटंतः प्रेतनृपादिदृष्टा भोजनवोच्छ्र
या तत्काले दालमल्लेकादयः प्राप्य ताः दिने प्रत्यहं तंदुलस्वार्थैः पक्वान्नेः पुपुषुर्जनेन ग्रामेषु नगरे राजा मार्गेषु गणानां तु न सुत्ति या सा प्र
सीतानां प्रेतानां मित्रं देहिनां संचितं रूपं कृप्यादिविक्रीय्य धुरात्मनः प्राणां संधाराणं केचिच्छां केना सोऽपिापकेऽपद्रवमया देवदुर्मिसो
पल्लवे महान् गलेनेत्रामया दुष्टविस्फोटोऽस्य तिदुःसहः ज्येष्ठोऽंतदशमाद्यस्य नवमाद्वत्सराद्भृशं घोरदुर्मिसं सतमसि परितः क्रोतमंडले गुंठि
बीजोऽरुवत्स्नेहधूपैर्दीपैः प्रकाशयन् आणा अत्र नृपामात्यः सुकालो यो दुःसाय यौ यथा गोधूकलरा उघयुक्तं भजा भुवः कुर्वतः स्वफलेन
शेषजंतो रारात्रिका मित्रं स्वैर्लेभं शमाक्रोतमेव स्यान्नाधियः स्वयं आययौ वालिनं जेतुं दुर्मिसं घोरं ससं वितत्य मंहतीं सेनां प्रियंगुगालि
कोद्रवैः यत्राशमभिरिवा सोऽटिर्जित्वा तं स न्यविसत् ॥ दुर्मिसो पद्रवः अन्तराजफलेः पुष्टा जंतवोति कृशास्ततः पुनर्जातमिवात्मानममन्यत

राम०
१२९

दिवानि शं तदा कांचनचक्रेशः स्थितिं जनपुरे व्यधात् मंत्रित्वमध्वपादेशाद्वातोभ्योर्विभूषयन् श्वपचाकारकश्चक्रपतिर्मरुवराज्यगः
भूमीरदं उपमार्गपानां ताद्युष्यवीसाणां अत्रांतरे मदान्देशोद्रेहोदुष्टैरिवामयेः सखावासाश्चैरैतेः पीडयाजजरीकृतः तदुत्पपापसंता
पांचैत्रांतरे चैत्रयोदशे राजा मल्लदशाहो भूदस्वस्थो नियते वलात् कांतदेहं जाक्रांतं श्रांतं वीस्पचभूमिपः मल्लेकलदभट्टारवं सस्नेहं
हमंत्रिणां राजधर्मोऽर्चयेः पुण्यपायेः सर्वधितोपि सन् तथापि कायः सायाय इति सर्वत्र निश्चयः अस्मद्वंशमदीयांसः शंषदेनादयो नृपाः
श्रीजैनो लोभदेनश्चाप्येते पूर्वपितामहाः तद्वत्सोदं मदीयः कः कीदृशो सत्त्वो भवेत् इति चिंता कुलं चेतो ज्वराणां यापि दद्यते इत्युक्ता विरोधेन
क्षिमां गं शाश्वलकादयः आगतास्तादृशं वीस्पसास्त्रुनेत्रात्तमव्रुवन् भूपास्मदपचाराणां प्रजाभागे रथापिते कायक्लेशास्ति स्वस्वदेहो भू
त्यापराधतः श्रुता व्रवीचपत्तेषां वचो मत्तनयाः स्वदा भवद्भिः पालनीयाश्च वं येयामः पराधुनि आक्रंदो भून्महाराजगृहाराजगृहे श्र
त्वानृपोदितं तदक्रिनिष्कोट्य श्वराज्ञा धर्मोऽप्योजिताः आप्रेपुष्पाकोरमासे व्यपार्तस्यास्य भूभुजः दातुं जातु विपत्तिः स्यात्कृष्णपसेकये

राजे
१५२

१५२

चन ज्येष्ठ शुक्लादिदिवसे गुरुवारे न राये मा वर्षान्ये च - ति भूपो राज्यं कृत्वा स माययो तस्मिन् याते दिवं लोकः स शोको विललापते हाके
श्रयाम भवति नावति नाक लोक मुपस्थिते - अस्मान् को नृपते कृष्टा त्वां विना पालयिष्यति मृगां क सुंदरा कारम हासेन पा क्रम महास
दम ही पालमं दी हित्वा क पास्यति इति प्रलाप मुखे राजद्वारे स्थिते जनाः संस्थितस्मत्पस्या दुर्वायै रिव जन्तो जलीन को रय मथारोप्य श
वेद हन्ता जिरेद तत्त्वाः पितुः पार्श्वे गते मंत्रिणो सिपुः के दे को म ल शय्या सुन्या दं शयने प्रभोः कर्णै रिलभ्येत स मो धे विवरा स्थिति
तद क्रि शो क मू क स्य लोक स्यो ह्मा सनात्मा धूमा दि रचना भावा न्नाल स्य त ग दे षु त त्वा इति स त्तरणा दि स र्पाने ॥ मार्गिणे न कृता शां सः स प्र
शां स्यो स्य मंत्रिभिः शांषणा दो य मि त्ता रज्यो कृत्वा पुत्रो भ्यविच्यत न वराज्यो र्जिते च तं युवानं वी स्य भूमि यं महातः पामराः सर्वे तु तु पुरा ज वत्स
भाः चिरं स्वैर्ये त के राज्ये स्या या इति जना शिषः श्राव न राज ग दं प्रा प शं षणा दः स हानुजः तस्मिन् राज्या स्थिते जेन पुरा न्नगर माययो का।
चक्र पती रिग चक्रा श्वत्तो महावलः दृष्ट्वा वीरं त मा यात मुत्स म हान्वित सतः मार्ग श हो स्तनः प्रावा त्के चाश्रमे धयां तिकं प्रविष्टो नागं रस्य का

राज०
१५२

चक्रः सभाजितः नृपेन तेन सत्त्वे हं परमसविमर्षेन तथा काचन चक्रेशो ज्ञात्वा दृग्गतानरिपून् सवलोगर्धसो ज्ञो निविष्टोरि जिगीषया अ
त्यंतिकस्य बलिनं रिपुमाकर्ण्य मार्गपाः चमूनिवेशयामासुस्तूष्णीं जलगदांतिके सहात्मारिचक्रेशः काचचक्राध्वेषणो गत्वा भीरुतदूतः
समाप्तकर्तुमेष्ववान नगरे काचचक्रेशः क्रमराज्ये तु मार्गपाः सतु सो हं समस्तेषां मिति संधिं व्यधादये अथ मार्गेशं सैन्यस्थानानीयोतिकमा
च तनः जेत चक्रेशमल्लेकदौलुते भ्रातृत्वानकः स्वबंधून् काचचक्रेश आरुरो हजयोपुस निवासमकरो हीरीरिचक्रालयेषु स काचचक्रे स्थि
तेराज्ञोतिके निर्माणकारिणि बले बलवते दृष्टं शौर्येणातु पृथग्जने अगस्त्यरिचक्रेशः काचचक्रांतिके तदा दिनानुषित्वा ज्ञात्वा स्वस्वमेमा
गमत्युनः मार्गेशनिकटं गत्वा बोद्ध चक्रेशचेष्टितं समं अवीरान्सर्वोस्तान्संघट्य नृपाग्रगान रिगचक्रः समार्गेशं ज्ञात्वा दुष्टमिवासयं का
श्मीरभूमौ प्रपिता अमात्याभीमार्जुनद्रोणासमारोषु मल्लेकश्रीदौलुतगजवानचक्रेशमुत्था श्वविचारदसाः सिद्धोदशात्मसिद्धस्य
सिद्धोदशाधिकारिणः श्रीमन्मल्लेकराजाननुज्यकस्य मुखाधया वित्तप्येतत्र देशीयेः कोदिशीकैवल्लतुरै सर्वजनपदे दीने दुष्टककाल

रज- किंते-तथाहि जैनशार्देदिवंयातेदुवंलावत्तरे-पीडिताःकाद्विशीकाश्चजनादुदंसो गताःश्रीसैफजामोद्रेणनृपामात्येनपालिता लालिता
१५३ यप्रजानित्येदुर्मवस्यानिवारणात्पुण्यपापरिपाकान्त्रिभिर्तंगंत योषिताःशोषितालोकाःसद्विचारविवेकतःभानुरिवततश्चक्रपतिमे
१५३ लेककोचन उदेत्यमंत्रिवंयीतानृपादेशादभूषयत् विचारनितेमुष्मिनासीनेजमंदिरे वलंबलवतादृष्टेणैयैणातुपप्रने वैमत्या।
महतोपापाद्विशांचततउत्थिताःमुग्गुलातंकदुर्भिसदोषास्तस्मिन्बदिर्गते मार्गेशाद्वालकानीतोमेरजोगाणयत्ततःअप्राप्रानिवशा
तःसकपमीशश्चेक्रिणोभयात्काचचक्रेशमेल्लेशोदिंदुवाटेगतेदिवे कार्पमीरिकानोवाद्यानाभृत्कलुषितंमनःतदाकार्पयमेरज
दैधरोचीकरमहान कुलागतमिवस्वस्यंदाकस्मीरमंडलं चक्रेशोतदिंतेभूमौमुग्गुलादेत्यनृपिणाःविचरुःशारदापीठेनिःशंकमनुतो
भयाःमौजमसुगोलस्यकपमीस्यस्वचंतिक् आययुःपारदेशेभ्योमुग्गुलासरघाश्च वल्लेषुर्वधमानेषुतेषुपातीतवर्षिका लोत्रप्रतिग्र
होपात्ताभृद्दतातेर्नियोगिभिःदिवानैर्मल्लयसंख्येणैर्लिखितामुसुलासैःभूमिःसमयराष्ट्राणां हलाप्यायंप्रजासर्वे इत्येवभूतंभोका

राम०
१५३

मिसाधीवायव्यकेपत द्वाविंशेदेजनान्नीचान्दताप्यापानवेश्यसा प्राणमुगुलेदेशेभूमिधुरविलोजनः काश्मीरिकाणंविजयाद्भयो
भूदर्थलिप्तया तुरुष्साहचर्यान्तेकाश्मीरानात्मजंस्त्रये वेशोभूमिर्मौजनंचचिकित्सादेउमंभुते दृष्टाशुभोपिलोकोपेदृदयादृढो दु
र्वासनांमहावैषाच्चिकित्सांशास्त्रगमिव दुराचारदियेभूमिर्वायुक्रांतेवभूरिणः त्रिंशेदेचाश्वयुक्तासेकेपितास्वामिनोमुद्रः अंतत्रा
णामहीदानामुक्तेलोत्रप्रतिग्रहे मोसोच्चातिथिसत्कारा ह्रहोभमौणशाम्यति अदृष्टविग्रहेनेनस्वेच्छाक्रीडनकारव धात्राविनिर्मितः
स्वयंजगद्ग्राधमाभिधः दृष्ट्वेनस्त्रीयुतंचाग्रेप्रादुरासन्दशाष्टच सहस्त्रापालघान्यस्पविभोर्दृष्टलीलया अर्शकोर्शदिवः सप्रभुव यदि
शदावृते जगत्स्फारमवे स्पर्षिन्तूपाः सृष्टौपैगंवरः विवुधामाश्रयी श्रीमानरसोद्यपैगंवरः दिगंबरेच्छयालोककपालोमानवोजयेत स्वदेव
सृष्टिभूमध्येदिसवान्धिररुत्तमः तत्रास्तिदेशः काश्मीरदेशेभूमिवरस्त्रियः सतांमुक्ततंसंसारोणारः सर्वधनुष्मतां नानाद्रुमलताकोरो
विहारः सर्वसम्पदा मेधावीरेवतीशमयितभुजवलः सद्यश्रीधरश्चभूपालेन्द्रः प्रतापार्जितनिजयशसाभूषितोनामवैर्गोः जीयान्तदेशजन्मा

राज०
९२४

जितवदसुधाप्रोदतोभानुमूर्तिः-कश्मिरान्योजनायानयतिमिरहतान्योजनायेवनष्टं मेरेजदेधरमदामदवाकप्रमाणोजीयाचिरं वसुमती
सवतीं एवकर्तेसतीसरसिनौशरवानतुल्यपूर्वोवरीचरितंचिरकालनष्टं सर्वैःपैंगवरैर्मिलितैखंदेवस्माशतोदहपैंगवरवाटिकातो एतां
कुहलचरितारव्यदवाप्रिदग्धोसंत्कमेवष्टिनिवेदेःपरिपोषाणाय श्रीमत्कांचनचक्रपेचविधिनान्वयाकृताख्यासराजिकोचनरा
नत तवप्रदासत्यं समी सामदे आजिस्सौकाय अपाणिचयेभित्तानमेतादृशस्यः सोत्तुकारः परोपकृतयेजस्त्रसहस्रं समाः श्रीमन्मार्गप
तीशतावकपणः शुभं विलोक्यावदिश्वक्रपेशसमागतो अतुपजित्वां सेवितुं सर्वतः कुंदेः कुइलकर्णिकारकुटं जैः स्वभिरिराजरीपु
ष्पैः षट्पदकोविलावनभौः कुर्वन्त्रयोद्वोषाणां संतः प्रमुदितो केनने केनतवकमेणा वसंतोभवतामस्तुवंसतः शुभकृतदा ए
षुश्लोकैषु कवेरेवग्रामिणां तानि नृपलेखैकदोषो नोपचार्यः जिह्मुः संतापितारतिः कालखड्गधरो रात्रौ मृताताजगतां प्राणशंक
रो विनतात्मना कलावानराज्यगृभास्वानगुरुकाव्यज्ञमंगलः जीयोद्भूषाणो नित्यं गाजशाहो महारथः मुन्यग्रिसेखेवैषे च शु

राम
९२४

चौमास्यसितेतरे अष्टम्यं राजहोमाय पुत्रस्याम्भरभूमजः मुगुलेशस्य सेनशस्य सेन शीकरवाद्गधराचितः नाजोकणादपाषाणदेशे
प्रमोजिगीषया समेत्त्रगाजशाहोयश्रत्वातदासवेष्टितं मल्लेकहोसचक्रेशवासदेशे व्यसजयत लोलमल्लेकेचक्रेशपिज्यहमत।
त्वानेकेः खुज्याफतिहमेरालकाधर्मत्रिवोर्युतः वीरयुतेः पतिभिश्च निःसंख्यैः परमंडपैः महात्माहोसमल्लेको निविष्टतु यलांतरे
तावन्मुगुलसैन्येन महतावासभूवता विमलासजनसेवचित्तम्ः कलुषैर्मलैः ततो राजपुरीदेशमे शेषमावृणो हले मुगुलेशा
स्य प्राक्तेन्याः पाषाणैरुक्तादौः क्रुद्धः काश्मीरि कोराजा कार्पश्यूरपुराद्वदिः सवल्लोहिंदुवारं सप्रयातस्तजिगीषया अर्जितो गज
णाहस्यचमूहद्वामदीयसी मादवं म्लेच्छसेनागादिमानीवाकारिभिः बलोजितं गाजशाहवलमाजगमतु द्रुते फत्तेमल्लेकलु
हरमल्लेकावस्यचोतिकं रुद्रेषु दुर्गमार्गेषु प्रसृतं मोगुलं बलं वीरैः फतिहरवानां घैः गर्जन्निराकुलीकृतं त्वज्यदाज्यकपोसोपच
क्राघामुगुलान्विताः सामराजपुरीराजेशाहभपात्कृतं नौशहास्थितेशाहनाजोके मुगुलास्तथा उवादासधिवंधेन काले दुर्गादि

राज०
१२५

१५५

कर्मभिः विसृष्टो गजभूमतां दत्ते शोभुस्वचाचिकं कारवाहुवरादीनां मादगत्वा सभोतरं भोभोन्लेष्यते कस्मादकस्मात्प्रवले आया
ताः केन विश्वस्ता अज्ञातं नृपविक्रमाः अथवा मात्तनी शैलीणां हि पुद्गे नु विस्मृतं बलद्वयवधात्पापं पुष्पाके परिणोस्यति यदि शाक्ति
किमेतैः स्यादुर्गं येषां दिक्कर्मभिः विधिर्देहाति येषस्य सतत्कलमप्यश्रुते चक्राजानां कायावस्थिता अशदशदतः देशाः केमुगु
ला केवाखुज्यादाज्योभविष्यति इत्युक्तो लखदोराखुज्यदाज्योव्रवीदिदं शासनमक्रुण्णानं मुगुलेशस्य वक्ष्यते चक्रेशभ
पदातां गुणान्धनिनो वरं विचारो नौ शिरोवानं कयास्तुत्यास्तवीमदे काशमीरिका नो देशां शास्त्रेणाना पारितोषिकं दत्त्वा मुगुलरा
जस्य चेत् शुद्धिर्किंषीयतां अथवा देशचारीभिः किं स्यात्मा कृतमेतया युद्धेन विरहानिः स्याज्ज्ञाता सर्वे सभूमिपः दृष्टाः श्रुताः
स्मृतो नैव गाजिशाहस्य सन्निभाः योद्धेदिगंतरं को नु याता एतत्परः समः दत्तात्मत्यागता च्छ्रुत्वा क्रोधविस्मयवान् नृपः अवनृष्टो द्रितुणा
तसमान् दोमदघोशः श्रीमच्छृंगारमहलं कभाले मल्लेकरत्यपि खाना अस्मदयो सो फणभशाहादयः सुताः खानः सशादिभोजोपि

राज०
१२५

वृत्तेश्चान्येभ्यः सन्निभः स्वस्वसैन्यसमुन्नद्धैः कर्णमिन्द्रो विभूषितः सदस्त्रैश्च वाणां वज्रिभिर्वैष्णविभिः शार्ङ्ग-
सारगदाप्रसक्तितो
मरुत्पितैः नागरं ध्रुवतो फा कनामाश्मरं ध्रुवायुधैः पदातिलसैः सन्नद्धैः शत्रुसेनातिकेव सतः अतिकादतिकेव्युद्धैर्निविष्टसैन्ययोद्द-
योः पारवागतायो धारणांगममूषयन् हासदुद्भिनादेन कांतालैश्च देवकैः गजाश्चानामश्मरं ध्रुवध्वनेस्तजयन्निव अथप॥
त्रिसदस्त्राण्युगेन प्रभूषितः प्रवीरोत्तगाजिशाहोत्रसारांममग्रहीत दृष्ट्वावीर्यमायातके चित्तुगुलपुंगवाः मनःशैथिल्यमादाय
शानैपुंद्वायनियेषुः नृपांश्च स्लेष्मवीराणां स्वामिभक्त्यापुगेताः मुद्रानिचिच्छिदुर्गुद्वेषवावाणि वचक्रतः राणैर्हमतस्वानेनेप्राणदाने
नतत्तां विवाहोजनिस्वस्त्रीणां पंचवाणनयोषितां वीरव्रतपुगेगानामद्भुतचतपः प्रभोः विचिंत्यमुगुलाश्चेलुहंतशेषायथागतं
सप्राणावेतनैर्योद्वापरेस्त्रयवहीरिणः विजित्यकीर्त्युपचयं स्वयातस्तद्वलद्वयात् पत्नीनमद्भुतवीर्यवीर्यस्लेष्मवलातरात् धाद्राप्ते
रुप्यकुप्यादितद्राज्ञानुग्रहीकृतं स्वसैन्यापवयं शत्रुसेनोपचयमेव च विचिंत्यमुगुलायातावाणि जाद्ववेतने सहजपरीराजाया॥

ग-ज- १२६ षांडन्कारदायिन-कृत्याप्रतापयोगजशह-सुविक्रमोजितः नित्यंजेताचिरंस्थेयाराजन्ताम्राज्यदीप्तितः इत्याशिषोजनाच्छ्रावन्का
 र्मीरांतर्नृपोविशात वैदेः षट्स्वरसैषदक्रमयुतैर्वेदांतसिद्धांतैर्वैस्तर्कव्याकरणैः पुराणापर्यन्तैः मंत्रैः षडंगगमे शैवैस्मवसौरैर्बौद्धसदि
 तैश्चित्रैर्विद्वारैर्मैट्टासां कुंजुमसम्पणालिनिवैदेः युष्मैसुगंधैरपि १ पौषाणां श्रुतिर्तर्केशास्त्रनिचयेः किंचामिदोत्रां किंतैर्विप्रैर्ध्यानात्
 योजयादिनिरतैः स्नानार्चनाघातकैः नागैः कोटिपुंतेस्तपादीरदैर्गंधर्वविषाधैः स्वर्गस्यामृतखंडशीतलजलाकस्मीरभरुत्तमा च
 त्वारिषादयापिपंचगिरिणाः षष्टिश्चक्रायुधात्रत्नाणास्त्रपदस्यनादिनिधनाद्विंशतिशक्तयः नीलादीनिशतानिसप्तफणिनां तीर्थै
 कसांकोटयोर्विरव्याताश्चतुर्दशोत्तमतराः कस्मीरभूमंडले अष्टादशचमूहर्ताभभवदस्तिनापुरे वीरोयुधिष्ठिरात् भ्राता धुयेरदा
 जुनः सद्विजयरागेणाभुवंजित्वाखिलमिमं पातालमविशद्वीरव्रतखंडनशक्तः तत्रनागपुराणाश्च जित्वा नभिसुरैरारो प्राप्यना
 गसुतां वीरिवैषतत्राभजत्सुखं अगतो यगतेकाले बहुले पुनरप्यसौ दिप्रयायजगामाशुस्वपुत्राणादतोरारो जीवपितृत्वां परिज्ञाय सभा

राम
 १२६

येषां दृष्टश्च सुतवीर्येणातेनैव समुपाययोऽथ कालेन नोतेस्मिन्नर्जुनेतत्सुतो भुवं विभज्य दधतुः सर्वोपरि सिद्धं भुवाहनौ आभीरदेशे नि
वसन्नाधे शतमसौ समाः षोडशो न शतं जज्ञे सुतानां वीर्येणीनिनो तेषामपि सुतोस्तद्वत्तुतांश्च सहस्रशः आसेत्यज्ययुनयेगीमातामह
पुरयैषो ततस्तेति वलोन्मत्ताः परस्परविरोधिनः प्रजानां विदधुः पीडामयोदाचन्य वारयन् अज्ञातिक्रमणात्त्रिंशत्प्राप्ते वलदर्पिताः स्व
नाशाय विस्तान् देशान् धाटीभिः समपीडयन् दृष्ट्वा काशगतः कश्चित्सिद्धस्तज्जनपीडनं विलम्बितकरोत्तूणां दयावानीश्वरं प्रति अथो
च्चचार नभसो वागे वमशरीरिणी सृष्टः सागरमध्ये स्तिसाप्तिरेव यमोपमः स गृहीतस्ततस्तेन रोमदेशे च वर्धितः तेनास्मिन्नादयानूढः कं
टकोद्गतां व्यधात् लोत्रीकश्च कर्वती सप्तवंभूतालजित्वरः श्रियमानो न केनापि दृष्टो भूमिर्न वैधुभिः यो लोकोत्तरकर्मकर्तुमनुलसत्
ष्टाः परवैधसातेषां तादृशमेव सोपकृतवाञ्छन्मावसानंतथा दृष्टो तत्सु सहस्रपरिमरिहयत्त्रिलोक्यदीप्तिप्रदो ज्ञातः केन कृतो म्युदे
तियवाक्नुत्रास्तमम्येति च तद्देशजन्मा पापेभ्यो भूदंगत्वा रुषापितुः पंचग द्वारभूमध्ये योगद्वारपुरं धात तदंग्यः ऊरुणा होमयः सर्वादिश

राज०
२५७

१५७

मुत्तरो जित्वा सपश्चिमां चक्रधनुर्देवालयं शुभं तादृशलसुतस्तस्य लोचनत्रयभूषितः पथेष्वालाभा माहात्म्ययुक्तो लोभविवर्जितः त्रि
कालदर्शी चादृष्टपालितोतिबलान्वितः दयालुः सततं योगीवदनः सर्वशास्त्रवित् तस्य प्रभावतो राज्यं काश्मीरं पूयं भुजते कश्मीर
भूमिपालानां यः स्यादशुभचित्तकः दिगंतरो यभूपालस्तादृशलेनिहंतितं काश्मीरापार्वतीतत्राजति यो दंशजं हंसतत्प्रत्ययं
वयस्मासील्लोचनत्रीयाः नास्य शत्रुभूत्वाश्चित्रचासोकस्य चिद्रिपुः देवीसप्यापदे लोकेतयं सैव न्यवारयत तादृशलकुलोत्थानान
दिगृह्णाति यो नृपः सो वश्यं सम्पदः स्वस्याददात्येव जलं जलिं हिस्त्रिकाकारं यामास गिरिं सदा दत्तितामैसा गृहाण राज्यं कश्मीरधि
तिनैवान्वमन्यत शादमरः सुतो यो सितवात्यं तनयश्रीः स विसृज्य त्वया पश्मादात्मा पुत्र इति श्रुतिः ॥ इति तादृशलवंशवर्णनोत्तमा
मेयं कल्हाणकृतं राजतरंगिणी ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ राज्यं नाजो कस्वानायदत्वा दौलतवृक्षकः स्वयं स न भुजे देशं निदेशेन सशेषतः ॥ क
पितो म्लच्छलोके न न वेतस्मिन्नधिपे रज्यते स्म जने नित्यं शिरोणमशा विव नाजो कशादेतद्राज्यं गृहीते निर्ववृजनाः उदया दिगंतं

राम०
२५७

सूर्ये प्रातः पद्माकरद्वय मिलितेष्वपसर्गेषु परस्परविरोधेषु पुनश्चासमविभागेन शनैर्वैरासजापत एदेरेणादयो लोकामेजोहैदासेवकाः
चक्रजातिविरोधेन सदाशिवपुरेव सन् वितस्तातीरमाश्रित्य समुद्रामटवासिनः पुपुधुदं हनास्त्रेण चक्रदौलुतकादयः मासमेकं कुरुते
पुष्टे दहनास्त्रशरादिभिर्दौलुतचक्रलोकेन विजयो विहितस्तदा १०० अत्रांतरे स होमाय पातिशा हो भवद्भुवि नमस्तमस्तभूया
लमौलिघृष्टपदां बुजे तेन निर्वापितो राज्ञा ----- नदागिद्यद्वानलः -----

----- अजहोमाय नमस्तस्मिन् ----- गितस्मदीभूतः संदेशं दुर्गमं श्रित्वा स्थातव्यमिति चिंतयत् किंतु नेष्पामिकश्मीरदेशं पर्वतदुर्गमं
तत्र स्थितं न बाधेत महोमायमदीपतिः इत्युक्ताचलिते तस्मिन् अजहोमाय भूयंतौ कश्मीरैः सह संग्रामावभूव नगमस्तके ततः काश्मीर
लोकेन पर्वतोपरिवासिना अजहोमाय भूयस्परिहिते सर्वसैनिके अंपेतु नृपतिशम्यत्पातिकश्मीरमेतलं नाजो कनृपतो सा सादि
गदाहः सर्वतोभवत् द्वितीये महोरात्रे प्रसेप्त सकले जने बभूव धाणी कपोमथितानेकमानवः भूमिरेध्रेषु जातेषु मृकेषु नृपदे पदे पथि

राज० संचरतो मार्गः पंचानां विस्मृतो भवेत् भूमिरंध्रगते गेहे रात्रौ निर्गमनोत्सुकाः उपर्याप्यादनं भित्त्याजनाः प्रातर्विनिर्घेषु वितस्तातो यप
 १२८ तिताद्रुदात्ताश्चमयात्तदा सप्तक्रोशेषतीतेषु प्रवृद्धानिर्घेषु जनाः हसैनपुराहोसैनपुरावोदशवर्तिनः नदीमुखं ध्वजं कपे व्युत्क्रमो घापि
 १५६ दृश्यते क्वचिद्वातातेति क्वचिदपि च दामातरिति वा क्वचिद्दामित्रेति क्वचिदपि च दामातरिति वा तदा तत्रत्यानां करुणारुदितं दु
 र्यसनिनां निशम्याभूद्भ्रजप्रतिहतमिवातीव हृदये निघातधानभोमेन भसिदतगतौ तारकाणां समूहे कल्लोलालोलतुंबी तुंबी
 फलवदविरतंचंचले भूमिखंडे पुत्रमित्रे कलत्रे सज्जनहृदये द्रव्यजाते जनानां भूकपातं कशंकप्रचलितमनसां हृत्तासीन्तेषां
 विजये श्वरमातोऽवराहसे त्रवासिनां पुण्यतीर्थप्रभावेन भूकपात्ताभावज्ञये पुनः पुनः प्रतिदिनं भूमिकंपे प्रवर्तिते उवाससकलो
 लोकः पटमज्जपत्तिषु याते बह्विधे कालेति निवृत्ते सकले जने रससकलं दण्डसम्यग्दौलतचक्रकः निरुद्धजलसंचारवेत्ता
 लागनभूमिषु विदधे निजामास्थानं सस्यसेत्रचिकीर्षया रातादृशकृते कार्ये कुड्वेतालचोदिता गृहे दौलतचक्रस्य पतितः

सशिलानिशि अदृष्टदेवतासिमशिलावर्षाणसंक्रुलं राजद्वारं निशीथिन्याममवदिस्रयावदं दंष्ट्रं प्रत्यदं केन कृतं पाषाणवर्ष
णं इत्थं परस्परं लोकः कथयामास विस्मितः तलमूलाभिधेग्रामे सम्यग्ज्ञानपरायणः अभिमन्युरिति ख्यातः साधुरासीन्महातयाः
एकदा द्रुहं गत्वा साधुं दौलतचक्रकः उवाच निर्भये पाज्यं कथं राज्यं भविष्यति इत्युक्ते तेन सोवादी निवारय मदाज्ञया वार्षिकं द्रा
ह्माणं करोते न सिद्धिर्भविष्यति इत्थं निवेदिते तेन साधुना म्लेच्छसत्तमः उवाच वचनं सम्यक् शृणु वचि महामुने तलमूलाभिधेग्राम
मं पयिष्यमि ते धुना विप्रदं कथं म्लेच्छो वारयामि त्वदाज्ञया इत्थं दौलतचक्रो न वचने कथितं सति अभिमन्युर्वभूवा सौरोषव्याकु
लमानसः तेनाशुब्राह्मणकरोषदो नैव निवारितः साधुं दौलतचक्रं तं शशाप रोषसंयुतः समुद्रमध्यमासाध्यं च द्रौकोते पतिष्यतः इ
ति शायमनस्य श्रीययौ दौलुचक्रकः मासमेकं कृते राज्यं दमेभाभिधमूला जग्राहतस्य दंष्ट्रं लोभाद्वाजे खानः ततः स्वयं तत्प्रतापमि
दग्धेषु सिक्ताः स्त्रीनयनासुभिः गृहेषु वैरिणां नित्यं मुन्ययंते तृणान् कुराः रुदध्यात्रवनशिणामस्तुवर्षां कृतेषु पि ज्वलत्पर्वो गेहे

राजत पुवयत्मापदवानलः अथदिताहभूकंपान्ममीस्पृष्टिबीभृता एषावाक्यमिदं प्रादुर्गंगाकागानापराः देशेस्मितवसेभविष्यति म
 १२२ दृष्ट्वा दंसमृद्धं प्रमोसं ग्रामे धपिनिः सरिष्यति महां वेगा चरत्तापगा लोकानां प्रचरिष्यति प्रतिपेद दुर्भिसपीडा यवातस्माच्चारुविचारो
 १२३ ने धरां गीभूपा लभोः पालय अथापयौ स्वसेनाभिर्मैर्जदैरसेवकः कामदोरनामोसो भूयो देशजिगीषया निष्पन्नेता दृशी वार्ता गा
 जशाहिर्विनिर्णये तुरंगमसुरो हृष्टचूणीकृतमदधिरः सममाश्रित्य भूपालो देशराजविराभिधे यदातिमां गलोकानां समराय
 समादिशत् राजविराभिधे देशभिलिते राजकद्वये भीतिवैभूवलोकानां द्विराजानामशंकिनां राविलोकसर्वासां पुत्रीनां गति
 चातुरो वभूववायुवत्कपोसीति च चलमानसः कामदोर दृष्ट्वा यकाशमीशाखधे संक्रुद्धो कारवदोरः पतिलोकविलोकना
 न् अंधकारवप्रातः सासादारुणा दर्शनात् तस्मिन्त्यलापिते देशान्निवैवो सकलोजनः सर्वे विनिर्गते देहात् कुटुंबमिव तत्त
 रा तदा स्यववधे तेजः करैर्जज्वालमेदिनी विससारमताय श्वयीष्मकालो वीरिव अत्रांतरे महारोषजर्जरीकृतमानसः हते च कादयो

राम
 १२२

लोकाश्चत्कदुर्नेगरातरं सराशिवपुरेदुर्गकृत्वातिष्ठत्तुर्वैरिषु दिदामगंतिकेतस्थोभूयोयुद्धचिकीर्षया युद्धेस्मिन्हाटकेस्वामिसदा
शिवपुरस्थयोः वितस्तासेनयोर्मध्येवारयंतीवसावभौ नदीमुल्लेख्यभूपालोयुद्धकृत्वामहोसितानदीप्रवाहेषुदमेचक्राममारया
त गतेवद्भविषेकालेनोत्सीचक्रप्रचोदितः आयेयोमुगुलुस्वामीश्रीकपमिरजिगीषया शाहअदोलमालीसचचालनिजवर्त्मना
वभूवुः समरेतत्रयवनाविगतासवः यमस्तुतोषाक्तौघव्याजेनाधिगतासवः आनीतैः समरस्थानाभूपालोनगरांतरे गृहमुत्क्रयामा
समृतमानवमस्तकैः एकदासप्तवर्षस्यवालस्योन्मुस्ततः फलं कृपाविहायभूपालः कंचिच्छेदेतत्ताणं चौरैरमुस्मतिकस्मिंश्चिन्मी
नान्नामनिवासिनो वलाजुहारभूपालः स्वामुद्राशतद्वयमोतुलसंजिघासंतयोवनस्यप्रतापिनं साणाजघानभूपालः ससुतेदेद
राभिधे निहतेससुतेतेनयोवनस्येदुरात्मना दतः पुत्रोपनेनेतिहृदाकारेमहानभूत अष्टादशाभवत्तस्ययुवराजस्यमंत्रिणा सुता
अजघानभूपालः उन्मत्तश्चराससः एकदाकुष्ठरोगेणवदलेनमदीपतिः वसूवविगतथायोप्रदहणेनवचंद्रमाः कान्ः कीटकृतादेदेप्य

राज
२००

शोणितनिर्गमः नरकेयानिचिक्कानिता न्यासस्तस्य जीवतः कीदृजघासमासा निपीत्वा तत्पूयशोणिते नरकादधिकपीडावभूवैत
स्य जीवतः हातातमित्रहापुत्रममकष्टमुपस्थितं इति क्रुदितमाकार्पको नाभूदीनमानसः इति स्पृष्टमहाकुघनिपीडितकलेव
सदसंसारलोभेन प्राणांस्तत्याजभूपतिः मृतस्य तस्य भूपस्य भ्राता दोस्तेन खानकः निखन्य भूतले सम्यग्निर्ममेतसंस्कृतिं अकस्मा
मृतलेतत्रज्ज्वालनरकाग्निना धूमेनोत्पतता कुर्वद्दिस्मितां जनसंतततिं निःश्वासद्रवकालेन पीड्यमानस्य भूभृतः उत्तस्थौ सर्वतो।
धूमः सवलोकविलोकितः रात्रौ तद्भूतलंगत्वा पीड्यमानस्य भूभृतः शुश्राव सकलो कोपमर्किकाताडनं तेनोपेयादृशं वीजं तादृशल
भ्यते फले इत्थं पास्यं लोको वदति स्म सविस्मयः वर्षद्वयोतरे कृत्वा राज्ञ्यपायमलीमसम् कुष्ठेण विशीर्णो गोगा जिषादिर्ममारसः हा
कथं तेन भूयेन कृत्वा पापमहर्निशं अल्पकालप्रसंगेन नाशिता वदवत्तराः सूर्यातेन पतौ भ्रास ग्रीष्मर्तो विवतो यदः सदा प्रसर्पि
दानेन लप्सी स्तनवशीकृता तदा प्रत्यर्षिदानेन कीर्तिदूरतांगता चिक्रीडे सदकोताभिर्भूपः पीतनवासवः सुखतस्तदृशं खर्गसच

रामः
२००

कारनवासवः तद्गुणवद्देवलस्मीरासीदनन्यगा तं विलोक्यतयाभूतं कीर्तिमीत्येव साचलत तदीयगृहमाश्रित्य प्राप्त सर्वसुखः
पाचको नाभवत्पीतोदानेन दायपाचकः सततं यस्यादात्तसमस्तन्यस्तमस्तकः अवाप परमं लक्ष्मीलोकः शोकविवर्जितः तस्मिन् रास
तिकामीरदेशे नित्यविशेषतः अभूत्पुष्पफलोत्पत्तिपरिपूर्णा वसुंधरा दुर्मिसचौराजभ्योभयेतेन निवारिते अमंस्तस्वर्गसदृशलोकः क
मीरमंडले यदायदातेन कृतो विचार आसीन्नचौरस्य तदा प्रचारः अभून्नदानावसरे विकारस्ततो भवत्तस्य यशः प्रकारः खोनेज
माननामाभूत्संतीतस्य मदीभृतः स निर्गते मदीपाले च संकेतनगरं साणात योनापराधः कृतस्तत्प्रातिवेशमकानराजामुमोष प्रत्या
हंशतणोलोकाजघान स्वल्पापराधे धिकं दंडं कृतवान् एकस्य ग्रामस्यापराधे सति बहुतमान्मुमोष सुपात्रे किमपि न ददौ कुपा
त्रेषु समर्पयत् स्वमेव कै जेतनामानमादिदेश मत्पुत्रो हन्यतां सत्ते हवणाद्राजपुत्रं न जघाना ततो राजपुत्रदेलावरवानो जघा
नलोकास्तमसुः दायापराजनपरलोके कागतिस्तव भविष्यति स्वमुतस्यापि कृपानजाता तस्मेव कानपराधरहितो किमवधीः तदी

राज० योसैन्यमागसनाशयामासतत्तां होसैन्यपतिः प्रातरंधकारमिवोशुमान् सुखेवद्रुविधेतेनकृतंनित्यंमदीभृता संरसताविधाने
 २०१ नप्रजासंजातविस्मयाः विरोधेकृतदीनोवैरसंसक्तचेतसो मयदखानकादीनांचकर्षणपनानिसः निर्गतानांमदीजेतुंभूपसंप्रा
 २०१ पपर्वते एकदाशारिकास्थानेमिलितेसकलेजने वसंतदिवसेराजासचकारमहोत्सवं कुंकुमागरुक्पूरचंदनाघनुलेपनैः राजसक
 लोलोकोवसंतदिवसेतदा विहितोन्नातदुर्लभमेदावभूपतिः निजसेवकलोकायगजवाजिधनंदौ भूयः श्रीपंचमीतत्रदिव
 सेष्टयिकीपतिः ददर्शमिलितंलोकंज्येष्ठरुद्राख्यपर्वते कच्चिकांतांतांप्रतिहतरुचिर्मंजरीजिघ्रतिस्मसीवोयस्त्रीदमितसम
 पेय्याकुलः कश्चिदासीत् पीत्वाकच्चिन्मधुसमभवत्सुष्यसंभूयितांगः श्रीपंचम्यामितिहृतसुखोनिर्वभौसर्वलोकः वंराग
 नानानयुवसुंदरीणां विलोकासासादृक्नृत्तगीतं ददौसमासाद्यनवीनजावंसुवाणंदुर्वणवसांसिराजा अथापस्मादोषोस्य
 प्रवभ्रवमदीभृतः कलकटवचंद्रस्यविर्मलस्यश्विनैः सतैः होसैन्यगीतांशोयस्तेयस्मार तद्रुणा दुर्विचारंधकारभ्योजनो

भीत्याकुलोभवत् दोसैनययिबीपालोराज्यं संस्थाप्य सोदरे ऊतदलादिवस्वर्गं यमोदानसमर्जितं संप्रवर्षे घृतीतेपुनिते
सुखमेयेषुसः कीदृशं स्वर्गसलीतिदर्शनायं ययाविव विमानितापिद्रविण्ययेन सदैवयातासिति यस्मलक्ष्मीः आराधिता
पिप्रसभं धेनेन कीर्तिः कथंतिष्ठतिलोकम्यधे आलेखानाश्रिते राज्ये तत्तुषुः सकलाः प्रजाः उदयाद्रिगते सूर्ये प्रातः कमलिनीय
या कश्मीरदेशमालोक्य सम्यग्गुपालपालितं ननेदमुस्वितोलोकः स्वर्गदत्त्येदनाशितं विचारे विदिते तेन दुर्जना विलयं ययुः
उलूकाद्वपुर्वाद्रिप्रयोते दिवसे श्वरे तस्मिन् नवसरे चौरागुप्ता आसनभयाकुला अध्याक्रुत्काले सप्राप्तविलसमाश्वाखवः प्रत्य
थिभ्याददौदाने सहासमिति संयुतः चकार सफलाभित्यं मार्गेणान्निर्गतास्तदा युस्मर्वेषां दयां चक्रे भीतानां धराणीयतिः अतः सं
लादयां चक्रे प्रजाः संजातकौतुकाः अकस्मादरुणीभवा यदिशां मुखं भाविदुर्भिसंसारो द्रैकालान्नोपमे उत्पातलसाणे
पताचक्रे च वसुंधरा दुर्भिसमारादृहनादसमर्थेव सामवत् मार्गमार्गतदातस्युरुच्छ्रानाः शवपेक्तये दुर्भिसकालमभ्यस्य

राज-
२०२

यमसप्तदशद्वयः सुवर्णजतीदीनानामृतं प्रयोजनं विष्णुमात्रे सदुप्रापे चिंतारत्नामिवाभवत् कचिच्च विन्नाभर्ता रंगद्विणि
स्नेहवर्जिता जयासभोजनं गृहं पुत्रे द्वे निवारिते बुभुक्षासहिते पुत्रे कन्यया पिकृतार्थेना चकार भोजने नारी मातां स्मजतिभ
र्तारि एकदा वदुर्भिलोके राजद्वारि मृते गजे अदं पूर्विकया लोभान्मांसे नीते पृथक् पृथक् एकदा कंदुकारेण हत्वानी पितृवाल
के पुत्काभस्य प्रसंगेन विक्रीते मानुषाभिषं विहाय स्वर्गदं लोकाः पुत्रदारसमन्विते देशांतरं तदा जग्मुः प्राणात्राणा समुत्सकाः त
स्मिन्नवसेरे वायुवं भूवो त्याटितद्रुमाः कल्पांतकालसंहारभीतलोकविचारितः वायुनो त्यापितो धूलिराणो वलितभास्कोरमध्या
कृतसमयः सासादधं एतद्वा भवत् वायौ चलति चाकस्मात्सदा शिवव नो स्थितः अग्निर्ज्ज्वालसे मूर्च्छन्निवमित्रदिदृशया वित
स्तार्तिरमुल्लेघ्य समुद्रामठं सेवुतं ददादहनगरं सर्ववायुवेगानुगोनलः ज्वलन्ती नगरीं जैवितस्ता जलविंविता जलांतर्दत्तचपेवरा
हनिवाणा हनिवाणा दत्तवे धूमेनोत्पातिता व्योम्नितारकापिहिता अपि अनेकां गगनरूपेण बभूवुर्द्विगुणाश्च धूमेन पिहितास्तारास्त

राम
२०२

त्रयोमनितावभुः ज्वलेतं वक्रिमा लोक्यभयेनेवपलापिता नववर्षीर्जिताभोगोनभुक्तासधरणीपतिः दुर्भिसपीजविस्तमिकवे
मिवययौदिवे तस्मिन्मयोतेत्रिदिवेनोद्रेराज्यंगदीतेवतदीयपुत्रे अद्यालखानोपिचकारकोपपितव्यएतस्मदीभृतोपि मदा
पिप्रियतेभ्रातागृह्णातितत्पदं इत्यं कुलक्रमोस्माकं कथंराज्यसदृशति इत्युक्ताप्रदितेदूतेतेनाद्यालभिधेनुतत युद्धयोसोभ
शाहस्पसेकंधरयोभवत अद्यालखानको युद्धं कृत्वा हत्वारिसेनिकं ऊतहलेनेवदिवंययौभ्रातृदिहसया योसोभभूपतीरा
ज्यंगदीतेमददोधने प्राक्तेनाः कारांमोधातमुरवान्निस्मारयन्निव अयसंवमहायोगदुर्विवेकेनचोदितः तस्मिन्नास्वानोगादूरय
पुष्टविकीर्षयामसदखाननामाभूद्योसोभश्मापसेवकः पुयुधेसदेतेनैषतदादिहामहातिके महानीलराजोरणिमेघांतरविमूर्छितो
जगज्जुर्दहनास्त्रस्यज्वालाविध्वतास्व निःशोभाअभवंस्त्रोकासतेमसदखानेके अस्तदिनकोरयातेसायंपद्माकरादव चल
तः साधिनेम्यामन्वितस्ताजलविविताः विंशतद्वपातालंतत्पराभवशंकया मासद्वयस्यसाधस्यभोगन्भुक्तासभूपतिजगामव

राम० शालोकानोप्यामार्गपर्वतदुर्गमे रान्यमोमारखानेनश्रितेयोसोभभूपतिः चचालोदयतिप्रातः सूर्येचंद्रश्चाशुगः समस्तदृष्टिबी
२०३ पालज्यलालः दीनभूपते चराणशराणिकर्तुंययोयोसोभभूपतिः मोमारखानलोकस्पर्शनैवैरमजायत परस्परविमर्देनवनस्पेवह
वानलः सपादस्येवमासस्पसुखत्वासुभूपतिः उवासेदेवतागारेशत्रुलोकामिरसितः मोमारखानंनिनिर्जित्यचक्रदेहरकादयः
राज्येनिवेशयामासश्रीमल्लकरचक्रके तस्मिंल्लकरभूपालेभूमिशासितिसर्वतः वभूवोपद्रवोनित्यसिंहेभ्योग्रामवासिनो रात्रौयो
यः प्रतिग्रामेगृहद्वारादिनिर्गतः निहतस्मसिंहेनपिशाचेनेवभसता ज्यलालदीनभूपालपाददर्शनदुर्षितः आययौवत्सरेयो
तेश्रीमान्योसोभभूपतिः श्रीमत्त्वयापुरग्रामंवितस्ताजलदुर्गदुर्गमशिश्चियेसमदीपालउदयाद्रिमिवांशुमान् तदालकरभूपा
लोनिर्येयोनगरांतरात अनेकलोकसंयुक्तः सिंदोनगमुखादिव ज्ञात्वास्वयंपुरग्रामंवितस्ताजलदुर्गमे यदौदरकोसावन्यमा
र्गासत्वर ज्ञात्वायोसोभभूपालस्तत्तद्रिपुविचेष्टितं वितस्ताजलमुल्लेख्यपुपुषे करेणसः विधायतुमुल्लेख्यदुर्गसर्वप्राप्तिभयावा

हं मंत्री लकारवानस्य समारदालमेरकः नष्टे लकारभूपाले मिलिते निजं सैनिकैः अवधत्त सभूपालो नंदैरिव महार्णवः लकारवा
नपादमशि श्रियत सभ्रातरममुं सोपि निजं त्रमकरोत्तागात् तात्वाद्देणात् तात्वाद्देरचकोसौ यो सोभन्यचेष्टिते पिश्रिये जग
लंदे शंपुन पुद्गिर्कीर्षया पुद्गयो सोभभूपालचक्रंदे रचक्रकः सकाशं वसुभिर्हीनो भास्कारस्येव चंद्रमाः पाशासचलिते तस्मिन्
देशयो सोभभूपतिः अंधकारे गते दूरं पद्माकारमिवो लंगुः वद्रे हे गुणा वेद्वलस्मीरासीदनन्यगा गुणो धनं ते धपितस्मरात्तः सत्य
दोषः प्रकटस्तदाभूत् पञ्चचला गृह्यते तेन लस्मीः स्थिरापकीर्तिर्विदिता सुदूरं चंद्रमागुणिवैरीति प्रसिद्धं परमो गतः समाप्त्ययो
पः कथं तस्मिन्पेगागुणा वधुना ह मे भवान् प्रमुखेषु तेषु रुद्रेषु यो सोभमही धेता निरुप्य च संधिविषोषरोषात्काशमीरदेषो वि
हितो विचारः जलालदीन भूपालसेवनायै कृतो यमः यको भराजपुत्रोपि प्रदितस्तेन भूभतः उपायनेषु दृष्टया को भनिहिते ध
पि कस्मीरं विजयोत्कंठासम्भवमहीभूतः जलालदीन भूपेन कस्मीरविजयायिना कृतो ज्ञा भगवद्दासप्रमुखानां महीभूतो

राज
२०४

२०५

तद्विज्ञायमयाकोभस्तत्कामपात्मसेवने प्रत्याययोस्वकार्मारेदेशमार्गोदलसितः पितरंस्वसमागत्ययाकोभोवददव्यप्यः भग
वन्मगवदासः प्रहितस्तेनभूमता महतोपासमर्थस्यमहत्त्वातिनिष्कलं पर्वतसदृशाकारं तंस्वसमाजं दंतिकेसरी इति
निश्चित्य सर्वेते निर्गमायजयार्थिनः आतांविदधिरेसर्वपर्वतीयददुःखशान्तिनिर्गतेमदीपालेसज्जीभूतेयसैनिके वैजयंत्यस्त
दारेजुर्वामनीकृतभूदहाः वराहतीर्थमाश्रितस्योयोसोभभूपतिः तदीयमंत्रिणोप्यग्रेययुपुं हचिकीर्षया उवाच सचिवाभूपो न
पुष्टं कर्तुमर्हय ज्यलालदीनपादाब्जसेवनाया अयामर्ह वार्थमन्तरेजे प्रतुशक्तिनीचस्य जायते न समीरस्येवगोस्तिपर्वतो
नेसमः श्रुत्वेति सचिवाः सर्वे तमूचुः पृथिवीपतिं कथमेतादृशी बुद्धिभक्तामपि जायते अकृतगुरुसद्व्यक्त्यः सिद्धिं न गच्छति साधको न
जतिनसुखं गीवेद्य प्रयोगवियोगितः अगणितमहायत्तदेतीन विंदति चातुरी सचिववचन दृष्टी राजानयाति सुवैभवं निशम्येति स
भूपालः सचिवांस्तानवोचत दृष्टं सैन्यं न पुष्पाभिर्ज्यलालदीनभूपतेः प्राचीमवशवीपतिः समजते श्रीदक्षिणापायमः पानीयाधिपति

रामः
२०४

अथश्चिमादिशोविनेशएवोत्तरं एतेकेवलदिकृतित्वविभवसंधांकं कुर्वतेजीयात्सर्वदिगीश्वरोनरपतिज्येष्ठालदीनाभिधः नाकव
रस्तमः कश्चिदाताभूत्रभविष्यति दानेसमर्पितंयेनपंडितधर्पिर्वैरिषु कर्ताः सुवर्णादानेनवावलिः समस्तवस्तुदानेनयशः प्राप्नोतिभू
पति विन्नीचेनरावादनोभवतितत्कात्यापमुच्चावचंचंद्रश्चेतवल्मुनिर्मलः प्रतिदिनंदोषः कलकाभिधः तेजस्वीयदिवकिरुदतत
मोधूमः सदादूषकोराज्ञादानयशः प्रतापनिकोरैरेतेमुनाधः कृताः इत्येज्येष्ठालदीनस्यसेवादेवाकृतत्परेयोसोभनपतौसम्यक्
त्कार्यनिर्णायं जोगशिवाइदमब्रुवन् शत्रुपादस्यहायस्यजीवितंतस्मनिष्फलं सप्तपुरुषोधन्योयोद्वैष्टिरिपुणासदभववुत्तः स
तुह्यस्याः कर्मस्त्वत्कार्यनिर्णायं जोगलंदेशमाश्रित्ययोत्स्यामः प्रत्यहं वयं सदस्रकिराणोरविर्जगति सत्प्रतापोज्यलोगुह्यताग
तंतमोहरतिनोयथाजातुचितं तथानरपतिः समोभवतिचक्रवर्तीकंपविनाशयितुमद्यनोविहितजोगलासादनं इत्येनिशस्य
भूपालः सचिवोदीरितंवचः निर्वापयन्निबोवाचवचनामृतशीकैः भयंजतमद्वयमनपालयताधुना अहंज्यलदीनस्य

राज० दीप्यामिपदोवुजं अलंकारभूतोस्तियोभूयतीनामदेवेननृपेयदीये अहंकोमतेस्तोमिज्यलालदीनमहंकारणोस्तित्तिचिन्तेमदीये
 २०५ करिष्यामः कथं वै श्रीचक्रवर्तिनासमं मयेवसेवाकर्तव्यासुखदेशोभविष्यति नभूतो नमावीनवावर्तमानः कदाचिच्चक्रचिन्तादीभूत
 मान इति प्रायणोनित्यशोवर्तमानः सदाजन्मतोवर्तते मेभिमानः प्रातिगाहिगुणाज्ज्योतुं कर्णोपचपलायते एतदातृत्वमाकारपेकर्णोप
 चपलायते विधात्रालिखितोभालेलिपिंदमित्यदृष्टितां यतति वरुणोतस्यजनाः कर्तुमिदं नृप्या मस्तकेभूषाणराजो लस्मीप्राप्तिमहो
 षधे अस्तिपादरजससदुल्लभेमदतामपि प्रत्यसदेवमादिसंध्याये चक्रवर्तिनः सा साभक्तिप्रभावेणद्वारं पांतिविषयतयः वेदान्तिगी
 १ तमेदानसुरवेकं राक्रांतं देशान्मुशगनांधर्वात्मंददपां व्यतिदिवसमयव्याकुलं लोकपालान् वेधेगोविंदशंवास्तदभिमुखकृतमोज
 लीश्चापिमत्वा सूर्यप्रत्यसदेवप्राप्तमतिमतिमाज्ज्यादिज्यलालदीनः अकभरनृपतेयं दैतिसे संकथमिवशक्यमनेनमहलेनप
 ररतिजलधेयं पातंगोभवतिदिश्रुपेनिवाणानिरंथे प्रत्यसदेवमादिसुमुलकोपदिनिंदति काहानिस्तस्यदेवस्यजातामुपकृतिगाः

इतिनिश्चितमभूपालो ज्यलालो दीनभूपतेः चराणं शराणी कर्तुं भगवदा समाश्रयत असर्ववर्षाश्रिता भोगान्भुक्ता यो सो भूपतिः ज्यलाल
दीनभूपालसेवानार्थमप्यागमत गतेतस्मिन्महीपाले भगवदा सैनिके याको भोनामतसुत्रः प्राज्यमप्याग्रहीत संग्रामेपित सर्वस्वमर्जितं
केशसेचितं दत्वा याको भभूपालः सर्वलोकानरजयत चलिते भगवदा सेयो सो भनृप संयुते वमो यो को भभूपालो मेघमुक्तस्त्वं शुमान्।
स्लेष्मशास्त्रविनिर्दिष्टमास्तेमतचतुष्टयं अन्योन्यमतेवैराग्यवभूवकलदागमः शंशचक्रादयस्तस्मिन् नृपस्य धृतमत्सराः सदाशिवपुरे
दुर्गचक्रपुण्ड्रचिकीर्षया अथ याको भभूपस्य दिदामटसमीपतः वसवतुमुलं पुण्ड्रशंशचक्रेन तेन तत असंमोशिरमल्लेक आलकादि
पुरस्कृतः युयोधं शंशचक्रो सौ याको भभूभासाह ॥ शंशचक्रोस्ततो गत्वा मलक आलकादिः जग्राह जलमध्यस्थं ग्रामं स्वप्पपुराभिधं
उद्यथादिनकरः किराणोत्करोणा रात्र्यंधकारनि कांदरति सौगो न सैन्यं तथैव यमसादकरोत्करोणा याको भभूवहतस्मा यकमो सौगो न अलं
माशिराखानो सौ पुण्ड्रकृत्वा पलापितः नगराच्छंशचक्रं तं सरुरोधमदीपतिः विजये विहते तेन याको मेनतदंतरे मध्यदेशमदीपालात्

राज २०६ पंनित्यमजायत मध्यदेशमदीयालज्यत्वा लरिनभूपतेः कश्मीरविजयोत्कोठाभूयः सम्यगजायत कोसेमस्वाननामानं चकोदेरासेवि
 तं प्रेरयासासभूयालः कश्मीरविजयेष्टया द्वाविंशानां तदासेनापतीनां निर्गमायसः चकाराज्ञां मदीयालः कश्मीरविजयोत्सुकः ते से
 नायतपत्न्यभूयत राजयासाणां लाहोरनगरात्स्मान्निर्जग्मुर्नूजितश्रियः कृपानिरुदका आसत्यं कशेषास्तदा क्रुदाः भरुश्च
 समतां यातास्तदासेनाप्रचारताः तत्रैजुः यताकाभिः पट्टमंडपपंक्तयः कश्मीरपर्वतालोकसमुत्तिप्रमुखादव उद्यौ सारजोराशि
 स्तथासेनाप्रचारतः येन नभसि सूर्यस्य राद्वभीतिर्यथाभवत् मार्गस्यानादधूलीनां यथासंख्यानविद्यते तथासंख्यानसेनायाः यदा॥
 तिगजसादिनां दिनेः कृतिर्येः सेनादूराध्वमलिनीकृता चंद्रभागां नदीप्रापचकोरिदुकलामिव वस्त्रानेने निर्जुस्तत्रपुपुस्तोयंचनिमं
 ले तज्जाकेदूषितालोकाः सुरवंचक्रयं येसितं स्नानत्रस्तवलद्वजिभीतिचंचलमानने चंद्रभागातरेदूरादुपहासरुतोभवत् स्नानमुक्ता
 द्वाजाद्यत्राप्यग्रेदत्तकोणकात् अन्यदंतिहत्तत्रासाज्जनोभीत्याकुलोभवत् चंद्रभागांसमुल्लंघ्यदिनेः सत्यतैरपि पर्वतस्यैतिकंप्रापसे

नाकाशमीरेषाणां पर्वतेषु पदादीनां मांरो दहणावरो हने- जानुगुल्फपदादीनां मवसादो मदानभूत क्वचित्तोये वारा क्वचिदपि जले दुर्ले भतरं
क्वचित्पेके म्लानि- क्वचिदपि शिला इ नभयं क्वचिच्छीते नित्यं क्वचिदपि सरोत्सां शुपतनं नगस्यानेपे या भवति यममार्गो परद्व सुवृष्टिको
मलीभूते तासु पर्वतभूमिषु नवायासां गंज सुवृषकारा वाजिन- मध्यदेशीय लोकानां पपतां सर्वतस्थितिं पृथतां ग्रामवृक्षाणां च म
त्कारो मदानभूत तात्ताः सकटमूमयः स्वगमतां नीताः शिलापट्टकैः स्तेते कुंजगकुंजराः किल भैः भीतिं तदा प्रापिताः लोकाः कुंजम
तिप्रकाशमको नानुसतो यो द्रुमं सेना पर्वतमस्तके सप्तभवत्काल्यात कालोपमा चक्रवर्तिमभावेन तत्सेनादर्शनेन च पर्वतीयजना।
आसन्भयाच्च कितमानासाः क्षणानुपापनीकृत्यमातुलंगफलानि च पर्वतीयजनास्तत्र कासे मखानमाययुः यद्वद्वो मचरोपि मांस
शकलैः संरुध्यते खेचो यद्वतो यद्वितोपिवर्षिषैर्मत्स्योपि चावध्यते यद्वद्व्यसमर्पणो न कृतिभिर्दृगत्यशुनीयते तद्वत्तेन वशीकृता जनपदा
कासे सनाम्ना धने- हेरचकानामाभूद्योका मेवैरतत्परः मार्गं संदर्शनायेत तवानकासे मसैनिके अत्रोत्तरसकाश्वीरमार्गरसातत्परः।

गज०
२०७

२०७

वक्रामनायकोप्यासीद्याकोभयकि कलः वक्रामनायकोलोकैस्पपित्वावदिः स्वयं जगामकेवलतयाखानकासेमसैनिकं तस्यकासे
मखानोपि सर्वकार्यविचसणः चकारवद्रुसंमानवस्त्रेणमराणोर्ध्वैः अथान्यैरपियाकोभमवगापसमर्पितं राज्यं होसनखानस्यपंचा
निलगिरिस्थितैः कासैमखानमायातं देशांतरव्यवस्थितं मध्ये होसैनखानास्यराज्यं श्रत्वाचुकोपसः अथयाकोभभूपालः प्रस्था
नं कृतवन्ताणां होसैनखानेन निर्भर्त्स्य पंचानिलगिरिप्रति याकोभप्रहितं सैन्यं प्रभुमेवापराङ्मुखं साकं होसनखानेन संधिं चा
क्रेयदृष्ट्या श्रत्वायाकोभभूपालो मिलितं निर्जसैनिकं निर्दोषपलचित्तानां सेवकानां सेवकानां चकार सः हंति संपत्तौ विज्ञेय
तौ विद्विष्यंति च सेवकाः सन्निदुग्राह्यास्तत्मानतु तस्कराः शंशच क्वाभिधेवंधान्मरमलदस्युतं मोचयित्वा सयाकोभः कष्टवाटां तां
पयौ याकोभभूपमधिकम्पनिरतवीर्यं ते सेवकानविदधुर्वद्रुवाने सेवान् चिंतामणिं लुटितं हस्ततलाभिघातेः स्खलंति वानरगाणां गु
लिका क्रमेण याकोभेचलिते सैन्ये विससारद्यकटयक हारसूत्रे दृष्टे चिन्तिते मोक्तिं कैविद्रुतं यथा कष्टवाटां तोके चिन्तयति

गज०
२०७

नंविद्यते यस्य नांगरो यस्य दृश्यते अथ ज्यलालदीनो सौश्रुत्वा कश्मीरज्ञानगुणान् निर्ययौ दर्शना र्था यत्ना होरनगरांतरात् ज्यलाल
लदीनभूपालः कश्मीरनगरांतरं आषाढशुक्लपंचम्यामाससादसैनिकः आषाढशुक्लसप्तम्यामाशीर्वादपरमाणान् पुणेषु स्वांगेन
नेनभूपो ब्राह्मणवालकान् ततो मांता रमाश्रित्य गोप्रदानानिभूयतिः मुक्तासुवर्णयुक्तानि ब्राह्मणोभ्यः समर्पयत् द्रासासोष्टफला
टंकतव्यालीवतान्वितं कश्मीरदेशमालोक्य तु तोषधरणीयति वितस्तातीरमाश्रित्य यत्नतो नगरस्थितिं ज्यलालदीनभूपस्य वभू
वातीवकौतुकं ज्येष्ठरुद्रसमीपस्थं नानापुष्पोपशोभितं सरस्तं पश्यत् तत्स्य चमत्कारो महानभूत् ज्यलालदीनपादत्रयवित्रीकृत
मस्तकः चरणशरणिकं तु याकोभोपि समाययौ शरणार्थिनमायातं याकोभं शरणगतं नानासिद्धमदीपालसेवकं कृतवन्तः पदे
शांतरं समासाद्य चक्रवर्तिं समर्पितम् सुखं च कारयाकोभो मानसि हृदयदानतः ज्यलालदीनभूपालो दृष्ट्वा कश्मीरमेतलं देशं योसा
भवानायदत्त्वा देशांतरं ययौ मेजं योसो भवानो सो नृपसेवाविचसता देशोरसनिःशेषमादेशेन विशेषतः श्रीमज्ज्यलालदीनेन मे

राज
२१३

२१३

जेयोसोभरोषतः विहितः काजिआलाखाः काश्मीरोषधिकारवान् वार्षिकेठौकितेतेनमेजेयोसोभसेवकः अधिकारविहीनास्तेगृहे
प्रादुणिकाश्च नदत्तंनकस्मैचिन्नभुक्तंस्वयमेववा किंतुराशीकृतंधान्यंहत्वास्वांगमिवाखुना लोकोयोसोभवानस्मकाजिआले
नभर्त्सिताः बभूवुः सुधयाक्रांतानिदोषनेवचातकाः धान्यराशीकृतंदृष्ट्वाकाजिआलेनवधितं आघयावयकाश्मीरलोकस्तद्द्वारा
गोष्ठया दुष्टेनकाजिआलेनद्रविणेनयपीकृते अथमुगुललोकस्यविशोधोभूत्तारस्यं भ्रातायोसोभवानस्यमेजेयाद्वारकोकोरो
त संधिकाश्मीरलोकेनकाजिआलिजिघांसया विधायविविधंपुष्टकाजिआलाचलत्तदा पर्वतारोहणादेश्वेमृतेस्वर्गंचसोग
मत दसनेभिगनामाभूज्यलालदीनमेववा विधायसमांसस्यजीवन्मत्यापौचसः चित्तंविधायकुरिलंपदेनेनचित्तंसारसितंतुरिपुभि
ःखलुभसितंतत हासंकृतंकयमितिप्रकटप्रहासमस्तोकरहितंवदतिस्मलोकः येनयत्तंचित्तंविभवंचयित्वाकृषिवलान् तत्सर्वंनिजलो
केभ्योमेजेयाद्वारकोददौ ज्यलालदीनभपालापालपादसेवापराञ्जुखः जग्राहमेजेयाद्वारोराज्यकाश्मीरंमंडले तदृष्ट्वाभाविसेमान्

राम
२१३

भोतिश्च चलमानसाः ततः समस्तकाशमीराहादेतिजगदुर्जनाः इत्थं निशत्यचरितेपंवनस्यतस्यज्यत्वालदीननृपतिः सहसाजगाम रो
रोषेणारुढकरकंकरकं विसार्यचूर्णीचकारचसपर्वतदुर्गमार्गम् ततो ज्यलालदीनेन बहुलोकसमन्वितः श्रीमच्छिवफोदारव्यः प्रहि
तस्तजिगीषया सारोहततो हस्तिगंजपर्वतमस्तकं उदयाद्रिमिवप्रातः सा साक्षात्कारसारधिः तस्मिन् नवसरे मेजयाद्गारे निजसेव
कैः प्राप्यश्रापुरग्रामं निहतो द्रोहकर्मणा हतते पतिते दृष्ट्वा जंबुकश्चाशितामिषं स्वामिं शेदीति पृच्छत्यसदसाजगदुर्जनाः आयातए
षभगवानिहचक्रचूर्तीपूजाघनेकविधिना चमयाविधेया इत्याकलय्य सत्रपापनभक्तियागारकोरचितवान् निजजीवितेन मेजयाद्गार
के तस्मिन् निहते निजसेवकैः ततः शिवफोदारव्यः सप्रापनगरांतरं सा साच्छिवफोदेन रसितेन गरांतरे चौराणां नाभवन्मार्गं उल्
कानामिवोषसि ततो ज्यलालदीनेन सौद्रं काशमीरमंडलं आययौ कुंकुमासारफलपुष्पोपशोभितं काचिदर्शनकांक्षिणीमियस
र्वीसंदर्शयंती नृपं व्याभूदपराचमूपतिरयं दृष्ट्वा मयैव ब्रवीत काचिद्रूपयोधोऽसमुचलत्संतर्जयंती शिशुमित्येभूपविलोकेन स

राज
२१४

२१५

समवेत्योरांगनानोत्तरा ततः काश्मीरलोकेनकृतेभूपतिदर्शने सद्यःप्रतिग्रहंनित्यंभावतेतमहोत्सवःपुराचक्रकुलोत्पन्नैर्भूयैर्जातिविरो
धतःब्रह्मणोभ्यस्तदादंगोद्गीतःकिलवार्षिकःयोरसनिर्जाजातिंकुलशीलसमन्वितःसदोवार्षिकंराज्ञेकरंप्रतिगृहेहिजःब्रह्मयज्ञो
एवीतस्मरसाणायसमर्पितःप्रत्येव्राह्मणोराज्ञांचत्वारिंशत्याणाःकाःउत्तमोब्राह्मणोदेशेत्साजन्म्लेष्टदूषितं तस्याजमध्यमोलज्ज
लालदीनभूपतिःचक्रवंशक्रमजातिंतसाजवाधमःस्लेष्टमेयेस्थितेतस्मिन्नेधकारितादिदुःखे विप्रोदेशांतरंजग्मुर्मुगलारवमानं
सेतादृशान्ब्राह्मणाञ्जाताञ्ज्वलालदीनभूपतिःचक्रवंशक्रमायातंविप्रदेहंन्यवारयत काश्मीरदेशेविप्राणांयोयःपूजांकरिष्यति
तस्मैतस्मैप्रदास्यामितज्ञांपारितोषिकं काश्मीरदेशेविप्रेभ्योवार्षिकंपोयद्दीप्यति अचिरात्तस्यभूपालो गृहमुत्थापिष्यति इत्या
दिशेनोभूपस्यदत्तवार्षिकसाधमःअपीवादिपराश्रामन्ब्राह्मणब्रह्मवर्चिनःसासाज्ज्वलालदीनोयंजीषाद्वेषशतावुदं योस्माकं
षिकंदंवारपामासभूपतिःचक्रवंशक्रमणोद्भिभूपतीनामराज्ञया नित्यंवेनुसहस्रस्यस्यस्युरासीदवर्तिःस्लेष्टोधकारविधस्ता

राम
२१४

मित्रदर्शनवर्जिताः ब्राह्मणा अन्वतप्यतरत्रौपद्याकारव देशेस्मिन्म्लेच्छदावाग्रिशोपिताषोषवृत्तयः नावभुव्रां स्याणा सर्वे दग्धा
राणामृणा इव वृचिद्वासः क्वचिद्वासः क्वचिद्वासः क्वचिच्चैवनिभर्त्तनं जंबुकस्येवविप्रस्यप्रथिसंवेतोभवत् ज्यलालदीनभूपालनि
त्यसेवनतत्परः वभूवरा मदासा रव्या विप्राणा मुपकास्कः तादृशान्ब्राह्मणान्दृष्ट्वा रामदासो मदायशाः वितीर्णं स्वर्णं दुर्वर्णं वभौ कर्णोद
वापरः यद्वर्षाणामृतमेषददाति मेघतद्गर्जितेन सविकल्पतपतदेव दानसदैवददतो न वभूवतस्म श्रीरामदास नृपते हृदयो भममः
मोदातं मे ददाता भवसिगुणगणोः कर्णकर्णपिधेदिद्रीशजीमूतवादत्वपि भवति न वा किं बले त्वेलीयान् सत्यं चावेमिनि नित्यकि
मुतवयशासाविक्रमादित्यकृतं दानं सम्प्रविधानं वितरति चतुरंगमदासः सदासः ॥ अकभरसेवकेन रामदासेन ब्राह्मणगृहमति
रजतमुद्रापाते सुवर्णमुद्रासहितं समर्पितं रजतमुद्रापंचाशत्सहस्राणि रामदासेन ब्राह्मणानां दारिद्र्यदूषितां परिकल्पितानि यावेदंतर
मदानदानयो रामदासजगती सुरद्रुम अन्यदीपभवदीयदानघातवदंतरमिति प्रतीयते निवेद्याशीर्वैवस्यै ब्राह्मणा ब्रह्मवादिनः गृहं

राज-
२१५

१५

प्रत्यापयुः सर्वे पंडितानिर्मलादयः अमेकारपि सर्वे ते प्रह्लादनिर्मलादयः समानितानोरे देणवचसा मृतवर्षणा ग्रामाज्यलालदीनेपि
रामदासनिवेदितान विप्रान्निर्वापयामास चक्रानिवचंद्रमाः ग्रामेषु तेन दत्तेषु वभौ पंडितमंडले मेव वर्षेति दार्चमिसेतप्रमिवचाना
नं ज्यलालदीनभूपालसदासेवाविचसाः अभूद्राजानकादिभ्यो भूमिदाने विवेचने विषसंगुणिनंहित्वा स्वपसंगुणवर्जितं पुषो
षभूमिदानेन सत्तातिस्नेहमोहितः काश्मीरेष्य रामदासवचनसुव्याचलस्फारितं भूदाना मृतमुत्पितं सुविमलं श्रीराजगेहांबुधेः आ
दित्याभिधाद्राणा सविवुधान्दावं च यित्वा कपं नीतं दजेन वंधुदैत्यसमदत्तं तत्प्रयेत क्षाणं सा सज्यलालदीनो सोकरुणामृतसागरः स।
तां दुर्वर्णोदानेन भिसुलोकमपूपुरत देशेयो सोभस्वानायमर्ष्यपुनरेव सः ज्यलालदीनभूपालो देशोत्तरमथागमत देशेयो सोभस्वाने
नाश्रिते ते निर्वेवुर्जनाः उदयाद्रिगते सूर्ये प्रातः यमाकारास्व समर्पिताः प्रतिग्रामं कार्षिकाः कृतवर्षिकाः धानुष्काश्च पुनर्युद्धं कया
तेन वारिताः भवर्तते यथा हंसः सीरनीरविवेचने तथा भूतोपि धानुष्करुषीवलविचारो ज्यलालदीनसेवापंगतेयो सोभस्वानके

राम०
२१५

मेर्जलशकारनामाभूतसुत्रोधिकारवान् कलंकारहितः सात्तदा सर्वशिरोमणिः सुधामयवपुः सोयंवालेचद्रवावभौ सेवेकायवनो
लोकैवितस्तातीरमाश्रितः उद्यतांकाष्टभागेयमित्यादिष्वप्यमर्दयत् तादृशंयवनं दृष्ट्वा मेर्जलशकारकः स्वये उवाच सचिवाज्जप्री
घ्नपण्यायं हतिमानवान् अहोमतेव कालो कान्काशमीरान्यथयंति किं ज्यलालदीनेभूषालान्नभयं वर्तते कथं मार्गेनास्ति वि
लुटनं न च भयं चौरान्नवादुर्जेनाहोमेवानागरे प्रयच्छति वणिग्लोको न शुल्लं क्वचित् मेघो वर्षति मेदिनी फलपुता सद्धार्षिका कार्षि
का देशे शरसतिनसितेः सतिरहो ज्यलालदीनाभिधे अधुना भवता शीघ्रं यवनोपनिहृत्य तां द्रव्याज्जप्नोति रुद्धं तमाधावत्सचिवः
सागात् चलितेयवने तस्मिन्मया तं सचिवो ब्रवीत् भगवन्पुवनः सोयं त्वज्जयेन पलायितः द्रुत्तुं तेन भूयः स मेर्जलशकारको व
दत् अधुना चलिते तस्मिन्मदुक्तं वचनं ऊह मध्ये वितस्ता नीयना वंकाष्टसमन्वितां तथा दहंतु लोकानां पथाभीतिर्भविष्य
ति तथा विधेहते तेन मंत्रिणा यवनास्तदा ज्वलंतीनां वगालोक्य भयेनासन्मृता इव यः कश्चिद्यवनो मोहात्काशमीरान्भीडयि

गज
२९६

व्यति सनिजस्यापराधसप्तत्वंफलमाप्सति भूतलानिर्गतास्तेकुंकुमांकुरसंततिः शरदिदृश्याशेषशिरःपेक्तिरिवोत्पिता माद्रु
गसीततोदिवानिमलंकुरचोलकं शिखाकुंकुमपुष्पाणालङ्घयेवशनेः शनेः कुंकुमपुष्पशोभाद्येद्राससोढसमविते दृष्टापम
पुरग्रामेनिनिदत्रिदिवंजनः स्वरीकेवापितेवजेश्रावणोभुविकार्षिकेः अर्धावशिप्रमाणानिपुष्पाणपवचितानितेः यातयोवेतिपुष्पा
णिचितानिधराणीतलात् आसिचितानितावति सायंमध्याह्नयोरपि यदाप्रभृतिनागेनतसेकेनप्रदर्शितं तदाप्रभृतितादृसंकेकुमेना
भवद्भुवि कश्चित्पुष्पावचयनिसोढौकयानोपिकाश्चित्कश्चिद्भारप्रमथितशिरानौशयानोपिकाश्चित् कश्चिन्निस्तुलनवितोरसाणो
कोपिसक्तस्तस्मिन्कालेवद्वलघुसृगायानुलोलोकासीता रतिकुंकुमवर्णनो अष्टवर्षेघृतीतेषुज्यलालदीनभूभृता योसोभरवा
नादादृत्यदेशान्येषुसमपितः आसादखानेआयातेमेजयोसोभसैनिकं पृथक्पृथक्पयोपातेवायाविवरजाभरः श्रीमज्जललदीने
नप्रदितौनिजसेवकौ आसादखानसोत्तानमसदकुलखानकौ आसादखानसोत्तानज्यलालदीनेसेवकौ देशाधिपतितांदत्वा

गम
२९६